Murat Karayılan

BİR SAVAŞIN ANATOMİSİ
Kürdistan'da askeri çizgi

Kürdistan özgürlük mücadelesinde

kahramanca savaşarak şehit düşen

büyük komutanlar,

Agit, Erdal, Adil ve Nudaların şahsında

tüm aziz şehitlerimizin anısına…

Murat Karayılan

BİR SAVAŞIN ANATOMİSİ
Kürdistan'da askeri çizgi

Mezopotamya Yayınları

BİR SAVAŞIN ANATOMİSİ
Kürdistan'da askeri çizgi

Murat Karayılan

Mezopotamya Yayınları

Baskı Tarihi: Nisan 2011
ISBN: 978-3-941012-31-8

Herausberger:
Mezopotamien Verlag und Vertriebs GmbH
Gladbacher Str. 407 B
41460 Neuss/Deutschland
Tel: +49 213 14069093
Fax: + 49 213 14029562
www.pirtuk.info

İÇİNDEKİLER

Sunuş 9
Önsöz 11
Giriş…..... 15

BİRİNCİ BÖLÜM

Kürt toplumsal şekillenmesi ve savaş gerçekliği

Uygarlığın doğuşu ve şiddete ilk yaklaşım... 23
Med toplumunda savaş olgusuna yaklaşım.....26
Büyük İskender seferi döneminde Kürtler.....29
İslamiyetin Kürdistan'a girişi.....30
Kürt-Türk ittifakının gelişimi…..34
Fransız Devrimi ve Osmanlının Doğu'ya yönelmesi…..37
19. yüzyıl Kürt isyanlarına bir bakış…..38
Nakşibendî Tarikatının Kürdistan'da etkileri…..... 42
19. yüzyıl isyanlarında örgüt ve savaş taktikleri... 44
İşbirlikçi örgütlenme: Hamidiye alayları.....48
I. Dünya Savaşı döneminde Kürtler.....51
Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşunda Kürtlerin rolü.....53
20. yüzyıl Kürt isyanlarının karakteri.....56
İsyanlar sonrası ölüm sessizliği…..65

İKİNCİ BÖLÜM

1960'lı yıllarda Ortadoğu'da halk mücadelesi ve taktikleri

Kan ağlayan Ortadoğu…..71
Savaş bilimi ve halk savaşı stratejisi…..72
Ortadoğu'da gerilla olgusu…..77
68 Gençlik Hareketi ve Türkiye'de başlamadan biten gerilla rüyası… ...80

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

PKK direnişi

Kürdistan'da asimilasyon politikası…..85
Tarihsel devrimci bir çıkış: Önder Apo…..91

İdeolojik grup dönemi ve Kürdistan'a dönüş….....94
Partileşme kararı ve direniş….....99
Önder Apo'nun Ortadoğu'ya çıkışı….....105
12 Eylül faşizmine karşı Büyük Zindan Direnişi….....109
Filistin-Lübnan sahasında gerillalaşmaya doğru….....113
Ülkeye dönüş….....118

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

15 Ağustos Atılımı ve görkemli diriliş süreci

Tarihe iradi bir müdahale olarak 15 Ağustos Atılımı.....129
Sağ savunmacı anlayışın dışa vurumu….....136
Gerillada ısrarın adı: Komutan Agit….....146
III. Kongre süreci ve halk ordulaşması….....148
Dörtlü çetenin yarattığı tahribatlar….....157
Yeniden saldırı ruhunun gelişmesi….....168
Çeteciliğe karşı Önderliğin ısrarlı çizgi mücadelesi….....170

BEŞİNCİ BÖLÜM

Diriliş devrimi ve inisiyatifin gerillaya geçmesi

Kürdistan halkının serhildan direnişi….....179
Dörtlü çete tasfiyeciliğine karşı gerilla kongresi….....182
Körfez Savaşı sürecinde yaşanan taktik yetersizlikler.....189
Gerillanın hamlesel çıkışı ve yaygınlaşması….....190
Savaşta muhabere sisteminin gelişmesi….....195
Mahsum Korkmaz Akademisi….....197
1992 Güney Savaşı'nda taktik sorunlar….....203
İlk siyasal çözüm denemesi ve çetecilerin engellemesi.....215
Zelê tasfiyeciliği….....220
Kadın özgürlük çizgisine yaklaşım….....223
1993 yılında uygulanan savaş tarzı….....228
1993-94 kış süreci.....245
1994 baharında konferanslar ve yıl planlaması.....248
Topyekun savaş konsepti….....249
Direnişin boyutlanma süreci ve bozgunculuk….....254

ALTINCI BÖLÜM

Taktikte tıkanma sürecinin gelişmesi

Büyük kahramanlıklar karşısında Türk ordu gerçeği….....265
Komuta ve taktiğe yaklaşım……....271

V. Kongre gerçeği….....279
Eski taktikte ısrar etmenin nedenleri….....284
Güney'de ikinci kez çatışmanın başlaması.....289
YAJK I. Kongresi…….....294
Yeni dönem taktik perspektifi….....295
Taktik tıkanıklığa bir müdahale: Zilan fedai tarzı.....301
Esir askerlerin bırakılması ve Türk–İsrail askeri ortaklık antlaşması… 302
1996'da eyaletlerin yeni taktiğe yaklaşımı ve boşa çıkarıcı tasfiyecilik… 304
Ambargoya karşı doğal kaynaklara yönelme….....308
1997 yılının taktik hazırlıkları…….....312
Soran bölgesinde yükselen katılım ve gelişme durumu….....320
Komutanın taktiğe kaygılı yaklaşımı….....322
Türk ordusunun uçar birlik taktiği….....328
Türk devletinin yeni konseptinde ihanetin rolü….....333

YEDİNCİ BÖLÜM

Uluslararası komplo ve geri çekilme süreci

"Güneşimizi Karartamazsınız"….....345
Geri çekilme ve yaşanan sorunlar….....352
VII. Kongre süreci... ….....354
Hesapta olmayan bir savaş: Kandil kuşatması.....359
"Sahte dostluk, yetersiz yoldaşlık".....363

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Özgürlük yürüyüşünde büyük zaferi engelleyen nedenler

PKK'de komutanlaşma sorunları ve savaş sanatına yaklaşım….....369
Partileşmemenin komutanlaşma üzerinde yarattığı etkiler.....380
Taktik komuta haline gelememenin nedenleri.....383
Ordulaşma sorunları ve Kürt klasik savaş tarzının etkileri….....389
Kahraman-komutan ilişkisi ve çelişkisi.....394
Gerilla savaş çizgisi ile Kürt klasik savaş çizgisinin çatışması.....396
Zafer gerillasının gelişme sorunları.....401

DOKUZUNCU BÖLÜM

Yalan ve çarpıtmaya karşı tarihi hakikatler

Tarihi doğru yazmak ahlaklı olmanın ilkesidir….....407
Türk generallerinin icraatları….....411
Gerçekler mutlaka günyüzüne çıkacaktır….....416
"Askerlerime leş taşıttırmam" sözü başarısızlığa uydurulmuş bir kılıftır.....418

ONUNCU BÖLÜM

Meşru savunma stratejisi

Savunma hakkının doğal ve meşru temelleri….....429
Egemen ordulara karşı savunma….....434
Paradigmasal değişim ve meşru savunma stratejisi….....439
Devletsiz bir toplumsal savunma ve özgürlük sistemi….....460
Meşru savunma gerillası zafer gerillasıdır… 471
Meşru savunma stratejisinin uygulanma süreci.....481

Sonuç….....489

Sunuş

Elinizdeki kitap, Önder Apo'nun bana ve daha birkaç arkadaşa ayrı ayrı konular belirleyerek verdiği görev temelinde hazırlamaya çalıştığım bir kitaptır. İçinde bulunduğumuz yoğun pratikten dolayı kitap yazma gibi bir durumum ve olanağım söz konusu değildir. Ancak bu görevi yerine getirmek de gerekiyordu. Gecikmeli de olsa, bu görevi yerine getirmeye çalıştım. Bu gecikmeden ötürü özeleştirimi veriyorum.

Kitapta ifade edilen, yeni dönemin tüm konuları kahraman şehitlerimizin kanı temelinde vuku bulmuş hususlardır. Eğer kitabın gerçekliklerinden söz edilecekse bu gerçeklikler tamamen aziz şehitlerimize aittir. Bu kitabı başta ilk değerli komutanlarımız Mehmet Karasungur, Kemal Pir, Agit ve meşru savunma döneminin değerli şehitleri olan Erdal, Şilan, Viyan Adil, Nuda ve Akif arkadaşların şahsında tüm kahraman şehitlerimize atfediyorum. Bu çalışmayla onların destansı direnişini ne kadar izah edebilmişsem onlara olan borcumu o kadar ödemiş olacağım.

Esas olarak Ocak 2007'de hazırlanan bu çalışma uzun süre beklemede kaldı. Daha sonra redaksiyonu yapıldı. Fakat redaksiyonu yapılırken 2007'deki orijinalitesine bağlı kalındı. Sonraki gelişmelerde ortaya çıkan sonuçlar eklenmedi. Bu süre içerisinde şehit düşen değerli komutan Adil (Ramazan Aybi) arkadaşın kitapta belirtilen önemli süreçlerin şekillenmesinde büyük emeği ve rolü olduğunu vurgulamam gerekiyor. Değerli şehitlerimize karşı borçlu olduğumuz açık bir gerçektir. Bu çalışma esas olarak Önderliğe, kahraman şehitlerimize ve fedakar Kürdistan halkına karşı özeleştirimizin bir taslağı durumundadır.

Son olarak belirtmem gereken diğer bir nokta ise bu kitabın ARGK tarihini yazan bir eser olmadığıdır. ARGK tarihini yazmak, gerçekleştirilmesi gereken bir görev durumundadır. Kitap, gelişen direniş mücadelesindeki çizgi sorununu işlemeye çalışmış ve bu açıdan mücadele içerisinde gelişen birçok

önemli olay ve eylemi kapsamamıştır. Daha çok çizgi boyutuyla değerlendirilmesi gereken olay ve eylemler kısmen açılmıştır.

Kitap çalışmasını yürütürken daha iyi anladım ki en zor görevlerden birisi de Kürdistan'da yaşanan büyük kahramanlık destanlarının ifadeye kavuşturulmasıdır. Bu bakımdan elinizdeki çalışmanın yetersiz kaldığı da kesindir. Kürdistan'da yaşanan görkemli kahramanlıkların tüm boyutlarıyla daha kapsamlı çalışmalarla tam ifadesine kavuşacağı umuduyla, bu çalışma az da olsa Kürdistan'daki kutsal direnişin izahatını yapabilmişse bu benim için en büyük mutluluk kaynağı olacaktır.

Kitabın hazırlanmasında katkıları olan Pelin ve Şahan arkadaşlar ile PKK Ocağı Şehit Şervan Devresi'nin tüm öğrencilerine de şükranlarımı belirtmek istiyorum.

Saygılarımla
Murat Karayılan
20 Mart 2010

Önsöz

Devletli uygarlığın kanlı, zalim tahakkümü karşısında toplumun, insanın varlığını ve özgürlüğünü koruyabilmesinde tarihin yegane emri şudur: KENDİNİ SAVUNMAYI BİL!

Doğada ve toplumda kendini savunmayan hiçbir varlık yoktur. Önder Apo, canlılardaki bu yönelişe "gül-diken" ilişkisini örnek vererek, savunmanın temelini GÜL TEORİSİ ile açıklamıştır. Dikenler, gülü korumak için vardır. Gül teorisi tüm canlıların doğal savunma yönelimi içinde olduğunu anlatmaktadır. Fakat hiçbir varlık insan toplumu kadar kendini savunmaya bu denli şiddetle ihtiyaç duymamaktadır.

Devletli uygarlığın çıkışından bu yana, insanın insanı egemenlik altına alma çabasındaki sınırsız istem ve akıl almaz vahşi yöntemler savunma olgusunu da hayati kılmıştır. Egemenlik sistemi toplumu savunma araçlarından yoksun kılarak, toplumu toplum olmaktan çıkarmış ve hükmünü icra etmiştir. Bu uygulamaların ilk şekillendiği bölge Ortadoğu'dur. Ortadoğu tarihi, neolitiğin özgür komünal toplum yaşamına tanıklık ettiği gibi devletli uygarlığın çıkış merkezi olarak tüm egemenlikçi sistemlerin inşası ve karşı direnişlerine de baştan başa tanıklık etmiştir.

Devletli sistem meşruiyetini, gücünü korumak ve karşı direnişleri önlemek için topluma yönelik ideolojik hakimiyet başta olmak üzere her türlü savunma araçlarını tekeline almıştır. Yaşamın başlangıcından itibaren varolan savunma hakkı ve kuralı devletçi sistem tarafından sonuna dek çiğnenirken, bunu kendine göre yasalara da bağlamıştır. Devletin çıkışıyla beraber özellikle kadın ve köleler şahsında görüldüğü gibi insanlığın tüm temel hakları gasp edilmiş ve savunma araçlarından yoksun kılınmıştır. Buna rağmen karşı direnişler sürekli olmuş, ama halklar lehine kalıcı bir sonuç açığa çıkaracak sistemliliğe kavuşulamamıştır.

20. yüzyılın son çeyreğinde Kürdistan'da taşları yerinden söken PKK hareketi Önder Apo öncülüğünde, halk özgürlüğünün savunulmasında ta-

rihte yeni bir savunma anlayışı ve çizgisini ortaya koymuştur. 12 Eylül askeri cunta rejiminin zulmüne karşı silahlı direniş artık kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu savaşta nelerin yaşandığı, daha da önemlisi askeri açıdan gerilla mücadelesinin taktikleri, başarı ve yetersizliklerinin neler olduğu bütünlüklü ve kapsamlı bir çalışmayı gerektiriyordu. Elinizdeki kitap bu ihtiyacı karşılamak üzere hazırlanmıştır. Kürdistan halk özgürlük mücadelesinde bugüne dek izlenen askeri çizgiyi ve sonuçlarını değerlendirmek, tarihe doğru bir kayıt düşmek kadar, savunma anlayışında yenilenmek açısından da büyük önem arz etmektedir.

Tarihsel toplumsal analiz yönteminde başlangıçların doğru değerlendirilmesi, günümüzün doğru değerlendirilmesinde de vazgeçilmez sosyolojik bir yöntem olmaktadır. Bu anlamda Kürt halkının tarihsel süreçlerdeki direnişleri değerlendirilerek günümüze yansıttığı etkiler çözümlenmek zorundadır. Kitabın tarihsel perspektifi bu gerekliliği de karşılamaktadır.

KCK Yürütme Konseyi Başkanı Murat Karayılan bu kitapta Kürt halkının tarihsel toplumsal gelişim diyalektiğini, direniş ihanet ikilemini, savaş barış olgusunu ve taktik komuta sorununu derinlikli çözümlemelerle sorgulamaya tabi tutmuştur. Tarihsel arka planla birlikte, Kürdistan gerillasının 23 yıllık yakıcı savaş süreci içerisinde karşılaştığı sorunları, yer yer içinde debelendiği çıkmazları ve tekrarları süreçler halinde okura sunuyor.

PKK'nin yürütmüş olduğu savaş düzeyini, niteliğini, sorunlarını, açmazlarını, fedakarlıklarını, adanmışlıklarını ve fedai ruhunu anlamada önemli bir işlev göreceğini düşündüğümüz kitap, ağırlıklı olarak Botan sahasının deneyimlerini işlese de özünde Kürdistan özgürlük gerillasının yürütmüş olduğu savaşın anatomik bir incelemesini yapmıştır. Bu açıdan PKK'nin savaş pratiği, taktik düzeyi ve komuta sorunları alanında kapsam itibariyle bir ilk çalışma olma özelliğine sahiptir.

Kitap, savaş tarihini anlatmayı amaçlamasa bile okuru Kürdistan özgürlük mücadelesinde yürütülmüş olan savaş süreçleri içerisinde gezintiye çıkarıyor. Tüm önemli süreç ve dönemeçlerde yaşananları detaylarıyla okura sunarken, komutadan başlamak üzere, gerillada yaşanmış yetersizlikleri, eksiklikleri, yanlış anlayış, tutum ve tarzları olduğu gibi gözler önüne seriyor.

Kürdistan gerillasını tanımak isteyen herkesin büyük bir dikkat ve özenle okuması gereken bu kitap, Kürtlerin yakınçağ direniş mücadelesini somut örneklerle ve pratik analizlerle anlatan temel bir eser niteliğindedir. Çünkü yazım anlayışı, gösterilebilecek en objektif bakış açısına sahiptir. Olumlu ya da olumsuz, gerillanın yaşamış olduğu tüm pratik biçimlenme kaygısızca dile getirilmiştir. Yine direniş savaşı sürecinde yaşanmış olumsuz anlayış, tutum, çete pratikleri ve yanılgılardan çıkarılan derslerle meşru savunma stratejisi ekseninde gerillanın önüne konulan yeni mücadele perspektifi somut anlatılmıştır.

Çetecilik, Kürdistan özgürlük mücadelesini içten çürütmenin ve tasfiye etmenin adıdır. PKK tarihi bir anlamda bu tasfiyeciliğe karşı mücadelenin

ve kahramanca direnişin tarihidir. Çeteci tasfiyeciliğin zemini ve yöntemleri ile askeri çizgide ve yaşamda yol açtıkları tahribatlar somut pratiklerle analiz edilerek, özgürlük ideallerini saptırma ve yok etme saldırılarına geçit vermeyecektir. Meşru savunma çizgisi bu kitabın ana teması olmaktadır. Bu açıdan Kürdistan gerillasının yeni taktiğinin, mücadele düzeyinin ve komuta tarzının sahip olması gereken özellikleri hakkında detaylı bilgi sunulmaktadır.

En az Kürt halkı kadar inkar ve imhacı anlayışın somutlaşmış ifadesi olan Türk devlet yapılanmasının gazabına uğrayan Türk halkının da bu savaş sürecinden çıkarması gereken dersler olduğu açıktır. Bu kitabı okuyan her vicdanlı okur Kürdistan özgürlük mücadelesi karşısındaki algısını değiştirmek zorunda kalacaktır.

Türk halkı, Kürdistan'da yürütülen savaşı devletin yalana dayalı şovenist, milliyetçi propagandalarının hakim olduğu basın yayın organları üzerinden izlemekle önyargılara boğulmuş ve gerçekleri öğrenme hakkından mahrum bırakılmıştır. Devlet, medya yanında sporu, sanatı, okulları, kışlaları hatta kutsal ibadet yerleri olan camileri bile sistemli ve en çirkin şekillerde kullanarak, ırkçı zihniyetin zehrini topluma yaymıştır. Milyonlarla ifadesini bulan işsizler ordusu, açlık, yoksulluk, fuhuş, uyuşturucu, hırsızlık gibi sosyal facialarla toplum felç edilirken kendisi adına düşünemez duruma getirilmekte ve ülkesinin siyasal olarak sonuna dek dışa bağımlı hale gelmesi karşısında bile en küçük bir refleks gösteremektedir. Bu yüzden Kürt halkına karşı yürütülen vahşi imha saldırılarına da ciddi bir karşı çıkış gerçekleştirilmediği gibi yayılan korku ve yalan propagandalarına kanan yoksul halk kesimlerinin önemli bir bölümü kendi çocuklarının Kürdistan'daki savaşta ölüme sürülmelerini bile büyük bir acıyla sineye çekebilmektedirler. Fakat bu sineye çekmelerin de bir sınırı vardır ve giderek karşı çıkışlar çoğalmakta, eskisi gibi kolaylıkla "vatan sağ olsun!" dememektedirler.

Uluslararası ve bölgesel egemenlik güçleri ile Türk özel savaş merkezlerince, halkımızın demokrasi, eşitlik ve özgürlük mücadelesi, hiçbir hukuk ve ahlak kuralında yeri olmayan şiddet yöntemleriyle bastırılmaya çalışılırken, tamamen yalana dayalı propagandalarla karalanmak istenmekte, kriminalize edilerek, terör yaftası ve suçlamalarıyla tecride ve imhaya tabi tutulmaktadır. Fakat her şeye rağmen dili bile yasaklanan Kürt halkının uğradığı katliamlar, yaşadığı trajediler artık gizlenememektedir. Son dönemlerde emekli generallerin televizyonlarda boy verip, sahte kahramanlık hikayeleri anlatmaları ve yazdıkları kitaplarla toplumu uyutmaya çalışmalarına bakılırsa büyük bir irade kırıklığı ve suçluluk psikolojisini yaşadıkları anlaşılmaktadır. Fakat güneş balçıkla sıvanmaz! Bu kitap, ters yüz edilmiş gerçekleri, emekli askerlerin iddialarına da çok somut yanıtlar vererek gözler önüne sermekte ve tarihi bir görevi de yerine getirmektedir.

Kürt halkının yiğit evlatları gözlerini kırpmadan canlarını özgürlüğe katık yaparken, son nefeslerinde Önder Apo'ya bağlılıklarını haykırmışlardır. Önderliğimizin esaretine karşı onbinlerce fedai militan "Önderliksiz yaşam olmaz!" şiarıyla özgürlüğün amansız savunucuları olarak her yerde mücadeleyi yükseltirken, Önderliğimiz barış ve kardeşlik çizgisinde sorunun çözümü için nefes nefese bir direniş içerisindedir. Bu mücadelede meşru savunma gücü olarak gerilla, Önderliğimize ve halkımıza dayatılan imha saldırılarına karşı mevcudiyetini fedai çizgide korurken, dağlarımızla ittifak halindedir. Murat Karayılan arkadaş, kitabında bu gerçeğe, "en büyük müttefikimiz dağlarımızdır!" diyerek dikkat çekiyor.

Kitap, Kürdistan'da askeri çizgiyi irdelerken dağlarımızı, nehirlerimizi, ağaçlarımızı, yazlarımızı, kışlarımızı; gerillanın beslenmesinden, üstlenmesine ve yaşam tarzına kadar birçok detayı vererek, o büyülü dünyayı çok çarpıcı örnek ve anılarla gözler önüne sermektedir.

Bu kitabı henüz taslak halindeyken ilk kez; dağlarımızın zirvelerinde, bir yaz sonu sıcağında PKK Ocağı öğrencileri olarak topluca okurken, huşu içinde sallanan ağaçlar, daldan dala atlayan sincaplar, sararmaya yüz tutmuş yapraklar, kışlık erzağını hızlı hızlı taşıyan karıncalar, çağıldayan sular, ışıl ışıl parıldayan güneş, yani çevremizi kuşatan her şey bize usulca büyülü bir sırrı fısıldar gibi "kendini savunmayı bil, savunması olmayanın özgürlüğü olamaz!" diyordu. Tarihin bu en şaşmaz hükmü belleklerimizde sökülmemecesine yer edinirken, tüm özgürlük militanlarının gözlerinde Önderliğimize olan büyük özlem ve o büyük kavuşma gününe olan sonsuz inanç ve kararlılık okunuyordu.

Kahraman şehitlerimize adanmış olan bu kitabın, Kürdistan özgürlük mücadelesi için yürüttüğümüz savaştaki yetmezlikleri göstererek ve savunma bilincimizde ufuk açarak başarıya önemli bir katkı sunacağı inancındayız.

Şehit Şervan Devresi Öğrencileri

Giriş

Tarih içerisinde her halk, kendi toplumsal şekillenmesinin bir ürünü olarak anlam bulmuştur. Toplumdan uzak ya da bir toplumu dışlayan tarih yoktur. Yazılmamış da olsa her toplumun bir tarihi vardır. Tarihsiz bir toplum veya halktan söz edilemez. Olsa olsa tarihlerini yazmak için güçlü argüman, yöntem ve taktiklere sahip olmayan halkların varlığından söz edilebilir. Yine tarihini doğru çözümlemeyen, tarihine hakim olmayan toplumlardan söz etmek mümkündür. Bir halk özgücü üzerinden geleceğini, dolayısıyla tarihini, erdemine denk yaratmak istiyorsa ancak tarihiyle yüzleşerek bunu yapabilir; bugününü ve geleceğini başka türlü yaratamaz. Bu anlamda tarih geçmişe ait, geçmişte kalan bir olgu değil, bugünün yaratıcı gerçeğinin ta kendisidir. Bu gerçekle yüzleşmek ve onunla hesaplaşmak büyük tutkulara kapıyı aralamada büyük bir rol oynayacaktır.

Bu konuyu daha iyi analiz etmek için tarihin en büyük yönlendirici gücü olan geleneği çözümlemek önemli bir değerlendirme başlangıcı olabilir. Çünkü gelenek, tarihsel seyrin toplumun hafızasına kazıdığı davranış ve yazılı olmayan düşünüş yasalarıdır. Günümüzde sosyal bilimcilerin geleneğin toplumsal gücü üzerinde bu kadar ilginç tartışmalar yürütmelerinin nedeni budur. Geleneğin insanının zihniyet şekillenmesi üzerinde belirleyici etkide bulunduğu artık tartışma götürmez bir gerçeklik olarak her gün karşımıza çıkmaktadır. Kürt toplumsal şekillenmesini değerlendirirken de geleneğin tarihsel evrimini göz ardı etmek bilinçleri muğlaklaştırmanın ötesinde bir anlam ifade etmez.

Önderliğimizin bu konuda yaptığı çözümlemeler oldukça çarpıcıdır: *"Gelenek neyse gelecek de odur"* diyerek şu tespiti yapmaktadır; *"doğru tanımlanamayan bir tarih ve toplum sürekli bir tehlike ve bunalım kaynağı olmaktan kurtulamayacaktır."*

Önderliğimiz toplumsal yaşamın zihniyet şekillenmesini derinliğine çözümlemiştir. Bu konuda toplum bilimcilerin yaptıkları çözümlemeler,

toplumu kökleri ve kaynağıyla ele almada yetersiz kalmaktadır. Tarih olgusu canlı bir organizma gibi varlığını kesintisiz sürdürerek günümüze kadar süreklileşen bir seyir izlemiştir. Tarih bir kere olmuş bitmiş bir olgu değildir. Tarih, tıpkı bir nehir gibi aktığı yatağa iz bırakmış, başka kaynaklardan beslenerek anlam dünyasının baş aktörü rolünü oynamıştır. Tarihi salt geçmişe ait kronolojik bilgilerle ele almak devletli uygarlık zihniyetinin bir yaklaşımıdır. Bizim yaklaşımımız daha yaratıcı ve üretken olmak durumundadır.

Tıpkı organik varlıklar gibi toplumsallığın da gen yapılarından söz edilebilir. Toplumsal olgular öncesiz ve sonrasız ele alınamaz. Dolayısıyla olgunun gelişim aşamalarını doğru değerlendirmek, toplumsallığın içinde bulunduğu 'kaos'u anlamak ve buna çözüm bulmak açısından önemlidir. Dünyanın bugün yaşadığı yapısal kaostan çıkışın paradigmasını Önder Apo ortaya koymuştur. Bu, aynı zamanda çağımızın devrim teorisidir. PKK'nin programsal amacı bu devrimi hayata geçirmektir. Bu anlamda tarihsel süreç içerisinde gerçekleşen Kürt toplumsal dokusunun doğru çözümlemesini yapmak büyük önem taşıyor. Bunu yapmanın yolu da, tarihi doğru çözümlemekten geçer. Kürdistan toplumu açısından yapmamız gereken, Kürt toplumsal gerçekleşmesini bu bakış açısına göre incelemek olacaktır. Güncelden hareket ederek Kürt'ün zihniyet formunu açıklamak fazla bir anlam ifade etmeyecektir. Kaldı ki bu yöntem doğru çözümleri de ortaya çıkarmaz. Bilimsel açıdan geleneğin gücüne sürekli vurgu yapılmasının nedeninin altında bu durum yatmaktadır.

Bu anlamda Kürt'ü etnisite oluşumundan ele alıp değerlendirmek bir başlangıç noktası olabilir. Çünkü bugün bile zihniyetimize hükmeden, Kürtlerin bu ilk oluşum hali, hala gücünü ve tazeliğini büyük oranda koruyor. O halde ilk oluşumumuzu canlı bir organizmanın 'kök hücre'sine benzetebiliriz. Anlam ve duygu dünyamızı ilk anlam damlasından alıp, bugüne getirmek önemli sonuçlar doğurabilir. Bu yöntem uygulamasıyla geçmiş toplumsallığımızın içinden geçerken, yalan ve yanlış halkaları sökerek doğrulara ulaşabiliriz.

Önder Apo öncülüğünde Kürdistan'da yürütülen savaş çizgisi ve tarzını bu tarih anlayışıyla ele alıp değerlendirmek gerekiyor. Bu savaş pratiğinin tarihini yazmak başlı başına bir tarih yazımı çalışmasını gerektirdiği gibi mutlaka başarılması gereken önemli bir görev olarak önümüzde durmaktadır. Dolayısıyla çalışmamız Kürdistan tarihini ve 23 yıllık savaş tarihini anlatmaya dönük değildir. Kürtlerin klasik savaş anlayışı ve pratiğimize yansımaları ile Önder Apo'nun geliştirdiği savaş tarzı ve askeri çizginin değerlendirilmesi esas konumuz olmaktadır. Gelişen bu mücadele pratiğimiz içinde Kürdistan'ın her yerinde destansı direnişler, kahramanlıklar yaşanmıştır. Binlerce şehidin ve milyonlarca halkın canı, kanı ve emeğiyle Kürdistan'da yeni bir özgürlük tarihi yazılmıştır. Bu tarihe ruh ve can veren

her direnişi, her yoldaşımızı anmak boynumuzun borcudur. Fakat kitabımızın kapsamı savaş çizgimizin gelişimine damgasını vuran temel olaylar çerçevesindedir. Çok büyük acılara, kahramanlıklara, direnişlere rağmen tam zaferin yaratılmamış olmasının nedenlerini de değerlendirmiş bulunuyoruz. Bununla birlikte adeta yok oluşun eşiğine getirilmiş, adı dili bile yasaklanmış mazlum halkımızın kendi varlığını savunmak adına geliştirdiği meşru savunma direnişinde zafer komutanlığının nasıl olması gerektiği de yaşanan olaylarla birlikte çözümlenmeye çalışılmaktadır.

Belirttiğimiz gibi bu kitap çalışmasında amacımız Kürdistan ve savaş tarihini yazmak değildir. Esas amacımız, Kürt'ün direniş çizgisini ve savaş tarzının diyalektiğini işlemektir. Doğal toplumun komünal değer yargılarının gerçekleşme diyalektiğini işlemekten çok, tarihsel toplumsal koşulların Kürt zihniyeti üzerine yaptığı etkiyi işlemek öncelikli hedefimizdir. Genelde Kürt tarihi; mert, cesur ve kahraman insanların çok olduğu, ama bununla birlikte namert ve ihanetçisinin de az olmadığı bir halk tarihi olarak biliniyor. Aslında bu söylemlerin derin sosyolojik anlamları var. Bu sosyolojiyi çözmeden Kürt'ü çözmek neredeyse imkansız oluyor. Bu diyalektik ikilemi sosyolojik çözümlemeye tabi tutmak olgunun iyi anlaşılması bakımından oldukça yararlı sonuçlar doğuracaktır. Uygarlık ve tarih doğuran bu coğrafyanın diyalektik ikilemi çok keskin ve iç içe yaşaması düşündürücü bir durumdur. Yine toplumu bu ikilemde süreklileşen bir tarzda tutması anlaşılamayan hususlarla doludur. Öyle basit, sıradan, yüzeysel yaklaşımlarla bu paradoksun çözümlenmesi mümkün görünmemektedir. Geleneğin gücüne bu kadar önem verilmesi bundandır. Gelenek, bir anlamda yaşama anlam katan kültürel dokunun kendisidir. Bu kültürel doku uygarlığa yol açtığı gibi köleliğe karşı doğal toplumun değer yargılarını savunmanın kutsal mücadelelerini de doğurmuştur. Fakat öte yandan işbirlikçiliği içselleştirmesi de ciddi bir çelişki olarak varlığını hala korumaktadır.

Ortadoğu kültüründe Kürt insanının kahramanlığından bahsedildiğini biliyoruz. Ancak bu kahramanlık duruşunu bir türlü toplumsallaştıramamış, dolayısıyla zaferler yaratan komutanlaşmayı geliştirememiştir. Bu gerçeklikten olsa gerek Kürt'ün yiğitliği genellikle sonuçsuz kalmış, trajik ve hazin sonlardan kurtulamamıştır. Halk örgütlenmesini geliştirecek önderlikten yoksun oluşu, direnme ve savaş potansiyelini oldukça parçalı bir düzeye indirgemiştir. Bu durum Kürt halkının bir bölümünde kırılmaya yol açarak, başka güçlere hizmet etme ve başka güçlerin askeri olma yolunu açmıştır. Böyle bir durumun ihanete kapı aralayacağı, toplumuna karşı çok acımasız ve pervasız saldırılar geliştireceği açıktır.

Halkların tarihsel seyrini değiştiren çok kritik zaman aralıkları belli dilimlerde varlığını hep göstermiştir. Bu dönemlerde gösterilen mücadelelerin nitelik düzeyi, sonrasını uzun süreler halinde belirleme rolünü oynamıştır. Özellikle Kürtlerin islamiyeti kabul etme süreci çok karmaşık bir toplumsal örgünün

oluşmasında bir dönüm noktasıdır. İslamiyeti kabul edişle birlikte Kürt olgusunda toplumsal ayrışma ve parçalanma dönemi daha da derinleşmiştir. Oysa islamiyet diğer toplumlarda tersine gelişmelere yol açmıştır. Ama Kürtlerde hakim kültür ve ideolojiye eğilimin gelişmesi başkalaşımın kilometre taşını teşkil etmiş; bu da özüne yabancılaşma, sonrasında giderek karşıtlaşmasını beraberinde getirmiştir. Kürt toplumsallığında bu dönemde ihanetçilik daha somut bir olguya dönüşmüştür. Tüm toplumlarda geçerli olan bir kural vardır: Kendi özüne yapılan saldırı ihanet olarak kabul edilir, en güçlü yaptırımlarla cezalandırılır. Kürt olgusunda ihanete karşı güçlü yaptırımların bu kurala göre uygulandığını söylemek zor. Toplumsal dinamiklerin bu eksende çok parçalılığa uğraması hesap sormanın önünde tıkaç rolünü oynamış ve gerektiği gibi tavır almasını engellemiştir.

Bir diğer önemli konu da toplumsal tarihin mücadele yöntemlerini inceleyerek bugünü anlamak ve doğruya daha yakın değerlendirmeler yapabilmektir. Çünkü tarihin derinliklerinden akıp gelen mücadele ve savaş kültürü, bugünü de etkilemektedir. Tarih içerisinde şekillenen toplumsal kültürün insanın zihniyet yapısını etkilediğini söylemek yanlış olmayacaktır. Savaş tarihçisi James Keegan halkların kültürünün, onların savaş ya da mücadele kültürlerini de birebir etkilediğini söylüyor. Aslında Önder Apo, *"toplumların da organik varlıklar gibi gen yapılanmaları vardır"* derken, bunun gibi olgular olduğunu kastediyor. Bu tarihten kalma mücadele, savunma ya da kavga kültürü bugün de toplumun savaş kültürünü önemli oranda etkilemeye devam etmektedir. Hareketimizin bugüne kadar yürüttüğü 23 yıllık savaş süreci de Kürt toplum tarihindeki kültürleşmenin ve ruh halinin ağır etkisi altında geçmiştir.

Önderliğimizin felsefesinde bireyin kendini tanıma ve çözme yöntemlerine ulaşmasına büyük önem verme vardır. Bireyde açığa çıkan potansiyel, eğer doğru ve tutarlı temelde kullanılırsa tüm bir toplumu etkileyebilecek potansiyele sahiptir. Hiçbir zaman özgürlük ideolojileri ve projeleri bir anda tüm toplumsal yapının beyninde yeşermez. Önce bireyde başlar, sonra toplumda anlam kazanır. Önderlik bu durumu şöyle çözümlüyor: *"Kendini bilme, tüm bilmelerin temelidir, kendini bilmeden edinilecek tüm diğer bilmeler bir saplantı olmaktan öteye gidemeyecektir. Bu nedenle de insan toplumunda kendini bilmeden ortaya çıkan tüm kurum ve davranışların sapkın çarpık bir role bürünmesi kaçınılmazdır."*

Bu ilkenin Kürt toplumunda PKK çıkışına kadar anlam bulduğu söylenemez. Kendi rengini taşıyan ve tarihte oynadığı role uygun bir ideolojik örgüyü geliştirememenin payı bunda büyüktür. Yerel oluşumları üst bir oluşumda toparlamamak bu durumun en büyük etkenlerindendir. Yerelde çakılıp kaldığı için ya da dünyayı kendi yereliyle sınırlı gördüğü için tüm Kürt halkına karşı sorumluluk kazanmamıştır. Bu sonuç mücadeleye yaklaşımını da çok çarpıcı etkilemiştir. Bu anlamda bu kişiliğin Kürt özgürlük

mücadeleleri içindeki duruşunu incelemek büyük yararlar sağlayacaktır.

Özellikle Kürt toplumsal yapısının yabancı egemenlere karşı boyun eğmeyen kişiliğinin sürekli direniş göstermesi gerçekliğiyle beraber, bu direnişini başarıyla taçlandıracak strateji ve taktikleri hayata geçirememesi çok trajik bir durumdur. Tarih içerisinde örülen Kürt toplumsal kişiliği ve psikolojisinin şekillendirdiği isyancılığın, yarı özgür bir düzeyle tatmin olması diğer önemli bir husus olmaktadır. Sonuç olarak, her toplum gibi Kürt toplumu da yaşam ve düşünce biçimini en yaygın bir biçimde direniş ve savaş sahasında sergilemiştir. Bu nedenle Kürt toplumunun savaş tarzını anlamak için tarihten gelen geleneğiyle birlikte ele almak önemli olmaktadır.

Tüm bu olgular etrafında geçmişimizi iyi çözümleme üzerinden bundan sonra kendimizi çok daha iyi ifade edeceğimiz tartışmasızdır. Çünkü biz, yitik tarihimizi gün ışığına çıkarma çabası içindeyiz. Apocu felsefeden aldığımız düşünce gücü ve eylem çizgisiyle Kürt halk tarihini halk olarak yeniden yazmaya başladık ve bunu tamamlamak zorundayız. Birçok etkenin iç içe geçmesi, birbirini etkileyip koşullaması bu tarihte Kürt halkının hak ettiği yeri almasını engellemiştir. Bu çarpıklıkları gidermek şimdi her zamankinden daha fazla imkan dahilindedir. Bunun için gerekli olan örgüt ve eylem hattı ortaya çıkmıştır; artık tarihe müdahale etme olanaklarına kavuşmuş bulunulmaktadır. Biz bu konuda iddiamızı ortaya koyduk; iddiamızı sözle değil, pratiğimizle hayata geçirme mücadelesini vermekteyiz.

Birinci Bölüm

Kürt toplumsal şekillenmesi ve savaş gerçekliği

Uygarlığın doğuşu ve şiddete ilk yaklaşım

Dünyanın ilk ve en büyük devriminin neolitik köy ve tarım devrimi olduğu tarih biliminin üzerinde anlaştığı ortak bir doğrudur. Bu devrimin Mezopotamya'da, Zagros-Toros dağ silsilelerinin eteklerinde Dicle-Fırat ve Habur nehirlerinin her iki yakasında geliştiği bilinen bir husustur. Klanlar halinde yaşayan toplulukların ilk olarak yerleşik yaşama geçtiği, zihniyet ve üretim araçlarının köye ve tarıma dayalı olarak geliştiği neolitik toplum, daha sonra gelişen tüm uygarlıksal çıkışların ana kaynağı olmuştur.

Neolitik toplumda, sömürü ve insanların birbirini egemenlik altına alma amacı olmadığı için savaş ve doğal olarak zor kültürü de yoktur. Egemenlik ve sömürünün olmaması, üretimin kolektif olması, tüm toplumun bundan kendini sorumlu görmesi savaş ve zor kültürlerini gereksiz kılmada yeterlidir. Doğadaki her şeyi canlıcılıkla yani kendisiyle özdeş görmesi doğayla uyumlu ve doğayla yaşanılır bir yaşamın kapısını aralamıştır. Denilebilir ki doğal toplum insanının ilk savaşı, yırtıcı hayvanlara ve doğa koşullarına karşı verdiği yaşam mücadelesidir. Bu mücadeleyi de ancak toplumsallığını koruyup geliştirerek başarabileceğini bilmektedir. Toplumsallığını, dolayısıyla kendini korumak için verilen bu mücadele hakimiyet kurmak için değil, yaşamını idame ettirmek içindir. Bu yaklaşım, her canlının kendini savunma refleksi olarak günümüzdeki meşru savunma anlayışının temelini oluşturmaktadır. Aslında günümüzde meşru savunmanın uluslararası düzeyde evrensel bir hak olarak yasalarda yer almasının da kaynağında ilk insandan bu yana gelişen zorunlu savunma yaklaşımı vardır.

Bugüne kadar açığa çıkan tarihsel belgeler, Mezopotamya'da Kürtlerin en eski halklardan biri olduğunu bize göstermektedir. Konumuz gereği bizim için önemli olan Kürtlerin doğal toplumdan bu yana nasıl bir savunma

refleksine sahip olduğudur. Yine devletli uygarlıklara bakış açısını ve buna karşı direniş pozisyonunu hangi yöntemlerle yürüttüğüdür.

İnsanın kültür ve davranışları üzerinde çevrenin (doğanın) belirleyici etkisi vardır. Bu tespit klan ve etnisitelerin yaşadığı zamanlara uygulandığında doğruluğu çarpıcı bir biçimde ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda Kürt'ün özelliklerini değerlendirirken, coğrafyasını ve bu coğrafyanın üzerinde yaşayan tüm canlıların onun üzerinde yarattığı etkiyi incelemek gerekmektedir. O halde tarihsel gelişimin önemli duraklarındaki toplumsal formlara bir göz atalım.

Doğal toplumun yaşam formu klan tarzında örgütlenmedir. Toplumsal yarar ve üretime dayanan yaşam tarzı komünal bir tarza dayanmaktadır. Üretim araçları, hayvan bitki türleri, toprağa dayalı yaşam ve ana kadın etrafında şekillenen toplumsal form barışçıl bir duruşu gerektirir. Toplumun yararı ve çıkarı her şeyin üstünde ele alınır. İnanç kaynaklarını doğadaki olgulara dayandırırlar. Tüm bu olgular insanların birbiriyle savaşını gerektirmeyen, barışçıl bir yaşam biçimini ifade eder.

Kürdistan'ın toplumsal yaşamında neolitik dönemin etkileri belirleyici olmuştur. Öyle ki günümüzde bile neolitik dönemden kalma birçok yaşam ve davranış biçimine rastlamak mümkündür. Toplum, derinliğine incelendiğinde bu durum bariz bir biçimde görülecektir. Bugüne kadar Kürt zihniyetini şekillendiren, yaşam ve inanç dünyasına yön veren olgunun bu toplumsal form olduğu söylenebilir. Bu zihniyeti öylesine içselleştirmiştir ki; yanı başında, aşağı Mezopotamya'da gelişen merkezi devlet uygarlığına eğilim göstermemiştir. Sümer uygarlığı daha çok Kürtlerin yaşamakta olduğu yukarı Mezopotamya'da yaratılan neolitik değerler üzerinden yükselmiştir. Bu dönemde insanın bilinçli yaşamını idame ettirmek için gerekli olan tüm araçlar büyük bir yetenek ve heyecanla yaratılmıştır. Sümer rahiplerinin en önemli mahareti bunları üst bir aşamada egemenlik kurma temelinde birleştirip insanlığa "kutsal düzen" diye yutturması olmuştur.

Kürtlerin hemen yanı başlarında kurulan bu "kutsal düzene" itibar edip dahil olmaması, geliştirdikleri doğal toplumun özelliklerinden kaynaklıdır. Orijinal bir yapılanmaya heyecanla sahiplik etmiş bir toplumun, taklidiyle yetinmeyeceği, taklit olana koşmayacağı açıktır. Neolitik devrimin orijinal ve tahakküm içermeyen kültürünü yaşayan Kürtlerin, buna zıt gelişen uygarlığa tabi olması beklenemezdi. Çünkü şehirlerde gelişen Sümer üst sınıfının kendini "tanrı" katına yükselterek yüceleştirdiği, geriye kalan tüm toplumu "kul düzeni" ekseninde biçimlendirmeye çalıştığının farkındadır. Hatta bu durumlardan kaynaklı Kürtler daha sonraki tarihi süreçlerde de genelde şehir yaşamından uzak durmuştur. Kentin eritici etkisini gördükçe, yurdunun dağlık alanlarına bağlılığı daha da gelişmiştir.

Bu dönemde Kürdistan'ın dağlık coğrafyalarında kalan Kürt klan ve kabileleri doğal toplumun yaşam anılarını canlı tutmak için büyük çabalar

sarf etmişlerdir. Zengin kaynaklara sahip coğrafyasını hakimiyet altına almak isteyenler çok olmuştur. Bu durum Kürt coğrafyasının dört bir yandan, sürekli saldırılara uğramasını beraberinde getirmiştir. Sürekli saldırılara maruz kalmaları, farklı arayışlara girmelerine neden olmuştur. Klan ve kabilelerden oluşturulan aşiret düzeni ve aşiret konfederasyonlarının güçlü temellere dayandırılarak geliştirilmiş olması bu gerçeklikten dolayıdır. O dönemde aşiret ve aşiret konfederasyonlarının temeli o kadar güçlü atılmıştır ki, günümüze kadar etkisini sürdüren sosyal formlar durumundadırlar. Bunun daha çok savunma refleksiyle geliştirildiği anlaşılmaktadır. Bu yapılanmanın siyasal anlamı ittifak, ekonomik anlamı dayanışma, askeri anlamı ise meşru savunma ekseninde Kürt etnisitesini koruma üzerine kuruludur.

Aşiret tarzında toplumsal forma geçiş yapmalarının yeni bir dönemin başlangıcını teşkil edeceği açıktır. Aşiret formunun toplumun tüm yaşamını köklü dönüşümlere uğratacağı, savunma stratejisinde yeni yapılanmaları geliştireceği beklenen bir husustur. Aşiret tarzında gelişen toplumsal form, dört bir yandan gelişen saldırıları karşılamada daha etkin bir pozisyon ortaya çıkarmıştır. Tehdit büyüdükçe aşiretlerin dar sınırlar içerisinde, kendi başına altından kalkamayacağı bir durum ortaya çıkmıştır. Bunun için aşiretler arasında bir dayanışmanın ve ortak savunma pozisyonunun geliştirilmesi olmazsa olmaz kabilinden bir zorunlulukla kendini dayatmış ve aşiret konfederasyonları gelişmiştir.

Devletli uygarlık mitolojik zihniyet örgüsüyle birçok etnisiteyi köleci sistemin çarkları arasında eritirken, Kürtler özgür dağlarında fiili bir aşiret konfederasyonu düzeni geliştirerek, kendilerini korumuşlardır. Tarih bize Kürt aşiretlerinin köleci dönemi fazla yaşamadığı konusunda önemli veriler sunmaktadır. Kürt aşiret etnisitesinin yerleşik köleci dönemi yaşamamasının derin sosyolojik anlamları vardır.

Egemenlikçi zihniyet ve kurumlaşmalar geliştikçe savaş alanında da yansımalarını göstermiştir. Sümer kent devletlerine saldıran Akadlar tarihin ilk emperyal örneğini sergilerken, kral Sargon öncülüğünde gerçekleştirdikleri bu saldırılarda ilk kez fırlatılabilen mızrak kullanmışlardır. Savaş araçlarındaki bu farklılık yani elde kullanılan sabit mızrak yerine fırlatılabilen mızrağı kullanmaları günümüzün füze kullanımı gibi bir sonuç yaratmıştır. Akadlar savaşta geliştirdikleri bu üstünlükle diğer etnisiteleri hakimiyetleri altına almışlardır. Bu dönemde dağlarda yaşayan Gutiler, Akadlar üzerine zaman zaman saldırılar düzenlemiş ve iyice yıprattıktan sonra Akad kentlerini ele geçirip, yüzyıl boyunca kendi hakimiyetlerini kurmuşlardır. Gutiler gibi Hurriler, Kasitler, Mittaniler, Urartular ve diğer etnisiteler devletçi uygarlığın hegomonya kurma çabalarına karşı sürekli direnen topluluklar olmuşlardır. Bu direnişler zaman zaman sonuca ulaşmış, bazen de ağır katliamlarla bastırılmıştır.

Asurlular aşamasında savaş biliminin gelişmesine paralel olarak sistemli yayılma da gelişmiştir. Tarihin en büyük imparatorluklarından birini askeri zora ve bununla garantilenen ticaret tekeline dayalı olarak kurmuşlardır. Zulümde sınır tanımamış olan Asur devletinin insan kellelerinden surlar bile ördükleri rivayet edilmektedir.

Buna karşı kuzeydeki Aryen topluluklarında daha çok insanlık erdemlerini yüceleştiren Zerdüştlük gelişmiştir. Zerdüştlük aynı zamanda köleliğe karşı bir direniş ve varolma felsefesi olurken, insanlık tarihinde ilk kez ortaya çıkan tek tanrılı din yaklaşımı olarak büyük bir etkiye sahiptir. Zerdüşt, toplumda yeni bir ahlaki sistem kurmuştur. Karanlık ve aydınlığın, iyilik ile kötülüğün mücadelesini esas almış ve insan iradesinin özgürlüğünü savunmuştur. Bu temelde Sümer mitolojisinin yaratmış olduğu tanrı kralları sorgulayan bir inanç olmaktadır. İnsanın bireysel yaratıcılığına inandığı gibi köleliğini hazmedememekte ve kulluğu reddetmektedir.

Kürt aşiretlerinin Zerdüşt felsefesini hemen kabul etmelerinin altında yatan tarihsel neden, Zerdüşt'ün neolitik kültür ve zihniyetini çağın koşullarına uyarlamasıdır. Kürt aşiret etnisitesinin Zerdüşti felsefeyi bu kadar sahiplenmesinin en önemli nedenlerinden birisi komünal toplum geleneğinin doğal insan eşitlikçiliğini yansıtıyor olmasıdır.

Med toplumunda savaş olgusuna yaklaşım

Zerdüştlük inancı Kürtlerde bir toplumsal bilinç geliştirerek daha büyük bir şekilde güçlenme ve toparlanmalarını sağlamıştır. Toplumdaki bu gelişme Asur İmparatorluğu'na karşı yıllarca süren bir direnişin yaşanmasında ve bu direnişin Newroz zaferiyle taçlanıp, Med konfederasyon sürecinin gelişmesinde temel kaynak olmuştur. Toplumsal düzeydeki bu nitelik kazanma durumu kuşkusuz ki savaşa yaklaşım konusunda da bir gelişmeye yol açmıştır.

Asur imparatorluğunun zulmü altında ezilen halklar Medler öncülüğünde birleşmişlerdir. Babil ve İskitlerin de katılımıyla Medler büyük bir tarihi direniş başlatmışlardır. Bu direnişin efsaneleşen komutanı Demirci Kawa öncülüğünde Med güçleri MÖ 612'de Asur İmparatorluğu'nun başkenti olan Ninova'yı ele geçirerek, Asur zulmüne son vermişlerdir. Bu zulümden kurtuluşun günü olan 21 Mart tarihinin tüm Mezopotamya halkları için özgürlük, direniş ve kurtuluş bayramı olarak kutlanageldiği bilinmektedir.

Bu direniş sürecinin Medlerde savaş olgusuna yaklaşımda belli bir düzeyi yarattığı anlaşılmaktadır. Tarihte ilk kez savaşan güçlerde kol tarzındaki örgütlenmeye geçişin Medler zamanında gerçekleştiği yönündeki bilgiler mevcuttur. Yine ordularda uzmanlaşmanın, sınıflaşmanın gelişmesinin (mızraklılar, okçular, süvariler, piyadeler gibi) bu dönemde olduğu tarihi kayıt-

larda geçmektedir. Aynı biçimde zırhlı elbise vb çeşitli savaş araçlarının da geliştirildiği bilinmektedir. Toplumların kaderlerinin belirlenmesinde savaş ve ordunun önemli bir yere sahip olduğu tarihin bu aşamasında Medlerin de savaş sanatı konusunda bir hayli yoğunlaştıkları görülmektedir. Herodot Tarihi'nde Med ordularındaki bu düzey çarpıcı bir biçimde yansıtılmaktadır. Medlerdeki bu gelişme ilk kez savaş sanatını uygulamada belli bir düzeyin yakalandığını göstermektedir. Her ne kadar Herodot Tarihi dışında yazılı bir belgeye dayandırılmazsa da dönemin direniş ve savaş düzeyleri göz önüne getirildiğinde Kürtlerin tarihte ilk kez sistemli bir ordu düzenini geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Yine bu ordunun çeşitli halklardan oluşturulduğu Herodot Tarihi'nde ifade edilmektedir.

Bütün bunlarla birlikte önemli bir mücadele ve güçlü bir zemine dayanarak kurulan Med konfederasyonu fazla yaşama yeteneği göstermez. Dönemin özelliğinden kaynaklı, hanedanlık oluşumu bu tür yapılanmalarda belirleyici roldedir. Her ne kadar içte güçlü ve gelişkin bir sistem kurmuş olsalar da, yönetim erkini ellerinde bulunduran hanedanların saray içi darbe ve komplolarla sık sık el değiştirdiği bilinmektedir. Medlerde ordu komutanı olan Harpagos'un Persli muhalif bir hanedanla anlaşması yönetimin kansız bir biçimde el değiştirmesine neden olur. Harpagos'un ihanetiyle gelişen pratiğin sonucu, Med organizasyonunun yıkılışı değil, yönetimin el değiştirerek kökeni Persli olan Kyros hanedanının eline geçmesidir.

Konuyla ilgili tarihi kaynaklarda yazılanlar dikkatle incelendiğinde, belki de ilk olan Kürt ihanetinin nasıl aile içi ilişki ve tepkilerine dayandığı bu enteresan örnekle görülecektir. Çünkü daha sonra Kürt hanedanlarında benzer aile çelişki ve tepkilerine dayanan birçok ihanet sergilenmiştir. İlk ve ilginç olmasından dolayı bu ihanet sürecinin nasıl geliştiğini Herodot şöyle anlatmaktadır: Belirtildiğine göre, Med kralı Astyages'in rüyasının yorumlanması sonucu kızı Mandane'den doğacak bir çocuğun krallığını ele geçireceği sonucuna varılır. Bunun üzerine kızını Kambyses adında bir Persli ile evlendirir. Gerçekten de kızı bir erkek çocuk doğurur. Bu durum onu daha da tedirgin eder, çocuğu ordusunun başında olan Harpagos'a vererek öldürmesini ister. Ama Harpagos çocuğu öldürmez, kendi denetimlerinde bulunan bir köle aileye öldürmesi için verir. Fakat aile çocuğu kendi ölmüş olan çocuğu ile değiştirir. Çocuk büyüdükten sonra bu durum anlaşılır. Harpagos'un talimatı yerine getirmediği ve yalan söylediği kral tarafından anlaşılır. Fakat Astyages'in büyümüş olan torununu öldürmeye vicdanı elvermez. Çocuğu annesi ve babasının yanına göndererek, aileyi de sürgün eder ve merkezden uzaklaştırır. Ama bunun yerine Harpagos'un aynı yaşta olan oğlunu öldürterek, verdiği bir ziyafette etini de babasına yedirir. Harpagos oğlunun etini yedikten sonra Astyages'in verdiği hediye sepetinde oğlunun kafa ve ellerini görmesiyle durumu anlar. Fakat Harpagos orada ses çıkarmaz. Astyages'in ona yaşattığı acıyı

sineye çeker. Persli torun Kyros büyüyüp isyan amaçlı küçük bir ordu kurana kadar bekler. Astyages, muhalif Kyros hanedanının isyanını bastırmak üzere ordu komutanı Harpagos'u orduyla beraber gönderir. Ancak Harpagos savaş yerine işbirlikçiliği esas alır, isyancı Kyros hanedanıyla birleşerek, gelip Astyages'i esir alır.

Burada yaşanan ihanet tarihin akışını etkilemekle kalmamış, günümüze kadar yaşanan Kürt trajedisinin de önemli bir başlangıcı olmuştur. Med organizasyonunda yaşanan bu ihanet sonucunda gerçekleşen hanedan değişimiyle iktidar Medlerden Perslere geçmiştir. Heredot tarihinde Astyages'in olayın ardından ordu komutanı Harpagos'a şöyle söylediğini yazar; *"sen insanların en budalası ve haksızısın. Çünkü en budalası, mademki bu işi sen kendin yapabilecektin, tacı da kendi başına koyabilirdin, oysa şimdi bu gücün ancak üçte biri elindedir ve en haksızı, çünkü o şölenin öcü Medya'yı köleliğe sürüklemiştir."*

Burada, mademki ihanet ettin, iktidarı neden bir Persliye teslim ettin, bari kendin imparator olsaydın demiştir. Böylece Pers imparatorluğunun şekilleniş süreci başlarken, Medler, Pers imparatorluğu sistemi içerisinde ezilmekten ziyade Perslerden sonra en etkili ikinci halk olarak imparatorluk içinde yer almışlardır. Medlerin savaş ve ordu konularındaki etkinlikleri, yönetim Perslere geçtikten sonra da devam etmiştir. Harpagos yine ordu komutanıdır. Pers sisteminin her katmanında Kürtlerin yine görev aldığı bilinmektedir. Kısacası ad değiştirip, Pers imparatorluğu ismini alan sistem iki etnik yapıya dayalı bir oluşum olma özelliğini yitirmemiştir.

İktidar el değiştirdikten sonra bile daha uzun bir süre, Pers ordusunun en etkili savaşçı birliklerinin Medlerden oluşturulduğu bilinmektedir. Bu dönemde milyonluk bir ordulaşmayı geliştiren Pers ordularında Medler önemli ve kilit yerlerde konumlandırılır. Pers ordusunda önemli bir yeri olan bir tür özel kuvvetler gibi örgütlenen 'ölümsüzler kuvveti' savaş sahalarında en zor cephelerde en büyük görevleri yüklenirler. Pers imparatorluğu 'ölümsüzler'in savaş taktiklerindeki becerisi üzerinden dünyanın en güçlü imparatorluğu olma yolunda büyük yol kat eder. Ordunun bel kemiği ve en güvenilir güçleri olan ölümsüzlerin yarısını Medler, diğer yarısını da Persler oluşturur. O dönemlerde Perslerle Yunanlılar arasında yaşanan savaşlarda, Yunan ordularının en güçlü ve seçme birlikleri olan Makedonların önemli bir savaş muharebesinde görevlerinin, Pers ordusundaki Med kollarını karşılamak ve onları durdurmak olduğu yazılmaktadır. Çünkü Med kolunun yenilgisi Pers ordusunun stratejik yenilgisi anlamına gelmekteydi. Bu nedenle Yunan ordularının en güçlü kolu olan Makedonların temel görevi Medleri durdurmak biçiminde belirlenmiştir.

Pers-Yunan savaşları daha çok Kürdistan coğrafyası üzerinde yürütülmüştür. Kürtler bu dönemde topraklarından geçen ordulara karşı çoğu zaman kendilerini savunmak zorunda kalmışlardır. Ksenephon'un 'On Bin-

lerin Dönüşü' adlı kitabında belirttiği gibi vur-kaç taktiğiyle topraklarına giren veya topraklarından geçen ordulara büyük darbeler vurmuşlardır.

Bütün bu tarihi veriler gösteriyor ki, MÖ 7., 6. ve 5. yüzyıllarda Med toplulukları savaş bilinci, savaş yeteneği ve savaş kurumu olan ordu örgütlenmesinde küçümsenmeyecek bir düzeye ulaşmışlardır.

Büyük İskender seferi döneminde Kürtler

Büyük İskender'in başlattığı Doğu seferi ile birlikte Kürdistan'da yeni bir sürecin başlamış olduğu görülmektedir. Antik Yunan çağının en seçkin düşünürü Aristo'nun felsefesiyle yetişen İskender, uygarlık merkezi durumunda bulunan Mezopotamya ve Doğu ülkelerini fethederek, bir tür dünya krallığını hedeflemektedir. Doğal olarak bunun için ilk hedefi Pers İmparatorluğu'nu ele geçirmek olmuştur. Pers ordusuyla girdiği iki büyük çatışmadan zaferle ayrılan İskender, Kürdistan'dan geçerek tüm Pers krallığı topraklarına el koyar ve daha Doğu'ya açılmaya devam eder.

Ancak İskender'in ölümü ardından, ordu komutanları fethedilen toprakları kendi aralarında üç krallığa bölerler. Bu bölüştürmede Kürdistan ülkesi İskender'in komutanlarından biri olan Selefeukines'un payına düşer. Fakat burada önemli olan eski dengelerin yıkılması ve yeni oluşan dengelerle birlikte Kürdistan ülkesinin boydan boya savaş sahasına dönüşmesi durumudur.

İskender'in ardından gelişen çeşitli krallıklar arasında sürdürülen çatışmalarla birlikte esas olarak Roma Part ve Roma Sasani İmparatorlukları arasında kesilmeyen savaşlarda Kürdistan tampon bir bölge olarak kullanılmıştır. Burada, savaşlarda kim kazanırsa kazansın, tek kaybedenin Kürtler olduğu kesindir.

Savaşan orduların ayakları altında kalan Kürt toplumu çok ciddi tahribatlar yaşamış, ekonomik ve sosyal açıdan büyük değişikliklere uğramak zorunda kalmıştır. Güçlü ve kalabalık ordular arasında kalmanın yaşamı olanaksız kıldığını gören Kürt aşiretleri, çareyi tekrar dağlarına sığınmakta görmüşlerdir.

Kürtlerin dağlara çekilerek geliştirdikleri savunma direnişleriyle kendilerini korumayı esas almaları toplumsal değerler açısından olumlu sonuçlar doğururken, bu durum aynı zamanda yerleşik yaşamdan koparak, daha çok göçebe yaşama yeniden dönüş biçiminde pratikleşmiş ve devletli uygarlıktan uzaklaşmalarını beraberinde getirmiştir.

Bu mantıkla bakıldığında Kürdistan ve Kürt aşiretlerinin sosyal siyasal durumunu tahmin etmek zor olmayacaktır. Sürekli savaş ve çatışma sahası olan Kürdistan toplum yapısının ikilemlere uğraması ve yıpranması şüphesiz ki kaçınılmaz olacaktır.

Pers İmparatorluğu'nun yıkıldığı döneme kadar Medlerin toplumsal düzeyi kendi çağdaşlarına göre ileri bir düzey olurken, onunla paralel bir bi-

çimde savaş sanatı konusunda da belli bir formasyona sahip olduklarını belirtmek gerekir. Ancak Pers İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra hem Kürdistan'ın yüzyıllar boyu çeşitli büyük imparatorlukların savaş sahası olması, hem de Med aşiretlerinin kendilerini tümden özgür kılacak bir stratejiye sahip olmamaları sonucunda hep arada kalarak, ezilen taraf olmuşlardır. Buna karşı tek çözüm yolu olarak kendilerini koruma amacıyla sürekli dağlara çekilmiş ve direnmişlerdir.

İslamiyetin Kürdistan'a girişi

İslamiyetin yayılarak Kürdistan'a dayanmasıyla birlikte, Kürt toplumu açısından yeni bir dönemin başlangıcı gelişmiştir. İslamiyet'e kadar Kürtlerin temel inancı ve felsefesi Zerdüştlüktür. İslamiyetin doğup, gelişmeye başladığı dönemlerde Kürdistan iki ordu, yani Sasani ve Roma İmparatorluğu arasında yaşanan savaşlarda perişan vaziyettedir. İslamiyet Arabistan yarımadasında zaferini ilan ettikten sonra, kılıç ve iman gücünün verdiği üstünlükle fetih hareketlerine girişir. Daha kuzeye açılmasının yolu Kürdistan'dan geçmektedir. 640'lı yıllarda islam orduları gelip Kürdistan kapılarına dayanır. Kürtler başta karşı direnişe geçseler de yüzyıllarca iki ordunun at nalları arasında kalmanın verdiği yorgunluk ve yıpranmayla, islamiyet adeta bir denge unsuru olarak kabul edilir. Kürtler açısından Sasani ve Roma İmparatorluklarının Kürdistan üzerindeki işgalini kırmak için, islamiyet orduları üçüncü bir güç olarak ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Kürtler islam ordularına karşı başlangıçta direnseler de bir tür kurtarıcı olarak gördükleri için ekseriyetle İslamiyet'i kabul etmişlerdir.

İslamiyetin kabul edilişi Kürdistan tarihinde önemli bir kırılma dönemidir. Böylece Kürtler zerdüştlükten giderek uzaklaşmışlardır. Bu dönemde Kürtlerin bir kesimi islamiyeti hemen kabul etmez. Ezidilik bunun bir örneğidir. Ezidilik zaman içerisinde çok değişip dönüşmesine ve bir biçimde islamiyetten etkilenmesine rağmen özünde zerdüştlüğün bir devamı olarak varlığını sürdürmüştür.

Bu süreçten sonra islamiyet, Kürt toplumunda özellikle kültür, dil, edebiyat, inanç ve sosyal yaşamın her alanında toplumun yaşam dinamiğini oluşturan tüm olguların istikametini belirleyen temel bir etken olmuştur. İslami kültürün gelişmesiyle beraber, Kürtlerin ideolojik kimlik ve aynı zamanda inanç dini olan zerdüşti kültür kısmi düzeyde varlığını sürdürse de giderek etkisizleşmiştir.

Öz yaratım kültürünü yadsıyan yabancı kültürün zoraki asimilasyonlarla Kürt toplumsal hafızasının gözeneklerini tıkatması yeni bir dönemin başlangıcını ifade eder. Bu anlamda Kürt toplumsal gelişim seyrini islamiyetten önce ve sonra olmak üzere iki ayrı dönem gibi ayırmak daha doğru olacaktır.

İslamiyet, Kürdistan toplum yapısında önemli değişiklik yapmakla birlikte, esas değişikliği Kürt egemen sınıfları üzerinde gerçekleştirmiştir. Kürtlerin aşiret sisteminde aşiret reisliği ve federasyon liderliği olarak mirlikle beraber, şeyhlik ve seyitlik tabakası oluşmuştur. Artık toplumun en ileri geleni olarak mirliğin yanında şeyh ve seyitlik kurumu da toplumsal sisteme dahil olmuştur. Birisi siyasi lider olurken, diğeri manevi liderlik rolünü oynamıştır. Bu durum, çoğu zaman toplumun yönlendirilmesinde mir ve aşiret reisinden ziyade, şeyh ve seyitlik kurumlarının toplumda belirleyici olmasını beraberinde getirmiştir. Şeyhlik aslında bir tür dışarıyla ideolojik olarak bağlanma kurumu biçiminde tesis edilmiştir.

Gerek Emeviler, gerekse Abbasiler döneminde din adı altında kendi siyasal egemenliğini kurumlaştırma mekanizması olarak, bu tür kurumların geliştirilme durumu söz konusudur. Bir tür ideolojik ajan diyebileceğimiz bu kesimler, toplumda Araplaşmanın geliştirilmesinde rol oynamışlardır. Toplumsal açıdan milli ideolojiden kopmuş olan Kürtler için din yoluyla ideolojik açıdan dış güçlere bağlanmanın kalıcılaştırılması süreci geliştirilmiştir.

Kürdistan'da feodal dönem boyunca, daha çok yabancı veya komşu devletlerin din anlayışı etkisinde kalma durumu vardır. Özellikle de islamiyetin Kürdistan'a girişinden sonra, Kürt halkı islam ideolojisini kendi milli toplumsal yapısıyla bütünleştiren bir yoruma ve milli toplumsal yapısını güçlendirecek bir içtihada ulaşamamıştır. Örneğin, Fars halkının İrani halklar adına şialığı geliştirmesi, kendine özgü bir yoruma tabi tutması temelinde ulusal, milli bir ideolojiyi oluşturma durumu söz konusudur. Bugün bile İran İslam Cumhuriyeti'nin bu ideolojiye dayanarak, dünyaya meydan okuma durumu bilinmektedir. Burada İran'ın yaptığı, islamın şia yorumuna ulusal bir muhteva kazandırmasıdır. Dolayısıyla toplumun toparlanması ve örgütlendirilmesinde bir güç kaynağına dönüştürülmüştür. Ancak Kürdistan'da böyle bir şey olmadığı gibi bunun tam tersi bir durum söz konusudur. Bu anlamda diyebiliriz ki, islamiyetin çıkışı Arapları, Farsları toplumsal olarak güçlendirmiştir. Yine sonradan bölgeye gelen Türkleri de güçlendirmiştir. Arkasına islamiyeti alan, onun fetihçi karakterine dayanan Selçuklu ve Osmanlı devletlerinin nasıl yükselişi yaşadıkları, islam dininden nasıl yararlandıkları ve güç aldıkları bilinmektedir. Elbetteki Kürtler de neden böyle yapmadı gibi bir düşüncemiz yoktur. Ancak islamiyetin kendi döneminde bir devrimsel karakteri olup, toplumlarda değişik biçimlerde gelişmeye yol açarken, Kürt toplumunda bu tür bir gelişmenin yaşanmaması önemli bir sonuçtur.

Kürt halkı ve onun dindar çevreleri, islamiyetin Kürt toplumuna özgün bir yorumunu geliştiremedikleri için, islamiyet diğer halklar için bir aydınlanma, ilerleme ve güç kazanma kaynağı olurken, Kürdistan toplumu için bölünme, parçalanma, başkasına bağlanma ve zayıflama nedeni olmuştur. Oysa Kürtler aşiret yapılanmalarındaki doğal demokratik niteliklere

uygun olarak islamın demokratik yorumunu kendilerine uyarlamış olsalardı toplumsal dokuları fazla bozulmaya uğramayabilir ve bu temelde kendi birliğini kurarak güç olabilirlerdi.

Kendine özgü bir dini perspektifi olmayan Kürt toplumunun bir kısmı İran şahlığı etkisinde kalarak, bunlar tarafından örgütlendirilirken, diğer önemli bir kısmı da halifeye bağlı olarak örgütlendirilmiş ve başta Arap, sonradan Osmanlı İmparatorluğu'na bağlı kılınmışlardır. Buna katılmayan bir kesim de düşünüldüğünde, parçalanma düzeyini anlamak mümkündür. Kürdistan'da islamiyetin egemenlikçi yönüyle hücrelere kadar sızması, Kürtleri parçalamaya götürmüş, ideolojik olarak dışarıya bağımlı hale getirmiştir. Bu dönemde Kürtlerin ideolojik yorumcuları yoktur. Ulema çevresi kendi toplumsal özgünlüğü yerine, dışa bağımlılığı esas almıştır. Bu nedenle yaygın bir biçimde ümmetçilik anlayışı ve tarikatlar vasıtasıyla halifeye ve şahlığa bağlılık pekiştirilmiştir. Kürdistan'da toplumsal özgünlüğe uygun bir içtihat merkezinin olmaması, kendine özgü bir yorum tarzının gelişmemesi, daha çok dışa bağlı olmasından kaynaklı islamiyetin içindeki mezhep ve ayrılıkların doğrudan Kürdistan'a yansıması Kürt toplumunun ideolojik planda farklı merkezlere bağlanmasını beraberinde getirmiş, bu da toplumsal parçalanmayı derinleştirmiştir. Şia ve alevi mezhepleri, Kürdistan'ın dışındaki Şah'a veya Ayetullah'a bağlı olurken, sünni kesimler ise çeşitli tarikatlar yoluyla doğrudan halifeliğe bağlanmış ve toplum ideolojik planda dışarıdan yönlendirilmiştir.

Bu dönemler boyunca êzîdîlik varlığını sürdürür. Ama baskı ve katliamların yoğunluğu êzîdîliği dar ve sınırlı kalmaya yöneltmiştir. Kürdistan'da êzîdîlik bir nevi kendi kültüründe ve özgür duruşunda ısrardır. Özü itibariyle bir zamanlar Kürtlerin inancı ve felsefesi durumunda olan Zerdüştlük geleneğinin devam ettirilmesi anlamına gelen êzîdîlik, Kürdistan'da çok daraltılmış ve baskılara maruz kalmıştır. Bu nedenle êzîdîlik, geniş toplumsal kesimlerden ve gelişmelerden koparılmış, sınırlı bölgelerde yaşanan bir inanç haline getirilmiştir.

Ancak êzîdîlik dışında kalan diğer inanç gruplarını ve islamiyeti seçenlerin etnik kökeninden uzaklaştığı ve ters düştüğü biçiminde değerlendirmek yanlıştır. Fakat islamiyet süreciyle beraber, kendi toplumsal kültüründen alabildiğine bir uzaklaşma ve egemenlerin denetimine girmeyi kabul etme vardır. Çünkü milli ideoloji oluşturamama durumu, beraberinde kendi toplumsal gerçekliğinden kopuşu ve onun değer yargılarından uzaklaşmayı güçlendirmiştir.

Hangi düşünce ya da inanç biçimi olursa olsun, kendi özgün toplumsal koşullarına uyarlanmazsa o düşünce ya da inanç toplumu başkalaşıma uğratır. Çünkü içinde o toplumun kültürel dokusu ve tarihsel düşünce diyalektiğine dair belirgin çizgiler olmazsa, toplumu o düşünce sistematiğinin orijinal sahiplerine eklemlemeye götürecektir.

İslamiyet kendinden uzaklaşmayı ve başka egemen güçlere teslim olmayı gerektirmiyor. İslamiyet inancı ve diniyle de ulusal bakış açısı sağlamlaştırılabilir ve toplumsal çıkar daha fazla gözler önünde bulundurulabilir. Ama bunun yerine islamiyet ile birlikte Kürtlerde ümmetçilik anlayışı geliştirilerek, adeta mücadelesiz, boyun eğme anlayışı ve kendine ait olmama duygusu yerleştirilmiştir. Örneğin Kürtler alevilik adına ya da daha başka bir biçimde özgün bir yorum geliştirebilselerdi hiç kuşkusuz ki durum farklı olabilir ve islamiyet daha ulusal bir çerçeveye oturtulabilirdi.

Kürdistan'daki alevi bakış açısı diğer ülkelerde bulunan şialıktan farklıdır; bir devlet ideolojisi haline getirilmemiştir. Aslında Kürdistan'daki alevilik, hakarete ve zulme başkaldırıda muhalefet odağı olmaya açık bir felsefi duruşa sahiptir. Ancak aleviliğin tüm Kürtleri kapsayan toplumsal bir duruşa ulaşamaması ve Kürdistan'daki alevilerin daha çok Anadolu'daki bektaşiler yoluyla etkilenmeye çalışılması, yine Kürtlerin çoğunluğunun sünni olmaları bu imkanın değerlendirilmesini ortadan kaldırmıştır. Yoksa Kürdistan'a özgü, islamiyetin bir yorum biçimi olarak alevilik, Kürt toplumunda milli bir ideolojik duruşun zemini haline getirilebilirdi. Birçok bakımdan buna denk özellikler taşımasına rağmen belirttiğimiz nedenlerden dolayı böyle bir durumun gelişmesi imkansız hale gelmiştir.

Aynı biçimde Doğu Kürdistan'da halkımızın bir kesimi tarafından kabul edilen "enel hak" inancı da benzer özellikler taşımakla birlikte Kürt toplumunda fazla yaygınlaşmamış olmasından dolayı böyle bir rolü oynaması söz konusu olmamıştır.

Açıkça görülüyor ki, Kürt toplumu kendi doğasından ve doğal toplum özelliklerinden, kendi kültürel gerçeklerinden uzaklaşıp, feodal çağın kültürel etkisi ve feodal sınıflaşmayı yaşadıkları oranda özgür yaşamdan uzaklaşmışlardır. Feodal zihniyet, doğal toplum ve aşiret özgürlüğünün aleyhinde gelişme sağlayarak, zihniyet yabancılaşmasında önemli bir rol oynamıştır. Bir nevi sosyal ajanların ortaya çıkmasına zemin sunmuştur. Bundan dolayı Kürdistan'da her zaman direniş çizgisinin yanında ihanet çizgisi de var olmuştur. Çoğu zaman ihanet çizgisi, egemen devletle ittifak halinde toplumda daha baskın gelmiş ve direniş çizgisi boğdurulmuştur. Bu duruma Feqî Teyran ve Ehmedê Xanê gibi edebiyatçılar karşı çıkıp isyan etse de, işbirlikçiliğin kurumsal düzeyde yabancı devlet kültürlerinin denetimine girmesinden kaynaklı, sonucun değişmesinde etkili olamamışlardır.

Kürt egemen sınıfları milli anlayıştan uzaklaşıp, sürekli egemen devletlerle işbirliği eğilimine girmiş, bu da zamanla bir karakter haline gelmiştir. Aslında Kürt egemen sınıflarındaki ihanetin temeli böyle gelişmiştir.

Bütün bunlara rağmen özellikle Abbasiler döneminde 900'lü yıllardan sonra toplumsal özgürlükle bağ içinde önemli gelişmeler de yaşanmıştır. Kültür ve edebiyat alanında Feqî Teyranların ve Mervani Kürt devleti gibi oluşumların ortaya çıkması, bu bağımsız gelişmenin bir sonucu olmuştur.

Aynı dönemin bir ürünü olarak askeri alanda Eyyubi hanedanı şahsında Selahattin ve Şergoların yakaladıkları komutalaşma düzeyleri milli özgünlüğe dayalı olmasa da islam çizgisi doğrultusunda komutanlaşan Kürt kişiliklerinin ortaya çıkması açısından önemli bir düzeyin göstergesi olmaktadır.

Kürt-Türk ittifakının gelişimi

10. yüzyılın başlangıcından itibaren Kürtlerde kısmi düzeyde bir serbestlik ve milli eğilim gelişmeye başlamıştır. Böylece toplumsal düşünce daha ileri bir düzeye ulaşmıştır. Aslında bu dönemde Kürtlerde yaşanan gelişme sadece Mervani Kürt devletinin kurulmasıyla sınırlı değildir. Hemen her mirlik kendi içinde bir tür özerk devlet yapılanması niteliğindedir. Kendi kendini yöneten, savunma kuvvetleri olan, çevre aşiret ve mirliklerle iyi ilişkilere sahip örgütlenmeler geliştirmişlerdir. Nasıl ki antik çağ döneminde Helenlerde birçok site devleti oluşmuşsa, bu dönemde Kürtlerde de benzer bir yapılanma mirlik tarzındadır. Kırsalda yedi sekiz aşiretten oluşan aşiretin başındaki mir ve yine manevi liderliği durumundaki şeyhlik kurumuyla kendi içinde bir tür özerk idari sistemler kurmuşlardır. Bunların her biri gevşek bağlarla Abbasi halifeliğine bağlı olmakla birlikte, kendi içinde ilişki halinde bulunmuşlardır. Bu temelde belli bir organizasyonla Selçuklularla ilişki halinde olan Kürtler, siyasi ilişki tarzıyla dostluk sürdürmüşlerdir.

Bu dönemlerde Bizans İmparatorluğu'nun Kürdistan içlerine doğru zaman zaman saldırıları olmaktadır. Aynı zamanda Haçlı Seferleri'ni başlatan kilise çağrılarına katılan bütün Avrupa devletlerinin akınlar halinde Kudüs'ü hedefleyen saldırı süreçleri gelişmiştir. Hıristiyan dünyası tarafından geliştirilen bu saldırılar, müslüman olan tüm halklar arasında bir dostluk ve dayanışma atmosferini açığa çıkarmıştır. Bu nedenle Kürtler, Araplar ve Selçuklular arasında temeli islami savunma ülküsüne dayanan güçlü bağlar gelişmiştir. İç içe örgütlenmeler ve ordulaşma düzeylerinin buna paralel geliştiği görülmüştür. Özellikle de bu aşamada kimin hangi milliyetten olduğundan çok, müslüman halife topraklarını korumak esas alınmıştır.

Haçlı Seferleri başlamadan önce Selçuklu ve Oğuz boyları da açılım peşindedirler. Özellikle Roma'nın zayıflamasından yararlanıp, Anadolu'yu yurt edinmek eğilimindedirler. Ortadoğu'ya gelişlerinden bu yana henüz yurt edinmemiş olan Türk boyları için en müsait alan denetimin gevşek olduğu Anadolu'dur. İslam bayrağıyla Bizanslara karşı akınlar başlatmak daha kazançlı gözükmektedir. Bunun için Anadolu kapısında yer alan Kürtlerle ittifak yapmak tek çıkar yol durumundadır. Alparslan'ın ve yeni gelen Türk boylarının Kürtlerle sıcak ilişki geliştirmelerinin temelinde bu durum yatmaktadır. Kürtlerin Türklerle Bizanslılara karşı kurdukları ilişki bir nevi geleneksel islam ittifakıdır. Türk Oğuz boyları ve Kürtler arasında yapılan it-

tifak, 1071 yılında Malazgirt Savaşında Bizans ordularını yener ve Alparslan öncülüğünde Türk boylarına Anadolu kapısı açılır. Eğer burada Kürt-Türk ittifakı gelişmemiş olsaydı ve Kürtler en seçkin güçlerinden on bin askerini Alparslan'ın himayesine vermeseydi, Alparslan komutasındaki Türk boylarının Bizans'ı yenmesi ve Anadolu'ya geçmeleri mümkün olmayacaktı. Bu nedenle bu ittifak çok önemlidir. Sadece Türklerin Anadolu'yu ele geçirmelerine yol açmamış, aynı zamanda tarihin akışını büyük oranda etkileyen, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşuna yol açan zemini de yaratmıştır. Nitekim sonraki yıllarda bu ittifak tutumu birçok önemli dönemeçte devam edecek ve önemli sonuçlar elde edecektir.

Kürtler ekonomik ve kültürel olarak daha önde olmalarına karşın, Türkler askeri ve siyasi olarak daha gelişkin durumdadırlar. Fakat Kürt beylikleri parçalı bir duruş içerisinde olmalarına rağmen sahip oldukları askeri güçle otonom konumlarını korumayı başarmaktadırlar. 10. yüzyıldan 19. yüzyıla kadar Kürt beylikleri bir nevi özerkliğe sahiptirler. Karşılıklı hoşgörü, bu dönemin en önemli özelliği konumundadır.

Yaşanan askeri ve siyasi gelişmeler o dönemlerde Kürt toplumunda belli bir toplumsal düzey, kültürel yapı ve askeri performansın gelişmiş olduğunu ve komşu halklardan geri olmayan hatta bazı açılardan daha ileri düzeyde bir gelişmeyi yaşadığını göstermektedir. Belli düzeyde güçlenen Kürtlerin askeri performansı aşiret federasyonlarında otonom bir yaşam biçimini geliştirmiştir. Daha çok bu otonom yaşam tarzının birer savunma gücü olarak küçük hanedan (mir) orduları gibi örgütlenmişlerdir. İstedikleri bir güce karşı birkaç mirlik birleşerek savaşabildikleri gibi savaşan taraflar arasında istedikleri tarafa ağırlıklarını koyarak, kazanmalarına yol açmışlardır. Denilebilir ki Kürtler iyi bir yedek savaş gücü konumunda olmuşlardır. Her dönemde kendileri bir savaş komutası olmamış, ama her dönemde yetkin bir destekleyici ve kazandırıcı güç konumunda bulunmuşlardır.

Görülüyor ki, Kürtler devlet ve egemen olma iddiasını pek fazla taşımamış, daha çok otonom olmayı benimsemişlerdir. Savaşlar karşısında zorlanınca dağlara çekilmiş, ovaları ve şehirleri bırakmışlardır. Bu örgütlenmede her bir Mir'in denetiminde on binlere ulaşan askeri kuvvet mevcuttur. Toplumsal açıdan Kürtler şehir merkezlerinde yoğunlaşmadıklarından dolayı herhangi bir egemen devlet onları kısa sürede yenerek ele geçirememektedir. Çünkü Kürdistan'ın geniş ve muazzam coğrafyasına yayılmış her bir aşiret konfederasyonunu yenen devlet, ilerledikçe başka ve yeni aşiret konfederasyonlarıyla karşılaşmışlardır. Bu durum Kürdistan ülkesinde egemenlik kurmak isteyen devletleri oldukça zorlayan bir husus olmuştur.

Örneğin, Urfa'da Barazi aşiret federasyonunu yenip geçen bir güç bu kez Mili aşiret federasyonuyla karşılaşır, onu yenip geçerse bu sefer de önüne Ömeryan aşiret konfederasyonları çıkar. Tüm Mardin aşiretlerini yenen bir güç daha sonra Botan aşiret federasyonu ve mirliği ile karşılaşacaktır. Bunların

arkasında Ertuşi mirliği gelir. Daha sonra Şikak veya Menguriler gelir. Bu şekilde her bir mirlik, küçük bir devlet yapılanması gibidir. Durum böyle olunca herhangi bir ordunun Kürdistan üzerinde tam bir hakimiyet sağlaması güç olmaktadır. Zaten tarih boyunca tam hakimiyeti sağlayan herhangi bir egemen ordu gücü de olmamıştır. Bunda, bütün olumsuzluklara rağmen Kürt halkının direngen ve kendinde ısrar eden karakteristik özelliğiyle, örgütlenme yapısı ve mükemmel Kürdistan coğrafyasının büyük rolü vardır. Zaten toplumsal bilimde bir toplumun karaktersel özelliklerinin şekillenmesinde o toplumun yaşadığı coğrafyanın da önemli bir rolü olduğu tespitlidir. Kürt toplumunun bu durumunu çok iyi fark eden Osmanlı'nın kurnaz padişahı Yavuz Sultan Selim Doğu'ya açılmak istediğinde Kürdistan'a savaşla değil de anlaşmayla girmeyi ve Kürtleri yanına almayı temel bir seçenek olarak önüne koymuştur.

Osmanlı İmparatorluğu iyice büyüyüp Batı'da Viyana kapılarına dayandıktan sonra, Yavuz Sultan Selim'le Doğu'ya açılmak ister. Osmanlı'nın bu düşüncesi Kürt tarihinde de önemli bir dönüm noktasıdır. Osmanlı'nın, Kürtlersiz Doğu'ya açılması ve başarılı olması pek mümkün görünmemektedir. Bunun için de Kürtleri yanına almayı Yavuz Sultan Selim öncelikli koşul olarak görür. Bu amaçla Kürt yerel beylerinden biri olan İdrisi Bitlisi'yi yanına çağırır ve ona, "gidin kendi aranızda anlaşın, ortak bir temsilci çıkarın, onunla anlaşma yapacağım" der. İdrisi Bitlisi geri döner, diğer Kürt beyleriyle görüşmeler yapar. Ancak anlaşma sağlayamazlar, birbirlerine güvenmediklerinden ve kabul edemediklerinden dolayı bir temsilci seçemezler. İdrisi Bitlisi geri dönerek Yavuz Sultan Selim'e temsilci seçemediklerini söyleyince, Yavuz da kendisine en yakın kişi olarak İdrisi Bitlisi'yi gördüğünden, "ben, seni temsilci olarak görüyorum" diyerek, onunla anlaşma yapar. Şeyh İdrisi Bitlisi'nin Osmanlı devletiyle işbirlikçiliği anlaşmaya dayandırarak resmileştirmesi bu şekilde olmuştur.

Bu anlamda Kürt tarihinde 1514–1516 yılları önemli bir dönemeçtir. Çünkü yapılan anlaşmayla Osmanlı ordusu Kürdistan'a barışçıl bir temelde girer ve geliştirdikleri ittifaklarla Mısır-Memlük imparatorluğuna karşı sefere girişir. Zafer elde eden bu Osmanlı seferi, islam halifeliğine de Osmanlı'nın el koymasıyla sonuçlanır. Görülüyor ki Türk boylarının ilk Batı açılımı Kürtlerle ittifak temelinde gerçekleştiği gibi, daha sonra imparatorluk haline gelen Osmanlı devletinin, Doğu ve Güney'e açılımı da Kürtlerle yaptığı ittifak temelinde olmuştur. Açıkçası Türklerin Anadolu'ya gelişi ve büyüyerek imparatorluk haline gelmesinde Kürtlerle yaptığı ittifakların rolü belirleyicidir.

1500–1800 arası yıllar Kürt feodalitesinin kendini en çok belirginleştirdiği yıllardır. Kürt tarihinde beylikler biçiminde anlama kavuşan otonom anlayış bu dönemde resmileşerek, bir statü haline dönüşmüştür. Önceleri de beylikler, aşiret konfederasyonları ekseninde gelişen örgütlenmeler var, ancak Kürt milli bilinciyle yoğunluk kazanmaları bu yıllara rastlar. Selçuklulardan

itibaren "Kürdistan" ismi resmi olarak kullanılıp, mirlikler de bir otorite olarak kabul edilmişlerdir. Özellikle Yavuz Sultan Selim döneminden itibaren Osmanlı İmparatorluğu tarafından da onaylanan bu sistem ve ilişki biçimi 19. yüzyıla kadar devam etmiştir.

Osmanlının ümmetçilik politikasıyla Kürtlere yaklaşımı, özümseme yerine bütünleşmeyi esas alan bir niteliğe sahiptir. Kürtlere daha toleranslı yaklaşmasının diğer bir nedeni de Kürtlerin İran Safavi devletine kaymaması için kazanma istemidir. Osmanlı ile İran arasında yaşanan uzun savaşlardan sonra 1639'da yapılan Kasr-ı Şirin Antlaşması'yla Kürdistan ilk kez resmen ikiye bölünmüştür.

Osmanlı, İran Safavi İmparatorluğu'yla Doğu'da bu anlaşmayı imzalarken, Avrupa'da giderek daralma ve büzülmeyi yaşamaktadır. Viyana kapılarında karşılaştığı beklenmedik yenilgi ile başlayan süreçle birlikte Osmanlı artık Batı'da tutunamaz haldedir. Her geçen gün işgal ettiği toprakları bir bir kaybetmeye başlamıştır. Batı'da yaşanan bu gerileme durumu karşısında Osmanlı İmparatorluğu, yönünü Doğu'ya doğru dönmüştür.

Fransız Devrimi ve Osmanlı'nın Doğu'ya yönelmesi

Avrupa'da uzun yıllar devam eden aydınlanma süreci, 1789'da Fransız devrimi ile büyük bir atılım geliştirir ve bu devrimle beraber ulus devlet dönemi gelişir. Esasta Fransız Devrimi, karanlık ortaçağ Avrupa zihniyeti ve onun yönetim olgusuna isyan eden toplumun demokratik komünal değer yargılarına duyduğu derin özlemin bir sonucudur. Öz dinamikleri üzerinde devrimi geliştiren halk katmanlarının aynı başarıyı yönetim olgusunda gösterme durumundan uzak olması, yeni gelişen burjuvazinin öncülüğüne rahat zemin sunmuştur. Burjuvazi elde ettiği iktidarla, Fransız devrimini esas özünden saptırarak, halkın büyük bedel, emek ve çabalar harcadığı bu devrimi, kendi sınıfının siyasal programı haline getirerek, ulus devlet ekseninde kendini kurumsallaştırmıştır.

Kapitalizm iktidarlaştıktan sonra, pazarları ele geçirmek ve siyasal iktidarını meşrulaştırarak kalıcı kılmak için, milli hareketleri geliştirir ve bu milli hareketler de peş peşe ulus devletler kurar. Pazarları ele geçirme ve iktidarını sarsılmaz bir konuma getirme uğruna yaratılan bu süreç, birçok çatışma ve savaşlara neden olur. Bir taraftan kapitalistleşme devam etmekte, diğer yandan Afrika ve Asya gibi alanların sömürgeleştirilmesi ve sermaye birikiminin yoğunlaşması gelişmektedir.

Avrupa'da yaşanan bu gelişmeler Osmanlı İmparatorluğu'nu Batı'da giderek daraltır. Kapitalistleşme süreciyle gelişen milli duygular, Osmanlı'ya nefes aldırtmayan bir özellikle yüklü olup, yeni bir sistemi açığa çıkarmada iddia sahibidir.

Osmanlı'nın Batı'da toprak kaybetmesinin ekonomik ve siyasi faturası ağır olur. Bu dönem aynı zamanda Avrupa'daki gelişmelerin tersine feodalizmi derinleştiren Osmanlı sisteminin gerileme dönemi olmaktadır. Giderek Doğu Avrupa'da da milli hareketlerin başlaması asker ve vergilerin toplanma olanaklarını ortadan kaldırmıştır. Artık Batı'da asker ve vergi toplayamayan, burada daha çok kesilmeyen savaşlarda gücünü tüketen Osmanlı Devleti, Doğu'ya yönelerek, buradan asker ve vergi açıklarını kapatmaya çalışmıştır. Bu durum, daha önceden Yavuz Sultan Selim'in Kürtlerle yaptığı anlaşmanın bir kenara atılması anlamına gelmektedir.

II. Mahmut tarafından geliştirilen Tanzimat Fermanı, Osmanlı sisteminde köklü değişiklik anlamına gelmektedir. Hem dışa bağlanmanın derinleşerek resmileşmesi, hem de sistemin baş belası haline gelen Yeniçeri ordusunu dağıtma ve yerine Nizami Cedid ordusunun kurulması ile beraber Kürdistan'a vergi ve asker toplama dayatılmıştır.

Daha önce vergileri kendi içinde toplayan, Osmanlı ordusuna asker vermeyen, fakat seferberlik döneminde toplu destek sunma üzerinde anlaşan Kürtler, bu otonom durumlarını korumak için direnişe geçmişlerdir. Böylece Kürdistan'da Osmanlılara karşı isyanlar süreci gündeme gelmiştir.

19. yüzyıl Kürt isyanlarına bir bakış

19. yüzyılda Kürt tarihi ve toplum yapısında isyanlarla beraber yeni bir süreç gelişir. Neredeyse yüzyıl sürecek isyanlar Kürdistan'ın farklı sahalarında parça parça baş gösterir.

Batı'da giderek sıkışan Osmanlı İmparatorluğu, hakimiyetini Kürdistan üzerinde kurmaya çalışmakta, bu hakimiyet kurma çabaları da işgal seferlerinin başlamasına kaynaklık etmektedir. Hiç kuşkusuz ki yüzyıllarca yarı bağımsız ve özerk yaşamış olan Kürt beylik ve emirlikleri, Osmanlı'nın kendilerine dayattığı ağır koşullara karşı direnç göstereceklerdir. Kürt mirlerinin ideolojik olarak Osmanlılarla herhangi bir çelişki ya da çatışması söz konusu değildir. Bu bağlamda bu zamana kadar Osmanlı'dan kopma gibi bir amaçları da olmamıştır. Gösterilecek direnç, büyük oranda kendi mirliklerinin bozulan otonom çıkarları doğrultusundadır. Yani otonom konumlarını korumaya dönük gelişen bir dirençtir. Bunlardan bazılarının daha ileri amaçları olsa da genel olarak böyle değerlendirmek mümkündür.

1800'lü yıllar İngilizlerin Ortadoğu'ya yönelme yıllarıdır. Çökmekte olan hasta Osmanlı'nın mirasına konmanın hesapları yapılmaktadır. Fransızlar da bundan geri kalmazlar, kendisine bağlı misyonerler göndererek kendi örgütlülüğünü yaratmaya çalışırlar. Gayri müslim olan Rum, Ermeni, Asurî-Süryanilerle ilişkilenerek kendine bağlamaya çalışmaktadırlar. Yine çeşitli Kürt mirlikleriyle de ilişkilenmektedirler. İlişkilendiği etnik grup-

larla Osmanlı'yı zayıflatma ekseni üzerinden daha fazla kapitülasyonlara zorlamak ve istediği yere çekmek temel amaçtır. Misyoner çalışmaları oldukça başarılı sonuçlar yaratmaktadır. Hem Osmanlı hem Kürt hem de diğer azınlık kartını iyi kullanmaktadırlar. Bununla birlikte Almanlar da gecikmeli olarak devreye girerek askeri danışmanlar ve değişik yatırımlarla pastaya ortak olmak istemektedirler.

Osmanlı'nın Doğu politikası pratik uygulama aşamasındayken, bu politikayı ilk sezen Babanzade Abdurrahman Paşa'dır. Bu nedenle, ilk Kürt isyanı 1806 yılında Süleymaniye yakınlarındaki Köysancak'ta patlak verir. Babanzade Abdurrahman Paşa Köysancak'taki Osmanlı valisini bıçaklar ve yönetimi ele geçirir. Süleymaniye valiliğine atanan rakibi Halit Paşa'yı yener. Başlangıçta İran şahından destek görse de rakibi Halit tarafından desteklenen Osmanlı ordusuna yenilir.

İkinci isyan, Bilbaslar ayaklanmasıdır. Bu isyan 1818 yılında Kürdistan'ın kuzeydoğusunda gelişir. Buna daha sonra Nahçıvan, Erivan ve Xoy'daki İran göçebe Kürtleri de katılır. Giderek köylü isyanlarına dönüşen ayaklanma, Osmanlı-İran işbirliğiyle bastırılır. İsyanın karakterini şekillendirenler köylülerdir. Aşiret bağlarından öte, köylüler sömürge feodal beyi Osmanlı devletine karşı baş kaldırmışlardır.

1832 yılında Revanduz beyi Kör Muhammed Paşa kısa bir süre içinde Baban, Botan ve başka bazı Kürt beyliklerini denetimine alarak isyan eder. Silah yapımının yanı sıra para basımında bulunur. Diğer mirleri zayıflattığı için başlangıçta bu isyana fazla ses çıkarılmaz. Güçlenme emareleri gösterince üzerine gidilir. Af edilerek İstanbul'a çağrılır. Bir süre İstanbul'da kaldıktan sonra, Osmanlı tarafından tekrar görevlendirilerek Kürdistan'a gönderilirken, Osmanlı yönetiminin emriyle komployla yolda katledilir.

Sıra Bedirxanlara gelmiştir. Kürt tarihinin en güçlü isyanlarından olan Botan miri Bedirxan Bey İsyanı 1842 yılında patlak vererek, 1847-48'lere kadar sürer. Mir Bedirxan'ın köken olarak Arap bir aileden geldiği ve Hz. Muhammed'in komutanlarından olan Halid Bin Velid'in ailesine dayandığını belirtenler olsa da Kürt kültüründe oldukça derinleşmiş Botan'da yerleşik güçlü bir aile olarak etkisini göstermiştir. Kökeninin nereye ve kime dayandığı o kadar önemli değildir. Bedirxanlıların tarih sahnesine çıkışı Kürt kimliği ve Botan Mirliği biçiminde olmuştur. Burada en çarpıcı özellik 1800'lerde Kürdistanlı mirler içerisinde en etkin bir konumda olan Bedirxan Bey'in Kürdistan adına Botan'da güçlü bir çıkışı önüne koymuş olmasıdır. Bedirxanlılar Kürdistan'da Botan mirliğine kadar gelmeyi başarmış ve bir Kürt mirliği olarak önemli bir sürece damgasını vurmuşlardır. Osmanlı İmparatorluğu'nun Kürdistan'daki uygulamalarını reddetmiş, bu uygulamalara karşı durarak, kendisini etkili bir güç haline getirmiştir. Cizre'yi merkez alan Bedirxan Bey'in hareketi Cizre, Amediye ve Van'a kadar açılım sağlar, Süleymaniye ile de ilişki halindedir. Yer yer diğer beyliklerle güçlü bağlar

kurar. İddialı bir çıkış durumunda olan bu isyan, esasında farklı din ve azınlıklara karşı hoşgörülü bir yaklaşıma sahiptir. Ancak Musul'daki İngiliz Konsolosunun kışkırtmasıyla Nasturilerin Hakkari'deki bazı Kürt köylerini basarak öldürme ve talan olayları tertiplenir. Bu oyunu fark edemeyen ve tüm Kürtlerin liderliğine oynayan Bedirxan Bey de karşılık olarak bir misilleme yapar ve bazı kiliseleri basarak cevap verir. Bunun üzerine İngilizler de kilise baskınlarını abartarak, Bedirxan Bey kuvvetlerinin bastırılması için ayrıca Osmanlı devletine baskı uygulamaya başlar.

Oldukça geniş bir sahaya yayılan Mir Bedirxan'ın hareketi giderek örgütlenmesini güçlendirir, belli bir planlama çerçevesinde gelişim kaydeder; para basımı, silah yapımı ve kendi adına hutbe okutmaya kadar giden bir yapılanma gelişir. Yine, ordusunu belli bir seviyede düzenli hale getirir.

İsyan, iki ayrı cephe biçiminde giderek yaygınlık ve etkinlik kazanır. Yeğeni Yezdan Şer, aslında bir nevi ordu komutanı gibidir ve Mardin cephesinde savaşmaktadır. Kendisi de Van cephesindeki savaş koordinatörlüğünü üstlenir. Bedirxan Bey, Van cephesinde savaşırken merkezleri olan Cizre'ye bir an önce dönmesi yönünde acil haber alır. Gelen haber Yezdanşer'in Osmanlı İmparatorluğu'na teslim olduğu yönündedir. Aslında Yezdan Şer teslim olmaktan öte Osmanlılarla anlaşmıştır. Osmanlılar ona "Amcanı devirelim, seni onun yerine mir yapalım" diyerek Yezdanşer'le anlaşma sağlamışlardır. Yezdanşer de bu teklifi kabul ederek, kendine bağlı güçlerle birlikte Osmanlı ordusu ile birleşir ve isyanı kırmak için isyan güçleriyle savaşır.

Bedirxan bey Cizre'ye ulaştığında Mardin cephesinin düştüğünü, Osmanlı ordularının Dicle'ye dayandığını görür. Kısa bir süre sonra moralsizlik ve öncüsüzlükten kaynaklı Van cephesinin direnişinin de çöktüğü haberini alır. İsyanın gelişen ve yayılan etkisi kırılmasına rağmen Osmanlı'ya teslim olmaz. Direnişini halen denetimde tuttuğu Botan'ın Cizre, Eruh ve Perwari hattında sürdürür. Direniş bu aşamadan sonra kalelere çekilme ve savunma pozisyonuna geçmektir. Savunmada kaldığı tüm kaleler düştükten sonra ise yazlık köyü olan Ewraq ve Kör Kandil Kalesi çevresinde yoğunlaşma yaşar. Kör Kandil Kalesi tek bir yolu olan, biraz taşlarla da örülmüş bir tepeden oluşmaktadır. Bu kale gibi tepede ve çevresinde direniş pozisyonuna geçer. Osmanlı ordusu da o zaman henüz yeni olan topları getirerek Ewraq köyü sırtlarına kurar. Burada bir süre çatışma yaşanır, top atışları gerçekleşir. Direnişin zayıflamasıyla beraber bazı Kürt çevreleri de Osmanlı güçlerine katılır. Diğer taraftan da Bedirxan Bey'le Osmanlı ordusu arasında aracılar yoluyla görüşmeler başlamıştır. Nihayetinde Bedirxan Bey'in teslim koşulları görüşülür, adamlarıyla beraber bir anlaşma temelinde direnişi sonlandırarak, teslim olurlar.

Anlaşmaya göre Osmanlılar kendisini 200 adamıyla beraber Girit adasına gönderir. Girit'te sürgün hayatı yaşarlar. Sürgün hayatı yaşadığı yıllarda

Girit'te yaşanan yerel bir isyanda Osmanlıdan yana tavır alarak isyanı bastırmada rol oynar. Daha sonra Osmanlı tarafından Girit'teki mecburi iskanı kaldırılarak İstanbul'a, oradan da Şam'a geçmesine izin verilir.

Daha önceki Kürt isyanlarından niteliksel düzeyde farklılıklar gösteren bu Kürt isyanı da şiddet yöntemleriyle bastırılmaktan kurtulamamıştır. İleri düzeyde bir örgütlenme durumu olmasına rağmen savaş taktiği açısından çok geri kalmış, kalelerde direnen sabit savaş tarzını esas almıştır. Bu isyanlarda Med dönemine göre Kürtlerde savaş sanatı bakımından düzeyin gerilediği göze çarpmaktadır.

İsyanın sürdüğü yerlerde günümüzde bile izlerine rastlamak mümkündür. Yaptığı kaleler, geliştirdiği mevzilenmeler, yine kurduğu askeri, siyasi düzene bakıldığında aslında iddialı bir çıkış gibi gelmektedir. Buna rağmen isyanın sonu Kürt savaş tarzı bakımından çarpıcıdır.

Botan miri Bedirxan Bey İsyanı bastırıldıktan birkaç yıl sonra amcası Bedirxan'a ihanet ederek yerine geçmek isteyen Yezdanşer, 1856'da Osmanlının verdiği sözleri tutmadığını görünce, yeni bir isyan geliştirir. Ancak ciddi bir varlık göstermeden ezilir.

1881'de Şeyh Ubeydullah Nehri, isyan bayrağını devralır. Bu isyan diğerlerinden farklılıklar gösterir. Şeyh Ubeydullah İsyanı önemli milli değerlerle yüklüdür. Bağımsızlığı hedefleyen Kürt aşiretlerinin birlikteliğini sağlayabilmiştir. Hıristiyan kesimleri de etrafında toplayan şeyh, isyanın dini yönü kadar milli yanını da esas alır. İsyanı başlatmadan önce, birçok Kürt miriyle ilişkilenerek desteklerini almayı bilmiştir. Yine diplomatik ilişkiler geliştirerek, isyanı mahalli düzeyden çıkartmayı hedeflemiştir. Şemdinli'den Urmiye'ye kadar hızla yayılmıştır. Örgütlemesinde sınırları dikkate almamıştır. Dolayısıyla hem İran hem de Osmanlı isyandan ciddi rahatsızlık duyar. Bir anda fazla güçlenmesi Rusları da tedirgin eder. Bu isyanda da bazı Kürt aşiretleri tekrar Osmanlı'yla işbirliği içine girerek, isyanı bastırmada önemli bir rol üstlenirler. Celali vb bazı aşiretler düşmanın yanında yer alarak, isyanı bastırmada etkili olurlar. Sonuç yine yenilgidir. Şeyh İstanbul'a çekilir. 1882'de tekrar dönüp isyanı Osmanlılara karşı başlatmak istese de yine yenilir ve Şeyh Mekke'ye sürgüne gönderilir. Yaşamını sürgünde bulunduğu Mekke'de yitirir.

Gelişen birçok Kürt isyanında dini motif ön plandadır. Ulusal karakter ve mücadele formundan önce din formu temel bayrak konumundadır. Bu durum karşısında savaştığı Osmanlı halifeliği ile köklü bir karşıtlık değil, daha çok Osmanlı sistemi içerisinde bir girişim olmasına yol açmaktadır. Osmanlılar da bu durumdan yararlanmış, halifeye isyan etmenin dine isyan etmek olduğu propagandasını yayarak, halk desteğini azaltmayı hedeflemiştir. Kendine ait milli bir ideolojik doğrultusu olmadığı için direnişler katı, keskin hatlarla Osmanlı sistemiyle arasına mesafe koyamamıştır. Bunun temel nedeni Kürtlerin islamiyet karşısında yorumsuz

kalması ve doğal toplumun oluşturduğu zihniyetle islamiyeti sentezleyerek, kendine ait bir milli yorum tarzını geliştirememesidir. Özellikle Nakşibendî tarikatının Kürtler üzerinde geliştirdiği etkinliğin derin olması bunda oldukça etkili rol oynamıştır.

Nakşibendi Tarikatı'nın Kürdistan'da etkileri

Nakşibendî tarikatının geçmişi 14. yüzyılın sonlarına dayanmaktadır. Bu tarikat Hindistan'ın Buhara kentinde Bahattin Nakşibend (1318–1389) tarafından kurulmuştur. Tarikat, görüşlerini 11. yüzyılda yaşayan Abdulhalip Gondjuvani'ye dayandırmaktadır. Diyaeddin Xalit Bağdadi ise (1778–1869) Nakşibendî tarikatının Kürdistan ayağını kurmuştur. Diyaeddin Xalit'in Hindistan'a gidip, 1800'lerin başlarında geri dönmesiyle başlayan süreç, Nakşibendî tarikatının Kürdistan'da gelişme sürecini başlatmıştır. Nakşibendî tarikatının Kürdistan ayağını kuran Diyaeddin Xalit, Süleymaniyeli Caf aşiretinin bir mensubudur. Nakşibendî Tarikatı'na girmeden önce kendisi Kadiri Tarikatı'nın bir mürididir. Öncelikle Nakşibendî Tarikatı vasıtasıyla islamiyeti yeni bir yoruma tabi tutarak Kürdistan'a taşırma eğilimindedir. Aslında bunun için gereken kapasiteye de sahiptir. Eğitim için Hindistan'a kadar giderek, çeşitli açılardan felsefi, dini yoğunlaşmalar yaşamıştır. Aynı zamanda Süleymaniyeli bir Kürt olarak, bazı milli duygulara sahip olduğu da anlaşılmaktadır. Tarikatı örgütlemeye başladığı süreçte, Köysancak'ta 1806 İsyanı patlak verir. Bu açıdan isyanın ağır etkisi altında şekillenmesi dikkate alınması gereken bir özellik olmaktadır. Xalit ve kurduğu tarikat olan Nakşibendîliğe o zamanlarda Süleymaniye'de daha etkili olan Kadiri Tarikatı tarafından yönelim olunca, Süleymaniye'yi terk eder, bir nevi kovulur. Kovulduktan sonra Bağdat'a gider, Bağdat'ta bir Osmanlı paşası olan Davut Paşa tarafından korumaya alınır, hatta Bağdat'ta kendisine bir okul açılır. Bağdadi lakabını da oradan alır. Yoksa kendisinin Araplıkla ya da Bağdatlı olmakla hiçbir alakası yoktur. Birkaç yıl Bağdat'ta kaldıktan sonra yeniden güç kazanır ve ünlenir. Aslında basit, sıradan biri değil, belli düzeyde bir derinliğe sahip bir kişiliktir. İlk medresesini Bağdat'ta kurduğu ve buraya dayanarak yayıldığı için ona Xalit Bağdadi denilmiştir. Bağdat'ta toplam üç yıl kadar ancak kalmıştır. Üç yıldan sonra Kadiri tarikatı şeyhinin ona gönderdiği barış mektubu üzerine tekrar Süleymaniye'ye döner ve orada örgütlenme çalışmalarını yürütür, daha da güçlenir. Güçlenmesindeki en önemli etken, mensubu olduğu Caf aşiretinin miri tarafından sahiplenilmesidir.

Tarikat, Kürtlerin yanı sıra Arap ve Türkler arasında da yayılmış ve belli düzeyde etkinliğini kurmuş durumdadır. Bundan kaynaklı Süleymaniye'de kalmaz, Şam'a giderek okulunu kurar. Böylece tüm Kürdistan'a dönük bir

örgütlenme ağı geliştirir. Aynı zamanda Araplar ve Türkler içerisinde de örgütlülüğünü daha fazla yayar. Genel bir islami tarikat olarak tüm kesimler içerisinde örgütlenme çalışmasına rağmen ağırlıklı gücü Kürtlerden oluşur. Yayılma alanı daha çok Kürdistan'dır.

Bu dönemde Osmanlı İmparatorluğu, bir yandan topraklarında gelişen Arap kökenli Vahabi tarikatını dengelemek, öte yandan başına büyük belalar açan yeniçeriler içerisinde var olan Bektaşiliği geriletmek için Nakşibendî tarikatını destekleyen bir politikayı geliştirir. Aynı zamanda bu tarikat yoluyla Kürt beyliklerini de ikinci plana atmak istemektedir. Bazen el altından, bazen de örgütlenmesi önünde engel çıkarmayarak, bu tarikatın gelişmesi için gereken zemini sunmuş, örgütlenme ağını İstanbul'a kadar getirterek, yararlanmayı esas almıştır. Nakşibendî tarikatı, Osmanlı'nın Vahabi ve Bektaşi tarikatlarından çektiği sıkıntılardan da yararlanarak, Osmanlı'nın içlerine nüfuz edecek düzeyde bir faaliyete yönelmiştir. Tarikatın Kürt çıkışlı olmasından kaynaklı başta ön yargılı yaklaşılsa da, sonradan duyulan kaygıların yersiz olduğunu görerek, örgütlenmesine yardımcı olmuşlardır. Çünkü Nakşibendî tarikatının önderliğini yapan bir Kürt'tür. Bu aidiyet de "acaba yeni bir isyanı mı geliştirecek" diye düşünmelerine neden olur. Sonradan böyle bir şeyin olmadığını gördüklerinde, bu yaklaşım aşılmış, önyargılar kırılmıştır. Diyaeddin Xalit öldükten sonra yerine geçen yardımcısı Muhammed B. Abdullah El-Khani İstanbul'a gittiğinde, Osmanlı hanedanı tarafından devlet yöneticilerine mahsus bir protokolle karşılanır. Osmanlı'nın yardımlarından ötürü Nakşıbendi tarikatı, Anadolu'da da giderek güçlenir. Kürtler içerisinde zaten yeterince güçlenmiştir. 19. yüzyılın önemli gelişmelerinden biri de Nakşibendiciliğin büyük bir örgütsel ağı geliştirerek, güçlenmesidir.

Nakşibendîlikte Mevlana Xalit'in yorum tarzı ve zihniyeti iktidarlaşma eğilimi üzerine kuruludur. Salt islami, manevi değerlerle yetinme değil, güç olma hedefi vardır. Muhtemelen 1806'da Köysancak'taki Babanzade Abdurrahman Paşa İsyanı'na tanıklık etmenin yarattığı etki, iktidarcı zihniyetin gelişmesinde etkili olmuştur. Halen Nakşibendîliğin Türkiye dahil birçok ülkede iktidarcı olmasının kaynağı buraya dayanır. İktidardan uzak, siyasal iktidarlarla bağını koparmış bir Nakşibendî şeyhi ya da tarikat mensubuna rastlamak pek mümkün değildir. Siyasal iktidar Nakşîciliğin zihniyetine işlediği için, bu tarikat ve uzantılarının olduğu yerde kesin güç olma istemi ön plana çıkar. Nakşîciliğin bu iktidarcı zihniyeti, tarikatı Kürdistan'da daha fazla güçlendirmiştir. Zaten daha önce Kürdistan'da oldukça yaygın ve etkili olan Kadiri Tarikatı'nı önemli ölçüde geriletmiştir. Kadiri Tarikatı'nın birçok ileri gelenleri istifa edip, Nakşibendî tarikatına katılmış ve bu yolla Kürdistan ve Anadolu'da bir hayli güçlenmişlerdir.

Mevlana Xalit'in Kürt olmasından kaynaklı bazı milli duyguları taşıdığı doğru olsa bile, onun geliştirdiği Nakşibendî Tarikatı'nın geçmişte Osmanlı

devleti ile yaptığı işbirliği, günümüzde ise TC ile iç içe örgütlenmiş olması gerçeği, onu işbirlikçi tarikat haline getirmiştir. Kürdistan'da milli bir düşüncenin şekillenmesinin önündeki en önemli ve ciddi engellerin başında Nakşibendî Tarikatı gelmektedir. Çünkü bu tarikat öncelikle iktidar olmayı, bunun için de güce dayanmayı, dolayısıyla işbirlikçiliğin düşünsel temelini derinleştirmiştir. Kürt egemen sınıflarında ihanetin bu denli derinleşmesinin en temel nedeni, Nakşibendî Tarikatı'nın yarattığı bu düşünsel zemin olmaktadır. Günümüzde bu tarikat çevresinden birçok isim devlet kademelerinde bürokrat, milletvekili, bakan düzeyinde yer almakta; Kürt işbirlikçiliğinin en pervazsız yüzünü oluşturarak, halk tabanında da dini kılıflar altında çeşitli örgütlenmelerle özgürlük mücadelemize ve değerlerimize karşı saldırı içerisindedirler. Kendileri devlete dayanarak güç olmak isterken, devlet de bunları mücadelemize karşı kullanmaktadır. Yine emperyal güçler de bugün Ortadoğu'ya egemen olma politikalarında bu tarikatı, işbirlikçiliği geliştirme ve yayılma aracı olarak tehlikeli bir biçimde kullanmaktadır.

19. yüzyıl isyanlarında örgüt ve savaş taktikleri

Fransız devriminin yarattığı etkiyle Osmanlı İmparatorluğu'na karşı Balkanlar'da gelişen ulusal hareketler zaferler kazanırken, Kürtler bu süreçten bihaberdir. Bu dönemde Kürdistan'da da ayaklanmalar vardır. Ama Avrupa'dakiler gibi ulusal karaktere sahip değildirler. Avrupa'daki ulusal bağımsızlıkçı hareketlerle aynı döneme tekabül etmesine rağmen nitelik ve içerik olarak onlara benzememektedir.

İnsanlığın yaşadığı ilk toplumsal devrim olarak bilinen Neolitik devrimin anası olan Mezopotamya'nın temel halklarından biri olan Kürtler, sanayi devrimi ile birlikte gelişen ikinci büyük devrim dalgasının başlangıcı olan Fransız devriminden fazla etkilenmemişlerdir. İlk devrimin temel gücü olan Kürtlerin bu ikinci büyük devrimden haberleri bile olmamıştır. Bu nedenle Fransız devriminden veya sanayi devriminden o zamanki koşullarda direkt bir etkilenmeleri söz konusu değildir.

Kürtler daha çok otonom, özel konumlarını korumak, asker ve vergi vermemek için ayaklanmışlardır. Anlaşıldığı üzere yer yer eğilim gösterilmiş olsa da ulusal bir ayaklanma durumu söz konusu değildir. Bu ayaklanmaların önderliklerinde yeniye yönelme değil, eskiyi koruma telaşı daha fazla hakimdir. Bu yüzden de ciddi, tutarlı bir ulusal, ideolojik, siyasal bakış açıları olmadığı gibi, savaş taktiklerinde de klasik yöntemler hakim olmuştur.

19. yüzyılın başlarından itibaren belli aralıklarla süreklileşen bütün Kürt isyanlarının ortak özelliği savaş sanatı bakımından bir gelişme göstermemeleridir. Savaş taktiği diye bir şey yoktur. Medler döneminde Kürtlerde gelişkin olan savaş düzeyinin yitirildiği ve feodal dönemde tümüyle aşıldığı

anlaşılmaktadır. Özellikle İslamiyet'ten sonra ulusal bir doğrultuyu yakalayamayan Kürt toplumu, nasıl ki her bakımdan bir gerilemeyi yaşamışsa, savaş sanatı sahasında da aynı durumu yaşamıştır. Hatta savaş sanatında yaşadığı gerilik daha derindir.

Bu dönemde Kürdistan'ı dolaşan Alman Binbaşı Moltke'nin mektupları bu süreci anlama bakımından önemli veriler sunuyor. Moltke Kürt askeri birliklerini "başıbozuk güçler" olarak tanımlamıştır. Düzenli orduya sahip olamayan, askerlik sanatı bakımından hiç nasibini almayan aşiret güçleri, milis düzeyindeki derme-çatma örgütlenmelerle isyana kalkışmışlardır. Bu isyanlarda savaş sanatı ve savaş taktikleri yok denilebilecek bir düzeydedir.

Peki, savaş sanatı nedir ve neden önemlidir? Savaş sanatı, savaş güçlerinin sıkı bir disiplinle örgütlendirilmesi, uzmanlığa göre sınıflandırmanın geliştirilmesi temelinde, bu güçlerin bir strateji ve onu besleyen zengin taktiklerle, karşı tarafın iradesini kırmayı hedefleyen bir uygulamadır. Özellikle zeka ve mantık olgusunu derinliğine kullanarak, düşmanı yanıltmayı ve zengin taktiklerle sonuç almayı bilme sanatıdır. Bu sanatın esas özelliği, karşı tarafı sürekli yanıltma, tuzağa düşürme ve sürpriz çıkışlarla alt etme hilelerinin geliştirilmesidir. Yani bu sanatta esas olan hile ile birlikte kendini ve düşman gücünü iyi tanıma üzerinden tespit edilen zayıf noktalardan vuruş yapma yeteneğidir. Düşmanın beklemediği yer ve zamanda ani vuruş yaparak sonuç alma yöntemidir. Düşmanı yenmenin akıl, düşünce ve cesaretini açığa çıkarma durumudur.

Savaş sanatı, eski çağlardan beri en çok Çinliler tarafından yazılıp, çizilmiş, atasözlerine geçmiş ve bir tür kültüre dönüşmüştür. Ama savaş sanatı Çin'de kurumsallaşmadan önce Medlerde, özellikle savaş meydanlarında mantığa dayalı zengin taktikler yoğunca kullanılmıştır. Sonradan Çinliler bunu kurama kavuşturarak, Taoculuk felsefesiyle yorumlama temelinde bir savaş stratejisine dönüştürmüşlerdir. Bütün bu tarihsel birikime rağmen Kürt toplumunda adeta bir "U dönüşü" biçiminde bir süreç yaşanmış ve savaş sanatı bakımından ciddi bir gerileme söz konusu olmuştur. Bu nedenle denilebilir ki 19. yüzyılda gelişen Kürt isyanlarında savaş sanatı, yöntem ve taktiklerinin kullanılmaması yenilgileri hazırlayan temel bir faktör durumundadır. Bu yüzden isyanlarda Kürtlerin hiçbir direnişi başarılı olmamış, büyük muzaffer komutanlar da çıkaramamıştır. Fakat Kürt toplumunda, hemen her dönemde toplumsal bellekte yer edinmiş, kahramanlıklar göstermiş, destansı pratikler sergilemiş yiğit insanlar yani agitler çıkmıştır. Halen onlara türküler yakılmakta, sözlü edebiyatın birer kahramanları olarak bilinmektedir. Ama Kürt toplumunda yaratılmış zafer komutanlıkları fazla yoktur. Komutan olmak veya komutanlaşmak muzaffer olmak demektir. Agit ise yiğit ve kahramanlıklar yaratan kişi anlamına gelmektedir. Agitler kahramanca, mucizevî direnişler sergiler, tek başına ölene kadar savaşır ve destansı bir biçimde direnir. Ancak genellikle nihai bir başarı elde etmez ve sonucu kahramanca direniş ardından trajediyle biter.

Biliniyor ki, savaş, tek kişilik yürütülen bir muharebe değildir. Güçlü, kurnaz ve bir amaca kilitlenmiş, stratejisi olan, çeşitli taktikleri geliştirme yeteneğine sahip, zeki ve cesaretli komutanların öncülüğünde ordularla sonuç alınabilecek bir olgudur. Maalesef böyle bir komutanlaşma ve ordulaşma gerçekliği isyan süreçlerinde Kürtlerde açığa çıkmamıştır. Hep yenilmişlerdir ama bireysel düzeyde yüzlerce cesaretli, kararlı, mert kahraman agitleri yetiştirmişlerdir. Bu kahramanlar büyük tutku ve heyecanla düşmana karşı savaşmışlardır. Komutanlaşma gelişmediği için büyük kahramanlıklar gösteren Kürt agitlerinin direnişi sonuç almaktan uzak kalmıştır.

Eğer Kürtlerdeki agitlik yani yiğitlik zamanın ruhunu ve aklını okuyan bir komutanlıkla birleşebilseydi, hiç kuşkusuz ki sonuç çok farklı olurdu. Aslında PKK direnişinin başarılı sonuçlar üzerinden Kürt dirilişini geliştirmesinin temel anahtarı budur. Yani Kürt yiğitliği ile çağın aklını, düşüncesini okuyan komutanlaşmayı önemli ölçüde açığa çıkarmasıdır. PKK'nin, Türk devletine karşı yürüttüğü savaşta yaşadığı bütün yetersizliklere rağmen yenilmemesinin sırlarından biri de bu gerçekliktir. Özellikle 15 Ağustos Atılımı'nın Komutanı Agit yoldaşın Kürt agitliği ile savaş olgusunun karakterini okuyan bir düzeyi yakalaması, onun büyük komutan olmasında en belirleyici olgu olmuştur. Bu iki olguyu birleştirmesi çok tarihsel anlamlar açığa çıkarmıştır. Bu konu kitabımızın ileriki bölümlerinde Agit yoldaşımızın geliştirdiği komuta özellikleri işlenirken, daha detaylı açılacaktır.

İsyanlarda Kürt savaş tarzı genelde göğüs göğüse (sing a sing) yani koç tarzı savaştır. Kürtlerin savaş tarzı bu şekilde değerlendirilebilir. Doğal olarak bu savaş anlayışında çok ciddi taktik yaratıcılık yoktur. Daha çok köylü isyancılığı düzeyiyle sınırlı kalmıştır. Köyünde isyan eder ve köyünün etrafında acımasızca ezilene kadar dönüp durur. Kürt köylü isyancılığı budur. Kürt köylü isyancılığı, Kürt toplumunun temel bir savaş tarzı olarak isyanlara damgasını vururken, esasta gelişenin savaştan öte, kavga olduğunu belirtmek daha uygun bir tanımlama olacaktır. Anlaşıldığı üzere Kürtlerin herhangi bir savaş teorisi yoktur. Savaş teorisi ile çelişen, savaş teorisine ters düşen bir çatışma biçimi Kürt savaş tarzında veya kavgasında sürekli bir tarz haline gelmiştir.

Kürtler yalnız düşmanlarına karşı değil, kendi aralarında da yürüttükleri çatışmalarda bu ekseni esas almışlardır. Mesela Botan'da aşiretlerin kendi aralarında yürüttükleri kavgalarda yapılan mevziler hala yerinde duruyor. Jirkilerle Tayanlar zozanlarda (yayla) savaşacakları zaman her iki taraf Tahtareş alanında önceden yapılmış karşılıklı sırtlarda bulunan mevzilere girerek, birbirlerine mermi atıp dururlar. Anlaşılacağı üzere mevzi savaşı Kürtlerin temel savaş gerçekliği oluyor. Bu, feodal dönemin savaş meydanlarında yansımasını bulan tipik bir özelliğidir. Feodal ideoloji ve psikolojisi ile bir ilişkisi vardır. Feodal gururun ve feodal yiğitliğin yön verdiği bir tarz olduğu açık ortadadır. "Düşmandan kaçmam, düşmanımı arkadan

vurmam" biçimindeki mahalle kabadayılarında yaygın olan bu tarzın, Kürdün savaş tarzı yerine geçtiği açıkça görülmektedir. Daha çok feodal dönemde giderek geliştiği anlaşılan temel bir savaş tarzı haline gelen bu tarz, meydan savaşı biçimindeki sabit mevzi savaşıdır yani karşılıklı göğüs göğüse çatışma biçiminde bir meydan savaşı olmaktadır.

19. yüzyılda gelişen bütün isyan ve direnişlerin ortak özelliği, isyan taktiklerindeki gerilik ve çağın mantığını okuyamama olduğunu belirtmiştik. Yanıltmaya, tuzağa düşürmeye, düşmanı yormaya dayanmayan dişe diş, göğüs göğüse bir direniş biçimiyle sınırlı kalmıştır. Bu direnişlerin başarıya ulaşmamasının bir boyutu bu iken, diğer boyutu ise yerel kalmalarıdır. Kürdistan'da gelişen hiçbir isyan kendini ulusal düzeye ulaştıramamıştır. Bunun yanında tarikatçılığın yarattığı işbirlikçi kişilik yapılanmasının payını da görmek gerekir. Hemen hemen her isyanda direniş ve ihanet çizgisi iç içe bir diyalektik izlemiştir. İçten ihanete uğramayan ve ihanet sonucu yenilgiye gitmeyen hiçbir Kürt isyanı yoktur.

19. yüzyılda toplumda egemen olan feodal bey ve mirlerdir. Bu, şu anlama da geliyor: İslamiyet süreciyle beraber, her ne kadar Kürtler bütün boyutlarıyla islamiyetin etkisine girmiş olsa da toplumsal sistemde mir erkini korumaları toplumsal direnişin bir tezahürü gibidir. Mirlik kurumu, Kürt toplumunda esas otoritedir. Bunun hemen yanında şeyhlik kurumu vardır. Şeyhlik, bir nevi toplumun manevi öncüsü, dini önderliğidir. Mir ise toplumun siyasi önderliğidir. Bu iki kurumlaşmayı böyle tanımlamak daha doğru sonuçlar açığa çıkaracaktır. Kürtler, islamiyeti kabul etmekle, toplumsal düzeyde islamiyetin yoğun etkilerine maruz kalarak, büyük değişiklikler yaşamışlardır. İslamiyet, toplumun üst tabakası olan mirleri de etkisine almıştır. Buna rağmen toplumda yine de temel yönlendiren güç ve siyasal erk şeyh değil, mir'dir. Bu durum, 19. yüzyılın sonuna kadar böyle devam eder. 19. yüzyılın sonlarında topluma öncülük eden kurumların niteliğinde de önemli gelişmeler yaşanır.

Birinci önemli gelişme, Nakşibendî tarikatının 19. yüzyılda Kürdistan'da hızla örgütlenmeye başlamasıdır. Özellikle Nakşibendî tarikatının Kürdistan kanadını kuran Diyaeddin Xalit'in Osmanlı'nın etkisine girmesi, bu tarikatı işbirlikçi bir karakter kazanmaya götürmüştür. Osmanlı'nın bu tarikata sunduğu yoğun imkanlar, tarikata Kürdistan'da daha yaygın örgütlenme kolaylığı sağlamıştır.

İkinci önemli gelişme ise feodal mirlerin öncülüğünde gelişen isyanların başarısızlığı, yenilgisi Kürdistan'da mirleri gözden, dolayısıyla güçten düşürmüştür. Bu tarihten sonra Osmanlının çabalarıyla da daha çok mirlerin yerine Nakşibendî tarikatının şeyhleri geçmiştir. Şeyhler artık salt manevi, dini bir önder değil, aynı zamanda topluma öncülük eden siyasi bir önder olarak da tarih sahnesine çıkmışlardır. Özellikle 19. yüzyılın son isyanı olan Şeyh Ubeydullah'la toplum öncülüğünün artık mirlerden şeyhlere

geçtiğini görüyoruz. Toplumun öncülüğü Sünni Kürtlerde şeyhlere, Alevi Kürtlerde ise daha çok seyitlere geçer. 19. yüzyılın sonlarına gelindiğinde hem iç çatışma hem de isyanlarda gözden düşmüş, yıpranmış mirler yerine artık toplumun öncüleri daha çok dini kurumlar olmuştur. İşbirlikçi karakter kazanan Nakşibendî tarikatının ağına düşen şeyhlerin, bağımsız bir çizgi izleyemeyecekleri ve ulusal duygularla yüklü olmayacakları beklenen bir husus olacaktır. Ulusal duygu ve düşünceler yerine ümmetçilik anlayışı daha hakimdir. Şeyhlik kurumu, Kürt toplumunu düşünsel düzeyde boğuntuya getirmiştir.

Kürt toplum yapısında Nakşî tarikatına dayalı şeyhlik kurumunun geliştirilmesine paralel olarak, tasfiyeye uğratılan mir ve beylik toprakları dahil, toplum içindeki ekonomik ve manevi güçleri de azalmıştır. Bunun yerine mirliğin bir alt kademesi olan aşiret ağaları daha çok öne çıkmışlardır. Bu politika çok kurnaz ve sinsi yöntemlerle uygulamaya konulmuştur. Bu tür toplum içi dengeleri esas alan politikalarla Sultan Abdulhamit, Kürdistan'a son darbeyi vurarak, tam anlamıyla hakim olmayı amaçlamıştır.

İşbirlikçi örgütlenme: Hamidiye alayları

Osmanlı Padişahı Abdülhamit'in iktidarını korumak için, hem iç hem de dış güçlere karşı çok kurnazca hile yöntemlerine ve taktiklere başvurduğu bilinmektedir. Sultan Abdülhamit'in bu kurnazca taktiklerini uyguladığı sahalardan biri de Kürdistan'dır. Onun amacı, Kürdistan'daki tüm direniş dinamiklerini ortadan kaldırma ve tersine çevirerek, kendi iktidarının birer dayanağı haline getirmektir. Bu yönüyle bugünkü AKP hükümetine çok benzeyen özellikler taşımaktadır. Kendi Kürt'ünü yaratma politikasıyla koruculuğun geliştirilmesi bu mantık temelinde gerçekleşmiştir.

Bunun için ilk başta, o dönemde geniş topraklara hükmeden ve bir takım milli özellikler taşıyan, Kürtlük adına isyanlara bulaşma suçunu işleyen Kürt emirliklerinin (mirlik) zayıflatılması gerekmektedir. Abdülhamit, Kürdistan'da geliştirdiği politikalarla bunu yapar ve yerlerine daha çok alt kademe sayılan aşiret reisliğini öne çıkarır. Zaten aynı dönemde aşiretler üstü bir kurum olan şeyhlik sistemi de toplumda etkinliğini iyice derinleştirmiştir. Sultan Abdulhamit, mirlerin otoritesini zayıflatmada, parçalamada bunu da çok ustaca kullanmıştır. Yapılan, özünde Kürt yerel otoritesini merkezi Osmanlı otoritesi içinde eritme çabasıydı. Geleceğin yeni bir işbirlikçi sınıfı bu temeller üzerinde yükseliyordu.

Giderek Osmanlı yönetimi bunlara güç vermiş ve kendine bağlayıcı önlemler almıştır. Kendilerine baş kaldırabilecek şahsiyetlerin gücünü sürgünlerle ya da başka yöntemlerle yok etmiş, ya da etkisiz kılarak doğan boşluğu kendisine bağlı kesimlerle doldurmaya çalışmıştır. Av-

rupa'da gelişen kapitalizmin giderek emperyal bir sisteme kavuşması, Osmanlı topraklarına dönük politikalara ve bunun Kürdistan'a yansımasının da etkisiyle, Kürdistan'da böl-yönet politikası ilk kez çok güçlü bir şekilde yaşama geçirilmiştir.

1891 yılında kurulan Hamidiye alayları bu politikaları uygulamanın en etkili kurumu olmuştur. Bu alaylar Osmanlı'ya bağlı aşiretler ve Osmanlı'nın yarattığı ağaların hükmettiği kabilelerden oluşturulmuştur. İlk kez Kürtler içerisinde Osmanlı padişahına bağlı askeri birlikler örgütlendirilir. Hamidiye alayları adı altında Kürdistan'da yeni örgütlenmeler geliştirilir. Hamidiye kaymakamları atanır. Kürt toplumunun belli bir kesimi bu sisteme dahil olur. Çok düşürülmüş, bu yolla kendisini toplum üzerinde güç yapmak isteyen çeteleşmiş aşiret reisleri bu sisteme katılır. Böylece bugün de var olan koruculuk sistemi ilk kez Hamidiye alayları biçiminde kurulur.

Hamidiye alayları sistemi, Kürdistan'daki toplumsal sistemi alt-üst eden, böylece güç odaklarını zayıflatan ve bölgede Osmanlı lehine denge sağlayan, tamamen ona hizmet eden bir toplumsal düzenin kurulmasını hedefliyordu. Güçlü aşiretlere karşı güçsüz aşiretler silahlandırılarak, diğerlerine karşı güç oluşturulmak isteniyordu. Bu durum küçük ve zayıf aşiretlerin işine geldiği için, onlardaki işbirlikçi-ihanetçi karakteri oldukça geliştiriyordu.

Esasında Abdülhamit'in bu politikası derin sinsiliklerle yüklüydü. Ana eksen Kürt aşiretlerini birbirinden uzaklaştırarak, aralarına husumet koyma temelinde çatıştırıp düşmanlaştırarak, yüzyıllarca sürecek kan davalarını geliştirme ekseni üzerine kuruluydu. Kürt aşiretlerin Osmanlı yönetimine karşı kendi aralarında birlik yapmalarını engellemek ve tümüyle Kürt toplumunu güçten düşürmek için bu yöntem devreye sokulmuştu.

1891'de sayısı 40 olan Hamidiye alayları, 1893'de 80'i bulmuş ve 63 aşiretten oluşuyordu. İşbirlikçi alayların kurulmasındaki esas amaç, Kürt toplumsal formunu parçalamak, gelişecek Kürt direnişlerini bastırmak ve Ermeni hareketlenmesine karşı kullanmaktı. Bu alaylar yer yer Osmanlı subayları tarafından Ermeni katliamında kullanıldılar. Aynı şekilde Kürt toplumsal yapısını da parçalayan bu alaylar, neden oldukları Kürt iç kavgalarıyla Kürtlerin enerjisini bitiren ve derin toplumsal yaralar açan bir gerçekliğe ve toplumsal bir trajediye yol açmışlardır.

Sultan Abdülhamit çok kurnaz bir kişiliktir. Hamidiye alaylarına dahil ettiği Kürt aşiret reislerine silah, insiyatif ve yetki verir, kimisini kaymakam yapar, kimisini değişik askeri rütbelerle terfilendirir. Bir anlamda, daha önce mirlerdeki kendi içindeki bağımsız özerk yapılanma Hamidiye alayları yoluyla devlete bağlı bir yapılanmaya dönüştürülür. Adeta mirlerin iç otoriteleri Hamidiye alaylarına devredilmiştir. Hatta bazılarına daha geniş inisiyatifler de verilmiştir. Buna karşılık bunların Osmanlı'ya karşı herhangi bir başkaldırıya yönelmemesi için Sultan Abdülhamit tedbirler üzerine düşünür. Bu tedbirlerin en önemlisi, "çocuklarınızı getirin, benim çocuklarımla

aynı okulda okusunlar" diyerek, Bab-ı Ali okullarına aldığı Kürt feodal ailelerin çocuklarını bir tür rehin gibi elinin altında tutmasıdır. Aynı zamanda bu çocukları Osmanlı zihniyetiyle eğiterek, geleceğe yatırım yapmaktadır. Bu politikayla hem gelişebilecek olası Kürt isyanları karşısında kendine bağladığı aşiret reislerinin çocuklarını rehin almayı, hem de topluma öncülük yapabilecek potansiyeli etkisiz kılmayı esas almıştır. Kürt ileri gelenlerinin çocuklarından, dünyaya bir Osmanlı gibi bakabilen, Osmanlıca düşünebilen kadrolar yetiştirmek temel bir hedefti.

Bu durum Sultan Abdülhamit'in gerçekten de ne kadar kurnazca politikalar ürettiğini gösterirken, bunu kendisine yapılmış en büyük bir iyilik sayarak, balığın oltaya takılması gibi işbirlikçi Kürt aşiret reislerinin de ne kadar aptal olduklarını ortaya koymaktadır. İşbirlikçi aşiret reisleri de kendi çocuklarının padişahın çocuklarıyla aynı okulda okumalarını bir lütuf, bir jest olarak algılamış ve birçoğu çocuklarını İstanbul'a göndermiştir.

Bab-ı Ali mekteplerinin esasında Osmanlı saray aydınlanmasını oluşturan okullar olduğu bilinmektedir. Osmanlı bu politikayla istediğini elde etmiştir. Birincisi, bu yolla aşiret reislerinin çocuklarını rehin tutmuştur, ikincisi de bir kısım Kürt egemen sınıfın çocuklarını kendisine göre şekillendirerek, geleceğe hazırlık yapmıştır. Osmanlıların da çok iyi fark ettiği gibi Kürt feodal beyleri çocuklarına oldukça düşkündürler. Çocuğu İstanbul'da okuyan bir aşiret reisinin devlete karşı çıkması mümkün değildir. Bununla birlikte Bab-ı Ali mekteplerinde okutulan bu öğrenciler, Osmanlı kafası ile yetiştirilmiş, milli duygulardan uzak, işbirlikçi karaktere sahip duruşlarıyla Kürdistan'da aydınlanma hareketini boğuntuya getirmiş, bu sahada büyük bir çarpıtmanın yaşanmasına yol açmışlardır.

Abdülhamit siyasetinin Kürdistan'daki tahribatları toplumsal ve siyasal açıdan derin yaralar açmış ve günümüze kadar süren bu sürecin etkileri daha sonraki tarihsel aşamalarda çok yönlü bir biçimde kendini hissettirmiştir. Her şeyden önce Hamidiye alayları toplumda büyük bir kaosa yol açar. Çünkü devlete dayanan bu alaya mensup aşiretlerle diğer aşiretlerin kavgaları süreklileşerek gelişir. Bu aşiretler devlet adına hareket ederek, asker ve vergi toplamak istemektedirler. Tabii diğer Kürt aşiretlerinden birçoğu Hamidiye alaylarına mensup aşiretlere boyun eğip asker ve vergi vermek istemez. Bunu yapan Osmanlı askeri olsa, belki çok tepki göstermez. Ama yakın komşu veya muhalif bir aşiretten birisine hiçbir şey vermez, o aşiretin gelip vergi almasını ve çocuklarının asker yapmasını asla kabul etmez, ölümü göze alır yine de geri adım atmaz, hiçbir şey vermez. Kısacası Osmanlının bu politikası sonuç alır, Kürdistan'da iç çatışma derinleşerek yaygınlaşır. Zaten bu politikanın temel amacı, Kürtleri birbirine kırdırtmak ve parçalanan Kürt'ü hizaya getirerek, Osmanlıya bağlamaktır. Nitekim ortaya çıkardığı sonuç itibariyle de başarılı olmuş ve rolünü oynamış bir sömürgeci siyasettir.

Hamidiye alaylarının Kürtler üzerinde geliştirdiği kaos, I. Dünya Savaşı'nın başlangıcına kadar devam etmiştir. 1920'lere kadar Kürdistan boydan boya çatışma sahasıdır. Tüm aşiretlerin birbiriyle kavgaları vardır. Öyle bir ortam yaratılmıştır ki, iki aşiretin bir araya gelme koşulları kalmamıştır. Kürdistan'da aşiretçilik, yerelcilik, mezhepçilik, birbirine düşmanlık ve kan davaları galip gelmiştir. Böyle bir durumda Kürt uluslaşması şurada kalsın, toplum neredeyse yok olmakla yüz yüze kalmıştır.

Birinci Dünya Savaşı döneminde Kürtler

Birinci Dünya Savaşı'nda Osmanlı ve müttefiklerinin resmen yenik düşmesi Kürtler için yeni bir başlangıç, bir dönüm noktası olabilirdi. 30 Ekim 1918'de imzalanan Montros Mütarekesi ile beraber Kürt ve Ermenilerin statüleri tekrar gündeme gelmiştir. 1918'de kurulan Kürt Teali Cemiyeti bu dönemde ortaya çıkan uygun koşulları politik ve taktik yaklaşımlarla karşılayamamış, dönemin ihtiyaçlarına yanıt verecek bir strateji geliştirememiştir. Kürt Teali Cemiyeti'nin Bab-ı Ali mektebinden kaynaklanan düşünce yapısının, bırakalım o dönemde revaçta olan bağımsızlıkçı bir milli kurtuluş anlayışını geliştirmesini, halka dayanmayan çok kötü bir İngiliz-Osmanlı işbirlikçi anlayışın teorileştirilmesini sağlamış ve Kürt halkını sahipsiz bırakmıştır.

Bu süreçte halk kan ağlamaktadır. Ülkenin her tarafı Fransız, İngiliz vb yabancı ordular tarafından işgal altındadır. Kürt Teali Cemiyeti ise İstanbul'da harita ile uğraşmakta, bu haritaları İngiliz konsolosluğuna götürmekte, işte *"Kürdistan sınırları şuraları kapsıyor"* diyerek, İngilizlerden medet ummaktadır. İngilizler de, *"Biz Britanya olarak Ortadoğu'ya tüm ulusların haklarını vermek için geldik, bunun için bir sistem geliştireceğiz. Bu sistemin bozulmaması için bölgeye haber gönderin, herkes sükûnet içinde kalsın, kimse bir şey yapmasın, Kemal Atatürk gibi karışıklık çıkarmak isteyenlere kanmasınlar, biz herkesin hakkını vereceğiz"* diyerek oyalama taktiğiyle kandırma siyasetini yürütmektedir.

Mustafa Kemal o süreçte bir Türk aydını ve subayı olarak, milli kurtuluş düşüncesiyle işgal güçlerine karşı mücadeleyi düşünmektedir. İngiliz işgali altındaki bir İstanbul'da kalamayacağını anlamıştır. Çünkü işgal altında bulunan bir yerde direnişi gerçekleştirmesi, bunun örgütünü oluşturması oldukça zor görünmektedir. İşgali benimsememesi onu Anadolu ve Kürdistan'a açılmaya zorlar. Anadolu ve Kürdistan'a açılmak, direnişi buralarda örgütlemek daha mantıklı görülmektedir. Bu temelde kararını verir ve padişahtan aldığı görev izni ile İstanbul'dan çıkar. 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkışı, Anadolu'ya açılmanın, Kürt ve Türk halkını bir ittifak içinde mücadele mevzisine çekmenin girişimi olarak değerlendirilebilir. Ardından Er-

zurum Kongresi, Amasya Tamimi ve Sivas Kongresi'ni geliştirerek mücadele startını verdiği bilinmektedir. Mustafa Kemal, Anadolu ve Kürdistan'a çıkışı gerçekleştirmeden önce, zaten işgal güçlerine karşı yerelde kendiliğinden ve parçalı bir direniş söz konusuydu. Özellikle Kürdistan'da Kürt halkının Fransız ve İngiliz işgal kuvvetlerine karşı sergilediği direniş iştahını kabartmaktadır. Yerelde verilen direnişin ortak bir cephede birleştirilmesinin yaratacağı düzeyin oldukça sonuç alacağının farkındadır. Anadolu ve Kürdistan'da halkın yabancı işgale karşı rahatsızlığını çok iyi tespit eden Mustafa Kemal bunu değerlendirmek üzere Anadolu ve Kürdistan topraklarına gelir. Bu gerçeklerden duyduğu heyecan ve umutla Erzurum ve Sivas kongresine Kürt delegelerini davet eder. Özellikle Erzurum ve Sivas kongrelerinde Mustafa Kemal Kürt halkına çok net çağrılar yapmış, geleceğe ilişkin güçlü vaatlerde bulunmuştur. Kürt halkına yaptığı çağrının temel içeriği şudur *"Kürt-Türk hepimiz kardeşiz, dindaşız, ecnebiler ülkemizi işgal etmişler, Kürdistan yerine Ermenistan'ın kurulma tehlikesi vardır, din tehlike altındadır, bu değer yargılarımızı korumak için hepimiz beraber gavur kuvvetlere karşı savaşalım"* gibi söylemlerle o zamanki toplumsal psikoloji ve gerçekliğe hitap etmiştir. Bu toplumsal psikolojisinden dolayı Kürt halkının büyük çoğunluğu bu ittifaka dahil olmuştur. Aslında Kuva-i Milliye hareketinin güç kazanmasının altında bu temel söylemler yatmaktadır. Çünkü bu söylemler toplumsal psikolojiye uygun, halkın temel ihtiyacını karşılayan söylemler olup, yabancı işgale karşı ortak direnişi öngörmektedir. Bu nedenle Kuva-i Milliye hareketi buna dayanarak direniş sürecini geliştirmiş ve sonuç almıştır.

Buna karşın Kürt Teali Cemiyeti, Kürt halkının sosyal ve toplumsal yapılanmasından soyut olduğundan dolayı etkisizdir. İstanbul'da oturup Kürdistan'a talimatlar vermekle sınırlı kalmışlardır. *"Sükûnetinizi koruyun, İngilizler düzeni sağladıktan sonra bize hakkımızı verecekler"* diye sürekli telkinlerde bulunmuşlardır. Ancak Kürt Teali Cemiyeti'nin Amed'deki şubesini dikkate alan çevreler bile bu tür telkinleri dikkate almamış, Mustafa Kemal'in çağrılarına uymayı daha gerçekçi bulmuşlardır. Kürt Teali Cemiyeti bu yaklaşımlarıyla Kürt halkının milli bir siyaseti ve milli mücadeleyi geliştirmesini etkisiz kıldıkları gibi Türk halkıyla giriştikleri ortaklığa güçlü bir taraf olarak katılmalarını da önlemiştir.

Kürt-Türk ittifakından güç alan Mustafa Kemal hareketi belli başarılar sağlamış ve artık İstanbul'a yürüme düzeyine geldiğinde İngiliz gemileri İstanbul'dan işbirlikçilerini yanlarına alıp gitmişlerdir. Çünkü başta İngilizler olmak üzere Avrupalı emperyalist güçler Doğu'da gelişen Bolşevik devriminden korkmakta; Mustafa Kemal'in öncülüğünde kurulacak yeni Türkiye'nin Sovyet Rusya'nın yayılma tehlikesi önünde bir engel ve bir ön cephe rolünü oynayabileceğini düşünmektedir. Bu nedenle fazla uğraşmadan çekilmeyi kendi politik çıkarlarına daha uygun görmüşlerdir. Osmanlı ve

İngiliz işbirlikçiliğinde ısrar eden bir takım Kürt Teali Cemiyeti'nin üyeleri de Osmanlı hanedanı ile birlikte, geri çekilme durumunda olan İngiliz gemilerine binip, İstanbul'u terk etmek zorunda kalmışlardır.

Kürt Teali Cemiyeti'nin bu biçimde Kürt toplumsal gerçekliğinden ve halkın arzularından çok kopuk, adeta bir saray anlayışı ve üst sınıf bakış açısıyla siyasete yönelmelerinin nedeni, Sultan Abdülhamit politikalarının bir sonucudur. Sultan Abdülhamit'in onları saray bünyesindeki mekteplerde bu biçimde yetiştirmesinin bir sonucu olarak böylesine öz güvenden yoksun işbirlikçi bir ruhsal şekillenme gelişmiştir.

Bütün bunlara rağmen belli dinamiklere sahip olan Kürt toplumu, I. Dünya Savaşı'nda ve sonrasında gelişen savaşların önemli bir dinamik gücü durumundadır. Bu nedenle Atatürk, Kürt toplumunun kazanılmasına önem verir ve boşlukta olan Kürt toplumuna olumlu yaklaşır. Bu yaklaşımın sonucunda da Kürt toplumunun ileri gelen sınıfı olan siyasi ve dini otoriteler de Kürt-Türk ittifakı biçiminde gelişen işgale karşı direniş sürecine katılarak ortak hareket ederler.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda Kürtlerin rolü

Birinci Dünya Savaşı'nda yenilen Osmanlının mirası, galip çıkan devletler arasında paylaşılmak ve bu paylaşımda Kürtler ve Ermenilere de manda devlet kurma düşüncesi beslendiyse de, sonrasında değişen çıkarlar bu planlamayı boşa çıkarmıştır. Esasında 1920'lerde imzalanan ve Kürtler ile Ermenilere, bağımlı da olsa devlet olma yolunu açan Sevr anlaşması uygulamaya konulmamıştır.

Erzurum ve Sivas kongrelerinde Kürt ve Türk birlikteliğinin işlenerek halkın milli, kültürel ve inanç dokusuna hitap edilmesi, Mustafa Kemal ve bağımsızlıkçı hareket etrafında birleşmeye götürmüştür. Kürtlerde Sevr anlaşmasına soğuk yaklaşım Türk-Kürt ittifakının ağırlık kazanması bu biçimde gelişmiş, dine ve din kardeşliğine önem veren Kürt toplumunda Türk halkıyla ortak hareket etme tutumu somutluk kazanmıştır. Mustafa Kemal hareketinden önce zaten Anadolu ve Kürdistan'daki işgallere karşı yerel düzeyde kendiliğinden gelişen direnme hareketleri vardır. Müdafa-i Hukuk Cemiyetleri belli bir mücadele içinde bulunmuşlardır. Bu kongrelerle yapılan, buralarda verilen direnişleri birleştirmekten ibarettir. Birleştirilen cephelerde ortak savunma heyetleri oluşturulmuştur. İşgalci kuvvetlere karşı, halk özgürlük eğiliminin içine girdiği mücadelenin başarılı olması, savaştan galip çıkan devletleri yeni bir yaklaşım göstermeye yöneltmiştir.

Böyle bir mücadele ortamında İstanbul meclisinin dağılmasıyla kaçan parlamenterler ve Anadolu'daki direnişçi grupların temsilcileri Ankara'da Büyük Millet Meclisi'ni oluştururlar. Bu meclis Osmanlı birliklerinin terh-

islerini durdurarak kendilerine bağlarken, Kürtlerin desteğiyle de belli bir toparlanmayı yaşarlar. Maraş, Antep ve Urfa'da halkın kendi örgütlülüğüyle işgal karşısında başarı elde edilir. Batıda da Yunanlılara karşı yeni bir cephe açılır. Fakat zorlanan direniş, yerel direnişçi Kürtlerin desteğiyle batıda da başarı sağlar. Böylece Sevr antlaşması pratik olarak da işlevsiz bırakılır. Daha sonra 24 Temmuz 1923'de Lozan anlaşması imzalanır. Buna göre Güney ve Kuzey Kürdistan sınırları dışında, Türkiye'nin bugünkü sınırlarının çerçevesi somutlaştırılır. Güney Kürdistan üzerinde İngiliz ve Türk devletinin anlaşmazlığı sonucu daha sonraya bırakılmak üzere Lozan anlaşması sonuçlandırılır. Burada İsmet İnönü'nün kendisini hem Kürtlerin hem de Türklerin temsilcisi olarak kabul ettirmesi, salt bir aldatmacayla sınırlı değildir. Esasında o dönem kurulan meclis, Kürtlerin ve Türklerin meclisi olarak kabul edilmektedir. Tehlikelerle dolu ve bir o kadar hassas bir süreçte Kürtlerin Türklerle kardeşçe yeni bir gelecek yaratmak için girdikleri birliktelik taktik olarak görülmemektedir. 1919'da Koçgiri isyanında izlenen uzlaşma yolunun nedeni de budur. Yani sorunları birlikte, ortak çözme eğilimi ağır basmaktadır. Yine çeşitli süreçlerde yapılan açıklamalar ağırlıklı olarak Kürtleri tanımaya dönüktür. Amasya Tamimi, Cizre komutanlığına gönderilen talimatlar, İzmit basın açıklamaları Kürtlerle Türklerin birlikte nasıl daha güçlü yaşayacağını dile getirir. Türkün Kürtsüz, Kürdün de Türksüz zayıf kalacağı ve başkalarına alet olacağı tespiti sadece Ziya Gökalp'in değil, o dönemin kabul gören temel siyaset anlayışıydı. Karşılıklı muhtaç olma ya da birbirine ihtiyaç duymanın kenetlenmeyi getirdiği ve ortaklığı geliştirdiği görülmektedir. Bu dönem Kürt-Türk ittifakının üçüncü büyük dönemi olarak kayda geçmiş bulunmaktadır.

Kürtlerin 1071 yılında Malazgirt savaşında verdiği destekle Türklere Anadolu kapısını açtığını belirtmiştik. Bu, ilk Kürt-Türk ittifak dönemidir. Bu süreçten itibaren Kürtlerin Türklerle birlik hukukunu oluşturup kendi kültürel yapılanmasını sürdürdüğüne de vurgu yapmıştık. İkinci ittifak dönemi, Yavuz Sultan Selim dönemidir. Ancak 19. yüzyılda Osmanlı devletinin geliştirdiği yeni politikalar, Yavuz Sultan Selim döneminde oluşturulan hukukun çiğnenmesini beraberinde getirmiştir. Buna karşı yaşanan isyanlar, çok kanlı seferler ve yönelimlerle bastırılmış, Kürt toplumu işbirlikçilik dayatmaları altında parçalanmıştır. Kürtlerin, Lozan sürecine kadar uğradığı katliam ve parçalanmışlık gerçeği onların etkili siyasi, askeri ve toplumsal bir güç olmasını engellemiştir. Tüm bu olumsuz yaklaşımlara karşı Kürtlerin büyük çoğunluğunun Osmanlı enkazı üzerinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti ile birlikte hareket etmesi ağırlık kazanmıştır.

Bilindiği üzere Lozan'da Türkiye devletinin yeni bir haritası şekillenmiştir. Aslında bu harita Misak-ı Milli sınırlarını içeriyordu. Misak-ı Milli sınırları esas olarak İran Kürtlerinin yaşadığı topraklar dışındaki tüm Kürdistan topraklarını içine alıyordu. Ama sonradan anlaşmalarla kesinleştirilen

harita Osmanlı denetimindeki Kürdistan topraklarını üçe bölmüştür. Daha önce Osmanlı ve İranlılar arasında 1639'da imzalanan Kasr-i Şirin anlaşmasıyla zaten Kürdistan'ın bir bölümü İranlılara bırakılmıştı. Lozan'da ortaya çıkan paylaşımla artık Kürdistan dört parçadır. Bir kısmı, Fransız denetimindeki Suriye'ye demiryolunun sınır yapılmasıyla dahil edilir. Kerkük, Musul hala yoğun tartışmalara sahne olmaktadır. O zaman da çok yoğun çelişki ve çatışmalara neden olmakla birlikte sonuçta İngilizlerin denetimindeki Irak'a bırakılır. Her ne kadar Kerkük ve Musul'un statüsü Lozan'dan sonra belirlenmiş olsa da ana çerçevesi Lozan'da çizilen anlaşmanın somutlaştırılmasıyla mevcut paylaşım kesinleşmiştir. Lozan anlaşması Kürdistan'ı yok saymış, inkar etmiştir. O dönemde Lozan antlaşmasının mimarlarından olan İngilizlerin dışişleri bakanı Lord Curzon, Lozan'ın son aşamalarına kadar bağımsız bir Kürdistan'ı savunur. Bunun nedeni Kerkük petrolü ve kendisine bağlı bir Kürdistan amacıdır. Muhtemelen o zaman Diyarbakır'a kadar, Kuzey'i de biraz içine alan, Kerkük ve Musul da dahil olmak üzere kendine bağımlı bir Kürdistan'ı savunma düşüncesi vardır. Daha sonra oluşan çeşitli dengeleri göz önünde bulundurarak, İngiltere'ye bağlı bir Kürdistan'ın tehlikeli olabileceğini düşünmüş olmalılar ki bu politikadan tamamen çark edip Kürdistan'ı yok sayma siyasetini çıkarları için daha uygun görmüşlerdir. Bir ülkeyi ve bir halkı çıkarları için kurban eden bu siyasi anlayışa göre, Kerkük ve Musul'u Irak vasıtasıyla denetime almak daha uygun olacaktır. Bunun için de artık İngiltere, Lozan tartışma platformunda bu plana yönelir. Bir uçtan diğer uca kaymasının asıl nedeni budur. Lozan anlaşmasının birçok oturumunda ısrarlı bir Kürdistan savunucusu olan İngiliz anlayışı, birdenbire Kürdistan'ı yok sayan bir anlayışa dönüşmüştür. Halkların iradeleri, kültürel gerçeklikleri, çıkarları burada hiç düşünülmemiş, çıkarlar ve paylaşım esas alınmıştır. 'Mademki istenildiği gibi bir konum oluşmuyor, o zaman yok sayalım' politikası uygulanmıştır. Kürdistan yok sayılınca da Kerkük ve Musul'u kendisine alma olanağı doğmuştur.

Bundan sonraki süreç bilindiği üzere dört parçada ayrı ayrı gelişen isyan ve çatışma süreçleridir. Kürtlere yaklaşımda tamamen çıkara dayalı bir tutum esas alınır. Kürdistan'ın zengin petrol ve hammadde kaynaklarına göz dikmişlerdir. Bütün oyunlar bunun etrafında dönmektedir. Kürtler yok sayılınca da uluslararası anlaşmayı arkasına alan egemen devletler için iş daha kolay olur. Böylece Kürdistan'da daha rahat katliam yapma, tümden yok sayma, istedikleri gibi yönetme süreci gelişmiştir. 19. yüzyılda isyanlar vardır, fakat bu isyanlar zalim, katliamcı yöntemlerle bastırılmamışlardır. Ama 20. yüzyıldaki isyanlar her tarafta çok vahşice katliamlarla bastırılmıştır. Bunun en önemli nedenlerinden birisi başta Lozan anlaşması olmak üzere uluslararası anlaşmaların Kürt toplumunu yok saymış olmasıdır. Bu anlaşma temelinde adeta bu toplumun her biçimde yok edilebi-

leceği ve katliama tabi tutulacağı onayı alınmış gibidir. Bu nedenle daha sonra Kürdistan'da yaşanan büyük trajedilerin ve katliamların esas sorumlusu Lozan'daki inkarcı anlayıştır.

20. yüzyıl Kürt isyanlarının karakteri

Kürdistan'ın en büyük parçası olan Kuzey'de Kürtler, yeni kurulan cumhuriyetin asli kurucu öğelerinden olmasına rağmen bu statü Kürtlere tanınmamış, görmezden gelinmiştir. Her ne kadar milli mecliste yerel kıyafetleri ve kendi dilleriyle kabul görmüş olsalar da, esasında kurtuluş savaşında gösterdikleri direnişin tam karşılığını almazlar. Mustafa Kemal'in Kürtler için düşündüğü muhtariyet veya bugünkü anlamıyla özerklik bir türlü yasal ve anayasal güvenceye kavuşturulmaz. 1921 anayasası herkesin içinde yer alabileceği bir içeriği ihtiva etmektedir. Ancak Lozan antlaşması ardından hazırlanan 1924 anayasası salt Türklüğe dayandırılan ve Kürt haklarını yok sayan bir çerçeveyi esas almaktadır. Yasal ve anayasal düzeyde inkarla birlikte şiddetli baskıların geliştirilmesiyle Kürtler yeniden isyan süreçlerine girmek durumunda kalırlar.

19. yüzyıl ayaklanmalarının başarısızlığı, Hamidiye alaylarının yıpratıcı özelliği ve direngen dinamiklerin farklı taktiklerle çürütülmesi zayıf ve çağı okuyamayan öncülüklerle birleşince yeni dönem ayaklanmaları da cılız olmuştur. Özellikle geçmişte yıpranan ve gözden düşen mirler yerine toplumda siyasal öncülüğe soyunan şeyh ve seyitlerin öncülükteki yetersizlikleri bu isyanların ulusal bir düzeyde gelişmesini engellemiştir. Bu temelde cumhuriyet sonrası gelişen ilk Kürt isyanı olan Şeyh Sait ayaklanması önemli bir dönemeci ve kırılma noktasını teşkil etmektedir.

Şeyh Sait Ayaklanması Kürt halkının ve egemen yapıların tepkisini yansıtması açısından önemlidir. Ayaklanma, aşiretsel, ulusal ve dinsel faktörlerin iç içe girişinin tipik bir örneğidir. Cumhuriyet öncesinde fırsatları olmasına rağmen herhangi bir bağımsızlıkçı girişim etrafında birleşme eğilimi göstermeyen aşiretlerin, bu isyanda birçoğunun birleşerek başkaldırmaları etnik bir tepkidir. Fakat merkezi yönetimle çatışan Kürt ileri gelenleri, halka ne somut bir proje sunabilmiş ne de ulaşabileceği hedefleri doğru saptayabilmiştir. 1919–1923 yılları arasında bağımsız Kürdistan kurma eğilimleri olsa da fazla girişimci ve etkili olunmamıştır. 1925 isyanı ise gittikçe güçten düşen Kürt üst sınıflarının güçlenen cumhuriyet karşısında ağırlıklı olarak inkara karşı tepkisel duruşunu ifade eder.

İsyanın kitlesel olduğu merkezi alanlar dışında kalan yerleşik aşiretsel ilişkiler ve devlet-aşiret ilişkileri isyana katılımı da belirlemiştir. İsyana katılımı belirleyen temel unsur bu grupların çıkarlarının bozulması, aşiretler arası rekabet ve çatışma durumudur. Aşiret üyeleri birçok yerde re-

islerini ve toplumda dini öncü olarak bilinenleri izliyorlardı, buna göre tavır belirliyorlardı. Birçok Kürt isyanında en belirgin özellik olarak karşımıza çıkan bu durum, bu isyanda daha fazla kendisini göstermiştir. Devlet güçleriyle hareket etmekten çekinmeyen birçok aşiretin saf değiştirmesi ancak bununla açıklanabilir.

20. yüzyılda Kuzey Kürdistan'da gelişen bu isyanın şeyh önderlikli olması aşiretsel çatışma ve rekabeti azaltarak bir nevi birleştirici bir rol oynamışsa da tam anlamıyla ulusal bir motifin örülmesi başarılamamıştır. Kürdistan'da alevi aşiretler, Şeyh Sait isyanına mezhepsel ve Halit Cibranlı'nın Hamidiye alaylarında albay olması gibi nedenlerle kaygılı yaklaşmış ve katılım göstermemişlerdir. Kürdistan'ın farklı bölgelerinde yaşayan aşiretler de yeni kurulan Türk devletiyle çıkarlarının bozulmaması için bu isyana katılmamışlardır. Bu gibi nedenlerle, yürütülen bazı çabalara rağmen isyan ulusal bir çerçeveye kavuşamamış ve bölgesel düzeyle sınırlı kalmıştır. İsyanın yanlış bir anlaşılma sonucu erken başlamış olması da bunda rol oynamıştır. Aslında gerçekten yanlış bir anlaşılma mı yaşandı, yoksa bilinçli bir provokatif tutum mu devreye girdi konusu halen araştırılmaya muhtaç bir konudur. Kürt toplumunun öncülüğüne soyunan egemenlerdeki işbirlikçi ve dengeci mantığın sonucu olarak bir kısım aşiretler tarafsız kalmış, bir kısmı da ihanet ederek isyanın bastırılmasında rol oynamıştır. Sonuçta güçlü ulusal motif ve argümanların olmaması, halk özgürlük eğilimini başarıya ulaştıracak taktik zenginlik ve stratejiden yoksunluk bu isyanı da başarısız kılmıştır.

Ulusal değerlerinden uzaklaştırılan ve kendine bağımlı hale getirilen yerel otoritelerin güçlenmesine bile tahammül edemeyen rejim, bu dönem için daha çok güçsüzleştirme ve dağıtma politikasını uygulamıştır. İsyandan sonra aşiretlerden isyana katılan reis ve şeyhlerin bir kısmı idam edilirken birçok aşiret ve ileri gelen aile sürgün edilmiştir. Daha sonra sistematik olarak uygulanacak olan sürgün-iskan politikası, isyan sonucunda tehlikeli görülen aşiret ve ailelere uygulanmıştır. Bu yaklaşım Kürt sorununun giderek daha da karmaşıklaşmasına ve derinleşmesine yol açmıştır.

Önderlik bu süreci şöyle ifade etmektedir: *"Birinci Dünya Savaşı sırasında elverişli koşullara rağmen tutarlı bir antiemperyalist, demokratik program ve örgüt oluşturmaktan çok uzak bulunan İran'da Simko (İsmail), Irak'ta Mahmut Berzenci ve Türkiye'de Şeyh Sait önderlikleri, Kürt hareketlerinde en başarısız rolün sahipleri olmaktan kurtulamamışlardır. Çoğunlukla emperyalist ajanların basit oyunlarını ilişki sanıp oyunlarına alet olmuşlardır. Onca çabaları ne kendileri ne de halk için bir kazanca dönüştürebilmişlerdir. Miras olarak sadece ailelerini bırakmışlardır. Bu aileler üzerinde kurulan kontrol ise yine halk üzerinde denetim aracı olmaktan öteye bir anlama sahip olmamıştır. Egemenler arası bu tarz yaklaşımlar aslında tüm tarih boyunca bolca uygulanmıştır. Zayıf ve yenilmiş kişilerin bir denetim aracı*

olarak kullanılmaları yaygın bir politikadır. Kürtlerde bu politika bilinçli olmanın da ötesinde son derece içselleştirilmiş ve alıştırılmış oldukları için gönüllü olarak kendileri tarafından kendilerine karşı uygulanmaktadır."

Türk devleti, kanlı yöntemlerle Şeyh Sait isyanını bastırdıktan sonra 1926 yılında 12 Dersim aşiret reisinin idam edilmesi Hozat'ta başka bir isyanın başlama temelini atmıştır. Aynı yıl Sason'da bulunan Şeyh Sait isyanına katılmış olup hala isyan halinde bulunan ailelere yönelik geliştirilen askeri hareket başarı sağlayamamıştır. Kürdistan'ın birçok yerinde halen devletle çatışan gruplar dağlarda varlıklarını uzun süre sürdürmüşlerdir.

Bu döneme kadar ağırlıklı olarak bastırma, imha ve sürgün politikaları uygulanırken diğer taraftan ise "yatıştırma, kazanma, yumuşatma" politikaları devreye konulmuştur. Dersim aşiretlerine yönelik geliştirilen bu politika denge unsuru olarak ele alınırken, Bektaşi liderlerinin Dersim ziyaretleri de eksilmiyordu. Uygulanan diğer bir politika da aşiretleri birbirine karşı örgütleme politikasıydı. Bu arada bir milyona yakın Kürt sürgüne tabi tutulmuştur.

Türk devleti bu isyanları çok kanlı yöntemlerle bastırırken, bir yandan direnebilecek potansiyele nasıl yaklaşacağını göstermiş, diğer yandan isyana katılmayan kesimler üzerinde de uyguladığı korkuyla kendine daha fazla bağlama siyasetini gütmüştür. Takrir-i Sükûn gibi kanunları çok gündemleştirmeden sessizce uygulamış, kimi aşiretlere ve reislerine yerel haklar tanımış ve devlete bağlılığı kanıtlanmış aşiret reislerinin Kürdistan'a dönmesine izin vermiştir. Bir nevi Abdülhamit politikası izlenmiştir.

Şeyh Sait isyanının üzerinden çok geçmeden 1927 yılında Ağrı'daki isyan başlamıştır. Bu isyanı durdurmak ve anlaşmayla sonuçlandırmak için harekete geçen devlet, bölge isyancıları ile görüşmesi için milletvekilleri göndermiştir. Daha önce askeri güç kullanarak bastırılmaya çalışılan isyana karşı başarısız kalınınca, bu sefer uzlaşma yolları aranmıştır. Bu isyana daha çok Hoybun Cemiyeti sahip çıkarak yönlendirmek istemiştir. Ancak merkezi Suriye'de bulunan cemiyetin isyan süreci üzerinde çok fazla etkili olamama durumu vardır. Cemiyetin en etkili katkısı İhsan Nuri Paşa'yı askeri komutan olarak buraya atamasıdır. İhsan Nuri Paşa, Türk devletinin tüm rüşvet ve satın alma girişimlerini reddederek Türk ordusunun Kürdistan'dan çekilmesini şart koşmuştur. İsyanın başında okumuş aydın ve askerlikten anlayan İhsan Nuri Paşa bulunsa da Kürt tarihsel hastalığı olan öngörüsüzlük ve saflıktan kaynaklı bu isyan da başarılı olamamıştır. İç ihanet, İran'a bel bağlama ve taktik yaratıcılık yakalanamadığı için sonuç alınamamıştır. Özellikle bu dönemde İran ilişkisi fazla sonuç vermediği gibi, İhsan Nuri Paşa'nın dostluk kurduğu Ermeniler aracılığıyla Sovyet Rusya ile ilişki arayışları da sonuçsuz kalmıştır.

Stalin denetimindeki Sovyet Rusya güçleri görüşme amacıyla İhsan Nuri Paşa'yı bir yere çağırıp komployla teslim alma girişiminde bulunmuşlardır.

Fakat İhsan Nuri Paşa kurulan tuzaktan son anda kurtulmayı başarmıştır. Sovyet Rusya'nın Kürt isyanlarını desteklemek bir yana, bastırma politikasını esas aldığı belgelerle ispatlanmıştır.

Askeri açıdan diğer Kürt isyanlarına göre biraz daha ileri olmakla birlikte ciddi bir askeri yetkinlik geliştirilemez. Bazı kollar iç hatlara doğru, Muş'a kadar sarkıtılmasına rağmen kalıcı bir biçimde yerleştirilmek yerine daha çok Ağrı dağından eylem için gidip gelme biçiminde düzenlenmiştir. Dolayısıyla ülkeye yayılmayı hedefleyen kalıcı bir askeri sistem oluşturulamamıştır. Oysa eski bir Osmanlı subayı olan İhsan Nuri Paşa gerilla türü hareketlerle isyanı içe doğru kaydırabilirdi. Bazı çabalara rağmen bunu başaramayan İhsan Nuri Paşa tek kalmıştır. Zilan vadisinde katliam gerçekleştiren Türk ordusu, daha sonra İran ordu güçleriyle birlikte iki taraftan ezme hareketi sonucunda isyanı çok kanlı bir şekilde bastırmıştır. Cesaretli bir asker olan İhsan Nuri Paşa beraberindeki az sayıdaki bir güçle çemberi yararak kurtulmuştur. İsyanın bastırılmasından sonra uygulanan yine sürgün ve göçertmedir.

En son isyan, büyük acılarla hafızalara kazınan Dersim isyanıdır. Türk devleti Dersim halkını bastırmanın planlarını mecliste yapmaktadır. Bastırma hareketinin başarılı olması için provokasyona ihtiyaç duyulur. Dersim hareketi öncesinde mecliste hazırlıklar yapılmıştır. Yöre halkından 200 bin silah istenmektedir. Bu arada Dersim'e tanınan özgün haklar kaldırılmaktadır. Çok bilinçlice yapılan bu tahrik, halkı isyana teşvik etme ve bunu gerekçe yaparak ezme istemidir. Nitekim sonradan geliştirilen sel hareketleri önceden planlanmış olarak ortaya çıkmaktadırlar. Devletin topyekun yönelim hazırlıklarına rağmen birlik sağlanmıyor, birçok aşiret devlet yanlısı ve kimi de tarafsızlık adına yerinde durmaktadır. Çetin bir direniş ardından 1937-38 yılında isyan hafızalardan silinmeyecek bir şekilde vahşice bastırılır. Çok kanlı yöntemlerle bastırılan isyanda işbirlikçiliğin ve ihanetin gölgesi eksilmez. Düşünce düzeyinde isyan lideri Seyit Rıza'ya en büyük destekçi ve bir tür danışman olan Alişêr, Reyber'in ihanetiyle katledilir. Daha sonra yaşanan çeşitli ihanetlerle isyan zayıflatılırken, Türk devletinin kapsamlı saldırıları sonucu gerçekleşen katliam ve yakma harekatıyla isyan bastırılır. Burada Kürt halkına karşı yapılan büyük vahşet ve katliamla yetmiş bine yakın Kürdistanlı katledilmiş daha sonra sürgün ile sonuç alınmak istenmiştir.

Oldukça kanlı geçen bu süreç, kahramanlıkları kadar ihanetin de belirgin bir biçimde geliştiği bir tarihi kesiti ifade etmektedir. Tarihi değerlendirememe, öngörülü olamama, dünya ile bağ kuramama, içte birlikteliği yaratamama başarısızlığın temel nedenlerindendir. İç ihanet ve sürece cevap olabilecek önderliği yaratamama; büyük çıkışlar yapıldığında da bu büyüklüğe layık disiplini gösterememe başarısızlığın diğer nedenleri arasındadır.

Bu dönem Kürdistan'ın diğer parçalarında gelişen isyanların hemen hemen hepsinin benzer olduğunu söylemek mümkündür. Kürt ayaklanmalarının

sonuçsuz kalması ve başarılı olamamalarının nedeni, doğru bir mücadele anlayışının geliştirilememesidir. İdeoloji ve siyaset alanında doğru ve çağdaş bir çizginin yakalanamaması yüzünden, ayaklanmaların ulusal düzeye çıkmaması, bölgesel düzeyde kalmasının yanında savaş taktiklerindeki darköylü isyancılığını aşmayan, geri ve savaş sanatı adına hiçbir değer taşımayan savaş biçimi yenilgiyi kaçınılmaz kılmıştır. Kuzey Kürdistan'daki tüm ayaklanmalarda bu durum geçerli olduğu gibi, Doğu'daki Simko ayaklanması ve Mahabad Cumhuriyeti denemeleri, yine Güney'deki Şeyh Mahmut Berzenci deneyimleri de aşağı yukarı aynı nedenlerle yenilgiye uğramışlardır. Sömürgeci ve emperyalist güçlerin siyaset ve entrikalarını cevaplayabilecek, özgüvene dayalı doğru bir siyasi duruş olmadığı gibi, savaş taktiklerinde de daha başta kendini yenilgiye mahkum eden yöntemler uygulanmış ve böylece Kürt halkının büyük rüyası olan özgür bir ülkede yaşama umudu o dönemde gerçekleşmemiştir.

Bu dönem isyanlarında Kürt kadınları da direnişlerde yerini almıştır. Teslimiyet ve ihaneti reddederek Dersim kayalıklarından kendilerini uçurumlara atan Kürt kadınları hafızalardan silinmeyecek bir iradenin varlığını göstermişlerdir. Dersim İsyanı'nda Zarife, eşi Alişêr'le birlikte elinde silahıyla savaşmıştır.

Yine Sason direnişinde isyan önderi olan Ali Yunus'un torunu olan Rındexan bu direnişte aktif yer almıştır. Direniş kırıldığında yaralı olarak Türk subaylarının eline geçen Rındexan'a bir subay kendisiyle birlikte olması temelinde vaatlerde bulunur. Rındexan'ın direnişinden ve güzelliğinden etkilenmiş olan bu subaya karşı Rındexan'ın yanıtı çok çarpıcıdır. Esir ve yaralı olduğunu, babasının hakim olduğu topraklarda kendisine dokunmamalarını, bu sınırlardan çıktıktan sonra onlara ait olabileceğini söyleyerek subayı yönlendirir. Malabadi Köprüsü'ne geldiklerinde de kendisini köprüden atarak teslimiyeti ve ihaneti kabul etmez.

Ağrı İsyanı'nda İhsan Nuri Paşa'nın eşi savaşta kadınları örgütler ve direnişe katılır. Kürt kadınının teslim olmayan direnişçi özü bu isyanlarda kendisini çarpıcı bir biçimde göstermiştir. İsyanlar temel bir strateji ve zengin taktiklere dayanmasa da müthiş direnişlere sahne olmuştur.

Sömürgeci katliam karşısında kahramanlıkla gerçekleşen direnişler ve ortaya çıkan agitlerin teslimiyet ve ihanet karşısında direniş çizgisini temsil etmeleri, Kürt toplumunun yok olmasını önlemiştir. Bu temelde bugün Kürdistan özgürlük mücadelesinin önemli bir düzey kazanarak, zafer yürüyüşünü güçlendirmesinin altında da bu tarihsel direnişlerin yarattığı etki vardır.

Kürtlerin 19. ve 20. yüzyılda büyük acı ve yıkımlara neden olan ama başarılamayan isyanlarının yetmezlikleri ve savaş taktikleri üzerine bir değerlendirme yapmak, bu isyanların başarılı olmamasına yol açan etkenleri bilince çıkarmak oldukça önemli bir konudur. Verilen bunca bedele karşın, isyanların zaferle sonuçlanmaması çok öğretici derslerle doludur. Çünkü

büyük acı, deneyim ve yaşanılan felaketlere rağmen Kürt halkı hala özgürlük mücadelesini büyük bir tutku, ısrar ve umutla sürdürmektedir. Bugün, geçmiş mücadele yöntemlerinden çıkarılan dersler olmasına rağmen çoğu zaman bu isyanlarda kullanılan yetmez taktiklerin belli zamanlarda uygulanma durumu yaşanmış ve yaşanmaktadır. Bu açıdan nedenlerine inmek ve gereken dersleri çıkarıp topluma mal etmenin gerekliliği vardır.

İsyanlarda uygulanan savaş tarzı baştan itibaren yenilgili bir tarzdır. Önemli ve sonuç alıcı bir taktiği, günün ihtiyaçlarına cevap verebilecek bir stratejisi olmayan, tamamen köylü isyancı bir mantığa dayanmaktadır. Düşmanı yenebilecek, büyük düzenli orduları boşa çıkarabilecek herhangi bir strateji ve taktik manevra anlayışı yoktur. Bu açıdan da daha baştan itibaren yenilgiye mahkum bir savaş tarzının yürütüldüğünü söylemek mümkündür.

En önemli ve mutlaka iyi anlaşılması gereken temel husus, Kürdistan'da sürekli iki çizginin var olması ve birbirleriyle çatışma gerçeğidir. Birincisi, direniş çizgisidir. Bu çizgiye tam ulusal bir bilinç çizgisi denilmezse bile kendi toplumsal gelenek ve göreneklerine, özgürlüğüne bağlı, bunun için yabancı egemenliklere boyun eğmeyen, bu anlamda her türlü zorluğu göze alan, gerektiğinde mal mülkten vazgeçebilen, şehirden, ovadan çekilerek dağa dayanıp yarı özgür bir biçimde yaşamayı göze alan direnişçi çizgidir. Bu davranış ve yaşam biçimi hemen hemen tarihin her aşamasında göze çarpan bir gerçekliktir. Yabancı egemenliklere karşı boyun eğmeyen, kendi özgücüne dayanarak direnmeyi esas alan, ne olursa olsun hiçbir biçimde teslim olmayan, gerektiğinde düşmanla vuruşarak ölümü seçen direnişçi bir duruş biçimidir.

Kürdistan toplumunda her zaman bu çizginin yanında bir de ihanet çizgisi varlığını sürdürmüştür. Hiç bir biçimde toplumsal değer ve özgürlüklere kendisini bağlı hissetmeyen, egemen sınıfın aile, kabile çıkarları temelinde ya da farklı çıkarları din kisvesi altında gizleyerek, sürekli dış güçlere dayanmayı esas alan, bir anlamda kendisini pazarlayan, ajan bir yapılanmadır. Bunun temelinde ideolojik açıdan ulusal duyguları kaybetme vardır. Özellikle islamiyetin Kürdistan'a girmesiyle beraber bu ihanetçi çizginin artık çığırından çıkmış olduğu ve kendisine meşru bir zemin yaratmaya çalıştığı bilinmektedir. Hatta bu konuda ihaneti meşrulaştırmanın gerekçesi olarak, biz şeyh bir sülaleden geliyoruz, ehlibeyt ailesine dayanıyoruz, halifeye bağlıyız diyerek, Kürt olduğunu bile inkar eden bir duruşu sergilemesi bu durumu oldukça anlaşılır kılmaktadır.

Halbuki Arapların dışında islami olan diğer halklarda da farklı gelişmeler ve ilerlemeler yaşanmıştır. Ancak Kürtlerde bu olmamıştır. Daha önce belirttiğimiz gibi Farslar islamı şia yorumu ile milli bir ideolojiye dönüştürerek toplumsal güçlenmeyi yaşamıştır. Kürtler ise tersine toplumsal açıdan milli özelliklerini yitirerek, büzülmeyi, daralmayı ve adeta ilelebet başkasının yedeği olması gerekirmiş gibi bir ideolojik saplantıyı yaşamıştır. Bu durum

Kürt egemen sınıfının tutumu ve Kürt din adamlarının dışa bağımlı ve işbirlikçi karakterinden ileri gelmektedir. Eğer böyle olmasaydı Kürdistan koşullarına göre doğru bir dini yorumlamayla özgünlük geliştirilebilir ve islamiyet aynı zamanda toplumsal gelişmenin itici bir gücü olarak değerlendirilebilirdi. Fakat Kürt dindarlar şurası, içinde bazı yurtsever çıkışlar olsa da bunu yapmamıştır.

Kuzey Kürdistan'ın bazı alanlarında gelişen alevilik ve Doğu Kürdistan'ın bazı alanlarında gelişen şia ve "enel hak" mezheplerinin belli arayış ve direngenlikleri olsa da milli bir ideolojiye dönüşmemişlerdir. İslamiyete teslim olmayıp, kendinde ısrar eden ezidilik biçimindeki zerdüştlük, toplumda azalarak daha çok baskı ve tecride uğramıştır. Böylece inanç olgusu Kürdistan'da toplumsal gelişmeyi yaratan, tüm toplumu bir eksende geleceğe yönelten bir toplumsal ideolojiden çok, toplumsal parçalanmanın ve parçalı duruşun en temel sebeplerinden biri olmuştur. Bütün bu durumlar sömürgeciler tarafından Kürt toplumunu bölüp parçalamada kullanılmış, toplumun güçsüzleştirilmesinde temel bir olgu haline getirilmiş ve sonuç alıcı olmuştur. Hem inanç bakımındaki parçalılık hem de aşırı yerelcilik, gelişen isyanların ulusal düzeyde değil, bölgesel düzeyle sınırlı kalmasını sağlayan önemli objektif faktörler olmuşlardır.

Tarihte gelişen Kürt isyanları sadece egemen devletlerin gücü tarafından bastırılmamıştır. Bütün isyanlar bizzat ihanet eden Kürtlerin de katılımıyla bastırılmıştır. Bu, önemli bir gerçekliktir ve istisnasız tüm direnişlerde bu görülmüştür. Bunun karşısında direniş çizgisi de hiçbir zaman ortadan kaldırılamamış ve sürekli olarak varlığını sürdürmüştür. Kürt ulusal motifini temsil eden çizgiye karşı Kürdistan'daki ihanet çizgisi, egemen devlet ordularıyla birleşerek direniş çizgisini bastırmıştır. Hatta direniş hattı içerisinden çıkan ihanetler yoluyla isyanları daha kısa sürede bastırma olanaklarını yakalamışlardır.

Yezdan Şer ve Reyber durumu buna çarpıcı bir örnektir. Bu nokta önemlidir. Çünkü genelde egemen devletler, direnişin içinden ihaneti örgütleyerek isyanları bastırma taktiklerini geliştirmektedirler. Nitekim günümüzde de bu tür yöntemlere sıkça başvurdukları bilinmektedir.

Aynı şekilde Dersim isyanında görüldüğü gibi, Türk asıllı Bektaşi dedeleri Sivas ve çevresinden getirilerek teslimiyet dayatılmıştır. Bu çaba ve görüşmeler sonucunda teslim alınan aşiretler yoluyla direnişin içten çökertilmesi esas alınmıştır. Düşmanın aynı taktikle direniş önderliğinin yakınına kadar sızabildiği de bilinmektedir.

Tüm bu olumsuzlukların nedenini dine bağlamak ve bunları sadece dinle izah etmek kesinlikle yanlış olacaktır. Kendi dönemindeki bazı Kürdistanlı dindarların yaşadıkları milli değerlerden kopuş gafletini, toplumda yarattığı tahribatlar ve bu tahribatların günümüze kadar etkilerinin açığa çıkması için vurguluyoruz. O dönemde Kürt dindar sınıfının önemli bir kesiminin

yaşadıkları uşaklık ve ihanet olmasaydı, belki de islamiyetin çok farklı etkileri olacaktı. Ancak bu sınıfın önemli bir kesiminin milli değerlerden kopuşu toplumsal denklemde işbirlikçiliğin zeminini güçlendirmiştir. Elbette ki dürüst ve inançlı birçok dindarın ulusal hizmetler uğruna sarf ettiği çabalar olmuştur. Melayê Cizîrê gibi birçok dindar insanın ürettiği hizmetler ve geliştirdiği direnişler de olmuştur. Ancak bu kesimin ekseriyeti daha çok işbirlikçilik çizgisini esas almıştır. Bunda tarikatların rolü belirgindir. Tarikat başının işbirlikçiliği reva görme gibi durumları olmasa, dürüst dindarlık kesinlikle yurtseverliğin derinleşmesi ve milli değerlerle bütünleşmeyi geliştirebilecek düzeydedir. Ancak din adına çıkarcılık ve kariyerizm ortalığı bulandırmış, bu sınıfın kötü bir rol oynayarak dürüst dindarlığı gölgede bırakmasına yol açmıştır.

İslamiyetten önce Kürtlerin ideolojik kimliği ve milli ideolojisi Zerdüştlüktür. Milli ideoloji ve Kürtlerin ideolojik kimliği olan Zerdüştlüğün aşılmasıyla birlikte, Kürt toplumunda ideolojik planda bir nevi milli değerlerden uzaklaşma yaşanmıştır. Milli ideolojinin toplum nezdinde aşılmasıyla birlikte, toplum bir nevi toplumsal ideolojiden yoksun kalmış ve ideolojik olarak dışarıya bağlanmıştır. Bu durum kendinden, toplumsal varlığından ve gerçekliğinden uzaklaşma zeminini oluşturmuştur. Bundan dolayı Kürdistan'daki ihanetin boyutu hemen her dönemde direnişten daha baskın gelmiştir. Bu, tarihimizde yaşanan bir gerçekliktir. Eğer şimdi yürüttüğümüz direniş mücadelesinde direniş çizgisi ihanet çizgisinden daha etkili hale gelmişse, bunun belirgin nedeni ideolojik planda ihanet çizgisinin kırılması ve milli duruşun gelişmesine yol açılmasındandır. Aynı zamanda başarı şansımızın kesinliğini de ortaya koymaktadır. Daha açık ifade edersek, bugün direniş çizgisinin etkisi Kürt toplumuna daha baskın kılındığı için, özgürlük mücadelesi toplumda daha etkili olabilmiştir.

Diğer önemli bir neden de gerçekleşen isyanların hiçbirisinin tam ulusal bir motifi oluşturamamasıdır. Yani Kürt halkının tüm kesimlerini kapsamaması ve dönemin ihtiyacına yanıt olabilecek toplumsal projeleri geliştirememesidir. İsyanlar esas itibariyle daha çok yerel düzeyde kalmıştır. Mesela en derli toplu olan ve çatışmasız bir ortamda kurulan Mahabad Cumhuriyeti bile hiçbir zaman tüm Doğu Kürdistan'ı kapsamamıştır. Mahabad Cumhuriyeti oluşumu Mahabad ve çevresindedir. Şeyh Sait isyanı Amed ve çevresinde, Dersim isyanı Dersim'de, Ağrı isyanı Ağrı ve çevresiyle sınırlı kalmıştır. Ulusal hareket olmaya dönük belli düzeyde çabalar sarf etmiş olsalar da başarılı sonuçlar elde etmemişlerdir. Yerelci zihniyet, mezhepçilik, tarikatçılık ve aşiretçilik bunun önünde engel olmuştur. Bundan dolayı sömürgeciler tarafından kuşatılması ve bastırılması kolaylaşmıştır.

Direniş ve isyanların başladığı 19. ve 20. yüzyıllar bilindiği üzere dünya çapında ulusal kurtuluş hareketlerinin gelişip güçlendiği ve başarıya ulaştığı yıllardır. Ancak bu yüzyıllarda yaşanan Kürt isyanlarının hiçbirisi bağımsız

bir düşünce sistemine ulaşamamış, çağdaş ulusal kurtuluşçu bir bakış açısını ve perspektifini yakalayamamıştır. Dar, mezhepçi bakış açısının etkisinde kalmış veya tarikatların bakış açısıyla mezhebçi bir çerçeve ile sınırlı kalmıştır. Ya da Xoybun örneğinde olduğu gibi dış egemen güçlerin, örneğin Fransızların etkisinde kalıp, ulusal kurtuluşçu ilkeleri çok içermeyen bir bakış açısıyla hareket etmişlerdir. Kendi özgücüne dayanan, bağımsızlıkçı, halkçı, demokratik bakış açısına sahip milli demokratik veya sol sosyalist eğilimli bir çıkış gerçekleşmemiş; bilimsel bir savaş tarzı ve örgütlenme biçimi geliştirilememiştir. Örgütlenmesi ise eski klasik örgütlenme biçimini aşamamıştır. Ayaklanma olduğunda aşiret reislerine haber verilmiş, katılmak isteyenler katılmış, katılmak istemeyenler katılmamışlardır. Yani toplumun üst kesimine, şeyh ve aşiret reislerine dayanan bir bakış açısı esas alınmıştır. Tüm topluma ve geniş halk tabanına dayanan bir yaklaşımı yoktur. Bu isyanların hemen hemen tümünde halkçılık ve halka dayanma pek güçlü değildir. Öncüsü, toplumda egemen olan sınıftandır. Ya şeyh ya da mirdir. Bu yüzden ulusal çapta halktan, tabandan gelen geniş bir halk hareketine dönüşememiştir.

Bunun en temel nedenlerinden biri ekonomik ve sosyal yaşam koşullarıdır. Feodal yaşam tarzı ve bakış açısı hakimdir. Toplum, feodal çitleri aşamadığından direnişler ulusal bir muhteva içermemiş, ulusal kurtuluş hareketi niteliğini pek kazanmamıştır.

Belirttiğimiz gibi birçok farklı neden olmakla birlikte esas belirleyici neden; halk içinden çıkan, halkın psikolojik ve toplumsal gerçekliği ile hayal ve özlemini bilen, bunların gerçekleşmesi için somut ve tutarlı projeler geliştirebilen bir önderliğin ortaya çıkarılamamasıdır. Bu isyanların en temel sorunu önderliksel bir çıkışın yaşanmamış olmasıdır. Toplumun tümüne hitap eden, bu yönüyle toplum tarafından dikkate alınan, perspektif oluşturan, programı, stratejisi, konsepti olan bir önderliksel çıkışı Kürt halkı kendi içerisinde yaratamamıştır. Önderliğe önce mirler, sonra da şeyhler soyunmuştur. Ancak bu düzeyde önder olarak ortaya çıkan mir ve şeyhlerin teorik birikimleri, yeterli bakış açıları ve temelleri olmadığından, özgürlük konusunu programlaştıramamışlardır. Ufukları ve bakış açıları dar ve yetersiz olduğundan çağdaş bir düşünce sistemine ulaşamamaları da buna eklenince isyanlar etkili sonuçlar alamamıştır. Bu isyanların başarısızlığını temel başlıklarla bu şekilde izah etmek mümkündür.

Burada tekrar esas konuya dönecek olursak, Kürt toplumunun savaşa bakış açısına ilişkin ifade edilen tarihi sürece bakılarak şunlar söylenebilir:

Toplumda Med aşiretler konfederasyonu öncesi ve sonrasında belli bir savaş yeteneği ve düzeyi söz konusu olmasına rağmen daha sonra giderek Kürt toplumu bu özelliğini yitirmeye başlamıştır. Savaş sanatından, stratejisinden, biliminden uzaklaşmayı yaşamıştır. 2000 yıl öncesine dayanan savaş sanatı teorileşmesinin tersine savaş sanatını içermeyen, onun taktiklerini esas almayan, düello biçiminde, karşı karşıya gelerek çatışma tarzını

esas alan bir savaş tarzının toplumda oturtulmasının payı bunda büyüktür. Gelişen dış baskılardan kendini korumak için dağa çekilip, dağda adeta yarı gerilla tarzında kendisini savunup, bu biçimde yarı özgür bir yaşamı esas almıştır. Bununla beraber daha çok feodal ideoloji ve değer yargılarına dayanarak bu dönemde savaş tarzında göğüs göğüse (singa sing) bir çatışma biçiminde ısrar etmiştir. Aslında ağırlıklı olarak yarı hareketli göçebe hayatını yaşayan Kürt toplumunda doğal olarak savaş tarzına yansıyan da yarı gerillaya yakın bir tarz durumu söz konusu iken, bu giderek mevzi savaşı tarzına doğru bir kayma seyrini izlemiştir.

Kürt toplumunda savaş bilimsel anlamda ele alınmamış, daha çok kavga biçiminde bir tarz gelişmiştir. Daha önce de belirttiğimiz gibi 19. ve 20. yüzyıl direnişlerinde bu tarz bariz bir biçimde ortaya çıkmıştır. Kürt toplumunun savaş tarzının; köylü isyancılığına dayanan, teorik çerçeve içermeyen, savaş sanatına, onun inceliğine ve kıvraklığına sığmayan, çok yönlülüğü esas almayan kaba isyancı bir tarz olduğunu söylemek, yukarıdaki bölümde de belirtildiği gibi en doğru tespit olacaktır.

Bu tarz günümüzde peşmerge olarak bildiğimiz savaş yapılanmasının da temeli olma rolünü teşkil etmektedir. Her ne kadar 20. yüzyılda gelişen peşmergecilik klasik bir Kürt savaşçılığı olarak bu savaşı biraz geliştirmiş olsa da, bunun bir gerilla tarzı olmadığı toplumdan, toplumun psikolojisinden gelen savaş tarzının biraz ilerletilmesi olarak algılanabileceğini söylemek mümkündür.

Bugün Kürdistan'da gelişen gerilla hareketi, toplumda bulunan bu savaş tarzının ruhsal ve psikolojik etkisine karşı mücadele verilerek zamanla ancak gelişebilmiştir.

İsyanlar sonrası ölüm sessizliği

Dünya genelinde statükolar İkinci Dünya Savaşı'yla değişirken, Kürdistan yine kendi halinde kör, sağır ve dilsiz bir vaziyettedir. İsyanlarının çok vahşi katliamlarla bastırılmasından sonra Kürt halkı adeta ölüm sessizliğine gömülür. Birçok ülkede sömürü ve eşitsizliğe karşı halkların yürüttükleri mücadele dünyada demokratik açılımların gelişmesine neden olur. Bu durum dünyayı yeni gelişmelere gebe kılmaya doğru evriltir. Ancak dünya bu değişimleri yavaş yavaş yaşamaya başlamışken, Kürdistan'da adeta ölüm sessizliği hakimdir.

Kürtlerin içinde yaşadığı zulüm sistemini ve feryatlarını duyan yoktur. Kaldı ki ölüm sessizliğini Kürdistan toplumu da neredeyse içselleştirme aşamasındadır. İsyanların sert bastırılmasından sonra mücadele adına yürürlükte olan herhangi bir şey yoktur. Zoraki asimilasyon, uygulanan tek politikadır. Resmi ideolojinin esas aldığı ve uyguladığı politika inkardır.

Özellikle Kuzey Kürdistan'da diline bile yasaklar getirilmiştir. Devletin resmi ideolojisinin yaklaşımını destekleyen diğer bir eğilim de ne yazık ki sol, sosyalizm adına hareket eden TKP'ci anlayış olmuştur. Faşizan yöntemler ve katliamlarla isyanları bastırma tutumlarını desteklemiştir. Kürt halkı katliamdan geçirilirken, yerinden-yurdundan göçertilirken kendine "komünist, sosyalist" diyenler buna sessiz kalarak bu trajediyi onaylamışlardır. Özellikle TKP'ci anlayış sosyalist enternasyonaldeki etkinliğini kullanarak isyanların "gerici feodal karakterde olduğu" belirlemesi temelinde, toplumsal yönünün görülmesini önlemiş ve bu katliamları destekleyip, kamufle edilmesine yardımcı olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya siyaseti yeni bir arayışa girmiştir. Birçok halk reel sosyalizmden etkilenerek gelişen demokratik dalga ve mücadele süreciyle özgürlüğünü sağlamıştır. Ulusal kurtuluş savaşları olarak da bilinen bu mücadelelerde kaderlerini tayin etme girişimleri hızlanmıştır. Çin, Vietnam, Hindistan başta olmak üzere birçok halkın kurtuluş devrimleri bu dönemdeki konjonktürden güç alarak gelişmiştir.

Kürtler bu dönemde dünya dengelerinde yaşanan değişimin potasına girememişlerdir. Bu nedenle halklar lehine oluşan yeni konjonktürü kullanma şansını bulamamışlardır. Kürdün tüm direniş ve yaşam emaresi gösteren direnç noktaları önemli oranda İkinci Dünya Savaşı başlamadan bitirilmiştir. Kuzey'de Türk devleti resmi ideolojiyle Kürtleri kırımdan geçirirken, Güney'de İngilizler farklı bir biçimde Kürt iradesini kırarak aynı şeyi yapmışlardır. Kürtleri ekonomik ve jeostratejik nedenlerden dolayı Arap egemen sınıflara peşkeş çekmiş, hatta daha ileri giderek bizzat uçaklarla bombalamış ve o dönemde gerçekleşen Kürt katliamında rol oynamıştır. Benzer konumda olan Fransa da denetiminde bulundurduğu Suriye'deki küçük Kürdistan parçasını kimliksizleştirme temelinde Suriye'ye bağlamayı öngörmüştür. İran Kürdistan'ında ise ikinci dünya savaşı ardındaki dengelerden yararlanarak Sovyetlerin desteği ile 1946'da Qazi Muhammed öncülüğünde Mahabad Kürt Cumhuriyeti kurulmuştur.

Qazi Muhammed aydın özellikleri olan, iyi niyetli yurtsever bir insandır. Kürtlerin parçalanmış durumu kendisini zorlamış, bu durumu aşma gücünü gösterememiştir. Buna rağmen cumhuriyetin kuruluşunda rolünü oynamış ve hareketin bastırılması sırasında erkenden gidip İran devletiyle anlaşan Kürt aşiret reislerine bir çeşit tepki olarak, "halkımı bırakmam!" diyerek Mahabad'ı terk etmemiş, Kürdistan'ı baştanbaşa şiddet temelinde yeniden işgal eden İran devleti tarafından idam edilmiştir.

Dünya dengelerindeki çıkarını gözeten, çıkarı uğruna parçayı bütüne feda eden Sovyetler, Mahabad Kürt Cumhuriyeti ile birlikte kurulan Tebriz'deki hükümetten de desteğini çekerek, bir nevi yüz üstü bırakmıştır. Emperyalistlerle rekabeti daha güçlü yürütebilme iddiası ve çıkarları gereği Sovyetler de desteğini geri çekmiş, sosyalist değerlerle ters düşen bir yaklaşımla

Kürtler ortada bırakılmış, bunun sonucunda Mahabad Cumhuriyeti Tebriz'le birlikte erkenden tasfiye edilmiştir. Kürtlerin yok sayılması anlamına gelen bu siyasetin dünya düzeyinde meşrulaştırılması ve resmileştirilmesiyle üstü betonlanmış gerçeklik olarak Kürtler, artık tarih sahnesinin dışına itilmiştir. Böylece sadece kapitalist sistem değil, sosyalist sistem de Kürtler üzerindeki inkar politikasının güçlü bir ayağı olmuştur.

Mahabad deneyimi sürecinde Kürt feodal egemenlerinin öncülüğünde partileşmeyi yaşayan Kürt hareketi, Mahabad'ın ezilmesinden sonra Doğu'da artık bir varlık göstermez. Bunun yerine Güney Kürdistan'da KDP örgütlenmesi gelişir. Mahabad kırılmasından sonra sınırı takip ederek, Sovyet yolculuğu serüvenini geliştiren Melle Mustafa Barzani'nin 11 yıl sonra geri dönmesi ve Irak'ta yaşanan gelişmelerin de etkisiyle Kürt hareketi yeni bir sürece girer. 1961'den itibaren başlayan peşmerge hareketi önemli bir güç olmayı başarmıştır. Irak rejimi ile otonomi temelinde bir anlaşmaya varmış olmasına rağmen Kürt sorununun uluslararası dengelere ve devletlerarası çıkarlara kurban edilme siyaseti, Kürt siyasetinin içinde yaşadığı darlık ve peşmerge savaş tarzının bir sonucu olarak dışarıya dayanması nedeniyle 1975 yenilgisini yaşamaktan kurtulamamıştır. Elbette ki önemli kazanımları da olan bu sürecin daha sonraki gelişmelerin zeminini yarattığı bir gerçekliktir. Özellikle daha önceki Kürt isyanlarına göre belli bir gelişkinliği olan ve ulus çapında örgütlenme çabaları bulunmasına rağmen 1970'lerin başında dünyada birçok hareket başarıya giderken, dar bir ufka sahip ve kendi öz gücüne dayanmayan Kürt hareketinin bu dönemde yenilgiyi yaşaması üzerinde durulması gereken önemli bir husustur.

1950'ler sonrasında yaşanan gelişmeler Kuzey parçasını kapitalist sömürüye açmada önemli rol oynamıştır. Fakat bu süreç aynı zamanda ulusal dağılmayı da hızlandırmıştır. Demokrat Parti iktidarı ile birlikte Türk egemen sistemi, teslim alınmış Kürt hakim tabakalarını da yanına alarak Kürt varlığına ve Türk emekçi sınıflarına büyük bir baskı ve sömürüyü dayatmıştır.

Bu dönemde Kürt halkı ezilmiş, ayaklanmalar döneminde sürgüne tabi tutulanlar geri dönmekle uğraşmışlardır. Kuzey'de Kürtlük adına girişimler bitirilmiştir. Çok cılız bir küçük burjuva Kürtçülüğü biçiminde varlık sürdürenler olmuşsa da toplumdan uzak, kendi içine kapalı, etkisiz kalmış, bir halk hareketi olma ve ciddi partileşme gücü göstermemişlerdir.

Güney'deki Barzani önderliği ile Türk solundan etkilenip yararlanmaya çalışsalar da ilkeli ve tutarlı bir oluşum ortaya çıkaramazlar. Nitelik olarak feodal dönemin oldukça gerisinde kalan kanıksanmış işbirlikçilikle beraber kuru milliyetçilik düzeyini aşamazlar. Yeni kurulan cumhuriyetin karakterini ne doğru bir tahlile tabi tutmuşlar, ne de ona karşı nasıl mücadele edeceklerini kestirebilmişlerdir. Türk devletinin katmerleşmiş baskısı da bu yetmezliklerle buluşunca ihtiyaca yanıt olabilecek ulusal bir hareket gelişme şansını bulamamıştır.

Yine bu dönemde Kürtleri bin yıllarca ayakta tutan, aidiyetini sürekli-leştiren kültür ve gelenekleri de yasaklanmıştır. Kimi zaman bu değer yargılarını özünden boşaltarak kendine mal etme girişiminde bulunul-muştur. Dayatılan hakim kültürle toplumun sosyalitesini çürütmeyi ve kendinden uzaklaştırmayı hedeflemişlerdir. Yaşamın her düzeyinde uy-guladıkları zoraki asimilasyonla dejenere edilmiş bir yapı oluşturulmaya çalışılmış, Kürdistan coğrafyası baştanbaşa Türkçe isimlendirilmeye tabi tutulmuştur. Böylece Kürt halkı tüm benliğiyle eritilmeye ve başkalaşıma uğratılmaya çalışılmıştır.

Bu dönemde kimi Kürtler yarı aydın bilinciyle gizliden gizliye Kürtlüğü yaşatmaya çalışmış olsalar da, iyi niyetin ötesine geçemedikleri için bir so-nuç almaktan uzak kalmışlardır.

Ancak Kürt toplumunun iç bünyesinde yaşanan tüm yetmezlikler ve dıştan dayatılan yoğun saldırılara karşı, dünya düzleminde 1960'lı yıllarda özgürlük haykırışları her tarafı sarmaktadır. İlk toplumsal devrimde yer almış Kürt halkının bu özgürlük çığlıklarının dışında kalması beklenemezdi.

Özellikle bu dönemde Ortadoğu'da yaşam adeta bir kaos aralığıdır. En fazla acı çeken toplumların tabi tutuldukları çürüme sürecini büyük ve kutsal özgürlük mücadelesine dönüştürdükleri gerçeği tarih boyunca oldukça dikkat çekici bir durum olmuştur. Büyük yaratımlar kadar, acılara da kay-naklık eden Kürdistan coğrafyası, bu kaosu özgürlük ortamına dönüştürmede bir kilometre taşı olmaya aday durumundadır.

İkinci Bölüm

1960'lı yıllarda Ortadoğu'da halk mücadelesi ve taktikleri

Kan ağlayan Ortadoğu

1960'lı yıllarda Ortadoğu, bölgesel düzeyde tüm toplumsal dinamikleriyle adeta kan ağlamaktadır. Binlerce yıl önce Sümer rahiplerinin geliştirdiği mitolojik düşünce örgüsü, bu dönemde inceltilmiş yöntemlerle iktidarların esas ideolojik yapılanması durumundadır. Üstelik I. Dünya Savaşı sonrasında emperyalist devletlerin çizdiği sınırlar ve kukla rejimler temelinde tam bir yabancılaşma ve kaos ortamı söz konusudur. Hemen her devlette diktatöryal, totaliter ya da oligarşik yönetimler iktidardadır. Uyguladıkları yöntemler katliam ve bastırma eksenlidir. Sömürü ve baskı kültürü hızından hiçbir şey kaybetmeden devam etmektedir.

Özellikle Kürdistan'ı işgal altında bulunduran Türkiye, İran, Irak ve Suriye devletleri tarafından Kürt halkına karşı kullanılan devlet terörü temel yönetim biçimi halindedir. Kürt isyanlarının çok kanlı yöntemlerle bastırılmasının ardından, Kürtlük adına hiçbir emare bırakmamada kararlıdırlar.

Kürdistan'ı egemenlikleri altında bulunduran devletler sadece Kürt halkına yönelik insanlık dışı uygulamalarda bulunmamışlar, o devletin bünyesinde bulunan tüm toplumsal yapı bu uygulamalara tabi tutulmuştur. Yönetim biçimi despotik, diktatöryal ve faşizan yöntemlerle olunca, bu iktidarı sürdürmek için tüm halka kan kusturulmuştur.

Ortadoğu'da bu yönlü baskı cendereleri hızından hiçbir şey kaybetmeden uygulamalarını sürdürürken, dünyada demokratik ve ulusal kurtuluş mücadeleleri sol yelpazeyle yeni yaşam olanakları yaratmaktadır. Özellikle '60'lı yıllarda üniversite öğrencilerinin öncülük ettiği sosyal ve siyasal eylemsellikler gündemi belirlemede iddialıdır. Dünya'da yaşanan bu değişim rüzgarları Ortadoğu halklarını etkisi altına almaktadır.

İşgalci ve Ortadoğu bölgesini baskı cenderesi altında tutan yapılanmalar, artık dıştan kendini dayatan değişim rüzgarının etkisiyle karşı karşıyadırlar. Dünya halklar cephesinde demokrasi özlemi, emeğin karşılığını alma istemi ve barış olguları revaçtadır. Ancak Ortadoğu devletleri sosyal ve toplumsal devrimin yaratacağı etkinin kendilerini iyice daraltıp teşhir edeceğini bildikleri için gereken esnekliği sağlamamada ısrarlıdırlar. Gelişebilecek bir esnekliğin varlıklarını bitireceğini düşünmektedirler. Bunun için baskı sistemlerini pekiştirme ve her türlü demokratik eğilimin önüne geçme temel bir tutum olarak varlığını sürdürmüştür.

Buna karşı geniş kitlelerin mücadelede doğru bir rotayı yakalayamaması durumu da söz konusudur. Özellikle Batı'nın yoğun çabası sonucu Ortadoğu'da oluşturulan İsrail devletinin yarattığı sancılar çeşitli düzeylerde pratik yansımasını bulmuştur. Bu eksende gelişen Arap-İsrail savaşlarıyla beraber Filistin halkının gelişen bir direniş mücadelesi söz konusudur. Öte yandan Cezayir'in Fransa egemenliğinden kurtuluşu çok ağır bir bedelin ödenmesi temelinde başarıya ulaşmıştır.

Dünyanın diğer yerlerinde zulme ve sömürüye karşı gelişen gerilla hareketleri bölgede pek gelişmemiştir. Belli düzeyde Filistin'de gelişen direnişin mücadele tarzı ise daha çok fedai bir tarzda gelişip esas gerillayı birçok açıdan uygulayamama durumunda kalmıştır. Bu açıdan bölgede gelişen mücadele tarzlarını çözümlemek oldukça önemli olacaktır. Özellikle halkların kurtuluş mücadelesinde geliştirdikleri savaş gerçeği açısından bakmak gerekmektedir. Buna geçmeden önce savaş bilimi hakkında bazı temel hususları vurgulamakta yarar vardır.

Savaş bilimi ve halk savaşı stratejisi

Savaş da diğer tüm bilim dalları gibi kendine özgü bir takım özelliklere sahiptir. Bugün savaş sanatı da bir bilim dalı gibi kabul görmektedir. Her ne kadar yüksek sesle sözü edilmese de, bugün her devletin savunma sisteminde gelişkin akademiler, araştırma merkezleri ve çağın en gelişkin teknolojisini kullanan uzay bilimi dahil birçok bilim dalında önemli gelişmeler kaydeden, savaş bilimiyle uğraşan kurumlar oluşturulmuştur. Bu kurumlar sistemin en başat kurumları olurken, ülkelerin ekonomisinin önemli bir bölümü de bu tür kurumlara akıtılmaktadır. Nasıl ki, tarih boyunca diğer tüm bilim dallarında insan tecrübesi, insanın yaşadığı teorik yoğunlaşma ve pratik deneyimler iç içe geçirilerek yani deney, araştırma ve inceleme tarzıyla bilim somutluk kazanmışsa, savaş konusunda da öyle olmuştur.

İnsanlık tarihi boyunca bütün süreçlerde savaş olgusu pratik evrelerden geçerek temel kuramlarına ulaşmıştır. Neolitik dönem sonrası tarih, egemenlerle ezilenlerin mücadele diyalektiği üzerinden anlam bulmuştur. Bu

dönemden sonra, iki toplumsal olgu arasında yürütülen mücadelenin bir sonucudur tarih. İnsanlık tarihi boyunca günümüze kadar şekillenip gelen, insan tecrübesinin ortak birikiminin yoğunlaşmış bir ifadesi olarak zengin bir savaş bilimi ve savaş sanatı teorisi söz konusudur. Savaş olgusunda çeşitli biçimler, yöntemler ve taktikler vardır. Yine savaşlarda halkların, ezilenlerin kullandığı farklı yöntemler hep olagelmiştir. Örgütlenmiş, donanmış iki ayrı ordunun karşı karşıya gelip savaşması, stratejiler ve taktikler oluşturup birbiriyle çarpışması savaşın bir başka ve esas kapsamlı boyutu olurken, diğer bir boyutu düzenli ordularla halk kesimlerinin karşılıklı savaşması durumudur. Bu karşılaşmada da bir tarih söz konusudur. Yani egemen, örgütlü, büyük güce dayanan, en gelişkin silahlara sahip, otoriter insan gücünün en yoğunlaşmış ifadesi olarak örgütlenmiş güçlü ordulara karşı ezilen halkların ya da sınıfların mücadelesi ve savunma savaşı da savaş biliminin önemli bir deneyimi ve dalı olmaktadır. Genellikle savaş bilimini en iyi kullanan, savaşla uğraşan, savaşı bir sanat olarak ele alanlar profesyonel askerler, samuraylar, profesyonel ordular, savaş stratejistleri ve generaller olmaktadır. Daha çok yaşamı boyunca savaş sanatını bir meslek edinmiş olan kimseler bunun üzerinde yoğunlaşır ve öğrenir. Ama sıradan bir sivil insan bu denli savaş bilimi ve savaş yeteneği üzerinde yoğunlaşmaz. Dolayısıyla bu gruplar savaş sanatını en çok kullanabilen, bilinçli uygulayan, teorisini, pratiğini derinlikli uygulama durumunda olan savaş örgütleridir.

Şiddet ve baskıyı tek yaklaşım olarak belirleyen egemen savaş orduları karşısında halkların direnme zorunlulukları da ortaya çıkmıştır. Duygusal düzeyi ağır basan bu direnmeler genellikle düzensiz, rastgele, tepkisel çıkışlar biçiminde gelişmiştir. Bunun için bu direnişlere "isyan" denilmektedir. Halk isyanları diyebileceğimiz direnişlerdir bunlar. Çoğunlukla başarılı bir teoriye, derinlikli ve dönemin ihtiyacına yanıt verebilecek bir strateji ve taktiğe dayanmadığı için başarı şansı ya olmamıştır, ya da az olmuştur. Anlaşılacağı üzere yeterli hazırlığa ve alt yapıya sahip olmayan bu tür isyanlar, birçok imkana sahip gelişkin sistemler karşısında başarılı olamamışlardır. Bunun ideolojik siyasal doğrultuyla bağlantısı olmakla birlikte savaş tarzının yetersiz kalmasıyla da doğrudan ilişkisi vardır.

Örnek kabilinden belirtecek olursak; tarihte halk isyanları adına sembolleşmiş olan Spartaküs'ün güçlü ve çağın en gelişkin ordusuna sahip Roma imparatorluğuna karşı geliştirdiği ayaklanma belli düzeyde bilinçli sayılabilecek bir ayaklanmadır. Savaş sanatında birikim sahibi olan gladyatör gelenekten geldikleri için bilgi sahibidirler. Spartaküs ayaklanması bir nevi gladyatör örgütlenmesi üzerinden gelişen bir isyandır. Buna rağmen başarılı olamamıştır. Çünkü Roma'ya karşı nasıl bir alternatif sistem geliştireceğini bilememiş ve kendi ordusuna katılan birlikleri düzenli ve sürekli bir şekilde tutamamıştır. Strateji, taktik ve örgütlenmeyi geliştiremeyince de kaybetmiştir.

Tarih boyunca Spartaküs ayaklanmasına benzer birçok halk ayaklanması hareketi gelişmiştir. Bu isyanlar, ayaklanmalar ve hareketler giderek ezilen, baskıya maruz kalan halk cephelerinde bir deneyim ve ustalık kazandırmıştır. Halk savaşı teorisi bu gerçekler ve bedeller üzerinden ete kemiğe bürünmüştür. Bu da halk savaşı teorisi çerçevesinde, halkların düzenli ordulara karşı direniş yöntemlerini, strateji ve taktiklerini somutlaştırmış ve teorik pratik çerçevesini netleştirmiştir. Bu temelde halk savaşlarının başarıya gitme şansı doğmuştur. Halk ayaklanmaları değişik karakter ve biçimlerle zengin tarzlarla ve farklı taktiklerle süreklilik kazanmıştır.

Halkların, egemen kesimlere yönelik uyguladığı savaş taktikleri hangi ülkede ya da toplumda uygulanacaksa oradaki ekonomik yaşam koşulları, sosyal durum, kültürel gerçeklik ve zihniyet yapılanması göz önünde bulundurularak yürütülmüştür. Kapitalizmin geliştiği, şehirleşme kültürünün yaşandığı, yani proletarya ve burjuvazinin bir sınıf olarak ayrıştığı yerlerdeki isyan yöntemi ayaklanma olup, barikat kurarak direnme biçiminde pratikleşmiştir. 19. yüzyılda gelişen ayaklanmalar barikatlar üzerinden olmuş ve bu yöntemle sanayiye, ulaşıma, iletişim ağlarına el koyarak iktidarı ele geçirmeyi hedeflemiş ve birçok yerde başarılı da olmuşlardır. Yani geçmişte şehir yaşam biçiminin keskin çizgilerle ayrıştırdığı sınıflar arasında sert mücadelelerin yaşandığı ve halk yığınlarının daha fazla bir araya gelme olanaklarının yakalandığı yerlerde halk ayaklanmaları başarılı olmuştur.

Kapitalizmin henüz tam gelişmediği ya da kısmen geliştiği, halk çoğunluğunun kırsalda yaşadığı, bir araya gelme koşullarının az olduğu yarı kapitalist yarı feodal yaşam ve ilişkilerin hakim olduğu toplumlarda ise bu ayaklanmalar genellikle başarılı olamamıştır. Onun yerine farklı tarzlarla mücadele arayışları gündeme gelmiştir. Bu yerlerde kendini savunma ve direnme yöntemi olarak vur-kaç taktikleri uygulanmıştır. Bu yöntem tarihin çok eski dönemlerinden günümüze kadar ezilenler tarafından egemenlerin güçlü ordularına karşı vazgeçilmez direnme biçimi olmuştur.

Mesela "on binler"in Kürdistan'dan geçtiği sefer sırasında Kürt halkı bu orduya karşı vur-kaç taktiğini çok yaygın kullanmış ve bu taktikle küçümsenmeyecek sonuçlar almıştır. Yine İskender'in Kürdistan geçişi sırasında bu taktik çok yaygın kullanılmış, İskender ordusu bu tarz yönelim karşısında epey yıpratılmıştır. Vur-kaç yöntemleri tarihin tüm kesitlerinde kullanılmıştır. Fakat bu mücadele yöntemi tek başına başarı sağlayamamıştır. Kendini savunmaya ya da karşı tarafı yıpratmaya dönük olmuştur. Bu taktiğin bir teorisini oluşturma, onu zengin yöntemlerle besleme durumu yaşanmamıştır.

Napolyon'un İspanya'yı işgal seferinde yenilen İspanyol ordusu subaylarının vur-kaç taktikleriyle Napolyon ordusunu zorladığı ve bir hayli yıprattığı gerçeğini tarih not etmiştir. Napolyon ordusuna teslim olmak istemeyen ve bir şekilde işgal ordusuna karşı direniş geliştirmek isteyen İspanyol subaylar dağa çıkarak vur-kaç taktikleriyle mücadelelerini sürdürmüşlerdir. Bu savaşta yenilen

bir ordunun gayri nizami savaş taktiğiyle geliştirdiği taktik savunma durumudur. İşgalci orduyu, Napolyon'un ordusunu yıpratmada hayli başarı da kazanmıştır.

İspanyol dilinde "Gerileo" olan gerilla ismi bu dönemde bir tanıma ulaşmıştır. Fakat bu süreçte gerilla ve gerilla mücadelesi bir savaş stratejisi ve teorisine dönüşmüş değildir. Daha çok zayıfın güçlüye karşı teslim olmak istemeyip varlığını sürdürmek ve bunu sağlamak için sergilediği bir direniş ve davranış biçimidir. Güçlü, dev gibi bir ordu vatanına girmiş, işgal etmiş, işgale uğrayan halk bunu kendine yedirememiş, işgalci kuvvete karşı öfkesini başvurduğu bu yöntemle kusmuştur. İşgalciyi vur, yıprat, bu yöntemle işgalci ordu üzerinde psikolojik baskı yarat, kaç ve gözden kaybol! Bu taktik yaklaşım 19. yüzyılda yaygınlaşan bir direniş biçimiydi.

20. yüzyılda kapitalizmin daha fazla gelişmesi, hemen hemen bütün dünyada etkisini göstermesiyle beraber Çin, Vietnam, uzak Asya ülkeleri ve dünyanın farklı coğrafyalarında işgalci ordulara karşı gerillacılık direniş yöntemi haline gelir. Genelde yarı kapitalist, yarı feodal yapılanmalara sahip olan bu ülkeler işgal altındadır ve bu taktiklerle işgale karşı direniş gerçekleştirmişlerdir. İlk başlarda işgal kuvvetlerine karşı ayaklanmalar geliştirilmiş ama uzun vadeye yayılmış bir direniş programı olmadığı için bu ayaklanmalar genellikle başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

1920'lerde Çin'de, 1931'lerde Vietnam'da köylü ayaklanmaları gelişir, ancak sonuç alamazlar. Doğru ve yeterli bir strateji olmadığı için her iki ülkede de ayaklanmalar başarısız olur. O zamana kadar vur-kaç taktikleri düzenli, sürekli kullanılmamış, bir savaş teorisi durumuna getirilmemişti. İspanya'da biraz şekillenen, giderek farklı yerlerde kullanılan, ayaklanmaları desteklemek amacıyla Lenin tarafından tekrar gündeme getirilen gerilla yöntemleriyle partizan gruplarının oluşturulmaları ve eylemleri, düşman tarafını yıpratmaya dönük bir ara taktik girişim olarak anlam kazanmıştır. Ancak ayaklanma denemeleri başarılı olamayan Çin'de bu taktik Mao Zedong tarafından başarıya gidebilecek uzun süreli halk savaşı stratejisine dönüştürülmüştür. Bu savaş tarzının teorisi Mao tarafından oluşturulmuş, pratiği de Çin'de uygulanarak 1949'da nihai başarıyı yakalamıştır. Bu taktikler üzerinden Çin'de yapılan devrimle bu gerilla tarzı bir savaş stratejisine dönüştürülmüştür. Sonradan farklı ülkelerde büyük maharetle uygulanarak birçok halkı özgürlüğüyle buluşturmuştur. Başta Vietnam halkı olmak üzere birçok ülkede halk, bu mücadele yöntemiyle dünyanın en büyük işgalci kuvvetlerini yenilgiye uğratarak mücadelelerinde galip gelmişlerdir.

Genelde savaş güçlerini iki ayrı kola ayırmak mümkündür. Biri çağın en gelişkin silahlarıyla donanmış, sayıca üstün, her türlü imkanı olan düzenli ordular, diğeri de çok sınırlı imkanlara sahip sayıca az, teknolojik desteği yetersiz olan halk ordularıdır. Halk savaşının temel gücü genelde iki kuvvetin birleşmesinden oluşur. Bu kuvvetlerden biri gerilla, diğeri de onu destekleyen ve besleyen halk ayaklanması biçiminde somutlaşır.

Daha çok kapitalizmin geliştiği, toplumun önemli bir kesiminin şehirde yaşadığı yerlerde ayaklanma, toplumun daha az ve dağınık olarak bulunduğu kırsal yerlerde ise gerilla yöntemi devreye konulmuştur. Kuşkusuz ki gerilla yöntemi içerisinde de ayaklanma vardır. Gerilla kırsalda büyüyerek şehre doğru gelirken, şehirde halk ayaklanması ile bütünleşip sonuç alma stratejisini esas almıştır. Bu savaş stratejisi 20. yüzyılın ortaya çıkardığı bir savaş stratejisidir. Asya'da, Afrika'da, Latin Amerika'da egemen güçlü ordulara karşı zayıf halkların bir savaş stratejisi olarak şekillenmiştir. Böylece güçlü, çağın en gelişkin tekniğini kullanan ordulara karşı, zayıf, teknik imkanları pek olmayan sınırlı bir örgütsel oluşuma sahip bir halkın direniş biçimi olan gerilla, başarı stratejisine kavuşmuştur. Zayıf bir halkın büyük bir orduya karşı sadece direnme düzeyiyle sınırlı olmaktan öte, nasıl zafer kazanılabilir sorusuna da gerilla cevap olmuştur.

Bunun çarpıcı örneği Vietnam'da yaşanmıştır. İlk başta Kuzey Vietnam'da Fransız ordusu 1954'te yenilgiye uğratılmıştır. Daha sonra sürdürülen uzun mücadele sonucunda 1974 yılında Amerikan ordularına karşı bu kez de Güney Vietnam aynı zaferi kazanmıştır. Yine Angola'da, Kamboçya'da, Laos'ta, Eritre'de, Afrika'nın farklı ülkelerinde, Latin Amerika'da Küba'da, sonradan Nikaragua'da başarı kazanmış tarzlar olarak özgürlüğe koşan halklara ilham kaynağı olmuştur. Artık bu tarzın, zayıf halkları güçlü ordulara karşı başarıya götüren bir savaş tarzı olduğu anlaşılmış ve kazanılan zaferlerle pratikte kanıtlanmıştır.

Uzun süreli halk savaşı stratejisi esas olarak üç aşamadan oluşur: Birinci aşama, stratejik savunma dönemidir. Diğer bir tabirle hareketli gerilla dönemidir. Sabit mevzilenmeye asla geçmeyen, sürekli hareketliliği esas alan, yeri-yurdu belli olmayan grupların eylemleri geliştirdiği ve halkı örgütlemeye, kendini büyütmeye çalıştığı dönemdir. İkinci aşama, stratejik denge dönemidir. Artık gerillanın kendisini giderek büyüttüğü, eylemleriyle düşmana etkili darbeler indirdiği dönemdir. Bazı kurtarılmış alanları yarattığı, kurtarılmış noktaların, üs alanlarının bulunduğu, düşman tarafından sürekli dikkate alınan bir düzeye ulaşan aşamadır. Bu dönem genellikle denge dönemi olarak isimlendirilir ve hareketli savaş taktiği temel savaş biçimi olarak pratikleştirilir. Bu dönem ne düşman güçlerin kurtarılmış alanları alabildiği, ne de gerillanın beyaz alanları alabildiği bir dönemdir. Daha çok iki güç arasında dengenin sağlandığı bir dönem olmaktadır.

Üçüncü aşama, stratejik saldırı dönemidir. Gerillanın denge dönemini pekiştirdiği, kurtarılmış alanlar ilan ettiği, denge döneminin olanaklarından yararlanarak teknik araç gereç bakımından kendini donattığı, sayı bakımından güçlendirdiği bir aşamadır. Böylece kendisini bir gerilla ordusu haline getirip, aynı zamanda şehir merkezlerinde de halkı ayaklanma düzeyinde hazırlayarak topyekun mücadele yöntemiyle stratejik saldırılar geliş-

tirerek sonuç aldığı dönemdir. Gerilla savaş stratejisinin uygulandığı ülkeler genel olarak bu üç aşamadan geçerek sonuca doğru gitmiştir.

Ortadoğu'da gerilla olgusu

Tüm dünyada yeni çığırlar açan uzun süreli halk savaşı tarzı Ortadoğu'ya sınırlı bir biçimde yansımıştır. Bu tarz çağdaş bir savaş tarzıdır. Ezilen halkların klasik ayaklanmaları yerine -Kürdistan'da olduğu gibi başkaldırıp bir kalede sonuna kadar günlerce bekleyip ölme ya da teslim olma yerine- daha esnek, hareketli, büyük orduları yıpratan, giderek kendisini de onlar karşısında örgütleyerek ve ordulaştırarak yenen bir direnme savaşı stratejisidir. Bu strateji çeşitli ülkelerde uygulanmış ve sonuç almıştır. Ancak dünyada açtığı yeni umutlara rağmen bu savaş stratejisi Ortadoğu'da fazla gelişmemiştir ve böyle bir savaş tarzı fazla uygulanmamıştır. Eğer uygulanmış olsaydı Kürtlerin 19. ve 20. yüzyıldaki direnişleri acıyla sonlanmayabilirdi. Yine, eğer gerilla taktiği uygulanmış olsaydı Libya'da Ömer Muhtar'ın İtalyan ordusuna karşı yaşadığı hazin akibet olmayabilirdi. Tanklar karşısında kaçmamak için ayaklarını mevziye bağlama gibi savaş gerçeği açısından mantıklı olmayan yöntemlere başvurulmazdı.

Savaş sadece direnmek için verilmez, direnmek kadar kazanmak için de yürütülür. Tanklardan kaçmamak için kendi ayağını mevziye bağlamak savaşı kazanmakla değil, sadece yiğitlikle anılabilir. Bu yöntemle tanklara karşı başarılı bir direniş geliştirilemez. Böyle yapılırsa tank ezer geçer. Nitekim böyle de olmuştur. Savaş bilimi açısından bu bir savaş tarzı değildir. Ancak ben düşmandan kaçmıyorum diyen feodal duygusallıkla oluşan yiğitliğin savaş sahasına bir yansıması olarak görülebilir.

Gerilla olarak bilinen savaş tarzı Ortadoğu'da çok tanınan ve bilinen bir tarz değildi. Belki bazıları teorik olarak okumuş ama pratikte uygulanmamıştır. Belki bazı zorunluluklar karşısında asi avare, dağları kendine mesken edinmiş bazı çete grupları ortaya çıkmıştır, ama halk özgürlüğüyle bir bağlantısı olmamıştır. Osmanlı'nın işgale uğraması ile birlikte Türkiye'de oluşan Müdafaa–i Hukuk Cemiyetleri gibi bazı çete grupları hem Kürdistan hem de Türkiye'de ortaya çıkmıştır. Ama bunlar düzenli, sistemli gerilla taktiklerini uygulayan hareketler değildir. Vurur, dağa gelir, dağda bir yere yerleşir, o kadar. Şimdi peşmergenin kullandığı tarzla benzerliği vardır. Bunun gibi yöntemler Ortadoğu'nun çeşitli bölgelerinde kullanılmıştır. Oysa gerilla stratejisi, çok az bir güçle başlayıp giderek kendisini büyütmeyi esas alan, kendisine toplum ve savaş cephesinde yer açan, kendisini örgütledikçe düşmanı yıpratıp daraltan, böylece düşmanı yenebilecek duruma getiren vur-kaç taktiğine dayalı bir savaş stratejisidir.

Dünyada yaşanan ve ortaya çıkan bu zengin yöntemler Ortadoğu'ya fazla yansımamıştır. Türkiye, Kürdistan ya da Ortadoğu'nun diğer bölgelerinde uygulanan tarzlar bu stratejiyi izleme biçiminde olmamıştır. Belki zorunluluk karşısında dağa çıkmış, dağa dayanan, eşkıya, çete tarzında bir savaş gelişmiştir ama çok dar ve mahalli düzeyle sınırlı kalmaktan kurtulamamıştır.

Çete tarzı Kürdistan'da da yoğun bir biçimde kullanılmıştır. Belki Kürdistan'ın coğrafik koşullarından dolayı biraz farklılık göstermiştir, fakat uygulanan yine bu tarzın biraz geliştirilmiş bir versiyonudur. Barzani öncülüğünde gelişen peşmergecilikte bu tarzın biraz ilerleme durumu söz konusudur. Peşmerge bu klasik tarzın biraz daha ilerletilmiş halidir. Bir nevi klasik Kürt savaş tarzının günümüzdeki temsili olmaktadır. Bu savaş tarzı açık ki gerilla değildir. Gerilla stratejisini esas alan, ona göre yoğunlaşan bir tarzdan ziyade, klasik ayaklanma ile gerilla arasında bir yerde durmaktadır. Belki de tüm Ortadoğu'da bu taktiği en çok Kürtler uygulamıştır, peşmerge pratiği ile bunu biraz daha ilerletmiştir. Fakat peşmerge savaşı tam bir gerilla savaş tarzı değildir.

Peşmerge savaş tarzı da vur-kaç taktiğini esas alır ama pratikte uygulanan gerillanın stratejisini bütün boyutlarıyla geliştiren bir tarz değildir. Düzenli ve donanımlı güçlü ordulara karşı sırtını dayayacağı bir yer, üs alanı veya dayanacağı bir ülke olması durumunda taktik açılım yapabilmektedir. Böyle bir üs alanı yaratılmadığı, savaşı sevk, idare ve koordine edecek bir karargahlaşma olmadığı sürece başarı şansı kalmamaktadır. Peşmerge tarzı gerillaya yakın olmakla birlikte, gerillanın hiçbir yere dayanmaksızın kendini var etme taktiği daha farklıdır. Peşmerge tarzı bu yönlü bir yaklaşım geliştirememiş, bu nedenle her koşul altında düşmanla savaşabilen bir pozisyon yakalayamamıştır. Düşmanın içine sızan, kalbine giren, ölümcül darbeler vuran, her yere girip çıkabilen gerilladan ziyade kendine özgü bir tarz yaratmıştır, buna peşmerge tarzı denilebilir.

Güney Kürdistan'da peşmerge tarzı 1961 yılında gelişmeye başlamıştır. Aynı dönemde Filistinlilerin daha bilinçli gerilla tarzını uygulama çabaları vardır. Teorik yoğunlaşma temelinde gerillayı geliştirme çabalarına girişmektedirler. Ancak Filistin'in arazi koşulları buna pek olanak vermez. Filistin'in çok dar bir araziye sahip küçük bir ülke olması, arazi koşullarının gerilla savaşına yeterince yatkın olmaması bu çabalarını engeller. Aynı zamanda İsraillilerin Filistin halkını göçe zorlaması sonucu Filistin devrimci güçlerinin Filistin dışına çıkması da buna eklenince durum daha iyi anlaşılır olmaktadır. Bütün bunlardan dolayı Filistin'de geliştirilmek istenen gerilla oturmaz ve kendine özgü bir tarzın oluşmasına neden olur. Bundan kaynaklı Çin ve Vietnam'daki gerilla düzeyine ulaşamaz. Dolayısıyla Filistinlilerin kendine özgü tarzı olan fedailik öne çıkmaya başlar. Zaten Filistinlilerin savaşçıları fedai olarak isimlendirilmektedir. Çünkü artık fedai tarz uygulanmaktadır. Fedai savaş tarzı düşmanın içine dalma üzerine kuruludur. Düşmanın içerisine girecek, vurabildiği kadar vuracaktır. Ancak taktikte yaratıcılık çok

fazla esas alınmamış, düşmanı beklemediği yerde vuracak sarsıcı yaratıcılık geliştirilememiştir. Bu tarz sonucunda eylemci güç ya imha olacak ya da önemli oranda darbe alacaktır. Başka bir sonucun ortaya çıkması mümkün değildir. Kıra dayalı, vur-kaç taktiğini uygulayan, giderek kendisini büyüten, böyle bir stratejiye dayanıp sonuç alan bir gerilladan ziyade o koşullarda kendine özgü fedai tarzı uygulayan bir savaş gerçekliği tarzında şekillenmiştir.

Öncesinde Filistinliler ile İsrailli gruplar arasında yarı düzenli ordu, yarı gerillaya benzer birbirine karşı baskın hareketleri yaşanmıştır. Bu gruplar düzenli ordu değildir ama gerillaya da ulaşamamıştır. Birbirine karşı çete grupları biçiminde örgütlenmiş, Kudüs sokaklarında her biri bir mahallede birbirine karşıt hamleler ve baskınlar yapmışlardır. Yine kırsal alanda, köylerde bir grup bir köyü savunurken, öbürü o köyü basıyor, böyle karşılıklı süren bir tarz hakimdi. Daha çok köylü savaş tarzına benzeyen bir tarzdır. Bu tarz açık ki gerilla tarzı değildir. Çünkü gerilla kıra dayanan, küçük bir güçle başlayıp giderek kendisini büyüten, stratejik savunma döneminden zamanla stratejik denge dönemine geçiş yapan, bu temelde sonuç almaya doğru gelişme kaydedendir. Ne Kürdistan'da, ne de Filistin'de böyle bir strateji izlenmemiştir. Bu yönüyle bunlar daha çok birer direniş gücüdür. Her ikisi de çok sonuç alıcı olamamışlardır. Kürdistan'da peşmerge tarzı, Filistin'de ise fedai tarzı önemli pratik deneyimler ortaya çıkarmış olmasına rağmen Çin ve Vietnam'da gelişip zafer kazanan gerilla esaslarına ulaşamamışlardır. Daha çok kendine özgü bir tarz biçiminde şekillenen direniş pratikleri ve mücadele güçleri biçiminde pratikleşmişlerdir.

Bu tarzın sonuç alıcı olmadığı Filistin hareketinin birçok sefer katliamlara uğramasından bellidir. Filistin'de dünyanın tüm ilgisini çeken, tüm dünya tarafından gıpta ile izlenen bir fedai tarz olmasına rağmen ulusal özgürlüğü sağlama konusunda başarılı bir pratik sergilenememiştir. Çünkü geçmişte daha çok Filistin dışında, Ürdün'de, Suriye'de ve Lübnan'da üslenmiş bir harekettir. 1974 yılında Ürdün devleti Filistinlilere yönelip 100 binden fazlasını katletmiştir. Filistin gerillası bu kayıplardan sonra Suriye ve Lübnan'a çekilmiştir. Sonrasında 1976 yılında Suriye ve Lübnan onlara yönelmiş ve böylece ikinci bir katliama uğramışlardır. Üslenme anlamında coğrafya ve yer sorunu yaşayan bir gerilladır. Bu fedai topluluğu büyük bedellerle gösterdiği kahramanlıklara rağmen içler acısı durumu yaşamaktan kurtulamamıştır. Kendi toprakları dışında mülteci bir yaşamla mücadele yürütmüşlerdir. Bu durum bile Filistin hareketinin trajedisini ortaya koymada yeterli bir işlev görmektedir.

Belirttiğimiz gerilla olgusu Çin ve Vietnam'da şekillenen ve uzun bir mücadele ile zaferi yakalayan bir niteliğe sahiptir. Dünyanın diğer ülkelerinde uygulanan gerilla tarzları kendisinden daha büyük orduları yenebilecek bir düzeye ulaşmıştır. Hem peşmergecilikte hem fedailikte böyle bir düzeyin gelişmesinden bahsetmek güçtür. Dolayısıyla bir zafer stratejisine dayanan güçlerden ziyade birer direniş güçleri durumunda kalmışlardır.

68 Gençlik Hareketi ve Türkiye'de başlamadan biten gerilla rüyası

Genelde 1970'li yıllar Ortadoğu'da sol, komünist ve ulusal direniş mücadelelerinin revaçta olduğu yıllardır. Türkiye'de ise '68 gençlik hareketinin yarattığı dalgalanma gelişme gösterir. Vietnam gerillasından oldukça etkilenmiştir. '70'lerin başında gerillalaşmayı hedefleyen yüce bir girişimdir. Türkiye gençliği, kurtuluşu gerillada bulmuştur ve uzun süreli halk savaşı stratejisine sarılmıştır. Gençlik hızla sol kulvarda eşitlik, özgürlük, kardeşlik mücadelesi veren örgütler kurarak etrafında birleşir. THKP-C, THKO ve TİKKO bu eksende birer gençlik hareketi olarak yapısal gerçekliğe ulaşmışlardır. Her üç örgütsel oluşumun düşünce ve bilincine gerilla ordusuna dönüşme kararı yerleşir. Çünkü Türk devletinin esas aldığı karakter faşizan yapıda ısrar etmek ve denetimine girmeyeni ezmektir. Böyle bir devlet gerçeğiyle mücadele etmenin tek yöntemi gerilla savaş tarzı olmaktadır. Türk devletinin faşizan yapısını bilince çıkaran Türkiye devrimci gençliği hedefine ulaşmak için Filistin'in yolunu tutar. Oradan alacağı eğitimle halk savaşı konusunda derinleşmek ve halk savaşını ülkeye taşırmak ister.

Gerilla mücadelesi yanlısı olanlar kararlarında net, tutumlarında ikirciksizdirler. Gerillayı hedefleyenler devrimci, hedeflemeyenler oportünist olarak algılanmış, böyle bir yaklaşım egemen olmuştur. Görüldüğü gibi çok güçlü bir biçimde bilinçlere gerillacılık yerleşmiştir.

Bu dalgalanmanın yarattığı hareket henüz toy olmasına rağmen yine de gerillaya dönüşmeyi hedefler. Halk özgürlüğünü sağlamak, sömürüyü ortadan kaldırmak için gerillasal çıkışlar da yapar. Sinan Cemgil ve Mahir Çayanların çıkışı vardır. Deniz Gezmişler eğitim amacıyla Filistin'e gidip dönmüşlerdir. Aslında Deniz Gezmişlerin de dağ üzerinden gerillayı geliştirme amaçları vardır. İbrahim Kaypakkaya'nın dağa dayanması ve gerilla savaş teorisine ilişkin yazdığı yazılar vardır, bu konuda çabaları gelişkindir. Zaten daha sonra kırda çatışmada ele geçmiştir. İbrahim Kaypakkaya gerillayı Türkiye'ye taşımak için oldukça yoğunlaşmıştır, hatta girişimde bulunmuştur. Ama yeterli düzeyde bir tecrübenin olmaması, alt yapı hazırlıklarının yapılmaması ve üslenme alanlarının geliştirilmemesi bu çıkışı güçlenmeden sona erdirir. Belli bir direnişten sonra gerçekleşen yönelimi karşılayamazlar ve tasfiye edilirler. Bu dönemde Kürdistan'da Dr. Şivan (Sait Kırmızıtoprak) öncülüğünde bir çıkış çabası yaşanır, fakat daha rengini belli etmeden Güney Kürdistan'a dayanmak isteyen bu grup birbiriyle çatıştırılarak tasfiye edilir.

'68 gençlik hareketinin giriştiği deneme çok cesur bir girişim ve bir o kadar anlamlıydı. Fakat deneyimsizlik ve birçok etkenin iç içe geçmesi başarılı olmasını engelledi. Askeri sanatta ciddi bir yoğunlaşmayı yaşamamışlardı. Ör-

neğin, Mahir Çayanlar bir köy evine girmiş ve baskın olunca evin damında çatışmışlardır. Büyük bir cesaret var, kararlılık var, iyi bir direniş ruhu var, ama acı sonla karşılaşmaktan kurtulamamışlardır. Buna rağmen önemli bir deneyimi başlatmışlardır. Önder Apo da Mahirlerin çıkışından esinlenmiş, aynı çerçevede yoğunlaşarak Türkiye Devrimci Hareketi'nin '70'lerde yapamadığını, '80'lerde yapmıştır. Onun için birçok Türkiyeli devrimci dost, "bizim yapamadığımızı siz başardınız" diyerek her zaman Kürdistan'daki gerillayı desteklemiştir. Belki fiili destekte bulunmadılar ama sözleriyle, davranışlarıyla Kürdistan gerillasını desteklediler.

Önder Apo Mahir Çayanların, İbrahim Kaypakkayaların, Deniz Gezmişlerin çizgisini Kürdistan'da devam ettirmiştir. Bu çerçevede PKK hareketi gerillayı Ortadoğu'ya taşırmıştır. PKK hareketi gerillayı Ortadoğu'ya taşırırken hiç kuşkusuz ki Filistin halk direnişinden çok faydalanmıştır. Kürdistan gerillası Filistin eğitimini alarak, orada verilen halk savaşı teorisini kendi koşullarına uygulamıştır.

PKK mücadelesine kadar, zafere dayanan derinlikli bir stratejiye sahip olan gerilla Kürdistan'a yerleşmemiştir. Gerilla savaş stratejisini Kürdistan'a ilk taşıyan Önder Apo'dur. Önder Apo aynı zamanda Kürdistan'a bilimsel ideolojiyi taşımış, bu temelde siyasi ve örgütsel doğrultuyu belirlemiştir. Bu anlamda Kürdistan halk direniş mücadelesini yeni bir direniş çizgisine kavuşturmuştur. Bunun genel çerçevesi de '80'lerden sonra gerilla biçiminde şekillenen bir savaş stratejisi olarak somutlaşmıştır. Şu hususu rahatlıkla belirtebiliriz: Gerillayı Ortadoğu'ya gerçek anlamda taşıyan hareket, PKK'dir. Kürdistan ve Ortadoğu'da PKK'den önce de kuşkusuz ki direnişler vardır. Fakat zafer çizgisinde yürüme anlamında gerilla perspektifine ulaşmış direnişler değildir. Bazı hareketler gerilla olmak istemişlerdir ama pratik uygulamada başarılı olamamışlardır.

Dolayısıyla düşmanın veya egemen güçlerin güçlü, örgütlü, organize ordularına karşı, yoksun ve az olanaklara dayanan sınırlı sayıdaki güçle mücadeleyi yürüten hareket ilk kez PKK öncülüğünde Kuzey Kürdistan'da gelişen ve gerilla biçiminde somutlaşan hareket olmuştur. Bu anlamda diyebiliriz ki, Kuzey Kürdistan'da bugün mücadele yürütmekte olan özgürlük gerillası, aynı zamanda gerilla savaş tarzını sadece Kürdistan'a değil, Ortadoğu'ya da bütün normlarıyla taşıyan bir role sahiptir.

Kürdistan'daki gerilla daha çok Vietnam savaş tarzından esinlenmiş ve kendi ülke koşullarına uygulama esaslarını geliştirmiştir. Bu eksende Kürdistan'da yeni bir tarihi sürece yön verecek gelişmeler yaratmıştır. Geçmiş tarihsel ve toplumsal direniş geleneğinden miras aldığı agitliği, yani yiğitliği akıl ve taktikle buluşturan bu hareketin sadece Kürdistan'da değil Ortadoğu'da yeni bir tarihi mücadele sürecini başlatması artık kaçınılmazdır.

Üçüncü Bölüm

PKK Direnişi

Kürdistan'da asimilasyon politikası

Kürdistan'da 19. yüzyılda gelişen direnişlerin yenilgisi ve ardından geliştirilen Hamidiye alaylarının yarattığı dağınıklık enkazı üzerinden gerçekleşen 20. yüzyıl isyanlarının da katliamlarla bastırılmasından sonra 1970'ler dönemine gelindiğinde Kürt toplumsal gerçekliği içler acısı durumdadır. 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Ortadoğu'nun yeniden düzenlenmesi sürecinde yapılan anlaşmalarla Kürdistan yok sayılmıştır. Aslında 19. yüzyıldaki isyanların yenilgileri 20. yüzyıldaki inkarın bir siyaset haline gelmesine neden olmuştur. Eğer 19. yüzyıldaki direnişler yenilgi, dağılma, çözülme ve parçalanmayla sonuçlanmasaydı, Kürt halkı bu kadar derin tahribatlara uğramaz, kendi gerçekliğinden bu kadar uzaklaşmazdı. Özellikle Hamidiye alayları ile derinleşen iç ihanet ve iç çatışma durumu gelişmeseydi, herhalde 20. yüzyılın ilk çeyreğinde Lozan antlaşması denilen inkar sistemi ile karşılaşılmazdı.

Lozan anlaşmasıyla beraber Kürdistan üzerinde resmen uygulanan inkar siyaseti sadece bölge devletlerinin geliştirdiği bir siyasetle sınırlı değildir. Bu inkar ve yok sayma siyaseti uluslararası sistemin dayandığı bir reddediştir. Bu anlaşmayla Kürtler uluslararası arenada resmen silinmiş, bir halk ve insani haklara sahip bir toplum olarak kabul görülmedikleri ilan edilmiştir. Bu açıdan Kürdistan üzerindeki inkar siyasetinin dayandığı sistem, uluslararası bir inkar sistemidir. Lozan Anlaşması ile karar altına alınan "Kürdistan sömürgeciliği" uluslararası düzenin geliştirdiği bir sömürgeciliktir. Kürdistan'da uygulanmakta olan sömürgeciliğin bu karekteri bugün bile Kürt sorununun çözümünü engelleyen en önemli faktörlerden birisi durumundadır. Bu temelde Kürdistan'da akıl almaz bir inkar ve baskı sistemi geliştirilmiştir. Kürdistan üzerindeki inkar siyasetinin uluslararası güçler ile planlanmış olduğunun kanıtı uluslararası bir anlaşma olan Lozan anlaşmasıyla resmileştirilmiş olmasıdır.

Kürdistan özgürlük hareketinin tarihsel direniş geleneğinin kullandığı yöntem, tarz, yaklaşım, taktik ve ideolojik gerçekleşme düzeyinden çıkardığı derslerden hareketle Lozan'la resmileştirilen uluslararası inkar politikasını kırmasının yankıları bugün tüm dünyada etkisini göstermektedir. PKK'nin direnişi her ne kadar Kürdistan'la sınırlı olarak algılanmış olsa da, özünde uluslararası inkar sistemini yıkmayı da hedefleyen bir anlama sahiptir. Kişilik ve zihniyet düzeyinde Kürt halkının ezilmişliği ve bastırılmışlığı içselleştiren gerçekliğini yıkarak, yerine yeni bir toplumsallık ve düşünselliği yerleştirmesinin payı bunda büyüktür. Bu açıdan PKK hareketi uluslararası inkar sistemini yine uluslararası bir mücadeleyle kırmasını bilmiştir.

PKK'nin mücadele stratejisinden kaynaklı olarak bu dönemde birçok çevre Kürt sorununun uluslararası bir sorun haline geldiğini belirtiyor. Kürt sorunu kendisine yönelik gerçekleştirilen adaletsizlikten kaynaklı olarak zaten uluslararası bir sorundur. Kürt sorununu devletlerarası sorun haline getirenler uluslararası güçlerdir. Katı inkar politikası ve şiddet yöntemlerinin getirdiği bastırılmışlıktan dolayı uzun yıllar gündemden çıkarılmıştı. Ama yürütülen mücadele ile son yıllarda yeniden uluslararası gündeme taşınmıştır. Bu açıdan Lozan'da temeli atılan katı inkar zihniyetini kıran da PKK'nin bağımsız, ideolojik, bilimsel temellere dayalı bakış açısı ve yüksek bir iradeyle donatılmış direniş gerçekliğidir. Bunun dışında hiçbir çıkışın, uluslararası inkar siyasetini aşmaya yetmeyeceği açıktır.

Kürtlerin en doğal insani ve toplumsal haklarını savunmamaları için her türlü baskı mekanizmaları uzun yıllar boyunca ısrarla sürdürülmüştür. Bu nedenle Kürdistan'ı işgal altında bulunduran devletler Lozan'daki inkar politikasını da arkalarına alarak bu inkar siyasetini nihai amacına ulaştırmak için şiddeti temel yöntem olarak görmüşlerdir. Bir olgunun inkar edilmesi, o olgunun hiçbir zaman olmayacağı anlamına gelmez. O halde inkar edilen olgu yok edilmelidir ki, sonuç alınabilsin. Bunlar yapılamazsa o zaman varlığını ortaya koyamayacak düzeyde bertaraf edilmesi gerekir. Böyle bir aşamaya ulaşmak için Kürdistan üzerinde egemen olan devletler uluslararası anlaşmalarla inkar edilen halkı ve ülkesini sonsuza dek iradesizleştirmek için gerekli olan yöntemleri sürekli bir biçimde kullanmışlardır. Ortadoğu coğrafyasının en eski halkı olan Kürtler bu temelde tarih ve insanlık sahnesinden çok acımasızca silinmeye çalışılmıştır. Hem de adı, dili, kültürü, tarihi, gelenek ve görenekleriyle birlikte! Çünkü Lozan anlaşmasıyla Kürdistan dört parçaya bölünmüş ve her parçada uygulanan siyaset hemen hemen aynı çerçevede olmuştur.

Kuşkusuz ülkesini bölme anlaşmalarına karşı Kürt halkının sessiz durması beklenemezdi. Yoğun, sürekli ve fırsatını bulduğu her zaman diliminde kendini savunmak için direnişe geçmesi kadar daha doğal bir durum olamazdı. Bundan kaynaklı olarak isyan ve bastırma biçiminde süren bir süreç başladı. Kürdistan üzerinde katliam, sürgün ve tenkil hareketleri geliştirildi.

Fiziki katliamların yanında bir de Kürdistan'da kültürel soykırım politikası devreye konuldu. Beyaz soykırım olarak da literatürde yer alan kültürel katliamla Kürt toplumu geçmişsiz ve hafızasız kılınmak istendi. Kürt toplumu her açıdan zayıf kılınmaya ve dinamikleri kırılmaya çalışıldı. Yaşamın akla gelebilecek her ayrıntısında asimilasyona tabi tutularak egemen halka benzerleştirilmesi planlandı. Bu biçimde Kürt halkını yok saymanın siyasetini uygulamak için zemin yaratıldı.

Dört parçada uygulanan politikalarda bazı yöntemsel farklılıklar göze çarpsa da esas itibariyle aynı anlayış çerçevesinde bir yaklaşım geliştirildi. Tüm parçalarda aynı dozajda eş güdümlü bir siyaset belki uygulanmamıştı. Ama özünde her parçadaki uygulama hedef bakımından ve öz itibariyle aynıdır. Dört parçada da aynı amaca hizmet eden politikalar yürürlüğe konuldu. Dönem dönem o devlete egemen olan iktidarların dengeyi korumak için uyguladıkları politikaların da sürece etkisi olmuştur. Genel olarak her dört parçada da uygulanan siyaset, Kürtlerin yok sayılması ve inkar edilmesine hizmet etmiştir. Bu bakımdan egemen devletler aynı hedefte birleşmişlerdir.

Kürdistan'ın en büyük parçasını denetiminde tutan Türkiye'nin daha önce Ermenilere karşı uyguladığı katliam ve tehcir ile Rumlara karşı uyguladığı kaçırtma vb yöntemlerin aynısını Kürtlere de uygulama koşulunu bulmaması Kürtler açısından bir avantaj olmuştur. Ama fırsatını bulduğu her zaman zarfında kimi yerlerde Kürtlere de sürgün, bastırma, kaçırtma gibi yöntemleri uyguladığı biliniyor. Esas itibariyle Kürtlerin hem geniş coğrafyaya yerleşmiş olmaları, hem de nüfus olarak daha yoğun olmaları ve gayrı Müslim uluslara göre asimilasyona daha fazla açık bulunmaları aynı akibete uğramasını engellemiştir. Ermeni ve Rumlara uygulanan politikalardan farklı olarak Türk devleti, Kürt halkını kendi uluslaşmasının malzemesi yapma politikasını daha doğru bulmuştur. Anlaşılacağı üzere Kürt halkının başkalaşıma uğratılarak asimile ile Türkleştirilmesini siyaseten çıkarına daha uygun görmüş ve bunu temel bir amaç yapmıştır. Türk devletinin uyguladığı bu politika 1940'lara kadar gelişen işgal süreci tamamlandıktan ve Kürtlerin bütün direniş dinamikleri ezilip bertaraf edildikten sonra gündemleşmiştir.

1950'li yıllardan sonra kapitalist gelişmenin Kürdistan'a yansımasıyla asimilasyon politikası daha da hız kazanmıştır. Kürdistan'ın en ücra köşelerine kadar karakollar ve okullar taşınmıştır. Karakol ve okul kurma dışında Kürt halkına insani boyutlarda hizmet götürme anlayışı kesinlikle gelişmemiştir. Olağan koşullarda bakıldığında okulların inşa edilmesi oldukça masum ve aydınlanmaya dayalı görülebilir. Ancak Türk devletinin yaklaşımı asla hizmet ya da aydınlanma ekseninde değildir. Okulların açılması tümden asimilasyon politikası ile bağlantılıdır. Kurulan okullar birer asimilasyon ocağı görevini görmüş, bununla Kürt toplumu üzerinde adeta kışla kültürü hakim kılınmaya çalışılmıştır. Kürdistan'da kurulan karakol ve okullar or-

taklaşa bir biçimde ideolojik ve askeri kışlalar olarak, toplumu baskı altında tutma ve başkalaşıma uğratma rolünü oynamışlardır.

Bir taraftan Kürdistan'ın zenginlik kaynakları boydan boya talan edilirken, diğer taraftan karakol ve okul kurmakla kendi sistemine uygun bir toplumsal gerçeklik biçimlendirilmeye çalışılmıştır. Bilim akademileri olması gereken üniversiteler bile bir halkın yok sayılma teorilerinin geliştirilme merkezine dönüştürülmüştür. *"Kürtler dağ Türkleridir, dağ başında karda yürürken çıkan kart-kurt sesleri zamanla 'Kürt' olarak telaffuz edilmiştir"* vb yaklaşımlarla yalana 'bilimsel' kılıf uydurulmuştur. Bilim adamı olması gereken birçok öğretim görevlisi, doçent ve profesör bu yalana ortak olmuştur. Üniversitelerde profesörlerin de yardımıyla "güneş dil teorisi" vb tezlerle inkar sözde bilimsel temellere oturtulmaya çalışılmıştır. Bu 'bilimsel' izahların da çok yalın gösterdiği gibi karakolların amacı Kürtlerin başında sürekli sopa tutma, okulların kuruluş amacı da bu bilim ve akıl dışı teorileri Kürt çocuklarının beynine yerleştirmekti. Temel amaç ise Kürt halkını Türkleştirme politikasının bir malzemesi haline getirmekti.

Bir ulusu bir başka ulusa eklemlemeye çalışma siyaseti insanlık dışı ve çok ahlaksızca bir davranıştır. Bir halkın dayandığı tarihsel gerçekliğe inkarı dayatmak, kendi geleneğini, göreneğini, tarihini, kültürünü egemen ulusa tabi kılmaya çalışmak insanlık dışı uygulamadan başka bir şey değildir. Beyaz katliamı gerçekleştirmeyi ve bir halkı tümden bitirerek katletmeyi ifade etmektedir. 1940'larda Kuzey Kürdistan'da başlayan bu siyaset '70'lere gelindiğinde bir hayli mesafe kat etmiştir. Özellikle Kürdistan'ın çeşitli alanlarında '50'lerden sonra geliştirilen okullar asimilasyon ocaklarına dönüştürülmüş, adeta kışla kültürü tarzında bir eğitimle Kürt halkını başkalaşıma uğratma politikasının merkezi haline getirilmiştir. 1970'li yıllara kadar bu sürecin bir sonucu olarak metropollerde üniversite okumaya giden birçok Kürt genci vardır. Halktan çocukların da bu okullarda okuyarak bir biçimde Ankara, İstanbul ve değişik üniversitelerde okumaya başladığı yıllara tekabül ediyor. '70'ler öncesinde üniversitelerde okuyan Kürt gençlerinin sayısı oldukça sınırlıdır. Feodal komprador aile çocukları dışında bu zamana kadar üniversitelerde okuyan pek kimse yoktur. Kürdistan'da yaygın olarak geliştirilen yatılı ilkokulları, yatılı öğretmen okulları vb okulları basamak yapan Kürt halk çocukları üniversiteye kadar çıkabilmişlerdir.

Burada uygulanan politikalarla geliştirilen ihanetçi kişilik ve karakter yapılanması çok ilginç bir yapılanma ortaya çıkarmıştır. Önce bastırma, katletme, sonra sürgünlerle gözdağı verdikten sonra onu okutma yoluyla ehlileştirme çok çarpık bir kişiliği şekillendirmiştir. Öyle ki kendi katiline tapar hale getirilmiştir. Dedeleri, neneleri ve babaları isyana katıldıkları gerekçesiyle idam edilenlerin çocuklarının daha sonra devlete nasıl uşak oldukları çarpıcı bir biçimde görülmüştür. Yürütülen derin ve çok yönlü asimilasyon ile Kürt'ün işbirlikçi, üst tabakaların ihanetçi karakterine dayandırılan bu politikalar kü-

çümsenmeyecek sonuçlar elde etmiştir. Kürdistan'da egemen sınıflarda, özellikle de Nakşibendi tarikatı somutunda var olan ihanetçi karaktere dayanan başkaldıranı ezme, diğerini de çok yoğun bir asimilasyon politikası ile Türkleştirme siyaseti çok ilginç tipleri halkın başına bela etmiştir. Kamuran İnan, Hüseyin Çelik, Hikmet Çetin ve Abdulkadir Aksu gibi ucubeleşmiş, devlete göbekten bağlı, kendi nesline düşman kişilikleri ortaya çıkarmıştır. Bu tip kişilikler devşirme kişilikler olup kraldan daha kralcı kesilmişlerdir.

Osmanlı döneminde yaygın olan devşirme politikaları zamanla Türk halkının başına en büyük felaketleri getirmiştir. Özellikle Yeniçeri ordusuyla devlet siyasetine bulaşan bu devşirme anlayışı Türkiye'yi hala ciddi sorunlarla karşı karşıya getiren temel olgulardan biridir. Türkiye devletinin dayandığı miras olan Osmanlı'nın temeli devşirmeciliğe dayanmaktadır. Çünkü Osmanlı devleti, Bizans'ın enkazı üzerinde kurulmuş bir imparatorluktur. O koşullarda devşirmeyi gerçekleştirmek zorundaydı. Bizans'ın imparatorluk kalıntıları ya içine alınıp eritilecekti, ya da bu kalıntılar sürekli onun için bir isyan tehdidi olarak kalmaya devam edecekti. Osmanlı'nın yapması gereken akla en uygun yöntem Bizans'ın bu artıklarını bünyesine almak olacaktı. Nitekim öyle de yaptı. Özellikle yeniçeri güçlerinin oluşturulması sürecinde bu politikayı daha yaygın bir biçimde geliştirdi. Bu durum kendisiyle beraber, gerçeğini ifade etme değil de, olması gereken düzeyi temsil ediyormuş gibi bir tiyatro oyununa yol açtı. Kişi kendi hakikatinin farkında olmamış, nasıl olması gerekiyorsa öyle görünmeye inandırılmıştır.

Bu durum bir gerçeğin var olduğuna inanılmasına rağmen ısrarla o gerçeğin görülmek istenmemesine benziyor. Osmanlı ve sonrasında Türk devletinin sürekli uyguladığı bir tarzdır. Devleti yöneten erkanın uluorta yerde halkı kandırdığını herkes görüyor ama yalan söylediklerini bile bile yine de kendilerine inanılıyor. Bu elit kesim söyledikleri yalanları sürekli tekrarlaya tekrarlaya toplumu inandırma noktasına çekmede ustalık kazanmıştır. Herkes söylenenlerin hem yalan olduğunu biliyor hem de bilmesine rağmen inanıyor. Hatta bu durum öyle bir paradoks yaratmıştır ki, yalan söyleyen bile daha sonra kendi yalanına inanmaya başlamıştır.

Çünkü devletin resmi ideolojisi öyle bir sistem yaratmıştır ki, buna inanmayanlar ya vatan haini ya da dış mihrakların piyonu olarak mahkum edilmiştir. Bu durum insanları, hakikati değil de olması gereken neyse, resmiyet neyi gerektiriyorsa öyle yapmak zorunda bırakmıştır.

Bugün bile Türkiye'de resmi siyaset ile fiiliyatın ayrı ayrı olmasının nedeni buradan kaynaklanmaktadır. Bu siyaset biçimi kendisiyle birlikte birçok gerçeği başkaymış gibi göstermede önemli bir rol oynamıştır.

Özellikle bu dönemde Türkiye'yi büyük tehlikelerle karşı karşıya getiren, uçurumun kenarına götüren ırkçı ve şovenist kesimler bu politikanın bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Devşirme ve dönme olan kesimler ise bağlı oldukları devlet sistemi ve politikalarının çıkarları temelinde Türkiye'de

şovenist anlayışın hem teorisyenliğini yapmış hem de uygulamasını geliştirmişlerdir. Özellikle Türkiye'deki Sabetaycılar (gizli Yahudiler) bu konuda önemli bir rol oynamışlardır. Sabetaycılık Yahudi dininden olup kendini korumak için müslümanlığa geçmiş olan gizli Yahudiler için kullanılan bir kavramdır. Yahudiliğin kendini korumak ve geliştirmek için kullandığı "dönmecilik" taktiği olarak da tanımlanabilir. Bu türden olan Yahudiler başta olmak üzere Araplar, Arnavutlar ve işbirlikçi Kürtler Türkiye'de tıpkı Siyonizm'e benzer şekilde ırkçılığa dayalı bir Türk milliyetçiliği anlayışını geliştirmişlerdir. Bunların Türklükle alakaları yoktur, yani köken olarak Türk değillerdir. Çünkü esas itibariyle özde Türk olanların böyle bir çarpıtma içinde yer almalarına gerek yoktur. Kaldı ki özde Türk olanların ne ırkçılık yapmaya, ne de şovenist anlayışa ihtiyaçları vardır. Devşirme yoluyla sonradan Türk olanlar gibi ne bir kaygıları olmuş, ne de kendilerini ispatlama kaprisine kapılmışlardır. Böyle bir zorunluluğu hissetmemişlerdir. Ancak gerçekten Türk olmayanlar, Türklüğünü veya Türklüğe bağlılığını ispatlamak için her şeyi göze alabilen caniler düzeyine gelebilmişlerdir.

Bu hastalık çok çarpık bir biçimde bir takım Kürtlere de bulaştırılmıştır. Kamuran İnan, Hüseyin Çelik ve Abdulkadir Aksu gibi unsurlar bu anlayışın günümüzde yaşayan birkaç örneğini teşkil ediyorlar. Kamuran İnancılık deyip geçmemek gerekiyor. Bu tip, sosyolojik çözümlemeye tabi tutulması gereken bir konudur. Yine Abdülkadir Aksu gibi bir duruş biçimi değerlendirilmesi gereken bir hususdur. Soyunu inkar etme ve katiline tapınmayı anlatması bakımından önemli birer örnektirler. Döneklik yargısı bu tipleri anlatmada çok zayıf kalan bir kavramdır. Siyasal sahadaki dönekliğin bazıları için belki bir anlamı olabilir. Kişi bir süreye kadar bir parti ya da düşünceye inanmıştır, sonra o konudaki inancını yitirmiştir, bunun sonucunda dönekleşebilmiştir. Bunun bir izahatı olabilir ama ulusal dönekliğin hiçbir izahatı yoktur. Kendi ulus gerçeğini inkar ederek başka bir ulusa mensubum demenin toplumsal, kültürel ve biyolojik hiçbir izahı yoktur. Belirttiğimiz tipler bu durumu iyi açıklayan birer örnektirler. Bu tür kişiliklerde ne haysiyet, ne onur, ne de insanlık erdemi ve insanlık ahlakı olamaz. İğdiş edilmiş kişiliklerdir. Bu gerçekliklerinden dolayı bu tipler inkar ettikleri ulusuna karşı her türlü kötülüğü yapabilirler. Kendi ulusal gerçekliğini inkar etme üzerinden çıkarları için kendini farklı ulusal bir gerçekliğe mensup gören bir kimsenin yapamayacağı vahşet yoktur.

Özellikle Kürt devşirmelerinin, Kürt sorunu tüm canlılığıyla gündemde olmasına rağmen kullanılması buna en çarpıcı örnektir. Bunlar insanın iğdişleştirilip kendi gerçekliğine, kültürüne, tarihine karşı nasıl kullanılabileceğine ilişkin somut ve canlı örnekler olmaktadır. Bu yöntem her şeyden önce insanlıkla oynamak, insanlığın doğal değerlerini ayaklar altına almaktır. Asimilasyon politikası bu anlama gelmektedir. Çünkü asimilasyon insanlık kültürüne karşı katliam yapmaktır. Tarihte şekillenmiş, yaşam gerçeğine

kavuşmuş olan bir kültürel yapıyı, çeşitli biçimlerde başkalaşıma uğratmak, onu katletmektir. Bu nedenle asimilasyon en büyük insanlık dışı suçlardan birisidir. Egemenlik olanaklarını zorbalıkla, değişik biçimlerde kullanarak, iradesine rağmen bunu yapmak insanlığı hayvanlaştırmanın eşiğine getirmek anlamına gelir. Bu politikanın bir sonucu olarak Kürt olup da "ben Türküm" demek kadar daha aşağılık bir durum olamaz.

Kişilikleri özüne inkar ettirip paçavraya dönüştüren siyaset de insanlık dışı bir siyasettir. Çünkü insana karşı, insan gerçeğine ve kültürüne karşı eğer varsa saygı, bu biçimde saptırılmamalıdır. Bir kültürü asimileye tabi tutmak, onunla oynamak anlamına gelir, açık ki bu yaklaşımın da katliamdan farkı yoktur. Bu katliam türü silahla, kimyasal gazlarla katletmekten daha tehlikeli bir yok etme türüdür. Kuzey Kürdistan başta olmak üzere, sömürgeciliğin tüm Kürt coğrafyasında uyguladığı politikalar Kürt toplumunda böyle bir tablo ortaya çıkarmıştır. Bu yöntemle Kürt halkı deyim yerindeyse toplum olarak ölümün eşiğine getirilerek, toplum olmanın kültürel fonksiyonları ile birlikte bütün dinamikleriyle can çekişen bir düzeye getirilmiştir.

Tarihsel devrimci bir çıkış: Önder Apo

1960'lı yıllarda reel sosyalist blok ve kapitalist blok arasında kıyasıya bir mücadele yürütülmektedir. Her iki blok da dünyayı kendi bakış açısı ve çıkarına göre düzenlemek istemektedir. Biri özgürlük, eşitlik, emeğe saygı ve her halkın kendi kaderini tayin etme formülünü savunurken, diğeri serbest rekabetçi pazar, tüketim kültürü, liberal demokrasi ve bireyciliği ön plana çıkaran politik bir duruş sergilemiştir. İki blok arasında yaşanan çekişme ve çatışma giderek "soğuk savaş" olarak tanımlanan bir gerginliğe yol açmıştır. Bu gerginlik insanlığın yaşadığı özgürlük, demokrasi, eşitlik ve barış projelerini ikinci ve tali plana itmiş, askeri alanda rekabetin alabildiğine gelişmesine yol açmıştır. Artık gelişen, çılgınlık düzeyine varan silahlanma ve örtülü savaşlardır. Her iki blok da azgın kar hırslarını ideolojik yapılanmalarıyla kamufle etmiş, sömürüye, baskıya karşı olduklarını, özgürlük için mücadele ettiklerini ifade etmişlerdir.

İki kutuplu dünya gerçekliğinin yarattığı tahribat, geliştirdiği yıkım dünyayı ve insanlığı adeta bir kaosa sürüklemiştir. Ezilen toplum ve sınıflar bu kaosun yarattığı ağırlık ve bunalıma daha fazla tahammül etmez ve alabildiğine yaygın ve muhtelif içerikli mücadele yöntemlerine girişir. Özgürlük güçlerinin iki sistemden birine dayanması ve kurtuluşu onda aramaları dönemin koşulu gereğidir. Sovyetler Birliği önderlikli reel sosyalist blok her ne kadar artan özgürlük çığlıklarını karşılayacak adil bir sistem geliştirmemiş de olsa, yine de ezilenlerin kabesi konumundadır. Eşitlik ve özgürlüğe koşanlar bu nedenle yönlerini Moskova'ya dönerler.

1968'de tüm dünyada gelişen gençlik hareketi özünde her iki sistemin yarattığı tahribatlara bir isyandır. Ama sosyalizmin paylaşımcı, demokrat, özgürlükçü ve eşitlikçi söylemleri, gençliğin bu hareketliliğinden oluşan rüzgarı arkasına alır. Dönem alabildiğine antiemperyalist hareketlerin geliştiği, mücadele ettiği ve zafere koştuğu dönemdir.

Dünyayı titreten özgürlük çığlıklarının etkisi kısa sürede Türkiye'de de yansımasını bulur. Özellikle Türkiye üniversite gençliği bu dalgalanmadan oldukça etkilenir ve kısa sürede eylem ve örgüt hattını geliştirmeye girişir. Türkiye'nin NATO ve ABD önderlikli kapitalist-emperyalist blokta yer alması ve bu blokta yer almanın yarattığı faşist uygulamalar toplumun tüm kesimlerini canından bezdirmiştir. Buna tepki olarak '68 gençlik hareketi Türkiye'de oldukça etkili ve radikal bir duruş sergilemiştir.

Bu dönemde gençlik hareketi radikalleşmeyi yaşayarak, toplum ve halk adına güçlü bir seslenişi haykırmıştır. Deniz Gezmiş, Mahir Çayan ve İbrahim Kaypakkaya gibi gençler bu hareketin önderleri olarak Türkiye'yi demokratikleştirme ve sosyalizm mücadelesine girişmişlerdir. Dönemin gençlik liderleri olarak ortaya çıkan Mahirler, Denizler ve İbrahimler Kürt sorununa pozitif yaklaşmışlardır.

Bu dönemde Türk egemenleri eliyle kapitalizm Kürdistan'a taşırılmaya çalışılmış, toplumsal yapıda belli düzeyde bir değişikliğe de yol açmıştır. Cılız da olsa yavaş yavaş işçi sınıfı gelişim göstermiş, küçük burjuva tabakası ayrı karakterde bir ayrışmayı yaşamıştır. Metropollerde üniversite okumaya giden Kürt gençliği şahsında bir aydın gençlik oluşumunun yapılanması gelişmiştir. Böylelikle sınırlı da olsa feodal yapıda bir çatlak ve toplumsal dönüşüm süreci gelişmeye başlamıştır. Türkiye gençliğinin radikal çıkışının yarattığı silkelenme ile uyanan ve yeni bir arayışa giren Kürt gençliğinin yüzleştiği gerçek oldukça acıdır. Tam bir bastırılmışlık ve değer yargılarına yabancılaştırılmış bir toplumsal gerçeklikle yüz yüze kalırlar. Sömürgeci asimilasyonun Kürdistan'da yarattığı tablonun insanlık adına tam bir vahşet tablosu olduğu fark edilir.

Kürt gençliğinin kendi halk gerçekliğiyle yüzleşmesi, beraberinde çeşitli arayışları getirmiş, Türk gençliğinin öncülük ettiği sosyalist hareketler içerisinde yer almalarına vesile olmuştur. Fakat Kürdistan adına değil, tepki duyulan sisteme karşı sol hareketlerin içinde erimişlerdir. Kürt'ün ezilmişliğini dile getirmek bile kolay olmamıştır. Dolayısıyla Kürt halkının özgürlüğü adına elle tutulur bir çaba söz konusu değildir.

Bu koşullarda büyük zorluklar ve imkansızlıklar içinde tamamen kendi çabalarıyla okuyup, Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne kadar gidebilen Önder Apo, tarihin yeniden yazılacağı ilk adımları burada atmaya başlamıştır.

Önder Apo'nun arayışları daha küçük yaşlarda başlamıştır. Çocuk yaştayken bile aile düzeniyle bütünleşmemiş, kafasına takılan çelişkilerin çözümünü hedefleyerek büyümüştür. "İlk isyanım" dediği köyden çıkışını bu biçimde başlatan Önder Apo, aynı zamanda gittiği şehir ve cumhuriyet sis-

temi ile de bütünleşmemiştir. Bunun için arayışı devam etmiş, büyüdükçe daha fazla olay ve olguların peşine düşmüş, gerçeği bulmaya çalışmış ve özgürce yorumlama gücünü geliştirmiştir.

Daha küçük yaştan itibaren böylesine bir arayış içinde olan Önder Apo, Kürt toplumuna dayatılan asimilasyon cenderesine karşı bir isyan çıkışı ve onunla inadına bütünleşmeyen, giderek ona karşıtlaşan bir yaşam tarzını esas almıştır. Bu onda daha baştan düzenden etkilenmeyen, bağımsız bir bakış açısını geliştirmiştir. Bu temelde Kürt toplumunun yaşadığı çelişkileri erkenden fark etmiş, üniversite yıllarında bu çelişkilere siyasal olarak daha güçlü anlam vermiştir. Bundan dolayı '70'lerin başında düzenle tüm bağlarını koparark ciddi ve köklü arayışlara yönelmiştir.

İlk başlarda '68 gençlik hareketinin yarattığı rüzgarın bir özgürlük ve insanca yaşam rüzgarı olduğunu gördüğü için, bu çıkışa sempati beslemiş ve çok geçmeden bu hareket içerisindeki yerini almıştır. Gençlik hareketinin yarattığı dalgalanmanın ortaya çıkardığı enerji potansiyeli yüksektir. Bu dönemde hızlı bir biçimde şekillenen gençlik önderleri, ortaya çıkan enerjinin halkın özgürlük taleplerini karşılayacak bir örgütlenmeye dönüşmesi gerektiğini, bunun olmaması halinde tasfiyeyle sonuçlanacak bir sürecin gelişeceğinin farkındadırlar. Milli demokratik kurtuluş ve sınıf mücadelesinin zaferler yarattığı gerçeğinden hareketle potansiyeli gerillaya dönüştürme kararı alırlar. Bunun için Filistin sahasına gidip eğitim görmeye önem verirler.

Mao'nun gerilla taktikleri ve gerilla savaş teorisi özgürlük ilhamı durumundadır. Gençlik potansiyeli ve enerjisinin yarattığı ileri düzey -eksiklikleri de olsa- gerillaya dönüştürülmeye çalışılır, bu konuda bazı adımlar da atılır.

Çok geçmeden Mahir Çayan kırsalda yaşanan çatışmada dönemin gençlik kadrolarından oluşan bir grup ile birlikte şehit düşer. Kırsalda yaralı esir düşen İbrahim Kaypakkaya, zindanda ser verip, sır vermeyen bir direnişi sergileyerek işkence altında katledilir. Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan gibi gençliğin abideleşmiş önderleri ise yargılanarak idam edilirler.

Bu darbeler gençlik hareketini öncüsüz bırakır. Önder Apo bu yüce devrimcilere duyduğu saygının gereği olarak, mücadele bayrağını devralmada kendini sorumlu görür. Sergilediği tutum ve geliştirdiği yaklaşımla kısa sürede yeni gençlik öncüsü olarak ön plana çıkar. Önder Apo bir yandan gençliğin ortaya çıkardığı ama devletin yönelimleriyle darbe alan mücadeleyi toparlamaya çalışırken, diğer yandan Kürdistan özgürlük problemi üzerinde yoğunlaşmaya devam etmektedir. Buna bir de devrimci gençlik içerisinde egemen ulus kişiliğinin yarattığı duruşu görme de eklenince, doğru ve tutarlı bir çıkışın ancak Kürdistan somutunda olabileceğine tam inanmaya başlar.

Bir ülkede ulusal sorun yaşanırken, sınıf mücadelesini ulusal sorunun önüne çıkarmak çoğunlukla başarısızlığa neden olmuştur. Türkiye'de en büyük insanlık dramı Kürtlerin içerisine çekildiği konum olmasına rağmen "önce

devrim sonra Kürt sorunu" yaklaşımı sosyalizm mücadelesinde de büyük bir çıkmazın gelişmesine yol açmıştır. Dönemin devrimcilerinin, sosyalizmi aidiyetin üzerinde ele almaları sosyalist mücadelenin en önemli çıkmazlarından biri olmuştur. Halbuki sınıf ve kimlik mücadelesi iç içe ele alınması gereken olgulardır. Birini inkar etmeden, ötekini abartmadan yürütülecek mücadele, daha fazla ve sağlıklı sonuç alınması bakımından önemlidir.

Türk solunun içerisinde debelendiği, nefessiz kaldığı esas nokta budur. Önderlik bu gerçeği gördüğü için, kimliği olmayan bir sosyalizm mücadelesinin sonuç almayacağını erkenden fark etmiştir. Sömürü ve adaletsizliğin en çok olduğu yerde, en büyük toplumsal mücadelenin ortaya çıkacağı gerçeği tarihsel gelişim diyalektiğinin gösterdiği en büyük doğrulardan biridir. Bu açıdan Kürdistani ama sosyalist bir mücadele tarzı Türkiye koşullarında erkenden geliştirilmesi gereken bir bakış açısı olmuştur.

Gençlik liderlerinin şehadetinden sonra Önder Apo, Türk solunda bu bakış açısının olmadığını fark ederek, yeni ve Kürdistani bir mücadelenin gelişim koşulları üzerinde yoğunlaşmayı daha da derinleştirmiştir. Türkiye devriminin de önünü açacak olanın Kürdistan devrimi olacağına inanmıştır. Bu temelde arkadaşlık kurduğu Haki Karer ve Kemal Pir gibi Türkiye devrimci hareketinin ortaya çıkardığı seçkin kadroların da katılımıyla yoğunlaşmasını daha da derinleştirmiştir. Ama yürütülecek mücadele ve geliştirilecek örgütlenmenin egemen sınıfların teslimiyetçi anlayışıyla olmayacağını, yoksul ve ezilen Kürt toplumunun uyanmış gençleriyle bunun mümkün olacağını yerinde tespit etmiştir. Teslimiyetçi, kırılmış, kendinden uzaklaşmış Kürt kişiliği reddedildiği ve mahkum edildiği oranda böyle bir hareketin başarı şansının artacağını bilince çıkarmıştır. Bu eksende Önder Apo bir yandan Kürdistan üzerinde yoğunlaşırken, diğer yandan devrimci gençliğin ortaya çıkardığı aktivitenin erkenden örgüt ve eylem hattına dönüştürülmesi gerektiğini, dönüştürülmemesi halinde çürüyeceğini ve bu potansiyelin tükeneceğini bilmektedir. Böylece derin insani sorumluluğun bir çabası olarak Kürdistan'da yapılması gereken çıkışın nasıl olması gerektiği üzerinde yoğunlaşmaya başlamıştır.

Devrimci gençlik Önder Apo'nun devrim, sosyalizm ve Kürt sorunundaki tutarlı bakış açısını gördükçe ciddiyetin farkına varmıştır. Türkiye'de yükselecek devrim artık Kürt ulusal kurtuluş rengiyle belirginlik kazanmaya ve Kürdistan toplumunda köklü değişikler yaratmaya başlayacaktır.

İdeolojik grup dönemi ve Kürdistan'a dönüş

Kürdistan'da yürütülen sömürgeci asimilasyon sonucu Kürt halkının giderek erimeye yüz tuttuğu karanlık bir ortamda devrimci bir grubun faaliyetlere başlaması kolay olmamıştır. Dönemin baskıcı ve inkar politikalarının üst boyuta çıktığı koşullarda bu grubun esas aldığı düşünce çok radikal bo-

yutlara sahiptir. Kürdistan'ın sömürge altında bulunan bir ülke olduğunun, bu işgali parçalamanın tek yönteminin direniş mücadelesinden geçtiğinin tespiti yapılmıştır. Yine Türkiye devriminin geleceğinin de Kürdistan devrimine bağlı olduğu, Kürdistan'da ulusal kurtuluş hareketiyle demokratik devrim gelişmeden, Türkiye'de sosyalist bir devrimin gerçekleşmesinin çok zor olduğu konusunda düşünce birliği gelişmiştir.

Bu düşünce belli düzeyde üniversite gençliği arasında tartışmaya açılmıştır. İdeolojik grup faaliyetleri başta tek tek ilişki, daha sonra da dar bir grup ilişkisi biçiminde zor koşullar altında başlatılmıştır. Grubun giderek belli bir faaliyet düzeyine ulaşması ve kendisiyle diğer siyasi gruplar arasına kesin çizgiler koymasıyla beraber Türk solunun bazı kesimleri ile milliyetçi reformist Kürt grupları antipropaganda yapmaya yönelmiştir. Bağımsızlıkçı düşünce ve çizgiye kapalı oldukları için Önder Apo'nun Kürdistan için geliştirdiği düşünceler onları korkutmuştur. Türk solunun bazı kesimleri egemen ulus kişiliğinin şekillendirdiği anlayışla bunu yaparken, milliyetçi reformist Kürt grupları da Kürdistan'daki egemen feodal işbirlikçiliğin etkisi ve teslimiyetçi bakış açısından kaynaklı bu yaklaşımı geliştirmişlerdir.

Grup giderek üniversite çevresinde adından söz ettirmeye ve genişlemeye başlamıştır. Yeni bakış açısının yarattığı heyecan ve güçlendirdiği umutla diğer devrimci ve sol hareketlerden farklılığı belirginlik kazanmıştır. Önder Apo aynı zamanda ADYÖD (Ankara Devrimci Yüksek Öğrenim Derneği) başkanıdır. Bir taraftan Türkiye'de devrimci gençlik hareketinin toparlanması için büyük bir çaba sergilerken, diğer bir taraftan da kendi öz grubunu giderek yoğunlaştırma faaliyetlerine ağırlık vermiştir.

Aynı dönemde "Kürt siyaseti" yürüttüğünü iddia eden, feodal üst tabakaya mensup kişilerin de içinde yer aldığı reformist Kürt grupları, düzeni zorlamadan, legal zeminleri kullanarak, düzenle bağlarını koparmadan Kürtçülük yapma politikası tarzında bir çizgi izlemişlerdir. Bu reformist gruplar aynı zamanda Güney'deki hareketlerden de destek görmektedirler. Anlaşılacağı üzere imkan konusunda büyük avantajlara sahiptirler. Reformist Kürt gruplarının aksine Önder Apo etrafında örgütlenen grup büyük imkansızlıklar içerisindedir. Buna rağmen örgütsel oluşumunu aksatmaz. Hem ekonomik koşullar hem de diğer bütün koşullar bakımından sıfırdan başlayan, dolayısıyla büyük zorluklarla boğuşarak kendisini var edebilen bir grup olarak şekillenmiştir.

Grupsal oluşumun ilk dönemlerinde başta Haki Karer yoldaş olmak üzere ilk çekirdek kadrolarının birçoğu inşaat vb işlerde çalışarak, kendi emekleriyle grup ihtiyaçlarını gidermeye çalışmışlardır. Grup faaliyetlerini başka yerlere aktarmak için yapılan yolculuklardan, barınmaya kadar ciddi sorun ve sıkıntılar karşılarına çıkmıştır. Büyük imkansızlıklarla boğuşa boğuşa grupsal faaliyetler ve çalışmalar başlatılmıştır.

Bu dönemde sömürgeci devletin Kürt toplumuna dayattığı yok etme siyasetini kabul etmemek, buna karşı doğrudan mücadele etme zorunluluğu

kendisini tüm yakıcılığıyla dayatmıştır. Buna karşı güçlü duruşun yolu düşünsel derinlik ve ideolojik yapılanmadan geçmektedir. Önder Apo bu gerçekliğin farkında olduğu için ilk faaliyet olarak ideolojik grubun güçlendirilmesine büyük bir önem vermiştir. Devrimci mücadelenin ön araştırmasını yapmak, teorisini oluşturmak ve doğru yöntemi uygulamak için aydın gençlik içerisinde ideolojik çalışmalar yapmıştır. Tüm bu çalışmalar başlangıç itibariyle Ankara merkezli yürütülmüştür.

1975-76'lara gelindiğinde grubun kat ettiği mesafe, halkın içerisinde bulunduğu konum ve düşmanın boğma girişimleri göz önünde bulundurulduğunda artık göreve yürümenin gerekliliği ve Ankara'da kalmanın anlamsızlığı ortaya çıkmıştır. Grup ilk oluşumunu gerçekleştirmiş, ikinci aşamaya yani açılıma mutlak surette ihtiyaç duymuştur. Mücadelenin Kürdistan'a kaydırılması, örgütsel ağın Kürdistan'da oturtulması ihtiyacı artık gelişmenin vazgeçilmez bir görevi durumuna gelmiştir. Bu hedef doğrultusunda bir takım arayışlara girme çalışmaları başlamıştır.

Grup bir taraftan kendi faaliyetini ve açılım çalışmasını yürütürken, öbür taraftan Türkiye devrimci hareketinin '71' darbesiyle yaşadığı dağınıklığı toparlama çalışmasını yürütmektedir. Yani Deniz, Mahir ve İbrahimlerin şehadeti ardından Türkiye sol hareketinde yaşanan dağınıklığın etkisini azaltmak, toparlayıcı bir rol oynamak ve grupsal faaliyetini beraber, iç içe yürütmek zorunda kalmıştır.

Devletin özel harp politikaları, faşist grupların saldırıları ve devrimci dinamikleri dağıtma politikalarına karşı Önder Apo devletin bu konseptini boşa çıkarmak için devrimci bir ittifak geliştirme çalışmalarına girişmiştir. Çünkü bu saldırılara verilecek en güçlü yanıt devrimci gençliğin bütünselliğini geliştirerek güç olmaktır. Hem grup faaliyetleri, hem de toparlanmada belli bir düzey yakalandıktan sonra Türkiye sol hareketi ile ittifak veya ortak mücadele yürütme olanakları araştırılarak, tartışmaları yapılmıştır. Ancak Türkiye sol hareketinin anlayışında var olan milliyetçi şovenist etkilerden dolayı buna açık bir zemin bulunamamıştır. O zaman Türkiye sol hareketinin söylemi *"gelin bize katılın. Önce sosyalizmi kuralım, Kürtlerin hakkını devrimden sonra verelim"* tarzında olmuştur. Türk sol hareketi sürekli ulusal demokratik düzeyde ayrı bir örgütlenmeye karşı tutum sergilemiştir. Kürt ulusal özgürlük hareketinin ayrıca geliştirilmesine karşı ortak bir tavır içinde olmuşlardır. *"En büyük devrimciler biziz, bu nedenle bizim dışımızda devrimci bir hareketin yaşaması ya da oluşması mümkün değildir"* anlayışıyla hareket etmişlerdir.

Bu yaklaşım üzerine bir grup olarak hareket etme tutumu daha fazla gelişmektedir ki grup içerisinde başta Haki ve Kemal arkadaşlar olmak üzere Türkiye kökenli devrimciler de bulunmaktadır. Grup, Türkiye sol hareketinde anlayış birliği açısından olumlu bir yaklaşım görmemiştir. Kürdistan'da devrimci çalışma sürecine yönelen grup bu çerçevede reformist Kürt hareketleriyle

ittifak arayışı çalışmalarına ağırlık vermiştir. Bu gruplara *"Kürdistan'a gidelim, birlikte çalışma yürütelim, ortak amaç doğrultusunda ortak bir konsept oluşturalım"* önerileriyle gidilmiştir. Bunlarda da ciddi bir yaklaşım gelişmediği gibi bu düşüncelerin çok tehlikeli olduğu, devletin duyması halinde hiçbir biçimde yaşam olanağı tanımayacağı, bu nedenle ortak bir ittifaka yanaşmayacaklarını belirtmişlerdir. Hatta kimileri daha da ileri giderek Önder Apo'ya *"bu söylediklerini MİT duyarsa seni üç ayda duman eder, yaşatmaz, biz bu işte yokuz"* derken başka bir grup da *"bu söylediklerin Kürdistan halkı üzerinde sallanan Demokles'in kılıcı gibidir. Çok tehlikelidir"* demişlerdir. *"Şeyh Sait iki jandarma öldürdü, Kürdistan'ın yarısı gitti, siz ordu kurup, karakol basarsanız, Kürdistan'ın geri kalan kısmı da ortadan kaldırılır"* diyerek, silahlı mücadeleye ve onun hazırlıklarına karşı böylece kesin tavırlarını koymuşlardır. Direniş çizgisinden ürken işbirlikçi reformist anlayışın teslimiyetçiliği ve çaresizliğinin derinliği bir kez daha görülmüştür.

Bunun üzerine artık grubun önünde duran tek yol kendi imkanlarıyla Kürdistan'a yönelmektir. Grup bu temelde Kürdistan'a açılmıştır. Açılım Kürt reformist gruplarının ve Türk sol şoven tutumlarının eleştirisi temelinde olmuştur. Bundan sonra Türk solu ve Kürt reformist çevreler grubun dışlanması, teşhiri ve tecrit edilmesi için farklı politikalar geliştirmişlerdir. Adeta "Bize ne karışıyorsunuz. Biz düzen içinde bir şeyler yapmaya çalışıyoruz. Mücadele ve direniş de nereden çıktı?" dercesine bir dışlama siyaseti izlemişlerdir. Apocu hareket bunun karşısında yoğun bir ideolojik mücadele yürütme temelinde Kürdistan'da zemin yaratmıştır. Teslimiyetçi gruplara karşı geliştirilen ideolojik mücadele ile Kürdistan'da kendisine yer açabilmiştir.

Kürdistan'da artık Apocular olarak tanımlanacak hareketin Kürdistan'a açılım özelliklerine de bazı vurgular yapmakta fayda vardır. Kürdistan'da devrimci mücadeleyi başlatmak öyle kolay olmamıştır. Her şeyden önce kadroyu Kürdistan gibi çoraklaştırılmış bir yerde mücadelenin zaferine inandırmak, kadroyu göndermek ve yerleştirmek başlı başına büyük bir azim ve çabayla olabilmiştir. Adeta bir inanç grubunun adanmışlar kadrolarını yaratmadan böyle bir devrimci çalışmayı başlatmak mümkün görünmemektedir. Devrim inancı ve coşkusu muhteşem bir düzeyde geliştirilmeden insanları yeni alanlara göndermenin pek olanağı yok gibidir. En önemlisi de imkansız koşullarda bunu başarmanın hangi yöntemlerle gerçekleştirildiğidir.

Apocu harekette yaşanan kadrosal gerçekleşme, tarihe yön veren inanç hareketlerinin adanmışlığına benzer özellikler teşkil etmektedir. Hiçbir karşılık beklenmeden kendini adama en belirgin özelliğidir. Grup 'Kürdistan'a açılalım, ekmek ve su kadar özgürlüğe ihtiyaç duyan halkın arasına girelim, onları öz değerleriyle buluşturalım' yaklaşımı dışında başka bir düşünceye kapılmamıştır. Giderek iş ciddileşince grup içinde sarsılan ve kararsızlığa düşenler olmakla birlikte, esas çekirdek grupta bireysel kaygı ve korku zerre kadar yoktur. Verilen görevi sonuna kadar başarmak temel kıstastır.

Peki, hareketin kadroları nasıl oldu da birden böyle bir anlayışla bütünleşerek, pratik gerekleri yerine getirdi? Hiç kuşkusuz ki Önder Apo faktörü ilk oluşumda olduğu gibi Kürdistan'da görevlendirme konusunda da belirleyicidir. Önderlik, kişilikte yaşanan sömürgeci etkileri gidermeden doğru ve tutarlı bir hareketin geliştirilemeyeceğini bilmektedir. Devrim, halk, özgürlük, eşitlik gibi söylemlerin kendi başına kuru birer slogandan ibaret kalacağını görmüştür. Esas olanın kadronun manevi dünyasını doldurmak ve ruhunu geliştirmekten geçtiğini, bunun yapılmaması halinde farklı bir hüsranla son bulan bir maceradan öte olmayacağını benzer örneklerden görmüştür. Belki 1970'lerin dünya koşulları, tarihteki inanç hareketlerinin mücadele yürüttüğü ve dünyayı değiştirdiği koşullara hiç benzemediği için bunun mümkün olamayacağını düşünenler olacaktır. Kuşkusuz ki, ne koşullar, ne insan bilinci ve zihniyeti, ne de dünyanın içerisinde olduğu gerçeklik aynı değildir. Aynı olan insanın özgürlük istemi, köleciliğe karşı duruşu ve eşitlikçi yaşama duyduğu ihtiyaçtır. Bu ihtiyaçlar binlerce yıl önce de vardı, şimdi de var, yarın da var olmaya devam edecektir. İşte insanları bu kadar adanmışlığa götüren, imkansızlıklar içerisinde yeni atılım ve açılım yapmaya iten sihirli formül budur. Önderliğin kadroda gerçekleştirdiği en önemli yapılanma bu kapsamdadır. Bununla beraber kendine güvenme duygusunu geliştirmesi ve sömürgeci düzenin yaratmaya çalıştığı insan tipinin ne kadar lanetli ve asalak olduğunu göstermesi de ayrı bir rol oynamıştır.

Haki arkadaş Antep'e çalışmaya giderken sergilediği tutum ve onun için söylenen söz Apocu hareketin karakterini yansıtmaktadır. "Yorganını aldı, Antep'e gitti" sözü Apocu kadronun ölçüsünü göstermektedir. Bu kadro gerçekliğinin geliştirdiği örgütsel ağ kısa sürede tüm Kürdistan'da adından sıkça söz ettirmeye başlamıştır. Başta Antep, Urfa, Amed, Batman, Mardin, Maraş, Dersim, Elazığ, Ağrı ve Kars olmak üzere Kürdistan'ın birçok bölgesinde örgütlenme gelişmiştir.

Bu dönemde Türk devleti Apocuları daha yakından izlemeye tabi tutmaktadır. Devlet artık yavaş yavaş işin ciddiyetini ve bu grubun mücadele tarzını anlamaktadır. Bu zamana kadar Türk devleti Apocu grubu da diğer gruplar gibi gördüyse de takibe aldığı ve gelişmeleri yakından izlemeye çalıştığı bilinmektedir. Ancak bu grubun diğerlerinden farklı düşüncelere sahip olduğunu, evini, işini vs bırakarak ciddi bir biçimde devrim sorununa eğildiğini, söyledikleri içerikli sözlerin değişime gebe bir zemin hazırladığını görünce daha ciddi bir şekilde takibe almaya başlamıştır. Söylediklerini pratikte uygulayan ve uygulamaya çalışan, sözüne sahip çıkan bu farklı grup çıkışını, devletin ciddi bir biçimde ele alıp yönelmeyi planladığı uygulamalarla anlaşılmıştır. Kürdistan'a yerleşme süreci gelişirken, Türk devletinin buna verdiği yanıt komplo ve kontravari saldırılar olmuştur.

Bu dönemde devlet örgütlemesi olan faşist gruplar hemen her yerde devrimcilere karşı katletme furyası başlatmıştır. Aynı paralelde özel harp dai-

resine bağlı örgütlenmeler de devlet tarafından geliştirilmiş, kontra örgütler de aynı eksende seri cinayetler işlemiştir. Tecrübe yetersizliği ve devletin birbirine çatıştırma politikasının bir sonucu olarak bazı Kürt ve Türk solu gruplar da saldırı kampanyası içerisindeki yerlerini almışlardır.

Çok geçmeden 1976 yılında, sol bir örgüt olan HK (Halkın Kurtuluşu) Dersim'de Aydın Gül arkadaşı katleder. 1977 yılında da Sterka Sor isimli bir ajan ve işbirlikçi grup Antep'te Haki arkadaşı komployla şehit düşürür. Haki arkadaş Önderliğin yardımcısı konumundaydı ve bu süreçte Antep'te faşistlere karşı ilk taktik denemeleri yapmıştı. Faşistlere karşı dinamitli-bombalı eylemler Antep'in birçok yerinde gerçekleştirilmişti. Bunlar ilk askeri taktik denemelerdi. Haki arkadaşın şehadeti artık yeni bir dönemin başlangıcını kaçınılmaz hale getirmiştir. Çünkü bu katletme ile Apocu gruba açık bir mesaj verilmiştir: "Ya bu işten vazgeçersiniz, ya da hepinizin sonu böyle olur" tarzında verilen bir gözdağı anlamındadır.

Aslında Antep'te Haki arkadaşın şehadetiyle grup yeni bir yol ayrımına gelip dayanmış durumdadır. Grup tarihinde önemli bir dönüm noktası olarak da değerlendirilebilecek bu saldırı karşısında yeni yöntemlere başvurmak zorunlu hale gelmiştir. Bu grup artık sadece bir grup halinde kalarak varlığını sürdüremez. İdeolojik mücadele ve taraftar toplama mücadelesi yanında kendini savunabilmesi de gerekmektedir. Özcesi bu dönemde ideolojik mücadele yürütme yanında politik ve örgütsel sürecin geliştirilmesi ve kendini savunma sorunu da ciddi bir biçimde ortaya çıkmıştır.

Grup yavaş yavaş bir harekete doğru yol almaktadır. Gelişen saldırılara karşı nasıl ve hangi taktiklerle bir savunma yapılabileceği üzerine tartışmalar yoğunlaşır. Aynı zamanda saldırgan güçlere karşı nasıl caydırıcı olunacağı sorularına yanıtlar geliştirilmektedir. Yürütülecek örgütsel çalışmalarla ideolojik gelişmenin önünü açmak kadar, yönelimlere karşı da savunma mücadelesinin gerekliliğine ilişkin kararlılık gelişir. Bazılarında yılgınlık gelişse de, Önderlikte ve grubun esasında kararlı duruş daha da pekişmiştir.

Partileşme kararı ve direniş

Önderlik, Haki arkadaşın şehit düşürülmesiyle birlikte anısına bağlılığın bir gereği olarak parti programını kaleme almaya başlar. Kan da döküldü, anıya bağlılığın bir gereği olarak mücadeleyi yükseltmek bir zorunluluk durumundadır. Artık geri dönülemez bir sürece girilmiştir. Bununla beraber gelişen faşizan saldırılara karşı bir savunma hamlesinin geliştirilmesi de karar altına alınır. Direnişte kararlaşma ve hamlesel çıkış yapma durumu yaşanır. Aynı dönemde hareket Kürdistan'da büyük şehirlerden ilçelere, ilçelerden kırsal alanlara doğru hızla yayılmaya başlamıştır. Bu yayılma hem devletin hem de Kürdistan'daki feodal kompradorların dikkatini çekmiştir.

Harekete karşı özel harp dairesinin bir planlaması olarak; polis, MHP ve feodal kompradorların işbirliği geliştirilmiştir. Bu işbirliğinin en çok geliştiği yerlerden biri de Hilvan'dır. Oluşturulan işbirlikçi feodal, polis ve faşist ittifak çok geçmeden Hilvan'da pratiğe geçirilir. İlk başta Haki Karer arkadaşın şehadetinin yıldönümünde Hilvan'da asılan afişleri yırtarlar, halka ve sempatizanlara hakaret ederler, hemen ardından bir grup arkadaşın bulunduğu bir yere baskın yaparak, Halil Çavgun arkadaşı şehit düşürürler. Harekete karşı geliştirilen saldırılar böylece somutlaşmıştır. Daha önce MİT ve kontrgerillanın taşeron örgütü Sterka Sor tarafından Haki Karer yoldaş şehit edilmişti. Bu kez MHP, feodal komprador ve polis işbirliği ile Hilvan'da bu biçimde bir yönelim gerçekleştirilmiştir. Harekete yönelik gelişen saldırıların ciddiyeti böylece daha fazla açığa çıkmıştır. Bu tutumların karşısında ise Hilvan Direnişi gelişmiştir.

Devletle işbirliği halinde Kürt halkı üzerinde yoğun baskıyla otorite geliştiren, adeta devlet gibi insanları tutuklayan, vuran kıran feodal beylerin gücü halk üzerinde etkindi. Kürdistan'ın birçok bölgesinde feodal beylerin etkinliği fazlaydı. Açığa çıkan tüm belirtilerin gösterdiği gibi bu çember kırılmadan yurtsever ve mücadeleci bir örgüt çıkışının sağlanması güçtü.

Eğer mücadele yürütülecekse ve uzun soluklu bir halk savaşı geliştirilecekse -ki başka seçenek yoktu- ilk yapılması gereken halk üzerinde şiddet uygulayan sömürgeciliğin Kürdistan'da sosyal maketi konumundaki zalim işbirlikçi komprador kesimlerin tasfiye edilmesi ve etkisizleştirilmesi gerekiyordu. Üst tabaka işbirlikçiliği etkisiz kılınmadan mücadele adına hiçbir şey geliştirilemezdi. Hele hele halka öz güven verme çabalarının çok güçlü yürütüldüğü, özgürlüğe inandırılmaya başlandığı bu dönemde böyle bir çıkışın yapılmamasının siyasi faturası ağır olabilirdi.

Bu temelde Hilvan'daki Süleymanlar aşireti ve çetesine dönük mücadele geliştirilmesi kararı alındı. Fakat güçlü, sonuç alıcı ve anlamına denk bir mücadele için fazla olanak yoktu. Hareketin elinde tek tük, sınırlı sayıda silah (tabanca) vardı; bunlar da şehir şehir dolaştırılır, oluşan tehditler bu silahlarla dengelenirdi. Fakat imkansızlıklara rağmen mücadele gecikmeden başlatılmalıydı. Bunun için mevcut imkanlarla hazırlık yapıldı ve Hilvan'da işbirlikçi Süleymanlar aşiretine yönelik mücadele başlatıldı. Kemal Pir ve Mehmet Karasungur arkadaşların öncülüğünde, bir kleş ve birkaç tabanca ile vur-kaç taktikleri kullanılarak, Süleymanlar çetesine karşı hamle yapıldı. İlk başta halk çok korkuyordu, Süleymanların yenilemeyeceğini düşünüyorlardı. Ancak gün geçtikçe hareketin ısrarını, kararlılığını gördükçe halka da güven geldi, halk da mücadelenin arkasında durdu. Bu temelde sürdürülen mücadele yıl sonuna doğru başarı kazandı, Hilvan genelinde halk kazanıldı ve denetim sağlandı. Süleymanlardan olan belediye başkanı istifa ettirildi, belediye hoparlöründen halktan özür dilemesi sağlandı. Süleymanlar halkın huzurunda Apocular'a koşulsuz teslim olduklarını ilan ettiler. Yine yapılan

seçimle de halktan yurtsever olan Nadir Temel belediye başkanı seçildi. İlk kez halka dayalı güç olma olayı Hilvan pratiğinde gerçekleşerek, halkın seçimiyle belediye başkanlığı kazanılmış ve demokratik halk hareketinin nasıl olması gerektiğinin ilk çarpıcı örneği ortaya konulmuştu.

Hilvan direnişinin başarısı tüm Kürdistan'da önemli etkiler yarattı ve halkta güçlü bir öz güven duygusunu geliştirdi. Bu da kitlelerin hızla Apocu harekete akmasına yol açtı. Gelinen dönemde tüm Kürdistan'da halka gereği gibi öncülük yapmak ve bunun örgütsel oluşumuna gitmek kaçınılmaz hale gelmişti. Grup ilişkileriyle halkın beklentilerine umut olmak, umutlarını gerçekleştirmek, hatta açıktan savaş sürecine varacak bir düzeyi karşılamak mümkün olmayacaktı. Anlaşılacağı gibi partileşme ihtiyacı bir zorunluluk halini almıştı; ertelemeden, zamana yaymadan bu zorunluluk hayata geçirilmeliydi ki, başarı süreklileşebilsin.

27 Kasım 1978 tarihinde gerçekleştirilen toplantıda alınan partileşme kararı özünde bir ulusal direniş ve var olma kararıydı. Bu temelde PKK'nin kuruluşu Kürdistan'da yepyeni bir tarihsel süreci başlatmıştır. O zaman mütevazı bir biçimde atılan bu tarihi adım ulusal var olma direnişinin destansı kahramanlıklar yaratmanın ilk kararlı duruşu olmuştur. Hilvan'da etüd tarzında bir ön denemesi yapılmıştı ve başarılı sonuçlar alınmıştı. Halkın her koşulda dürüst ve samimi bir direnişin arkasında duracağı görülmüştü. Çeşitli yerlerde geliştirilen direniş kadro olgusu üzerinde önemli etkiler yaratmış, kadro sayısında önemli artış yaşanmıştı. Bu temelde her alana güçlü, sonuç alıcı tarzlara sahip ve kararlı kadrolar düzenlenebildi. Eğer halka sahip çıkılır, halkın davası sürdürülürse, halkın da direnişi sahipleneceği anlaşılmıştı.

PKK bir yandan Kürdistan'da devrimci hareketi yükseltmeye çalışırken, diğer yandan Türk soluna mensup kimi gruplarla mücadele etmek ve ilkel-milliyetçi bazı Kürt oluşumların saldırılarına yanıt vermek zorunda kaldı. Bu dönemde anti Apocu eksenli gelişen UDG (Ulusal Demokratik Güç Birliği) ve özellikle de onun içinde yer alan KUK (Kürdistan Ulusal Kurtuluş) hareketi değişik saldırılarda bulundu. Faturası ağır da olsa, Apocu hareket ideolojik planda ilkel milliyetçi ve reformist Kürt çizgisiyle, sosyal şovenist Türk sol çizgisine karşı mücadele yürüterek şekillenmek durumundaydı. Bu ideolojik mücadelenin silahlı çatışmaya dönüşmesi elbette ki istenilmeyen bir durumdu. Fakat o koşullarda kendisini dayatan bu gerçeklikle yüz yüze kalan Apocu hareket her iki eğilime karşı da kendisini savunmaya alarak, Kürdistan'da direniş çalışmalarına devam etti.

Apocu hareketteki direniş potansiyelini gören Türk devleti farklı açılardan yoğun bir yönelim süreci içerisine girdi. Hareket kendini buna karşı savunmak ve mücadeleyi yürütmek için yeni bir aşamaya geçerek, partileşme ve direniş kararlaşmasını yaşadı. PKK bu temelde kuruldu. Partinin kuruluşu bir süre gizli tutularak hemen ilan edilmedi. Ama kuruluşla beraber hemen

çalışmalara başlanmış, yapılan seçim temelinde görev bölüşümü yapılıp yetkili merciler belirlenmiştir. Komiteler oluşturularak, farklı bölgelerde görev başına gönderilmiş, ismi ilan edilmemekle beraber, bir parti organizasyonu için gerekli olan tüm şartlar büyük bir titizlikle yerine getirilerek pratik çalışma ve direniş sürecine girilmiştir. Artık fiiliyatta parti organizasyonu kurulmuş, parti olunmuştu. Partileşme, harekette bir büyümeye yol açmış, kitleleri mücadeleye katma süreci daha yoğun bir biçimde başlamıştır. Bu temelde hareket 1979 yılında kitleselleşmede ileri bir düzeyi yakalamıştır. Özellikle Siverek direnişinin başlatılması ve partinin ilanı bu yılın en önemli gelişmesi olmuştur.

Hilvan direnişinin başarısı temelinde Siverek direnişinin başlatılmış olması aslında savunma temelinde gelişen silahlı direnişi yeni bir aşamaya taşıma amaçlıydı. Özellikle bölgede en büyük işbirlikçi ve feodal otorite olan Mehmet Celal Bucak çetesine karşı gerçekleşecek bu eylemle hem işbirlikçi feodallerin gücü kırılacak, hem de kırsal alandaki geniş kitleler mücadeleye çekilerek, mücadelenin sıçrama yapması ve gerilla aşamasına geçmesi hedef alınacaktı. M. Celal Bucak, Adalet Partisi'nden milletvekili olup, devletle işbirliği halindeydi. Bucak aşiretinin lideri konumundaydı ve halka adeta kan kusturacak düzeyde hakimiyetlerini kurmuşlardı. Bunun için Bucaklara karşı mücadele büyük bir önem taşımaktaydı. Ancak geliştirilen süreç hedeflendiği gibi pratikleşmemiş, taktik açıdan birçok hata ve talihsizlikler yaşanmıştı. Yine de Siverek direnişi önemli bir çıkış olmuş, halka güven ve cesaret vermiştir.

Sömürgeci devleti Kürdistan'a taşıran, kurumlaştıran ve varlığını sürdürmesini sağlayanlar bu işbirlikçi feodal kesimlerdi. İşbirlikçilik ortadan kaldırılmadan, sömürgeci sisteme darbe vurmak, Kürdistan üzerindeki etkisini azaltmak mümkün görünmüyordu. Binlerce yıldır bu halka dayatılan makus kaderin kırılması, bu çevrelerin tasfiye edilmesi veya en azından zayıflatılmasıyla mümkün olacaktı. Aynı yılın bahar aylarında (1979) Elazığ grubu yakalanmış, Şahin Dönmez unsuru yaptığı itiraflarla hareket hakkındaki tüm bilgileri devlete vermişti. Bu durum parti ilanını zorunlu hale getirmişti. Celal Bucak'a yapılacak eylemle partinin resmi kuruluşunun ilan edilmesi hedeflenmekteydi.

Mehmet Karasungur arkadaşın komutasında eylem planı ve katılacak arkadaşlar hazırlanır. Elazığ grubunun tutuklanması, düşmanın hareket hakkında edindiği bilgiler ve siyasal düzeyde yaşanan gelişmeler yapılacak eylemi erkene almaya neden olur. Bu yüzden çok ciddi bir hazırlık ve araştırmaya dayalı bir eylem planı çıkarılamaz. İrade, inanç, özgürlük tutkusu ve halka bağlılık en büyük silahtır. Ancak, böyle bir baskın için ne askeri bir tecrübe var, ne de kullanılacak teknik hakkında doğru dürüst bir bilgi vardır. Mesela bir el bombasının nasıl kullanılması gerektiği konusunda bile genel geçer ortalama bir bilgi söz konusudur. Tüm bu etkenler, karşı

tarafın tedbirleriyle birleşince eylemin istenildiği gibi başarılı sonuçlanmamasına yol açtı. Hatta grubun en önemli kadrosu olan Salih Kandal arkadaş bu baskında şehit düşmüştür. Bütün bunlara rağmen eylemin yapılmış olması, cesaretin ortaya konulması önemli olmuştur. Böyle olunca eylemle birlikte Salih arkadaşın cenaze töreninde parti kuruluşu ilan edilmiştir.

Bu eylem Kürdistan genelinde halk arasında önemli bir yankı yaratmış, Türk devletini ve işbirlikçisi feodaliteyi deyim yerindeyse sarsmıştır. Halk üzerinde terör estiren işbirlikçi feodal çevrelere karşı yürütülen mücadele yayılmıştır. Başta Siverek olmak üzere giderek Bozova, Suruç, Batman, Adıyaman ve daha farklı alanlarda işbirlikçi sosyal tabakaya karşı bir direniş süreci başlatılmıştır. Siverek'te geliştirilen mücadele bu taktik yaklaşımın öncüsü olmuştur.

Kürdistan'ın en büyük işbirlikçi feodal odağına karşı Siverek'te gerçekleşen bu çıkışla giderek dağ ve kıra dayanmayı öngören gerillayı geliştirme doğrultusu söz konusuydu. Daha o süreçte hareketin kendini ve halkı savunabilmesi için gerillaya yönelmesi gerektiği, bunun oturtulması için Siverek direnişinin kısmen bir sıçrama tahtası olabileceği düşüncesi hakimdi.

Siverek'le esas alınan planlama gerillaya geçme, Botan başta olmak üzere Kürdistan'ın dört bir yanına yayılmadır. Siverek bunun ilk adımı ve ilk uygulama sahası olarak düşünülmüştür. Gelinen aşamada hareketin bir ulusal kurtuluş hareketine dönüşmesi için ilerlemek ve gerillaya dönüşmek çok yakıcı bir süreç olacaktı. Yavaş yavaş değişmeye yüz tutmakta olan siyasal konjonktür, bölge dengeleri ve halk uyanışı bu düşünceyi pratikleştirme zeminini yaratmıştı. Aksi halde büyük tehlikelerle hatta tasfiyeyle karşılaşmak işten bile olmayacaktı. Bu temelde Siverek direnişi merkezi düzeyde ve Mehmet Karasungur arkadaş sorumluluğunda ele alınan bir planlama çerçevesine sahipti. Fakat tüm çabalara karşın bu eylem süreci askeri açıdan başarılı bir sonuç doğurma ve sıçrama yaptırma düzeyine ulaşmadı. Askeri açıdan ilk eylemin istenilen düzeyde başarılı geçmemesi düşünülen tüm planlamaların aksamasına neden olmuştur. İlk eylemin yeterince başarılı olmaması aslında tüm süreci etkilemiştir. Sonrasında taktikte yeterince açılım yapılmaması ve gerilla savaş teorisine uygun yöntemler geliştirilmemesi bu planlamayı sekteye uğratmada önemli bir işlev görmüştür. Bu süreçte esas direniş taktiğinin vurkaç olması gerekirken, Kürt'ün tarihsel hastalığı ve taktiksizliği olan sabit mevzi düzeninde bir çatışma gerçekliği ön plana çıkmıştır.

Bu nedenle Bucak çete oluşumuna karşı yürütülen savaşta hareket kendi tarzını uygulayamayıp onların tarzına düşmüştür. Yürütülen savaş bir nevi köylü savaşına dönüşmüş; mahalle ve köyleri koruma adı altında karşılıklı mevzilere girilmiş ve öyle çatışılmıştır. "Kozik" denilen mevziler bu temelde esas savaş anlayışı haline gelmiştir. Eylem süreci ilk düşünülen kapsamla sınırlı kalmamış, giderek daha da yaygınlaşarak amacından çıkmıştır. Özünde ajan bir odağa karşı geliştirilen bir eylem olması gerekirken, giderek

bu ajan odağının dayandığı tüm aşiret yapısına yönelmek durumunda kalmıştır. Bucak aşiretiyle öteden beri çatışmalı halde bulunan, birbirine karşı düşmanlığı esas alan daha çok Kırvar vb aşiret çevrelerine dayanma durumu yaşanmıştı. Bu durum o zaman için iyi bir politika gibi gözükse de esasında tüm Bucak aşiret kollarının Mehmet Celal Bucak etrafında toplanmasına da neden olmuştur. Aslında bu vb yanlış politikaların uygulanması hedefe ulaşmada ciddi sorunlar yaratmıştır. Durum böyle olunca süreç bir kilitlenmeyi beraberinde getirmiştir. Bu kilitlenmenin en temel nedeni çok geniş olan Bucak aşiretinin giderek tümünün hedef kapsamına girmiş olmasıdır. Halbuki yapılması gereken işbirlikçi konumda olan, ihanet pozisyonu içerisinde ısrar eden aşiretin elit kesimini hedeflemektir. Burada izlenecek politika ile geri kalan aşiret yapısını etkileyerek onları bu elit kesime karşı bir duruşa sürüklemenin yol ve yöntemlerini geliştirmekti. Ancak bunu başarmak için doğru bir siyasi çizgi geliştirilememiştir. Birinci hata buydu.

İkinci hata ya da eksiklik; askeri düzeyde geliştirilen savaş tarzıdır. Askeri olarak geliştirilen çizgi sabit mevzi tarzıdır. Yörede "kozik savaşı" olarak da tanımlanan bu savaş tarzı dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak içerikte değildi. Bucaklara karşı farklı sosyal katmanlar da örgütlendirilmişti. Daha çok Bucaklara karşıt olan aşiretlerin bir kısmı bu mücadele içerisine çekilmiştir. Hareket bir nevi kitlesel bir muhteva kazanmış, fakat yürütülen savaş tarzından kaynaklı çıkmaz bir sürece girilmiştir. Hem siyasi, hem de alan somutunda hedefi küçültmek gerekiyordu, hedef küçültülmediği gibi aksine giderek büyütülmüştür. Bununla beraber taktik açıdan sabit, çatışma düzenine dayalı bir savaş tarzının geliştirilmesi istenilen sonucu almamada etkili bir rol oynamıştır.

Bütün bunlarla birlikte öncü kadronun rolünü oynamaması, dar, amatör bir pratikle yaratıcı taktikleri geliştirememesi sonucu çok sayıda kadro bu zeminde yakalanmış, yaşanan yakalanma ve şehadetler önemli bir yıpranmaya yol açmıştır. Buradaki savaş sürecinin geliştirilmesinde önemli bir rolü olan Cuma Tak arkadaşın ve beraberindeki grubun erken şehadete ulaşmaları önemli bir dezavantajı oluşturmuştur. Daha sonra öncülüğün gereklerini yerine getirmede yaşanan yetersizlikler ciddi bir darlığa ve taktik tıkanmaya yol açmış, partinin müdahalesiyle artık merkezi değil, bölgesel bir alan olarak düzenlenip, toparlanmaya çalışılmıştır. Bu alan pratiğinin Kemal Pir arkadaş tarafından ciddi eleştirildiği ve suç pratiği olarak tanımladığı bilinmektedir. Nihayetinde yaşanan bu pratiklerden dolayı önemli bir direniş süreci yaşanmış olmasına rağmen taktikte daralma, köylü tarzına düşme yaşanmış, direniş gereken çıkışın gerçekleşme zeminini oluşturamamıştır.

Kürt'ün klasik savaş tarzı olan mevzi savaşı ilk kez burada mücadele ortamımıza yansımıştır. Köylü isyancılığı denilen, mevziye dayalı olan bu savaş tarzı daha sonraki savaş tarzımız üzerinde de hep etkili olmuştur. Bu durum Kürt'ün klasik savaş tarzının toplumsal direniş süreci içerisinde neredeyse bir gen haline geldiğinin işaretidir.

Hilvan-Siverek direnişi Apocu hareket tarihinde ilk kez sistemli bir şekilde silahın kullanıldığı bir mücadeledir. Bu mücadeleyle sıçrama yapmak, gerillaya dönüşmek, bu eksende yeni bir süreç başlatılmak istenmiştir. Fakat ilk vuruş taktiğinde klasik Kürt savaş tarzının kendisini dayatması hedefe ulaşmayı engellemiştir. Köylü savaşına dönüşmesi tıkanmaya neden olmuştur. Bu tıkanma sonucunda hareketin birçok değeri bu zeminde harcanmış, hareket önemli oranda kadro gücünü ve maddi imkanlarını Siverek direnişinin hizmetine sokmak zorunda kalmaştır. Bütün bunlara rağmen izlenen savaş tarzı ve yaşanan tıkanma sonucu istenilen düzeyde bir sıçrama tahtasına dönüştürülememiştir.

Askeri hedeflere ulaşmada her ne kadar istenilen düzey yakalanamadıysa da Hilvan-Siverek direnişinin siyasal alanda yarattığı olumlu etki, diğerini dengeler nitelikteydi. Her şeyden önce Kürdistan çapında hareketin tanıtılmasına ve güç olmasına yol açmıştır. İşbirlikçi feodal güruha karşı geliştirilen bu mücadele ile kitlelerin coşku ve moral düzeyini yükseltmiştir. Ancak söz konusu nedenlerden dolayı askeri olarak gereken sonucu almaması, istenilen karakterde sıçramayı yapmamasına yol açmış, hatta örgütsel açılımın önünde de bir tıkaç rolünü oynamasına neden olmuştur. Bununla beraber kadronun sahip olduğu tecrübesizlik, amatör tarz ve dar pratikçilik diğer alanlarda da gelişen kitlesel kabarmaya yanıt olmadığı gibi, bunun bir sonucu olarak da örgütsel bir krizin çıkmasına sebebiyet vermiştir. 1980 yılına gelindiğinde hareketin böyle bir krizle yüz yüze gelmesinin faturası ağır olmuştur.

Bu dönemde PKK cephesinde bunlar yaşanırken, Türk devlet cephesinde farklı hazırlıklar yapılmıştır. Kendileri için adeta tehlike çanlarının çaldığını görmüşlerdir. PKK öncülüğünde gelişen mücadele, Kürt halkı üzerindeki ölü toprağını atmaya başlamıştır. Özgürlüğe, eşitliğe tutkun olan Kürt halkının tarihsel geçmişi yeniden gözler önünde canlanmıştır. Kürdistan'daki uyanış Türkiye'nin emekçi kesimleri üzerinde de etkilerde bulunmuş ve devleti zorlamaya başlamıştır. Dönemin gelip dayandığı evre, hem devlet hem de özgürlük hareketi açısından taktik ve stratejik bazı açılımları yapmayı zorunlu kılmıştır.

Önder Apo'nun Ortadoğu'ya çıkışı

Önderlik Ortadoğu'ya açılmadan önce çok önemli gelişmeler yaşanmıştı. Hilvan-Siverek direnişi gerillaya geçmenin tüm ülke sahasında ön hazırlık aşaması olacaktı. Siverek bir sıçrama tahtası rolünü oynayacak, Çermik, Ergani ve Adıyaman hatlarına açılım düşünülürken, Mardin üzerinden Botan'a, yine Dersim ve Serhat'a yoğunlaşma temelinde bir yaygınlaşma öngörülmüştü. Esas alınan taktik çıkış bu amaç içindi. Aslında Siverek

ve Hilvan arazisi gerilla savaşı için coğrafik olarak çok uygun değildi. Ancak burada kitle temelimiz vardı ve çıkış ancak burada gerçekleşebilirdi. Bu nedenle buradaki çıkış gerilla için uygun alanlara sıçrama rolünü oynayacaktı. Önderlik bunun üzerine Siverek mücadelesi için kısa ve öz bir gerilla talimnamesi vermişti. Burada verilen mücadelede başarı sağlanırsa, yüzlerce, hatta binlerce genci dağlara çekecek ve resmen gerillaya geçiş sağlanacaktı. Gerilla mücadelesi ülkenin en sarp dağlarında üslenerek devam ettirilebilinirdi. O dönemlerde TC devleti böyle bir gerilla mücadelesine karşı hiç hazırlıklı değildi.

Ne var ki Hilvan-Siverek'te yürütülen silahlı direniş bu beklentileri karşılamaktan uzak kalmıştır. Kozik savaşı klasik Kürt savaş tarzını geçmemiş, Kürt'ün hafızasında yer edinen bireysel mertlik ve kör cesaretini aşamamıştır. Taktik yaratıcılık, örgütlülük, esneklik ve kıvraklık isteyen gerilla tarzı, yöntemleri arka planda kalmıştır. Sabit mevziye dayanan savaş tarzı, zaman uzadıkça çetelere göre daha az tecrübeli, daha az deneyimli olan genç devrimcilere çok kan kaybettirmiştir. Kemal Pir arkadaş Filistin sahasından '80'lerde ülkeye döndüğünde, *"bunu kim yapmışsa yakasına yapışıp hesap soracağım!"* dediği çıkmaz ve trajedi bu gerçeklikti.

Yeni kurulan, örgütsel oluşumunu yeni yeni geliştiren, henüz Hilvan direnişinin sonuçlarını Siverek sahasında örgütlemeye çalışan PKK'nin tam da bu dönemde tarihinde zorlu bir sürece yol açacak olan bazı gelişmeler yaşanmıştır. Elazığ'daki tutuklanmalar ve çözülme, hareketimize karşı sistematik tutuklama ve operasyon sürecini başlatmıştır. Türk devleti devrimci mücadelenin kitleselleşmesine karşı daha Aralık 1978'de gerçekleştirdiği Maraş Katliamı'yla tahammül edemeyeceğini ortaya koymuştur. Maraş-Pazarcık hareketimizin etkinliğinin yoğun olduğu bir sahaydı. Burada yapılan katliam bir anlamda "ayağınızı denk alın!" mesajıydı. Bu anlamda Maraş Katliamı hareketin direnişi geliştirmesine ve PKK'nin kuruluş sürecine Türk devletinin verdiği yanıt olmuştur.

Yaşanan pratik askeri sorunlar, Şahin Dönmez'in yakalanıp hiçbir direniş göstermeden çözülmesi ve birçok yakalanmaya yol açması ile birleşince, 1979 yılının sonlarına doğru örgütsel sorunların ortaya çıkmasına yol açmıştır. Şahin Dönmez unsuru tüm bilgileri düşmana vermiş, düşmanla tam uyum içerisinde çalışarak, laneti ve ihaneti tekrar Kürt toplumunun bağrına yerleştirmeye çalışmıştır. Bu unsur örgütlenme alanında sorumluluk aldığı için tüm gelişmeleri yakından bilmekteydi. Tüm arkadaşların yerlerini, konumlanmalarını, hareket tarzlarını bildiği kadar Önderliğin de yerini bilmekteydi. Sorgucular bu kadar itirafı beklemedikleri için başta inanmamış ve hemen harekete geçmemişlerdir. Hareket, bundan yararlanarak belli bazı tedbirleri alabilmiştir. Bu şekilde peş peşe tutuklamalarla devlet hareket hakkında her şeyi bilir pozisyona gelmiştir. Artık hareket bu konumda kalamazdı. Bu gerçeklik yeni bir açılımı zorunlu kılmaktaydı. Ya dağlara, ya

yurtdışına çıkılacaktı. Dağlara çıkılsaydı belki belli bir süre ayakta kalınacaktı. Ancak Hilvan-Siverek mücadelesinin gösterdiği gibi gerilla savaş taktikleri ve yöntemleri uygulanamıyordu, bu da hazin bir sonu getirebilirdi. Ne böyle bir yapılanmanın karakteri ne de anlayışı oturabilmişti. Belki sahip olunan büyük inançla destansı kahramanlıklar sergilenecekti, bir dönem böyle götürülebilirdi fakat bir halkın kaderi söz konusuydu. Halkın özgürlüğü için yola çıkan devrimciler böyle bir yolu tercih edemezlerdi.

Diğer önemli bir husus ise hareketin dışa açık nefes kanalları olmadan salt içteki bir direnişle devrim ve halkın özlemlerine cevap verilemezdi. Tecrübesizlik temel bir neden olabilirdi ancak belirleyici olmaktan uzaktı. Sorunun tarihsel temelleri daha ağırdı. Söz konusu olan Kürt'ün tarihten günümüze gelen kültürü ve psikososyal kişilik yapılanmasının, bildiğini tekrar okuyacak olmasıdır. Özellikle uzun süreli bir direniş için gereken kadro eğitimini sağlamak, kadro yetiştirmek ve hareketin nefes kanallarını açmak için yurtdışına çıkış önemli ve gerekliydi. Bunun için Önderliğin yurtdışına çıkma kararı çok isabetli, anlamlı ve tarihsel bir karar olmuştur. Yurt dışı Avrupa olamazdı, çünkü böyle bir durumun mültecilikle sonuçlanma ihtimali yüksekti. Bu düzeyde yanlış bir konumlanmanın kısa sürede erimeyle sonuçlanması ihtimali işten bile değildi. Geriye Ortadoğu seçeneği kalıyordu. Ancak Ortadoğu sahasının tehlikesi çoktu, ilişki kurma kanal ve imkanları ise hemen hemen yoktu. Fakat Ortadoğu'ya çıkışın zorlukları ne kadar çok, imkanları ne kadar az olsa da Filistin devriminin etkisi ve gerilla tecrübesinin fazla olduğu bir sahada yapılacak hazırlıklar için avantajlı imkanlar sunuyordu.

Bu dönemde, diğer önemli bir gelişme de Türk devletinin içerisinde bulunduğu durumdu. Önderlik, Türk devletinin Türkiye sol hareketi ile birlikte PKK tarafından geliştirilen direniş çizgisini kolay hazmedemeyeceğini bilmektedir. Karakteri gereği ve yapısal sorunlarından dolayı Türk devletinin demokratik bazı açılımları yapması beklenemezdi. Yapacağı yeni açılımın, baskı sistemini daha köklü örgütlemekten ve devlet terörünü meşrulaştırmaktan geçmesi daha ağırlıklı bir ihtimaldi.

Önderlik, Türk devletinin var olan yapısal bünyesinin farklı hamleler geliştireceğini, bunun da faşist bir darbe düzeyinde olabileceğini tahmin etmekteydi. Gelinen aşamada Türk devlet sistemi tıkanmıştı. Sistem bir dönem yaşadığı tıkanmayı MHP ve farklı kontra örgütlenmelerle açmaya çalışsa da bu konuda başarılı olamamıştı. MHP yoluyla sol hareketi darbelemek istiyordu. Bunun için MHP'li ülkücüleri silahlandırarak, devrimcilere yoğun bir şekilde saldırtıyordu. Sistemin bu konsepti istenilen sonucu alamayarak, Türkiye'de sağ-sol çatışmasını gündemleştirdi. Ancak hesabında hiç olmayan Kürt sorunu ciddiyetle örgütlenmesini gerçekleştirmiş, direniş sürecine başlamıştı. Aslında 12 Eylül darbesinin en önemli ayaklarından biri budur. Birincisi, Türk devlet yapılanmasının geliştirdiği konseptin

kaosla sonuçlanması ve Türk sol hareketinin gelişim göstermesidir. İkincisi, Kürdistan'da ulusal kurtuluş örgütlenmesinin gelişmesidir. 12 Eylül darbesi gelişen bu mücadeleleri boğmak üzere gerçekleştirilen faşist bir harekettir.

Önderlik Türkiye'de yürütülen politikanın varmak istediği hedefe hangi yöntemlerle, nasıl ulaşmaya çalıştığını doğru tahlil etmiştir. Bunun için askeri faşist bir darbenin yapılacağını öngörmüştür. Yüksek öngörüye dayanan bu tahlil temelinde salt Kürdistan'a ve şehir örgütlenmesine dayanmanın çok riskli olacağını, zamanında ve hızla gereken hamle yapılmazsa boğulmanın kaçınılmaz olacağını tespit etmiştir. Bu öngörü temelinde Önderlik 1979 ortalarında yurt dışına çıkma kararı alır ve Ethem Akçam arkadaşın hazırlık yapmasıyla birlikte Batı Kürdistan'a geçerek bunu uygular. Bu çıkış tarihe damga vuran tüm inanç hareketlerinin bir dönem karşılaştığı duruma oldukça benzemektedir. Kürdistan tarihinde hicret anlamına gelen, böyle bir rol oynayan bu çıkış yeniden yazılacak çağdaş Kürdistan tarihi üzerinde hayati bir rol oynayacaktır. Çünkü örgüt çok ciddi bir çıkış gerçekleştirmiş, kitleler buna olumlu cevap vermiş, ancak örgüt kadrolarında yaşanan dar pratikçilik, amatörlük sonucu gelişmelere cevap verilemeyip, örgütsel bir kriz durumu yaşanmıştır. Bu nedenle içinde bulunulan şartlarda en doğru yol kısmi geri çekilme ve kadro eğitimiyle hazırlık yaparak, yeni bir hamleyi geliştirmeydi. Bunun için Önderlik Kobani'de bazı aile ilişkilerine dayanıp, kıt imkanlarla Suriye'den Lübnan sahasına kadar giderek, yaşanan çeşitli zorluklar ardından Filistin Kurtuluş Hareketi'yle ilişki temelinde eğitim imkanını yaratmıştır. Bu temelde içinde Kemal Pir, Delil Doğan ve Agit gibi arkadaşların da bulunduğu ilk eğitim gruplarını ülkeden isteyerek hazırlık süreci başlatılmıştır.

Önderliğin bu sürece ilişkin yaptığı değerlendirme oldukça çarpıcıdır: *"Devletin bu dönemde üzerimize gelişi genel olarak solun ve Kürtçülüğün gidişatının bir parçasıydı. Farklı bir konum gerektirecek bir durum da yoktu. Özgün ve uzun süreli bir direniş odağı olabileceği düşünülemezdi. Bütün göstergeler askeri bir darbenin gelebileceğini gösteriyordu. Yapılacak iki tavır vardı: Ya dağlara açılmak ya da yurt dışına Ortadoğu'ya çekilmek. Aslında iki tavra da yönelindi. 1979 sonlarında hareket ciddi kayıp vermeden her iki yöne çekilmenin bütün olanaklarına sahipti. Çekilmeler yavaş yavaş gerçekleşiyordu. Mazlum Doğan ve Mehmet Hayri Durmuş gibi bazı talihsiz yakalanmalar dışında ciddi bir kayıp yoktu. Hareket olunabilinmiş, parti ilan edilmiş ve varlığını uzun vadeye yayabilecek konumlara ulaşılmıştı. Dolayısıyla 12 Eylül darbesine karşı öngörülü olunabildi ve 1980 askeri darbesi gelmeden gereken yapıldı."*

Ülkeden Lübnan sahasına kadar gelinip, Filistin kamplarında eğitim görüldükten sonra yeniden dönüş süreci başlatıldı. Eğer bu gruplar tümüyle sağlıklı bir biçimde yerlerine ulaşıp, çalışmalara müdahaleyi tam olarak gerçekleştirebilseydi örgütsel krizin aşılması ve mücadelenin bir sıçrama yapması olanak dahiline girecekti.

Ancak, Kemal Pir arkadaş gruplarla birlikte Filistin sahasında eğitim görüp, Kürdistan'a döndükten sonra alanları dolaşırken büyük bir talihsizlik sonucu Batman-Sason yolu üzerinde yakalanmıştır. Bu yakalanma müdahale sürecini önemli oranda etkilemiştir. Diğer gruplar da yerlerine ulaşır ama sonuç alıcı bir düzey henüz ortaya çıkmadan 12 Eylül askeri darbesi gerçekleşmiştir.

PKK, Önderliğin yüksek öngörüsüyle eğer 12 Eylül cuntasının ayak seslerini önceden hissetmeseydi, çok ağır sorunlarla karşı karşıya kalabilirdi. Ama sezgi ve öngörü temelinde gelişen ihtiyat erkenden bir çıkış yolunun bulunmasına vesile olmuştur. PKK, Türk devletinden daha hızlı hareket etmiş, bu da Türk devletinin PKK'yi daha geriden takip etmesini beraberinde getirmiştir. Aslında Önderlik, Türkiye'nin adım adım bir askeri faşist cuntaya doğru yönelme, devrimci dinamikleri ezmek için fırsat kollama olasılığının olabileceği konusunda ilişkide olunan Türk sol gruplarını da uyarmıştır. Eğer bu uyarı dikkate alınıp bazı tedbirler geliştirilseydi belki de Türk solu bu kadar ezici darbe almayabilirdi. 12 Eylül faşist askeri darbesi gerçekleştikten sonra hareketimizin çok doğru ve yerinde olan geri çekilme kararını bazı gruplar eleştirmiştir. Dev Sol hareketi geri çekilmeyi yanlış bulmuş ve kaçış olarak değerlendirmiştir. Süreci görememe, tanıyamama ve doğru tahlil etmeme yaklaşımı belirgin olmuştur. Türk solunun bu umursamaz tavrı PKK'yi ciddiye almamayla birleşince gelişen faşist darbe altında ezilmesine neden olmuştur. Önderliğin yaptığı uyarılara doğru bir karşılık verilseydi şüphesiz ki durumları daha farklı olabilirdi. Ancak bilindiği gibi faşist askeri darbe Türk Sol hareketinin tüm direngen yapılarını ezerek günümüze kadar etkisi süren bir darbenin vurulmasına yol açmıştır. Hareketimizin geri çekilme ile aldığı tedbirler 12 Eylül askeri faşist darbesinin PKK'ye ölümcül darbeler vurmasının önüne geçmiştir. Bu süreçte elbette ki kayıplarımız ağır olmuştur. Ancak tedbirler olmasaydı bu faşist askeri darbe Türk solunda olduğu gibi bize de çok ciddi bir tasfiyeyi yaşatabilirdi.

12 Eylül faşizmine karşı büyük zindan direnişi

Her zorba egemenlikçi devlet anlayışı gibi Türk devlet tarihinde de zindanlar hep muhalif hareketlerin ezilmeye ve bitirilmeye çalışıldığı stratejik mevziler olmuştur. Zindanlarda yakın dönemde olduğu gibi geçmiş tarihte de muhalifler tutsak alındıklarında kaba işkencelerin yanı sıra en ince özel savaş yöntemleriyle kendi karşıtına dönüştürülmek için her şey yapılmıştır. Bu yöntemlerle teslim alamadıklarında ise infaz ve darağaçlarına asmaktan kaçınmamışlardır. İdam sehpalarıyla gelecek nesillere gözdağı verilirken, karşıtına dönüştürülenler ise umutsuzluğun, inançsızlığın ve kararsızlığın tohum ekicileri olmuşlardır. Karşıtına dönenler devrim umutlarını çürütme noktasında önemli roller üstlenmişlerdir.

Kuşkusuz 12 Eylül faşist askeri darbesi işkence ve zindan sistemini en çok geliştiren bir askeri darbe olmuştur. Bu yolla teslim alınmış bir toplumsal gerçeklik yaratmak istemişlerdir. Zindana aldığı bireyi vahşi işkence yöntemleriyle şekillendirmeye çalışırken, dışarıda toplumdaki insanları da aynı eksende açık bir cezaevi kültürüyle şekillendirmeye çalışmıştır. Bu nedenle toplumun tüm hücreleri üzerinde yoğun ve vahşi saldırılar uygulanmıştır. Tüm toplumsal yapılar askeri kışla kültürü sistemine tabi tutulmuştur. Farklı bir düşünce ve davranışa hiçbir şekilde izin verilmemiştir. Halkın her kesimini teslim almaya dönük siyasal, kültürel politikalar izlenmiştir. Rejime muhalif olan tüm kesimler ya katledilmiş ya kaçırtılmış ya da cezaevlerine alınmıştır. Böylece dışarıda ölüm sessizliğine bürünen bir toplumsal yapı şekillendirilmek istenmiştir. Bunun için insanlık dışı yöntemleri mubah görmüşlerdir.

1979 yılında hareketin kadrolarından bazıları tutsak düşmüş olmakla birlikte, esas olarak 12 Eylül darbesinden sonra yoğun ve kitlesel tutuklanmalar yaşanmıştır. Kısa sürede bu sayı binlere ulaşmıştır. Merkez komite üyeleri yanında orta kademe ve yeni katılanlarla beraber önemli sayıda kadro zindana alınmıştır. Binleri aşan yurtsever ve sempatizanlar da aynı süreçte tutuklanmışlardır. Türkiye'de vahşetin sınırsız bir biçimde uygulandığı en önemli zindan merkezlerinden birinin de Diyarbakır zindanı olduğu bilinmektedir. Diyarbakır başta olmak üzere cezaevlerine alınan tüm tutsaklara çok yoğun işkence ve her türlü insanlık dışı uygulama yapılmıştır. Amaç, cezaevlerindeki devrimcileri teslim almaktır. Türk cunta rejimi kendince dışarıdaki direniş odaklarını kırmış, tasfiye etmiş, artık sıra zindanlardaki devrimcileri teslim almaya gelmiştir.

İşin önemli bir boyutu da yakalanan devrimcilerin üstlendikleri rol ve içinde bulundukları konumdur. PKK her ne kadar diğer devrimci gruplar kadar darbe yemese de yine de öncü kadroların birçoğu yakalanmıştır. Çünkü askeri darbenin en önemli hedeflerinden birisi partimiz olmuştur. Amacına ulaşamayınca da tutukladığı kadrolar şahsında PKK'yi bitirmeye çalışmıştır.

Bu nedenle işkencenin en ağırı Diyarbakır zindanında vahşet düzeyinde uygulanmıştır. Diğer devrimci hareketlerde olduğu gibi zindan, PKK'lilerin ve PKK'nin bitirilme sahası olarak düşünülmüş ve Diyarbakır bunun pilot bölgesi seçilmiştir. Elazığ'da teslim olan Şahin Dönmez ve Yıldırım Merkit gibi hain kişiler devrimcilere işkence yapacak kadar karşıtına dönüştürülmüştür. Zindandaki tüm devrimcileri teslim almak için işkencenin dozajı alabildiğine arttırılmıştır. Kürt'ün yüreğine ve beynine ekilen ihanet tohumları bu ihanetçi kişilikler vasıtasıyla tekrar canlandırılmaya ve hareketimizi bitirmeye dönük planlar bütün yöntemlerle hayata geçirilmek istenmiştir.

Hareketimizin dışarıda kalan kadroları geri çekilme ile yurtdışına çıkarılmıştır. Bu dönemde yaşanan çatışmalarda Dersim, Karakoçan, Pazarcık,

Bingöl ve Mardin'de şehadetler yaşanmıştır. Ülke içinde dışarıda kalmış PKK direnişini geliştirebilecek pek bir güç kalmamıştır. Geriye kalan tek yer zindandır. Diyarbakır zindanı da bunun merkezidir. Onların hesabına göre Diyarbakır zindanındaki devrimciler düşürülürse PKK büyük oranda tasfiye edilecekti. Çünkü artık PKK'nin Kürdistan'da bir varlığı kalmayacaktı. Halkı umutsuzluğa sürükleyeceği gibi yurtdışına çıkanları da olumsuz etkileyecek ve inançsızlaştırarak mülteci yaşama itebilecekti. Bunun için düşmanın öncelikli amacı devrimcileri ideolojik ve iradi olarak teslim almaktı. İrade kırıldıktan sonra fiziki imhanın olup olmaması çok fazla önemli olmayacaktı. Amaç tutuklulara ideolojik olarak ihanet ettirmekti. Türk devlet sisteminin geçmişinde muhaliflerine zindanlarda uyguladığı yöntemlerle ihanet ettirme ve onları kendi özüne yabancılaştırarak, halka karşı kullanma örnekleri çok vardır. PKK'yi de aynı yöntemle istedikleri noktaya getirme çabaları yoğunca uygulanmıştır.

Bu dönemde herkesin dikkati cezaevleri üzerinde yoğunlaşmıştı. Cuntanın gelmesiyle beraber vahşi bir hal alan işkence ve inceltilmiş özel savaş yöntemleri devreye konulmuştur. Böylece zindan koşullarında tecrübesiz olan devrimci ve yurtseverleri tek tek düşürmeye başlamışlardır. Öyle ki 1981'in sonlarına doğru neredeyse teslim alınmamış bir devrimci kalmamış gibidir. PKK'li tutsaklar bu vahşete karşı direniş içerisine girmiş ve açlık grevinde ilk şehidini vermiştir. Türk kökenli (Maraşlı) olan Ali Erek arkadaş eylemin on beşinci gününde mide kanaması geçirerek şehit düşmüştür. Ali Erek arkadaş askeri, siyasi yönden yetkin ve zeki olan bir arkadaştı. Öyle ki bu özelliklerinden dolayı kendisine "Cin Ali" denilmekteydi. Zindanlarda hareketimizin ilk şehidi Elazığ cezaevinde 1979 yılında faşistlerin saldırısıyla şehit edilen Aytekin Tuğluk arkadaştır. Ali Erek arkadaş ise Diyarbakır zindan direnişinde şehit düşen ilk arkadaşımız olmuştur. Ancak 1981 açlık grevi direnişi ile sonuç alınamamış ve vahşet tüm hızıyla sürmüştür.

PKK'li tutsaklar ilk direniş denemesinin yarattığı başarısızlığı kader olarak görmemişlerdir. Direniş bir kez daha yeniden ama daha güçlü örgütlendirilmiştir. Geliştirilen direnişler, açlık grevleri ve ölüm oruçları denemelerinde belli bir tecrübe edinilmiştir. Direniş yeniden kırıldıktan sonra hemen her tutsak "başarısız olduk, Önderliğe ve arkadaşlara bunu nasıl izah ederiz" anlayışında olmuştur. Çünkü Apoculukta başarısızlığın gerekçesi yoktur; her koşul altında direniş vazgeçilmez yaşam tarzıdır. Bunu bilen tutsaklar daha farklı ve zengin içerikli yöntemlerle direnişi örgütlemeye çalışmıştır. Diyarbakır zindan direnişi diye tarihe geçecek görkemli ve onurlu direniş bu zemin üzerinde gelişmiş ve tarihte hak ettiği yeri almıştır.

Devrim tutsakları Diyarbakır zindanında geliştirecekleri direnişle PKK ve Kürdistan özgürlük mücadelesini savunacaklarının bilincindedirler. Zindandaki PKK'li önder kadrolar Mazlum, Kemal, Hayri ve Ferhat yoldaşlar başta olmak üzere, tüm önde gelen devrimciler bu zorlu süreçte asıl görev

ve rolün zindan tutsaklarına düştüğünün farkındadırlar. Ara dönemde devrim bayrağını dalgalandıracak olanın zindan olması bilinciyle hareket edeceklerdir. Mazlum Doğan arkadaş 1981'de dışarıya ulaştırabildiği mektupta, *"Geri dönüş için acele edilmesin, sağlam bir hazırlıktan sonra ülkeye dönülsün. O zamana kadar direniş bayrağını biz dalgalandıracağız. Direnişimizi ve sesimizi tüm dünyaya duyurmak gerekmektedir"* diyerek sorumluluğu bizzat üzerine almış, nasıl bir fedakarlık ve sorumlulukla sürece yaklaştığını göstermiştir. Hayri arkadaş ise tarihteki tüm Kürt direnişlerinin geride hiçbir yazılı belge bırakmadan bastırıldığını, dolayısıyla tarihe mal olmuş miraslara dönüşemediğini, her ne pahasına olursa olsun savunma yapmaları gerektiğini vurgulayarak, direnişin nasıl bir sorumlu anlayışla sürdürüldüğünü açıklamıştır.

Bu denli derin ilkesel yaklaşım PKK'li önder kadroların tarihte eşine ender rastlanılacak türden bir direnişi sergilemelerine götürecektir. Okudukları kitaplardan öğrendikleri dışında zindanlara ilişkin herhangi önemli bir bilgileri yoktur. Tecrübesizlik alabildiğine hakimdir. Buna rağmen girdikleri ilk ölüm orucu eylemi 43 gün sürecektir. Zamanla eylem türleri ve direniş yöntemleri üzerine tecrübe kazanırlar ve iradeleri çelikleşir.

Direnişlere rağmen fiziki işkenceler yanında insan onurunu ayaklar altına alan uygulamalarda da belirgin bir artış yaşanır. 21 Mart 1982 tarihinde Mazlum Doğan arkadaş bu duruma müdahale etmeleri gerektiğine karar verir ve Newroz günü üç kibrit çöpüyle Newrozu kutladıktan sonra tarihe geçecek olan eylemini gerçekleştirir. Mazlum yoldaşın eylemi direnişe yeniden ama daha güçlü düzeyde yön vermede bir kilometre taşı rolünü oynar. İhanet ettirme girişimlerinin çokça yaşandığı günlerde şehadetiyle ihanete ve ölüme meydan okuyan bu direniş yöntemi PKK kadrolarını çelikleştirirken, düşmanı kahreder. Apocu ruhun hiçbir koşul altında teslim alınamayacağını, aksine bu ruhun sürekli ve her yerde direnişi sergileyeceğini gösterir.

Hemen ardından Dörtler'in eylemiyle ihanetin sis perdesi yırtılır. 17 Mayıs'ı 18 Mayıs'a bağlayan gece Ferhat Kurtay, Eşref Anyık, Mahmut Zengin ve Necmi Öner yoldaşlar bedenlerini ateşe vererek ölümsüzleşirler. Dörtlerin eylemi Mazlum yoldaşın çaktığı üç kibrit çöpüyle buluşmuş, direnişin zafere götüreceği inancını beyinlere yerleştirmiştir.

Direniş eylemlerinden sonra tarihe yön veren, ihanet-teslimiyet ve bu yönlü tüm çabaları yerle bir eden 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Eylemi başlar. Eylem 14 Temmuz 1982 yılında *"PKK bize teslimiyeti değil, direnişi öğretti. Yaşamdan bıktığımız ve yaşam gücünü gösteremediğimiz için ölümü seçtiğimiz sanılmasın. Biz yaşamı uğruna ölecek kadar çok seviyoruz"* şiarıyla başlar. Direniş tüm hızıyla sürerken *"Teslimiyet ihanete, direniş zafere götürür!"* sloganı temel yaşam şiarı haline gelir.

Direniş sürecinde Kemal Pir 7 Eylül'de, Mehmet Hayri Durmuş 12 Eylül'de, Akif Yılmaz 15 Eylül'de, Ali Çiçek yoldaş 17 Eylül'de şehadete ulaşırlar. Bu

önder kadroların tarihsel direnişleri ve şehadetleri hareketimiz açısından yeni bir dönemi başlatmanın startını verecektir. Hareketimizin tutsak kadroları bu direnişler sonucunda ilk kez tarihi ters yüz ederek düşmanı dize getirirler. Kürt halkı PKK öncülüğünde ilk kez zindanda düşmana karşı büyük bir zafer kazanmış, bununla yürüteceği mücadelenin zeminini güçlendirmiştir. 14 Temmuz tarihi Kürt halk direnişinde devrimci ruhun şahlanışı, koşullar ne olursa olsun teslim olmamanın, kendini çözümsüz bırakmamanın, kimlikli ve onurlu yaşama bağlılığın adı olmuştur. Bu anlamda 14 Temmuz direnişçiliği Önder Apo'nun temsil ettiği mücadele çizgisinin nasıl büyük kahramanlıkları ve yiğit kişilikleri yarattığının kanıtlanmış ifadesi olmuştur. Bundan sonraki tüm mücadele tarihimiz 14 Temmuz ruhuyla anlam bulmuş ve temel direniş çizgisi haline gelmiştir. Önderliğimiz yurtdışı sahasındaki hazırlıkları ve hamle dönemini de 14 Temmuz ruhunu yaşatmaya adamıştır.

Filistin-Lübnan sahasında gerillalaşmaya doğru

Önder Apo, Lübnan'daki Filistin sahasına açılırken, deyim yerindeyse bilinmezliğe doğru bir yol almıştı. Çünkü tek bir ilişki olmadan çıkış yapılmıştır. Filistin Kurtuluş Örgütü o dönemlerde Güney Lübnan'da hakim bir güçtü. Bu sahada Ortadoğu ve dünyanın birçok örgütü bulunmaktaydı. Devrimci örgütlerin sahası olarak da adlandırılabilecek bir sahadır ve yeni çıkışlar için ilham kaynağı rolündedir. Devrimci örgütler bu sahada eğitimlerini gördükten sonra devrimi kendi ülkelerine taşımak üzere çalışma yürütüyorlardı. Ancak burada faaliyet gösteren, eğitim gören birçok örgüt önceden çeşitli yollarla Filistinli gruplarla ilişkilenerek, orada kendilerine yer açmışlardı.

Önderlik tek bir ilişkiye sahip olmadan bu sahaya gitmiştir. Ne maddi bir imkan, ne tanıdık bir çevre bulunmaktadır. Devrim ısrarı, inanç, düşünsel düzeydeki derinlik ve yaşam tarzında gösterilen tutarlılıkla adeta iğne ile kuyu kazarcasına devrimci çevrelerle ilişki kurulmaya çalışılmıştır. Güneybatı Kürdistan'daki dost Kürt çevre ve ailelerin de yardımlarıyla Filistin Demokratik Kurtuluş Cephesi, Filistin Halk Kurtuluş Cephesi ve Filistin Mücadele Cephesi ile önceleri sınırlı da olsa bir ilişki geliştirilir. Yaser Arafat'ın El-Fetih Hareketi Filistin hareketleri içerisinde en etkin örgüt konumundadır. Ancak tam da bu dönemde Türk devletinin El-Fetih ile ilişki kurması nedeniyle bizimle ilişkileri çok sıcak olmamış, belli bir düzeyde kalmıştır.

Hareketimiz Suriye-Lübnan sahasına çıktığında hiçbir ilişki ve dayanak olmadığı gibi önceden buralara gelip ilişki kuranların, hareketimiz hakkında çok ciddi anti propaganda yapmış oldukları görülmüştür. Hareketin uluslararası sahaya açılmaması için düşman güçler çok yoğun tedbirler almıştı.

Hatta birileri PKK adına önceden gidip ilişki kurmuşlardı. Bu çok ciddi bir sorun olmuştu. Bizi ise PKK değil, bir nevi Türkeş partisinin Kürdistan'daki bir kolu gibi göstermeye çalışmışlardı. DDKD'nin (Devrimci Doğu Kültür Dernekleri) o zamanki temsilcilerinin PKK adını kullanarak, gelip ilişki kurduğunu öğrenmiş olsak da bunun kimin oyunu ve ne amaçla yapıldığı tam olarak anlaşılmamıştır. Ama hareketimizi uluslararası alanda barajlamaya dönük çabaların bir sonucu olduğu da açıktır. Bütün bu engeller büyük bir sabır, ısrar ve metanetle sürdürülen diplomatik mücadele ve pratikteki kararlı duruşla aşılmış ve böylece Filistin ve diğer çevrelerle adım adım ilişki kurma olanakları yaratılmıştır.

Belirttiğimiz Filistin hareketlerinin kamplarını Kürdistan devrimcilerine açmalarıyla giden gruplar eğitim görmeye başlamışlardır. Filistinlilerin giderek dostluklarını güçlendirmesinin temel nedeni Kürdistan devrimcilerinin kararlılığı, fedakarlığı, katılımcılığı ve devrimci duruşlarıdır. Bunun üzerine Önderlik ülkeden grupların Filistin sahasına gönderilmesi için talimat vermiştir. Ancak ülke yönetimi durumu kavramaktan uzak kalmış, çalışmaların duracağını düşünerek, Önderliğin gelmesini istediği kadroların yarısını göndermiştir. Böylece Kemal Pir, Delil Doğan gibi arkadaşların da içinde bulunduğu ilk gruplar Filistin'e giderek eğitim görmüşlerdir. Ardından, ülke pratiğindeki amatör, dar pratikçilik gibi yetersizlikleri aşmak için tekrar ve hızla ülkeye düzenlemeler yapılmıştır.

Fakat daha sonra 12 Eylül faşist askeri cuntanın gelişmesiyle birlikte alınan geri çekilme kararı temelinde dışarıda kalan kadroların hemen hemen tümü bu sahaya çekildi. Geri çekilme perspektifi temelinde hareketimizin yürüttüğü genel ve yaygın olan faaliyetler durdurulmuştu. Ülke içerisinde sadece gizli dar bazı birimlerin bırakılarak her bölgeden seçilmiş kadroların Lübnan sahasına çekilmesi, geri kalan kadro ve sempatizan çevrelerinin kendilerini korumaları öngörülmüştü. Ancak gerek bırakılan gizli birimler, gerekse de kendini korumak için çeşitli yerlere gidenlerin tümü 1981 yılı süreci içerisinde yakalanmışlardı. Böylece örgütlü birimler sınırlı bir biçimde Mardin'in bir-iki bölgesi dışında kalmamıştı.

12 Eylül cuntası ile beraber her bölgede tespit edilen arkadaşlar Filistin sahasına bu temelde çekilmiştir. İlk etapta 150 civarında bir kadro sayısı gruplar halinde yeni eğitim sahasına ulaşmıştır. '81' süreci genelde bir geri çekilme sürecidir. Yıl boyunca Dersim ve benzeri alanlarda kalan kadroların çekilmesiyle 200'ü aşkın kadronun Lübnan sahasına ulaşması sağlanmıştır. Yurtdışına çekilen kadrolar gruplar halinde Filistinlilerle beraber çeşitli yerlere yerleştirilerek, hem askeri hem de yoğun bir siyasi eğitime tabi tutulmuşlardır.

12 Eylül faşizminin devrimci potansiyele indirdiği darbelerin etkisi arttıkça işin ciddiyeti daha iyi anlaşıldı. Daha önce darbe uyarısını ciddiye almayan Türk solundan bazı çevreler bizden destek istedi. Özellikle Dev-Yol hareketi

Türkiye'de aranan ve zorlanan kadrolarını çekmek için destek istemişti. O süreçte toplam olarak yüze yakın Dev-Yol kadrosunu Suriye üzerinden Lübnan sahasına ulaştırmayı sağlamış olduk. Bu dönemde tüm merkezi yakalanan Dev-Yol'un tek yakalanmayan, dışarıda kalmış merkez üyesi olan lider pozisyonundaki Taner Akçam Önderliğin yanına birçok kez gelmişti. Önderlik, yeniden daha güçlü bir devrimci dönüşün nasıl olması gerektiği konusundaki düşüncelerini yoğun bir biçimde kendisine aktarıyor ve tartışıyordu. Ancak bu kişinin devrimi geliştirme niyeti yoktu. Dolayısıyla Ortadoğu'ya çekilen ve eğitim gören kadroların yeni bir hamle ve mücadele süreci için ülkeye dönüşü değil, tek tek Avrupa'ya aktarılmasını pratikleştirmişti.

Bu döneme kadar hareketin çekebileceği kadrolar çekilmiştir. Kadrolar bir yandan yoğun askeri ve siyasi eğitime tabi tutulurken, diğer yandan diplomatik faaliyetler yürütülmüştür. 12 Eylül faşizmine karşı devrimci ittifak çalışmaları yürütmek kadar, diğer ülkelerin devrimci hareketleriyle de ilkeler ekseninde ilişkiler geliştirilmeye çalışılmıştır. Türkiye sol hareketinden beş örgütle yapılan ittifakla FKBDC (Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi) oluşumu kurulmuştur. Ortadoğu'da yapılacak belli hazırlıklar ardından ülkeye yönelmek ve devrim hareketini birleşik bir cephede başlatmak temel amaçtır. Ancak güçlü devrimci bir cepheyle cunta faşizmine karşı bir duruş ve gelişme sağlanabileceği düşünülüyordu.

Kürt gruplar da aynı çalışmaya dahil edilmek istenmiştir. Kürt gruplarıyla mücadele birliğine ilişkin tartışmalar sürdürülse de ülkeye dönüş niyetlerinin olmaması ve teslimiyetçi eğilimleri böyle bir cepheyi geliştirme önünde engel olmuştur. Sonuçta Kuzey Kürdistanlı Kürt gruplar böyle bir mücadele cephesine yanaşmadığı gibi Avrupa'da mültecileşme yolunu seçmişlerdir. Türk solunun tavrı başlangıçta olumlu olsa da, sonradan gerçekten uzun ve çetin bir savaşımın gündemde olduğunu görünce bundan ürküntü duyarak onlar da vazgeçmişlerdir.

Durum böyle olunca, hareketimiz bir halkın binlerce yıldır sürüp gelen özgürlük sorununu çözmek kadar, Türkiye'de faşizmi yıkmanın mücadelesini de bir başına, kendi özgücü üzerinden yürütmek durumunda kalmıştır.

1982 yılında gelişen İsrail saldırısında Apocu hareketin militanları bulundukları her yerde en görkemli direnişi göstererek, halkların ve ezilenlerin kardeşliği ile özgürlüğünü sağlamak için gerektiğinde canlarını feda etmede tereddüt etmeyeceklerini göstermişlerdir. Filistinliler son mevzilerini terk edene kadar, PKK militanları bulundukları hiçbir mevziyi bırakmayarak direnişi sürdürmüşlerdir. Özellikle Kala Şiqêf'teki direniş Filistin halkının dilinde destanlaşmıştır. 11 PKK'li devrimcinin şehadeti, 15'nin de esaretiyle sonuçlanan bu direniş, hareketimize çok büyük bir saygınlık kazandırmıştır. Hareketimizin Filistin denetimindeki Lübnan sahasında kendine yer açmasının en büyük nedenlerinden biri de budur. Direnişiyle, emeği ve yaklaşımıyla bunu hak etmiştir.

Bu açıdan ’82’ süreci mücadele tarihimizde oldukça önemli bir dönemdir. Bugüne kadar sürdürülen direnişin temelleri bu süreçte atılmıştır. Bizzat Önderliğin denetiminde gelişen eğitsel faaliyetler kadro yaratmada önemli bir rol ve işlev görmüştür. Çünkü hareket çok zor bir süreçten geçmiş ve o zor süreçten kurtulan kadrolar Lübnan sahasına çekilmiştir. Çekilirlerken beraberlerinde çeşitli sorunları da getirmişlerdir. Cuntanın ülkede yarattığı vahşet ve şiddet ortamı geri çekilmenin yarattığı psikoloji ile insanlarda moralsizlik, ruhsal daralma vb kişilik sorunları bir hayli kendini dışa vurmuştur.

Bu dönemde bazılarının bozguncu girişimleri de vardır. Önderlik genel çalışmaları rayına oturtmak kadar, bu bozgunculuğu boşa çıkarmak için de uğraşmıştır. Bu eksende yürütülen en önemli çalışma 1981 yılında I. Konferans’ın gerçekleştirilmesidir. Birçok kadro ilk kez böylesine kapsamlı bir toplantıya katılım sağlamıştır. Bu toplantıda tüm sorunların tartışılarak çözümlenmesi kadar, yeni döneme ilişkin mücadele stratejisinin belirlenmesi de esas alınmıştır.

I. Konferans’ta Önderlik “ne yapmalı?” sorusunu tartışmaya açmıştır. Tıpkı bizim gibi Lenin de Rus devriminin 1902’de yaşadığı örgütsel krizden çıkması için “ne yapmalı?” sorusunu ortaya atmış, aynı isimle bir kitap yazmış ve o zaman cevap olarak Rusya koşullarında bir gazetenin çıkarılmasının ilk adım olabileceğini belirlemiştir. O zaman RSDP’nin (Rus Sosyal Demokrat Partisi) içinde bulunduğu örgütsel krizi aşması için çıkarılan Iskra adındaki gazete önemli bir işlev görmüştür. Partinin Bolşevik kanadı bu gazetenin dağıtımı üzerinden örgütsel iskeletini yaratmayı esas almış ve önemli sonuçlar elde etmiştir. Elbette bir gazetenin Rusya devriminde oynadığı rolü Kürdistan devriminde oynamayacağı tartışmasızdır. Ne var olan koşullar, ne de toplumdaki aydınlanma düzeyi buna yetmemektedir. O halde Kürdistan’da Iskra’nın rolünü oynayacak araç ne olabilirdi?

Kürdistan’da bir mücadele yürütülmüş, örgütsel kriz yaşanmış, ardından cunta darbesi gerçekleşmiştir. Yaşanan örgütsel krizin aşılması kadar, vahşi yöntemler uygulamakta olan askeri faşist cunta rejimine karşı bir atılıma dönüşecek uygun bir taktik çıkışa ihtiyaç bulunmaktadır. Önderlik “ne yapmalı?” sorusu etrafında tartışmayı derinleştirerek, ortak bir sonuç elde etmek istemiştir. Fakat Önderliğin tüm çabalarına karşın, kimse sağlıklı bir görüş sunamamıştır. Hatta Önderlik konferansta bazı arkadaşları kaldırarak, *“Siz eylemcisiniz, eylemci olma iddianız var. Bu konudaki görüşünüz nedir, bize söyleyeceğiniz taktik çıkışlar neler olabilir?”* diye sormuştur. Fakat yeterli ve doyurucu bir yanıt alamamıştır.

Sonuç olarak Önderlik gereken açımlamayı kendisi yaptı. Öngördüğü çerçeve şu temeldedir: Rusya’da Iskra Gazetesi’nin oynadığı rolü Kürdistan’da silahlı propaganda birlikleri oynayacaktır. Bu temelde I. Konferans’ta karar altına alınan en önemli gelişme gerilla savaşının ön aşaması olan silahlı propaganda faaliyetinin başlatılmasıydı. Böylece yeni bir çerçeve belirlendi.

Çünkü faşist cuntanın yarattığı tablo gerçekliği karşısında başka türlü hiçbir faaliyet yürütme olanağı bırakılmamıştı. Cuntanın kirli yüzünü ve politikalarını boşa çıkaracak, kitlelere kavratıp, örgütlenmesine yol açacak temel araç silahlı propaganda olacaktı. I. Konferans'ın ulaştığı perspektif ve kararlaşma düzeyi kadroların kafasında var olan muğlaklığı önemli oranda gidermişti. Böylece kadro daha kararlı ve net bir düzeye ulaşmıştı.

Bu temelde konferans örgütsel toparlanmada ciddi bir rol oynamıştı. Özellikle cuntanın büyük bastırma hareketi karşısında toplumun susturulduğu bu karanlık dönemde saflarımızda da umutsuz, karamsar dolayısıyla kendini sürece katmayan duruşlar ortaya çıkmıştı. Bütün bunların giderilmesi, Önderlik etrafında toparlanan belli bir kadro kesimin yoğunlaşmasına yol açmıştı. Bununla birlikte yeni dönem planlamasının bir diğer gelişmesi de 1982 yılı başından itibaren Serxwebun Dergisi'ni sistemli ve istikrarlı bir yayın çizgisine ulaştırma kararıdır. Önderlik daha önce yurt dışına birkaç kadro göndermişti. Semir, Fatma ve Baki gibi kişilikler de gönderilenler içinde vardı. Bunlar fazla bir gelişme yaratamadıkları için başka kadrolar da gönderildi. Gazete çıkarma, yurtdışı örgütsel ve diplomatik çalışmalar için yeni düzenlemeler yapıldı.

I. Konferans'ın önemli planlamalarından biri de Lübnan sahasında yürütülen hazırlık çalışmalarıydı. Eğitsel faaliyetler bu konferansın koyduğu çerçeve temelinde yoğunlaştırılmış ve derinleştirilmişti. Mücadele stratejisine ilişkin de bazı kısa belirlemeler yapılmış, uzun süreli halk savaşı biçiminde bir savaş tarzının esas alınacağı ortaya konulmuştu. Fakat yürütülecek bu mücadelenin çerçevesi, özellikleri, taktikleri net ve geniş bir düzeyde konulmamıştı. I. Konferans'ta ilk kez buna nasıl giriş yapılacağının açılımı kısmen yapılmıştı. Bu mücadele stratejisinin çerçevesi esas olarak Önderliğin 1981 yılının sonunda ülkeye geçecek ilk gruba yaptığı konuşmalarla ortaya konulmuştu. Benim de içinde olduğum 22 kişilik grup, ülkeye ve pratiğe gidecek ilk grup olarak çeşitli kamplardan çağrılmış ve Şam yakınlarında bulanan Filistin Demokratik Cephe'sinin donanımlı bir kampında bir araya getirilmişti. Bu grup içerisinde, Mehmet Karasungur, Mahsum Korkmaz, Şahin Kılavuz, Gözlüklü Ali, Kızıltepeli Sadık gibi ilk ülke grubunda yer alıp sonradan şehit düşen arkadaşlar vardı. Yine daha sonra ihanet eden Terzi Cemal, Nebil gibi kişiler de vardı. Önderlik ilk kez orada bir hafta boyunca günde sekiz saat süren çözümlemelerle uzun süreli halk savaşı stratejisini nasıl ele almamız gerektiğini konuşma halinde sundu. Önderliğin konuşmaları kasete alınıyor, bizler de not alıyorduk. **"Kürdistan'da Zorun Rolü"** kitabı böylece yazılmış oldu. Mücadele stratejimiz I. Konferans'ın kararlaşması temelinde netleşmişti. Aynı dönemde **"Kürdistan Ulusal Kurtuluş Problemi ve Çözüm Yolu"**, **"Örgütsel Sorunlarımız ve Çözüm Yolları"** gibi kitaplar da çıkarılarak mücadelenin genel perspektifi '82 yılı itibariyle somutlaştırılmıştı.

1982 yılında hem Lübnan sahasındaki savaş hem de aynı dönemde gelen cezaevi direnişleri ve şehadet haberleri ortamında PKK II. Kongresi gerçekleşti. II. Kongre'nin en önemli kararı ülkeye geri dönüş kararıdır. Zindan direnişleri ve şehadetlere de alınan bu kararla yanıt olunacaktı. Diğer bütün konularda PKK I. Konferansı çerçeveyi çizmişti. Yazılar yazılmıştı. II. Kongre'nin rolü I. Konferans kararlarını onaylamaktı.

Bu dönemde Semir unsuru Ziyad ile beraber hazırlıkları boşa çıkarma gayretlerinde bulundu. Önderlik bu kişiliklerin yapmak istedikleri ve varmak istedikleri hedefleri biliyordu ve buna karşı bazı tedbirler geliştirdi. O dönemde tasfiyeci grubun önemli öğesi durumunda bulunan Davut (Resul Altınok) çıkardığı sorunlardan dolayı soruşturmaya alındı ve ardından yapılan kongreye de dahil edilmedi. Resul'un önce soruşturmaya alınması ve bu nedenle kongreye katılmayışı Semir öncülüğündeki tasfiyeci girişimin planlarını biraz boşluğa düşürdü. Boşluğa düşünce de kongrede istedikleri çıkışı yapamadılar. Sağda solda ileri geri bazı konuşmalar yapsalar da esas olarak yürütmek istedikleri tasfiyeci planları yürütemediler.

Ülkeye dönüş

İkinci Kongre ile birlikte ülkeye dönüş resmi bir karara dönüştürülmüş oldu. Zaten güçlerimizin çoğu sınırdaydı. Mehmet Karasungur ve Agit arkadaşlar İran üzerinden ülkeye geçmişlerdi. Ben de o süreçte Suriye sınırında bulunmaktaydım. Dolayısıyla sınırda bazı ön hazırlıklar yapılmıştı. Ülkeye dönüş kararı kongrede resmiyet kazanınca 1982 yılından itibaren içeriye akışlar daha da sistemli gerçekleştirildi.

Bu dönemin önemli diğer bir gelişmesi de 1982 yılı başlarında KDP ile yapılan ittifaktır. Özellikle hareketimizin Güney Kürdistan'a geçmesi ve oradan yararlanma ihtiyacı yoğundu. Yine Botan alanı gerillayı Kürdistan'a yerleştirme planında temel bir halkayı oluşturuyordu. Kuzey Kürdistan'ın Güney'e olan sınır bölgelerinde KDP'nin etkisi bulunmaktaydı, hatta buralar önemli oranda KDP'nin hareket sahasıydı. Bu açıdan bizim böyle bir ittifaka ihtiyacımız vardı. KDP de aynı dönemde bir daralma içindeydi. Sol çevre ve güçlerden tecrit edilmiş bir pozisyon içerisinde yalnızlığı yaşamaktaydı. '75' yenilgisi ve diplomaside ABD İsrail ikilisi ile anılması KDP'yi Ortadoğu'da tecrit altına almıştı. O dönemde İsrail ve Amerika gibi güçler çokça teşhir edilmişlerdi. Bu tecritlik ve yalıtılmış gerçeklik karşısında KDP'nin de biraz nefes almaya ihtiyacı vardı. Bu temelde yapılan ittifak ile biraz nefes alma ve açılım yapma imkanı gelişti. İttifakın her iki taraf için önemli sayılabilecek bazı yararları da oldu. Fakat ittifakın diğer bir amacının güçlerimizi daha çok Güney'de denetim altında tutarak, kontrolü sağlamak olduğu da sonradan daha iyi anlaşıldı.

Bir yandan Güney Kürdistan ile ilişkiler düzenlenirken, öte yandan Filistin'deki hazırlıklarımız sürüyordu. Gerillanın ilk şekillenmesini belirleyen en temel faktör Filistin sahasındaki eğitsel faaliyetlerdir. Bu açıdan Filistin'in Kürdistan devrimine yaptığı katkı önemlidir. Belki maddi katkılar yapmadılar ama gücü eğitmede ve zemin sunmada önemli bir rol oynadılar. Aslında Filistinliler güçlerimizi eğitirken, güçlerimizin uzun süre kalıp, onlar için savaşacaklarını düşünüyorlardı. Savaş konusunda güçlerimizin hiçbir sorunu yoktu. Orada bulunduğumuz süre içerisinde İsrail'den gelen saldırılarda en ön cephelerde yer alanlar bizim güçlerimizdi. Bu açıdan Filistinlilerde yeterli ve doğru anlayış olmasa da o zemin Kürdistan devrimi için iyi değerlendirildi. Bu zemini bu kadar güçlü düzeyde değerlendiren Önderliğin derin bakış açısı olmuştur. Bugün bile Kürdistan'da yürütülen mücadelenin ve gelişen gerillanın dayandığı zemin bu sahada elde edilen birikimlerle olmuştur. Esas olarak mücadelenin gelişmesinde güçlerimizin orada aldığı eğitimin payı büyüktür. Belirtilen gelişmeler ekseninde 1983 ortasına gelindiğinde ülkeye dönüş çalışmaları önemli oranda tamamlanmıştı.

1983 yılına kadar Lübnan sahasına çekilip eğitilen güçlerimizin toplam sayısı 285'tir. Bu kadrolardan bazı arkadaşlar Avrupa çalışmaları için görevlendirilmişti. Hasta arkadaşlarla beraber kararsız ve dökülen bazı tipler de vardı. Bazıları da o zaman fiziki olarak hareket içerisindeydi ama ruhen uzaklaşmışlardı. Bunlar daha sonra 1983 sürecinde kendini dışa vuran Semir provokasyonu ile açığa çıktılar.

1982-1983'lerde gerilla hareketini geliştirmek hem Türkiye, hem de Kürdistan için en acil ihtiyaç duyulan devrimci bir çıkış durumundaydı. Çünkü faşist askeri cunta kendi sistemini, kurdurduğu çeşitli kurumlarla ve siyasal partilerle kalıcı bir biçimde oturtma aşamasına girmişti. Herhangi bir karşı çıkışın ve müdahalenin olmaması halinde, cunta sistemi tümüyle pekişecek, anti demokratik faşist bir sistemin kalıcılaşmasının, boyalı bir demokrasi perdesiyle halklara yutturulması süreci tam oturtulacaktı. Aynı zamanda Kürdistan'da Kürtlüğe ait her şeyin yasaklanması o denli ilerlemişti ki insanların kendi evleri içerisinde bile Kürtçe konuşmaları ajanlar yoluyla dinletiliyor ve soruşturma konusu olabiliyordu. Bu sistemin oturtulması Kürt halkı için yok edilme sürecinin kesinleşmesi anlamına gelecekti. Yoğun bir şiddet, baskı ortamında uygulanan yasak ve asimilasyonla toplumun başkalaşıma uğratılma süreci bütün boyutlarıyla hızlandırılmıştı. Cuntanın kurumlaştırmakta olduğu bu faşizan sisteme karşı mutlak bir çıkışa ihtiyaç vardı. Hem Kürt halkı, hem Türk halkı vahşi baskı yöntemleriyle susturulmuş, Türkiye ve Kürdistan adeta bir sessizler ve dilsizler diyarına dönüştürülmüştü.

Verdiğimiz sözlere bağlılığın ve insan olmanın temel ölçütü, faşist cuntanın kurumlaşması sürecine karşı sessiz kalmamak ve mutlaka bir adım atmaktan geçiyordu. Bu sorumluluğu derinden hissetme vardı. Bu nedenle Önder Apo'nun öncülüğünde partimiz PKK tek başına da olsa, bu sorumluluğa

sahip çıkmayı vazgeçilmez bir görev olarak gördü. Bu temelde geri dönüş kararını alarak Kürdistan'da başta silahlı propaganda faaliyetleriyle hazırlık yapma ve gerilla savaşını başlatmayı önüne koydu. Bu eksende yapılan hazırlıklar gözden geçirildi, gerekli olan tüm plan ve projeler üzerinde yoğunca durulduktan sonra, pratikleştirilme süreci başladı. Bu amaçla Mardin, Urfa, Adıyaman, Dersim, Amed vb alanlara öncü gruplar gönderildi. Gönderilen gruplar öncelikle coğrafyayı tanıyacak ve halk ile bağlantıları sağlayacak, bazı ilk örgütlenmeleri geliştirecekti.

Coğrafyamız, gerilla mücadelesi için stratejik önem arz etmektedir. Kürdistan coğrafyası heybetli dağları, geçit vermez sarp kayalıkları, derin vadileri, geniş ormanları, akarsuları, pınarları, zengin bitki ve hayvan çeşitleri ile egemenlere karşı tarihin tüm direnişlerinde Kürt halkının yaşamını korumada en büyük dostu olmuştur. Kürt halkı kültürünü, kimliğini, değer yargılarını, toplumsallığını kendi coğrafyasının niteliğiyle yaratmış ve bu temelde korumaya çalışmıştır. Dicle ve Fırat'ın bereketli kolları arasında neolitiğe analık yapmış olan Kürtler tarihte birçok ilke imza atmış olmasına rağmen devletçi uygarlığın saldırılarıyla birçok yıkımı da yaşamıştır. Eğer tarihten tümden silinip gitmemişse bunda köklü kültürel değerlerinin yeri kadar coğrafyasının da belirleyiciliği olmuştur. Tarihin her döneminde geliştirilen saldırılara karşı Kürdistan dağları direniş kaleleri rolünü oynamıştır. İşte gerilla mücadelesi bu muazzam coğrafyaya dayanılarak yürütülecekti. Halkımız ve ideolojimiz ile birlikte bizim en büyük müttefikimiz dağlarımız olacaktı.

Birçok bölgeye aktarım yapılmış olsa da gerillanın oturtulacağı ve esas çıkışı yapacağı saha Botan olacaktı. Botan, gerillanın üsleneceği ve esas çıkışını oradan gerçekleştirerek ülkeye yayacağı bir sıçrama ve yayılma zemini olarak tespit edilmişti. Önderlik daha o zamanlarda Botan için "Kürdistan'ın kalbi" tespitini yapmıştı. Dört parçayı birbirine bağlayan, gerilla için muazzam coğrafyaya sahip, Türkleştirme ve asimilasyon politikasının fazla etkili olamadığı, belli düzeyde Kürt yurtseverliğinin bulunduğu bir alan durumundaydı. Dolayısıyla Kürdistan özgürlük mücadelesi için en uygun zemin Botan alanıydı.

Ancak önemli bir sorun bulunmaktaydı. Kürdistan'ın kalbi olarak değerlendirilen bu bölgeyi tanıyan kadro yoktu. Çünkü hareketin ilk çıkış yıllarında özel olarak bu bölgede faaliyet yürütülmesinin önüne geçilmiş, KUK'u bizimle çatıştırarak, hareketimizin Cizre'yi aşıp, Botan'a yayılmasını engellemişlerdi. O zaman hareket içerisinde Botanlı arkadaş da yoktu. Cizreli bir iki arkadaş vardı, fakat onlar da ova dışında bir yeri tanımayan ve çok fazla aktif olmayan arkadaşlardı. Genelde tüm gücümüz şehir ve ovada yetişmiş, öğrenci gençlik hareketinden gelen arkadaşlardan oluşmaktaydı. Dağa alışkın, dağda yaşamaya yatkın, bunun için tecrübesi olan bir yapı söz konusu değildi. Sadece Agit ve Seyfettin Zoğurlu arkadaşlar 1981 yılında Suriye'ye doğru geri çekilirlerken Gabar'ın eteklerinden geçmişlerdi. Agit ve Seyfettin arka-

daşlar uzaktan da olsa gördükleri Botan'ı sürekli anlatıyorlardı. Tüm olumsuzluklara rağmen hareketin Botan'da üslenmesi ve gerillayı oradan başlatması başarılı bir direniş savaşı için bir zorunluluk konumundaydı.

Bu dönemde partimizin KDP ile geliştirdiği ittifakta bazı sorunlar yaşansa da yararlı bazı yönleri de olmuştu. Belki ittifaktan beklenenler pratikleşmedi ancak ilk gruplarımızın bir kısmı KDP'liler üzerinden, Botan'dan Behdinan'a geçmişlerdi. Yine Behdinan ve Lolan'da yerleşme olanağı ve zemini oluşturulmuştu. KDP ilişkisi üzerinden Şahin Kılavuz arkadaş 8 kişilik bir arkadaş grubuyla Hezil çayında pusuya düşerek şehit düşmüşlerdi. Pusuya düştüler mi, yoksa düşürüldüler mi konusu bugün bile tam netleşmiş değildir. Çünkü gruplarımızın hemen hemen tümü araziye ve geçitlere yabancıydılar. Erdal (Mustafa Yöndem) arkadaşın yazdığı ve basınımızda yayınlanan "Kılavuzsuzlar grubu" adlı makale bu dönemde yaşanan bir grubun ilginç yol hikayesidir. Harita üzerinden pusulayla veya tahminen yol kat eden, araziyi böylece tanımaya çalışan, dolayısıyla çeşitli zorluklarla karşılaşan çok sayıda grubumuz olmuştur. İlk gerilla grupları bütün bu zorluklara rağmen Botan'a girmiş, Botan Behdinan alanını tanıyarak üslenme merkezlerine dönüştürmüşlerdir.

İlk grupların ülkeye girişi 1982'de başlamıştı. 1983 yılı ortalarına doğru öncü birlikler hemen hemen bütün gerekli yerlere girmeyi başarmış ve hazırlıklarına başlamışlardı. Bunun üzerinden yapılan planlamaya göre, 1983 yılında silahlı propaganda faaliyetlerinin başlatılması hedeflenmişti. Güçlü bir düzeyde eğitilmiş güçler aktarılmış olmasına rağmen bir türlü gereken hamle başlatılmamış, hedeflenen atılım çeşitli gerekçelerle gecikmeyi yaşamıştır.

2 Mayıs 1983 tarihinde, Kandil alanında birbiriyle çatışma halinde olan IKP (Irak Komünist Partisi) ile Yekitiya Niştimani Kürdistan (YNK) arasında arabulucu olmak için alana giden bir grup arkadaş IKP güçleriyle birlikte yolda YNK'nin kurduğu bir pusuda şehit düşürülmüşlerdi. Şehit düşen arkadaşlar, Mehmet Karasungur ve İbrahim Bilgin arkadaşlardı. Pusudan iki arkadaş kurtulmuş ve YNK olayın bir yanlışlık sonucu gerçekleştiğini açıklamıştı. Daha sonra aynı ay içerisinde Türk ordusu Güney'e yönelik bir operasyon gerçekleştirmiş, fakat bu operasyonda herhangi bir çatışma durumu yaşanmamıştı.

Mehmet Karasungur arkadaş, 1976 yılında Bingöl'de öğretmenlik ve TÖB-DER (Türkiye Öğretmenler Birliği Derneği) başkanlığı yaptığı dönemde partiye katılmıştır. Hilvan'da geliştirilen direnişin Siverek'e kaydırılmasından sonra burada yürütülen direnişin sorumluluğunu yapan bir arkadaştır. Bucaklara karşı geliştirilen eylemde M. Celal Bucak'ı ısrarla sağ yakalamayı hedefleyip onu konuşturmak istiyordu. Partinin kuruluş bildirgesinin Türk devletince radyodan okunması karşılığında onun bırakılması üzerine planlama yapmıştır. Kişilik olarak ısrarlı, kararlı, hedefinin üzerine tereddütsüz giden,

güven veren bir arkadaştı. Parti içerisindeki ilk askeri birlik komutanıdır. I. Kongrede seçilen 7 kişilik merkez komite içinde yer almaktadır. Mehmet Karasungur arkadaşın şehadeti parti için büyük bir kayıp olmuştur.

Bu süreçte Güney'de yapılacak kısa süreli bir hazırlık evresinden sonra güçlerin Kuzey'e yönelmesi gerekiyordu. Ancak yönetimin yaklaşımı bu düzeyde olmamıştır. Güney sahası adeta bir yeniden eğitim ve geri cephe sahası gibi değerlendirilmiştir. Eğitimli güçleri burada yeniden eğitime alarak sürecin ertelenmesine neden olan bir tutum gelişmiştir. Tabii bu yaklaşımın farklı nedenleri bulunmaktadır. Her şeyden önce yönetim, gerilla taktiğine yeterince inanıp güvenmemiştir. Özellikle yönetimin bazı üyeleri için bu çok daha geçerlidir. Hatta bazıları hiç inanmamıştır. Esasen soruna kaynaklık eden, sürece yayan temel neden yönetimin tereddütlü yaklaşımıdır.

O süreçte başta iki, daha sonra üç kişilik olan bir yürütme biriminin, çalışmaların yürütülmesi, hazırlıkların tamamlanması ve atılımın başlatılması çalışmalarını örgütlemeleri gerekmekteydi. Abbas arkadaş sorumluydu, ancak yanında yürütme üyesi olanlar süreci geri çekmek için kırk çeşit gerekçe uyduran kişiliklerdi. Fatma (Kesire Yıldırım) yürütme olmamasına rağmen o sürecin önemli aktörlerinden biriydi. Hazırlık süreci daha çok Lolan ve Haftanin'de geliştirilmekteydi. Bu yürütmenin üyelerinden olan Selim Hoca (Selahattin Çelik) denilen tip toplantı için geldiği Şam'dan dönerken "parti bizi feda etti" diyebilen, kadroda tereddüt ve kararsızlığın gelişmesinde ön ayak olan bir kişidir. İlk bakışta bu kişinin anlayışını yansıtan bir söz gibi gözükse de, etki düzeyi göz önüne alınırsa önemli oranda yönetimin sürece ve göreve nasıl yaklaştığını dışa vurmaktadır. Teorik olarak adaletsizliğe karşı savaşmak, özgürlük mücadelesine girişmek, devrimci olmak, onun propagandasını yapmak ayrıdır, pratikte bu hususların militanı olmak apayrı bir yaklaşımdır. O dönemin yönetimi kendini savaşa yatırmada ciddi tereddütler yaşamıştır. Bu nedenle kendini bir savaş karargahı olarak değil de, adeta bir eğitim merkezi gibi örgütlemiştir. Parti tarafından alınan ülkeye dönüş ve gerilla savaşını başlatma kararına rağmen "savaşmalı mıyız, savaşmamalı mıyız?" konusu üzerinde tartışma yürütülmüştür. Yani örgüt resmiyetinde alınan kararın uygulanması değil de, tartışılması yaşanmıştır. Bu durum, özellikle bazı kişilerin daha fazla süreci geriye çeken pervasızlıklarıyla bütünleşince zamanında pratiğe girme ortamı tartışılır hale getirilmiştir.

Bu yaklaşımların gecikmenin temel nedeni olduğu daha sonra gerçekleşecek olan III. kongre sürecinde yazılan raporlar, geliştirilen özeleştiri platformları ve Önderlik çözümlemeleriyle somut bir biçimde ortaya konulmuştur. 1983 yılında Çukurca vb bazı yerlerde birkaç ajanın cezalandırılması dışında herhangi bir askeri faaliyet geliştirilemedi. Hedeflenen yaygın silahlı propaganda çıkışı yapılamadı. Tabii bu ertelemecilik ve zamana yayma yaklaşımı gerilla grupları ortamında bir esneme ve gevşemenin yaşanmasına neden oldu. Bu anlayışın yanında Avrupa'da gelişen Semir provokasyonunun

da hareketi adeta tehdit altına alarak, ülkeye dönüşe ve savaşa karşı yoğun bir kampanya başlatması ciddi olumsuzlukların kaynağı olduğu gibi sürecin kritikliğini ortaya koyuyordu.

Semir provokasyonu 2004 yılında Ferhat-Botan ikilisinin geliştirdiği ihanetçi tasfiyeci grupla benzer anlayışa sahiptir. Aralarında çok çarpıcı benzerlikler vardır. Hatta son ihanetçi tasfiyeci grubu Semir anlayışının bir devamı olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır. Bilindiği üzere 2004 yılında Kongra-Gel II. Genel Kurulu tarafından meşru savunma savaşı kararı alınınca, o ihanetçi grup kaçarak karşı faaliyete yöneldiler. "Savaşa karşıyız" diye bir kampanyayla faaliyet yürüttüler. İhanetçi işbirlikçi grubun kampanyası Apocu hareket içerisinde inançsızlaşan ya da kırılan kişiliklerin ruh halini anlatması bakımından bir ilk değildi. Semir'in 1983 yılında yürüttüğü çalışmanın aynısıydı, aralarında pek bir fark yoktu. Hatta o zaman Türk solundan Dev-Yol başta olmak üzere, bazı Kürt grupları vb birçok çevre sırtını Avrupa politikasına dayandırarak, aynı koroya katılıyor ve bu tür çıkışlara destek veriyorlardı.

Planlamaya göre yapılacak hızlı bir ön hazırlık temelinde 1983 yılı ile birlikte silahlı propaganda savaşının Botan'da başlatılması öngörülüyordu. Genel planlama çerçevesi bu eksende kararlaştırılmıştı. Öncü birlik faaliyeti olmasına rağmen yönetimin süreci ve Önderliği anlamaması veya en azından bazılarının anlamak istememesi, çalışmaların ağır yürütülmesine neden oldu. Çünkü bu dönemde birçok yere öncü birlikler yerleşmişti. Ancak öncü birliklerin önüne bir yılda bitirilemeyecek görevler konulmuştu. Birlikleri hantallaştıran en önemli çalışma araştırma görevleriydi. Birlikler ulaşabildikleri tüm köyler üzerinde ekonomik sosyal araştırmalar yaparak, sonuçlarını değerlendirmek üzere alan yönetimine ulaştıracaklardı. Köylerdeki geçim kaynakları nelerdir, büyük-küçükbaş hayvanlardan tutalım, kümes hayvanlarının sayısına kadar kapsamlı, hantallaştırıcı ve hiç gerekli olmayan görevlerle yükümlülük altına alınmaları, onları esas görevleri olan askeri ve örgütsel hazırlık çalışmalarından alıkoyuyordu. Yine arazi koşulları, sosyoekonomik yapılanması, nüfus oranı vb konularda raporların yazılması gerekiyordu. Bütün bu çalışmaların bitirilmesi bir yılı aşıyordu. Bu temelde süreci ağırdan alan bir tarz ortaya çıkmıştı. Önderlik bunları duyunca çok kızdı ve bu tarza yönelik eleştiriler geliştirdi.

Parti Önderliği tarafından çok çeşitli vesilelerle eleştirilen ve parti tarihimizde Lolan pratiği diye geçen süreç bu döneme tekabül etmektedir. Sorun orada bağ-bahçe ekip ekmemekten ziyade sürecin geliştirilmesinde yaşanan erteleme ve kendini oyalama durumudur. Savaşı başlatma, geliştirme ve koordine etme yerine, gücün bahçe ile uğraştırılması dönemin temel tutumunu ortaya koyması bakımından eleştiri konusu olmuştur. Yoksa devrimci mücadelenin geliştirilmesi ile birlikte yapılacak üretime dönük bir karşıtlık bulunmamaktadır.

Önderlik, geliştirilmeye çalışılan sürecin yönetim tarafından doğru ele alınmadığını görünce merkezi toplantıya çağırarak doğrultu kazandırmak istedi. 1984'ün başlarında Önderlik sahasında merkez toplantısı yapıldı. Önderlik sergilenen pratikleri çok geniş değerlendirmelerle ortaya koydu. Geriye çeken anlayışları çözümleyerek mahkumiyetini sağladı. Bu dönemde ortaya çıkan en önemli anlayış yönetimin savaş taktiğine ilişkin duyduğu güvensizliktir. Yönetimin tarzı ürkektir ve kendisi ile yapıya yeterince güvenmemektedir. Taktiğin başarıya ulaşacağına dair bir inanç zayıflığını yaşamaktadır. Zaten "parti bizi feda etti" sözü bu toplantıdan dönerken sarfedilen bir sözdür. Kürdistan'da gelişecek gerilla savaşının sonuç alıcılığına ilişkin kaygılı bir durumu sözkonusudur. Taktiğe inanç zayıflığı olarak da değerlendirilen bu yaklaşım esas alınmaktadır. Sürece damgasını vuran oyalayıcı yaklaşım bu anlayıştan kaynaklanmaktadır. Ya da bazıları bu anlayıştan güç alarak süreci ağırlaştıran bir faktör durumuna gelmişlerdir. Önderlik bunun üzerine 1984 yılında artık bu sürecin olmazsa olmaz kabilinde geliştirilmesi gerektiğini ortaya koyarak, planlamanın yerine getirilmesi gerektiği konularında ısrarcı olmuştur.

Çünkü bu dönemde halk üzerinde müthiş faşizan bir baskı uygulanmaktadır. Cezaevlerinde bulunan devrimcilere her türlü işkence yapılmaktadır. Devrimci hareketlerin birçoğu bastırılmış, kalanlar yurtdışında mülteciliştirilme sürecine tabi tutulmuştur. PKK dışında kalan başka bir direniş odağı yoktur. PKK de erkenden bir direnişi geliştirmezse, kitlelerde devrime ait olan tüm umutların sönmesi işten bile değildir. Ayrıca düşman da boş durmamakta, özellikle Semir provokasyonuna dayanarak Önderliğin geliştirmek istediği süreci boşa çıkarmak istemektedir. Bu nedenle Önderlik fazla beklemeden adımın atılmasında ısrarlı olmuştur. Çünkü silahlı savunmayı erkenden başlatmak, sürecin başarısı ve halklar adına gereken cevabın gelişmesi açısından en önemli bir husus durumundaydı.

Öte yandan Önderlik Türkiye genelini kapsayan bir mücadele sürecinin gelişmesi için Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi'nin pratik anlam kazanması için yoğun ısrarlarda bulunmuş ve bu amaçla çeşitli tartışma, diyaloglar geliştirmiştir. Nihayetinde beş Türkiyeli sol örgütle birlikte kurulan FKBDC tüm çabalara rağmen pratik bir güce dönüşmemiş ve sonuç alıcı olmamıştır. Giderek kağıt üzerinde kalan ve erimeyi yaşayan bir cephe olmuştur. Yine tüm çabalara rağmen Kürt grupları da ortak cephe oluşumuna yanaşmamışlardır. Aslında 1984'ün başlarına kadar salt bizim değil, bazı başka güçlerin de silahlı savunma sürecine katılabileceği beklentisiyle sürekli çaba içinde olunmuştur. Ancak bu tarihten sonra söylenenlerin laf olduğu, özünde mevcut Türkiyeli ve Kürdistanlı grupların gözlerinin Avrupa'daki mülteci yaşamında olduğu, riskli, ağır bir mücadele sürecine girmeyecekleri, bunu açık söylemeyip, gerçekliliklerini lafla örtmeye çalıştıkları açıkça anlaşılmıştır. Zaten zamanla hepsi peş peşe soluğu

Avrupa'da almışlardır. Durum böyle olunca hareket olarak PKK'nin tek başına kalması gerçeği karşısında yüksek bir kararlılık ve cesaretle mücadelenin yürütülmesi gereği ortaya çıkmıştır.

Bu dönemde tüm PKK'li kadrolar için yol ayrımı çok keskin bir biçimde kendini dayatmış bulunmaktaydı. Artık tereddüde yer yoktu. Tercih kesin gerekliydi. Bir taraftan Mazlum, Kemal, Hayri ve Ferhatların öncülüğünde geliştirilen Amed zindan direniş çizgisi, bu çizginin yaptığı insanlık çağrısı, değerlere bağlılık pahasına gözünü kırpmadan mücadeleyi yükselten onurlu militan duruşu kendini dayatıyordu. Öbür taraftan Semir provokasyonu öncülüğünde geliştirilen arkasında Türk solunun önemli bir kesimi ve Kürt reformist grupların saf tuttuğu "ülkeye gitmeyin, ülkeye gidiş ölümdür, gelin Avrupa'ya gelin, ölüme değil, yaşama gelin" çağrısı vardı. Bu bir ihanet çağrısıydı. Tüm insanlık değerlerine, verilen söze, yoldaşlığa, insan olmaya yapılan bir ihanetti. Direniş ve ihanetin bu biçimde keskin olarak kendisini dayattığı bu ortamda bir kesim kadroda tereddüt ve kararsızlık mevcuttu. Bunun için beklemek, adım atmada kararsızlığı yaşamak hareket üzerine bir karabasan gibi dayatılan provokasyon ve tasfiyenin çizgisini güçlendirmekle eş anlama gelecekti. Bu nedenle bir an önce adım atmak, her türlü tereddüdü yerle bir etmek ve Amed zindan direniş çizgisinin yılmaz bir takipçisi olmak, devrimci olmanın vazgeçilmez bir tutumuydu. Önder Apo'nun çok kararlı bir biçimde yürüttüğü çizgi bu çizgiydi. Ezici militan yapısının da Önder Apo'nun bu çizgisinde bir duruşu söz konusuydu ama hala tereddüdü yaşayan kesimler de yok değildi. İçte durum böyle iken dışta ise faşist askeri cunta çizgisinin hayatın bütün alanlarına oturtulma süreci hızla gelişiyordu.

12 Eylül faşizminin ardından oluşan ve özellikle de ilk başta bir paravan konumunda bulunan ANAP hükümeti yoluyla darbenin kalıcılaştırılması süreci geliştirilmekteydi. Buna karşı devrimci bir çıkışın olmaması halinde anayasal bir muhteva ve toplumsal bir taban kazanmakta olan faşist düzenin Türkiye ve Kürdistan'da köklü bir biçimde oturtulacağı açık ortadaydı. Bunun karşısında büyük bir devrimci sorumlulukla yüklenmiş PKK'nin bağlı olduğu değer yargılarına karşı bütün samimiyetini ortaya koyarak kendine büyük bir güvenle bu mücadele sürecini tek başına başlatma görevi bulunmaktaydı. Önderlik ve etrafında kenetlenen kararlı kadro yapısının yürüyüşü bu açıdan tarihsel bir önemi taşımaktaydı. Bu dönemde büyük bir cesaret ve kararlılıkla gerçekleştirilecek devrimci yürüyüş Türkiye ve Kürdistan'da yeni bir süreci başlatmaya adaydı. Ama öncelikle onurlu olmanın, kendine ve değerlerine ters düşmemenin vazgeçilmez bir görevi durumundaydı. Dolayısıyla ne olursa olsun adım atmak doğru ve olması gerekende ısrar etmek, dürüst, samimi devrimciliğin kendisini dayatan tarihsel bir görevi durumundaydı.

Dördüncü Bölüm

15 Ağustos Atılımı ve görkemli diriliş süreci

Tarihe iradi bir müdahale olarak 15 Ağustos Atılımı

1984 yılına girildiğinde ilk etapta yapılması gereken hazırlıkların önemli bir kısmı yapılmıştı. Geriye tek bir hedef kalıyordu: Hiç gecikmeden gerilla direniş mücadelesini başlatmak! Bu dönemden sonra yaşanacak gecikmeler süreci oldukça olumsuz etkileyecekti. Çünkü 12 Eylül cuntası toplumsallığa dair tüm değer yargılarını yok etme siyasetini olanca hızıyla yürütmekteydi. Cezaevinde idamlar gündemleştirilmişti. Devrimci hareketlerin dirilmemecesine tasfiye edilmeleri için etraflarında örülen çember giderek daraltılmaktaydı. Toplumsal gerçeklik alabildiğine yozlaşma ve çürümeye tabi tutulmaktaydı. Toplumsal hafızaya dair tüm gözenekler ustalıkla tıkatılmaktaydı.

Gelinen aşamada silahlı direniş yöntemini başlatmak gerçekçi bir savunma için tek seçenek durumundaydı. Başka bir yöntem ya da alternatif kesinlikle bırakılmamıştı. Mücadelesizlik 12 Eylül askeri faşist sisteminin yerli yerine oturtulmasına zemin sunacaktı, ya da bu darbenin çok rahat bir biçimde kendi sistemini topluma hakim kılmasının bir ayağı olunacaktı. Bu darbeyle halk Türkiye ve Kürdistan'da tamamen susturulmuştu. Hem dışarıda hem zindanlarda tam bir vahşet uygulanmaktaydı. İnsanlar adeta uydulaştırılmıştı. İşkence doğal bir yaşam biçimi haline getirilmişti. Yüzlerce insan işkenceyle katledilmiş, onlarcası idam sehpalarında "ibreti alem" için asılmıştı. Bu vahşete karşı PKK'nin devrimci sorumluluk anlayışı sessiz kalınmasına izin veremezdi.

Başta Diyarbakır zindanı olmak üzere sorumluluk duygusu taşıyan devrimci odaklar direnişi geliştirmek durumundaydı. Diyarbakır zindanı tarihte eşine ender rastlanır yöntemlerle teslim alma ve ihanet ettirme merkezine dönüştürülmeye çalışıldı. Vahşette Vietnamlıların tutulduğu Saygon zindanını bile geride bırakmıştı. Buna karşı Mazlumların, Ke-

mallerin, Hayrilerin ve Ferhatların eylemleri birer çağrı niteliğindeydi, yani direnişi boyutlandırma mesajıydı. Bu direnişler yaşanan vahşete karşı yükselen insanlığın sesiydi.

Tüm bu nedenler Ortadoğu ve dünya dengelerinde yaşanmaya gebe olan siyasal dengelerle birleşince, süreç yeni bir gecikmeyi kabul etmemekteydi. Dolayısıyla uzun zamandır üzerinde düşünülen mücadele perspektifi, uğruna kapsamlı hazırlıkların yürütüldüğü atılımın başlatılmasını zorunlu kılmaktaydı. Önderlik yine çalışmaları yakından takip ederek yaşanan tıkanıklıklara anında müdahale ediyordu. Böylece atılımın önünde engel teşkil eden anlayışlarla sürekli mücadele halindeydi. Bunun için ülke içerisinde de öncü birimler tarafından kısmi bazı hazırlıklar yapılmıştı.

Bu aşamada halkların onurunu ve özgür geleceğini savunmanın tek yolu gerilla savaşıydı. Bu nedenle bir savunma savaşını başlatmak için gecikmemek büyük önem taşımaktaydı. Ancak yine de belirttiğimiz nedenlerden dolayı gecikmeler yaşanmıştı. Bunun üzerine bizzat Önderlik 1984 yılının son gruplarını kendi sahasından gönderirken onlara kesin talimat vermişti: *"Gidin atılımı siz başlatın, oradaki yönetime de silahlarını bırakmaları gerektiğini söyleyin!"* Bu talimatla gelen grup Zap'ta yönetimle karşılaştığında yönetimin eylem kararı aldığını, artık pratikleştirme aşamasına geldiklerini görmüş ve böylelikle onlar da sürece katılmışlardı. Çünkü yönetimin Lolan'da yaptığı toplantıda 15 Ağustos eylem planlaması temelinde grupların görev başına gitmeleri kararlaştırılmıştı ve pratikleştirilme sürecindeydi. Bu nedenle Önderlik sahasından giden grup da sürece katılarak güç vermişti. Önderliğin müdahalesi, atılımın daha fazla gecikmeden başlatılması gerektiği yönündeki ısrarı ve önemi gösteriyordu.

15 Ağustos'ta geliştirilecek atılımın hazırlıkları bu eksende planlandı. Üç ayrı merkeze yönelik kapsamlı askeri yönelimler gerçekleştirilecek, baskınlarla bu merkezler bir süre denetime alınacak, böylece eylemin amacı halka ve kamuoyuna daha güçlü yansıtılacaktı. Planlama Eruh, Şemdinli ve Çatak'tan oluşan üç merkez üzerinde yapılmıştı. Bilindiği gibi Eruh ve Şemdinli grupları planlamayı yerine getirerek rollerini oynarlarken, Çatak grubu eylem yapmamış, hatta eylem için girişimde dahi bulunmamıştı. Çatak grubunun sorumlusu Terzi Cemal'di. Terzi Cemal 15 Ağustos Atılımı'nın yapıldığı saatlerde eylem grubunda olması gereken arkadaşları savunma için muazzam bir dağ olan ve tüm savaş süreci boyunca Türk ordusunun ancak bir-iki kez girebildiği oldukça sarp Kato Xelilan'a yerleştiriyor. Grubu orada sığınaklara gizliyor. Eylem yapma talimatı ona ulaşmasına rağmen böyle bir talimatın geldiğine dair kimseyi bilgilendirmiyor. Talimatı cebine koyarak, süreci arkadaşlardan gizliyor. Bu nedenle o grupta bulunan arkadaşların atılımdan haberi olmuyor. Arkadaşlar neden sığınaklara girmeleri gerektiğini sorduklarında verdiği yanıt *"Siz şimdi anlamazsınız, bugün yer yerinden oynayacak"* biçimindedir. Sonradan örgüte eylem yap-

mama gerekçesini talimatın kendisine çok geç ulaşmasına ve bu nedenle hazırlık yapmamasına bağlamış ve III. Kongre sürecinde herkesi buna ikna da etmiştir. O dönemde neden eylem yapmadın, hesabını ver vb bir yaklaşım olsaydı bu tipin gerçekliği ve niteliği erken ortaya çıkardı.

Terzi Cemal kendisini çok iyi gizleyebilen bir tipti. Uzun yıllar kendisini çok ustalıkla gizlemeyi başarmış, Amed'e kadar gidip gelmiş, gidiş geliş sürecinde birçok oyun çevirmesine rağmen dışarıya renk vermemiştir. Çatak grubundan sorumlu olmasına rağmen eylemi yapmamış, sonradan bin bir hileyle eylem yapmamayı çok normal bir durum olarak göstermeyi becererek, III. Kongrede bile gündeme girmesini engellemiştir. Bu kişi her ne kadar atılımı Çatak'ta boşa çıkarmaya dönük provokatif girişimlerde bulunup, eylem yapmayarak direniş savaşının etkisini azaltmaya çalışsa da, Şemdinli ve özellikle de Eruh'ta ortaya çıkan sonuç, tarihi nitelikte sonuçlar yaratmıştır.

Kürdistan halkı ve dünya kamuoyu bir sonraki güne çok farklı başlayacaktı. Pek kimsenin tahmin etmediği, böyle bir atılımı beklemediği, hatta ihtimal dahi vermediği bir direniş süreci başarıyla ve resmen başlatılmıştı. Kürdistan tarihinde yeni bir dönüm noktasına gelinmişti. Ortadoğu ve bölge üzerinde çıkarı olan, siyaset yürüten bütün güçler hesaplarını yeniden yapmak zorunda kalmışlardır. 15 Ağustos Atılımı, bölge denkleminde yarattığı değişim rolüyle de tarihi bir sürecin başlatılmasını beraberinde getiriyordu. Bu açıdan Kürdistan tarihi ve Ortadoğu denklemini 15 Ağustos'tan önce ve sonra olmak üzere iki ayrı dönem halinde tanımlayacak bir gelişim seyrini doğuruyordu.

Bu eylemin siyasal sonuçları kadar, askeri sonuçları ve kazanımları da bir o kadar önemlidir. Çünkü tarihsel seyrin Kürdistan'da ortaya çıkardığı gerçeklik ve 'makus yenilgi' tarihi bu atılımla yerle bir edilmişti. Klasik Kürt köylü isyancılığının yenilgiye açık tarzı, zihniyet ve tüm uygulama araçlarıyla bilinçlere çıkarılmış, buradan çıkarılan derslerle bir daha o talihsiz durumlara düşülmeyeceği ortaya konulmuştu. İsyanların kahredici yenilgili ruh hali artık geride kalıyordu. Ortaya çıkardığı en önemli etken Kürt'ün kölelik zincirlerini bir daha takmamak üzere kırmasıdır. Çünkü en başta düşüncede ve psikolojide kazanılmıştır. İlk mermi bir nevi beyinlerdeki kölelik ve yenilgili ruh haline sıkılmıştır. En önemlisi de askeri olarak dönemin kriterlerine uygun, çağın ihtiyaçlarını karşılayan gerilla savaş teorisini Kürdistan'da başarıyla uygulamanın güçlü bir adımı olmuştur.

15 Ağustos Atılımı'nın en başarılı planlaması ve eylemi Agit arkadaşın komutasında Eruh'ta gerçekleşendir. Eylem, planlama ve pratik olarak bizzat Agit arkadaş komutasında gerçekleşmiş, eylem öncesi yapılan planlama olduğu gibi pratikleştirilmiştir. Bu eylemde Erdal (Mustafa Yöndem), Bedran (Mehmet Sevgat) gibi devrim inancı ve halk özgürlük bilinci yüksek olan değerli komutan yoldaşların katkıları belirleyici olmuştur. Eylemin

keşfini bizzat Erdal arkadaş ilçe merkezine gündüz inerek yapmıştır. Eylem planlaması ise Çırav dağında gerçekleştirilmiştir. Yüksek saldırı ruhuyla gerçekleşmiş bu eylem çok iyi organize edilmiştir. Saldırı ve savunma kolu, propaganda ve yol kesme grupları görevlerini başarıyla yapmıştır. Eylemin başlamasıyla kısa sürede tüm ilçe denetime alınmıştır. İlçede bulunan tüm kurumlardaki resmi görevlilerde büyük bir şaşkınlık yaşanmıştır. Adeta şok olmuşlardır. Kimi kurum müdürleri tavuk kümeslerine saklanmışlardır. Çünkü hiç beklemedikleri bir eylemdir. Kim bu kadar korkulan bir orduya karşı eyleme geçmeye cesaret edebilirdi ki? Bunu asla düşünemediklerinden haliyle müthiş bir panik durumunu yaşamışlardır.

Eyleme bazı milisler de katılmıştır. Eylem gücü toplam 30 arkadaş civarındadır. Saldırı kol komutanı olan Erdal arkadaş, bir buçuk dakika içinde nizamiyeyi ele geçirip, karakolun ikinci katına çıkmıştır. Vuruş tarzında müthiş bir keskinlik vardır. Agit arkadaşın olduğu her yerde bu tarzda bir keskinlik, amaca kararlı yürüme ve sonuç alıcılık vardır. Karakol eyleminde, amaç asker öldürmek değildir. Zaten bir asker ölüyor, birkaç asker hafif yaralanıyor, diğerleri ise sıraya dizilip esir tutuluyor. Hükümet konağındaki depoda bulunan silahlar da bir kamyona yüklenip Çaçê dağının eteklerine götürülüyor. Buradan Garısa taraflarına çıkılıyor. Silahların sayısı tam olarak bilinmemekle birlikte, mücadele tarihimizde en fazla silahın kaldırıldığı bir eylemdir.

Şemdinli'deki eylemde ise Ömer (Mustafa Ömürcan), Zeki (Emin Taştan) gibi değerli arkadaşlarla Gözlüklü Ali gibi tecrübeli komutanlar yer almıştı. Eylemin uygulanması sırasında her ne kadar yetersizlikler yaşanmış, istenilen düzeyde pratikleşmemiş olsa da, eylem belli sonuçlar almıştır. Gereken yerlere verdiği mesaj bakımından rolünü oynayan bir eylem olarak gerçekleşmiştir.

15 Ağustos Atılımı'nın hazırlıkları güçlü yürütülmemesine karşın, ortaya çıkardığı gelişmeler tarihsel önemdedir. Hazırlıkların ihtiyaca cevap verebilecek düzeyde olmamasında yönetimin ve tereddütlü tutumun payı belirleyicidir. Selim Hoca denilen kişinin bunda payı büyüktü. Sonradan da anlaşıldığı üzere, mücadele için gereken kararlılığı, halka inancı ve fedakarlığı yoktu. Esasen süreci ısrarla geriye çekmeye çalışan bazıları daha bulunuyordu. Tam militan olmaya karar vermemişler, özellikle bazıları cunta geldiğinde arandıkları için harekete sığınmışlar, eski olduklarından Önderlik biraz değer vermiş, dolayısıyla yönetime seçilmişlerdi. Selim Hoca'yla beraber Ziyad denilen kişi de bu durumdaydı. İkisi de düzende memurluk yapmış, biri mühendis, biri de öğretmendi. Devrimci mücadelede de hep görev yapmaya açık olduklarını yansıtıyorlardı. İşin içine girmiş olmalarına rağmen aslında böyle bir görev için hazır değillerdi. Selim denilen kişi bir savaşın komutasını yürütecek düzeyde bir potansiyeli yakalamak için gereken adanmışlığa kendini yatırmamıştı. Bu gerçekliğin yanında Fatma'nın

uğraştıran, daha çok süreci bozmaya hizmet eden tutum ve davranışları da ayrıca süreci ağırlaştıran diğer bir etken durumundaydı. Yani esas olarak Önderliğin ve dürüst kadroların samimi bir süreci başlatma çabaları karşısında, bunu alttan alta bozan, geriye çeken kişilikler de az değildir. Aslında Semir provokasyonunun hitap ettiği ve dayandığı taban da saflarda bulunmasına rağmen özünde tereddüt ve kararsızlığı yaşayan, devrime ve halkın gücüne güvenmeyen kişiliklerdir. Bu tür kişiler eğer ortaya çıkıp niyetlerini açık açık söyleseler bunun anlaşılır bir yanı olacaktı. Ancak bunu yapmayıp gizliden gizliye, alttan bozmaları kadar daha tehlikeli bir durum olamazdı ve bu davranışları onları ikiyüzlü kişiler haline getirmekteydi. Eğer Önderliğin çok dikkatli, zamanında gerekeni yapan, kazanımcı, ikna edici, yüksek performans ve mücadele yöntemi olmasaydı bu gibi kişiliklerin büyük tahribatlar yaratması ve tasfiyenin gerçek birer zemini haline gelmesi işten bile değildi. Çünkü dürüst kadroların bir kesiminde de tereddütlü yaklaşım vardı. Bu tereddütlü yaklaşım ikiyüzlü kişiliklere de cesaret vermekteydi. Bu açıdan sürecin bütün boyutlarıyla hassas bir çizgide yürüdüğü ve nefes nefese sonuç alma mücadelesinin geliştiği açıkça ortadaydı.

15 Ağustos Atılımı gerçekleştiğinde hem HRK (Hêzên Rizgariya Kurdistan), hem de ERNK (Eniya Rizgariya Netewa Kurdistan) ilan edilecekti. ERNK'nin bildirgesini Fatma'nın kaleme alması planlanmış, fakat Fatma bildirgeyi hep geciktirmiş ve yazmamıştır. Bu nedenle ERNK 15 Ağustos'ta ilan edilmemiş ve bundan hareketle ERNK'nin ilanı 21 Mart 1985 yılına sarkmıştır. Bu nedenle yapılan atılım eyleminde sadece HRK'nin ilanı gerçekleşmiştir.

Bütün bu durumlara rağmen 15 Ağustos Atılımı'nın gerçekleşmiş olması, Mazlumların, Kemallerin, Hayrilerin ve Ferhatların Amed zindanındaki seslerinin dağda yankılanması haline gelmesi bir başarıdır. Önderlik zindan şehitlerinin anısına sürekli bağlı kalmıştır. Önderliğin bağlılığını gören Semir unsuru "Öcalan, Mazlum'u Kuran-ı Kerim mertebesine yükseltmiş, onunla herkese ölümü sevdiriyor" demiştir.

Ülke dışında hazırlık çalışmalarını yürütürken, Önderliğin dayandığı temel güç kaynağı ve Önderliğe en büyük desteği sunan inanç merkezlerinden biri Amed zindan direnişi şehitleridir. Önderlik sürekli zindan direnişlerinin kendisi için bir talimat olduğunu belirtiyordu. II. Kongrede alınan ülkeye dönüş kararından sonra, 14 Temmuz Büyük Ölüm Orucu Eylemi'nin haberi gelmişti. Bu direniş dürüst olan, yoldaşlığa, değerlere bağlı tüm kadroları ülkeye dönüşte ısrarcı olunması yönünde kamçılamıştı. Aynı zamanda Önderliğin de direniş elini güçlendirmişti.

14 Temmuz eylemi bütün kadrolar üzerinde çok büyük etki yarattı. "Yoldaşlarımız zindanda açlık grevinde şehit düşüyor, hiç beklemeden gidip direnişi başlatalım, gerekirse çatışarak şehit düşelim" yaklaşımı etrafında, bağlı tüm kadrolar birleşmişti. Bir anlamda bu eylemler fedai ruhun geliş-

mesine yol açmıştır. Eğer fedai ruh bulunmasaydı hiç kimse ülkeye geri dönemezdi. Bu anlamda geri dönüş tarihsel önemde bir süreçtir.

Tarih içinde biliyoruz ki çeşitli dönemlerde birçok hareket mücadele ettiği güce karşı yaşadığı zorlanmadan dolayı toparlanmak üzere geri çekilmiş ama geri dönememiş, geri dönenler çok az olmuştur. Bir insanın ülkesinden geri çekilmesi zordur, ama geri dönmesi daha da zordur. Bu nedenle tarih içerisinde hicretten sonra ülkeye geri dönüşü çok az sayıda hareket başarmıştır. Nasıl ki Hz. Muhammed'in Medine'den Mekke'ye dönüşünün altında büyük bir kararlılık, inanç ve iman yatıyorsa, eğer büyük bir inanç ve kararlılıkla değerlere bağlılık olmasaydı PKK de geri dönüşü başaramazdı. Daha önce ayaklanmalar sürecinde de Kürdistan'da göç ve çekilmeler yaşanmıştır. Ama İhsan Nuri Paşa'nın Ağrı'ya dönüşü dışında hiçbir geriye dönüş olmamıştır. İsyanların yenilgiyle sonuçlanması ardından genellikle sürgün ve kalıcı mültecileşme yaşanmıştır. Bu nedenle hiçbirisinde ne planlı geri çekilme ne de geri dönme olmamıştır. İstisna olarak 1946'dan sonra Sovyetlere çekilen Melle Mustafa Barzani, Irak'ta yaşanan rejim değişikliği sonucu koşulların müsait olmasıyla tekrar geri dönmüştür.

Bu açıdan dava uğruna direnmek ve savaşmak için geri dönüşü gerçekleştiren PKK'nin bu başarısı Kürdistan'da önemli ve anlamlı bir özelliğe sahiptir. Ülkeye dönüşü sağlayan temel güç, değerlere ve verilen sözlere bağlılık, Önderliğin ısrarı, kararlılığı, geliştirdiği eğitim ve Amed zindan direnişiydi. Güç kaynağı bunlardı. Geri dönüşün başarılı olmaması için çaba harcayan birçok güç bulunmaktaydı. Semir'in içten körüklemesinin yanında, bazı Türk solu ve Kürt grupları da ellerinden gelen tüm çabayı harcamaktaydılar. Yine bazı devlet güçleri ve Avrupa'nın bu konudaki çabaları açık ortadaydı.

Semir 1983'ün başlarında ihanet ederek kaçtıktan sonra Dev-Yol ve Özgürlük Yolu'nun basın yayın organları kullanılarak yoğun bir karşı propaganda başlatıldı. Hatta Şam'da köşe başlarına yerleştirdikleri insanlar vasıtasıyla rasgele devrimcileri Avrupa'ya çıkarma tekliflerinde bulunuyorlardı. "Avrupa'ya gitmek istiyorsan yanımızda hazır pasaport var, seni hemen gönderelim" biçiminde teklif yapan insanları görevlendirmişlerdi. Ülkeye geri dönüşün olmaması için çok yoğun bir karşıt faaliyet geliştirilmişti. Tasfiyeci kişilikler ile Kürt grupları ve Dev-Yol gibi bilinen bazı Türk sol çevrelerinin karşıt olmalarına rağmen geri dönüş başarıyla gerçekleştirildi.

Geri dönüşün sağlanmasında Önderliğe en büyük gücü Amed Zindanı'nda gelişen direnişin verdiğini belirtmiştik. Hareketimizin tümüne yansıyan temel bir anlayış olarak, Önder Apo'nun çarpıcı özelliklerinden birini yazmakta fayda vardır. Önder Apo yoldaşlığa ve yoldaşlık hukukuna sarsılmaz bağlarla bağlı bir kişiliktir. Zaten Önder Apo'yu güçlü devrimci bir hareket oluşturmaya iten en temel nedenlerden biri yoldaşlığa duyduğu bağlılıktır. Mahir Çayanların katledilmesi, Denizlerin idam edilmesi, İbrahim Kay-

pakkaya'nın işkence ile katledilmesi ve 1971–72 süreçleri boyunca vurulan onlarca devrimcinin anısına bağlılığın bir gereği olarak güçlü bir hareketin çıkışına kaynaklık etmektedir. Bu açıdan Önder Apo'da var olan yoldaşa karşı sorumluluk ve verilen sözlere bağlılık bu hareketin temelini oluşturmaktadır. Önderlikteki bu duygu hem anıyı yaşatmaya, hem de intikam hareketi olarak egemen sisteme karşı mücadele etmeye yöneltmiştir. Yine grubun partileşme aşamasına varmasında Haki Karer yoldaşın şehadeti belirleyicidir. Önderlik, Haki Karer yoldaşın şehadetinden sonra, *"Kan da döküldü, artık geriye dönmek yok"* sözleriyle yoldaşa bağlılığını ve kararlılığını ortaya koymuştur. Yoldaşlık anısına bağlılığın bir gereği olarak parti programını kaleme alması ve sonrasında partileşmeyle zirvelendirmesi bu özelliğe dayanmaktadır. Önder Apo'nun en ayırt edici özelliklerinden biri budur. Bu yüzden yoldaşa, dostluğa bağlılık, sözünün eri olmak ve sözlerinin gereklerini yerine getirmek devrimci hareketimizin temel kilometre taşlarından biri durumundadır. Bu özellik bugün Apocu hareketin temel ahlaksal özelliği ve ruhu durumundadır. Bu ruh olmasaydı, hareketin Kürdistan'a dönmesi, mücadeleyi başlatması mümkün olmayacaktı. Çok zor koşullarda mücadeleyi tekrar ülkeye yönelten, geri dönüşün ruhunu yaratan temel özellik budur. Ülkeye dönüş aşamasında bu ruhtan nasibini almamış kişilikler de vardı. İlkesel düzeyde kendini gerçekleştirmemiş, dürüst olmayan tüm anlayışlar bu dönemde tek tek döküldüler. Kararsızlık gösterenler, sorun çıkaranlar, ayak diretenler oldu ve nihayetinde bu tipler ihanetin akan seline kapılarak, kopmuş oldular.

İşte Semir provokasyonu bu kesime ve zemine hitap ediyordu. Bu inançsızlığa ve provokasyona rağmen Önderlik etrafında kenetlenen, ideolojik, felsefi ve duygu itibariyle kendi gerçekliğine ihanet etmek istemeyen kadro yapısının çoğunluğu ülkeye dönüş aşamasında çok kararlı bir tutum sergiledi. Ülkeye dönüşle amaçlanan faşist-askeri cuntaya karşı bir direniş sürecini başlatmaktır. Daha önce de belirttiğimiz gibi hem Türk solu ile geliştirilen ilişki ve ittifakların sonuç vermesi arzu ediliyordu, hem de Kürt reformist gruplarıyla aynı çerçevede sürdürülen ilişkilerin ittifakla sonuçlanması temenni ediliyordu. Bu çabalardan ciddi bir sonuç çıkmayınca ilişki kesilmedi ama direniş cephesini PKK kendi başına geliştirmek durumunda kaldı.

İlk önce silahlı propaganda mücadelesi geliştirilecekti. Silahlı propagandanın başlatılması, gerilla hareketinin geliştirilmesi için temel hedefti. Çünkü o dönemde faşist cuntaya karşı başka bir biçimde direnmenin koşulları yoktu. Silahsız toplumsal bir hareket geliştirme, ya da siyasal örgütsel bir faaliyet yürütmenin koşulu hiçbir şekilde bulunmamaktaydı. 12 Eylül cuntasının yarattığı gerçeklik itibariyle gerilla dışında karşı bir çıkış yapılamazdı. Bu açıdan demokratik bir toplum yaratacak, faşist sistemi parçalayacak, halkların özgür iradesini açığa çıkartacak ve demokratik toplumsal mücadeleyi geliştirecek tek anahtar gerillaydı. Başka bir yolu yoktu.

Nitekim 15 Ağustos Atılımı'yla gelişen gerilla hareketi, faşist cuntanın topluma karabasan gibi çöken vahşi uygulamalarını kırmış, çeşitli düzeylerde demokratik kıpırdanışlar ve mücadele süreçlerinin gelişmesinin önünü açmıştır. 15 Ağustos Atılımı, idamları da durdurmuş, demokrasi güçlerinin ve Kürdistan halkının artık sahipsiz olmadığını göstermiştir.

15 Ağustos Atılımı'nın yarattığı toplumsal düzey ve sonuçlarını Önderliğimiz ve hareketimiz birçok açıdan değerlendirmiştir. Bu nedenle bu kitap çalışmamızda uzun değerlendirme gereği duymuyoruz. Yarattığı en esaslı sonuç itibariyle belirtilmesi gereken temel husus, insanlığa sahip çıkma düzeyidir. Halklar adına özgürlük ve demokratik bir yapılanmanın çıkışıdır.

Bu açıdan başta Botan olmak üzere tüm Kürdistan halkı üzerinde büyük bir moral ve umut yaratmıştır. Bu nedenle halk, 15 Ağustos Atılımı'nı büyük bir coşkuyla diriliş ve direniş bayramı olarak karşılamıştır. 15 Ağustos Atılımı Kürt halkı üzerinde yarattığı etkiyle zulme, vahşete karşı isyan ve özgürlük bilincini yeniden ayaklandırmıştır.

Sağ savunmacı anlayışın dışa vurumu

Hareketimiz askeri açıdan yeni ve çağdaş bir özgürlük bilinci ile mücadele taktiğini geliştirmiştir. İlk eylemde görülen saldırı ve zafer ruhu çok ileri düzeyde bir potansiyel açığa çıkarmıştır. Bu ruh tüm zamanlarda PKK'nin yaşam tarzı haline gelerek mücadelede sonuç alıcı vuruş tarzının temel kaynağı olmuştur. Yakalanan ruh günümüze kadar devam eden bütün savaş süreçleri üzerinde etkisini çok yoğun ve aralıksız bir düzeyde göstermiştir. 15 Ağustos eylemselliğinde gösterilen saldırı ruhu aslında bin yılların kölelik dayatmalarına gösterilen bir dirençtir.

Atılımın merkezi olarak değerlendirilebilecek Eruh eyleminin niteliği çok ayırt edici özelliklere sahiptir. Gerek planlaması, gerek saldırı ruhu ve sonuç alıcı tarzı, gerekse de geri çekilme organizasyonu güçlü bir tecrübeye dayanmamış olmasına rağmen çok ileri bir düzeydedir. Bugün büyük bir tecrübeye sahip olmamıza rağmen bu kadar planlı, düzenli ve başarılı askeri bir eylemin pratikleştirilmesinin kolay olmadığını biliyoruz. Eylem hem siyasi, hem de askeri açıdan rolünü oynamıştır. Bu açıdan büyük bir başarıya dayanan güçlü bir çıkıştır. Ancak bu atılımın yarattığı büyük kazanımlara rağmen sonrasında devamı aynı ruhla sürdürülememiş, daha çok sağ savunmacı bir çizgi görülmüştür.

15 Ağustos eylemi gerçekleştikten sonra Eruh grubu Garisa üzerinden Hezil çayına çekilir. Araziye tam hakim olmamaktan kaynaklı iki günlük yolu tam bir haftada alırlar. Aynı biçimde Şemdinli grubu da Çemço'ya çekilir. Eylem başarılı sonuçlar doğurmasına rağmen gelişen atılım çizgisi süreklileştirilemez. İlk vuruştan sonra mümkün mertebe eylem sahasından uzaklaşılmıştır. Düş-

man yediği ilk şoku atlatmadan ve halkın hafızasında yeniden canlanan direniş olgusu erkenden Kürdistan'ın birçok yerine rahatlıkla taşırılabilecekken, aşırı savunmacı tutum ve manevranın uzak alanlara ya da Güney'e kadar yapılmış olması sürekliliği engellemiştir. Atılımın yarattığı gelişmeler itibariyle düşmanın büyük güçlerle operasyonlar yapması beklenen bir durumdur. Ancak atılımı yapan güçlerimizin gerilla savaş taktikleri üzerine azımsanmayacak bir eğitim görmüş olmalarından dolayı, düşmanın operasyonlarını tümden boşa çıkarabilecek bir düzeye sahipti.

Kuşkusuz eylem yerinden oldukça uzak bir sahaya manevranın yapılmasının derin tarihsel nedenleri vardır. Her şeyden önce devlet tarafından, tüm topluma ordusunun "çok güçlü" olduğu propagandası enjekte edilmiştir. Türk ordusunun "güçlü" ve "yenilmez" olduğuna dair propagandanlar yaşamın her alanında sürekli yapılmaktaydı. Bu da tüm toplum üzerinde önemli psikolojik etkiler yaratmıştır.

15 Ağustos Atılımı'nı yapan arkadaşlar her ne kadar o koşullarda bir zihniyet devrimini yapmış olsalar da esas olarak aynı toplum gerçekliğinden geldikleri göz ardı edilemez. Toplumsal gerçekliğin zihniyet ve bakış açısı üzerinde yarattığı etkinin kısa sürede tümden aşılması beklenemezdi. Ancak sömürgeciliğin yaratmaya çalıştığı uydu ve bitik kişiliği aşmada önemli bir mesafe kat edilmiştir. Bu anlamda ilk kurşunun zihniyet ve ruhtaki zincirlere sıkıldığı yönündeki tespit çok doğrudur.

Eylem alanından olabildiğince uzaklaşmak, önceki Kürt isyanlarının zalimce ve katliamlarla bastırılmasıyla yakından ilişkilidir. Çünkü PKK'den önce gelişen bütün isyanlar demir yumruklarla ezilip dağıtılmış, birkaç hafta içinde geliştirilen katliamlarla bastırılmıştır. Kürdistan tarihinde en görkemli direnişler bile kısa sürede etkisiz hale getirilmiştir. Tarihin böylesi özelliklerle yarattığı karakter hafızalarda henüz canlıdır.

Manevranın bu kadar uzağa yapılmasının toplumsal şekillenmenin bir sonucu olduğu, ülkeye dönüş kararının alındığı aşamada Kürt gruplarının sergilediği yaklaşımda da açığa çıkmıştır. Önderlik daha 1975 yılında Kürdistan'a dönüşü gündeme koyduğu bir dönemde diğer Kürt gruplarıyla görüşerek, "beraber dönelim, çalışalım" önerisinde bulunduğunda, daha o zamanlarda bu grupların verdiği cevapları ilk bölümde yazmıştık. *"Şeyh Sait iki jandarmayı öldürdü, Kürdistan'ın yarısı tasfiye oldu. Siz birkaç karakol vurursanız geri kalan Kürdistan da yok edilir"* sözünün önemli bir toplumsal belleğin tezahürü biçiminde söylendiği açıktır. Aslında Kürdistan'daki teslimiyetçi reformist çizginin dayandığı zemin de bu gerçekliktir. Bu bakış açısının toplumda yarattığı derin izler vardır. 1980'de askeri cuntanın rejime el koyarak işkence ve baskı dozajını vahşet düzeyine çıkarmasıyla birlikte bu anlayış daha da derinlik kazanmıştır. Bu yaklaşım şu anlama geliyor; 'Türk ordusuna karşı durulamaz, o zaman en doğru şey Türk ordusu ile karşı karşıya gelmeyen teslimiyetçi bir çizgi izle-

mektir!' Zaten Kürdistan'da teslimiyetçi çizginin bu kadar yer edinmesinin altında toplumda yaratılan bu korku ve kırılma vardır.

Bunun iç yapıya bir yansıması olarak Semir de, "Hakkari'ye giden ölür, hiç kimse kurtulamaz. Apo ölüm teorisini geliştiriyor, ölümü sevdiriyor" gibi sözlerle teslimiyetin teorisini yapmaktaydı. İlk eylemden hemen sonra eylem sürecinin devam ettirilmemesinin bir nedeni de toplumsal yapıdaki bu psikolojinin yansıması ve daha önce yapılmış olan bu tür propagandalardır. Halbuki PKK, belirtilen çerçeveye ve sisteme karşı başkaldırmıştır. Ne Türk ordusundan ne de onun gücünden en ufak bir korkusu yoktur.

Açık ki bu tarz, teslim alınmış bir toplumsal yapının psikolojik durumunun yansıması ve hareketin içinde sağ savunmacı bir anlayış halinde kendini sürece dayatmasının bir sonucudur. Kaynağını buradan almaktadır. O dönemki yönetimde tereddütlü yaklaşımı geliştiren etken de bu durum ve bahse konu propagandalardır. Bu anlayışların birbirini beslemesi sonuçta bu tarzı doğurmuştur.

Teslimiyetçi ve başarıya ilişkin hiçbir umudu olmayan anlayışın daha iyi anlaşılması açısından şu örneği vermekte yarar vardır: 15 Ağustos Atılımı'ndan önce Türk ordusu 1983 yılında Güney'e bir operasyon yapmıştı. O dönemde Afrin'de arkadaşların yanında bulunan Davut, radyodan Türk ordusunun Güney Kürdistan'a yönelik operasyon yaptığı haberini duyunca hemen ortalığa fırlayarak gerçek anlayışını ele vermiştir, "Ben, yaşatmazlar demedim mi? Tek bir fert kurtulamaz, hepsi ezilecektir" diyerek gerilla mücadelesine dair olan inançsızlığını açıkça ortaya koymuştur. Yaygın kanı gerilla mücadelesinin Türk ordusu karşısında başarı sağlamayacağı yönündeydi. Bütün inançsızlıklara rağmen 15 Ağustos eylemine cesaret edilmesi tek başına büyük bir başarıdır. Bu cesaretli çıkışa rağmen sonrasında kaygılı ve tereddütlü hareket etmek ana taktik çizgiden uzaklaşmaya neden olmuştur. Kuşkusuz buradaki kaygı ve tereddüdün görünen yüzü güçlerin korunmasından ileri gelmektedir. Ancak atılmış adımın devamının beraberinde bazı riskleri taşısa da büyük gelişmeleri yaratacağını göz ardı etmemek gerekiyordu.

15 Ağustos eyleminden sonra Kenan Evren radyo ve televizyonlara çıkarak eylemi yapanların yakalanması için 72 saat süre vermişti. Nitekim eylem sonrasında civar yerdeki dağ taş askerlerle doldurulmuştu. Bununla birlikte 15 Ağustos eylemliliği devam ettirilseydi, operasyona çıkan güçlere de darbe vurulabilinirdi. Yine farklı eylemsel çıkışlar olabilirdi. Böyle olsaydı eylemsel çıkışın ortaya çıkardığı enerji toplumsal bir düzey kazanabilir ve giderek kısa sürede bir halk hareketine dönüşme ihtimali yüksek olurdu.

Özellikle Botan'da çok güçlü bir halk isyanı dalgasının gelişme ihtimali yüksekti. Çünkü Türk devletinin Botan halkı üzerinde düşmanca uygulamaları vardı. Ama önemli bir etkisi ve denetimi gelişmemişti. Devlet bu alanda denetimi, ajanlaştırdığı aşiret reisleri vasıtasıyla sağlıyordu. Yine bazı karakol komutanlarının geliştirdikleri ilişkilerle aşiret reislerini dene-

timlerine alarak, bunlar vasıtasıyla aşiretleri birbirleriyle çatıştırarak, devlete bağlama siyaseti izliyorlardı. Devlet, denetimini bu tür yollarla geliştirmeye çalışıyordu. Botan'da askere gitme, vergi ödeme pek gelişkin değildi. İnsanların çoğu nüfusa bile kayıtlı değildi. Derin, geniş ve engebeli arazide devletin denetimi fazla yoktu. Öngörülü, taktiğe hakim bir askeri komuta duruşu olsa, karargah bile 1983 yılında Botan'a taşınabilirdi.

Tüm elverişli koşullara rağmen yönetimi esir alan başarısızlık kaygısı koşulların değerlendirilmemesine götürmüştür. Karargah Lolan'a konumlandırılmıştı. O dönemlerde Botan güçlü bir çıkışa ve üslenmeye müsaittir. KDP bile aynı zamanlarda Komata'da (Komata alanı Kuzey'dedir) bulunuyordu. Tecrübesizlik ve askeri taktiğe hakim olmamaktan kaynaklı bizim güçlerimiz Komata'dan geçerek Zap'a, oradan da Lolan'a gidip üstlenmişlerdi. KDP Kuzey'de üslenmesine rağmen bizim karargahımız ve üslenme alanımız Güney'e kaydırılmıştı. Bu durum, koşulları yeterli düzeyde objektif bir bakış açısıyla değerlendirememekten kaynaklı olarak yapılacak güçlü çıkış önünde engel haline gelmişti. Üzerinden yıllar geçmiş olsa bile bu durumu özeleştirisel olarak doğru tespit etmemiz mücadelemizin bütün boyutlarıyla kavranması açısından önemli olacaktır.

Atılım halkın duygularını kabartmış, bir heyecan yaratmış ve sömürgeci sisteme olan öfkesini artırmıştır. Bu açıdan halk kısmi de olsa ayaklanarak gerillaya akma, gerillaya koşma psikolojisine kapılmıştır. Bir nevi isyan havasına girmiştir. Kürdistan genelinde bir ayaklanmadan ziyade, bölgesel düzeyde ayaklanmaların nabzı atmaktadır. Gerillanın bir anda ve kısa sürede birkaç kat büyümesinin koşulları fazlasıyla mevcuttur. Uludere'de, Beytüşşebap'ta, Bestler'de halkın böyle bir çıkışa yatkınlığı gelişkindir. Dönemin koşullarını iyi değerlendiren, yaşanan gelişmeleri iyi okuyabilen taktik bir önderlik çıkabilseydi, kabaran halkın duyguları örgütlenebilseydi yüzlerce insanı gerillaya kanalize etmek imkan dahiline girecekti. Bu yörelerde yaşayan insanların büyük çoğunluğunun devletle ciddi bir bağları bulunmuyordu. Önemli bir potansiyeli teşkil eden halk gruplarını gerillalaştırmak ve erkenden gerillayı büyütmek mümkündü. Ancak böyle bir düzeyde performans gösteren yetkin bir taktik önderliğin yoksunluğu büyük bir talihsizlikti. Agit arkadaş buna en yakın adaydı ama tek başına bir kişinin bu düzeyi yakalaması söz konusu olamazdı. Bunun için yetkin bir ekipleşme ve daha etkili bir duruşa ihtiyaç vardı.

15 Ağustos Atılımı'ndan sonra eylem grupları manevra mahiyetinde bir geri çekilmeyi gerçekleştirmiş olsalar da mevzileri tümden bırakmamışlardır. Atılımdan sonra da sınırlı eylemlilikler gelişmiştir. Gerçekleşen eylemler Agit yoldaşın büyük çabalarının birer sonucu olarak gelişmiştir. Ancak tek başına Agit arkadaşın çabası başlayan yeni süreci karşılamada yeterli olamazdı. Ekseriyetle saklanma ve gizlenme tarzı gruplar üzerinde belirgindi. Kuşkusuz saklanma ve gizlenme gerillanın en önemli taktiklerindendir, an-

cak bunun süreklileşmesi ve temel tarz haline gelmesi tehlikelidir. Çünkü gerilla öncülüğünde yeni bir mücadele gelişmektedir. Kürdistan'da öncü, artık gerilladır. Halkı örgütlemekten tutalım, onun sosyal, kültürel yaşam tarzını belirlemeye kadar her alanda gerilla belirleyici olmaktadır. En büyük aydınlanma ve örgütlenme gücü gerilladır. Atılımdan sonra gerillanın askeri eylem çizgisi geliştirmesi kadar, halka öncülük de yapması gerekmektedir. Ancak gerilla bu rolünü sınırlı oynamıştır.

Önderlik gerillanın rolü üzerine şu çarpıcı belirlemeyi yapmaktadır: *"Gerillacının yaşamı Kürdistan'da apayrı bir öneme sahiptir. Gerilla yaşamı gerçekten bugün bağrında yeni yaşamın filizlendiği yaratıcı bir kuvvettir. Gerillacı bugün Kürdistan'da devrimci kültürel açılımdan tutalım kitlelerin öz yönetimine kadar, yani kendi kaderini yaşamaya kadar sorumludur. Gerilla her düzeydeki gelişmenin anahtarıdır.*

Gerillacı bir düşünürdür, gerillacı bir kültür yaratıcısıdır, yurtseverdir, gerillacı bir örgütleyicidir. Gerillacı bir askerdir. Gerillacı halkın arasında bir önderdir. Yani onun her türlü gelişmesine cevap veren bir önderdir."

Önderliğin gerilla rolüne ilişkin geliştirdiği çözümlemeler yaşamsallaştırılmış olsaydı, kuşkusuz ki çok kısa sürede Kürdistan'da çarpıcı gelişmeler yaşanacaktı. Çünkü gerilla dışında halkı aydınlatacak farklı bir araç bulunmamaktaydı. Halk, gerillayı takip ederek, tavrını ve yaklaşım tarzını belirlemeye çalışmaktaydı. Daha doğrusu bin yılların birikmiş öfkesini nasıl açığa vuracağını, nasıl enerjiye dönüştüreceğini bilmemekteydi. Öfkeyi örgütlülüğe kanalize edecek tek güç gerilladır. Gerilla da ihtiyaca cevap olacak düzeyde halkın arasına girmeyince, önemli bir örgütlenme potansiyelinin değerlendirilmemesine neden olmuştur.

Başlangıçta yetersiz ve eleştirilen yanlar olsa da 1982–83–84 yılına kadar belli düzeyde halkın silahlı propaganda birlikleriyle tanışması ve ilişkilenmesi gelişmişti. Artık yapılması gereken tanışma ve ilişkilenmenin ortaya çıkardığı enerjiyi örgütlülüğe dönüştürmekti. 15 Ağustos eylemi bu mesajı vermesine rağmen sonrasında geliştirilen pratik ve eylemsellik süreci halk potansiyelini kucaklamaya yetmemişti.

Aslında Türk devleti de ilk başlarda hareketin mücadele yöntemini ve stratejisini anlayamamıştır. Çıkışımızı, klasik bir Kürt ayaklanması gibi algılamıştır. Kapsamlı askeri güçlerle her tarafa hızla yönelmesinin nedeni bu algılayışındandır. Tabii operasyonlar sırasında tek bir gerilla ya da isyancıyla karşılaşmamıştır. Türk devleti bir süre sonra PKK çıkışının klasik bir Kürt ayaklanması olmadığını anlamıştır. Farklı bir savaş tarzıyla, gerilla mücadelesiyle karşı karşıya olduğunu görünce kışlaya çekilerek, ordusunu hazırlama sürecine tabi tuttu.

Türk devleti 15 Ağustos Atılımı şokunu sonbahara doğru üzerinden atarak, kışı yoğun hazırlıklarla geçirdi. Gerilla savaşının uyguladığı taktikler, savaş stratejisi, psikolojisi ve buna karşı önlemlerin neler olabileceği konularında

yoğun araştırma içerisine girdi. 15 Ağustos Atılımı'na karşı hazırlıksız yakalanmıştı, aynı düzeyde kalmaya devam ederse kısa süre içerisinde savaşı kaybedeceğini bilmekteydi. Bu açıdan önlem alma sürecine yöneldi. Farklı ülkelerin ulusal kurtuluş deneyimleri ve gerilla mücadelesinin yöntemlerini araştırdığı kadar, bunlara karşı alınan önlemler üzerinde de yoğunlaştı. Aynı şekilde arazi yapısını öğrenme çabasına ağırlık verdi. Gerillanın kullanabileceği alanların keşfini yapmak kadar, hangi düzeyde nasıl operasyon yapabileceğinin yöntemini bulmaya çalıştı. Kısacası, Türk devleti 1985 kışını bu hazırlıklarla değerlendirerek, baharda yeniden yoğunlaşacak olan gerilla eylemselliğinin önünü alma planlamasını geliştirmeye çalıştı. Bunun karşısında savaşı geliştirmekten sorumlu olan komutamız kış sürecini iyi bir hazırlıkla geçirmedi. Bilindiği üzere Kürdistan'ın iklim koşulları oldukça serttir. Düşmana karşı hazırlığı bir kenara bırakalım, doğaya karşı hazırlık yapmanın önemi bile bir hayli büyüktür. Kürdistan'da hazırlık yapmadan kışı karşılamak tasfiye olmakla eşdeğerdedir. Aynı zamanda kış sürecini karşılamak için yapılan hazırlıkların yanında baharda yeni bir atılımın hazırlığını da yapmak gerekmekteydi. İdeolojik, siyasal eğitimlerle gerillada var olan kazanma ruhunu daha da büyütmek, mücadelenin derinleşme özelliklerini araştırarak belli bir planlamaya hızla kavuşturmak gerekiyordu. Çünkü gerilla savaşı akıl ve irade savaşıdır. Düşmana oranla sahip olduğu imkanlar kısıtlıdır. Gerilla bu nedenle aradaki farkı aklını kullanarak, hareket tarzıyla kapatmak zorundadır. İrade, inanç, kararlılık, fedakarlık tek başına sonuç almaktan uzak kalmaktadır. Bu olgular akılla birleştiği ölçüde sonuç alıcı olacaktır.

Bu gerçeklere rağmen etkili bir savaş yürütmemiz için gerekli düzeyde bir hazırlık yapılmadığı gibi doğa koşullarına karşı da yeterli bir hazırlık süreci geliştirilmemişti. Oysa Kürdistan'da köylüler bile kışa girmeden önce bahara kadar ihtiyaç duyulan bütün hazırlıklarını önemle yapmaktadırlar. Kaldı ki kış Botan'da diğer yerlerden farklı geçmektedir. Botan'da yaşayan halk önemli oranda kış mevsiminde içe çekilerek, dünyadan bağlarını koparmaktadır. Köylülerde gelişen bu süreç aynı zamanda bir yoğunlaşma mevsimidir. Aslında bu durum doğada yaşayan diğer canlılar için de geçerlidir. En küçük canlılardan olan karıncalar bile tüm yazı kış hazırlığını yaparak geçirirler. Bu yaşamı sürdürmenin temel bir tarzı olmaktadır.

Kış şartlarına hazırlık, ordular için çok daha geçerli ve hayati bir anlama sahiptir. Dolayısıyla kış sürecinde gerçekleştirilecek hazırlık temelinde bahar ve yaz aylarına güçlü hazırlanmak gerilla için bir varlık ve atılım gerekçesidir. Askeri kışla koşullarına sahip düzenli ordular bile kış sürecini yoğun hazırlıklarla geçirmesine rağmen gerilla güçlerimiz 1985 kışını hazırlık sürecine dönüştürme yerine harekat planını pratikleştirmiştir. Doğru ve yetkin bir yönetim mantığının gelişmemesinin ve tecrübesizliğin payı bunda büyüktür. Maalesef Agit arkadaş gibi bazı istisna arkadaşlar dışında aklı ve yaratıcılığı esas alan, her şeyi yerli yerinde planlayabilen bir komuta anlayışı o dönemde

bir türlü gelişmemiştir. Bu nedenle köklü, yeni ufukları açacak, halkın özgürlük refleksini örgütleyecek imkanlar olmasına rağmen belirtilen eksikliklerden dolayı var olan imkanlar çok doğru ve isabetli kullanılamadı.

Elbette ki böyle bir tarzın oturmasında acemiliğin bazı etkileri olabilir, doğaldır da. Ama kışı hazırlıksız karşılamak ve kışın harekete geçmek acemilikten de öte akıl almaz bir durumdur. Savaşta bu tür hatalara yer yoktur. Böylesi hatalar telafisi mümkün olmayan bir sürece yol açabilir. Günübirlik, yüzeysel yaklaşımlarla savaşı yürütmeye çalışmanın, savaşa yön vermenin büyük ve hak edilmedik kayıplara yol açacağı kesindir. O dönem savaşı koordine eden yürütme, teorik dogmalar üzerinden hareket ederek, fazla yoğunlaşmadan, detayları düşünmeden planlamayı yapmıştır. Önderlik, "güçlerimiz içeriye gitmeli" talimatını verdi ama bunun pratik planlaması, ne zaman, nasıl girileceğinin tespit edilmesi ve doğru planlamaya kavuşturulması pratik yönetimin işidir. Ancak pratik yönetim kış ortası olmasına rağmen ciddi bir hazırlık yapılmadan grupları Garzan vb Kuzey alanlarına doğru yola çıkarma planını yapıp, hemen uygulamaya geçirir. Önderliğin daha sonra "Sarıkamış seferi" dediği ve ciddi eleştiri konusu yaptığı süreç bu pratik tutumlardır. Şimdiki bilinç ve tecrübe ile baktığımızda 1985 Ocak ayında güçleri Garzan'a, Dersim'e yönlendirmeye kalkışmak tam bir çılgınlık örneği olarak tespit edilecektir. O koşullarda alanlara ulaşmak bir yana, yolda imha olunacağı baştan bellidir.

Bu düzeyde yaşanan bütün yetersizliklerde tecrübesizliğin payı büyüktür. Tecrübe demek karşılaşılan her olumsuzluğu en az kayıpla atlatmaktır. Tecrübe, yaşanmış süreçlerde içine düşülen hatalardan dersler çıkarmaktır. Çünkü PKK'den önce Kürdistan'da yaşanmış bir gerilla mücadelesi yoktur. Değil gerilla taktiklerine hakim olma, dağda yaşamanın deneyimi bile yoktu. Doğal olarak PKK yaşadıkça öğrenecek, öğrendikçe de öğrendiğini tecrübeye dönüştürecektir. PKK'nin bir özelliği de budur. Teorisini pratikten edindiği tecrübeler üzerinde anlama kavuşturmakta, bu eksende anlama kavuşan olguların teorisini daha sağlam temellerde oturtmayı başarmaktadır. Ama burada yaşanan sorunlar sadece tecrübeyle izah edilemez. Ciddi bir yoğunlaşma zayıflığı da söz konusudur. Hiçbir tecrübesi olmayan, ama savaş teorisini az çok bilen kimselerin bile görebileceği olguların görülememesi yoğunlaşmanın zayıflığını, dogmatik ve basmakalıp yaklaşımların daha fazla egemen olduğunu göstermektedir. Bu süreçte gösterilecek azami dikkat birçok olumsuzluğun önüne geçebilirdi. Belki kapasitelerin üstüne çıkmanın sınırları zorlanacaktı, ancak başarmak imkan dahiline girecekti.

Bu dönemde yönetimdeki çoğu arkadaşın iyi niyetinden şüphe duymak imkansızdır. Ama hiçbir neden güçleri kış ortasında Garzan ya da Dersim'e yönlendirmeye sevk etmemeliydi. Çünkü o koşullarda böyle bir şeye kalkışmak, bile bile imhaya koşmak anlamına gelir. Yönetim *"1985 baharına kim önce adım atarsa o kazanır"* psikolojisiyle hareket etmiştir. Esasında

düşündükleri bir yönüyle doğrudur. Ama hazırlıksız ve kışın ortasında harekete geçmenin sonu yenilgidir. Çünkü savaş yoğunlaşma, hazırlanma ve planlama olayıdır. Adım adım tamamen bir doktrine dayalı biçimde pratikleştirildiği oranda kazanılabilir. Alelacele, coğrafya ve iklim koşullarını dikkate almadan atılacak bir adımın tepe-takla düşmeyle sonuçlanması kaçınılmazdır, nihayetinde kaybetme durumu daha ağır basacaktır. Özellikle savaş gerçeğinde iklim faktörünün hesaba alınmaması ciddi bir yetersizlik ve amatörlük sonucudur.

15 Ağustos'un yarattığı moral ve psikolojik üstünlükten sonra 1985 baharını hazırlıksız geçirmek ve yanlış zamanda güçleri harekete geçirmek çok büyük bir talihsizlik olmuştur. Çünkü bu durum hiç hak edilmedik kayıplara yol açan temel bir nedendir. Bestler'de şehadetlerle birlikte bir grubun esir düşmesinin yaraları sarılmadan, bu sefer Şirvan'da Sabri Ok arkadaşın grubu aynı olumsuzluklarla karşılaşır. Ağır kış koşullarında Garzan'a yönlendirilmiş bu grubun gidişini Bestler köylüleri büyük bir şaşkınlıkla karşılamış, grubu gidişten alıkoymak için yalvarırcasına öneriler yapmışlardır. "Bu kış ortasında nereye gidiyorsunuz" diye soran köylülere "Kürdistan'ı kurtarmaya, devlet kurmaya gidiyoruz" diye cevap verirler. Köylüler de "heval bu kış ortasında devlet kurulamaz, telef olursunuz, bari bekleyin, bu devleti baharda kurun" diyerek, vazgeçirmeye çalışırlar. Ama gidiş talimatını alan grup bu telkinleri dinlemez ve yoluna devam eder. Nihayetinde altı kişilik grubun yarısı şehit düşer, Sabri arkadaşla birlikte diğer yarısı da yaralı esir düşmüşlerdir. Aynı yaklaşım ve aynı hareket tarzından kaynaklı farklı kayıplara da neden olunduğu bilinmektedir. '85 yılının ağır kayıplarla karşılanmasının tek nedeni bu değildir. Ama daha yılın başında bu kayıpların yaşanmış olması ciddi boşluklar ve dezavantajlı bir durum yaratmıştır. Yine sezon başında Haftanin'de Irak Komünist Partisi güçleriyle yaşanan bir takım sorunlar sonucu gelişen çatışmada 8 arkadaş şehit düşmüştür. Bu grup içerisinde şehit düşen arkadaşlardan biri de Ozan Sefkan arkadaştır.

Aynı yılın ikinci dezavantajı ve olumsuz gelişmesi de Garısa'da Mustafa Çimen'in yakalanması, Sason'da ise Nebil (Ali Ozansoy-Tilki) unsurunun teslim olmasıdır. Mustafa Çimen başta dirense de devamını getirmez ve teslimiyeti kabul ederek, ihanet eder. Nebil ise düşmana direnmeden teslim olur. Bu kişinin önceden düşmanla işbirliği içinde olma ihtimali yüksektir. Her ikisi de itirafçı olup hareket hakkında bildikleri her şeyi düşmana söylerler. Bildiklerini düşmana söylemekle yetinmezler, düşmanla beraber operasyonlara çıkarlar, kontra olmayı kabul ederler. Nebil unsurunun verdiği bilgiler sonucu Sason'da Kasım (Ahmet İvin) arkadaş komutasındaki 8 kişilik bir grup arkadaş şehit düşmüştür. Ayrıca bu unsur bölgede onlarca milisi deşifre ederek, hareketin tabanına büyük bir darbe vurulmasına yol açar. İhanet eden bu iki kişinin tüm bilgileri düşmana vermesiyle hareketin yeni dönem hazırlıklarına ilişkin Türk devleti somut bilgilere sahip olur.

Açık ki, bu bilgiler düşmana ciddi avantajlar sağlamıştır. Türk devleti elde ettiği bu avantajlara dayanarak gerçekleştirdiği yönelimlerde belli düzeyde sonuç almaya başlamıştır.

Hem güçlerin yeni yıla yeterli bir hazırlıkla girmemeleri, hem de yeterli bir hamlesel taktik çıkışın yapılamaması yaşanan kayıpların temel nedenidir. Bu eksikliklerin yaşanmasında yönetimin sağ savunmacı ve ürkek anlayışının payı büyüktür. 1985 yılına damgasını vuran sağ liberal tarzdır. Atılımın coşkusuyla halk dağlara çıkıp gerillayı arayıp bularak katılım yapmak istediğini belirtmektedir. Fakat halka *"Hayır şimdi olmaz, koşullarımız katılmanıza elverişli değil, gidin saklanın, biz daha sonra sizi alırız"* denilmiştir. Katılım yapmak isteyen gençler bir şekilde devletle sorun yaşıyor, gerilla da onu almazsa nereye gidecek? Devlet ona el atıyor, denetimine alarak bize karşı örgütlüyor. Bizim askerimiz olması gerekenler, teslim olunca çeteleşerek, kontralaşarak bu sefer bize karşı savaşmaya başlıyorlar. Dikkat edilirse oluşan imkanların doğru değerlendirilmesi durumunda, hem gerilla sayısı yüzlerce ve hatta binlerce artacak, hem de düşman işbirlikçi bulmada zorluk yaşayacaktır. Ancak oluşan imkanların yarattığı bir zemin var, bu zemin bir şekilde devreye girecektir. Biz kullanmasak, düşman kullanacaktır. Yaratılan zemin, statik değil, dinamik ve canlı bir zemindir. Kullanılmayınca tükenir, ya da düşman hizmetine alır ve karşıtına dönüşür.

Büyük bir kararlılıkla bir işi yapmaya girişmek elbette anlamlı ve kutsaldır, ama süreklileşen bir tarzda gereklerini yerine getirmek bir zorunluluktur. Söz konusu olan savaşsa, bu zorunluluk yaşamın her saniyesinde kendini hissettirmelidir. İlk adım imkansızlıklar içerisinde atılmış, tarihi bir sürecin gelişmesine neden olmuştur ama sonrası yeterli düzeyde pratik bir tahlile tabi tutulmamıştır. Taktik önderlik mücadeleyi derinleştirmek için yetkin tarzlar geliştirememiş, kendiliğindenci bir anlayışla gidebileceği yere kadar gider yaklaşımını esas almıştır. İlk hamlenin tüm gerekleri yerine getirilebilseydi, geç de kalınmış olsa 15 Ağustos Atılımı sonrasında gerillayı büyütmek imkan dahiline girecekti. Bu açıdan 1985 yılında katılım isteklerinin geri çevrilmesi ciddi bir yetmezlik olmuştur.

Planlı, projeye dayalı, taktik manevra kabiliyeti yüksek, atılgan, eylemci bir tarzın oturtulmaması düşmanın operasyonlarda belli bir düzeyde sonuç almasına bir hayli kolaylık sağlamıştır. Yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen 1985 Newrozu'nda ERNK ilan edildi. Ancak daha önceden planlandığı gibi kapsamlı ve eylemsel çıkışla bu ilan gerçekleşmedi. Düşman ERNK'nin ilan edileceğini önceden biliyordu. Çünkü belgeleri Sabri arkadaşın grubuyla düşmanın eline geçmişti. Tüm olumsuzluklara rağmen ERNK'nin ilan edilmesi önemli bir adımı ifade etmektedir. Çünkü gerilla savaşının halk ayağını geliştirme ve örgütleme anlamında önemli bir rol oynayacaktı. Aynı şekilde atılımın halk üzerinde geliştirdiği olumlu etkilenmeyi daha da büyütmekteydi.

Güçlerimizin yeterli düzeyde hazırlık yapmamasına karşılık düşmanın iyi hazırlanması 1985 yılında hareketi tasfiye olmayla karşı karşıya bıraktı. Birçok yerde gruplarımız darbe alıyor, yeri doldurulamayacak kayıplar veriyorduk. Daha sonra yıl boyu yaşanan kayıplar hareketi ciddi bir biçimde zorladı. PKK şahsında cuntaya karşı geliştirilen direnişin devam edip etmeyeceği noktasında tehlike yıl boyunca sürdü. 15 Ağustos Atılımı'nın halkın psikolojisi üzerinde yarattığı büyük coşku ve morale rağmen yönetimin yetkin taktik gerçekliğe ulaşmaması ve şematik yönetim anlayışını benimsemesi nedeniyle tasfiye olma tehlikesi bir türlü uzaklaştırılamadı, sağ savunmacı anlayış sürdürüldü. Giderek verilen kayıplarda artış yaşandı. Sason, Bitlis, Mutki, Eruh, Bestler başta olmak üzere ülke genelinde kayıplarımız çoğaldı.

Kayıplar kadar, kahramanlıkların da çokça yaşandığı bu süreç, PKK'nin direniş diyalektiğini göstermede önemli rol oynadı. Bir taraftan yönetimin başarıya dair duyduğu kuşkunun yarattığı dağınık tarz, diğer taraftan militan yapının kahramanca direnişi söz konusudur. Etrafı binlerce askerle çevrilen küçük grupların teslimiyet çağrılarına karşı *"kitabımızda teslimiyet yazmıyor"* diyerek, son mermilerine kadar direnerek şehadete ulaşmaları yanında, yaralı esir düşen gerillaların teslimiyeti reddedip, işkencede katledilme pahasına büyük bir direnişi göstermeleri, süreci kurtarmada önemli rol oynamıştır. Yedek merkez üyesi olan Celal Hoca (Ramazan Kaplan) bu direnişe çok iyi bir örnektir. Celal Hoca, Garzan eyalet komutanıdır, çatışmada yaralı ele geçer. Ağzından mermi aldığı için konuşamamaktadır. Düşman kendisine kağıt kalem vererek gerilla grubunun nerede olduğunu yazmasını ister. O, kendisine verilen kağıda *"direneceğim"* diye yazar. Bunun üzerine kendisine işkence yapmaya başlarlar. İşkenceden sonra tekrar kağıt kalem verdiklerinde yine aynı yanıtı yazar. Düşman bunu birkaç sefer tekrar eder, ama Celal Hoca'nın tavrı nettir. Her seferinde aynı şekilde *"direneceğim, direnmeye devam edeceğim"* diye yazar ve düşmanın vahşi işkenceleri altında şehadete ulaşır.Hem işkence merkezlerinde, hem savaş meydanlarında tek başına ama günlerce direnen, zaferi direnişte gören, "direnmek yaşamaktır!" sloganıyla büyük bir cesaret, kararlılık ve kahramanlık sergileyen PKK militan örnekleri çokça yaşanmıştır.

Sürecin ağır kayıplarla gelişip, devam etmesinin bir nedeni de bu süreçte Agit arkadaşın pratik sahada bulunmamasıdır. Pratik sahada olsaydı muhakkak ki önleyici bazı katkıları olabilirdi. Ama Agit arkadaş 1984 yılının sonlarında merkez toplantısının sonuçlarını ve 15 Ağustos Atılımı'nın durumunu aktarmak üzere Önder Apo'nun yanına gelmiştir. Agit arkadaş, Önderlik sahasında birkaç ay kaldığı için hazırlık sürecinde pratik alanlarda bulunamadı. Aktarımdan sonra yeniden ülkeye, savaş sahasına dönme hazırlıklarını yaptı. Hızlı ve sağlam bir biçimde merkez alana ulaşması için İran üzerinden savaş sahasına geçti. Dönüşü Lolan üzerinden gerçekleştirdiği

için ancak 1985 ortalarına doğru Botan'a ulaşabildi. Gerillanın yeni hamlesel bir süreç gerçekleştirememesinin bir nedeni de Agit arkadaşın pratik sahada bulunmamasıdır. Çünkü Agit arkadaşın bulunduğu yerde toparlanma ve zafer ruhu vardır. Bu, pratik savaş sahasında ortaya çıkan sonuçlarla kanıtlanan bir durumdur. Agit arkadaşın en çarpıcı özelliği gerilla taktiğine olan sonsuz inancıdır. Bu inancından dolayı gerillayı Kürdistan'da oturtmak için canla başla, olağanüstü bir çabayla çalışan bir arkadaştı. Daha Önderlik sahasında iken 1985 Mart'ında Serxwebûn gazetesine yazdığı bir değerlendirme yazısında "1985 Newrozu'na Büyük Umutlarla" diye bir başlık atmıştı. Ama yıl planlaması başlangıcında bulunmamasının büyük bir boşluk yarattığını gerçekleşen pratik ortaya çıkarmıştır.

Gerillanın karşılaştığı zorlukların getirdiği tıkanmayı Önderlik geliştirdiği perspektiflerle aşmaya çalışmaktaydı. Bunun için talimatlar geliştirerek, yönetime gönderiyordu. Yönetimden bazıları "Biz somut koşulları partiye anlatamadık" diyerek, Önderliğin yazdığı talimatları katlayıp ceplerine koymuşlardır. Yönetimin tutumu bu eksendeydi. Bunun üzerine Önderlik mevcut yönetimi pratik sahadan çekme kararını aldı. 1985 yılının sonbahar aylarında savaşı yürütmek ve geliştirmekle görevli olan yönetim üyeleri Doğu Kürdistan üzerinden Önderlik sahasına çekilmeye başlamışlardı.

Gerillada ısrarın adı: Komutan Agit

1985 yılında mevcut yönetim pratik sahadan çekildikten sonra inisiyatif kadroya verilmiştir. Agit arkadaşın da katkılarıyla inisiyatifli kılınan kadro çabaları ve yaratıcılığıyla birlikte olumsuz gidişat sonbahardan itibaren kısmen durdurulmuştur. Bu yeni düzenleme olumsuz gidişatı durdurmakla kalmamış, özellikle Agit arkadaşın 1985 sonu, 1986 yılı başlarında Botan'da geliştirdiği eylemselliklerle sağ savunmacı tarzı aşma çabasını ciddi bir biçimde geliştirmişti. Eğer atılımdan sonra Agit arkadaş sürekli Botan'da bulunsaydı, kuşkusuz savaşın gelişim düzeyi çok farklı olabilirdi. Çünkü Agit arkadaş savaşa hayali veya sübjektif, dogmatik değil, somut koşulların somut tahliline dayalı bir doktrin ekseninde yaklaşmaktaydı. Bununla birlikte Önderliğin perspektiflerini en iyi anlayan ve aynı düzeyde uygulayan bir kapasiteye sahipti. Düşmanın gücünü ne abartan ne küçümseyen bir yaklaşım asla geliştirmemişti. Düşmanı iyi izleyerek, hareket tarzını açığa çıkararak, en uygun zamanda sonuç alıcı darbeyi indirmeyi başarabilmekteydi. Subjektivizme düşmediği için keskin başarısız girişimlerle karşı karşıya kalmazdı. Savaştaki taktik yeteneği insanları yürütme gücüyle buluşturabildiği için Kürdistan koşullarında mükemmel gerilla tarzını açığa çıkarmaktaydı.

PKK ve Kürdistan halkı açısından tarihin en büyük talihsizliklerinden biri Agit arkadaşın zamansız ve çok erken şehadete ulaşmasıdır. Bilindiği

üzere 1986 yılının 28 Martı'nda Agit arkadaş birliğiyle Gabar Dağı'nda hareket halindeyken hiç beklenilmeyen bir yerde pusuya düşmüş ve şehadete ulaşmıştır. Agit arkadaşın şehadeti bugün bile önemli ölçüde gizemini korumaktadır. Pusuda şehadete ulaştığı bir gerçektir. Ancak bu pusuda mermi düşmanın mı, yoksa birlik içerisinde ajan provokatör birinin silahından mı çıktı sorusu hala netleşmemiştir. Komplo veya suikast mı, yoksa normal bir pusu muydu, bu konudaki sis perdesi henüz aralanabilmiş değildir. Pratik olarak pusuya düşülmüştür. Pusuda yoğun ateş altında kalırlar, düşmanın mermisiyle şehit düşme olasılığı da yüksektir. Ama 25 kişi içerisinde o mermi nasıl oluyor da sadece Agit arkadaşı buluyor? Şüpheye yol açan neden sadece bu değildir. Şüpheye yol açan en önemli neden pusu esnasında grup içinde bulunan bazı kişilerin sonradan içine düştükleri kuşkulu durumdur. Özellikle Agit arkadaşın yanında bulunan birinin ardından kuşkularla dolu sırları bırakarak, Önderlik sahasında Önderliğin güvenliğinde iken intihar etmesi önemli bir husustur. Bu şahıs olaya ilişkin sürekli çelişkili konuşmalar yapmış ve kuşkulu davranışlarda bulunmuştur. Tüm çabalara karşın bu olaya ilişkin somut bir tespit yapılmış değildir.

Agit arkadaşın kişiliği, misyonu ve savaştaki rolü değerlendirildiğinde özel olarak hedeflenecek bir arkadaş olduğu görülecektir. Çünkü faşist cuntaya karşı daha baştan itibaren Kürdistan'da gerillayı oturtma noktasında, Önderliği anlayan, Önderlik çizgisini kararlıca uygulayan bir komutandı. Eğer Kürdistan'da gerilla oturmuş ise bunda büyük komutan Agit yoldaşın çok büyük emeği ve çabası vardır. Onun göstermiş olduğu fedakarlık ve cesaretin payı bunda oldukça belirleyicidir. Komutan Agit yoldaşın en belirgin yanı, gerilla taktiğinin Kürdistan'da oturtulmasında ısrarcı olmasıdır ve inanarak buna sarılmasıdır. Kürdistan coğrafyasını bizzat gezip dolaşarak, arazi üzerinde bir hakimiyet geliştirmiştir.

Gerilla savaşı için coğrafya en önemli faktörlerden biridir. Gerilla savaşımı için elverişli ve stratejik olan Kürdistan coğrafyasını Agit arkadaş en iyi şekilde değerlendirmeyi bilmiştir. Ayrıca halk savaşının temel gücü olan köylülüğü iyi analiz etmiş, hatta bu konuda bir broşür bile yazmıştır. Denetimindeki gücü eğiten, örgütleyen, disiplin içerisinde motive eden, güven veren, her koşul altında yürütebilen büyük bir komutandır. Eylem tarzında keskin, vuruş tarzında koparıcı ve sonuç alıcıdır. Yaptığı bütün eylemlerde sonuç alıcılık vardır. 15 Ağustos Atılımı'ndaki tarihi rolü itibariyle Kürdistan'da gerilla komutanlaşmasının, zafer komutanlığının nasıl olması gerektiğini de açıkça ortaya koymuştur.

Pratik sahada Önderlik çizgisine sahip çıkma, eleştirel tutumu ve doğrudaki ısrarcılığı, diğer önemli bir özelliğiydi. Özellikle çeteci anlayışlara karşı duruşu ve mücadelesi dikkat çekici bir yönüydü. Bazı öğelere dönük, *"ortam bunlara kalsa bunlar parti çizgisinin canına okur ve her türlü çeteciliği yapmaktan çekinmezler"* diyerek, çizgi dışı, çeteci anlayışlara karşı mücadelede

net ve keskin olduğunu her zaman göstermiştir. Bütün bu nedenlerden dolayı düşmanın içten ve dıştan hedefleyebileceği arkadaşlardan birisiydi.

Kuşkusuz ki Agit arkadaşın bu tarz ve anlayışı bütün karargah yönetimine ve sürece hakim olabilseydi, savaşın kaderi çok daha farklı olacaktı. Sonuçta Agit arkadaşın şehadetinin üzerinden yıllar geçmiş olsa bile şehadetine ilişkin olasılıklar asla ortadan kalkmadı. Olasılıklar ortada duradursun, gerçek olan Agit arkadaşın şehadetiyle PKK'nin ve Kürdistan halkının yeri kolay kolay doldurulamaz büyük bir komutanını, yiğit bir evladını kaybetmiş olmasıdır. Bu şehadet büyük bir kayıp olduğu kadar, gerilla mücadelesinde de ciddi bir boşluk yaratmıştır.

Agit yoldaşın zamansız şehadetine rağmen hareket belki 1986 yılında büyük bir gelişme kaydetmemiştir ama 1985 yılına göre daha derli toplu bir tablo çizmiştir. En azından baş aşağı gidişat durdurulmuştur. Demek ki, sağ savunmacı anlayışın etkileri ortadan kalktığında ve bu tarz aşıldığında en azından gerileme durdurulabiliniyormuş. Kadro kendi inisiyatifiyle hareket edince, kendisini daha iyi koruyabileceğini ve zor koşullarda süreci göğüsleyebileceğini göstermiştir. Çünkü ortaya çıkan sonuçlar bu durumu net bir biçimde gözler önüne koymaktadır.

III. Kongre süreci ve halk ordulaşması

1986 yılı özünde bir kongre yılıdır. Bu yılın en çarpıcı yönü Agit arkadaşın şehadeti, ardından gerillanın belli düzeyde kendini savunması ve gerçekleşen III. Kongre sürecidir. Bahar aylarında yapılması düşünülen kongre, güçlü geçmesi ve tarihi bir rol oynaması için ekim sonlarına alınmıştır.

Mücadele tarihimizde çok önemli bir yere ve role sahip olan III. Kongre'de birçok ilk gerçekleşmiştir. Özellikle silahlı mücadele yönteminde başarma noktasında büyük bir çıkışa imkan sunan bir zemin yaratmıştır. Kongrede ortaya konulan çözümleme düzeyi ve kararlılık daha sonraki tüm gerilla mücadelesinde yönlendirici bir rol oynamıştır. Parti tarihinde ilk kez kapsamlı kişilik çözümlemeleri yapılmış, özeleştiriler verilmiş, yanlış anlayışlar büyük bir özenle mahkum edilmiştir.

Aynı zamanda dayatılan tasfiye sürecine karşı HRK'nin oynaması gereken uyanış rolünü oynadığını, artık Kürdistan halkının gelmiş olduğu bilinç ve örgütlenme düzeyini karşılamadığını, bu nedenle bir halk ordusunun kurulmasının zorunluluğu kararlaştırılmıştır. Kürdistan Halk Kurtuluş Ordusu ARGK'nin (Arteşa Rizgariya Gelê Kurdistan) kurulması ile gerilla savaşına ilişkin çok kesin ve net kararlar alınmıştır. Yine yeni dönemin komuta tarzı, kadro duruşu ve gerillanın özelliklerinin nasıl olması gerektiği konularında yapılan açımlamalar ve verilen perspektif düzeyi Kürdistan'da yeni dönem için bir hayli ilerletici olmuştur.

III. Kongre'nin en önemli yönü, mücadele çizgisi açısından büyük bir hesaplaşma sahası ve zemini haline getirilmesidir. Özellikle çizgide sağa savrulan, yanlış tarz geliştiren, geçmiş süreçte olumsuz rol oynayan, hareketi uğraştıran, geriye çeken, iki yüzlülük yapan kişiliklerin yargılandığı ve hemen herkesin sorgulandığı bir zemindir. Bunun sonucunda tüm komuta ve kadro yapısı kendisini sorgudan geçirmiş, özeleştiri vermiştir.

Özellikle geçmiş süreçte merkez komitede görev alan ve ülke pratiğinde rol sahibi olanlarla Önderlik özel olarak ilgilenmiştir. Önderlik çok büyük bir sabırla mücadele çizgisi, sürecin özellikleri ve buna karşı görevlerin neler olduğu noktasında yaşanan yetersizlikleri aşmaları yönünde çözümlemeler geliştirmiştir. Önderlik bu kongrede yüzeysel yaklaşımların gelişmesine asla fırsat tanımadı. Yönetim ve pratik görevlerin başında bulunan merkezi kadroların raporları ilk etapta yüzeysel yaklaşımla yazıldığı için Önderlik ve yapı tarafından yoğun eleştirilere tabi tutuldu ve çoğunluğu kabul görmedi. Derinlikli analiz ve çözümleme gücünün açığa çıkması için platformlar tekrarlandı. Herkesin kendi durumunu doğru kavraması ve bilince çıkarması için kongre süreci uzatıldı. Önderliğin geliştirdiği tarz, kadroyu yeniden yapılandırma tarzıydı. Hem geliştirdiği eleştirilerle kadronun durumunu ortaya koymuş, hem de kadroyu tekrar sürece katmanın zeminini ortaya çıkarmayı esas almıştır. Bu anlamıyla III. Kongre mücadele tarihimizde en büyük özeleştiri kongresi olurken, aynı zamanda bir örgütün korkusuzca kendi kendini sorgulaması, eleştiri ve özeleştiri vermesi bakımından da bir ilk ve çok ileri bir düzeyi de ifade etmiştir.

Önderlik tarafından geliştirilen bütün kazanımcı çabalara karşın özellikle Fatma çözümsüzlüğü dayatmada ısrarlı davranmaktaydı. Hatta Önderliğe aile ve yöre itibarıyla yakın olan bazı kişiler üzerinde durarak, sonuç alma istemi vardı. Aslında Fatma baştan itibaren hep sorunlu davranmayı yeğleyen bir yol izlemiştir. Sürekli geliştirdiği sorunlarla kendini gündemde tutmaya çalışmıştır. Fatma'nın paralelinde Selim Hoca denilen kişi de yaşadığı eksiklikler ve yanlış anlayışlarını düzeltmek için yapılan eleştirilere doğru yaklaşmamıştır. Bunlar dışında kadro yapısının geneli özeleştirel bir yaklaşım geliştirerek, sürece katılma kararını büyük bir inançla vermiştir. Söz konusu bu iki kişi de kongre platformu tarafından yargılanmış, anlayışları mahkum edilmiştir. Kongre platformu her ikisinin de parti üyeliklerini askıya alarak, cephe üyesi statüsüyle örgüt ortamında kalabilecekleri kararına ulaşmıştır. Önderlikteki kazanımcı yaklaşım onların tüm olumsuzluklarına rağmen affedilmelerini, mücadele içerisinde onlara yine rol verilmesini sağlamıştır.

III. Kongre çok güçlü bir kongre olmakla birlikte, dikkatlerin tümden öne çıkan bazı kişiler üzerinde yoğunlaşması ve olumsuz bazı kişiliklerin de kendilerini bunun gölgesi altında gizlemelerine olanak bulması kongrenin zayıf bir yönü olmuştur. Dikkatler daha çok yürütme üzerinde yoğunlaş-

mıştır. Mesela Fatma mı sorun olmuş, tüm dikkatler Fatma üzerinde yoğunlaşmıştı. Tabii bazı kişiler de bundan yararlanarak, kendilerini ve olumsuz pratiklerini saklamışlardır. Kendilerini gizlemeyi başaranların başında Terzi Cemal ile Kör Cemal gelmektedir. İkisi de aynı zamanda kongre divanında yer almış, kongrede, herkesin pratikleri olumsuz, bir tek bu ikisinin elle tutulur olumlu pratikleri varmış gibi bir hava yaratılmıştı.

Öyle ki Terzi Cemal 15 Ağustos Atılımı'nda Çatak eylemini bile bile yapmamasına rağmen kongrede bu pratiğini gizlemeyi becermiştir. Eylem talimatının kendisine çok geç ulaştığı, bu nedenle hazırlık yapamadığı vb söylemlerle olumsuz pratiğinin üstünü örtmeyi başarmıştır. Daha sonra öyle olmadığı anlaşıldı ama kongre zemininde kendisini gizlemesi, birçok yönünün açığa çıkmamasına neden olmuştu.

Kongrede önemli bir diğer yenilik de merkez yönetimin yenilenmesi yönünde alınan karar ve geliştirilen yaklaşımdır. Bir önceki yönetimin gerilla pratiğinde başarılı olamaması ve özellikle başarısızlığın temel nedeni olarak başarıya yönelik tereddütlü yaklaşımının olması tespitinden hareketle merkezin yenilenmesi kararı alınmıştı. Yeni seçilecek merkezin gerilla savaşına inanan, bu savaşta kararlı olan, hem fiziki hem ruhsal düzeyde kendini katan kişilerden oluşması prensip kararı haline gelmişti. 'Mademki gerilla hareketiyiz, o zaman gerillada komutanlık yapabilecekler parti merkezinde bulunsun' yaklaşımı ağır basmıştı. Savaş sahasında pratik yürütenler merkeze seçilsin kanaati hemen hemen tüm delegasyonda gelişmişti. Ancak en temel engel gerilla mücadelesinde büyük kararlılık gösteren kadrolardan önemli bir kısmının 1985 pratiğinde şehit düşmesi olmuştur. Bu nedenle yeni merkez, pratik sahadan geriye kalanlar arasında oluşturulacaktı.

Belirtilen ilkesel yaklaşım temelinde Önderlik eski merkez üyelerini tek tek çağırarak, kimlerin merkez görevini yürütebileceğini sormuştu. *"Gerilla mücadelesinde kimler kararlıdır, kimler gerilla savaşını geliştirme potansiyeline sahiptir?"* vb sorularla yeni isimler tespit etmeye çalışılmıştır. Çağrılan eski merkez üyeleri Önderliğe bazı isimler söylemişlerdir ve öneri olarak söylenen isimlerden bazı kişiler tespit edilmiştir. O döneme kadar manga komutan yardımcısı gibi alt düzey görevler alan Zeki'nin de ismi verilmişti. Yine yeni katılım sayılabilecek olan Metin, çok fazla pratiğe sahip olmayan Botan ve Sarı Baran gibilerinin birdenbire öne çıkmalarının nedeni, kongrede gelişen bu yaklaşımın sonucudur. Çünkü bu kişiler hakkında gerilla mücadelesinde ısrarlı ve kararlı duruşları olduğu yönünde bilgi verilmişti. Bu eksende hareket de, mademki bu düzeyde kararlılıkları var o halde görev alsınlar yaklaşımını esas almıştır. Ama kongre öncesinde bu tipleri fazla tanıma koşulları yoktu. Kaldı ki Önderlik bile bazılarını tanımıyordu.

Tüm dezavantajlara rağmen Erdal (Mustafa Yöndem), Mahir (Ahmet Güler) ve Harun (Şeyhmus Yiğit) arkadaşlar gibi yiğit, gözü pek arkadaşlar

da yeni merkeze seçilmişlerdi. Esasında merkez olmayı hak etmemiş, görev aldıktan sonra ne oldum delisine dönen tipler bu sürecin koşullarından yararlanarak öne çıkmışlardır. Bunlar kongrede bırakalım merkez olmayı, adaylık için önerileceklerine kendileri bile ihtimal vermiyordu. Görev durumlarına ve o süreçteki durumlarının ne olduğuna bakılmaksızın "kararlı duruşa sahip oldukları, gerillacılığı yapabilecekleri, dayanıklı oldukları" yönünde bilgiler verildiği için bu göreve getirilmişlerdir. O koşullarda izlenen yöntem kuşkusuz ki doğrudur. Eğer gerilla mücadelesini yürüteceksen, bu mücadele yöntemine inananlarla yürütebilirsin! Gerillacılıkta yaratıcılığı esas almayan, başarı ve zafere kilitlenmeyen, ikircilik yaşayanlarla yola devam edilirse sonuç acı bir yenilgi olacaktır. Hareketin akibeti diğer Kürt isyanlarından farklı olmayacaktır. Bu açıdan izlenen yöntem doğrudur ama aceleye getirilmiştir.

Terzi Cemal ve Kör Cemal'in kongre ortamında kendilerini kamufle etmelerinin önemli bir nedeni de budur. Çünkü kongre bir çizgi savaşımına sahne olmuştur. Her koşul altında gerillacılığı geliştirmek esas alınmıştır. Bunun için kim pratikte güçlüyse, kim daha fazla dayanıklıysa ve kim daha fazla eylem yapabilecek durumdaysa, ciddi çaba gösteriyorsa, o çizgiyi uygulayabilir ve "başarılıdır" anlamına gelmekteydi. 1986 yılının koşulları da bunu gerektiriyordu. Kaldı ki pratik sahada örgütün yaklaşım tarzıyla bağdaşmayan yetersizliklerin ne düzeyde yaşandığı noktasında henüz bir bilgi ulaşmamıştı. Halka doğru yaklaşımda ne tür sorunların olduğu pek bilinmiyordu. Bu açıdan Terzi Cemal ve Kör Cemal'in bu tür olumsuz yaklaşımları henüz deşifre edilebilmiş değildi. Bunun için kongrede en önde görülen kişiler durumundaydılar.

Kongrenin ağırlıklı olarak üzerinde durduğu boyut gerilla savaşında hamlesel bir çıkışın başlatılması ve bunun için gerekli olan planlamanın çıkarılarak, karar altına alınmasıdır. Özellikle 1985 yılında planlaması yapılmasına rağmen ulaşılamayan hedefleri gerçekleştirmenin kararı üzerinde düşünce birliği sağlanmıştır. Gerilla halka dayanarak, halkı mücadele içerisine çekerek, mücadeleyi halka taşırmaya başlayacaktır.

Aynı paralelde 'halk ordusu halktan beslenir' yaklaşımıyla askeri kanunla savaşçı alımı karar altına alınmıştır. Askeri kanunla savaşçı alma kararının belli bir yurtseverlik ve ikna esaslarına dayalı olması gereği ön görülmüştür. Daha sonra yanlış pratik örneklerin çokça sergilendiği gibi köyleri basarak, gençleri tamamen zora dayalı alarak gerillalaştırma gibi bir yaklaşım esas alınmamıştır. Halk ordusu halka dayanmalıdır mantığı ikna üzerine kuruludur. Kürt halkına 'ARGK sizin ordunuzdur, ordunuzda askerlik yapmanız aidiyet ve yurtseverlik görevinizdir' tarzında yetkin bir yaklaşım geliştirilerek, insanların gerillaya katılım yapması yönünde ikna edilmeleri gerekiyordu. Halk bu temelde ikna edilecek ve ARGK'de zorunlu askerlik yapmasının bilinci geliştirilecekti. Zorunlu askerlik yasasındaki yanlışlık

sonradan yapılmıştır. Alınan bu kararın sonradan yanlış uygulanması birçok olumsuzluğun gelişmesine neden olmuştur. Kongre kararında hiçbir ikna yöntemi kullanılmadan ve zemini hazırlanmadan insanları kaçırarak, ya da el koyarak orduya getirme gibi bir karar alınmamıştır. Uygulamada ortaya çıkan yanlışlıklar beraberinde bazı sorunlar yaratmıştır. Bazı yerlerde zorunlu askerlik yasası yanlış uygulanırken, bazı yerlerde ise daha doğru bir tarzda uygulanarak sonuç alıcı kılınmıştır.

III. Kongre 15 Ağustos ardından özellikle 1985 yılında yaşanan sağ savunmacı pratiğin gerillayı yenilgiyle karşı karşıya getirdiği, bunun ağır sonuçlarının yaşandığı bir ortamda gerçekleşmiştir. Bu anlamda III. Kongre yaşanan sağ savunmacı, tereddütlü ve komutalaşamayan, gerillalaşamayan duruşa karşı yüksek bir kararlılıkla gerillanın yükseltilmesi kongresi olmuştur. Gerillanın, tasfiyenin eşiğine getirildiği bir ortamda gerilla ordusu olarak ARGK'nin kurulmasıyla süreç yanıtlanmıştır. Her türlü tasfiyeci kaçkıncıya karşı inanç, cesaret ve güven temelinde kararlaşma yaşanmıştır. Bu anlamda denilebilinir ki, III. Kongre yaptığı çözümlemelerle ve aldığı kararlarla gerillayı yenilgiden kurtardığı gibi 15 Ağustos Atılımı'nın zafer kazanması için yeni bir hamle süreciyle gerillayı Kürdistan'da oturtarak, Agitlerin anısını yaşatmayı başaran önemli, tarihsel bir kongre olmuştur.

Kongrede geliştirilen planlama ve ulaşılan kararlaşma düzeyi tarihsel bir süreci geliştirebilecek niteliktedir. En önemlisi de Önderlik tarafından kişilik çözümlemelerinin sistemli düzeyde geliştirilerek, bin yılların tortu bağlamış zihniyet yapısına karşı savaşımın başlatılmasıdır. Çözümleme aynı zamanda yeni kişilik oluşumunun dayanması gereken özellikleri de açığa çıkarmayı esas almaktadır. Başlatılan mücadele ulusal olduğu kadar toplumsal içeriğe de sahiptir. Çünkü Kürt halkında halen izleri görülebilen, neolitikten gelen eşitlik ve komünalitenin etkileri vardır. Bu anlamda oluşum felsefesine ve tarihsel gelişim diyalektiğine zıt bir toplumsal şekillenmeyi yadsımaktadır. Bu nedenle egemen, sömürücü sistemin Kürdistan'da geliştirmek istediği toplumsal şekillenme düzeyi oldukça düşürülmüş, başkalaşıma uğratılmış, çarpıtılmış bir düzeydir. Bunu bütün detaylarıyla çözümlemek, eleştiriden geçirme temelinde toplumsal ana kaynağa uygun hale getirmek şarttır. Bu temelde III. Kongre'nin geliştirdiği çözümleme düzeyi çok önemli bir kişilik ve toplumsal yenilenmeyi kaçınılmaz kılmıştır. Önderlik, ***"Burada çözülen an değil tarihtir, kişi değil, toplumdur"*** diyerek, kongrenin ulaşmış olduğu çözümleme düzeyini çarpıcı bir biçimde ifade etmiştir.

PKK mücadelesi köleci sistemin toplum ve kişilikte yarattığı tahribatları aşarak, yeni kişilik özelliklerini açığa çıkarmayı hedeflediği için çarpıklıklara karşı yoğun bir anlayış savaşı vermesi kaçınılmaz olmuştur. Aksi halde toplumsal tükenişin önü alınamayacağı gibi mücadeleci bir ruhu da geliştirmek mümkün olmayacaktı. Önderlik tüm bu tehlikelerin önünü almak için sürekli yeni arayışlara girerek, anı anına düzeltme hareketlerini geliş-

tirmek durumundaydı. Önderliğin önemle ele aldığı kişilik çözümlemesi, eleştiri özeleştiri tutumu insanlığın ana kaynağına dayanma yaklaşımı olarak III. Kongre'de somut projelere dönüşmüştür. Bu açıdan III. Kongre'nin parti tarihinde yeri ve rolü oldukça önemlidir.

Bu süreçte gerek yapılan örgüt içi düzenlemeler, gerekse oluşturulan projeler, yeniden bir yapılanmayı geliştirme özelliğine sahiptir. Çünkü iki yıllık yakıcı pratik savaş süreci örgütsel olgunluğa yol açarak, önemli deneyimler açığa çıkarmıştır. Tarz, taktik, anlayış ve yaklaşımda yeniden yapılanma söz konusudur. Önderlik bu yakıcı sürecin ortaya çıkardığı deneyimler ışığında köklü düzenlemeler yaparak, yeni sürece yüklenmek ve sonuç almak hedefini esas almıştır.

Bu temelde kongre sona erdikten sonra Önderlik eski yönetimin bir kısmını Avrupa'ya düzenledi. Ülke içi ve Önderlik sahasındaki akademiye dönüşen okul yönetimlerini de aynı amaçla yeniledi. Doğu'da kongre sonuçlarını bekleyen önemli bir kadro-komuta birikimi vardı. Bu güce kongrenin sonuçlarını aktarmak ve pratik planlamaya kavuşturmak üzere yeni yönetime seçilen Kör Cemal ve Ferhat sorumlu olarak atandılar. Bu ikili hem kongre sonuçlarını taşırmak, hem de kongre kararlaşması temelinde gerillayı geliştirmekle görevlendirilmişlerdi. Aynı biçimde kongre sahasında kalan Terzi Cemal'e de kongre delegasyonunu akademide bahara hazırlama görevi verilmişti. Kendisi akademide sorumlu tayin edildi, çünkü baharda geliştirilecek gerilla hamlesinin hazırlık çalışmalarını yürütecekti.

Önderlik bir yandan bu düzeylerde görevlendirmeler yaparken, diğer yandan görevlendirdiği kişilerin pratiklerini yakından izlemekteydi. Önderliğin insanları açığa çıkarma yöntemi kendi içinde birçok özgünlük taşımaktadır. Bazı kişileri görevlendirerek, durumlarının ne olduğunun pratikte açığa çıkmasını sağlıyordu. Nitekim kongre sonrasında Terzi Cemal'in kişilik özellikleri yavaş yavaş açığa çıkmaya başladı. Çünkü kongre ortamında çizgi dışı bir takım anlayışlara yönelik sert eleştiriler geliştirilirken, bazı tipler bunu fırsat bilerek kendilerini gizlemişlerdi. Terzi Cemal de bu tiplerden birisiydi. Bu unsur akademide bulunan güçleri derli toplu olarak savaşa, hamleye hazırlamaktan ziyade, kafa kol ilişkilerini geliştirerek, arkadaşları birbirine düşürerek, didiştirerek ve çekiştirerek ortamda bir muğlaklık yaratmıştı. Sonuçta geliştirmeye çalıştığı ya da hizmet ettiği anlayış yapıyı kararsız düşürme anlayışı olmuştu. Bu pratiği görüldüğü için soruşturmaya alındı. Soruşturma kararı akademi sahasında bulunan yapının kararı ile gerçekleşti. Soruşturma sonrası yargılamaya tabi tutuldu. Yargılamada böylesine tarihi bir süreci boşa çıkarmaya çalıştığı ve bunda ısrarlı davrandığı için hakkında idam kararı alındı. Ancak Önderlik Terzi Cemal'e verilen idam kararını onaylamadı.

Kör Cemal de Doğu Kürdistan'da bulunan güç üzerinde aynı tahribatı yaratmaya çalıştı. Terzi Cemal ile ne kadar koordineli çalıştığı açığa çıkmadı

ama o da aynı biçimde Doğu Kürdistan'da bulunan güçler üzerinde oynadı. Doğu Kürdistan'da bulunan güçlerin hepsi savaş sahasında bulunan, savaşmış kadrolardan oluşmaktaydı. Bu nedenle burada Kör Cemal tarafından geliştirilen didişme, çekişme, uyumsuzluk ve yozlaşma girişimleri savaş süreci üzerinde oldukça olumsuz etkiler yaratmıştı. Yapıyı kapsamlı bir hamleye hazırlayacağına, "hepiniz suçlusunuz, hesap vereceksiniz, ben geldim hepinizi çözeceğim" tarzında bir yaklaşım geliştirerek yapıyı düşürmeyi hedeflemişti. Kör Cemal'in yöntemi çok ilginç boyutlara sahipti. Kadroyu önce düşürerek, sonra kaldırarak kendisine bağlama temel tarzıydı.

Aynı yöntem Ferhat'ta da vardı. Ferhat'taki belki o dönemde ön planda değildi ama daha sonraki süreçte aynı yöntemi uygulamıştır. Bu, "önce düşür, sonra kaldır ve kendine bağla" taktiğidir.

Kör Cemal'in o süreçte sarf ettiği, "kongrede aydınlar kaybetti, köylüler kazandı" sözü örgütü içten ve ideolojik düzeyde bozmanın esaslı yaklaşımlarından biri olmuştur. "Artık köylü iktidar dönemi başladı" diyebilecek kadar örgüt ortamına pervasızca saldıracak bir cesaret örneği sergilemiştir. Daha sonra kendisinin de dile getireceği gibi Önderliği "nazikçe öldürmeye" çalışan bir pratiğe yönelmiştir. Kadroları 1987 atılımına hazırlamaktan ziyade Şehmus unsuruyla beraber -ki bir nevi yardımcısı gibidir- kendi anlayışlarını hakim kılmak için yoğun çaba geliştirmişlerdir. Şehmus ve Zeki gibi unsurlar da Doğu Kürdistan'da Kör Cemal'i en iyi uygulayan tipler olmuşlardır.

Bu dönemde Cuma arkadaş da Doğu Kürdistan sahasında bulunmaktaydı. Geliştirmek istedikleri anlayışa ve kendilerine karşı çıkabilir diye Cuma arkadaşa karşı özel bazı tedbirler geliştirmişlerdir. "Eskidir, bu sahada görev alırsa arkadaşları etkiler, gelişimi önler, bu yüzden görev almasın" diyerek onu etkisiz kılmak istemişlerdir. Halbuki Cuma arkadaş üçüncü kongrede merkeze seçilmiş bir arkadaştır. Ancak planlarını bozar diye çok kurnaz ve politik oyunlarla devre dışı bırakarak, kendilerini örgütlemişlerdir. Pratik düzenlemelere de bu temelde yaklaşarak, kendileri için tehdit teşkil edebilecek arkadaşları devre dışı bırakmışlardır. Çok acımasız, ikiyüzlü ve kurnaz bir yaklaşımla hem kongre kararlarını, hem de hazırlık sürecini kendilerine göre taşırma ve böylece örgütün planlarını sabote etme pratiğine yönelmişlerdir.

Bu dönemde Ferhat'ın duruşu çok siliktir. Sözde Ferhat bazılarıyla bir takım kişisel sorunlar yaşadığı için yanlışlara karşı çıkması doğru olmazmış gibi bir izlenim vermiştir. "Yanlış anlaşılırdım, sorunlar kişiselleştirilirdi" vb söylemlerle kendini dışında göstermeye çalışmıştır. Bu yaklaşımı aslında bu tipleri olumlamadır. Ferhat'ın bu tavırsızlığı o zaman Önderlik tarafından eleştirilmiş, ama yine de rol verilmişti. Fakat bu pratiğe karşı çıkmaması ilginçtir. Zaten Ferhat da III. Kongre sürecinde soruşturmaya alınanlardan biriydi. Kısa bir soruşturma sürecini yaşadı. Kongre sürerken bazıları kongre

üzerinde çeşitli oyunlar oynamaya çalışmışlardı. Değişik kişilerden oluşan bir grupla beraber "örgüt yönetimi kimlerden oluşacak" diye kulis faaliyeti yürütmüşlerdi. Hatta kongrede seçilecek merkezin listesini hazırlama peşine bile düşmüşlerdi. Bundan haberdar olan Garzan pratiğinden gelen Hasan arkadaş resmi platformda bu durumlarını açıklamıştı, Önderliğe de rapor yazarak bilgilendirmede bulunmuştu. Bu temelde kongre ortamında grupçuluk ve hizip faaliyeti yürüttükleri için soruşturma açılmış ve rapor alınmıştı.

Görüldüğü gibi geliştirilen tasfiyeci tutumlarla kongrenin istenilen düzeyde sonuç almasını engellemeye çalışmışlardır. Kongreyi pratikleştirmekten ziyade onu boşa çıkarma çabasını sergilemişlerdir. Özellikle Kör Cemal'in bu türden tasfiyeci yaklaşımları önemli kadro gücünün bulunduğu Doğu Kürdistan'dan geliştirmesi gereken hamlesel süreci önemli oranda tökezletmiştir. Hemen akabinde Kuzey içlerine doğru hareket eden grupların operasyonlara takılması ve yaşanan şehadetler de güçlü hamlesel çıkışın yapılmamasında etkili olmuştur. Yaşanan çatışmalarda Bedran (Mehmet Sevgat) ve beraberindeki bir grup kadro arkadaşın şehadeti tam bir talihsizlik olmuştur.

Sonraki dönemde Kör Cemal'in direktifleri ile Şemdinli bölgesinde uygulamaya geçirilen zorunlu askerlik yasasının yanlış uygulanması da olumsuz gidişatı büyütmüştür. Halkı tehdit ederek, korkutarak gençlerin gerilla saflarına alınması, halkı harekete karşı soğutmuştur. Yine halktan zorla maddi imkanlarını aşan miktarda paraların toplanması da buna eklenince sonuç oldukça tahripkar olmuştur. PKK'de geliştirilen çeteleşmenin zemini, bu biçimde oluşturulmuştur. Aynı dönemde Terzi Cemal'in Önderlik sahasında güçleri sürecin görevlerine hazırlamaması, tersine geliştirdiği tasfiyecilik de bunlara eklenince III. Kongre'nin hamle temposunun önemli oranda zayıflatılmasına neden olmuştur.

Tüm bu durumlara rağmen başta Abdurrahman Motor arkadaşın sorumluluğundaki grup olmak üzere, Botan grupları Mardin üzerinden Botan alanına ulaşmayı başarmıştır. Çünkü kuryesizlik ve araziyi tanımamaktan kaynaklı Suriye ve Botan arasındaki geçiş hattı kapalı bulunmaktaydı. 1985 yılının sonbahar aylarında bu hattın kuryesi olan İbrahim arkadaş (Darar Akay) Suriye'ye gelmek üzere yola çıkarken, Cudi eteklerinde bulunan Şax köyünün ajan olduğu bilinen muhtarını cezalandırmayı planlıyor, fakat eyleme giderken yolda pusuya düşerek şehit oluyor. (Bu muhtar daha sonraki tarihlerde cezalandırıldı.) Bu arkadaş dışında yolu bilenlerden bazı arkadaşlar da şehit düşmüştü, birisi de firar etmişti. Bundan dolayı Botan yolu uzun bir süre kapalı kalmıştı. Hatta bu nedenden dolayı Agit arkadaş kongreye katılamamıştı. Yol açık olsaydı kongreye katılmak üzere o hat üzerinden Suriye'ye geçecekti. İbrahim arkadaşın şehit düşmesi üzerine Agit arkadaşın kongreye katılma koşulları ortadan kalktı. Uzun süre bu hattın açılamaması nedeniyle sa-

vaşın temel sahası olan Botan için hazırlanan gruplar Mardin üzerinden giriş yapmak zorunda kalmışlardı. O zaman Dirbesiye ve Amudê'den iki grup halinde Mardin'e giriş yapılmıştı.

1987 sonbaharında bu yolu açmak üzere bir takımlık güç iki grup halinde Derik'ten Dicle suyunu geçip Cudi'ye giderken, ikinci grup konumlandığı Hevler köyünde çatışmada şehit düşmüştü. Bu grubun ihbarını Kamo (Kamil Atak) yapmıştı. Dıjwar (Rıhaniki) ve Xeyri arkadaşların sorumluluğundaki 7 kişilik grup şehit düşünce ancak 1988 baharında birinci grupla giden Xebat Derik arkadaşın dönüşüyle Botan-Derik (Suriye) arasındaki yol açılmıştı.

Bu nedenle girişler o zaman mecburen Mardin üzerinden yapılıyordu. Mardin üzerinden hareket eden iki grup birlikte Mardin'den başlayarak Botan'a kadar bazı eylemler yapmışlardı. Fakat bu eylemlerden bazıları yanlış ve halen eleştirdiğimiz eylemler durumundadırlar. Bazı sivil insanların yaşamını yitirdiği eylemler biçiminde gelişmişti. Oysa bu yönlü bir hedef belirleme talimatı yoktu. Bu tamamen grubun içeriye girdikten sonra kendi inisiyatifiyle belirlediği bir çerçeve olmaktaydı. Çetelere yönelim adı altında Pınarlı vb yerlerde sivil, kadın ve çocuk yaştaki insanların ölümüne yol açan eylemler yapmışlardı. Açık ki hedefte ciddi bir sapma durumu vardı. Bu tür hedeflere yönelme ilk kez Mardin'de gerçekleşti. Daha sonra Botan'da da benzer yönelimlerin olduğu bilinmektedir. Burada dikkat edilmesi gereken çok çarpıcı bir husus vardır; bu eylemleri Mardin'de ilk kez geliştiren kişi meşhur kontra pratiğinin sahibi olan Hogir (Cemil Işık) unsurudur. Kamuoyunun iyi tanıdığı Hogir denilen bu kontra kişiliğinin daha çok Botan'da bu tür eylemleri yaptığı bilinmektedir ama ilk kez Mardin'de yapılan bu tür eylemlerde de onun rolünün olduğunu kimse fazla bilmemektedir.

III. Kongre, sallantıda bulunan gerilla taktiğine karşı ciddi bir müdahale kongresi olarak gerçekleşmiştir. Gerilla başarılı olur mu olmaz mı, tereddütlerini aşmaya dönük bir kararlaşma platformu olarak gerçekleşen III. Kongre'nin gerilla taktiğini oturtacağı inancı çok yüksekti. Ancak III. Kongre'den gidip, böylesine bir hedef sapmasını yaşamak kendi başına üzerinde durulması gereken önemli bir hususdur. Mardin'deki ilk eylemden peşi sıra Kerboran'dan Botan'a kadar yayılan bu tür eylem biçimlerinin hepsinde Hogir'ın bulunması çok çarpıcı bir durumdur. Evet, 1987'de Mardin'de yapılan ilk bu sapma eylemlerinde grubun birinci sorumlusu olmasa da grubun yönetiminde yer alan ve kişiliğiyle kendisini dayatma yeteneği gelişkin olan Hogir'ın bizzat başı çekmesi çarpıcı bir hususdur. Daha sonradan hareketimiz içerisinde bu tür eylemlerin yüzde sekseninin bizzat bu kişi tarafından yapılmış olması bu kişinin gerçekliğini ele vermektedir. Kendisi bizzat Ortadoğu alanına gelerek hareketimize katılmış ve onun bir devlet sızması olduğu sonradan anlaşılmıştır. Belli ki III. Kongre'nin zorlanan

gerilla sürecine müdahale etmesini boşa çıkarmakla görevlendirilmiş bir kişiliktir. Çünkü halka dayanması gereken gerillanın "koruculari vuruyorum" adı altında sivil insanları vurması halkla karşı karşıya gelmesine yol açacaktır. Böylece gerilla taktiğini boşa çıkarmaya ve çıkmaza sokmaya dönük ciddi bir karşı müdahale olmaktadır. Zaten Önderliğimiz de bu yönlü belirlemeler yapmıştır. Ama bu kişinin hareketimize büyük zarar veren bu tür sapma biçimindeki eylemleri başlatan ve yaygınlaştıran kişi olması bakımından enteresan bir durumdur.

Denilebilir ki III. Kongre hamlesine karşı Terzi Cemal'in, Kör Cemal ve Hogir'in boşa çıkarıcı pratikleri karşısında III. Kongre hamlesi gecikmeli ve düşük seviyeli de olsa 1987 yılı itibariyle belli bir düzeyde pratikleşmeyi sağlamıştır. Ayrıca bu her üç kişinin de düşmana hizmet eden pratiklerinin kasıtlı olma ihtimali çok yüksek olup, üzerinde dikkatle durulması gereken bir husustur.

Diğer yandan Ömer (Mustafa Ömürcan) arkadaş sorumluluğunda bir grup Güneybatı sahası için yola çıkmıştı. Ancak grupta bulunan arkadaşlar yerlerine ulaşamadan çatışmaya girmek zorunda kalarak şehadete ulaşmışlardı. Bu dönemde Amed, Dersim vb alanlar için de gruplar harekete geçirilmişti. Yapılan planlamaya göre en kapsamlı hamlenin Doğu Kürdistan tarafından başlatılması gerekiyordu. Ancak Kör Cemal'in belirtilen tarzı ve tasfiyeci pratiği bu cephede planlanan hamlenin pratikleşmesinin önüne geçmişti. Sınırlı düzeyde bazı çıkışlar olsa da planlanan düzeye ulaşamamıştı.

Boşa çıkarıcı, tasfiyeci tutumlara ve yaşanan yetersizliklere rağmen,1987 yılında III. Kongre gecikmeli de olsa pratiğe yansımış, yeni gelişme süreci ve gerillanın pekişme dönemi başlamıştır.

Dörtlü çetenin yarattığı tahribatlar

Türk devleti 1987 yılında da kendine göre bazı hazırlıklar yapmıştı. Bu yılda halkı gerillaya karşı silahlandırmak için geçici köy koruculuğu yasası çıkarılmıştı. Yine gerillayı zayıflatmak için itirafçılık yasasını devreye koymuşlardı. Aynı yılda Türk devletinin diğer önemli bir çıkışı da Olağanüstü Hal uygulamasını tüm Kürdistan'da başlatmasıydı. OHAL yasasıyla tüm Kürdistan'da olağanüstü hal ilan edilerek, sivil-askeri bir idare altında sıkıyönetim tarzı geliştirilmiştir. Kürdistan'da esas olan askeri bir yönetimdir. Artık Türkiye'de ayrı, Kürdistan'da ayrı yönetim biçimleri uygulanıyordu. Türk devleti bu tür politikalarla kendisini gerillaya karşı bir nevi organize etmişti. Gerillaya karşı daha sistemli mücadele edebilmek ve daha etkili bir koordinasyona ulaşabilmek için OHAL valiliği, OHAL Jandarma Bölge Komutanlığı gibi oluşumlara gitmiş ve bu temelde daha etkili bir yönelim sürecine girebileceklerini hesaplamışlardı.

Türk devletinin bu yönlü hazırlıklarına karşı içten Önderlik çizgisine dayatılan tasfiyecilik ile bir takım ideolojik derinlikten yoksun, halkın psikolojik-moral motivasyon durumunu anlamayan kişiliklerin pratik sahada sorumlu olmaları önemli zorlanmalara yol açmıştır. Pratiğinde ve davranışında çete eğilimi ağır basan, nereye savrulacağı belli olmayan Kör Cemal gibi tiplerin halka yaklaşımda gösterdikleri tutarsızlığın yol açtığı sonuçlar düşman politikalarının hayat bulmasına fırsat vermiştir. Bu tarz, özellikle askerlik yasasının yanlış uygulanmasında somut ifadesini bulmuştur. Yasanın yanlış uygulanması bazı yörelerde düşmanın kirli politikalarını uygulamasına güçlü bir zemin sunmuştur. Bu yasanın doğru uygulandığı Şırnak vb bölgelerde olumlu bazı sonuçlar alınmış olsa da, Şemdinli vb birçok alanda da yanlış uygulama sonucu önemli tahribatlar yaratmıştır.

Her şeyden önce Türk devletinin uzun zamandır bu yörede uygulamak isteyip de uygulayamadığı politikalarını gerçekleştirme zeminini doğurmuştu. Zorunlu askerlik yasasının çarpıtılarak uygulanması, Türk devletine politika ve propaganda alanında geniş bir manevra sahası sunmaktaydı. Tabii Türk devleti bu durumu kendi lehinde kullanma becerisi göstererek, bazı aşiretlerle gerillayı karşı karşıya getirmede başarı da sağladı. Çünkü Türk devletinin kullandığı temel propaganda, "PKK'liler gelip zorla çocuk ve gençleri kaçırıyor, bunlara karşı kendinizi korumalısınız" eksenindedir. Halkın bir kısmı tanık olduğu pratikler nedeniyle, diğer bir kısmı da bu tür propagandaların etkisinde kalarak, "madem gençleri zorla kaçırıyorlar, o zaman biz de kendimizi korumalıyız" diyerek korucu olmayı meşrulaştırmışlardır. Geçici köy koruculuğunun Kürdistan'da kalıcı köy koruculuğuna dönüşmesinin başlangıcı bu tür propagandalara dayandırılarak yapılmıştır.

Bir yandan örgüt gerçekliğinden uzak tiplerin yarattığı tahribatlar yaşanırken, diğer yandan adım adım eylemsellikler de gelişmektedir. 1987 Haziran ayı itibariyle, gecikmeli de olsa, III. Kongre'nin etkisi pratik süreç üzerinde kendisini hissettirmiştir. Aslında 1987-90 arasındaki dönemsel gelişimi birbirinden ayırmak güçtür. Bu yılları bir süreç olarak değerlendirmek daha doğrudur. Gerillaya karşı düşmanın operasyonları yoğunlaştıkça ve halka karşı vahşet düzeyine varan baskı ve işkenceler arttıkça Kürt halkının direnişi ve gerilla mücadelesi de gelişmektedir. Ancak PKK'nin Kürdistan'da giderek bir güç odağı olması, içten iktidar hesaplarının yapılmasına da yol açmaktadır. Özellikle partinin ideolojik-politik çizgisine hakim, ama 1985 pratiğinden dolayı III. Kongre tarafından eleştirilmiş bir kısım kadronun ülke pratiği dışında tutulması ve Agit, Erdal, Bedran arkadaşlar gibi gerillanın bel kemiği olan kadroların, değerli komutanların 1986 ve 1987 yıllarında şehit düşmeleri önemli bir boşluk yaratmıştır. Bundan yararlanan kof bazı kişilikler örgüt ortamında çizgi dışı anlayışlarını adeta kurumlaştırma olanağını bulmuşlardır.

Aslında Agit arkadaşın şehadeti ardından yönetimde doğan boşluğun yukarıda izah edilen nedenlerden ötürü III. Kongre süreciyle birlikte hak et-

meyen bazı kişiliklerin öne çıkmaları örgüt yönetiminde önemli değişikliklerin yaşanmasına yol açmıştır. Bu değişiklik kısa sürede örgüt, yönetim, savaş ve yaşam tarzı üzerinde de önemli etkilerde bulunmuştur. Birdenbire öne çıkan tipler kendilerini bulunmaz hint kumaşı sanarak, deyim yerindeyse ağa ya da bey kesilmişlerdir. İktidar hastalığına tutulan bu tipler, kendilerine tehdit olarak algıladıkları kadroları etkisiz kılmak ve tasfiye etmek için akıl almaz yöntemler geliştirmişlerdir. Tehdit olarak algıladıkları, örgüt ve Önderlik çizgisini uygulayan kadrodur. Savaş sürecinden kendine pay çıkaran bu tipler, birdenbire değer gördüklerini, kendilerine saygı duyulduğunu ve dinlendiklerini gördükçe kendilerinden geçmişlerdir. Bu tiplerin geliştirdikleri pratikler sonucunda hareketimizin ideolojik, siyasal ve askeri çizgisinin uygulanma süreci büyük bir çarpıtma ile karşı karşıya kalmıştır. Hem askeri, hem siyasi, hem de örgütsel ve kadro çizgisi ters yüz edilmiştir. Bu pratiğe damgasını vuran temel anlayış, örgüt ve çizgi dışı anlayıştır.

Bu anlayışın özünde egemenlikçi feodal bakış açısının yarattığı çarpık ruh hali vardır. Köklerinden kopmuş kişiliğin, kendi ülkesi başta olmak üzere tüm insanlığın değer yargıları açısından tehlikeli olabileceği bilinen bir husustur. Toplumsallığın temel değerlerini yadsıyan kişilik oluşumunun, kendi gerçekliğine karşı ihanet etmede tereddüt yaşamayacağı tarihsel verilerin bizlere sunduğu bir gerçektir. Bu gerçeklik Kürt feodallerinde daha belirginlik kazanarak, bu çevrelerde komplocu karakteri geliştirmiştir. Bunun bir yansımasını yaşayan kişiliklerin örgüt içinde kendilerini değiştirmemesiyle feodal-komplocu tarz örgüt içerisinde giderek etkili olmaya başlamıştır. Bu tipler örgüt zemininin yarattığı olanaklardan yararlanarak kendi anlayışlarını örgüt çizgisi olarak ortama dayatmışlardır.

Esasında bu süreci Kör Cemal başlatmıştır. Daha sonra Zeki, Metin ve Hogir gibi kişilikler de çeteciliğin sürdürücüleri olmuşlardır. Sonradan örgüte katılan Hogir unsuru 1987 yılında Mardin üzerinden Kuzey Kürdistan'a giriş yapan Botan grupları içerisinde sıradan biridir. Henüz yenidir ve ortaya çıkmış herhangi bir özelliği yoktur. Fakat Mardin'deki sapma eylemlerinde oynadığı rol en dikkat çekici özelliği olmuştur. Pratikte Kör Cemal'in tarzını en iyi uygulayanlardan biri olduğu için kısa sürede öne çıkmıştır. Bu yönüyle alan yönetiminin anlayışına en uygun cevap olabilen bir tarza sahip olmuştur.

Kaldı ki esas alan sorumluları bu kişiler değildir. Özellikle bu anlayışın palazlandığı dönemde alan sorumluları ağırlıklı olarak Botan ve Ebubekir ikilisidir. Her ikisi de kendi sorumluluklarında yürütülen bu pratiğe ses çıkarmamışlardır. Önderlik çizgisi bu kişilerce bilinmesine rağmen uygulanmamıştır. Önderlik çizgisini uygulamama gerekçeleri sonradan anlaşıldığı üzere bu çizgiye dürüst yaklaşmamaları ve inanç zayıflıklarıdır. Pratik sahada Önderliği uygulamamanın başlangıcı 1983'lere kadar dayanıyor. 1987'den itibaren tersten uygulama durumu söz konusudur.

Geliştirilen yanlış pratiklerle her şeyden önce Apocu hareketin siyasal çizgisi ile oynanmış ve çarpıtılmıştır. Apocu hareket bir halk hareketidir, halka dayanarak halkı örgütleyecek, halk ordusunu kurup Kürdistan'ı özgürleştirmekle sorumlu olan bir harekettir. Bu nedenle halka karşı asla yanlış bir uygulama ya da yaklaşım içinde olamaz. Durum bu kadar net olmasına rağmen Dörtlü çete yönetimi, "feodal kompradorlara karşıyız" adı altında bir takım uygulamalara girişmişlerdir. Feodal komplocu ajanlara "karşıtlık" adı altında çok kirli uygulamalar geliştirmişlerdir. Aşiret bağlarının çok güçlü olduğu Botan gibi bir alanda "ajandır" adı altında aşiret reislerini hedeflemişlerdir. Tabii bu durum önemli oranda aşiret mensuplarını aşiret reisi etrafında daha fazla kenetlemiştir. Bu nedenle aşiret reisine karşı geliştirilecek bir saldırının tüm aşirete yapılmış sayılacağı açıktır. Özellikle ciddi bir gerekçesi olmadan, eğer varsa bu gerekçeleri yurtsever Kürt halkına ve aşiret mensuplarına açıklamadan örgüt talimatıyla yanına çağırıp bazı aşiret reislerinin infaz edilmesi o aşiret çevrelerinde bir infial durumunu yaratmıştır. Batuyan, Alan, Jirki ve Kaşuran aşiretleri yurtsever niteliklere sahip olmalarına rağmen bu yöntemlerle düşman saflarına itilmişlerdir. Benzer veya daha değişik biçimlerdeki hatalı yaklaşımlar Botan-Zagros sahasındaki birçok aşiret için de geçerlidir. Hogırcılık dediğimiz Dörtlü çete pratiğinin sonucunda birçok çevre ve aşiret bu dönemde harekete karşı düşman saflarında yer almışlardır. Elbette ki yurtsever bir çevre için nedeni ne olursa olsun düşman saflarında yer alma kabul edilemez. Ancak burada yürütülen kontra pratiğinin de böyle bir işbirlikçiliğe zemin sunduğunu görmek önemlidir.

Bu dönemde Türk devletinin aşiretler üzerinde oynama girişimleri vardı. Aşiretleri çeteleştirmek ve harekete karşı savaştırmak için sürekli girişimlerde bulunmaktaydı. Türk devletinin tüm çabalarına, para ve çıkar sağlama vaatlerine rağmen aşiretlerin önemli bölümünü PKK'ye karşı örgütleme girişiminden pek bir sonuç alınamamıştı. Çünkü halk tabanı yurtseverdir, mensubu bulunduğu halkın özgürlük mücadelesine karşı savaşmak istememektedir. Bizim cephemizden geliştirilecek uygun bir politika ile aşiret çevrelerinin çoğunluğunu kazanabilecek nitelikler vardır. Kazanılmasa bile tarafsız tutulmaları mümkündür. Ancak çingene paşalığı misali örgüt gücünü eline geçiren tipler 'bakın ağzımdan çıkan her şey kanun gibi uygulanıyor' türünden yaklaşımlarla oldukça kaçırtıcı olmuşlardır. Kazanımcı bir yöntemle halka yaklaşılmamıştır. Türk devleti de yüzyılların kendisine sağladığı deneyim avantajını kullanarak, ortaya çıkan boşluğu iyi kullanmıştır.

Somutlaştırmak açısından birkaç örnek vermekte yarar vardır. Düşmanın aşiretleri silahlandırma girişimlerinin olduğu dönemde, aşiretler artık tarafsız kalamayacaklarını öğrenmişlerdir. Bunun için kendi içlerinde toplantılar gerçekleştirerek, kimden yana tavır belirlemek gerektiğini tespit etmeye çalışmış ve arayışa girmişlerdir.

Jirki aşireti de PKK'den mi, devletten mi yana tavır geliştireceklerine dair kendi içlerinde tartışıp karar verme aşamasına gelirler. O zamana kadar tarafsız kalmışlardır, ama artık Kürdistan özgürlük mücadelesinin geldiği aşama ve çatışma ortamı itibariyle bir karar vermek zorundadırlar. Bu temelde toplantılar yapmışlardır. Kendi içindeki tartışmada PKK'den de görüş almaları gerektiği kararı çıkar ve oluşturdukları bir heyeti alan yönetiminin yanına gönderirler. Bu heyet, dönemin egemen çeteci anlayışının etkisi sonucu kurşuna dizilir. Olayı yapan bizzat çete üyesi olanlar değildir, ama anlayışlarını öylesine egemen kılmışlardır ki, anlayışları dışındaki herhangi bir davranışı derhal "işbirlikçilik" ve "hainlikle" suçlayıp yerle bir ettikleri için, bu anlayışı kabul etmeyenlere de kendi anlayışlarını uygulatma düzeyinde güç kazanmışlardır. Oysa genelde 'elçiye zeval olmaz' denilir. Ayrıca bir misafir olarak gelmişlerdir. Kaldı ki tartışmak ve hareketin bu konudaki görüşünü almak istemeleri gayet doğaldır. PKK bir gerilla hareketi olduğu kadar aynı zamanda toplumu aydınlatma ve ikna hareketidir. Gelen heyet üyeleriyle görüş paylaşmak kadar daha doğal bir durum olamazdı. Ancak örgüt doğruları temelinde yaklaşacaklarına, tümden düşmana hizmet eden bir pratikle yaklaşmışlardır. Böyle aracı olan insanları vuran bir yaklaşım, değil devrimcilikte, Kürt toplumunun ne geleneğinde ne de ahlakında asla bulunmamaktadır. Ahlak ve inanç ilkelerine asla sığmayan bu tarzlar Jirki aşiretini düşmanın kucağına atarak, koruculaştırmıştır.

Sonradan bu olay Doktor Baran arkadaşa yüklenmek istenmiştir. Doktor Baran farklı özelliklere sahip bir arkadaştı; duygusal yönü ağır basan, pratikte çizgiden ödün vermek istemeyen ama yapılacak bir eleştiri karşısında da hassas bir kişilik yapılanmasına sahipti. Bu özelliklerin yarattığı atmosfer ve ruh halinin, Beytüşşebap'ta bazı aşiretlerle geliştirdiği ilişkilerin eleştiri konusu yapılıp, baskı altına alınmasıyla birleşince büyük bir çılgınlığı doğuracağı beklenen bir durum olacaktır. Benzer biçimde Kaşuri aşiretine karşı da bizim kültür ve anlayışımıza sığmayan davranış ve tutumlar sergilenmiştir. Önce hareket adına çağırmışlar, sonra da 'cezalandırmışlardır'.

Yine Batuyan aşiret reisi Sait Ağa, görüşme bahanesiyle Herekol'a çağrılmış ve orada infaz edilmiştir. Sait Ağa aslında yurtsever bir Kürt'tür, ama aşiret reisi olmasından dolayı devletle de belli düzeyde bir ilişkisi bulunmaktadır. Esas olarak Metin (Şahin Baliç) unsuru toplum içindeki aile çelişkilerinden ve tepkilerinden hareketle, bu infazı hareket adına gerçekleştirmiştir. Bir kere ajan da olsa, PKK adına çağrılan kişi vurulmaz. PKK topluma verdiği güvenle halk arasında kök salmıştır ve yeni bir toplumu inşa etmek üzere yola çıkmıştır. PKK hareketinin ideoloji ve felsefesi toplumsal değerlerin korunmasına dairdir. Doğal olarak bunların aksi yönünde atılacak her adım, geliştirilecek her eylem türü PKK'ye ve halka zarar verecektir.

Alan aşiretine yönelik geliştirilen tarz da aynı çerçevededir. Alan aşiret reisi Sadun ağanın oğlu da aynı tarzda PKK anlayışıyla hiçbir zaman uyuşmayacak

bir biçimde çağrılarak, katledilmiştir. Bütün bu çeteci anlayışların pratikleri sonucunda Alan, Batuyan, Jirki, Kaşuri, Gerdi ve Herki aşiretleri başta olmak üzere, Kürdistan'da diğer bazı aşiretler hareketimize karşı düşmanlığa itilmiştir. Özünde bu aşiretlerin hiçbiri Kürdistan özgürlük hareketine düşman olacak bir sosyal yapıya sahip değillerdir. Belki aşiret reisleri çıkarcı yaklaşımlarından ötürü devletle bir takım ilişkiler geliştirmişlerdi. Ama bizden yana yanlış bir siyaset izlenmeseydi harekete karşı bu denli kitlesel boyutta silahlanmazlardı. Botan'daki aşiret yapılanmaları genelde yurtsever özelliklere sahiptir. Bu nedenle Kürdistan özgürlük mücadelesine karşı silahlandırılmaları trajik bir durumdur. Fakat Dörtlü çetenin, hareketin siyasal çizgisini ters yüz ederek uygulaması sonucunda Türk devleti bu aşiretleri çeteleştirmeyi (koruculaştırma) başarmıştır. Önderlik çizgisinin ruhuna ve kitle politikasına ters bir politika izlendiği, yanlış tutumlar geliştirildiği için sonuç böyle olmuştur.

Kürdistan özgürlük mücadelesi parti-ordu-cephe bileşiminden oluşmuş bir örgütsel yapıdır. Doğal olarak yerleşik bir kültürü, bir adalet ve yargı sistemi bulunmaktadır. Örgütsel işleyiş net olmasına rağmen bu kişiler sadece yönetim kararı ile diledikleri insanları cezalandırmışlardır. Bu tipler, "filan kişi ajandır, cezalandırılmalıdır" dediğinde anında cezalandırılmıştır. Hatta daha ileri giderek, dürüst, bağlı, devrimci kadroları da cezalandırmaya başlamışlardır. Göreve itiraz ve görevini yerine getirmediği iddiasıyla birçok bağlı kadro ve yurtsever infaz edilmiştir. Kendi anlayışlarına uymayan, ölçülerine gelmeyen kadroyu intiharvari bir şekilde eyleme göndererek, katledilmesine neden olmuşlardır. Aynı şekilde yeni katılan ama gerillacılıkta zorlandığı için saflardan kaçan kişinin ailesinden fertler dahi vurulabilmiştir. Gerillaya alan ama eğitmeyen kendisidir, firardan kendisini sorumlu göreceğine, ailesini sorumlu tutmuştur. İlginç, düşündürücü ve bir o kadar vahim olan durum budur işte.

Bu tarzın eylem biçimlerine yansıması da geliştirilen tahribatları daha fazla derinleştirmiştir. Yapılan tüm eylemlerde bilinçli olarak kadının, çocuğun hedeflendiğini söylemek doğru değildir. Tüm eylemlerde kadın ve çocuklar bilinçli hedeflenmiştir, demek abartılı bir yaklaşım olur. Ama bu hassasiyet fazla dikkate alınmadan eylemler geliştirilmiştir. Ajan ya da çete olan biri evin içinde bulunmuşsa, o ev vurulmuştur. Evde çocuk ya da kadının bulunduğu hesabı yapılmış olsa da ciddi bir biçimde dikkat edilmediği açıktır. Yer yer bazı sübjektif öğeler bundan istifade ederek, eylemi tümden amacından çıkarmışlardır. Hatta Hogir unsurunun birçok yerlerde kasıtlı bir biçimde bu hedef saptırması durumu sabittir. Özellikle Hogir, Zeki ve Metin'in eylem tarzları bu düzeyde gelişmiştir. Bizzat Zeki unsurunun Çırav'da yaptığı eylemler de bu tarzdadır. Yani bunların bilinçli olarak toplu hedeflemeler yaptığı açıkça görülmektedir.

Bilindiği üzere PKK ilk çıkışta üniversite öğrencileri etrafında örgütsel oluşumunu gerçekleştiren ve bir aydın gençlik hareketi olarak doğan bir

partidir. Bu nedenle daha baştan itibaren aydın öğrenci gençliğin katılımı öncelikli olmuştur. Gerilla mücadelesine başlandıktan sonra da üniversiteden katılımlar devam etmiştir. Çünkü gelişim diyalektiği bunun üzerine kuruludur. Gerilla savaşının yavaş yavaş geliştiği dönemde de aydın katılımı devam etmektedir. Aydın öğrenci gençlikten gerilla adayı olarak katılanlara, "bu kişi neden gerillaya katılmış, büyük ihtimalle ajandır" denilmiş, soruşturmalardan geçirilmiş, kaçırtılmış ve harcanmışlardır. Çeteci yaklaşımları, tarzları ve pratikleri eleştiren her kadro hedef tahtasına konulmuştur. Eleştiri diye bir şey ortada bırakılmamıştır. Bu biçimde hareketin örgütsel çizgisini kendilerine göre uyarlayan bir yapılanma geliştirmişlerdir. Dörtlü çeteci anlayış özellikle askeri çizgi ve eylem tarzında çok derin sapmalara yol açmıştır. İşlediğimiz konu açısından iyi açımlanması ve bu eksende çözümlenmesi gereken en önemli boyut budur.

Gerilla mücadelesi Kürdistan'da sömürgeci sisteme ve onun ordu gücüne karşı halk adına gelişen bir özgürlük hareketidir. Bu nedenle temel hedefi egemen sömürgeci güçler ve kurumlarıdır. Mücadelesi ve karşı duruşu bu hedefe yöneliktir. Ama 1987'den itibaren giderek daha da belirginlik kazanan bir hedef saptırması gelişmiştir. Önderlik çizgisine girmeyen, PKK'nin imkanlarını bireysel iktidarlarının bir aracı haline getiren kişiliklerin yarattığı tarz, aslında Türk ordusunu fazla hedeflememiştir. Enerjilerinin ağırlıklı bölümünü bazı sivillerin de öldüğü çetelere karşı geliştirdikleri eylemlerde harcamışlardır.

Gerilla savaş tarzına göre bir planlama geliştirilemediği için, gerilla gelişim diyalektiği de yakalanamamıştır. Gerilla stratejik savunma taktiğini geliştirerek ve bu taktiği doğru yöntemlerle uygulayarak kendisini büyütmeyi esas almalıydı. Stratejik savunma yöntemiyle aktif eylemsellikler geliştirme yerine daha çok sağ savunmacı bir anlayış egemen olmuştur. Ciddi anlamda hedefte sapma durumu yaşanmıştır. Bu dönemde gerillanın Türk ordusu ile teması karakolların uzaktan vurulmasıyla sınırlıdır. Uzaktan vuruş, taciz taktiğinden öte bir anlam ifade etmemektedir.

Agit arkadaşın şehadetinden sonra 1989 yılına kadar gerillanın düşmanı etkili hedefleme ve somut darbe vurma eylemleri pek gelişmemiştir. Fakat düşmanın gerçekleştirdiği operasyonlarda gün boyu süren önemli çatışmalar ve direnişler geliştirilmiştir. En büyük handikap operasyonlarda çatışma biçiminin esas alınmasıdır. Bu, önemli bir yetmezlik ve tehlikeli bir tarzdır. Çünkü gerilla savaş taktiğinde zorunlu olmadıkça çatışmaya girme yaklaşımı yoktur. Çatışma bir nevi mevzi savaşıdır. Mevzi savaşına yatan gerilla, gerilla değildir. Gerillanın en etkili vuruş taktiği 'vur-kaç'tır. Fakat operasyonda düşman askeri araziye çıktığında mevzilenip akşama kadar çatışma tarzı esas alınmaktaydı. İzlenen yanlış taktiğin gerillaya büyük darbe vuramaması, Türk ordusunun o süreçte teknik düzeyde güçlü olmamasından ve tecrübe sorunlarından kaynaklıdır. Bu nedenle ilk başlarda bu çatışma-

larda fazla kayıp verilmemiştir. Kayıp verilmediği için de mevzide çatışma yöntemi adeta bir tarz haline getirilmiştir. 1988 yılında oturan bu tarz, Türk ordusu araziye her geldiğinde tekrarlanmış ve sabahtan akşama kadar çatışma düzeyinde sürdürülmüştür.

Parti tarihinde çok eleştirilen, mahkum edilen ve bunun üzerinden tecrübe çıkarılması gereken Hilvan-Siverek direnişindeki "kozık savaşı" tarzına kayma durumu tekrar yaşanmıştır. Mevziye dayalı savaş tarzı önceki bölümlerde çokça vurguladığımız gibi tarih içinde Kürtlerde süreklileşen bir seyir izlemiştir. Bu savaş tarzı Kürt insanının bilinçaltına yerleşerek, savaş denildi mi, hemen bir yere çıkıp mevziye yatma akla gelmektedir. Kürdistan tarihinde genellikle bir kalede ya da bir dağ zirvesinde mevziye yatma biçiminde olmuştur. Buna Kürt toplumsal psikolojisinin savaş tarzına yansıyan ruh hali de denilebilir.

Önderlik, Kürt halk tarihinde neredeyse bir gelenek haline gelen bu savaş tarzını önlemek ve doğru askeri çizgiyi, yani gerilla savaş çizgisini uygulatmak için çok çaba sarf etmiştir. Bunun için yoğun perspektifler sunmak kadar, pratik bazı tedbirler de geliştirmiştir. Hatta bu o kadar detaylara inmiştir ki, her kişi üzerindeki mermi sayısı azaltılarak, gün boyu çatışmasının önüne geçilmek istenilmiştir. Bir dönem Önderlik her gerillanın üzerinde sadece 120 adet merminin bulundurulması talimatını vermişti. Bol mermi gerillada akşama kadar çatışma psikolojisini geliştiriyor diye bu tedbir alındı. Önderlik mevzi çatışmasını önlemek, gerillanın mevziye çakılıp kalmaması ve daha çok geri çekilme ve manevra kabiliyetinde esnek olabilmesi için taşınan mermi sayısını azaltmıştır.

Dikkat edilirse Önderlik gerilla taktiğinin uygulanabilmesi için ayrıntılarına kadar bir yoğunlaşmayı yaşamaktaydı. Her ne kadar geliştirilen çeşitli tedbirler ve perspektiflerle gerillayı mevziden çıkarma çabaları olmuşsa da, Kürt'ün bilinçaltına yerleşen mevzi savaşına yatma düşüncesinin yarattığı ruh hali buna her koşul altında geçit vermemiştir. Vur-kaç taktiğini uygulayan hareketli gerillaya bir türlü tam olarak ulaşılamamıştır. Türk ordusu geldiğinde sabahtan akşama kadar onunla çatışma pozisyonu daha cazip gelmiştir. Vur-kaç taktiğini uygulayan, çarpıcı, sonuç alıcı eylemleri geliştiren, düşmanı bu biçimde yıpratan bir savaş düzeyi yakalanamamıştır.

Dikkat edilirse hem hedef belirleme hem de belirlenen hedefe doğru sonuç alıcı gerilla savaş taktiğiyle yönelim geliştirilememiştir. Çünkü savaş çizgisinin klasik tarzlarıyla birlikte savaşa dürüst yaklaşmayan sağ savunmacı tutumlar vardı. Bütün bunlar hareketin savaş çizgisini ters yüz etmiştir.

Bu eksiklikler elbette ki yeni tespit edilmemiş, zamanında görülmüş ve giderme yönünde çok da çaba harcanmıştır. 1988 yılında Botan-Derik hattının açılması hem takviye, hem müdahalenin erken bir zamanda yapılmasının koşullarını yaratmıştır. Bu yıl hem Mardin, hem de direkt Botan üzerinden bütün eyaletlere çeşitli takviyeler yapılmıştır. Aynı zamanda Önderlik,

savaş sahasındaki alan yönetiminin çoğunluğunu kendi sahasına çekmiştir. Çekilen yönetim üyeleri yoğun eleştiri sürecine tabi tutulmuşlardır. 1988 yılı sonunda belli başlı yönetimlerin çoğu çekilerek özeleştiriler temelinde tekrar savaş sahasına gönderilmişlerdir.

Gerillanın merkez alanı konumundaki Botan'da 1989 yılında yapılan yeni düzenlemede Büyük Harun (Şeyhmus Yiğit) arkadaş sorumlu kılınarak, yeniden düzeltme ve hamle planlanmıştır. Aynı düzenlemede Zeki (Şemdin Sakık) de Botan alanına giden grupta Gabar sorumlusu olarak düzenlenmişti. Önderliğin tüm perspektif ve talimatlarına rağmen alanda beklenen düzeltme ve atılım bir türlü yapılamadı, tıkanıklıklar ve sorunlar devam etti. Bu durum üzerine Önderlik, eğitim sahasında bulunan Botan'ın (Nizamettin Taş) sorumluluğunda yeni bir müdahale grubu yolladı. Önderliğin amacı savaş sahasında mutlak surette gereken düzeltmeyi yapmak ve çizgiyi doğru oturtmaktı. Fakat Botan sorumluluğunda yapılan müdahale de alanın olumsuz pratiğine yeniden ortak oldu. Çünkü eskiden de bu pratikte bir tür ortaklığı vardı. Çok tartışılan Tahta Reş Konferansı bu temelde yapıldı. Bu konferansta çeteci grubun pratiği bir nevi aklandı. Önderlik, en başarılı komutana verilmek üzere hediye olarak altın bir kalem göndermişti. Konferansta en başarılı komutan olarak Hogir görülmüş, altın kalem de ona verilmişti.

Konferans sonuçları Önderliğe aktarıldığında, Önderlik çizgi dışı bir temelde geliştiğini hemen fark etmiş ve Tahta Reş konferansını kabul etmemişti. Bu şekilde konferansta olumlanan anlayışın önüne geçme zorunluluğu doğmuştu. Çünkü konferansın çizdiği tablo çok korkunçtu. Alanda çok olumsuz pratikler yaşanmıştı. Konferansta olumsuz pratiklerin mahkum edilmesi ve yaratılan tahribatın giderilmesine yönelik kararların alınması gerekirken, yaratılan tahribat bir nevi başarı gibi gösterilmişti. Yargılanması gerekenler ödüllendirilmişlerdi.

Önderlik, *"Eğer tüm güçlerimiz bu kış süreci boyunca konferans anlayışı ekseninde eğitilseler bahara kadar bizim güçlerimiz olmaktan çıkarlar"* diyordu. Bu yüzden yeniden ama daha güçlü bir müdahalenin tekrar yapılması gerekiyordu. Önderlik gerekli perspektif ve çözümlemeyi uzun uzadıya geliştirmişti. Yine düzeltmenin formülünü sunmuştu. O zaman teknik iletişim olanakları olmadığından istenilen mesajı ilgili yerlere hemen iletmek mümkün değildi. Talimat ve perspektifler bu nedenle elden gönderiliyordu. Önderliğin geliştirdiği perspektif, talimat ve alan üzerine pratik çözümlemeleri götürmek için 24 kişilik bir grup hazırlandı. Ama Kasım ayının sonları yaklaşmaktaydı ve sular yükselmişti. Bu nedenle bazı riskler bulunmaktaydı. Tüm riskler değerlendirilerek, grubun yola çıkarılması konusunda görüş birliği sağlandı ve grup yola çıktı. Çünkü grubun gitmemesi durumunda Tahta Reş konferansının aldığı kararlar ve geliştirdiği anlayışın önüne geçmek mümkün olmayacaktı.

Grup 4 Aralık'ta Derik'te Dicle suyunu geçerek Botan'a giriş yaptı. Sınır üzerinde çatışmaya girmek zorunda kaldılar ve çatışarak içeriye geçtiler. Bu çatışmada sınır üzerinde 4 arkadaş şehit düştü. Grubu sağlam bir biçimde sınırı geçirmek için kurye arkadaşlarla beraber grupla sınıra kadar giden Derik alan temsilcimiz Muhyettin arkadaş ile kurye grubundan Ahmet, Zınar ve gruptan olan Zozan arkadaş gece boyunca sürdürülen bir çatışma sonunda şehit düştüler ama grup sınırı geçerek Cudi eteklerine ulaştı. Düşmanın takibi sonucu Cudi alanına dönük yapılan operasyonda aynı grup bu sefer Cudi eteğindeki Kêrê'de gündüz çatışmaya girerek, 9 şehit daha verdi. İki günde 13 şehit verilmiş ama alana müdahale gerçekleştirilmişti.

Müdahalenin gerçekleşmesiyle Hogir görevden alınarak soruşturmaya tabi tutuldu. Önderliğin gönderdiği talimat Sarı Baran tarafından ona okutuluyor, hemen akabinde açık soruşturmaya alınıyor. Bu durumda açık soruşturma bir nevi "kaçmak istiyorsan, kaçabilirsin" anlamına geliyordu. Nihayetinde Hogir gereken mesajı almış, yarattığı çeteci tarz ve tahribatların hesabını parti adaletine vermeden kaçmıştır. Kaçtıktan sonra Saddam'a, oradan da Türkiye devletine sığınarak, büyük yurtsever Kürt yazarı Musa Anter'in şehit edilmesinde de başat rol oynamıştır. Tabii ki parti bu hesabını orta yerde bırakamazdı, nitekim öyle de oldu.

Tahribatı çok olan bu olumsuz pratiğin nedenlerini ve esas sorumlularının durumunu açmakta yarar olduğu kanısındayız. Aslında daha 1987 yılının ortalarında tarzı ve alanı düzeltmek ve kongre kararlarını pratik uygulamaya geçirmek üzere Harun (Hüseyin Özbey) arkadaş ve Ebubekir (Halil Ataç) İran üzerinden sahaya aktarılmıştı. Bu gidişle beraber gerçekleşen Botan-Serhat konferansının olumlu bir etkisi olmuştur. Sonrasında gelişen bütün çeteci ve kontravari pratikler büyük oranda Ebubekir sorumluluğunda yaşanmıştır. Çünkü bu dönemde alan sorumlusu Ebubekir'dir. Aynı zamanda Botan kişiliği de genel yürütme ve çoğu zaman da koordine olarak sorumlu durumdadır. Pratik uygulayıcıları ise Zeki, Metin ve Hogir denen unsurlardır. Ebubekir'in kendisi bu dönemde Çatak'ta genel sorumlu durumundadır. Tahribatların en çok geliştiği alanlardan biri de Çatak'dır. Burada Ebubekir bizzat bir takımın başındadır. Hogir de onun sorumluluğunda ikinci bir takımın başında bulunmaktadır. Ebubekir'in takımı hiçbir pratik geliştiremediği gibi 9-10 kayıp da vermiştir. Ama Hogir gidip "askeri kanun" adı altında köylerden zorla gençleri toplamış, gücünün sayısını neredeyse 200 kişiye çıkarmıştır. İlk etapta bir başarı gibi gözükmektedir. Ama bir de derinlikli bir bakış açısıyla analiz edildiğinde işin vahameti çok net ortaya çıkacaktır. Bu durum pratik ve eleştiri arasındaki uçurumu ortaya koymada önemli bir örnek olmaktadır. Ebubekir, Hogir'ı pratiğinden dolayı eleştiremez, çünkü kendisinin bir pratiği bulunmamaktadır. Pratiği olmayan biri yanlış da olsa pratik sahibi olanları eleştiremez. Çünkü pratiğin dili ve eylemi ayrıdır. Bunun için, Hogir'ın

eleştirilmesi bir yana, sahiplenilmesi ve ödül verilmesi gereken kişi olarak Ebubekir tarafından ön plana çıkarılmıştır. Uygulamayı yapan Hogir'dır ama esas sorumlusu Ebubekir denilen kişidir.

Botan denilen kişilik de bulunduğu her alanda ve kadro yapısında sürekli liberalizmi egemen kılmıştı. Herkesin kendisini konuşturduğu, yürüttüğü ve çizgi dışı anlayışların cirit attığı bir ortamı geliştirmiştir. Zaten Botan'ın bulunduğu yerde mutlaka liberalizm, plansızlık, örgütsüzlük ve günübirlik tarz vardı. Hatta bu plansızlıktan dolayı yanındaki güç çoğu zaman erzağını temin etmede bile zorluk yaşardı. Tümden ordu gerçekliğine ters, dağınık, örgütsüz ve plansız bir duruş yaratmıştır. Bu nedenle onun denetiminde her türlü çetecilik, çürüme, çizgi dışılık her zaman var olmuştur. Dörtlü çetenin palazlanıp, gelişmeyi yaşaması bu anlayışın sonucudur.

Dörtlü çetenin savaş sahasında egemenliğini oluşturduğu, iktidar ve güç olma duygularını tatmin ettiği dönemde olumlu ve olumsuz düzeyde farklı süreçlerin gelişmesi söz konusu olmuştur. Bu açıdan çok önemli bir dönemdir. Adeta Önderlik çizgisi ve çeteci çizginin yoğun bir mücadelesi söz konusudur. Bu nedenle ihaneti, alçaklığı ve tahribatının bol olması yanında, dürüst, bağlı, emek ve değer sahibi kadronun kahramanlığının da çokça yaşandığı bir dönemdir.

Kuşkusuz ki savaş sahasında yürütülen tüm pratiği çeteci anlayışlara bağlamak vahim bir hata olacaktır. Çünkü bu sahada yüzlerce kadro şehadete ulaşmıştır. Yaratılan değerler ve geliştirilen mücadele, bu değerli ve aziz şehitlerin fedakarlığı sayesindedir. Yine Önderliğin anı anına geliştirdiği takip ve onca çabası söz konusudur. Her şeyden önce Kürt halkının ender yetişen evlatlarından Bedranların, Erdalların, İsmaillerin ve daha yüzlerce değerli kadronun şehadeti mücadeleye katık olmuş, ruh vermiş ve ilerlemesini sağlamıştır. Muazzam düzeyde emek ve çabalar sergilenmiş, destanlar yaratılmıştır.

Bu dönemde gücümüzün önemli bir kısmı da Mardin ve Dersim eyaletlerinde bulunmaktadır. Özellikle Mardin alanında Sabri (Emin Aslan) arkadaşın büyük çabaları vardır. Gerilla savaş taktiklerini ve hareket tarzını oturtmak için adeta kendini adamıştır. 1988 yılında Bagok'ta girilen çatışmada içinde Battal ve Delil Halfeti (Garzan sorumlusu) arkadaşların da bulunduğu 20 değerli devrimcinin şehadete ulaşması hareketimiz açısından büyük kayıp olmuştur. Bagok direnişinde gerilla saflarına henüz yeni katılmış olan Bingöllü Ayten Tekin arkadaş da kahramanca çatışarak şehit düşmüştür. Bu şehadetlerden sonra Sabri arkadaş, yanında bulunan 11 yoldaşla beraber şehit düşünce Mardin Eyaleti ağır bir darbe almıştır. Belki Mardin'de kayıplar yaşanmıştır ama PKK'nin özgürlükçü, ilerletici ve direnişçi karakterinin alanda uygulanması bir başarıdır. Aynı şekilde bu dönemde halka yaklaşımda doğru çizgisinin esas alınması da önemli kazanımlar doğurmuştur.

Dersim'de uygulanan tarz ise Botan'da uygulanan tarzın farklı bir versiyonudur. Botan'da uygulanan tarzın inceltilmiş, Kemalist komploculuğun

özellikleri yedirilmiş biçimi aynı düzeyde tahribatların gelişmesine neden olmuştur. Bu da Serhat (Hıdır Yalçın) denilen kişiliğin sorumluluğunda gelişmiştir. Halka karşı uyguladığı yanlışlıklar yanında, hareketin Avrupa'dan gönderdiği görevli kuryeyi bile ajanlıkla yargılayıp, infaz etmiştir. Serhat unsuru yarattığı tahribatlar nedeniyle görevsizlendirilerek Dersim'den çekildi. Güney'de IV. Kongre sahasına ulaşınca tutuklandı ve o temelde Önderlik sahasına gönderildi. Orada ismi Metin'dir. Dersim'de lanetle anılan bir isim durumuna düştüğü için, ismini tekrar değiştirmiştir.

Botan dışında güçlerimizin yoğun bulunduğu diğer alanlarda da durum kısaca böyleydi. Amed, Bingöl, Serhat alanlarında da güçlerimiz bulunuyordu. Bu alanlarda ciddi sorun yaratabilecek bir durum yaşanmamıştı. Buralarda daha çok küçük birimler bulunup, hamlesel çıkışa uygun eylem türleri ve taktikleri de pek fazla geliştirilememiştir.

Aynı dönemlerde Güneybatı'da Zeki (Emin Taştan) arkadaş vardı. Bu arkadaşın sorumluluğundaki güçlerimiz Adıyaman alanında bazen büyüyor, bazen küçülüyordu. Düşmanı sürekli uğraştıran bir hareket tarzını başarılı bir biçimde uyguluyordu. Ama bu arkadaşlara bir türlü takviye aktarılamadı ve ulaşılamadı. 1985 yılında Adıyaman'a ulaşmak üzere gönderilen grupta yer alan Hacı Gözübüyük ve Mamo Yeşiler arkadaşlar dahil grubun tümü Bozova'da girdikleri bir çatışmada kahramanca savaşarak şehit düştüler. 1987 yılında içinde Ömer (Mustafa Ömürcan) ve Selim (Halil Rahman Korkmaz) arkadaşların bulunduğu grup da alana varmadan yolda çatışmaya girerek şehit düştüler. Peş peşe gönderilen birçok grup Güneybatı'ya giderken yolda düşmanla karşılaşmış ve çarpışarak şehit düşmüştür.

En son 1988 yılında başka bir grubun Pazarcık'a gitmesi ve Emin Taştan arkadaşla buluşması planlandı. Bu grubun sorumlusu Terzi Cemal'di. Bu grup Pazarcık'a ulaşıp Zeki arkadaşı çağırıyor. Zeki arkadaş grupla buluşmak üzere üs alanından çıkarak yola çıkıyor, daha grupla buluşmadan önce yolda, yaptırdığı bir sığınakta düşman tarafından basılıyor ve fedai bir biçimde çatışarak son mermiyi kendisine sıkıp kahramanca şehit düşüyor. Güneybatı'da da bu yüzden çok fazla gelişme yaşanmadı. Yalnız Zeki arkadaş Adıyaman alanında bulunduğu süre içerisinde hep gücünü korumuş ve alanda mücadelenin sürekliliğini sağlamıştır.

Yeniden saldırı ruhunun gelişmesi

1989 yılına kadar güçlerimiz ekseriyetle kleş kullanıyorlardı. BKC (Bikisi) ve B–7 (Bisiving) fazla yoktu. 1989 yılında Lübnan'da bir BKC temin edilmişti ama savaş sahasına aktarmak bir hayli zordu. Çünkü Suriye devleti her ne kadar Önderliğin Şam'da kalmasına ses çıkarmıyor ve Şam'daki hareketimize karışmıyorsa da Şam'ın dışına çıkmak, özellikle de Kürdistan'a taraf

gitmek kesinlikle yasaktı. Malzeme aktarmak ise daha fazla imkansızdı. O zaman Şam'da legal kalıyorduk ama sınırda ve Kürdistan tarafında gizli çalışmak zorundaydık. Şam'da gerekli olduğunda Önderliğin de bindiği yabancı plakalı kırmızı Mercedes bir arabamız vardı. Arabanın plakası sarı renkliydi ve Suriye güvenlik güçleri, plakasından dolayı elçilik veya yabancı resmi bir kurumun arabası sandıkları için bu arabayı yollarda durdurmuyordu. Biz de resmiyet kazandırmak ve sorumlu bir kişiye aitmiş görüntüsünü verdirmek için genellikle bürokrat kıyafetli bir arkadaşı giydirip arka koltuğa oturturduk. Bir arkadaş da öne binerek, bir kleş silahını açık elde tutma suretiyle koruma imajını veriyordu. Böyle olunca araba arama noktalarına geldiğinde polisler yabancı plakalı, açık korumalı bir tabloyu görünce, kimlik sormadan geç işaretini veriyorlardı. İşte biz bu biçimde bu arabadan çok yararlandık. Üç yıl boyunca küçük gruplar halinde bu arabayla arkadaşlarımızı sınıra kadar götürüp, sınırda çok gizli bir biçimde üslendirerek sınır geçişini yapıp, ülkeye takviye gönderiyorduk. Bazen Lübnan'dan temin ettiğimiz cephane ve silahlar arabanın koltukları açılarak içine yerleştirmek suretiyle ulaştırılıyordu. Ama BKC'yi yerleştirmek çok zor oldu. Çünkü BKC koltuğa sığmıyordu. Bunun üzerine parçalara ayrılarak bir biçimde yerleştirildi ve Lübnan sınırından Dêrika Hemko'ya kadar bu biçimde BKC getirildi. Sarı plakalı kırmızı Mercedes ise aslında Avrupa'dan getirilmiş, bazı dostlar tarafından sadece bir yıllığına Suriye'de kullanılma izni alınan bir araçtı. Kullanım süresi geçtiği için Suriye yasalarına göre tümüyle kaçak haline gelmişti. Zaten arabayı kullanan arkadaşın ne ehliyeti ne de kimliği vardı. Ama dediğimiz yöntemi hep kullandığımız için, kimse durdurup bir şey sormuyordu. Böylece üç yıl boyunca bu arabadan çok yararlandık. Sonra bir gün Şam'da tesadüfen bir trafik polisi arabayı durdu. Ama arabanın ne belgeleri ne de şoförün ehliyeti vardı. Polis de bu duruma şaşırmıştı. Bunun üzerine o arabaya tümden el konuldu.

Daha sonra BKC giden bir grupla beraber Botan'a aktarıldı. O zamana kadar güçlerimizin elinde fazla BKC yoktu. Daha hantal olan Afarof silahlar orta otomatik silah olarak kullanılıyordu. Fakat bu silah da hem çok seri değildi, hem de ağırdı. Bunun için BKC daha güçlü ve daha kullanışlıydı.

Botan'a gönderilen BKC silahı şehit Ahmet Rapo arkadaşın komutasındaki mangadan bir arkadaşa veriliyor. Bozovalı olan bu arkadaş biraz dağınık bir arkadaştı, ama iki yıl boyunca akademide kaldığı için tüm silahlardan anlıyordu. Dolayısıyla BKC silahı ona veriliyor. Ama ani bir baskın esnasında bu arkadaş silahına sahip çıkamıyor ve bu BKC silahı düşmanın eline geçiyor. Raporlar üzerinden Önderlik bunu öğrenince ciddi bir eleştiri konusu yaptı. Bu eleştiriler Önderliğin çözümlemelerinde de geçmektedir. Çünkü gerçekten Önderliğin de bilgisi dahilinde zor bela bu BKC Botan'a ulaştırılmıştı. O da bu biçimde kaptırılınca Önderlik sert eleştiriler yaptı. Bu nedenle Ahmet Rapo arkadaş, *"Ben karşılığında düşmandan mutlaka bir BKC alacağım"* diye kendi kendine söz veriyor. Fakat Türk ordusunda o zaman BKC silahı kullanılmıyordu. Onun

karşılığı olan M-G3 silahı vardı. Ahmet arkadaş kendine göre bu hatayı telafi etmek için ne pahasına olursa olsun düşmandan bir M-G3 almak istiyordu. Bir gün Bestler'de operasyona çıkan askeri güçlerle çatışma yaşanır. Bu çatışmada Ahmet Rapo arkadaş BKC yerine kullanılan M-G3'ün kullanıldığı tepeyi tespit eder. Ve şehit Mehmet Xalıt arkadaş ile birlikte M-G3'ün bulunduğu tepeye saldırarak, M-G3'ün başındaki timi tasfiye edip bir M-G3 ve üç adet G3 silahını alarak sağlam bir biçimde Mehmet Xalit arkadaşla birlikte geri döner.

Şehit Ahmet Rapo arkadaş sorumluluğunda düşman koluna gündüz gözüyle yapılan saldırının başarılı olması, savaşta yeni bir tarzın başlangıcı olmuştur. Aslında Agit arkadaş tarafından da yüksek bir saldırı ruhuyla başta Eruh eylemi olmak üzere birçok eylemin geliştirildiği bilinmektedir. Fakat Agit arkadaşın şehadetinden sonra Dörtlü çete dönemi boyunca bu saldırı tarzı kullanılmamış ve sanki imkansız bir şeymiş gibi gösterilmişti. Bu nedenle Ahmet Rapo arkadaşın bu eylemi adeta taktik açıdan bir açılım eylemi olmuştu. Bu eylemden sonra giderek savaş tarzındaki anlayışın düzelmesi gelişir. Eylem, sağ savunmacı anlayışı pratikte cevaplayıp, tıpkı Agit arkadaş dönemindeki gibi yüksek saldırı ruhuyla eylem sürecinin geliştirilmesinde bir başlangıç olmuştur.

Bu saldırı ruhu daha sonra birçok sürpriz eylemin temel tarzı oldu. Büyük hedeflere yönelme ve karakolların düşürülmesi temelinde geliştirilen bir tarza dönüştü. Az sayıda bir güç ile direkt saldırıp karakolun içine kadar girmek büyük bir saldırı ruhu gerektirir. Fedaice bir duruş sahibi olunmadan böyle bir saldırı içine girmek ve karakolun içindeki silahlara el koymak mümkün değildir. Karakol baskınları olumlu yanları olmakla birlikte, yanıltıcı eylemler olarak savaş tarihimizdeki yerini almıştır. Bir dönemin taktiği olarak kullanılmış olmasında elbette yarar vardı. Ancak sürekli bir tarza ve taktiğe dönüştükten sonra ciddi zararları olmuştur. Çünkü esas ana taktik, somut koşulları değerlendirmek ve bu temelde tüm güçlerin harekete geçirilerek, sonuç alıcı eylemselliklere yöneltilmesinden geçmektedir. Ama bu tarz saldırı giderek bazı komutanlıklar için rahat bir tarza dönüştü. Hedefin durumu ne olursa olsun yani kale gibi donatılmış, mayınlı, donanımlı hedeflere de saldırıların geliştirilmesi büyük zararlara yol açtığı gibi taktik daralmayı ve tıkanmayı da beraberinde getirmeye yol açmıştır.

Çeteciliğe karşı Önderliğin ısrarlı çizgi mücadelesi

Silahlı mücadele sahasındaki süreci 1990 yılına kadar yukarıda ifade edildiği gibi izah etmek mümkündür. Tekrardan konuya dönersek, Dörtlü çete dönemi dediğimiz 1987–90 arası süreçte hareketimizin ideolojisiyle tümüyle çelişen bir pratikle partimizin siyasal, örgütsel ve askeri çizgisi önemli oranda saptırılmıştır. Buna karşı Önderlik, yoğun mücadele içerisinde ol-

muştur. Zaman zaman yapılan müdahalelerle Dörtlü çeteci anlayış ve tarzı geriletilmiş olsa da, dönem boyunca pratiğe damgasını vuran bu anlayıştır. Ama esas olarak çeteci anlayışın arkasında yer alan liberal çizginin de bunda sorumluluğu ve ortaklığı büyüktür. Sürecin bir boyutu bu iken, diğer önemli boyutu ise yaşanan tahribatlara rağmen Kürdistan'da gerilla tarzının oturtulması gerçekliğidir. Feodal komplocu anlayışla hareket eden çeteci yaklaşımların pratiklerine rağmen Önderliğin sürekli müdahaleleri ve dürüst, bağlı, militan yapının direnişçiliği sayesinde gerilla Kürdistan'dan sökülmemek üzere yerleşmiştir. Bu kararlılık ve direnişçilik Kürdistan halkının yurtseverliği ile bütünleşince gerilla tasfiye olma sürecini geride bırakmıştır.

Yine gelişen ve direnmede kararlı olduğunu gösteren gerilla Kürdistan'da temel kurtuluş gücü olduğunu pratikte ispatlamıştır. Çünkü Türk devletinin uygulamaya koyduğu sıkıyönetim, pişmanlık yasası, köy koruculuğu, OHAL yasası vb türden uygulamalarına rağmen ayakta kalmayı başaran bir gerillaya dönüşmüştür. Türk ordusu köy köy dolaşarak, köy meydanlarında halkı işkenceye tabi tutmasına rağmen yurtsever Kürdistan halkının direnişten taviz vermemesi gerillayı besleyen en temel kaynak olmuştur. Bu yönlü tahribatların ve kirli anlayışların olduğu yerde böyle bir gelişim nasıl olabilir diye sorulabilir. Halkın bu direnişine neden olan birinci etken, Önderliğin mücadelesi ve çizgisinin halk üzerinde yarattığı etkidir. İkincisi dürüst, bağlı, yüreğini ortaya koyan kadroların çabaları, fedakarlığı ve kahramanlığıdır. Üçüncüsü de yurtsever halkın her şeye rağmen gerillayı bir kurtuluş gücü olarak görmesi, gerillaya sarılması ve her koşul altında destek sunmasıdır.

1990 yılına gelindiğinde gerillanın artık Kürdistan'dan sökülüp atılamayacağı, temel bir kurtuluş gücü olduğu, bazı yetersizlikleri taşısa da esasta toplumu yeniden özgür yaşam istemine kavuşturacağı biçiminde halkta güven, umut ve inanç oluşmuştur.

Özellikle Tahta Reş Konferansı'nın Önderlik tarafından kabul edilmemesi ve 1989 sonbaharı itibariyle Önderliğin bizzat isim vererek Hogir'ı soruşturmaya alma talimatını geliştirmesi önemli bir dönemeçtir. Artık Hogir'ın şahsında ifadesini bulan kontra pratiği genelde mahkum edilmeyle kalınmıyor, bizzat soruşturmaya alınarak, sonuçlarının yapıya mal edilmesinin süreci başlatılıyordu. Bu nedenle yanlış çizginin mahkum edilmesi hem kadroya daha fazla güven veriyor, doğru çizginin uygulanması için perspektif sunuyor, hem de halkın gerillaya ve Önderliğe olan güvenini pekiştiriyordu. Bu açıdan Dörtlü çete pratiğine karşı geliştirilen mücadelenin 1989 sonu itibariyle yeni bir aşamaya ulaşması önemli bir durumdur. Esas olarak bundan sonra doğru çizginin algılanması ve yanlışın mahkumiyeti temelinde gelişmenin önü muazzam bir biçimde açılıyordu.

1990 yılında Savur'da Mardin Eyalet Komutanı olan Salih (Abdullah Avcı), Zana (Kamuran Dündar) ve Zinar gibi tanınan arkadaşların da içinde bulunduğu bir grup arkadaşın şehit düşmesi ardından, Nusaybin'de ilk kez

açıktan halkın şehitleri kitlesel düzeyde sahiplenmesi Önderliğin geliştirmek istediği yeni sürece kitlesel katılım anlamına geliyordu. Bu kitlesel sahiplenme aslında tarihsel bir başlangıç rolünü oynamış ve diriliş devriminin somut bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu, aynı zamanda yeni dönemin temel mücadele biçimi olan serhıldan hareketinin Kürdistan'da artık özgürlüğe kadar sürecek şekilde başlangıç noktası olmuştur.

PKK'nin kitleselleştiğini gören düşman 1990 yılında daha kapsamlı bir yönelim içerisine girmiştir. Botan başta olmak üzere, Kürdistan boydan boya adeta yeniden işgal edilmiş ama gerillanın direnişi düşmanın bu emelini gerçekleştirmesine izin vermemiştir. Gerilla direnişi geliştikçe, Kürdistan halkının dirilişi güç kazanmıştır. Bir anda Kürdistan'ın her tarafına yayılan ve hızla gelişen serhildanlar süreci bu durumun çarpıcı sonuçlarındandır.

1987–90 arası dönem özünde Kürt'ün kendi içerisinde doğruyu bulmanın boğuşmasını yaptığı dönemdir. Birçok çelişkinin iç içe yürüdüğü, farklı etkenlerin birbirini etkilediği bu süreç, özgürlük mücadelesi açısından oldukça öğretici derslerle doludur. Her şeyden önce Kürt toplumundaki yurtsever, direnişçi, fedakar çizgi ile düşürülmüş, ihanet ettirilmiş, çarpıtılmış kişiliğin mücadelesinin yoğun verilmesi gibi bir özelliğe sahiptir. Bir nevi Kürt'ün kendi kendisiyle kavgasıdır. Aslında kişilik çatışmasıdır. Feodal komplocu kişilik ile devrimci yurtsever kişiliğin çarpışması ve bu çarpışmadan ortaya çıkan enerjinin mücadeleye yaptığı önemli katkıdır. Bu çekişme ve çatışma, IV. Kongre süreci ile yurtsever direnişçi kişiliğin zaferiyle sonuçlanmıştır. Bu temelde ihanetçi, işbirlikçi, feodal komplocu kişilik yapılanmaları önemli oranda dağıtılmıştır. Sonuçta çeteci pratik ve anlayışlara bulaşmış kişilikler yargılanmaya tabi tutularak, anlayışları mahkum edilmiş ve doğru devrimci anlayışla bütünleşmeleri için, yaşadıkları olumsuz pratikten ders çıkarmaları amacıyla yoğunlaşma sürecine alınmışlardır.

PKK tarihinde bu dört yıl oldukça anlamlı ve önemli derslerle doludur. Her şeyden önce bu yıllar Kürt toplumsal gücünün büyük boğuşma ve hesaplaşma sürecidir. Kürt'ün kişilik ve toplumsal yapılanmasındaki iyi ile kötü özelliklerin yoğun savaşım dönemidir.

15 Ağustos Atılımı'nda sıkılan ilk kurşun, esasında Kürt'ün belirttiğimiz anlayışlarına sıkılmıştır. İlk merminin sıkılmasından sonraki süreç, bu anlayışlarla boğuşma sürecidir. Diriliş devrimi özünde budur. Bu açıdan bu süreci doğru değerlendirmemiz, tarihimizi iyi bilince çıkarmamız açısından oldukça önemlidir.

Yaşanan boğuşma ve hesaplaşma sürecinde Kürt'ün kir pas tutmuş, kendi toplumsal özünden uzaklaşarak başkalaşıma uğrayan yönleri önemli oranda törpülenmişse de, yüzyılların beyinlerde yarattığı tüm tortuları bir anda temizlemek mümkün olmamıştır.

Botan'da şekillenen kadro, 1990 yılından sonra IV. Kongre ile birlikte Amed, Serhat, Dersim ve Kürdistan'ın dört bir tarafına doğru yayılırken, edindiği savaş tarzını ve alışkanlıklarını da beraberinde götürmüştür. Bu savaş tarzı her eyalette kendisini uygulama zeminini bulmuştur.

IV. Kongre ile yapılan müdahale Dörtlü çete anlayışı diye tabir edilen feodal komplocu anlayışı önemli oranda geriletmiştir. Bu anlayışın tarihi kökleri eski olduğu için tabii ki tümden giderilememiştir. Tarzın sahipleri önemli oranda tehlike olmaktan çıkarılmıştır. Cezaya tabi tutma, örgütten atma ve bazılarına da yaptırım suretiyle netleştirilmeye gidilmiştir.

Parti, Kör Cemal'e, yaptığı bütün tahribatlara rağmen kazanımcı yaklaşmıştır. Ancak o, firar etmeyi esas aldığı için yargılanma ve cezaya tabi tutulma durumu yaşanmıştır. IV. Kongre'de Botan denilen kişilik pratik tahribatlardan dolayı görevsizlendirilerek, örgüt üyeliği geçici olarak dondurulmuştur. Hogir kaçmış, Zeki çağrıya uyarak Önderliğe sığınmış, Önderlik de onu affetmiş ve kendisini kanıtlamak üzere Amed eyaletine gönderilmiştir. Metin unsuru zaten daha önce Önderlik sahasına çekilmişti. Önderlik sahasında kaza adı altında Hasan Bindal arkadaşı şehit düşürmüştü. Aslında bunun Önderliğe yönelik bir girişim olduğu açık ortadaydı. Durumu açıklığa kavuşturmak için soruşturmaya tabi tutulmuş, soruşturma sonunda ne denli komplocu özelliklerle yüklü olduğu açığa çıkmıştır. Bu süreçte bu kişiliklerin durumu bütün boyutlarıyla netleşmiş değildir. Geliştirdikleri pratik önemli oranda örgüte zarar vermiştir. Bunu tümüyle kişilik yapılanmasına ve objektif özelliklere bağlamak zordur. Dolayısıyla sübjektif boyutunu da araştırmak, incelemek ve bu konuda daha kesin sonuçlara ulaşmak gerekmektedir. Başta Hogir olmak üzere içlerinden bazılarının sübjektif olduğunu, hemen hemen bütün bulgular göstermektedir.

Aslında burada gözü dönmüş çeteciliğin Önderliği hedeflediği açığa çıkmıştır. Daha önceden Önderliğin ideolojisini tersine çevirerek Kör Cemal'in dediği biçimiyle 'Önderliği nazikçe öldürme' pratiğinde olan bu çeteci anlayış, fiziki olarak da hedefleyebileceğini, Önderliğin çocukluk arkadaşı olan Hasan Bindal arkadaşı şehit etmeleriyle ortaya koymuşlardır.

Bu tiplerin geliştirdikleri tüm olumsuzluklara rağmen PKK'nin kazanımcı yaklaşımlarından ödün verilmemiştir. Kestirmeci bir yaklaşım asla esas alınmamıştır. Önderliğin insanları dönüştürme tarzı farklıdır. Kire bulaşmamış, temiz kalan bir saç teli bile varsa, ondan tutup o insanı kurtarmayı esas alır. Bütün bunlar denenmiştir. Ancak bazıları hukukumuza uygun bir biçimde cezaya çarptırılmışlardır.

Anlaşılacağı üzere, IV. Kongre ile beraber "Hogırcılık" denilen anlayışın tümden sökülüp atıldığını söylemek güçtür. Fakat hareket tarafından geliştirilen tedbirlerle bu tarzın önüne geçilmiştir. Bu temelde IV. Kongre ile birlikte yeni bir süreç başlamıştır. IV. Kongre süreci ile beraber bu anlayışın kendisini konuşturmasına son verilmiştir. Fakat etkileri daha

sonraki dönemlerde de varlığını değişik biçimlerde sürdürmüştür. Bu, bir mücadeledir. Çünkü sömürgeciliğin yarattığı kişiliğin saflarımızdaki etkileri bir anda yok edilemezdi.

Önder Apo, düşmanların yarattığı kişilikten arınmanın yöntemini tarih ve toplum çözümlemeleri temelinde geliştirmiştir. Ustalıklı yöntemlerle Kürdistan toplumunu ve kişilik yapılanmasını çözümleme temelinde yürüttüğü bilinçli ideolojik mücadele ile toplumsal gerilemeyi durdurmuş, yerine özgür kişilik ve onun ilişki biçimini yerleştirmiştir. Bu temelde kadro ve komuta anlayışının doğru temellerde gelişimini yaratmıştır. Böyle bir felsefi derinliğe ve kararlılığa dayanmadan bu tür anlayışlara karşı mücadele yürütmek ve başarmak mümkün değildir. Hareketimizin yürüttüğü bu mücadele sayesinde Kürt halkının en iyi, en olumlu özelliklerinin yoğunlaştığı, toplandığı bir kadrosal gerçeklik ortaya çıkarılmıştır. İdeolojik, siyasal, örgütsel, felsefi ve pratik sahada geliştirilen yoğun mücadele süreci ile birlikte partileşmeye gelmeyen kişilikler aşılmıştır. Bu bakımdan PKK tarzının sürekli mücadelede başarıyı esas alan bir tarz olduğu pratikte kanıtlanmıştır.

Kürdistan'da 1973–84 arasındaki birinci doğuş dönemi başarıyla gerçekleşmiştir. Ankara'da yürütülen ideolojik mücadele ardından Kürdistan'a dönüş yapılmış, Haki Karer yoldaşın anısına bağlılığın gereği olarak partileşmeye ulaşılmış, Mazlumların, Kemallerin ve Hayrilerin şahsında devrimci kişilikte sıçrama gerçekleşmiş ve anılarını zafere taşımak için silahlı gerilla direnişi başlatılmıştır. 15 Ağustos Atılımı'yla birlikte artık dirilişi gerçekleştirme sürecine yönelen hareket, toplumun her kesiminden gerçekleşen katılımlarla birlikte ağır kişilik sorunlarıyla da zorlanmıştır. Bu zorlanma III. Kongre'nin ortaya çıkardığı doğru, derin çözümleme, aldığı kararlar ve geliştirdiği müdahalelerle tehlike olmaktan çıkarılmıştır. III. Kongre'den sonra dişe diş bir mücadele ile süreç başarıya doğru evriltilmiştir.

Kürdistan'da oluşan kişilik özelliklerini ve yapılanmasını kısa süreli eğitim ya da yoğunlaşmalarla ortaya çıkarıp, olumsuz etkilerini gidermek mümkün değildir. İnsan zihniyetiyle uğraşmak ve değiştirmeye çalışmak dünyanın en zor işlerinden biridir. Çünkü binlerce yılın geliştirdiği düşüncelerin toplandığı merkez insan zihniyetidir. Kürtlerdeki zihniyet oluşumu daha vahimdir. Kürdistan'dan geçen her güç kendine ait bir parçayı Kürt'ün zihniyetine yerleştirmiştir. Yerleştirilen parçaların çarpışması oldukça dağınık ve karışık bir zihniyet formunu şekillendirmiştir.

15 Ağustos Atılımı işte bu zihniyet formunu köklü dönüşüme uğratmanın başlangıcı olmuştur. Bu mücadele sürecinde hareketin şekillendirdiği kişilik doğrultusu, Mazlumların şahsında somutlaşan PKK'nin militan özelliklerine dayanılarak yürütülen yoğun mücadeleyle kadroda doğru komutanlaşma çizgisini geliştirmiştir. Tabii bunda Agitlerin, Erdalların, Bedranların, Havvaların, Saadetlerin, Rukenlerin, Berivanların ve yüzlerce şehidin emeği ve çabası belirleyicidir. Yine bu süreçlerde partinin merkez komite üyeleri

olan Mahir (Ahmet Güler), Derikli İsmail, Büyük Harun ve Tercüman Yusuf gibi arkadaşların kahramanca mücadeleleri ve şehadetleri diriliş sürecine ruh katmıştır. Özgür kişiliği yaşanılır kılmada ve halka taşırmada bu değerli kadro ve komuta yapısının yol açtığı gelişmeler tarihi niteliktedir.

Yine yaratılan özgür kişilik ile mücadele içerisinde kadın devrimcilerin azimli direnişleri Kürdistan toplumunda sosyal bir devrimin gelişmesine olanak sağlamıştır. 15 Ağustos Atılımı'ndan sonra gerilla saflarında başta Çiçek Selcan, Hanım Yaverkaya, Sultan Yavuz, Nafiye Öz ve Rahime Kahraman arkadaşlar olmak üzere, birçok kadın arkadaş şahsında temsilini bulan büyük direnişler gerçekleşmiştir. Bese Anuşlardan başlayan, Türkan Derinler, Azime Demirtaşlar ve ardılları Afrinli Ruken, Kubanili Dicle gibi direnişçiler, yine Adife Sakık gibi salt yurtseverliğe dayalı katılımlar ve yaşanan şehadetler Özgür Kadın Hareketi'nin gelişiminde önemli bir yere sahiptirler. Bese Anuşlardan başlayan kadın şehadetlerine 1989 yılında Berivan arkadaşın şehadetinin eklenmesiyle önemli bir dönemece ulaşılır. Berivan yoldaş serhıldanlarla hareketin kitleselleşmesinin sembolü olur. Şehit Berivan'ın Cizre'de sergilediği pratik, özgür kadın militanının ölçü ve mücadele yöntemini, sahip olması gereken özellikleri herkese göstermiştir. Cizre yöresi ve Cudi'de yarattığı pratik sonuç, tüm Kürdistan kadını için çok güçlü bir mesaj olmuştur.

Diriliş devrimi, özünde toplumsal bir devrimdir. Çok güçlü ideolojik, felsefi ve politik temellere oturduğu için düşünsel devrim boyutunu da açığa çıkarmıştır. Kürdistan'da yürütülen özgürlük mücadelesi kişilik temel alınarak yürütülmüştür. Öncelikli hedefi kişilikleri özgürleştirmek, onu köleci ruh halinden, feodal komplocu düzen ilişkilerinden, yine sömürgeciliğin uşaklaştırıcı Kemalist etkilerinden kurtarma mücadelesi olmuştur. Kuşkusuz bu savaşım öncelikli olarak kadro üzerinde yürütülmüştür. Kadro üzerinde yürütülen bu mücadele ilerletildikçe halk üzerinde de olumlu etkisini göstermiştir.

Diriliş devriminin düşünsel, demokratik, toplumsal devrim olmasının gerçeği buna dayanmaktadır. Devrim, komple bir devrimdir. Geliştirilen direniş de komple bir direniştir. Bu temelde Kürt halkının uluslaşması sağlanmış, düşünce sistemi değişmeye başlamış ve özgürlüğe duyduğu özlem derinleşmiştir.

Beşinci Bölüm

Diriliş devrimi ve inisiyatifin gerillaya geçmesi

Kürdistan halkının serhildan direnişi

1990 yılında Sovyetler Birliği öncülüğündeki reel sosyalist blokun dağılmaya başlamasıyla birlikte dünya sistemi köklü bir değişim sürecine girdi. Kapitalist sistem hiç gecikmeden tüm dünyada reel sosyalist sisteme karşı zaferini ilan etti. Reel sosyalist blokun yıkılmasıyla beraber dünyada yepyeni bir çığır açılmıştı. Kapitalist sistem her ne kadar zaferini ilan etmişse de, esasında bu zafer psikolojik olmaktan öteye gidemedi. Çünkü reel sosyalist sistemin yıkılması aynı zamanda kapitalist sistemin de büyük yaralar almasına neden oldu. "Komünizm tehdidi" kapitalist sistemi yıllarca ayakta tutma rolünü oynamıştı. Bu açıdan reel sosyalist bloğun yıkılması, kapitalist sisteme de bir mesajdır. Eski sistemsel yapılanmasında ısrar etmesi durumunda kapitalist sistemin de reel sosyalist blokun akibetine uğrayacağı ortaya çıkmıştır. Bu yüzden reel sosyalist blokun yıkılması, iddia edildiği gibi sosyalizmin yenilgisi olmamış; yıkılan, yıllarca kapitalizmi ayakta tutma rolünü oynayan Sovyet totalitarizmi olmuştur. En önemlisi de Sovyet totalitarizminin yıkılması demokratik sosyalizmin ve bu uğurda mücadele yürüten güçlerin önünü açmıştır.

Sovyet yapılanması totaliter yönü ağır basan bir devlet örgütlenmesiydi. Buna devlet kapitalizmi de denilebilir. Sovyetler Birliği şahsında sosyalizmin farklı yorum ve pratik uygulamalara tabi tutulması, sosyalist yapılanma olduklarını iddia eden bütün devletleri de aynı düzeyde olumsuz etkilemiştir. Önderliğin "benim ruhumdur" dediği Bir Halkı Savunmak adlı savunmasında dile getirdiği gibi sosyalizmin devleti olamaz. Devletleşen sosyalizm kendi özünden ve halk eğiliminden uzaklaşır. Sovyetlerin yıkılmasıyla onlarca ülke aynı akibete uğramıştır. Bu yıkılışla beraber Sovyetlere göbekten bağlı olan bütün devletler ve örgütler de domino taşları gibi ardı sıra dağılmışlardır. Hemen dağılmayan örgütler kalmışsa

da, ya bir anda umudunu yitirerek kırılmış ya da marjinalleşmişlerdir. Dogmatik merkeze bağımlılığın cezası böylece ödenmiştir.

PKK'nin de sosyalist gerçekliği ve özü göz önünde bulundurulduğunda, aynı akibete uğrayacağını düşünen bütün çevreler çok geçmeden yanıldıklarını anlamışlardır. Kuşkusuz '70'li yıllarda PKK'nin düşünsel diyalektiği ve oluşum ilhamı reel sosyalizmin etkisi altındadır. Ancak bir düşünceye dayanarak o düşünceyi kendi koşullarına uyarlamak bir şeydir, özgünlükleri göz önünde bulundurmadan aynı şablonu alıp olduğu gibi uygulamak daha başka bir şeydir. PKK, sosyalizmin evrensel boyutlarından etkilenerek, örgütsel oluşumunu açığa çıkarmıştır. Onun sınıf, bürokrasi ve adaletsizliğe bulaşan yönlerini sürekli reddetmiş, halka dayanan sosyalist anlayışı savunmuş, halka dayanmayı temel ilke haline getirmiştir. PKK'yi PKK yapan bu özelliklerdir. Bu özelliklere dayandığı için reel sosyalist bloğun yıkılmasıyla yara almamış, aksine önünde engel olan totaliter zihniyetin yıkılmasıyla daha da güçlenmiştir.

Reel sosyalist sistemin yıkılması dünya dengelerinde olduğu gibi Ortadoğu dengelerinde de kısa sürede etkisini gösterdi. Bu yıllarda Ortadoğu sahası yeni gelişmeleri yaşamaya gebedir. Bölge denkleminde sarsıntılar yaşanmakta, bu sarsıntılar tüm bölge devletlerini etkisi altına almaktadır. Türkiye'de 12 Eylül cuntacılarının geliştirdiği sistem, inceltilmiş politikalarla devam etmektedir. Daha önce askeri üniforma altında yaptıkları katliamları bu sefer takım elbise ve kravatın arkasına saklanarak yapmaktadırlar.

Irak, TC'nin farklı bir versiyonu olmuştur. 1988 yılında Halepçe'de Kürt halkına karşı geliştirdikleri katliam resmi devlet çevreleri dışında kalan tüm dünya insanlığını dehşete düşürmüştür. Emperyalizmin gayri meşru çocuğu Saddam Hüseyin, Kürt katliamından aldığı cesaretle yeni maceralar peşinde koşmaktaydı.

İran, islamiyetin şia yorumuna dayanarak, kendi koşullarına yanıt verebilen "islami" bir sistemi kendi coğrafyasında özgün geliştirme çalışmalarını hızlandırmaktaydı. Irak'la yaşadığı sekiz yıllık savaşı bitirdikten sonra bölgede aktif rol oynama stratejilerine yönelmek durumundaydı.

Suriye Hafız Esat'ın kıvrak zekasıyla, gelişen ve değişen her dengede kendisine oynayacak bir rol bulmaktaydı. Filistin İntifadası hızından hiçbir şey kaybetmeden giderek boyutlanmaktaydı. Filistin-İsrail savaşı dünya gündeminin başlıca konusu durumundaydı.

Önemli hassasiyetlerin varlığını giderek farklı düzeylerde ilişki ve çelişkileriyle iç içe hissettirdiği Ortadoğu denklemi kritik gelişmeleri her an açığa çıkarma potansiyeline sahiplik etmekteydi. Bu yönüyle 1990'lı yılların başlangıcı Kürdistan özgürlük mücadelesi açısından çok önemli bir dönemeci teşkil etmektedir. Bu yıllarda başta Türk devleti olmak üzere birçok çevrenin ortak beklentisi olan "PKK'nin tasfiyesi" gerçekleşmemiş, aksine Kürt halkının diriliş devrimini gerçekleştirecek bir savaş pratiğine öncülük yapılmıştır. Gerilla savaşını başlattığı 15 Ağustos'tan sonraki süreçte önemli ölçüde zor-

lanmışsa da, yaşadığı zorlukları güce dönüştürme becerisini göstermiştir. Tüm yetersizliklerine rağmen yaşam tarzı, ölçüsü ve duruşuyla halkın zihniyetine özgür insanın bilinci ve kişiliğini yerleştirmiştir. Kürt halkı her gerillada kendine ait bir parça gördüğü için, gerillaya dört elle sarılmıştır. Çeteci ve komplocu kişiliklerin yarattığı tahribatlar önemli ölçüde olumsuz rol oynamışsa da, esas olarak gerillanın gösterdiği kahramanca direniş gönülleri fethetmektedir. Buna gerillanın giderek Kuzey Kürdistan'ın tüm sahalarına yayılması da eklenince Kürt halkında kuşkuya yer bırakmayacak düzeyde PKK'nin Kürdistan'ı özgürleştireceği düşüncesi ve inancını geliştirmiştir.

Bu yıllarda halkın serhildanlarla özgürlük mücadelemizi sahiplenmesinin nedeni bu güven olgusudur. Belki serhildan oluşum aşamasındaydı ama her geçen gün yaygınlık kazanma sürecindeydi. Şehirlerde serhildanları ilk geliştiren halk kesimleri genelde köyleri Türk devleti tarafından yakılan yurtsever kesimlerdir. Bu yıllarda Bestler alanında bulunan tüm köyler yakılmıştır. Köyleri yakılan halk, Şırnak ve Cizre başta olmak üzere civar bölgelere yerleşmişlerdir. Ağır baskı ve insanlık dışı işkence yöntemlerine rağmen bu köylerden göç eden yurtseverler gerilla ile bağlarını koparmamışlardır. Şehit düşen her gerillanın cenazesi büyük halk kitleleri ve serhildan ruhuyla toprağa verilmektedir. Şehit cenazelerini sahiplenmenin yarattığı serhildan ruhunu ilk defa şehirlere taşıyanlar bu kesimlerdir.

Bölge denkleminin yarattığı hassasiyet halkın özgürlük çığlıklarıyla birleşince gerilla açısından oldukça önemli bir sürecin gelişmesine yol açmıştır. Gerilla bu zamana kadar daha çok Botan'da yoğunlaşmıştır. Bugünkü Zağros da o zaman Botan eyaleti dahilindeydi. Sonradan iki eyalet biçiminde örgütlendirilmiştir. Gerilla 1990'lardan itibaren Botan-Zagros hattından diğer sahalara açılım yapmaya başlamıştır. Gerilla Kürdistan'ın dört bir tarafına yayılmıştır. Kürdistan'ın diğer eyaletlerine takviye Botan'dan yapılmaktaydı. Türk devleti Botan'dan diğer eyaletlere yapılan takviyeleri erkenden fark ettiği için burada arazi tutmaya dayalı operasyonel taktiklere başvurmaya yönelmekteydi.

Bu dönemde şehirlerde de gerillayı, gerilla cenazelerini sahiplenen halk serhildanlarına Türk devleti şiddetle yöneliyordu. Amaç, göz korkutmak ve bastırmaktı. Çünkü devlet, kesinlikle gerillanın kitlesel bir tabana kavuşmasını istemiyordu, bunun kendisi için bir ölüm olduğunu, Kürdistan'ı kaybetmek anlamına geldiğini çok iyi biliyordu. Bu nedenle sokağa çıkan kitleye panzerler eşliğinde saldırılar gerçekleştirmekten tutalım kitlenin taranmasına kadar her seferinde birçok şehadete yol açmaktan çekinmiyordu. 1989 yılında Botan köyleri üzerinde gelişen yoğun baskılara rağmen halkın serhildanı önlenemedi. Şırnak'ın Gundikê Mele köylüleri devletin baskılarını Şırnak-Uludere yolu üzerinde oturma eylemi yaparak protesto ettiler. Bu eylem halkın devlete karşı ilk toplumsal direnişiydi. Giderek gelişen kitlesel direniş, ilk büyük serhildan hareketi olan Cizre'deki Newroz kutlamasında ortaya çıkmıştır. Bunu hazmedemeyen Türk devleti halka saldırmış ve 22 kişiyi katletmiştir.

Ama kahraman Cizre halkı kayıplara rağmen ikinci gün taviz vermemiş, serhildanın amacı olan mezarlıktaki Şehit Berivan'ın (Binevş Agal) mezarını kitlesel olarak ziyaret etmeyi başarmış ve mezarı başında konuşmalar yapılmıştır. Saldırı ve şehadetlere rağmen halkın ısrarı ve kararlılığı ilk serhildan çıkışını başarılı kılmıştır. Bu dönemde Cizre ve Nusaybin halkımızın kararlı duruşu şehit vere vere yeni bir mücadele çizgisinin, serhildan tarzının doğuşuna yol açmıştır. Özellikle Cizre'de her serhildan yürüyüşüne devletin saldırısı sonucu birkaç kişi yaşamını yitirerek, şehit düşmekteydi. Her seferinde şehit düşenlerin cenaze törenleri de yeni bir serhıldana dönüşmekteydi. Böylece halkta kesintisiz süren bir direniş süreci başlamıştı.

Gerillaya yönelik gerçekleştirilen operasyonlarda ise çok büyük artışlar yaşanmıştı. Operasyonlar gerillada yıl ortalarına kadar bazı kayıplara neden olmuştu. Özellikle daha yılın bahar aylarında Kaşura alanında Medeni (Derikli Ömer) arkadaşın sorumluluğundaki 43 kişilik grubun bir kısmının şehadeti, bir kısmınınsa esir alınması gerillaya indirilen ciddi bir darbe olmuştu. Bu hareketimizin o zamana kadar savaşta verdiği en ağır kayıptı. Kayıplar yıl ortalarına doğru azaldı. Kısmen gerilla tarzının uygulanmasıyla beraber geliştirilen yönelimler sonuçsuz bırakıldı. Böylece hem gerilla, hem halk mücadelede ilerleme ve gelişme sürecine girdi. Halk ve gerilla arasında ahenk ve uyum yakalandı.

Özellikle Berivan arkadaşın Cizre'de yürüttüğü başarılı askeri ve örgütsel pratik ardından şehit düşmesi, Cizre başta olmak üzere tüm Kürdistan kadınları üzerinde büyük etki yaratmıştır. Yaratılan etki sonucunda gerillaya genelde katılımlar çoğalırken, Kürdistan kadınında gerillaya ilgi ve katılım bu dönemde kitlesel düzeye çıkmıştır. Bu temelde Kürt kadınları ilk kez önemli sayıda gerillaya katılım gerçekleştirirken, yine tarihte bir ilk olarak serhildan hareketinin ön saflarında yer almaya başlamışlardır.

Yılın ortalarına doğru Saddam Hüseyin'in Kuveyt'i işgal etmesiyle başlayan süreç, Türkiye ve ordusu üzerinde de etkisini göstermiştir. Bilindiği üzere dönemin Başbakanı Turgut Özal'ın "bir koyup üç alma" teorisi ekseninde Türk ordusu ABD yanında Irak'a saldırma hazırlıklarını yürütmektedir. Bu durum Türk ordusunun Kürdistan'daki askerlerinin yoğunlaşmasına yol açmıştır. Aynı dönemde Önderlik de gelişen siyasal atmosfere, örgütsel-askeri sürece müdahale etmek amacıyla zamanı gelmiş olan IV. Kongre'yi gündemleştirerek sürece müdahale etmeyi esas almıştır.

Dörtlü çete tasfiyeciliğine karşı gerilla kongresi

PKK IV. Kongresi iç ve dışta belirttiğimiz bu hususların yarattığı atmosfer altında gerçekleşti. IV. Kongre'nin en önemli ve ayırt edici yönü kontra ve tasfiyeci anlayışların mahkum edilmesi ve örgüt için tehlike olmaktan çı-

karılmasında gösterdiği kararlılıktır. Kongrenin ortaya çıkardığı irade, tutum ve anlayış bu konuda ikircikliğe yer bırakmayacak düzeyde bir netliği sağlamıştır. Aynı zamanda sorumlularını da yargılamaya tabi tutmuştur. Bu anlamda IV. Kongre, hareketimizin çizgisini çarpıtan işbirlikçi çeteci anlayışlara karşı Önderliğin müdahalesi niteliğine sahip bir kongre olmuştur.

IV. Kongre, çeteci kontra anlayışları mahkum etmenin kongresi olduğu kadar, bu çeteci kontra çizgisini bahane ederek, gerillanın lağvedilmesini isteyen anlayışların ortaya çıkmasına da tanıklık yapmıştır. Dörtlü çetenin yarattığı tahribatları bahane ederek "gerillanın rolünü oynadığını, bu nedenle gerillasız bir mücadelenin esas alınması gerektiğini" belirten Mehmet Şener çıkışı vardır. Aslında Şener, tasfiyeciliğin farklı bir ucu olarak rol oynamak istemektedir. Dörtlü çete anlayışı örgüte tasfiyeciliği zaten dayatmaktadır. Şener bu tasfiyeciliği gerekçe göstererek, gerillanın artık sağlıklı bir özgürlük gücü olamayacağı iddiasıyla farklı bir tasfiye girişimini dayatmıştır.

Oysa işin aslı farklıdır. Dörtlü çete tasfiyeciliği ile Şener tasfiyeciliği bir ittifak kurarak, güçlerini Önderlik çizgisine karşı birleştirmişlerdir. Çünkü çeteci kontra pratiğin en has uygulayıcılarından biri de Sarı Baran'dır ve Kongrede Sarı Baran, Şener unsuruyla beraber hareket etmiştir. Şener bu kontra anlayışla birleşerek, gerillanın lağvedilmesine dönük sağ tasfiyeci bir çizgi geliştirmek istemiştir. Şener cezaevi kadrosuna hitap eden, onun üzerinden hesap yapan bir tipti. Devletle direkt ya da devletin tasarladığı çevrelerle beraber tasfiye planını uygulamaya geçirmek istemekteydi. Bu nedenle Doğu Perinçek, Komünist Parti vb çevrelerle ilişkisi tesadüfi değildi. Bu eksen ve anlayışla tezgahlanan ve geliştirilen bir tasfiye girişimiydi. Bu proje büyük ihtimalle cezaevinde tasarlanmıştı.

Mehmet Şener'in çıkışı yarım kalan avukat Hüseyin Yıldırım çıkışını tamamlama içerikliydi. Avukat Hüseyin Yıldırım 1988 yılında Önderlik sahasına gelerek Önderliği Avrupa'ya davet etmişti. Avusturya başbakanı ile konuştuğunu, Avusturya'da Önderliğe yer verileceğini söyleyerek Avrupa'ya davet etmişti. Tabii Önderlik oynanmak istenen oyunu tahmin ettiği için daveti kabul etmedi. Aynı kişi Önderlik sahasından Avrupa'ya gider gitmez karşıt faaliyetleri örgütlemeye başladı.

Bu unsurun Önderlik sahasında gösterdiği duruşu örnek verirsek hakkında bir fikir sahibi olunabilir. Örgüt kadroları 1988 yılına kadar Önderliğe, "Başkan" diye hitap etmiyordu. Dost bazı çevrelerin o tür hitapları vardı ama kadro kısmı genelde "Ali arkadaş" diye hitap ediyordu. Avukat Hüseyin Yıldırım Önderliğin karşısında esas duruşta duruyor, her söylenene "emredersiniz Başkanım" diye karşılık veriyordu.

Biz parti kadroları olarak, Hüseyin Yıldırım'ın bu duruşuna bakarak, asker olmamıza rağmen bu kadar hazır ol vaziyet duruşunu sergilemediğimizi görüp, şaşkınlıkla ne kadar yetersizlik içinde olduğumuzu düşünmüştük. Sivil biri sürekli hazır ol vaziyette durup Önderliğe "Başkanım" diye hitap

ederken, bizlerde daha sivil bir duruşun olması o zaman eziklik yaratmıştı. Bilindiği gibi hareketimizde Önderlikle ilgili hiçbir tanımlama ve vasıflandırma alınan kararlarla ve resmiyet olsun diye yapılmamıştır. Her şey doğal mecrasıyla gelişip şekillenmiştir. Önderliğe "Başkanım" demek, yine askerlik üslubu doğal bir biçimde, zamanla gelişip oturmuştur.

Aynı şekilde "Biji Serok Apo" sloganı da hareketin bir karar ve planlaması olarak gelişmemiştir. Hareketin kadroları tarafından formüle edilen bir slogan veya bir karar da değildir. Halkın kullandığı ve süreklileştirdiği bir slogandır. 1985 yılında Avrupa'da Semir tasfiyeciliği ve çeşitli çevreler tarafından Önderliğimizin kişiliğine dönük yaygın teşhir amaçlı propagandalar yapılmaktaydı. Buna karşı arkadaşlar da Avrupa'da halk toplantıları düzenlemekteydi. Bu toplantılardan biri Paris'te yapılıyor. O zaman Kasım diye bir arkadaş toplantıyı yapıyor. Toplantı bitiminde ilk kez toplantıda bulanan Kürdistan halkı tarafından Semir tasfiyeciliğine karşı "Biji Serok Apo" diye slogan atılıyor. Bu temelde Avrupa'dan her yere yayılarak hareketin temel bir sloganı haline geliyor. Hareketimizde bu tür gelişmeler genelde resmi kararlarla değil, doğal bir biçimde yaşanmıştır.

Önder Apo'nun 1973'lerde gerçekleştirdiği çıkış, zaten Kürdistan'da önderliksel gerçekleşmenin başlangıcıdır. Sonrası önderliksel gerçekleşme ve sisteme kavuşmadır. Süreçle birlikte ortaya çıkan her tehlikeyi başarıyla atlatan ve tehlikeyi sıçrama tahtasına çeviren Önderlik tarzı özgürlük hareketini geliştirdiği ölçüde, önderliksel sistem de yerine oturmuştur. Kürdistan'da önderliksel gerçekleşme zemini esas olarak halkın duygu ve özlemlerine hitap etme temelinde tarihsel derinliğe dayalı bir ihtiyaç biçiminde vücut bulmuştur. Dolayısıyla önderliksel gerçekleşme doğal bir mecrada gelişip bir sisteme kavuşmuştur. Fakat Hüseyin Yıldırım unsuru veya arkasındaki güçler, bu önderliksel gerçekleşmeyi fark ettikleri için sahtekar bir biçimde göstermelik saygı duruşlarını sergileyerek amaçlarına ulaşmak istemişlerdir. Ancak Önderlik bu amaçlarına prim vermeyince de bu unsur Avrupa'ya döndükten sonra gerçeğini açığa vurmuştur. Anlaşıldı ki Önderliği Avrupa'ya çıkarmak için görevli olarak Önderlik sahasına gönderilmiş, başaramayınca da gider gitmez Önderliğe karşıt faaliyetlere başlamıştır. Avukat Yıldırım'ın önceden planlanmış bir tasfiye konseptini geliştirdiğine dair hiçbir kuşku yoktur. Bu kişi, kadrolar üzerinde de çok oynamıştır. Kadrolarla geliştirdiği diyaloglarla duruma göre ya yanına almakta, olmazsa da bir yöntem bularak onları nötrleştirme taktiklerini yaygınca uygulamaktadır. Bu dönemde örgüt yönetimi olan Abbas ve Fuat arkadaşlarla birlikte hareketin 20 civarında kadrosu Almanya'da tutuklanmıştı. Örgütü savunabilecek kadrolar tutuklu olunca, kendini örgütleme zeminini daha kolay bulmuştu. Önceden oluşturduğu proje büyük bir ihtimalle Önderliğin tutuklanması üzerine kuruludur. Önderliğin tutuklanması üzerinden hareketi kontrol altına alma projesinin geliştirilme

olasılığı yüksektir. Bu olmayınca bu sefer Avrupa'daki esas örgüt yönetimini tutuklayıp, avukat Hüseyin Yıldırım'ın rol oynaması için önünü açmışlardır. Bu kişi de daha çok cezaevi kitlesine hitap eden bir yaklaşım geliştirerek, bu temelde Avrupa'yı hareketten koparmayı ve hareketi ikiye bölmeyi hedeflemiştir. Fatma o dönem Yunanistan'dadır ve aynı dönemde kaçmıştır. Uzunca bir süre ilişkileri olduğuna dair güçlü kuşkular olmasına rağmen somut bir veri ortaya çıkmamıştır. Büyük ihtimalle Fatma üzerinde de gizli hesaplar yapmıştır. Fatma'nın sonraki duruşunun çok zarar vermeyen bir çizgide olduğu göz önünde bulundurulduğunda bu konudaki yorumların tartışmalı olabileceği ihtimali doğmaktadır.

Dışarıdan bakınca basitmiş gibi görünen Hüseyin Yıldırım'ın çıkışı, önceden hazırlıklı olması itibariyle örgütü oldukça zorlamıştır. Çekirdekten yetişen bir kadro olmamasına rağmen -kökeni başka bir örgütten gelmedir- oldukça etkili ve cüretkar davranmıştır. Tüm mahareti zindan tutsaklarına avukatlık yapmış olmasıdır. Bu nedenle de bir süre zindanda kalmıştır. Ama bulduğu fırsatı örgüt aleyhinde hemen değerlendirme esnekliğini göstermesi doğrusu ilginçtir.

Avukatın girişimi başarısız olunca bu sefer Şener hazırlanmıştır. Şener de aynı tarzda cezaevi yapısı üzerinde hesaplar yapmıştır. Örgütün ve halkın kaderini etkileyecek gerilla kongresinde bu biçimde bir çıkışı tasarlaması oldukça gözü kara bir girişimdir. Bu nedenle aykırı bir düşüncenin tezahürü biçiminde değerlendirilemez. Önceden tasarlanmış bir tasfiye konseptidir. Kaldı ki Suriye'de bir süre temsilcilik görevini yürütmüştür. Hazırlığını esas olarak o çalışmada bulunurken yapmıştır. Bir kısım bayan ve erkeği önceden örgütlemiş, kadrolarını oluşturmuş, kongreye hazırlıklı gelmiştir. Sarı Baran'la kurduğu ittifak değerlendirildiğinde hazırlığının II. Konferans'a dayandığı görülmektedir. II. Konferans'ta Şener, Sarı Baran, Metin vb unsurların hepsi bir arada bulunmaktadırlar.

Tam da bu dönemde Metin'in Hasan Bindal arkadaşı eğitim sahasında vurması bir nevi Önderliğe verilen bir işarettir, "Ayağını denk al, istediğimiz zaman seni vururuz" anlamında verilen bir mesajdır. Burada esas olarak Önderlik hedeftir. Ama muhtemelen önce kuşatıp etkisizleştirme planı olduğundan dolayı Önderliğe en yakın olan çocukluk arkadaşı Hasan arkadaşın tasfiyesi öncelikle ele alınmıştır. Esas olarak II. Konferans zemininde Şener, Metin ve Sarı Baran unsurları bir arada bulunmuş ve aynı yönetim biriminde yer almışlardır. Ne yapılmışsa bu dönemde bu kişiler arasında kararlaştırılıp planlanmış ve hayata geçirilmek istenmiştir. Aslında bunları soruşturma imkanı olsaydı bu dönemdeki tasfiye planının esası anlaşılabilirdi. Fakat bu imkan yakalanamadı. Ama genel olarak tehlikeli bir hesabın bu dönemde yapılmış olduğu ortadadır. Özellikle Şener, kadroların ezici çoğunluğunun çeteci kontra pratiklerinin yoğun eleştirdiğini görünce kendisi de yaratılan tahribatlara karşıymış

gibi bir profil ile ortaya çıkmıştır. Adeta bu tür girişimlere karşı yeni bir bakış açısı sunuyormuş gibi kendini göstermeye çalışmıştır.

Kısaca avukat Hüseyin, Avrupa ve cezaevi yapısı üzerinden, Şener ise cezaevi ve gerilla üzerinden hesap yapmıştır. Salt cezaevi kadrosuna ya da Avrupa kadrosuna dayalı bir çıkışın başarılı olamayacağı görülünce gerilla zeminine el atma girişiminde bulunulmuştur. Gerilladaki çeteci, sağ savunmacı anlayışla ittifakın geliştirilmesi suretiyle sonuç alınmak istenmiştir. Yaratmak istediği tahribatlara rağmen kadro yapısı tavır almış ama kendisine karşı yumuşak bir yaklaşımı sergilemiştir. Ancak sonrasında tutumunu ısrarla sürdürmesi karşısında Önderlik müdahalesiyle soruşturmaya alınmıştır. Soruşturmadayken Sarı Baran ve başka bir kişi ile beraber kaçma planını gerçekleştirerek tümüyle hareket karşıtı faaliyetlere başlamışlardır.

Kuşkusuz Şener tasfiyeciliği bir kısım kadro üzerinde etkisini göstermiştir. Özellikle yanlış komuta tarzına karşı tepkilenen kadrolarda biraz muğlaklık geliştirmiştir. Aynı şekilde Güneybatı Kürdistan'da (Suriye) bazı çevreler üzerinde de olumsuz etkiler yaratmıştır. Yürütülen mücadele ve düzeltme çabalarıyla etkileri ancak giderilebilmiştir. Kısa bir süre içerisinde Şener'in geliştirmeye çalıştığı provokasyon ve tasfiyenin niteliği ortaya çıktıkça, muğlaklıklar da ortadan kalkmıştır.

Önderlik ilk kez IV. Kongre'ye katılmamıştır. Bundan önceki her üç kongre bizzat Önderlik denetiminde gelişmiştir. IV. Kongre için Cuma arkadaşın sorumluluğunda kurulan bir hazırlık grubu Önderlik sahasında kongre çalışmalarını yürütmüş ve kongre Haftanin'de yapılmıştır. Sürecin hassasiyetlerinden kaynaklı biraz aceleye getirilmiş, detaylı bir hazırlık yapılmamıştır. Buna rağmen bir sürecin dönüm noktasını teşkil eden önemli bir toplantıdır.

Önderlik bu kongrede Botan-Behdinan savaş hükümetini ilan etme projesini geliştirmişti. Çünkü Körfez krizi alabildiğine tırmanış göstermişti. Saddam, Behdinan tarafından güçlerini önemli oranda çekince, buralarda bir denetim zayıflığı gelişmişti. Bu alanda güçlerimizin belli bir yoğunlaşması gelişmiş ve halk desteği giderek artmıştı. Aslında Botan-Behdinan savaş hükümetini ilan etmenin koşulları gelişmişti. Hatta '91' yılı boyunca bu koşullar her geçen gün daha da olgunlaşacaktı.

Kongrenin aldığı en önemli kararlardan biri kurtarılmış alanlar oluşturma kararıdır. Bu açıdan üzerinde en fazla yoğunlaşılması gereken perspektif, kurtarılmış alanlar oluşturmaya yönelmekti. Esas olarak gerillanın buna gücü de yetmekteydi. Çünkü o zaman Kürdistan'ın dört parçasında en etkili gelişen gerilla hareketi PKK'dir.

Güney Kürdistan'daki peşmerge hareketi 1988 Halepçe katliamıyla beraber önemli oranda Güney Kürdistan'ı terk etmiştir. Bir kısmı Kuzey Kürdistan'a, bir kısmı da İran tarafına çekilmiştir.

Doğu Kürdistan'daki Kürt hareketinin durumu daha içler acısıdır. İran'da Humeyni öncülüğünde islam devriminin gerçekleşmesinden sonra doğan

boşluktan yararlanan Doğu Kürdistan halkının çıkışı ve yine Kasımlo hareketi ile de doğan boşluktan yararlanarak şekillenen peşmerge hareketi bu yıllarda hızla erimektedir. Bu anlamda 1990'lara gelindiğinde Kürt hareketlerinde ciddi anlamda gerileme söz konusuydu. PKK dışında direnen, savaşan başka bir güç yoktu; PKK dışındaki Kürdistan örgütleri daralma ve büzülme sürecinde bulunuyordu.

KDP ile YNK ise ayakta durmak için ortak cephe oluşturmuşlardı. Celal Talabani bu ittifakın dış ilişkiler temsilciliğini üstlenmişti. Celal Talabani bu cephe adına Lübnan'a gelerek Önderlikle bir görüşme gerçekleştirmişti. Görüşmede ulusal kongrenin toplanması kararı alınmıştı. Bu temelde ulusal kongre çalışmaları Paris'te başlatıldı. Kuzey, Güney ve Doğu Kürdistan'dan birer üyenin katılımıyla üç kişilik bir hazırlık komitesi oluşturuldu. Aslında komite dört kişiden oluşturulacaktı. İkisi Kuzey'den, biri Doğu, diğeri de Güney Kürdistan'dan oluşacaktı. Önderlikle yaptıkları tartışmada böyle kararlaştırılmıştı. Fakat Kuzey Kürdistan'dan tespit edilenlerden biri olan Kemal Burkay, Celal Talabani'ye söz vermiş olmasına rağmen gelmedi. Bunun üzerine komite üç üyeyle çalışmalarına başlama kararını aldı. Bu üç üyeden biri Celal Talabani, diğeri Fetah (İKDP'nin Avrupa sorumlusu- sonradan Dr. Şerefkendi ile beraber şehit edilen grubun içindeydi) ve bendim. Oluşturulan üç kişilik komite öncülüğünde Kürdistan'ın dört parçasından irili ufaklı tüm örgütler toplantıya çağrılmıştı. Toplantılar serisiyle önemli oranda pürüzler giderilerek ulusal kongrenin nerede, nasıl toplanacağını belirlemek üzere son bir toplantıya ihtiyaç vardı.

Tam bu süreçte tırmanan Körfez krizi çerçevesinde ABD, Fransa cumhurbaşkanı Mitterand'ın eşi Madam Mitterand aracılığıyla bir Kürt heyetini Washington'a davet etti. Bu davet ulusal kongre için yapılan Kürdistan örgütlerinin ortak toplantısında tartışıldı. Herkes PKK'nin de bu heyette yer almasını ısrarla istedi. Çünkü mücadele yükselişi yaşayan ve Kürdistan'da direnen örgüt PKK idi. Dolayısıyla PKK'nin heyet içinde olmaması düşünülemez, denilmekteydi. Biz, hayır sadece Güney Kürdistan'dan bir heyet gitsin, biz de diğer örgütler olarak arkasında duralım, destekleyelim, dedik. Sanırım gelen davette bizzat PKK istenilmiş olmalı ki ısrarlı bir biçimde dayatmalar oldu. Fakat biz o koşullarda bunu uygun görmedik. Buna karşı gelişen ısrarlar üzerine PKK adına değil de, Kuzey Kürdistan adına İsmet Şerif Vanlı'nın gitmesini önerdik. Öneri toplantı bileşimi tarafından bir şartla kabul edildi: ABD devletine ortak bir mektup yazılacak, bu mektupta gelen heyetin dört parçadaki Kürdistan halkı adına geldiği belirtilecek ve bu mektuba tüm örgütler imza atacak ve ilk imza PKK'nin olacaktı. Biz, bunu kabul ettik. Fakat sonradan bir komisyon tarafından hazırlanan metni uygun görmedik. Bu bir krize yol açtı. Bunun üzerine Amerika'ya gitmek için Londra'da olan Mam Celal'e bildirildi. Ahmet Bamerni ile birlikte kendisiyle yaptığımız telefon görüşmesinde Mam Celal bizim tarafımızdan mektubun yeniden yazıl-

masını önerdi. Bunun üzerine mektubu yeniden kendimiz kaleme alıp hazırladık. Hazırlanan bu metin İngilizce'ye çevrilmiş ve önemli bölümleri giden heyeti temsilen İsmet Şerif Vanlı tarafından Washington'daki toplantıda okunmuştu. Heyette Güney Kürdistan adına Celal Talabani, Kuzey Kürdistan adına İsmet Şerif Vanlı, Doğu Kürdistan adına ise İKDP'nin (İran-Kürdistan Demokrat Partisi) Avrupa temsilcisi Kek Fetah bulunmaktaydı. Bunların beraberinde Kendal Nezan vb başka giden kişiler de vardı.

Heyet ABD'den döndükten sonra bu kez Türkiye cumhurbaşkanı Turgut Özal, Celal Talabani'yi Türkiye'ye davet etti. Bunu da şöyle öğrendik: Talabani, Önder Apo'ya iletilmek üzere kapalı bir zarf verdi. Biz, Önder Apo adına yazılmış mektup veya raporu hiçbir zaman açmazdık, genel bir prensibimizdi. O nedenle mektubu açmadım. Fakat telefonla Önderliğe böyle bir mektubun olduğunu ve acil cevap verilmesi gerektiğini bildirince "aç, oku, özetle bilgi ver, ona göre cevap verelim" dedi. Bunun üzerine mektubu açtık. Arapçaydı. Bir arkadaş vasıtasıyla tercümesini yaptık. Mektupta Turgut Özal'ın Cengiz Çandar aracılığıyla kendisini Türkiye'ye davet ettiğini, Türkiye'ye gidişinin Kürt sorununun çözümünde önemli bir fırsat olabileceğini, kesinlikle hareketimizin herhangi bir kaygı duymaması gerektiğini, eğer Türkiye ile ilişkiler gelişirse bunun asla PKK'ye karşıtlık temelinde olmayacağını, hiçbir zarar verilmeyeceğini, tersine faydaları olacağını yazıyor, Önderlikten gidişine olur vermesini ve desteklemesini istiyordu. Okuduktan sonra Önderliğe özet olarak bildirdim. Önderlik bunun üzerine bazı uyarılar yaptı. Bu temelde olursa olabilir, dedi. Ben de Önderliğin görüş ve uyarılarını ilettim, kendisi zaten gitmek üzereydi.

Ne yazık ki dış güçlerin bu biçimde ilişki kurma arayışları, beraberinde Kürtler arasında gelişen birlik ve ulusal kongre sürecini de boşa çıkarmıştır. Çünkü bundan sonra Güneyli güçler ulusal kongre çalışmalarından çekildiler. Ulusal kongre çalışmalarının boşa çıkması Kürt hareketi açısından önemli düzeyde fırsatların kaçmasına neden olmuştur. Çünkü körfez savaşı Kürdistan'da oldukça elverişli koşullar yaratmıştı. Kürt örgütleri arasında bir ortak cephe ya da güç birliği gibi bir oluşum gelişmiş olsaydı koşullar Kürt halkı lehine dönüştürülebilir, dönemin boşluğundan yararlanarak, erkenden özgür bir Kürdistan geliştirilebilirdi. Ancak Güneyli güçlerin çekilmesi bu projeyi boşa çıkarmıştı. Ulusal kongre çalışmalarını yürüten komite işlevsiz kalmış, çalışmaları kendiliğinden sona ermişti. Bugüne kadar da böyle bir toplantı olmamıştır.

Halepçe katliamı ardından Güney Kürdistan'da ciddi bir peşmerge faaliyetinin olmamasından ve Doğu Kürdistan'da da benzer bir durumun yaşanmasından dolayı Kuzey'de hem gerilla hem serhildan alanında önemli bir gelişmeyi yaşayan hareketimiz PKK, mücadeleyi yürüten ve halka ümit veren tek güç haline gelmişti. Bu konuma denk bir askeri çizgi izleyebil-

seydik, Botan-Behdinan sahasında denetimi geliştirme süreci yaşanabilirdi. Bunun dört parçada da destek bulma koşulları vardı. Önderlik olası gelişmeleri öngörerek, böyle bir perspektifi hedef olarak belirlemişti. 1991 yılında bunun için koşullar daha fazla olgunlaşmıştı.

Körfez Savaşı sürecinde yaşanan taktik yetersizlikler

1991 yılının Mart ayında PKK hareketinin yükselmesine paralel olarak başta Cizre, Nusaybin ve giderek Kuzey'de yaygınlaşan halkın tanklara karşı göğüs gererek serhildanı geliştirmesinden etkilenen Güney Kürdistan'daki halk, Saddam rejiminin zayıfladığını görünce "müsteşar" denilen çete başlarının da katılımıyla 5 Mart'tan itibaren ayaklanma sürecini geliştirdiler. Ayaklanma öncesinde ABD Körfez savaşıyla Irak'a müdahalede bulunmuştu. Irak, ABD'ye karşı savaşmak üzere ordusunun önemli bölümünü Güney Irak'a kaydırınca, Kürdistan'da bir boşluk doğmuştu. Doğan boşluğun da etkisiyle ayaklanma yaygınlaşarak tüm Güney Kürdistan'ı sardı.

Gelişen ayaklanmaya PKK güçleri de çeşitli biçimlerde katılım gösterdi. Güçlerimiz birçok yerde Irak askerlerini silahsızlandırdı. Zaxo, Batufa, Begova başta olmak üzere, civar alanlarda bulunan Irak askeri güçlerine yapılan saldırılar ve güçlerin teslim alınmasında gerilla gücünün öncülüğü ve aktif rolü bulunmaktaydı. Savaş durunca Saddam güçlerinin yeniden Güney Kürdistan'ın iç hatlarına doğru yönelmesi üzerine Güney halkı yeni bir göç dalgasıyla karşı karşıya kaldı. Göçlerle başlayıp devam eden süreç muazzam olanaklar doğurmuştu. Hem silahlanma, hem de var olan boşluğu doldurarak, bir sistem tesis etme bakımından önemli olanakların doğmasına neden olmuştu.

Uluslararası güçlerin BM öncülüğünde kurdukları Çekiç Güç ile 36. paralelin kuzeyinde güvenli bölgenin oluşturulması sonucu Saddam güçleri çekilmek zorunda bırakıldı. Güney Kürdistan halkı BM denetiminde tekrar yerlerine getirilerek yerleştirildiler. Bu dönemde PKK gerilla güçleri hem Güney'de, hem Kuzey'de güçlü bir konuma ulaşmışlardı. Koşullar birçok açıdan müsaitti. Yeni bir çıkışın yapılmasının zemini fazlasıyla vardı. Güney'de halk ayaklanması, Kuzey'de Cizre ve Nusaybin'le başlayan serhildanlar Kürdistan'ın her tarafına hızla yayılmaktaydı. Yine aynı dönemde Kuzey ve Güneybatı Kürdistan'dan yoğun katılımlar gerçekleşiyordu.

Aslında tam da Botan-Behdinan savaş hükümetini ilan etme ve özellikle de Güney'de oluşan koşullara müdahale ederek etkinlik sağlama imkan dahilindeydi. Ancak bu dönemdeki yönetimimizin bunu değerlendiremediği, hatta Güney'in iç hatlarındaki güçlerimizi tehlike var diye zirvelere çekerek, kendisini etkisiz kıldığı açık bir gerçektir. Böylece önemli fırsatların kaçırılması ve doğru değerlendirilmemesi pratiği yaşanmıştır.

Öte yandan Türk devleti gelişen ve hızla yayılma gösteren gerilla hareketi ve halk serhildanlarına karşı nasıl bir yaklaşım göstermesi gerektiğini henüz netleştirmemişti. Özellikle Özal, Misak-ı Milli sınırlarının esas alınması gerektiği ve bu eksende Kürtlere "hamilik yapma" yoluyla Irak'a bir müdahaleyi düşünme ekseninde yoğunlaşıyordu. O süreçteki Genelkurmay Başkanı Necip Torumtay'ın muhalefetiyle bu düşünce pratikleştirilmedi. Siyaseten kendini müdahaleye hazırlayan Türk devleti, müdahale edemeyince bu sefer ofsaytta kalarak ne yapacağını bilmeyen bir pozisyonda debelenmeye başladı. Bu durum Türk devletinin Kürt sorununa nasıl bir yaklaşım göstermesi gerektiği konusunda ikircilikte kalmasına neden oldu. Kararsızlığın nedeni Türkiye'nin seçim döneminde bulunmasının yarattığı etki de olabilir. Ancak serhildanın ve hareketin hızla gelişmesi Türk devletini hazırlıksız yakalamıştı. Bu durum her halükarda PKK için önemli bir fırsatın doğmasına yol açtı. Önderliğin taktik yaratıcılığıyla siyasi planda hiç kimsenin beklemediği SHP ile ittifak gerçekleştirilerek, seçime girildi.

Bu seçim sürecini ve SHP ile seçim pazarlığını bizzat yürütmüştüm. O zamanki HEP Genel Başkanı üzerinden Hikmet Çetin ile pazarlık tartışmalarını yürütmüş, ittifak şartlarını belirlemiştik. Bu açıdan gerçekleşen ittifak PKK ile SHP ittifakıdır ve bu seçimde Kürdistan ulusal özgürlük hareketi ilk kez kitlesel gücünü ortaya koyarak başarı sağlamıştır.

Gerillanın hamlesel çıkışı ve yaygınlaşması

Bu süreçte siyasal koşullar gerillanın gelişme ve zafer elde etme zeminini oldukça geliştirmiş bulunmaktaydı. Ancak gerilla tarafından çok doğru değerlendirilemedi. Gerilla stratejik hamleye yönelip sonuç alacağına, sınırda karakol baskınlarını gerçekleştirmekle uğraştı. O dönemde verilen perspektif ekseninde yürütülmesi gereken savaş tarzı karakol baskınları gerçekleştirmek değildi. Savaş taktiği kapsamlı halk ordusunun oluşturulması ve kurtarılmış alanlar oluşturmak üzerine kurulu idi. Fakat savaşı yürüten komuta bu tarzı gerillaya yedirememiş, bunun yerine kendi çapında başarılı olabilen karakol baskınlarıyla gerillayı oyalamıştır.

Zamanın Jandarma Genel Komutanı Eşref Bitlis karşı bir taktikle, vurulabilecek her karakolu boşaltarak, gerilla hamlesini etkisiz kılmaya çalışıyordu. Karakollarla beraber köyler de boşaltılıyordu. Köylerin boşaltılmasının gerilla açısından sınırlı biçimde olumsuz etkisi olsa da, arazide denetimi sağlama bakımından gerilla için avantajlı yönleri de vardı. Çünkü alan gerillaya daha fazla açılıyordu, manevra sahası ve üslenme alanı daha fazla genişlemekteydi.

Karakolların boşaltılmasıyla beraber gerillaya açılan geniş alanlar iyi değerlendirilemedi. Bunun nedeni güçlerin önemli oranda Dörtlü çete kontra

pratiğinin geliştirdiği savaş tarzının etkisinden tam kurtulamaması, alışıldık savaş tarzını esas almasıdır. Karakol baskınlarının olumlu yanları olmakla birlikte, alan kurtarma perspektifinden uzak bir tarzın geliştirilmesi giderek Türk ordusunun toparlanmasına zemin sunmuştur.

Özellikle Agit arkadaşın şehadetinden sonra fethetme tarzından uzaklaşılmıştı. Agit arkadaşın tarzında keskin ve yüksek saldırı ruhuyla fethetme tarzı hakimdi. Şehadetinden sonra bu tarz fazla uygulanamadı. Agit arkadaşın Eruh eylemi bir fethetme, ele geçirme eylemiydi. Fakat daha sonra sağ savunmacı bir anlayışla savaş tarzında bir ürkeklik ve pasiflik gelişmişti.

Ancak 1990 yılı boyunca gelişen birçok çatışma ve özellikle Cudi gibi alanlarda sonuç alıcı eylemlilikler giderek gerillada yeniden saldırı ruhunu geliştirmişti. Önceden de belirtildiği gibi Ahmet Rapo ve Mehmet Xalıtların eylemi bir kıvılcım gibi olmuştu ve ondan sonra giderek gerillada saldırı ruhu etkinlik kazanmaya başlamıştı. 1991–92 yıllarında sınır hatlarında olan Êriş, Vargenima, Helena, Nêrveh (Taşdelen) karakollarına dönük gerçekleştirilen eylemler başarılı eylemlerdir. Bu eylemlerde karakollar düşürülmüş, düşmana ağır darbeler vurulmuştur. Çok güçlü bir saldırı ruhuyla karakolların ele geçirilerek düşürülmesi eylemleri Apocu ruhun savaşçı yapıda çarpıcı bir dışa vurumuydu. Aslında bu ruha dayanarak yenilmez bir ordu ve aşılamaz bir kurtarılmış alan gerçeğine varmak mümkündü. Fakat bunun için sadece ruh yetmez. Gerçek bir taktik öncülük, plan, program ve amaca kilitlenmiş, dönem taktiğini uygulamada kararlı bir komuta gerçeğine ihtiyaç vardı. Aslında tek olmayan buydu. Ruh çok yüksek, katılım çok fazla, halkın desteği çok büyüktü. Bütün bunlar bir devrimi yapmak için yeterli verilerdi. Ancak devrim için devrim komutanlarına ihtiyaç vardı. Silahlı mücadelenin öncülük ettiği bu devrim komutansız olamazdı. Bizde olmayan ve gelişmeyen işte budur. Çok büyük komutanlar, değerli arkadaşlar çıkmadı değil, fakat dönemin bütün sorularını cevaplayacak düzeyde kendini savaş ve taktik konularına yatırmış, yoğunlaşan, derinleşen ve giderek büyük bir zafer gücü haline dönüşen komutalaşma gelişmedi. Diğer yandan karakol baskınlarıyla ortaya konulan cesaret, yine bu eylemlerin kitlelerde yarattığı moral küçümsenemezdi. Fakat döneme cevap olması için yeterli değildi. Dönemin gelişmeleri, beraberinde bir devrimsel süreci yaratacak gelişmelerdi. Bu gelişmeleri bir devrimsel sürece dönüştürerek yeni bir tarihsel süreci başaracak taktik öncülere ve komutanlara ihtiyaç vardı. Fakat erken iktidar hastalığının kene gibi yapışması, Kürt'ün kendini kolay aldatan psikolojik ruh hali, birkaç eylemle zafer sarhoşluğuna yol açan pratik davranışlar bu muazzam devrim imkanlarının buz gibi eriyip gitmesine yol açmıştı.

Gerilla açısından dönemin en önemli gelişmesi, IV. Kongre sonrası yaptığı hamleyle tüm ülkeye yayılmış olmasıdır. Özellikle o zamana kadar bizim için bir bermuda üçgenine dönüşen Garzan alanının açılması ve bu açılımın yarattığı ruhla Erzurum, Serhat ve Amed bütünselliğinin kurulması ulusal

heyecanın yaratılması açısından en önemli gelişmelerden birisiydi. Bu büyük açılımı gerçekleştiren büyük komutan Otomatik Mervan, Hayri (Urfalı) ve Dr. Kendal arkadaşların gerçek bir fetihçi karakterle alana girip güçlü bir temel atmaları günümüze kadar izi devam eden gelişmelerin temeli olmuştur. Fakat ne yazık ki bu arkadaşların erken şehadetleri Kuzey alanında daha da ilerletilecek gelişme düzeyini frenlemiştir. Başta Dr. Kendal arkadaşın bir baskında şehit düşmesi yaşandı. Daha sonra kendi alanına hakimiyet kuran Otomatik Mervan ve Hayri arkadaşlar bir ikili gibi eyaleti güçlü tutmuşlardı.

Dersim'e Dr. Baran arkadaşın ulaşmasıyla sürecin daha da derinleşerek kalıcılaşması sağlanmıştı. Şiyar arkadaş (Kazım Kulu) ve daha sonra Dr. Baran arkadaşın Dersim'deki çalışmaları hareketin alandaki itibarını pekiştirmişti. Bu dönemde büyük kitlesel gelişmeyi yaşamasına rağmen Amed eyaletinde gerillanın durumu iyi değildi. Burada Zeki unsuru sorumluydu. Fakat Dörtlü çete pratiğinden dolayı hem yapı tarafından fazla kabul görmüyordu, hem de kendisinin hakimiyetsizliği Amed eyaletinde gerillada bir boşluk yaratıyordu. Çok büyük bir ordulaşma imkanı ortaya çıkmasına rağmen bu yeterince değerlendirilemiyordu. Yeni savaşçıların güvenliksiz kamplarda tutularak hedef haline getirilmesi yanında birçok açıdan yeni katılımların heder edilmesi ve adeta büyümenin önüne geçen bir pratiğin sergilenmesi yaşanıyordu. Buradaki bu olumsuz pratik olmasaydı, aslında Amed zemininde ordulaşma boyutu ve gelişme düzeyi çok daha yüksek düzeyde olurdu. Bunu fark eden Önderlik, Garzan eyalet komutanlığını Hayri arkadaşla birlikte yürüten Otomatik Mervan arkadaşı Amed eyaletine müdahale olarak gönderme perspektifini verdi. Amed eyaletine geçmek üzere Siirt merkeze bağlı bir köyde küçük bir grupla beklerken bazı kontra güçler tarafından evin basılarak Mervan arkadaşın şehit edilmesi çok büyük bir talihsizlik olmuştur. Bu talihsizliği ikinci bir talihsizliğin izlemesi ise gerçekten acının boyutunu derinleştirmişti. Mervan arkadaşın kimler tarafından ve nasıl şehit edildiğinin açığa çıkarılması için Önderlik Avrupa üzerinden Hayri arkadaşa talimat verdi. Talimat, Hayri arkadaşın olay yerine müdahale etmesi, yaşanan komployu açığa çıkarması biçimindeydi. Zaman kış ortasıydı. Kış, Garzan eyaletinde çok sert geçer. Normalde bu ayda hareket edilmesi hemen hemen imkansızdır. Fakat Avrupa üzerinden Önderliğin bu talimatını alan Hayri arkadaş derhal harekete geçerek Siirt'e gitmeye çalışır. Hayri ile Avrupa irtibatını sağlayan şehit Ozan Mizgin arkadaştı. Hayri arkadaş, Tatvan'a yakın bir yere gelerek talimatın detayını almak için telefonla Avrupa ile ilişkide olan Ozan Mizgin arkadaşı bir köye çağırır. Mizgin arkadaş köye giderek Hayri arkadaşla buluşur. Fakat tam o esnada köyde bir panik havası gelişerek, askerin geldiği haberi verilir. Köyde öyle bir bilgi yayılmış. Bunun üzerine sivil elbiseli olan Mizgin arkadaş köyde kalır. Hayri arkadaş ise beraberindeki 5–6 kişilik arkadaş grubuyla köyün dışına çıkar. Tam bu esnada

köyün arkasında bulunan vadide büyük bir çığ olayı yaşanır ve bu arkadaşların tümü çığın altında kalarak şehit düşerler. Asker geliyor bilgisi de yanlış çıkar. Köylüler yardıma gitmiş olsalar da, değerli komutan Hayri ve beraberindeki arkadaşlar kurtarılamz. Büyük bir üzüntü içinde Mizgin arkadaş, Avrupa üzerinden partiyi bilgilendirir. Eyalet adeta komutansız kalmıştı. Büyük bir fetih hareketini geliştirerek, eyaletin bütün bölgelerine güç yerleştiren fetih komutanları şehit düşmüşlerdi. Bunun üzerine şehir çalışmasında bulunan Ozan Mizgin arkadaş ile o zaman takım komutanı olan Şehit Kemal Sperti arkadaş birlikte eyalet komutanlığını yürütmek üzere görevlendirildiler. Birinci düzeyde Mizgin arkadaş görevlendirilmişti. Kendi çalışmalarını yürütme ve hareketle ilişkiyi sürdürme amacıyla Mizgin arkadaş daha çok şehirde kaldığı için Kemal arkadaş da yardımcısı olarak güçlerin başındaydı. Bu durum, 11 Mayıs 1992'de Ozan Mizgin arkadaşın bulunduğu evin basılmasıyla düşmanın eline geçmemek için tabancasıyla fedai eylemini gerçekleştirerek şehadete ulaşmasına kadar sürmüştür.

Garzan eyaletinde yaşanan bu büyük talihsizlikler Kuzey eyaletlerinde hareketin hamle sürecini çok olumsuz etkilemişti. Özellikle bu komutan arkadaşların fetihçi karakterleri Kuzey'in diğer eyaletlerine de yansımış olsaydı, büyük gelişmelerin yaşanması mümkün olabilirdi. Ancak peş peşe yaşanan bu talihsizliklerden dolayı süreç vasat geçmiştir. Durum böyle olunca o dönem İstanbul sorumlusu olan şehit Mahsum (Ali İhsan Üçkardeş) ve daha sonra yine onun yerine geçen ve başarılı bir pratik sergileyen şehit Ayhan Çiftçi arkadaşlar Zeki'nin yardımcıları olarak atanmışlardı. Bu dönemde Zeki unsuru çeşitli desteklerle ancak ayakta tutulabiliyordu. Onun esas hakimiyet sağlaması ve daha sonradan da kendisini kaybetmesine yol açan bir düzeyde gündemleşmesi '92 sürecinde yaşanmıştır. '92'de ülke genelinde ve en çok da Amed'de yaşanan büyük gelişmenin yarattığı etkiyle toparlanma yaşanırken, bu unsurun bu gelişmeyi biraz da kendisine mal etmesi temelinde yanılgı düzeyi derinleşmiştir. Kuzey eyaletlerinde yaşanan bu durum ile Güney eyaletlerinde (sınır hattı) eldeki muazzam imkana rağmen salt bazı karakol baskınlarıyla yetinme pratiği sürecin yeterince değerlendirilmemesini beraberinde getirmişti. Daha ileriye doğru yürümesi ve kurtarılmış alanlar yaratarak yeni bir dönemi başlatması gerekenlerin erken iktidar hastalığıyla kendilerini yaşatmaları süreci tıkatan en temel bir tutum olmuştur.

Denilebilinir ki, eğer o dönemde Önderliğin ortaya koyduğu planlama perspektifi temelinde eyaletlerde bir mücadele süreci gelişseydi, '91 ve '92 yıllarında çok büyük gelişmeler yaşanabilirdi. Kurtarılmış alanlara doğru yürümek mümkündü. Böyle bir gelişme ise çözüm önündeki tüm engelleri ortadan kaldırırdı. Önderliğin çözüm yöntemi Türk devletini Kürdistan'dan söküp atma temelinde değildi. Demokratik çözümün önünü açacak, ama PKK'yi de güç yapacak kurtarılmış alanlar yaratmak eksenliydi. Kurtarılmış alanlar yaratarak devleti çözüme zorlama yaklaşımı ön

plandaydı. Bu planlamanın tutması için gerillanın güçlü bir atılım gerçekleştirmesi gerekiyordu. Halk da aynı paralelde serhildanları geliştirerek, gerillayı tamamlayacaktı. Bu eksende geliştirilecek bir süreç çözümün gelişmesine neden olacaktı.

Gerilla, belirttiğimiz nedenlerden ötürü rolünü oynayamadı. Esas olarak da Önderliğin geliştirmeye çalıştığı taktik yönelim ve tarzı kavrayamadı ama Kürdistan halkı oynaması gereken rolü büyük bir başarıyla oynadı. 1992 Newroz ve 15 Ağustos kutlamalarında başta Şırnak, Cizre ve Lice olmak üzere Kürdistan'ın birçok yerinde halkın geliştirdiği güçlü ayaklanmalar takdire şayandır. Acıklı ve trajik olan ise gerillanın halk ayaklanmalarından habersiz olmasıdır.

Şırnak halkı 15 Ağustos 1992'de silahlı ayaklanma başlatmış, polis merkezi de dahil olmak üzere bütün şehri ele geçirmişti. Ele geçirilmeyen tek yer askeri tugay tarafıdır. Burada da görüldüğü gibi Kürdistan halkı bir ayaklanma psikolojisine sahiptir. Ama ne yazık ki, halkın yükselttiği ayaklanma tutumu, gerilla cephesinde gerekli cevabı bulamamıştır. Botan'da ayaklanma sırasında Şırnak halkı yalnız kalmış, gerilla vermesi gereken desteği verememiştir.

Bazı Türk devlet yetkilileri o ayaklanmayı PKK'nin yaptığını söylemektedirler. Bu, koca bir yalandır. Elbette ki ayaklanmayı gerçekleştiren halkımız PKK ruhuyla bunu başlatmıştır. Ama fiili olarak, bırakalım PKK'nin silahlı ayaklanma başlatması, başlatılan ayaklanmadan oradaki güçlerimizin haberi bile yoktur. "PKK silahlı halk ayaklanmasını yapmak istedi, başaramadı" türünden yaklaşımların gerçekle hiçbir alakası yoktur. PKK adına orada hareket eden gerilla komutanları böyle bir girişimde dahi bulunmamışlardı.

Halkımız Önderlik perspektifleri ışığında hareket ederek, dönemin ihtiyaçlarına cevap olma pratiğini sergilerken, gerilla komutanları erken iktidar hastalığıyla kendine sevdalanmayı yaşamaktaydı. Bir-iki karakol basmış, her yerden gerillaya bol imkanlar akmıştır. Katılım yapanlardan beğenmediğini saflara almamış, yine birçok eyalette katılım için gelen kadın savaşçı adayları tam bir erkek egemenlikli mantıkla geri gönderilmişlerdir. Erken iktidar hastalığına kapılarak oluşan imkanlar ordulaşmanın hizmetine konulmamış, aksine çarçur edilmiştir. Böylece muazzam tarihi imkanlar buz misali eritilip bir kenara atılmıştır. Bu dönemde gerilla komuta tarzının yaşadığı yanılgı içler acısıdır.

Bu tarzın da gösterdiği gibi IV. Kongre her ne kadar kontravari pratiğe son vermiş olsa da, yıllardır varlığını bir şekilde sürdüren sağ savunmacı anlayışı tümden aştıramamıştır. Sağ savunmacı savaş tarzı, Kürt köylü isyancılığının biraz modernleşmiş biçimidir. Tarzı, "düşman gelirse kendi zeminimde çatışırım, gelmezse yerimde dururum, bazen de fiyaka basmak için gider bir karakol veya karakol tepesini basarım" biçimindedir. Nedeni komutanın ruhta yaşadığı geriliktir. Buna inanç zayıflığı demek de müm-

kündür. Çünkü bilindiği üzere savaş önce düşünce ve inançta kazanılır. Düşünce ve inancına kazanmayı yedirmeyen bir komutan, savaş sahasında da başarılı olamaz. Savaşçılarda müthiş bir fedailik vardır, bu fedai ruh karakol baskınlarında çok net görülmüştür. Militan yapıda Apocu zafer ruhu sürekli varlığını göstermiştir ama komutadaki iktidar hastalığı ve sağ savunmacı anlayış bunun önünde ciddi engel teşkil etmiştir.

Savaşta muhabere sisteminin gelişmesi

Mücadelenin gelişmeye başladığı, ilgili ilgisiz bütün toplumsal kesimleri etkilediği 1990'lı yıllara kadar teknik iletişim araçları fazla kullanılmamaktaydı. Kaldı ki bu yıllarda tüm dünyada toplumsal dinamikleri değişime uğratan ve yeni gelişmelere yön veren teknik devrim yaşanmaktadır. Ancak henüz yaygınlık kazanmamıştı. Biz de fazla ilgi göstermiyorduk. Bu nedenle 1990 yılına kadar teknik iletişimden hiç yararlanmadığımızı söylersek yanlış olmaz. Gerçi zaman zaman telsiz cihazları elimize geçiyordu ama sistemli kullanmayı bir türlü beceremiyorduk. Daha 1980'de elimize el telsizi geçtiği olmuştu fakat kullanılmayıp, yere gömülmüştü.

Daha sonra 1988 yıllarında bir dost Avrupa'dan bir cihaz getirmişti. Bir dinleme cihazı olmakla beraber, tam olarak ne olduğunu çözememiştik. Radyoya biraz benzeyen bir aletti, yapılan denemede düşman muhaberesinin dinlenebildiğini görmüştük. Fazla anlamadığımız ve niçin gönderildiğini çözemediğimiz için kullanma ve yararlanma durumunda olamadık. Yine Türk ordusundan zaman zaman telsiz ele geçiriliyordu. Ama sistemli bir düzeyde kullanma durumu gelişmemişti, çünkü telsizle yapılacak konuşmalardan hemen yer tespiti yapılacağı düşünülüyordu. Bu nedenle konuşma değil sadece düşman muhaberesini dinleme temelinde kullanılmıştı.

1990 yılında Avrupa'da teknik iletişim araçlarından yararlanmak üzere bazı araştırmalar yürüttük. Telsiz sisteminin nasıl kurulabileceğinden tutalım, nereden ve nasıl satın alınabileceğine kadar bir dizi araştırmadan sonra tanesi 5000 Mark'tan iki adet kısa dalga üzerinden iletişim kurabilen büyük telsiz dediğimiz cihaz satın alındı. Çekim mesafesi yüzlerce kilometre olarak belirtilmişti, ama buna pek inanmadık, yine de satın alınıp Önderlik sahasına gönderildi. Bilgilerle beraber cihazlar Önderliğe ulaştığında, Önderlik de uzun mesafelerden görüşme yapabileceğine pek inanmamıştı, ama yine de deneme kabilinden bir cihazın Haftanin'de bulunan Cuma arkadaşa götürülmesi talimatını verdi. Böylece cihazlardan biri Haftanin'e gönderilirken, diğeri de Lübnan'daki Mahsum Korkmaz Akademisi'nde bırakılmıştı. Her iki yerde bulunan büyük telsizlerin kullanımı konusunda bilgilenme olmadığı için, ilk başta antenler yere serilerek, ses denemeleri yapılmaya çalışılmıştı. Cılız da olsa karşılıklı olarak seslerin duyulduğu görüldükten sonra, antenler daha

sağlıklı kurularak konuşmaya başlanmıştır. Büyük telsizlerle iletişimin olduğu netleştikten sonra, Önderlik "o cihazdan ne kadar bulursanız gönderin" diye Avrupa'ya talimat verdi. Böylece bu telsizler Avrupa'dan alınıp gönderilmeye başlandı. Bu yıldan sonra eyaletlerle doğrudan iletişim sağlanmaya başlandı.

Küçük el telsizlerinin gerillada kullanılmaya başlanması da diğerine benzer yanlar içermektedir. Sağdan soldan birkaç tane bulunmuştu ama kullanımı ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktı. 1992 yılı başlarında Avrupa'dan 50 adet el telsizi satın aldık. Haftanin'e gidilirken bu cihazlar oraya götürülüp çeşitli eyaletlere dağıtıldı. Fakat çekim mesafeleri üzerine hala bir bilgimiz yoktu. Burada arazide yapılan denemeler sonucu önünün açık olması halinde uzun mesafeden iletişim kurabildiği anlaşıldı. Daha sonra yavaş yavaş kullanmayı öğrendikçe, vadi dışında kalan her yerde çekim gücüne sahip olduğunu öğrenmiş olduk.

Fakat küçük el telsizleri arasında bir nevi santral görevini gören 'role' sistemini bilmediğimizden kaynaklı zaman zaman iletişim sorunları devam etmekteydi. Çünkü küçük el telsizleri FM bandı üzerinden bağlantıyı sağlamaktadır. Bu nedenle vadi ya da iki bağlantı noktası arasında yüksek bir tepe varsa, çekim yeteneğini yitirmeye başlıyordu. Bunun üzerine yüksek bir tepeye çıkarılan bir arkadaş role görevini yerine getiriyordu. Haftanin'de Xantur'un üstüne Bagok koduyla bir arkadaş yerleştirildi. İlk role biçimindeki muhaberemizin ismi Bagok oldu. Çok değerli genç bir arkadaş olan Bagok arkadaş daha sonra '92 Güney savaşında yaralandı ve sonrasında şehit düştü.

Avrupa'dan getirilen 50 cihaz eyaletlere dağıtıldı. Küçük el telsizleri 1992 yılında bu biçimde yaygınlık kazanmaya başladı. Teknik iletişimden yararlanmamız bu yıllarda böyle gerçekleşti. Daha sonra bu cihazların Ortadoğu'da da bulunduğu anlaşıldı ve artık sadece Avrupa'dan değil Ortadoğu'dan da temin edilmekteydi.

1992 yılı öncesinde Türk devleti, gerillayı ihbar etmeleri amacıyla köy muhtarlarının evlerine telefon bağlamıştı. Özellikle Amed, Dersim ve Erzurum eyalet güçleri zaman zaman örgütle bağlantılarını bu telefonlar üzerinden sağlamaktaydılar. Ayda bir sefer veya gerekli olduğunda bir grup bu köylere çıkarılıyor, Önderliğe aktarılacaklar varsa Avrupa üzerinden Önderliğe aktarılıyordu. Önderlik de aynı hat üzerinden eyaletlere aktaracağını aktarıyordu.

Büyük telsizler gelişmeye başladıktan sonra, artık tüm eyaletlerle günlük diyalog sağlama imkanı doğdu. Önderlik her eyaletle günlük ilişkiye geçerek, perspektifler vermeye başlayınca, mücadelemizde iletişim sisteminde yeni bir süreç gelişmeye başlamış oldu. Öncesinde talimatlar elden eyaletlere gidiyordu. Bu da ayları, hatta bazen bir yılı buluyordu. Örneğin Dersim'e yılda sadece bir iki kere gidiş oluyordu.

Görüldüğü üzere muhabere sisteminin gelişmesi mücadelede önemli etkiler yaratmıştır. Bu sistemin '91–92 yılının hızlı büyüme temposunda rolü fazladır. Muhabere sisteminin gelişmesi ve teknik araçların kullanılmasıyla

Önderliğin anında her yere ulaşma imkanına sahip olması savaş sahasında büyük çaplı sapmaları da önlemiştir. Önderliğin telsiz konuşmalarını düşman dahil olmak üzere, tüm savaşçı ve komuta yapısı dinleyebiliyordu.

Düşmanın da dinlemesinden kaynaklı iletişim sisteminin zararları olmakla birlikte, yararları daha fazla olmuştur. Kimin nerede olduğu, ne tür sorunları yaşadığı gibi hususların düşman tarafından da bilinmesine yol açıyordu. Yine, PKK'de büyük ve küçük telsiz kullanımı geliştikten sonra, düşmanın ajan sızdırma faaliyetlerinde azalma yaşandı. Çünkü buna çok fazla ihtiyacı kalmamıştı.

Özellikle son yıllarda buna telefon ve internet kullanımı da eklenince, düşman örgütsel gelişmeleri anı anına takip etmede büyük bir şansa sahip olmuştur. Örgüt bu iletişim araçlarını bir tedbir almadan kullanmaya devam ederse tamamen denetim altına girmiş olacaktı. Zaten dikkat edilmeyen yerlerde bu biçimde denetime giren, böylece darbe yiyen güçlerimizin sayısı az değildir.

Görüldüğü gibi uzun yıllar iletişim araçları kullanılmamasına rağmen Kürdistan özgürlük hareketi, örgütsel sistemi işletmekten ve büyük gelişmeler yaratmaktan geri durmamıştır. Teknik olmazsa, mücadele olmaz yaklaşımı tümden yanlış bir yaklaşımdır. Bunun pratik ifadesi, PKK'nin 90'lı yıllara kadar başarıyla yürüttüğü mücadeledir. Tümden kurye kullanmaya dayalı sistem bilgi sızdırılmasını en az düzeye indirgemiştir. Bu yıllara kadar düşmanın PKK faaliyetleri hakkında pek bir bilgisi bulunmamaktadır. Sahip olduğu bilgiler saflardan kaçanların verdikleri derme-çatma bilgilerle sınırlı kalmaktadır. PKK hakkında düşmanın bilgi sahibi olmamasıyla beraber, PKK'ye karşı başarı elde etmesi de mümkün değildir. Teknik iletişim araçlarının düşman denetiminde bulunduğu noktasından hareketle, teknikten yararlanmayalım denilmemektedir. Elbette bir muhabere sistemimiz olacaktır ama bu daha çok örgütlü, bilinçli, şifreye dayanan ve değişik tekniki yöntemlerden istifade ederek, gizliliği muhafaza eden bir örgütlenmeyle olmalıdır. Bununla birlikte en geçerli ve doğru yöntemin günümüzde de elden iletişimi sağlayan kurye sistemi olduğu kesindir. Aksi halde büyük zararlar verileceği ve hareketin tüm pratiğinin denetim altına girmesi kaçınılmaz olacaktır.

Mahsum Korkmaz Akademisi

İnsanlık ve toplumların tarihine yön veren bütün büyük düşünce ekolleri kurdukları eğitim sistemine dayanarak varlıklarını süreklileştirmişlerdir. Özellikle düşünsel sistematiği sağlaması ve toplumda yaşam tarzına dönüştürmesi itibariyle mabetler belirleyici kurumlar olmuşlardır. İslamiyette camiler, hıristiyanlıkta manastır ve kiliseler, Yahudilikte sinagoglar ve antik Yunanda felsefe okulları oluştukları dönemden günümüze kadar tarihe yön vermişlerdir. Bir mabede sahip olmaksızın düşüncenin tarihselleşmesi mümkün olmamıştır.

Apocu düşünce ve felsefenin tarihten süzülüp gelen insanlığın ortak değer yargılarının bileşkesi olarak anlam bulması, bir mabede sahip olmasını zorunlu kılmıştır. Bu anlamda Mahsum Korkmaz Askeri Akademesi tarihsel benzerlerin icra ettiği görevi karşılamada üzerine düşeni yapmada önemli bir adım olmuştur. Zira PKK'yi Kürdistan'da temel yaşam biçimine dönüştürmesi ve gerillanın Kürdistan'da oturmasını sağlaması bakımından Mahsum Korkmaz Akademisi büyük rol oynamıştır. Sadece dönemsel bazı görevleri yerine getirmesi bakımından değil, alanlara savaşçı, komutan ve ideolojik, siyasal kadro yetiştirmek ve doğru mücadele çizgisini oturtmak açısından da tarihte yeni bir çığır açmıştır.

Askeri bilim ve tekniği ilk etapta Lübnan sahasında Filistinlilerden öğrendik. Ancak Lübnan zemininde sonradan açılan akademide gördüğümüz eğitim sadece teknik askeri bilgilerle sınırlı değildir. İdeolojik eğitimin derinleştirilmesi, inanç ve kararlılığın geliştirilmesi okulu olarak ordunun temeli de orada atılmıştır. Sonrasında orada alınan eğitim Kürdistan'ın özgün koşullarına uyarlanarak, Kürt halkının 'makus' kaderi değiştirilmiştir.

1986 yılında Lübnan sahasında III. Kongre'nin gerçekleştirildiği salonun Mahsum Korkmaz Akademisi'ne dönüştürülmesiyle gerilla ordulaşmasında gelişme yaşanmaya başlanmıştır. Çünkü halk ordusu olan ARGK örgütlendirilmiş ve okul kuruluşu ilan edilmiştir. Mahsum Korkmaz Askeri Akademesi'nin açıldığı 1986 yılından 1992 yılına kadar gelişen süreç çok önemli gelişmelere yol açmıştır. Binlerce gerilla bu akademiden geçerek, yeniden şekillendirilmiş ve savaş sahasına aktarılmıştır. Akademide eğitilenler, gördüğü derslerle kişilikte yaşadıkları dönüşüm temelinde adeta yeniden bir doğuşu yaşamaktaydı. Akademide altı ay ya da bir yıl kalan birçok arkadaşın giderken toprağından bir avuç yediklerine, ceplerine koyup kendileriyle götürdüklerine bizzat şahit olanlardanım. Çünkü yeniden doğuş yeri olma gibi işlevsellikle, insanları tüm kir ve pasından temizliyordu. Akademinin ismi her ne kadar askeri olsa da, öncelikle ideolojik eğitim verilerek, kişinin yeniden şekillendiği bir ocak halinde bir felsefe okulu olarak derinleşmeyi yaşamıştır. Önderliğin katılım sağladığı derslerle akademi herhangi bir devlet sisteminin geliştirdiği akademilerden çok daha farklı olarak, kişilik şekillenmesini geliştirme gücüne ulaşmış ve bir devrim okulu rolünü oynamıştır. Elbette ideolojik eğitimle birlikte askeri bilinç, bakış açısı, ruhu ve yaşam tarzı da verilmekteydi. İnsanlar Avrupa'dan, Türkiye'den, ülkenin çeşitli yerlerinden klasik Kürt bakış açısıyla ve egemen düzenin etkileri altında şekillenen bir zihniyet oluşumu içinde geldikleri akademiden insanlık, çağ, değer yargıları ve komünaliteye dayalı kişilik düzeyinde yeniden gerçekleşerek ayrılmaktaydılar. Akademi bir tür insan laboratuarı görevi görerek, kişilerin çözümlemeye tabi tutulup, analiz edildiği ve yeniden şekillendiği bir yerdi.

Özellikle III. Kongre'de Önderliğin ifade ettiği ***"Burada çözümlenen an değil tarih, kişi değil sınıftır"*** belirlemesi akademinin temel şiarı olmuştur.

Yaşama, özgürlüğe ve mücadeleye dair olan her bilgi birikimi burada edinilmiştir. PKK hala Mahsum Korkmaz Akademisi'nde gördüğü eğitime dayanarak yaşayabilmektedir. Hem askeri taktik, teknik olarak görülen genel eğitimler, hem de ideolojik, felsefi düzeyde Önderliğin verdiği dersler ordumuzun temeli haline gelmiştir. Bu anlamda burada hazırlanan gerilla grupları her yıl eyaletlere takviye olarak gönderilmiştir.

Ancak bunca emek ve muazzam çabalarla hazırlanan grupların eyalet yönetimleri tarafından doğru değerlendirildiğini belirtmek mümkün değildir. Kuşkusuz her eyalet sürekli aynı yaklaşımla yaklaşmamıştır. Ama çoğu zaman değerlendirme noktasından uzak kalmışlardır. Örneğin ilk süreçlerde akademiden giden grupların gördükleri eğitimin etkisiyle çizgi dışı anlayışlara tanık olduklarında gösterdikleri reaksiyonları kırmak için eyalet yönetimleri *"bunlar dolduruluşa getirilmiş, gerçeklerin farkında değiller, şunlara bir ağır yük verin akılları başlarına gelsin"* türünden yaklaşımlarla boşa çıkarılmıştır. Savaş sahasına giden grupları adeta pratik zorluklarla karşı karşıya getirip, teslim alma çabalarını yoğunlaştırmışlardır. Çünkü genellikle Önderlik sahasından ülkeye gidenler, daha önce pratik savaş deneyimine sahip olmayan kadrolardır. Daha sonraki yıllarda tecrübeli arkadaşlar da eğitim amaçlı gidip gelmiştir. Bu durum 1990'dan sonra gelişmiştir. Ancak ilk dönemlerde dağ tecrübesi olmayan kadrolar ağırlıktaydılar.

Pratik sahaya giden kadroların etkisizleştirilmesiyle Önderlik müdahaleleri önemli oranda boşa çıkarılmıştır. Akademiden giden kadrolar doğru çizgiyi temsil etme gücünden düşürüldüğü için, eski pratik yaklaşımın hakimiyetini önemli oranda korumasına neden olmuştur. Önderliğin savaş sahasına yaptığı bu denli müdahalelerin istenilen düzeyde sonuç almamasına yol açan bu yaklaşım olmuştur.

Karıştırılmaması için bir noktayı özellikle belirtmek gerekiyor. Ucuz yaşamak isteyenler de PKK ortamında az çıkmamıştır. Bu kişilerden bazıları dönemsel bazı düzenlemeler veya yaşanan boşluklardan yararlanarak öne çıkabilmişlerdir. Bu doğrudur, ama esasta emek sahibi olmayan biri en tepeye de yerleştirilirse, ömrü çok fazla olmaz. Çünkü sonuçta güç olmanın belirli kriterleri vardır. Örnek kabilinden belirtelim, en erken zirveye çıkanlardan biri olan Hogir, pratikte gece gündüz tepeden tepeye koşan, pratik sahada işleri yapan, çaba harcayan biridir. Pratik çabalarıyla herkesi karşısında etkisizleştirmiştir. Adamın bazı yetenekleri olduğu için erkenden sivrilmiştir. Fakat parti kültürü ve ahlakını almamış, çizgiyi özümsememiş, sadece bazı pratik yeteneklerine dayanarak öne çıkmış, kısa sürede de "ne oldum delisine" dönmüştür.

Yine Ferhat için ayağını hiç ülkeye atmamış, hiçbir eyleme katılmamış olduğu belirtiliyor. Evet, bu doğrudur. Bu kişinin ciddi bir fedakarlığı yoktur, savaş sahasında etkili bir pozisyonu yoktur. O daha çok karar veren

konumda kalmıştır. Savaş hakkında ciddi bir yoğunluğu olmamasına rağmen salt yetkisine dayanarak birçok eylem kararını verebilmiştir. Ciddi bir yeteneği yoktur. Dilini ve pozisyonunu iyi kullanmıştır. Belki Önderliğin kardeşi olması itibariyle toleranslı yaklaşımdan yararlanmıştır, ama lafazanlık yeteneğini de bu toleranslı yaklaşımla birleştirerek kendine yer açmayı becermiştir. Hem İran, hem de Xakurke dağ ilişkisine dayanarak kendini ayakta tutmuştur. Yetenek açısından tümden sıfırlanmasa da zayıf bir karaktere sahip olduğu açıktır. İhanet etmiş, tasfiyeci olmuş birçok unsur için bunu söylemek mümkündür. Hatta bazıları saflarımızda olduğu müddetçe yetenekli pratikleri de olmuştur.

Bu kitap gerçeklere dayanmak durumundadır. Çünkü kan ve emekle yazılan bir tarihin ifadesidir. Bu nedenle her şeyi tüm çıplaklığıyla ifade etmek bir görevdir. Kötülük yapanların kötülüğünü belirtmek kadar, doğrularını da belirtmek tarih açısından önemlidir. Bilimsel, doğru yöntem, tarih karşısında her şeyi yerli yerine oturtmaktan geçmektedir.

Sıradan, basit biri Önderliğin perspektiflerini boşa çıkarma gücüne sahip değildir. Ama güçlü bir pratik sahibi olan, kendine belli bir çevre oluşturmuş olan bir kimse bir hayli boşa çıkarabilir. Ülkeye giden kişileri zorluklarla yüz yüze bırakarak etkisizleştirme yöntemi, Önderlik müdahalelerini önemli oranda boşa çıkarmıştır. Hatta Önderliğin yazılı talimatları ya üstten okunup geçilmiş, ya da hiç okunmadan katlanıp cebe konulmuştur. Bu durum sonradan fark edildiği için 1987'den sonra yazılan tüm talimatlar yapıya açık hale getirilmiştir. Bu yıldan sonra salt yönetimlere yazılan talimat yoktur. Bazen olmuşsa da kısa notlardan ibaret kalmıştır.

1987 yılına kadar Önderlik çok fazla çözümleme geliştirmiyordu. Bu döneme kadar bu konuda daha çok görevi merkezi yapıya bırakmış ve onlara çok güveniyordu. 'Arkadaşlar var, gücü eğitirler, şekillendirirler' diye bir inanç taşımaktaydı. Ama III. Kongre sürecine gelindiğinde öyle olmadığı anlaşıldıktan sonra, Önderlik ağırlığını koymuştur. Bu süreçten sonra Önderlik iki temel çalışmayı üstelenmiştir. Birincisi; gücü eğitme, ikincisi bizzat yönetmedir.

Önderliğin düşman tarafından sürekli hedeflenmesinin nedeni budur. Çünkü taktik öncülük görevini yapmamış, karargah olamamış, planlama geliştirememiş, yönetme gücünü gösterememiştir. Böyle olunca her yaşanan boşluğu Önderlik doldurmaya başlamıştır. Özellikle Akademi'yi derinlikli kullanabilmesi, hareketi sürekli kadrosal açıdan beslemiş ve büyük çıkışlar yapmasına imkan sunmuştur. Eğitim ve talimat ihtiyacı ciddi bir biçimde ortaya çıkınca çözümlemelerin süreklileşmesi gündeme gelmiştir. Özellikle merkezi yapının fazla eğitici olamaması ve kadrodaki dar ve yetersiz bilinç durumu pratiğe çok kötü yansıyordu. Pratiğe ve sorunlara cevap olamayan kadro daha çok her şeyi üste havale ediyordu. Üst yani merkezden de gereken desteği bulamayan kadroda ciddi bir tı-

kanma durumu yaşanmaktaydı. Bu nedenle daha yetkin, daha inisiyatifli, adeta herkesin merkez gibi hareket edebildiği, ademi merkeziyetçiliği alabildiğine geliştirebilme olanağı olan bir kadro tipinin geliştirilmesi esas hedef haline getirilmişti.

III. Kongre'den sonra Terzi Cemal akademi sorumlusu yapılmıştı. Fakat kısa sürede eğitim ve anlayış vermediği, kongre doğrultusunda gücü hamleye hazırlamadığı, tersine dedikodu, iç çelişki ve kuşkularla uğraştırdığı görülünce, görevden alınmış ve bizzat Önderliğin kendisi ders vermeye başlamıştır. Dersler aracılığıyla hem yaşanan bu olumsuz durumların çözümlemesini yapmakta, hem de kadroyu bilinçlendirmeye çalışmaktaydı. Böylece Akademi gelişen gerilla savaşının beyni, ruhu ve yüreği olmaya başlamıştır.

Akademi'den eyaletlere giden kadroların bazıları oradaki anlayışlar tarafından güçten düşürülüp etkisizleştirilirken, önemli bir kısmının rolünü oynaması temelinde mücadele ilerletilmiştir. Türk devleti Akademi'nin Önderlikle buluşmasından dolayı oynadığı büyük rolü görünce, burayı hedeflemeye başlamıştır. Oluşan devrimci ortamı sabote etmek, yaşamı bozmak ve hareket içerisinde bilgi almak üzere çok sayıda ajan göndermeye başlamıştır. Türk devletinin gönderdiği ajanlardan bazıları deşifre edilmişlerdi, verdikleri bilgiler hayati önemdeydi. Türk devleti bir süre sonra sızmalarla veya daha başka askeri tedbirlerle gelişen gerilla hareketini önleyemeyeceğini iyi anladı.

Özellikle mücadelemize karşı yürütülen savaşta NATO'nun önemi fazla olmuştur. Pratikte Türk ordusu gerillaya karşı savaşıyordu ama arkasındaki siyasi, diplomatik, teknik ve askeri güç NATO güçleriydi. Bu güçler hareketimizin giderek gelişme yaşadığını, Ortadoğu bölgesinde etkili bir güç haline geldiğini, bunun da stratejik çıkarları açısından tehlike arz edeceğini düşünerek hareketimize karşı uluslararası bir konsepti gündeme getirmişlerdi. Bu konsept temelinde öncelikli hedef, akademinin kapatılması ve Güney Kürdistan'daki eğitim kamplarımızın ortadan kaldırılmasıydı. Akademinin kapatılması için ABD, NATO ve Mısır gibi çeşitli uluslararası güçler devreye girerek, Suriye ve Lübnan üzerinde baskı uygulanmış ve nihayetinde 1992 Eylül ayında Bekaa Vadisi'ndeki Mahsum Korkmaz Askeri Akademesi kapatılmıştır.

Akademi kapatılınca burada bulunan 200'ü aşkın arkadaşın gruplar halinde Haftanin'e aktarılmasına başlandı. Çünkü Önderlik Akademi'yi Haftanin'e taşımamız, Akademi'yi Haftanin zemininde örgütleyip, geliştirmemiz için perspektif vermişti. Hatta bazı derslere büyük telsiz üzerinden katılabileceğini de belirtiyordu. Önderlik alınacak bir uydu telefonu üzerinden Türkiye'deki siyasi örgütsel çalışmaları da Avrupa'da olduğu gibi Haftanin'den yönlendirmemizi öngörüyordu. Ancak Güney savaşının araya girmesi ve koşulların olgunlaşmaması nedeniyle bu düşünce pratikleşmedi. Bunun için Avrupa'dan gönderilen uydu telefonu da savaş nedeniyle Zelê'ye gönderildi.

Akademinin kapatılması kararı ardından Akademi öğrencileri grup grup Haftanin'e doğru yola çıktılar. Birinci grup sağlam ulaştı. Bu grupta Şehit Erdal arkadaş ve daha sonra Haftanin'de şehit düşen Beşir, Rızgar gibi arkadaşlar da vardı. İkinci grup, Zaxo yakınındaki Çiyayê Bêxêr'e ulaşırken, aynı gün bilinen '92 Güney savaşı başladı ve aynı gece hem Haftanin'e, hem de bu grubun bulunduğu Bêxêr dağına saldırı yapıldı. Grup çatışarak şehitler verdi. Büyük zorluklarla gerilla birliklerine ulaşmayı başardı. Arkasından gelen grup da çatıştı, ama silahsız olan 25 kişi gruptan koptu. Palo arkadaş da bu grubun içindeydi. Palo arkadaş sonradan Amed eyalet yönetiminde bulunup, Mart 1999'da Sason alanında Amed (Ferdi Özgen) arkadaşla -toplam 17 arkadaş- birlikte şehit düşen bir arkadaştır. Çiyayê Bêxêr eteklerinde oldukça derin, çıkış vermeyen ve zikzaklı vadiler vardır. Arkadaşlar aramasına rağmen grubu bulamadı. Grup yanlışlıkla bir derin vadiye girip bir daha oradan çıkmayı başaramamıştı. Bir sonraki gün peşmergeler tarafından bulunup esir alınmışlardı, zaten silahsızdılar.

Bunu anlatmamızın nedeni '92 Güney savaşının ön hazırlıklarını belirtmek amacıyladır. Çünkü Bekaa'daki akademinin kapatılmasıyla beraber Güney Kürdistan'daki kamplar üzerinde de aynı anda yönelimler başlamıştı. Bu da '92 Güney savaşının uluslararası boyutunu göstermesi bakımından çarpıcı veriler sunuyor.

Bilindiği üzere Agit arkadaşın gerilla savaşının Kürdistan'da oturtulmasında çok büyük emeği olmuştu. Şehit düştükten sonra adına kurulan akademinin verdiği eğitim aynı rolü oynamıştır. Agit arkadaş akademiyle bir nevi gerilla savaşını devam ettirmiştir. Zaten ölümsüzlük budur. Agit arkadaşın tüm çabası gerillayı Kürdistan'da oturtmaktı. Erken şehit düşünce anısına açılan akademi de Önderliğin çabalarıyla aynı amacı gerçekleştirmiştir.

Kemal Pir arkadaşın 1976 başında Birecik'te yaptığı bir toplantıda halen hafızada kalan sözlerinden biri de "Kürdistan halk ordusu" ismidir. Kemal arkadaş ordulaşmaya büyük önem veren bir arkadaştı. Kürdistan halk ordusu kurulmadan, Türk ordusunun Kürdistan'dan sökülemeyeceğini sürekli ifade ediyordu. Hatta mahkemede, *"Siz halk ordusunu kurmuşsunuz, zorla bu insanları bu orduya katmışsınız"* gibi iddialar karşısında, *"Biz kimseyi zorla almadık, ikna etmek için gerektiğinde üç saat, gerektiğinde üç yüz saat konuşuruz. Biz henüz halk savaşı düzeyine ulaşamadık; halk ordusuna ulaşmış olsaydık, şimdi burada sayımız daha az, fakat sesimiz daha gür olurdu"* diye karşılık vermiştir. Görüldüğü gibi Kemal Pir arkadaşın tüm hayalleri Kürdistan'da bir halk ordusunun kurulmasıydı ve sonrasında bir zafer gücü haline ulaşabilmekti. Kemal Pir arkadaşın büyük takipçisi, Agit arkadaş tüm gücünü ordu için harcamıştır. Keza, Haki Karer arkadaşın Kürdistan'da bazı askeri denemeler yapmasının amacı yine halk ordusunun temelini atmaktı.

İşte, Önderlik bu amaca bağlılığın, yoldaşa ve şehide bağlılığın bir gereği olarak, Mahsum Korkmaz Akademisi vasıtasıyla bu arkadaşların istemlerini yerine getirmek için harcadığı çabaları ordulaşmayla bütünleştirmiştir.

1992 Güney Savaşın'da taktik sorunlar

Uzun süre değerlendirilmeyi bekleyen muazzam koşullar bizim tarafımızdan değerlendirilmeyince, doğan boşluktan yararlanan Türk devleti kendisini toparlamaya başladı. Bunda başta ABD olmak üzere uluslararası güçlerin büyük rolü vardır. Mücadelede yaşanan gelişmeler ve sürecin karakteri serhildanları gerillayla bütünleştirmek ve kurtarılmış alanları yaratmayı zorunlu kılıyordu. Böyle bir hamlenin geliştirilmesi ve Kürdistan'da bir düzeyin yakalanması halinde siyasal çözümün önü açılabilirdi. Önderliğin yoğun çabalarına rağmen maalesef komutadaki yanılgılı duruşun aşılmaması ve erken iktidar hastalığına yakalanması, bu taktik sürecin sonuçsuz kalmasına yol açtı. Bir yerde Komuta, Önderliği oldukça yanıltmıştır, bir türlü bekleneni verememiştir. Önderliğin verdiği net perspektif ve çözüm için geliştirdiği yol haritasına rağmen dönemin komutası rolünün gereklerini yerine getirmemiştir. Genelde dağınık ve derme çatma bir profil sergilemiştir. Gerilla, önündeki imkanları değerlendiremeyince zaten tehlikeyi fark etmiş olan Türk devleti süreci kendi lehinde değerlendirme girişimlerini hızlandırmıştır.

Bu açıdan '92 Güney Savaşı önemli bir dönüm noktasıdır. Bu dönemde PKK'nin yapması gereken hamleyi Türk devleti yapmıştır. Türk devleti bu dönemde dersine iyi çalışmıştı. Bir taraftan uluslararası güçlere PKK'den gelebilecek tehlikeleri anlatarak, NATO'yu arkasına almayı başarmış, diğer taraftan bu güçlerin desteğiyle Güneyli güçlerle yakın ilişkiler geliştirmişti.

KDP ve YNK de bu dönemde ortak bir meclis kurma çabası içerisinde bulunmaktaydılar. Federatif bir yapılanmanın alt yapısını geliştirme istemleri vardı, ama Türk devletinin bunu kabul etmeyeceğini biliyorlardı. ABD'nin de teşvikiyle Güneyli güçlere, *"Eğer Türkiye'yle beraber PKK'ye karşı savaşırsanız, meclis kuruluşunu ilan edebilir, özerk yönetim oluşturabilirsiniz"* denildiği biliniyor. Güneyli güçler bu temelde ikna edilerek, PKK'ye karşı Türk devletiyle ittifak yapmışlardır. İttifakın ilk icraatı meclisin kurulmasıdır. Kurulan meclisin ilk kararı PKK'yi Güney'den çıkarma kararıdır. Güney parlamentosunun aldığı ilk karar esasında PKK'ye karşı uluslararası düzeyde geliştirilen yönelimin başlangıcıdır. Günümüze kadar farklı yöntem ve taktiklerle sürdürülen uluslararası komplonun ilk yönelimi Kürtleri birbirine karşı savaştırma biçiminde başlamış ve ne yazık ki uluslararası güçlerin verdiği garantiler temelinde Güney Kürdistan parlamentosunun o talihsiz ilk kararlarından birisi bu yönde olmuştur.

Güney savaşının başlama aşamasına kadar PKK'ye karşı savaşı Jandarma Genel Komutanlığı ve OHAL Valiliği yürütüyordu. 1992'de savaştan önce uluslararası konsept çerçevesinde Türk devleti, Kürdistan özgürlük mücadelesine karşı tüm kurumlarıyla merkezi düzeyde bir savaş sürecinin geliştirilmesi kararını almıştır. Yeni konseptle beraber Türk ordusu bütün organlarıyla işe el koymuş ve hareketimize karşı mücadeleyi tümden üstlenmiştir. Türk devleti mücadelemize karşı NATO'yu arkasına almış, KDP ve YNK'yi de harekete geçirmeyi başarmıştır. Yine ABD'nin devreye girmesi, Ortadoğu çapında ağırlık oluşturmasıyla Lübnan'daki akademi sahası kapatılmıştır.

Bu açıdan Güney Savaşı bütün Kürdistan ve Kürt halkının özgürlük mücadelesi için önemli bir dönemeçtir. Her şeyden önce bu savaş her ne kadar Kürtler arası bir çatışma gibi görünse de uluslararası boyutları çok daha ön plandadır. Esasen bu savaşla birlikte hareketimize karşı bir uluslararası komplo sürecinin startı verilmiştir. Bununla birlikte özgürlük mücadelesi ve Kürdistan halkı açısından önemli oranda tahripkar bir sürecin gelişmesini de beraberinde getirmiştir.

Birincisi, Kürtler arasında iç çatışma süreci gelişmiştir ve iç çatışma Kürtler dışında Kürdistan'ı sömürge altında bulunduran bütün güçlerin işine yaramıştır. İkincisi, Kürtler arasında ulusal birliği kurma koşullarını ortadan kaldırmıştır. Üçüncüsü de, Kürtlerin ayağına kadar gelen ulusal özgürlük fırsatının değerlendirilmemesine yol açmıştır. Bütün bu hususların birbirini koşullamasıyla stratejik olarak Kürdistan halkı zayıflamış ve sömürgeci sistemin varlığını daha uzun ömürlü kılmasına yol açmıştır. Kürt halkının özgürlük davasına stratejik düzeyde zararlar veren bu yanlış kararın sorumluluğunun Güneyli güçlere ait olduğu tartışma götürmez bir gerçektir. Bugün önemli olan bunun görülmesi ve tüm ulusun kaderine etki yapan yanlış pratiklerin tekrarlanmaması için herkesin çaba göstermesidir.

PKK açısından böyle bir sürece yol açan temel etken, gerilla komutasının sürece karşı rolünü oynamamasından kaynaklıdır. Bu süreç öncesinde var olan koşullar doğru değerlendirilmiş olsaydı, hiç kuşkusuz ki Güneyli güçler Türk devletiyle beraber PKK'ye karşı savaş cephesinde yer almayacaktı. Önderlik gelişecek süreci önceden görmüştü. Feryat edercesine talimatlar vermekteydi. Taktik önderliğin rolünü oynamayacağını gördükçe, bu sefer PKK'ye karşı savaşı başlatanlar mağlup edilebilirse, o zaman yeni bir hamle başlatırız, eksenini ön plana çıkarmıştı. PKK savaş öncesinde yeni bir hamleyi başlatacak öncelikli adımı atmamıştı. Bu durum Türk devletine yeni bir adım atma fırsatını doğurmuştu. Bu sefer PKK'ye düşen, Türk devletiyle beraber aynı cephede buluşan KDP ve YNK'nin attığı adımı boşa çıkarmaktı. Bu biçimde çok keskin bir direnme kararı ile Güney savaşı karşılandı.

İlk başlarda KDP ve YNK'nin PKK'ye karşı çok kapsamlı bir yönelim gerçekleştirebileceklerine fazla ihtimal verilmiyordu. Önce erzak ve lojistik

malzemelerin gerillaya ulaşmasını engellediler. Bu tavırlarına karşılık güçlerimiz de İpek Yolu üzerinde ambargo uyguladı. Güçlerimiz Silopi ve Cizre hattından başlamak üzere Kürdistan'ın bütün önemli alanlarında bulunmaktaydı. KDP ve YNK'nin esas geliri Habur Sınır Kapısı'ndaki ticaretten geliyordu. Uygulanan ambargoyla beraber hemen görüşme taleplerini ilettiler. İlk başta görüşme için üst yönetimi istemişlerdi. Önderlik tehlikeli olabilir kaygısıyla görüşmeye üst yönetimin gitmesinin sakıncalı olabileceğini belirtince, genel yönetimden iki arkadaş görüşmeye gönderildi. Ozan (Ömer Özsökmenler) ve Mustafa arkadaş gidip görüşmeyi gerçekleştirdiler. Görüşme anlaşmayla sonuçlandı. Çünkü önemli isteklerimizin hepsini kabul etmişlerdi. Bu durum bizi sevindirdi ama biraz da kaygı uyandırdı. Güneyli güçlerin ise irili ufaklı tüm örgütlerle kurdukları ortak bir cepheleri vardı. Cephe içindeki bütün örgütlerin temsilcilerinin bulunduğu bu görüşmede tamamen bir savaş taktiğini uygulayarak esas olarak bizi gevşetmek, uyutmak ve oyalamak için isteklerimizi kabul etmişlerdi. Kendilerince oluşturdukları senaryoya göre bize önce erzak yollayacaklar, sonradan Türk devletiyle ortak saldırı gerçekleştirerek, erzaka el koyacaklardı. Böylece karşılıksız bolca erzaka sahip olma hesabını da yapıyorlardı. Sadece Haftanin alanı için -savaştan bir hafta önce- 90 ton erzak alınmıştı. Bunu Güneyli güçlerin kendileri sağlıyordu. Anlaşmadan yana kaygılarımız gelişmiş olsa da, isteklerimizin kabul edilmesi ve erzak göndermeleri ilk başta bir rahatlamanın gelişmesine neden oldu. O zamana kadar Haftanin'de yedek güçler bulunuyordu. Anlaşmanın getirdiği rahatlamayla yedek güçler Kuzey'e aktarıldı. Deneyimli güçler Kuzey'e aktarılınca Haftanin'de sadece yeni katılım yapmış ve henüz ilk eğitimini tamamlamamış güçler kalmıştı.

PKK'nin oluşum ve mücadele perspektifi Kürt halkının özgürlüğüne dayandığı için, sürekli Kürtler arası çatışmadan kaçınmayı ilkesel bir yaklaşım olarak görmüştür. Ancak PKK hangi düzeyde olursa olsun asla dayatmayı kabul etmeyen bir yaklaşımı da ilkesel düzeyde ele almıştır. Bunun karşısında Güneyli güçler iradi bir duruş ve bağımsız bir örgütlenmeye dayanmadığı için baştan günümüze kadar sürekli yönlendirmeye açık bir çizgi izlemişlerdir.

1992 yılında uluslararası konseptin gereği olarak KDP ve YNK Türk devleti ile anlaşarak PKK'ye karşı savaş ilan ettiler. İlk başta hareketimiz Kürtler arasında bir çatışma istemediği için Güneyli güçler ile savaşmak istemiyordu. Hatta ilk kurşunu kendisinin sıkmayacağını ısrarla deklere etmişti. Ancak Güneyli güçler bir anda "size savaş ilan ediyoruz" dememişlerdi. İlan ettikleri savaşı adım adım uygulamaya koymuşlardı.

İlk önce "Güney'den çıkmalısınız" dediler. Bunu belli bir zaman dilimindeki siyasi görüşmelerle yapmak yerine büyük ve kalabalık güçlerle Xakurke'de askeri cephe pozisyonu alarak güçlerin buradan çıkmasını dayatmışlardı. Çünkü Güneyli güçler ekseriyetle Xakurke üzerinden ilişkileri yürütmekte-

diler. Xakurke yönetimi KDP ve YNK'nin dayatmalarını cihaz üzerinden diğer deryalara duyurmuştu. Güçlerimiz, 1983'lerden itibaren Haftanin, Zap, Xakurke gibi alanlarda bulunuyorlardı. Saddam döneminde her iki gücün -Irak ve Türkiye'nin- saldırı ve dayatmalarına rağmen güçlerimiz buralardan çıkarılamamıştı. Şimdi Güneyli güçlerin Türk devletinin istemi üzerine güçlerimizden burayı terk etmeyi istemesi, hem de bunu tehditvari yöntemlerle dayatması kabul edilemezdi. Çünkü eskiden beri burada bulanan bu güçler aynı zamanda 1991 ayaklanmasının temel aktörlerinden birisi olmuşlardı. Şimdi de düşmanla anlaşıp, zorla buradan çıkacaksınız dayatmasını hazmedemezdi. Kaldı ki bu, Kürt halkının özgür iradesine karşı sömürgeci bir dayatma durumundaydı. Yurtsever, bağımsız bir duruşa sahip olan bir gücün, böyle bir dayatma karşısında tavır alma zorunluluğu vardı.

Xakurke yönetimi ısrarla, "Üzerimize gelirlerse direniriz ve onları yenme gücüne sahibiz, bu temelde Güney'de iktidarlaşırız" yaklaşımını sergiliyordu. Diğer alanlarda direniş bu temelde örgütlendirildi. Nitekim çok geçmeden Güneyli güçler Xakurke'de güçlerimize saldırarak savaşı başlatmışlardır. İlk çatışmalar Xakurke'de başladı. Hemen akabinde Haftanin ve Zap'a sıçradı. Böylece 5 Ekim 1992 tarihi itibariyle Güney savaşı resmen başlamış oldu.

Savaş merkezlerinden biri olan Zap'ta şiddetli çatışmalar pek yaşanmadı. Ne Güneyli güçler ne de güçlerimiz aktif saldırı pozisyonuna girmemişlerdi. Sadece bu alan ablukaya alınmıştı. Alan koordinatörü Kuzey'de bulunuyordu. Kalan yönetim inisiyatif geliştirmemişti. Buradaki güçlerimiz bir nevi Güneyli güçlerin uyguladığı taktiğin esiri haline getirildiler. O zaman Zap'ın bu durumunu değerlendirirken, "Güçlerimiz açık cezaevine alındı, kontrol altında tutuldu" biçiminde tespitler yapılmıştı. Güney güçlerinin Zap için yaptıkları, güçlerimizi uzaktan kuşatıp etkisiz kılmaydı. Yani güçlerimizin bulunduğu yüksek tepeleri tutarak beklemişlerdi. Güçlerimiz de kendi yerlerinde bekleyerek birkaç çatışma dışında savaş sürecini ağırlıklı olarak böyle geçirmişlerdi. Zap rolünü oynamayınca, savaş geriye kalan iki cephede yoğunlaştı. Fakat Haftanin ve Xakurke savaş taktiği ve direniş tarzında iki ayrı ucu temsil etmekteydi.

Ayrıca Metina'da da güçlerimiz vardı. Esasta ana karargahın burada üslenmesi planlanmıştı. Bu güçler savaşın ilk günlerinde bazı çatışmalara girdikten sonra bir-iki takımlık gücü alanda bırakarak, Cuma arkadaşla beraber ana güçleriyle Haftanin'e çekilmişlerdi. Arkadaşlar karar alarak böyle yapmışlardı. Ancak Önderlik bunu uygun görmeyip sert eleştirdi ve yönetimi görevden aldı. Geri dönmek için biraz uğraşıldı. Ama zordu ve dönülemedi. Dolayısıyla Metina güçleri ağırlıklı olarak Haftanin'deki savaş sürecine dahil oldular.

Güçlerimiz Güney'de şimdiki gibi geniş arazilerde değil de, belirli noktalarda kamp kurarak duruyordu. Savaş tarzı da kamp sahalarını savunma amacına dönük şekillenmişti. Alanı gerilla tarzıyla savunma yerine mevzi

tutarak savunma taktiği esas alındı, bu da bir cephe savaşına dönüştü. Genelde taktik böyle yürütülürken Xakurke komutanlığı bu cephe savaş tarzını daha pasif bir biçimde uyguladı. Kürt savaş tarihinde yenilginin belirlenmesinde önemli bir yeri olan mevzi savaşının zamanla değişime uğramış tarzıyla karşılık verilmişti. Aslında Xakurke'de gerilla güçleri belli bir direnişi geliştirmişlerdi. Güney'de savaşın başlamasından birkaç gün önce Rubarok taburuna dönük yapılan eylemin ağır kayıplı ve başarısız olması güçlerimiz üzerinde ciddi bir moralsizlik yaratmıştı. Rubarok eyleminde birçok arkadaşın yaralanmasının yarattığı ağırlığa rağmen gerilla gücünün geliştirdiği direniş önemli boyutlara sahiptir. Fakat taktik mevzilenme çok yanlış yapılmıştır. Çok dar bir sahada mevzilenme yapılırken, hakim araziler tam olarak tutulmamıştır. Oysa arazi savaşında hakim arazilerde mevzilenmek hayati bir sorundur. Arazi savaşında hakim arazide mevzilenen gücün düzeyi ne olursa olsun kazanma şansı fazladır. Ama mahkum arazide mevzilenen bir gücün düzeyi ne olursa olsun kaybetme ihtimali çok yüksektir. Xakurke cephesinde ciddi anlamda bir mevzilenme yetersizliği yaşanmıştır. Savaşta hakim ve mahkum arazilerin ayırımını yapmak ve ona göre güç mevzilenmesini geliştirmek çok önemli bir husustur.

Haftanin'de de sabit mevzi savaş tarzı vardı, ama Haftanin gücü sürekli saldırı pozisyonunda olduğu gibi tüm hakim arazileri denetimine almıştı. Fakat Xakurke'de hakim tepeler tutulmamıştı. Hakim tepeler tutulmayınca Xakurke'deki güç giderek daralmıştı. Yüzlerce gerillanın eteğinde mevzilendiği, alanın en stratejik yeri olan Şekif Dağı tutulmayıp boş bırakıldığı için peşmerge gücü gece gizliden Şekif'in zirvesine çıkarak, Şekif Dağı gibi stratejik bir alanın kontrolünü çatışmadan ele geçirmiştir. Coğrafya savaşta en önemli faktörlerden birisidir. Xakurke gibi bir sahada Şekif Dağı'nın rolü alana hakimiyet açısından belirleyicidir. Şekif Dağı kimin elindeyse, savaşın inisiyatifi de onda olur. Bu dağ peşmergenin eline geçtikten sonra, kendi inisiyatiflerinde bir savaş geliştirecekleri kesindi. Taktik ve stratejik mevzilenme yanlış olunca, zafer için gücün ölümüne direnmesinin pek kıymeti harbiyesi olmaz. Direnmesine direnilmiştir, hatta son günlerde Zap ve Kuzey'den bazı güçlerimiz de gelip Xakurke cephesine katılmışlardır, ama yanlış savaş taktiği ve yanlış mevzilenmenin getireceği başarısızlığın telafisi imkansızdır.

Xakurke'de sorunlu tek bünye yönetimdi. Yönetimin kendi içinde tamamlayıcı bir tarza sahip olmamasına Ferhat'ın istikrarsız duruşu da eklenince bir nevi direnişin erken kırılmasına yol açmıştır. Ferhat'ın ilk başta savaş yanlısı tutumu ve çok keskin bir yaklaşımı sergilemesine rağmen sonradan gidip teslim olmasının gerilla gücünün psikolojisi üzerinde olumsuz etki yaratacağı açıktır.

Haftanin cephesinde esas alınan taktik de mevzi savaşı tarzında olup, cephe biçiminde savaşılmıştır. Ancak buradaki fark, doğru bir mevzilenmeyle birlikte gerilla güçlerinin sürekli karşı saldırılarıyla dengelenme durumu yara-

tılmıştır. Aktif saldırı pozisyonu savaşın başlangıç aşamasından itibaren inisiyatifin gerillaya geçmesine yol açmıştır. Karşılıklı saldırılarla birçok mevzi sürekli el değiştirirken savaşın 19. gününde Haftanin'de Güney güçlerinin bütün cepheleri düşmüştü. Kuzey cephesinde saldırıya geçen Türk ordusunun bazı birlikleri vardı ama onlar da Sınaht'ta durdurulmuştu. Güney'deki bütün cepheler Batufa'daki bir nokta dışında gerilla tarafından düşürülmüştü. Bu nedenle artık ova ve Zaxo üzerinde denetimi sağlamak için keşif ve hazırlıklar gündeme alınmıştır. Hangi hatlar üzerinden nasıl ilerlenmesi gerektiğine dair güçlü bir planlama oluşturmak için keşifler yapıldı. Bunun için ilk başta Zaxo'nun denetim altına alınması önemli bir başlangıç olabilirdi. Çünkü sömürgeci bir devletle işbirliği geliştiren güçlerin etkisizleştirilmesi için bu önemli bir girişim olurdu.

KDP ve YNK'nin yenilgiyle yüz yüze geldiğini gören Türk devleti, hazırda beklettiği güçleriyle, ani ve kapsamlı güçlerle Kuzey'den saldırıp geniş bir hat üzerinden bir cephe açarak savaşın gidişatına müdahale etti. Türk ordusuyla da çok şiddetli çatışmalar yaşandı. KDP ve YNK, Türk ordusuyla çatışmaların yoğunluğundan yararlanarak güçlerini yeniden toparladılar. Bu sefer Kuzey'den Türk ordusu, Güney'den KDP ve YNK gerillayı sıkıştırmaya başladı. Haftanin karargahımız üzerine hakim olan bir tepenin Türk ordusunca alınmasından sonra, etkili bir kısım güçler Kuzey cephesine aktarıldı. Bu müdahaleyle bir haftalık iç içe kesintisiz çatışmadan sonra Türk ordusunun tekrar sınırın sıfır noktasına geri püskürtülmesi başarıldı. Bir haftalık çatışmada Türk ordusu ile çok yoğun ve aralıksız bir savaş yürütüldü. Türk ordusu General Mete Sayar komutasında savaşıyordu. Güçlerimiz bir taburlarını kıskaç altına almıştı. Güçlerimiz tarafından çembere alınan taburu kurtarmak için üç gün boyunca uğraştılar. Haftanin alanı aralıksız bombalanıyordu, her tarafta yangınlar çıktı ve tüm sahayı kapladı.

Güneyli güçlerden sonra Türk ordusuna da büyük darbeler vurduğumuz, geri püskürttüğümüz sırada bize bazı haberler ulaştı. Gelen haber, Ferhat'ın teslim olduğu ve Hewler'e gittiğine dairdi. Türk ordusunu bile sınırın sıfır noktasına kadar püskürtmüşken önemli bir savaş cephesi olan Xakurke'yi komuta eden Ferhat'ın Hewler'e gitmiş olmasına anlam verilemedi. Haftanin'de oluşan olumlu ve güçlü pozisyona rağmen Ferhat'ın Xakurke'de izlediği yanlış savaş taktiği yüzünden güçler oldukça daraltmıştı. İşin ilginç yanı, önceden sıkışma durumundan kimseye bahsetmemişti. Ne Önderliğe, ne de karargahlara haber vermeden kendi başına YNK ile anlaşarak gitmişti. Aslında Ferhat'ın yaptığının ismi anlaşma olsa da özünde bir teslimiyetti. Son ana kadar biz, hiç doğru bulmadık. Ancak teslimiyeti ile emrivaki bir durum yaptığından dolayı hareket, anlayışını değil mevcut durumu kabul etmek zorunda kaldı.

Önderlik, Ferhat'ın geliştirdiği süreci mümkün olan en az kayıpla atlatmak için farklı bir strateji geliştirdi. Bu eksende bizimle bağlantıya geçerek, ge-

liştirilen süreci daha iyi anlamımızı sağladı. Her koşul altında önemli olanın güçlerimizi koruma olduğunun altını çizdi. Bu temelde Ferhat'la yapılan anlaşmadan sonra Güneyli güçler bütün güçlerini Haftanin'e sevk ederek Türk ordusunun hava saldırısı desteğiyle 27 Ekim'de çok kapsamlı bir saldırı gerçekleştirdiler. Geliştirdikleri taktiğin özünü şöyle formüle etmek mümkündür: Ferhat'ı bir tür rehine gibi yanlarına alarak Xakurke'yi etkisiz kılmayı, Haftanin'i ise ezmeyi esas almışlardı. Xakurke'nin de güçlerini Zelê'ye yerleştirerek, orada eritmeyi tasarlamışlardı. Aynı zamanda Haftanin güçlerinin imha edilmesi Türk ordusuna da bir nefes aldırtacaktı. Bu taktikle geliştirdikleri saldırı çatışmaya dönüşerek, savaş on gün daha devam etti. Kalabalık güçlerle geliştirilen kapsamlı saldırı, güçlerimizin karşı bir saldırısıyla aynı gün geri püskürtüldü. Türk ordusu uçak ve kobralarla müdahale etmesine rağmen güçlerimizin ilerlemesini durduramadı. Güçlerimiz uçak ve kobra saldırıları altında gerçekleştirdikleri karşı saldırı ile Güneyli güçleri ovaya kadar sürükledi. Bunun üzerine ikinci gün hem Kuzey'den Qasir boğazından, hem de Güney'den Habur kapısından, Zaxo üzerinden Türk tankları sahaya girdi. Tanklar öncülüğünde peşmerge ve Türk ordusunun ortak saldırıları Güney ve Kuzey'den başladı. İki cepheden gelen saldırılara karşı çok yoğun ve şiddetli bir direniş geliştirildi. Direniş on gün boyunca aralıksız devam etti. On gün süren şiddetli çatışmalar sonunda güçlerimizin yer değiştirme durumunu fırsat bilerek güçlerimizi kuşatmaya aldılar. Tekrar geliştirdiğimiz karşı bir hamleyle güçlerimizin ağırlıklı kısmı kuşatmadan çıkarıldı. Bunun üzerine imha edilmediğimizi gören Güneyli güçler yapılan anlaşmayı pratikleştirdiler. Eğer Haftanin güçleri tasfiye edilmiş olsaydı, büyük bir ihtimalle Ferhat'la yapılan anlaşma resmiyet kazanmayacaktı ve pratikleştirilmeyecekti.

Önemli bir diğer nokta da anlaşmanın kapsamıydı. Çünkü ilk anlaşma Haftanin'in dahil edilmesini öngörmemişti. Haftanin ezilmeyince, anlaşmayı yürütmekle görevlendirilen heyet alana gelerek sözü edilen uzlaşmanın yollarını aradılar. Buna ittifak heyeti deniliyordu. Yapılan görüşmeler sonunda anlaşma Haftanin için de geçerli hale getirildi.

Güney savaşı Kürdistan tarihi açısından çok öğretici derslerle doludur. Bir tarafta müthiş bir direniş yaşanırken, öbür tarafta teslimiyet yaşanmaktadır. Şehit Beritan (Gülnaz Karataş) bunun somut örneğidir. Son ana kadar direnir, son mermisine kadar savaşır, çemberin daraltılmasıyla beraber, sağ ele geçmemek için kendini uçurumdan atarak şehadete ulaşır. Beritan yoldaş bir kez daha teslimiyeti beyin ve yüreklerde mahkum etmiştir. Ölümün üstüne giderek, PKK direniş geleneğini son ana kadar savunmuştur. Şehit Beritan şahsında 25 Ekim'de gerçekleşen bu fedaice direniş aynı zamanda Ferhat'ın teslimiyetçi duruşuna da bir cevap olmuştur. Esas olarak Xakurke'deki güçlerimizin direnme gücü vardı. Ancak mevzilenmenin yanlış yapılması ve alan komutanlığı durumundaki kişinin gidip Güneyli güçlere sığınmasıyla direniş kırılmıştır.

Nereden bakılırsa bakılsın, Ferhat'ın gerçekleştirdiği uzlaşma özünde bir teslimiyettir ama bu niteliğine rağmen kerhen de olsa yeni bir süreci başlatmıştır. Yanlış savaşmanın yarattığı sonucun bir çözüm biçimidir de aynı zamanda. Bu nedenle tümden reddetmek doğru değildir. Her ne kadar savaşın bir tarafı Türk ordusu olsa da, bir tür iç çatışma karakterinde bir savaş olduğu için savaşın sonlandırılması iyi olmuştur. Fakat her üç cephe ahenkli, uyumlu ve doğru bir gerilla tarzıyla mücadele yürütebilseydi durum oldukça farklı olacaktı. Ama Xakurke'nin savaşı başlatan karargah olmasına rağmen yetersiz mevzilenme tarzı ve salt cephe savaşımı vermesi, Zap'ın da kuşatmada hareketsiz kalmasıyla hareketin hamle perspektifini boşa çıkarmıştır. Her iki cephenin durumu göz önünde bulundurulduğunda ve Haftanin'in çözüm getirmeyen, kazanmayı kesinleştirmeyen direniş tarzına bakıldığında, gerçekleşen teslimiyetin bir çözüme dönüştüğü görülecektir. Önderlik bu süreci şöyle özetlemektedir: *"1992 sonlarındaki Osman Öcalan'ın YNK ile boyun eğmeyi andıran uzlaşması, Murat Karayılan ve Cemil Bayık'ın intiharvari çabaları tesadüfen birleşerek sürecin daha büyük kaybını önledi. Köklü ders çıkarılması gereken nokta buydu."*

Bunun nedeni, orada gerilla savaşının ve savaş taktiklerinin yürütülmemesidir. Gerilla savaşı yerine mevzi savaşı yürütülmüştür. Yani taktik yanlıştır. Eğer mevzi savaşı değil de, boydan boya her üç cephede gerilla tarzı yürütülmüş olsaydı sonuç böyle olmayabilirdi. Tabii mutlak zafer kazanırdık da denilemez ama en azından farklı olabilirdi.

Kürdistan'da büyük inisiyatif ve güç kazanmaya engel olan böyle bir süreçle karşı karşıya kalınmasının temel nedeni izlenen savaş taktiğidir. Ağırlıklı olarak mevzi savaşı anlayışına düşülmüştür. Tekrardan Kürt kişiliğindeki savaş tarzının kendini nüksetmesi durumuyla karşı karşıyayız. Nasıl ki 19. ve 20. yüzyıllarda gelişen isyanlarda sabit mevzi tarzı savaşa egemen olmuşsa, burada aynısı olmasa da değişik düzeyde bir benzeri yaşanmıştır. Yani gerillanın çok yönlü, zengin taktiklerinden ziyade bir cephe ve meydan savaşına girilmiştir. İlerdeki bölümlerde de görüleceği gibi Kürt toplumunun tarihsel geçmişinde yatan bu savaş tarzı her zaman kendisini bir biçimde dayatarak, gerillayı geriye çekecektir. 1992 Güney savaşında daha çok mevzi savaşını esas alan bütün alanlar zorlanmışlardır. Ama Xakurke alanı düz bir mevzi ve sabit araziye dayalı bir yöntem uyguladığı için giderek bir daralmayı yaşadı. Haftanin ise daha ziyade saldırı tarzını esas aldı ve güçleri saldırıya göre motive etti. Geliştirilen motivasyondan sonra, geri çekilme talimatı verildiğinde burada güçlerimiz adeta bir yıkılışı yaşadılar. Moral ve psikolojik düzeyde epey bir zorlanma yaşandı. Bundan dolayı geri çekilme sürecinde yaşanan bir takım olaylar daha sonra tartışma konusu oldu. Geri çekilme kararıyla beraber genelde güçlerde bir yılgınlık gelişti. Çünkü uyguladığımız tarz yanlıştı. Güçleri tek yönlü motive etmenin sancıları yaşanıyordu. Savaş gibi çok ince bir çizgide seyreden ölüm-kalım mücadelesi çok zengin bileşenlerle yürütül-

mek zorundadır. Bu bakımdan tek yönlü, sadece saldırıya göre güçlerin motive edilmesi elbette ki beraberinde büyük zorlanmaları getirecektir.

Güney savaşında hareketin zorlanmasının bir nedeni de Kuzey eyaletlerinde bulunan güçlerin yeterli düzeyde destek vermemesidir. Zira Türk ordusu güçlerinin büyük bir kısmını Güney'e aktarmıştı, bundan kaynaklı olarak eyaletlerdeki gerilla güçleri daha rahat hareket etme olanağına sahip olmuşlardı. Her eyalet kendi bulunduğu alanda etkili eylem geliştirmiş olsaydı, Türk ordusu gücünü dağıtmak zorunda kalacaktı. Bu da gerillanın daha etkili darbeler vurmasına yol açabilirdi. Maalesef iç eyaletlerdeki güçlerimiz genelde Güney savaşını izlemekle yetindiler. Sadece Amed eyaleti, ordunun biraz da Güney'le meşgul olmasından istifade ederek bir takım eylemsel çıkışlar yapmıştı. Bu dönemde Kuzey'deki bütün güçlerimiz çok ileri mesafeler kat edebilirdi. Çünkü ordu tüm ağırlığını Güney'e vermişti. Bu nedenle Kuzey'de oldukça elverişli koşullar mevcuttu. Diğer eyaletler bunu çok değerlendiremedi, sınırlı bir değerlendirme oldu. Zeki'nin palazlandığı dönem bu dönemdir. Çünkü 1992 süreci boyunca ordu daha çok Botan'daki serhıldanlar ve Güney'le ilgilidir. Bu durum bir boşluk yaratmıştı. Zeki, Amed eyaletinin muazzam koşullarına da dayanarak kısmen gerilla eylemliliğini geliştirip bu durumdan istifade etti. Özellikle Botan eyaleti önemli sayıda sahip olduğu güce rağmen yanıbaşında bulunan Haftanin'i rahatlatacak eylem geliştiremedi. Sadece yapılan dayatmalar sonucunda Ahmet Rapo arkadaş öncülüğünde 24 kişilik bir kuvvet Cudi'den destek amaçlı Haftanin'e geldi ve o gücün bir hayli faydası oldu. Çünkü Haftanin'deki gücün hemen hepsi yeniydi. Çoğu askeri eğitim bile görmemişti, hatta 300 kişi askeri elbise bile giymemişti. Bu anlamda Cudi'den gelen gücün savaşa bir katkısı olmuştur. Fakat Botan gücü seyirci kalmayıp, bir şehri işgal edebilir ya da sonuç alıcı sarsıcı başka bir eylem türü geliştirebilirdi. O zaman imkanları da vardı. Kaldı ki, Gabar, Beytüşşebep ve Bestler'de güç yoğunluğu da bulunuyordu. Kela Memê'nin tepesine çıkıp dürbünle Haftanin'i seyretme ve cihazda edindikleri bilgileri bize aktarma dışında bir şey yapmamışlardı. Komuta üzerinde hakim olan sağ savunmacı anlayış köylü isyancılığıyla birleşince pasif ve edilgen duruşlar, ortaya çıkan imkanların değerlendirilmemesine yol açmıştır.

Tarih boyunca savaş boyutunda Kürt'ün gen yapısını belirleyen temel etmen cephe ya da mevzi savaş gerçekliği olmuştur. İçinde hilenin, savaş taktiklerinin, karşıyı yanıltmanın fazla olmadığı göğüs göğüse çatışma düzeyi sürekli olarak esas alınmıştır. Güney savaşında da zorlanmayı yaratan yine Kürt'ün bu klasik halidir. Bu taktik yaklaşım tabii ki yanlıştı. Buna rağmen bazen yanlış taktikler de göreceli sonuçlar alabiliyor. Göreceli sonucun somut sonuçları Haftanin'de ortaya çıktı. Diğer yerlerde de aynı düzey yakalanmış olsaydı muhtemelen orda da sonuç farklı olurdu. Çünkü özellikle Xakurke'nin uyguladığı tarzın zaferi olamazdı.

Türk ordusu Haftanin'e girdiğinde vuruluyordu, tekrar sınırın sıfır noktasına püskürtülüyordu. Bu sefer Güney'den tank, helikopter ve uçak desteğinde saldırıya geçiyorlardı. Tankları da etkisiz hale getirirsen o zaman farklı taktik ve biçimlerde gelecektir. Sonuçta bir devlettir. Uygulanan tarz başarılı olabilir ama o tarzda zafer yoktur. Haftanin komutanlığı o zaman bu tarzın çok fazla sonuç alamayacağını göremedi. Geri çekilme kararı zorlukla verildi. Geri çekilmeyi en başta da komutanlık kendine yediremiyordu. Çünkü düşmanı gördüğü her yerde yüksek bir saldırı ruhuyla yönelme durumunda zafer elde edeceğine inanıyordu. Zafer ruhuna sürekli sahip olmak ve sömürgeciliğe duyulan öfkenin yarattığı saldırı tarzı elbette ki erdemlidir. Ancak savaş salt duygular ve öfkeler temelinde kazanılamaz. Bunlar kazanmanın, zafere ermenin olması gereken birer faktörleridir. Fakat tümü değildir. Esas olan stratejik düzeyde ve çağın ihtiyaçlarını karşılayacak taktiklerdir.

Haftanin'de geliştirilen savaş tarzı çeşitli gerilla taktikleriyle besleniyor olsa da özünde bir cephe savaşıydı. Statik, durağan, fazla hareketliliğe gelmeyen, yer yer mevzi savaşına kaçan cephe muhabere taktiğidir. Mevziye girip bırakmamadır. Çünkü Kürtler savaş cephesinde de mertlikten taviz vermezler. Zihniyetimizi oluşturan yaklaşım budur. Bunun için ruhsal düzeyde mevziyi bırakmama yiğitlik olarak bellenmişti.

Güney savaşında PKK cephesinde yaşanan bu taktik yanlışlık tarzından dolayı savaş pata bitmiştir. Bu savaşın kazananı yoktur. Güney savaşı hiç kuşkusuz ki Kürt halkı açısından bir utanç sayfasıdır. PKK mücadele tarihinde ilk kez bu denli uzun süre Kürt güçleriyle bir çatışma durumunu yaşamıştır. Keşke hiç olmasaydı. Ama Kürt tarihine utanç lekesini süren esas neden, çıkar karşılığında sömürgeciliğin oyunlarına alet olan işbirlikçi kesimin tahrikleridir. Öteden beri Kürt halkının bütün direnişlerini ezen, bastıran işbirlikçi tabakalar sürekli bir şekilde sahneye çıkmışlardır. Güney savaşında da Türk ordusunun çıkar teşvikiyle harekete geçen Güneyli güçler yeniden tarihi tekerrür etme pratiğine yönelmişlerdir. Sonuçta bu savaş hiçbir şekilde Kürt halkının davasına hizmet etmemiştir, aksine halk ve öncü güçleri arasında kayıpları fazla olan bir savaştır. Zira Kürt halkı ve onun özgürlük davası çok ciddi yaralar almıştır. Bu savaş hem PKK ile Güneyli güçler arasına nifak tohumlarını ekerek ulusal birlik anlayışını gömdü, hem de Kürtler arasında iç çatışmayı uzun yıllara yaydı.

Bizim açımızdan Güney savaşında yaşanan tahribatların temel nedeni kadronun savaşa yanlış bakış açısıdır. Bu tarz karakol baskınlarında çok açık ortaya çıkmıştır. Güney savaşından önce Rubarok karakol baskını bunun tipik bir örneği durumundadır. Rubarok baskınında gerilla savaş taktiği adına bir şey yoktur. Bu eylemde düşmanın 50'nin üzerinde kaybı olmuştur. Fakat eylemin planlama, uygulanma ve geri çekilmesi iyi yapılmadığından dolayı ağırlıklı olarak geri çekilmede olmak üzere 74 arkadaş şehit düşmüştür. Bu eylemin kararını veren ve hazırlığını yürüten Ferhat'ın

kendisidir. Bu yanlış kararıyla hem büyük kayıplara neden olmuş, hem de Güney savaşının başlatılmasının gerekçesini somutlaştırmıştır. Güney savaşında da yukarıda belirtildiği gibi teslimiyeti yaşayarak, bu dönemde en kötü rolü oynayan birisi durumuna gelmiştir. Ancak gerillanın yüksek bir kararlılıkla ve fedaice saldırı ruhu temelinde yapılmış bir eylemdir. Bu savaş tarzı belki göreceli bazı sonuçları doğurabilir ama zafere ulaşması mümkün değildir. Sonuç olarak bu savaşın ne kaybedeni ne kazananı vardır.

Bilindiği üzere yapılan anlaşmadan sonra bütün alanlardan 1500 kadar gerilla gücü Zelê'ye çekilmişti. Güçler Zelê'ye çekildikten hemen sonra onlar için bir program hazırlandı. Alındıkları eğitim süreciyle tekrar toparlanmaları ve savaş sahasına dönmeleri için uygun zemin hazırlanmaya çalışıldı.

Aynı dönemde, 92–93 kışında Güneybatı eyaletinde Terzi Cemal'in gerçekleştirdiği infaz ve Güneybatı'daki gerilla hareketini tasfiye pratiği vardır. Terzi Cemal III. Kongre sonrasında tabi tutulduğu yargılama süreci ardından bir yılı aşkın bir süre akademi sahasında kaldı. 1988 yılında Güneybatı'ya gönderildi. İlk başta eyalet komutanı düzeyinde bir görev verilmedi. Sonradan çok kurnazca pratik yürüterek, kendini yapıya kabul ettirme gayretine girişmişti. Pratikte gösterdiği olumluluk temelinde parti de ona eyalet komutanı görevi verdi. Kaldı ki tecrübesi de vardı. Sonradan ortaya çıkacağı üzere, partiden intikam almak için yetkiyi ele geçirebileceği yararlı bazı pratikler geliştirmişti. Çünkü eyalet komutanı olduktan sonra oluşturduğu ortam, nedensiz yere yeni katılan arkadaşları işkenceye tabi tutması ve yapıda teşhir etmesi bu savı doğrular niteliktedir. Çeşitli yöntemlerle toplam 17 arkadaşı infaz etmiştir. Önderlik sahası ile ilişki kurma imkanı bulunmasına rağmen ilişki kurmamış, aksine var olan ilişkiyi de kesmiştir. Kendine göre bir senaryo oluşturarak, infaz ettiği arkadaşları "Vejin'ci" (Sarı Baran'ın öcülüğündeki kaçkın grubuna verilen isim) gibi göstermiştir ve öyle infaz etmiştir. Yapıya da infaz edilen arkadaşları dış güçlerle bağlantılı olmakla, örgütü ele geçirmekle teşhir etmiş ve bu temelde yapıyı da onlara karşı yönlendirmiştir.

Ortaya koyduğu pratiğiyle düşmanla bağlantılı olma ihtimali çok güçlenen bu kişi devrimci yaşama dair hiçbir şey bırakmamada kararlı davranmıştır. Yoldaşlık ilişkilerini, yaşam tarzını ve ölçüleri aşındırmıştır. Yapı arasında güvensizlik geliştirerek, kolektivizm darbelenmiş, yaratıcılık ortadan kaldırılmaya çalışılmıştır. Tabii Güneybatı'da Terzi Cemal'in yürüttüğü bu uygulamalar hakkında Önderliğin ve örgütün hiçbir bilgisi yoktu. Geliştirilen tam bir tasfiye hareketidir. Önderlik ve örgüt ilk defa Terzi Cemal'in uyguladığı kontra yöntemlerinden dolayı kaçan ve bilgi veren arkadaşlar vasıtasıyla yürütülen tasfiye planından haberdar olmuştur.

Biri Hollanda'dan katılan, diğeri de Kuzeyli genç bir arkadaş olmak üzere iki arkadaş cihazla Botan eyaletini arayarak benimle konuşmak istediklerini belirtmişlerdi. Söz konusu konuşmada ilk kez Güneybatı eyaletinde yaşa-

nanları ifade etmişlerdi. Bu bilgiyi veren iki arkadaşa kendilerini Önderlik sahasına ulaştırmaları ısrarla söylendi. Onlar da öyle hareket edeceklerdi. Ama o alana yapılan bir operesyonda kısa sürede imha edilmeleri dikkat çekicidir. Buna rağmen parti söz konusu bu eyalette yaşanan olaylar hakkında bilgi sahibi oldu ve bu temelde müdahale gerçekleştirdi.

Halbuki gerilla hareketinin Güneybatı'da oturması çok önemli gelişmelere yol açacaktı. Bilindiği gibi Güneybatı çok geniş bir sahadır ve oldukça stratejik özelliğe sahiptir. Türkiye'ye açılımın kapısıdır. Hem Türkiye'ye açılım yapmada, hem de bölge halkını mücadeleye katmada çok önemli bir zemindir. Önderlik de bu eyaletin üzerinde bizzat duruyordu.

Aslında Güneybatı eyaleti 1991 yılına gelindiğinde önemli bir düzey de kazanmıştı. Engizek'te, Binboğa'da, Adıyaman'da belli düzeyde bir açılım ve yerleşme gelişmişti. Tasfiye planının merkezi haline getirilen Engizek Dağı'nda yüzü aşkın arkadaş bulunmaktaydı. PKK burada yerleşme ve gerilla olarak tarzını tutturma sürecindeyken, bu tasfiyeci girişim alandaki gerilla hareketini temelden bir darbelemeye tabi tutmuştu. Güneybatı eyaleti bu tasfiye hareketinden sonra bir daha belini doğrultamadı.

Bu dönemde başta Güney olmak üzere tüm eyaletlerde gelişen süreç komuta anlayışı ve savaş tarzından kaynaklandığı için köklü bir müdahaleyi zorunlu kılmaktaydı. Önderlik bu tarz ve anlayışı ameliyat masasına yatırmak için hem çözümlemeler geliştirdi, hem de tüm alanlarda yargılama sürecini başlattı. Geliştirilen yargılama süreci ile komuta anlayışını ve savaş tarzını açığa çıkarma, mahkum etme ve düzeltme hedeflenmişti. Yargılama sürecinde bireylerden ziyade anlayış muhatap alındı. Ortaya çıkan yanlış çizgi ve savaş anlayışları çözümlendi ve yargılandı. Sadece Güney savaşında yer alan kadro ve komuta yargılanmadı. Hareketin bütün kadro ve komutanları yargılandı. Önderliğin bu yargılama süreciyle amaçladığı, başta komuta olmak üzere hareketin tüm gerilla gücünü 1993 sürecine hazırlamaktı. Yine mevzi savaşı ve taktik darlıktan çıkarılmış, yenilenmiş bir gerilla gücü yaratmak istiyordu. Toparlanma ve tarzı yenilemede yargılamanın belli düzeyde bir rolü oldu. Çünkü kadro ve komuta yapısı özeleştiri sürecinden geçmişti. Özeleştiri sürecine doğru ve samimi yaklaşım gösterenler kendilerini aşmada oldukça mesafe kaydettiler. Değişmeyen, dönüşmeyen ve samimi bir özeleştiri vermeyen belli bir kadro kesimi sürece fazla dahil olmadı. Bu tipler özeleştiri sürecine özlü bir yaklaşım göstermedikleri gibi kandırmadan ve kendini aldatmaktan öteye gitmeyen yaklaşımlar sergilediler. Genel anlamda yargılama süreci belli bir derinliği sağlayarak, taktik üzerinde bir yoğunlaşma düzeyini yaşadı.

1993 baharıyla beraber Önderlik hazırlıkları zirveye çıkardı. Bir yandan Zelê'de bulunan güçlerin eğitim içeriğine ilişkin perspektifler verirken, diğer yandan eyalet konferanslarının sonuç alıcı kararlara ulaşması için yakın takibi sürdürmekteydi. Eyalet konferanslarının ilki Bestler'de ger-

çekleştirdiğimiz Botan eyaleti I. Konferansı'ydı. Ardı sıra bütün eyaletlerde konferanslar yapıldı. Dönemin ihtiyaçlarına yanıt verebilecek düzeyde geçtiği söylenebilir. Güçler bahar aylarıyla beraber yeni bir hamle sürecine hazırlanırken, ateşkes süreci de bu dönemde gündeme girdi.

İlk siyasal çözüm denemesi ve çetecilerin engellemesi

Turgut Özal Türkiye'de ender rastlanan ciddi devlet adamlarından biriydi. PKK'nin mücadeleye başlamasından itibaren, PKK'ye karşı Kürdistan'da en kirli yöntemleri geliştiren bir dönemin sorumluluğunu yapmıştır. PKK'yi ezmek için bir devletin uygulayabileceği her türlü yöntemi hiç çekinmeden devreye koymuştur. Bugün bile Kürdistan'da yapısal örgütlenmesini sürdüren özel savaş örgütlenmelerinin hepsi onun zamanında geliştirilmiştir. Denilebilir ki PKK'yi ezmek için elinden gelen her türlü aracı kullanmıştır. Türkiye gibi bir devletin sahip olduğu tüm olanakları devreye koyarak, PKK'yi bitirememesi Özal'ı başka yöntemler aramaya yöneltmiştir. Devlet adamlığı ciddiyeti derken bunu kastediyoruz. Yani bir sorun varsa, sorunu erteleme değil, çözmeyi önüne koyma çabası vardı. Önce şiddetle denedi, olmayınca siyasal yöntemleri devreye koymak istedi, fakat derin devletin buna müsaade etmediği ve yaşamına son verdiği yönünde güçlü bulgular vardır.

Özal, Kürtlerin de Türkiye Cumhuriyeti devletinin asli kurucu öğelerinden biri olduğunu bilmekteydi. Bu ülkede bir halkın kimlik ve kültür sorunu yaşadığını görmüştü. En önemlisi de Kürt halkının çoğunluğunun PKK'yi desteklemekte olduğu gerçeğidir. Özal bu gerçeklerin bilincine vardıktan sonra en doğru yaklaşımın sorunu siyasal yollardan çözmekten geçtiğini söylemiştir. *"Gerekirse federasyonu da tartışırız"* demesi bunun somut örneği durumundadır. Varolan bu gerçeklere bir de Güney Kürdistan'la uğraşması eklenince bu yönlü düşüncesinde netleşmeye gitmiştir. Güney Kürdistan'ı da Türkiye'yle bütünleştirecek bir federasyon fikrini aklına koymuştur. Ufku geniş ve güncel gelişmeler içerisinde boğulmayan bir kişiliğe sahipti.

Aslında Özal, Önderliğe ateşkes talebini iletmeden önce devlet içerisindeki kadroların önemli bir kısmını önceden hazırlamıştır. Hazırlıklardan sonra Celal Talabani'yi aracı olarak Önderliğin yanına göndermiş ve ateşkes ilan edilmesi durumunda Kürt sorununu siyasal yollardan çözmeye hazır olduğunu belirtmiştir. Bu bilgi Önderliğe ulaştığında, Önderlik telsiz aracılığıyla bu durumu bütün eyalet komutanlıklarına özet olarak ileterek, ateşkes hakkında görüş istemişti. Bazı kaygılar dile getirilmekle birlikte kimse karşı çıkmamış ve herkes "Önderlik bilir" demişti. Önderlik bunun üzerine tüm eyaletlere Newroz'dan başlamak üzere bir aylık eylem yapmama talimatı verdi. Daha sonra Lübnan'da yaptığı bir basın toplantısıyla Newroz'la birlikte bir aylık ateşkes ilan etti.

Ateşkes süreci hareketimiz tarihinde çok önemli bir dönüm noktasıdır. Çünkü artık Önderlik stratejik düzeyde siyasal çözüme resmen ağırlık vermişti. O zamana kadar da siyasal çözüm yaklaşımı ağır basıyordu ama siyasal çözümü başarmak için güç olmak gerekiyordu. Önderlik bunun için1991 sürecinde güçlü bir hamlenin yapılması ve Türk devletini zorlayacak bir pozisyonun yakalanması gerektiğini ısrarla vurguluyordu. Özellikle Güney savaşı, kısa sürede güçlü bir hamlenin örgütlenip pratiğe geçirme zorluklarını göstermişti. Önderlik bunun üzerine Türkiye'de de çözüm eğilimi belirince siyasal yollardan sorunu çözme projelerine yöneldi.

Ateşkes sürecinin gelişmesiyle Türk devletine şu mesaj iletildi: Sizinle mevcut sınırlar içerisinde çözüme gitmek istiyoruz. Ayrı devlet kurma ve ayrılma stratejisini anlamsız görüyoruz. Bütünlük temelinde, demokratik ve onurlu bir sistem kurmak istiyoruz. Bu açıdan ateşkes süreci çok önemli stratejik bir dönüşümü ifade etmektedir. Her ne kadar erkenden program ve taktikte bir değişikliğe gidilmemiş olsa da, esas olarak ateşkes sürecinin başlatılması ve diyalog talebinin öne sürülerek, sorunu Türkiye sınırları içerisinde demokratik çerçevede çözüm arzusunun ortaya konulması, stratejik düzeyde değişim dönüşüm sürecinin başlaması anlamına gelmektedir. Değişim özelliklerinin ağır basması itibariyle çok önemli bir süreçti. Ateşkesin ikinci önemli yönü, Önderliğin PKK'ye verdiği mesajdı. Önderlik Türk devletine karşı ateşkes ilan ederken, kadrolara da çağrı yaparak, *"Ateşkesi sizin geriliklerinize karşı da yapıyorum"* demişti. Önderliğin kadrolara verdiği mesajın içeriği oldukça önemliydi. Bu süre içerisinde geriliklerinizden, yerleşik yargı ve zihniyetlerinizden, yine PKK'lileşmeyen savaş tarzı ve yöntemlerinizden vazgeçme şansı tanıyorum anlamında belirtilmişti.

İlan edilen ateşkesin bir ayı bitince herhangi bir gelişme olmadı. Ateşkesin bir süre daha uzatılması talebi Türkiye'den gelince tekrar uzatıldı. Bu arada bazı olumsuz durumlar yaşandı. Ateşkesin bir ayı dolmadan Turgut Özal öldü veya öldürüldü. Turgut Özal şaibeli bir şekilde öldükten sonra artık bu sürecin nasıl gelişeceği ciddi bir tartışma konusuna dönüştü. Buna rağmen yine de başlatılan süreci sürdürmede ısrarlı olunmalıydı. Önderliğin perspektifleri bu çerçevedeydi. PKK ateşkesi ısrarla sürdürmesine rağmen Türk ordusu Botan ve Amed başta olmak üzere birçok yerde operasyonlar başlattı. Geliştirilen operasyonlar sırasında Amed'de bazı kayıplar yaşandı. Yaşanan kayıplara karşı "misilleme hakkımızı kullandık" adı altında bir takım eylem türleri geliştirildi. İmha amaçlı operasyonlara karşı gerilla tabii ki misilleme hakkını kullanacaktır. Misilleme hakkını yadırgamak diye bir durum olamazdı. Ama misilleme hakkı adı altında yapılanı kabul etmek mümkün değildir. PKK'de hiçbir zaman sivillere ve silahsız insanlara yönelme mantığı yoktur. Özellikle teslim alınmış insanların kurşuna dizilmesi bizim tarzımız değildir.

Şemdin'in talimatı ve yönlendirmesiyle Bingöl-Elazığ karayolunda 33 askerin kurşuna dizilmesi bu anlamda içimizdeki çeteleşmiş bir anlayışın süreci sabote etme girişimidir. Türk devlet yapısı içerisindeki çeteci kesimler süreci sabote etmek için operasyonları başlatmış ve hatta tartışmalı bir biçimde -güvenlikleri sağlanmadan- silahsız askerleri adeta yem olarak ortaya sürmüştür. Buna karşı Şemdin'in de devreye girmesi sabote sürecini tamamlamıştır. Teskeresini almış askerlere yönelik yapılan eylem bu anlamda PKK'nin eylemi olamaz. Her şeyden önce bu eylem tarzı PKK'nin taktiğine, etik anlayışına ve mücadele geleneğine oldukça terstir. Dörtlü çetenin başka zamanlarda da uyguladığı kontra eylem türlerinden biridir. PKK asla silahsız insanları kurşuna dizmez, varsa bir suçu onları esir alır. Soruşturmasını bitirdikten sonra adaletin ve hukukun gerekleri neyse onu yerine getirir. Çünkü PKK aynı zamanda uluslararası savaş yasalarına saygılı olmayı esas alan, haklı bir davayı yürüten, insani duyguları yüksek olan bir mücadele gücüdür. Askerliğini bitirip evine dönen insanları, "Siz daha önce askerdiniz" diye tutup kurşuna dizmek PKK'nin anlayışı değildir. Ama maalesef Şemdin gibi çeteci anlayışa sahip bu kişilik PKK'nin ahlakına uymayan bir yöntemle silahsız askerleri kurşuna dizdirmiştir. Operasyonların başlaması ves 33 askerin de öldürülmüş olmasından sonra artık ateşkes fiili olarak sona ermiştir. Türk ordusu bunu bahane ederek, Kürdistan'ın her yerinde operasyonlarını aralıksız sürdürmeye başlamıştır. Çünkü 33 asker olayı Türk devletinde çeteciliği geliştirmek isteyen çevrelerin elini güçlendirmiştir. Bunun ne kadar irtibatlı yapılıp yapılmadığı tartışma konusu olan bir husustur. Ancak birbirini tamamlama bakımından ilginçtir.

Şimdi ise Şemdin unsuru bu olayın kararından sıyrılmak istiyor ve suçu Önderliğe yüklemeye çalışıyor. Bu, büyük bir saçmalıktır. Biz de eyalet komutanlığı yaptık. Her komutanlığın yaptığı eylem kendi sorumluluğuna aittir. Diğer yandan ise Şemdin'in kendisi sorumlu olduğu alana tam hakimiyet sağlayan bir komuta yöntemine sahipti. Kendi sorumluluğu altında bırakalım bir eylemin ondan habersiz yapılmasını, bir insana bir fiske bile vurulması ondan habersiz olamazdı. Çünkü onun komuta tarzı böyleydi, her şeyi kendi inisiyatifine alıyordu. Diğer önemli bir husus da bu askerleri yakalayan eylem gücü ve komutanlığı askerleri yakalayıp, üslenme karargahına getiriyor. İlişki ve irtibattan sonra kendi aralarında yaptıkları toplantı sonunda tekrardan askerleri yolun üzerine getirip kurşuna dizdikleri biliniyor. Bu olayın yapılış şekli de gösteriyor ki, eyalet komutanıyla irtibat ve talimatı temelinde askerleri infaz olayı yeniden kararlaştırılmıştır. Çok iyi biliyoruz ki Şemdin'in talimatı olmadan hiçbir komutanlık o kadar riski göze alıp, askerleri getirildikleri karargahtan tekrar yolun üzerine götürüp, kurşuna dizemez. Besbelli ki burada gözü dönmüş bir çeteci anlayışın ısrarlı bir biçimde süreci sabote etmeye dönük bilinçli bir tutumu vardır. Bunun başka bir izahı yoktur.

Hareketimiz içerisinde çeteler tarafından geliştirilen yanlış uygulamalar tahribatlar yaratmış ve oldukça zarar vermiştir. Bunların amacı PKK çizgisini rayından çıkarmak biçiminde pratikleşmiştir. Bizde bazı kişilikler şahsında gelişen bu tür çizgi dışı çeteci anlayışlar çeşitli dönemlerde türemiştir. Ancak çete örgütlenmeleri daha kurumlaşmış bir biçimde Türk devleti ve ordusu içerisinde derin örgütlemelere sahiptir. Türk devlet yapısı içerisindeki çeteci oluşumların geçmişi ve deneyimi yeniçeri ocaklarına kadar dayanmaktadır. Bu anlamda devlet içerisindeki çetelerin deneyimi, taktik ve örgütlenme yöntemleri daha fazladır. Türk devleti içerisindeki çeteciliğin Türkiye Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ı bile öldürebilecek düzeyde kendini iyi organize ettiği açıktır. Özal'ın ölümü üzerindeki sis perdesi hala aralanmış değildir. Bu ölümün arkasında çok güçlü odaklar yer almadan delilleri gizlemek mümkün değildir. Hala çok net bir bulgu açığa çıkmamış olmakla birlikte, özellikle ateşkes sürecinde öldürülmesi bizleri ve herkesi düşündüren, ciddi kuşkular yaratan bir olaydır. Kaldı ki ailesi tarafından bazı bulguların elde edilmesine rağmen korkularından sessiz kaldıkları belirtilmektedir.

Türk devleti içerisindeki çete organizasyonu Doğan Güreş, Mehmet Ağar ve Tansu Çiller üçlüsüyle örgütlenmiş, Demirel de bu sistemin bir şemsiyesi ve başı olarak tanzim edilmiştir. Bu temelde PKK şahsında Kürt halkının bütün dinamiklerine tam bir topyekün savaş ilan edilmiştir. Türk ordusu esas olarak topyekün savaş kararını 1992 yılında kararlaştırılan konsept temelinde vererek artık Kürt özgürlük hareketine karşı savaşın sorumluluğunu üstlenmiştir.

Doğan Güreş ekibi belirttiğimiz bu tarihten itibaren kendini çok kapsamlı bir savaşa göre hazırlamıştı. Bugün bile bazı çevreler 33 askerin öldürülmesiyle ateşkesin bozulduğunu ileri sürmektedirler. Bu görüş bir ölçüde doğru olsa da tek başına doğru değildir. Çünkü Türk devleti içerisindeki çeteler önceden kendilerini hazırlamışlardı. Önderliğin, *"her iki taraf içindeki çeteci yaklaşımlar o süreci sabote etmiştir"* belirlemesi bu durumu gözler önüne sermektedir. Ateşkes tek yönlü bir biçimde söz konusu olayla bozulmadı. Belli yerlerde operasyonlar vardı ve devlet içerisindeki çeteci eğilim süreci zorlamaktaydı. PKK'deki çizgi dışı, çeteci anlayış Türk devlet çetesine zemin sundu ve böylece süreç tümüyle sabote edildi.

Sürecin sabote edilmesiyle beraber savaş diğer yıllarla kıyaslanmayacak düzeyde bir yaygınlık kazandı. Tırmanan savaş, Kürdistan'ın dört bir yanına yayılarak topyekun bir karakter kazandı. Savaş yaygınlık kazanmasına rağmen Önderliğin amacı siyasi çözüm geliştirmekti. Geliştirilecek hamlelerle Türk devletini siyasi çözüme zorlama öngörülmekteydi. Bu nedenle 1993 yılındaki savaş taktiği hareketli savaş tarzı olarak belirlendi. Böylece savaşı bir üst aşamaya tırmandırarak, düşünülen stratejiyi uygulama zeminini açığa çıkarma esas alındı. Hareketli savaşla düşünülen o zamana kadar stratejik savunma

döneminde bulunan gerillayı stratejik denge dönemine ulaştırmaktı. Artık oluşacak statü kurtarılmış alan mı olacaktı, yoksa farklı bir yapılanma mı olacaktı, bu çok önemli değildi. Önemli olan gerillanın içinde bulunduğu konumdan çıkarak bir sıçrama yapmasıydı. Kürdistan koşullarında gerilla ile oluşturulacak statü somut olarak kurtarılmış alan olarak değerlendiriliyordu. Savaş tekniğinin oldukça gelişim kaydettiği bu çağda kurtarılmış alan Vietnam mücadelesinde ortaya çıkan sonuçla tıpatıp aynı olamazdı. Kürdistan'daki gerillanın amacı savaş sahasında savaştığı orduyla dengeyi sağlamaktı. Böylece gerillanın dayandığı halk kitlesi ile beraber sömürgeci ordu karşısında dengeyi sağlayarak, onu siyasi çözüme zorlamaktı. Kürdistan özgürlük hareketi 1991–92 sürecinde yapamadığını bu konseptle bu dönemde yapmayı tasarlamıştı.

1992'den itibaren Kürdistan'daki savaşın doğrudan NATO güçlerinin yoğun siyasi, diplomatik, ekonomik ve askeri destekleriyle sürdürüldüğü kesindir. Daha öncesi de vardır ama 1992'den itibaren ABD ve İngiltere'nin ağırlık teşkil ettiği uluslararası konseptin temel hedefi hareketimizin tasfiye edilmesidir. Doğan Güreş Londra ziyareti ardından, "terörü ortadan kaldırma desteği aldık" diyerek Kürdistan'daki katliamların onayını aldığını ifade etmiş oluyordu. Bu temelde ilk bir-iki yıl hazırlıklarını yetkinleştiren Türk ordusu, özellikle 1994'te topyekun bir imha ve katliam sürecini uyguladı. Hizbullah, JİTEM vb paramiliter kontra güçlerle de hareketin sivil tabanını yok etmek üzere, doğrudan yargısız infaz yöntemlerini uygulayarak kesin sonuç almak istediler.

Doğan Güreş, Tansu Çiller ve Mehmet Ağar ekibi bu konseptin uygulanması için görev başına getirildi. Bu ekip topyekun savaş ekibidir. Sistem içinde yaşanan bir takım iç çatışma ve çekişme ardından özellikle Turgut Özal ve Eşref Bitlis başta olmak üzere Cem Ersever, Rıdvan Özden, Bahtiyar Aydın gibi kişilerin dahil olduğu ekibin tasfiyesi üzerinden kirli savaş ekibi iktidara getirildi. Bu ekip kirli savaşı, katliamı ve her türlü şiddet yöntemini meşrulaştırma konseptini geliştirmeyi temel görev olarak belirlemişti.

O döneme kadar Türkiye'de PKK üzerinde yapılan tartışma "ya ver kurtul, ya da vur kurtul" ekseni üzerineydi. Tartışma sonucunda "vur kurtul" anlayışının galip çıkmasıyla katliamcı ekip iş başına getirildi. Bu anlamda bu ekip "vur kurtul" ekibinin yürütücü gücüdür. Tabii "vur kurtul" mantığı Kürdistan'da direnen tüm dinamikleri katliamlara uğratarak ortadan kaldırmayı esas alıyordu. Ancak Türk devletinin bu konsepti uygulamaya koyabilmesi için belli düzeyde bir hazırlığa ihtiyacı vardı. Nitekim 1993 yılı itibariyle hazırlıklarını tamamlayarak, katliam sürecini daha etkili uygulama düzeyine ulaştılar.

Bir kadın olmasına rağmen Tansu Çiller'in bu dönemde uyguladığı alçakça yöntemler dünya tarihindeki kirli sayfalarda yerini sürekli koruyacaktır. Çiller kirli yöntemlerin basit bir kuklası durumunda olması itibariyle bugün bile insanlık vicdanında lanetle anılan Hitler ve Mussolini yanındaki yerini almıştır. ABD'nin eğittiği, hazırladığı ve göreve getirdiği Çiller'in kariyer

hırsı, ona her türlü insanlık suçunu işletecek düzeyde gözünü ve yüreğini köreltmiştir. Ciddi bir siyasi birikimi olmayıp, çeteciliğin bir kuklası rolündedir. Öyle ki başbakan olduğu ilk dönemlerde çıktığı bir yurtdışı gezisinin başlangıcında Kürt sorununu İspanya'da ETA modeliyle çözebileceğini belirtmişti. Hemen akabinde Doğan Güreş müdahale ederek "Kürt sorunu diye bir sorun yoktur, sorun terör sorunudur" diyerek, Çiller'e geri adım attırtmıştı. Adeta görevinin kirli savaşın siyasetini yapmak olduğunu hatırlatırcasına uyarmıştı. Doğan Güreş, hiç kimsenin kendi sorumluluğunda yapamayacağı lanetli ve kirli yöntemleri Çiller'e yaptırtmıştır.

Hatırlanacağı üzere Kürt işadamları öldürülmeden önce, "PKK'ye yardım yapan işadamlarının listesi cebimde" diyerek, işadamlarına yönelik cinayet emrini vermişti. Yine onun döneminde devlet güçlerinin uyguladığı "faili meçhul" cinayetlerde büyük bir artış yaşanmıştı. Köy yakmalardan tutalım, işkencelere kadar Kürtler üzerinde uygulanan vahşette büyük tırmanış yaşanmıştı. Şırnak, Cizre, Yüksekova ve Lice gibi yerleşim yerlerinde "PKK baskın yaptı" yalanıyla şehirler adeta harabeye dönüştürüldü. Böyle kirli yöntemlerle savaşın sürdürülmesini aklı başında olan hiç kimse kendi sorumluluğunda kabul edemezdi. Ama Tansu Çiller hiç çekinmeden iktidar ve kariyer hırsı için kabul etmişti. Bu özellikleriyle Çiller Kürt katliamı için biçilmiş kaftandı. Tansu Çiller Türk devlet çeteleri tarafından çok iyi kullanıldı. Görevini iyi yerine getirdi. Dolayısıyla tarihte Kürtlere karşı en acımasız ve kirli yöntemleri kullanan başbakanlardan biri olarak hep lanet ve öfkeyle anılacaktır.

Zelê tasfiyeciliği

PKK öncülüğünde gelişen özgürlük mücadelesiyle Kürt halkının dirilişi gerçekleşir. Türk devleti çözüme zorlanırken, hareketimiz içinde "Ferhat kişiliği" teslimiyetçi çizgisiyle öne çıkmış ve büyük tahribatlara yol açmıştır. Bu tahribatların en derin yaşandığı ve yayıldığı alan Ferhat'ın sorumlu olduğu Zelê alanıdır. Önderlik Zelê süreci ve burada geliştirilmek istenen tasfiyecilik üzerine iki ciltlik çözümleme yapmıştır.

Güçlü bir pratik, çaba ve emek sarf edilmediği halde kendini aşırı abartma ve her şeyi kendi merkezinde görme anlayışı 1991–92 sürecinde gelişen bir anlayıştı ve erken iktidar hastalığına yol açmıştı. PKK'nin stratejisi sonuç almış, gerilla Kürdistan'da tutunmuş, halk gerillayı bir kurtuluş ve özgürlük sembolü olarak kabul etmişti. Bu gelişmeler üzerine serhildanlar başlamıştı. Serhildan sürecinin yaygınlık kazanması, tüm Kürt halkı üzerinde büyük etki yaratmış ve bu temelde gerillaya katılımda ciddi artışlar yaşanmıştı. Erken iktidar hastalığına kapılan kişilikler, ortaya çıkan başarıyı kendilerine mal etmeye başlamış ve bir anda ne oldum delisine dönmüşlerdi. Esas olarak ortaya çıkan başarı Önderlik stratejisinin başarısıydı. Ancak

erken iktidar hastalığına yakalanan komuta, somut koşulların somut tahlilini yapamadığı için genel gelişmeleri okumaktan uzak kalmıştı. Zira halk üzerinde yaratılan olumlu etkinin sözümona kendi başarılı pratiğinin bir sonucu olduğuna inanmaya başlamıştı. Bu eksende katılım yapan gençleri değerlendirmek ve ordulaşmayı geliştirmek yerine, hovardaca bir yaklaşım sergileyerek potansiyeli kör hırsları için tüketmişlerdir.

Bu dönemde bu anlayışın en çarpıcı iki örneği Ferhat ve Zeki'de görülmüştür. Her iki tip de yaşanan gelişmelerin kendi eksenleri ve çabaları sonucunda geliştiğini düşünmüşlerdir. Uyguladıkları taktiklerin çok "dahiyane" ve yaratıcı olduğundan dem vurarak, kendilerini oldukça abartmışlardır. Kendilerini Önderlik stratejisinin birer uygulayıcısı olarak görmekten de öte, başrol oyuncuları olarak değerlendirmişlerdir. Her ikisi de emek harcamadan, kendilerini en büyük emek sahibi göstermeye çalışmışlardır. Belirttiğimiz yanılgılardan ötürü özellikle 1993 döneminde her ikisi de PKK'den çok ciddi ve köklü bir kopuşu yaşamışlardır.

Ferhat'ın kopuşu erken yüzeye vurmuştu. Çünkü dış ayakları vardı. Daha önce İran ve Güneyli güçlerle ilişkilenme fırsatı bulmuştu. YNK ile direkt ilişki içerisindeydi. Bu dönemde gelişmeleri takip eden Türk özel savaşı tarafından medyatikleştirilmişti. Kişisel özellikleriyle kendisi de medyatik olmaya sürekli eğilim gösteriyordu. Aynı dönemlerde Zeki'nin de benzer arayışları vardı, medyatik olmayı çok istiyordu. Örneğin kendisiyle bir röportaj yapması için BBC muhabirini bile kaçırmıştı. Her ikisinin de medyatik olma eğilimi dahil birçok özellikleri birbirine benziyordu. Kişilik düzeyinde tutuldukları hastalık aynıydı. Ferhat'ın kopuşunun erken ortaya çıkmasının nedeni, Önderlik sahasından uzak oluşu ve YNK'nin denetiminde bulunmasıydı. Ama Zeki'nin kopuşu koşullardan kaynaklı hemen ortaya çıkmadı. Çünkü Kuzey'de bulunduğundan dolayı uygun bir ortam bulamamıştı. Bu yüzden Zeki'nin düşünsel düzeyde PKK'den yaşadığı kopuş daha sonra netleşti. Ama onun da kopuş süreci 1992–93 yıllarıdır. Hatta bu dönemde Kulp'a yakın Kelê noktasında 6 ay kalarak geliştirdiği yaşam tarzı ve ondan sonraki ruh hali bu süreçte bir biçimde devletle ilişkilenme olasılığını ciddi bir ihtimal haline getirmektedir.

Zelê süreci Ferhat'ın düşünsel düzeyde PKK'den kopuşunu netleştirmiştir. Burada sergilediği tutum tam bir tasfiyeciliktir. Abartılar üzerine kurulan bir kişilikten ibaret olduğu için, bu sefer teslimiyetine 'politik deha' kılıfını uydurmaya çalışmıştır. Güney savaşında yaşadığı teslimiyeti politik manevra olarak değerlendirmiş, hatta 'politik manevranın' partiyi kurtardığı, bunu yapmaması durumunda parti güçlerinin tümden tasfiye aşamasına geldiği ve kendisinin tasfiyeyi engellediği gibi bir hava yaratmıştır. Bazı şakşakçıların alkış tutmasıyla kendinden geçerek, kendini adeta Önderlik yerine koyacak kadar yüzsüzleşmiştir. Zaten pohpohlanmaya yatkın bir kişilikti. Basının da bu süreçte onu pohpohlaması, iç yüzünü erkenden açığa vurmasına neden olmuştur.

Bu kişi Zelê sürecinde bir nevi isyana kalkışmıştır. İsyanı Önderliğe karşıydı. Dış güçlerin özellikle de YNK liderliğinin bunda rolü fazladır. İlk başta Zelê'de 1500 gerilla vardı. 1500 gerillayı denetimde tutabilmesi için teslimiyetin teorisini geliştirmeyi esas almıştı. Teslimiyetine kılıf uydurmanın bir diğer yöntemi de Haftanin'in direnişini gereksiz gösterme tutumuydu. Çünkü Haftanin teslimiyet çizgisinin zıddı bir direniş sergilemişti. Haftanin'deki direniş çizgisini gereksiz görmesinin bir gereği olarak beni ve Cuma arkadaşı hedeflemeye başlamıştı. Haftanin komutanlığını ve Haftanin'deki direnişi hedeflemesine karşı, Haftanin'den Zelê'ye giden yapının direnişi sahiplenmesi ve Ferhat'a karşıt bir duruş geliştirmesi üzerine bu kez Xakurke-Haftanin çelişkisini yaratmıştır. Örgüt içerisinde Haftanin-Xakurke çelişkisi bilinçli olarak bu kişi tarafından geliştirilmiştir. İlk başlarda bu çelişkiden benim haberim bile yoktu. Ancak sonbaharda gelen grupların aktarımıyla öğrenilmiştir.

Bu arada kendisinin Güneylilerle yaptığı görüşmeler çerçevesinde Güneyli güçlerin bir birliği gelip Mêrgeşîş'e yerleşti. Mêrgeşîş bölgesi güçlerimizin hareket sahası olup Kuzey'le bağlantı, gidiş geliş için önemli bir yerdi. Bu yeri bırakmaları için uyarı yapıldı. Uyarıyı dikkate almadıkları için 32 kişilik bu peşmerge birliği güçlerimiz tarafından silahsızlandırılmıştı. Bu unsur bu olayı da kendisine karşı yapılmış gibi göstererek sorun yaptı ve teşhir faaliyetlerini daha da arttırdı. Esas itibariyle çelişkisi Haftanin'le veya benimle değil, Önderlik ve Önderlik çizgisiyle ilgiliydi. Sonradan Haftanin ile geliştirdiği çelişkinin göstermelik olduğu, aslında Önderlik çizgisine bir karşıtlık pozisyonunda bulunduğu, hatta kendisini adeta ikinci bir Önderlik gibi dayatmak istediği açığa çıkmıştır.

Önderlik benimle yaptığı bir telsiz konuşmasında bu kişinin bizler hakkında söylediklerinin gerçeği yansıtmadığı, kendisinin ve bizim pratiğimizin her şeyi açığa çıkardığı yönünde değerlendirmeler yaptı. Hakikaten de herkesin pratiği onun aynası olup, gerçeğini açığa vuran en iyi imtihan sahasıdır. Bu dönemde de bu gerçek çarpıcı bir biçimde pratiğe yansımıştır.

Anlaşıldığı üzere Zelê süreci örgüt üzerinde çok boyutlu tahribatları geliştirmiştir. Güçleri birbirine kırdırtma, örgüt çizgisi ile bütünleştirmeme, çeşitli biçimlerde dejenere ederek içini boşaltma gibi yaklaşımlarla gücü hazırlamamanın süreç üzerinde birçok olumsuz etkisi olmuştur. Hem bir tasfiye çizgisi olarak örgütü bozmaya, hem de oradaki gerillaları örgütten uzaklaştırmaya çalışmıştır. Önderliğin geliştirdiği müdahalelerle güçler zor bela Zelê'den çıkarılıp diğer alanlara düzenlenmiştir. Ama Zelê güçlerinin iyi hazırlanamamasından kaynaklı gelişen yıpratıcı durumun sonuçları pratiğe oldukça yıkıcı yansımıştır.

Özellikle "Haftanin'den gelmişler" diye değerli bazı arkadaşların haksız yere sorgulamalara tabi tutulması yoldaşlığı zedeleyen sonuçlara yol açmıştır. Savaşta kahramanlığıyla kendini ispatlayan Şehit Ahmet Rapo ve Önderliğe yönelik gerçekleştirilen uluslararası komployu protesto etmek

amacıyla Moskova'da bedenini ateşe veren Şehit Tayhan arkadaşların o zaman soruşturma süreci ve ağır koşullarda tutulması gibi birçok olumsuz pratikler yaşanmıştır. Önderliğin geliştirdiği müdahale ve aldığı tedbirler vasıtasıyla daha fazla tahribat yaratmasına engel olundu.

Aynı dönemde Zelê'de yapılan kadın kongresi de Ferhat tasfiyeciliğinin vardığı boyutları göstermesi açısından önemlidir. Önderlik, bu kongreyi kabul etmemişti. Çünkü Önderlik çizgisiyle çelişen bir kongreydi. Ferhat'ın bu kongre ile hedeflediği tümüyle kendi anlayışına uygun tarzda bir kadın yapısını şekillendirmekti. Hatta Zelê'de şekillendirilen bazı tipler daha sonra örgütün başına bela olmuş ve örgütle hiçbir zaman bütünleşmemişlerdir. Bazıları da Ferhat'a karşıtmış gibi görünse de özünde ortak noktaları daha fazlaydı. Ortak noktaları ise örgüt karşıtlığıydı. Daha sonraki pratiklerinin de gösterdiği gibi örgütle bütünleşmediler. Bunun en çarpıcı örnekleri Sewra ve Peyman'dır. Bu iki tip bütün çabalara ve verilen değere rağmen örgütle bütünleşmediler. Önderliğin bütün düzeltici ve rol verme çabalarına karşın bunlar örgüt çizgisinde yürümemede ısrarlı davrandılar. Çünkü enjekte edilen zehrin düşünce ve duygu üzerinde yarattığı tahribat örgüt karşıtlığı temelinde derin olmuştur.

Bu dönemde Zelê tasfiyeciliğinin uğraştırıcı pratiği ve Zeki unsurunun Amed'de özellikle 1993 ortalarından sonraki süreçte arkadan hançerleyen, geriye çektiren durumuna karşın, gerilla temposundaki yükseliş devam etmiştir. Gerilladaki yükseliş örgüt sistemine de yansımış, daha derli toplu örgütsel bir sistem gelişmeye başlamıştır. Botan'da hareketli tabur kurulmuş, birçok eyalette bölük ve tabur sistemi geliştirilmiştir. Aynı zamanda kadın gücü de başta takım, daha sonra ordulaşma kararıyla birlikte bölük sistemine geçmişti.

Özcesi, 1993 yılının sonbaharında Zelê'deki kadın kongresi Önderlik tarafından reddedilmiş, Zelê yönetimi soruşturmaya tabi tutulmuş, bu arkadaşlardan bir kısmı Botan'a gönderilerek soruşturmaları orada devam etmiştir. Aynı zamanda Zelê'deki kongrenin başarısız olması nedeniyle savaş sahasında kadın örgütlenmesine ağırlık verilmesi ve Önderliğin verdiği perspektif ile Botan'da savaş içerisinde kadın ordulaşmasının çalışmaları başlamıştır.

Kadın özgürlük çizgisine yaklaşım

Önderliğin toplum içerisinde bilincine vardığı ilk çelişki cinsler arası çelişki ve eşitliksizliktir. Çünkü çok küçük yaşlarda bu çelişkiyi yakalamış ve giderek gelişen düşüncesinin ana ekseni konumuna getirmiştir. Hareketin gelişim sürecinde kadına önemli bir yer verme tutumu ön plandadır. Yine Önderliğin Fatma ile yürüttüğü mücadeleden çıkardığı dersler kadın hareketinin gelişimi ve kadın çizgisinin somutlaşmasına kadar gitmiştir. Önderlik

kadın özgürlüğü konusunda tarihsel, toplumsal yeni bir bakış açısı geliştirmiştir. Bugün kadın aleyhinde ortaya çıkan adaletsiz statüyü ortadan kaldırmak gerektiğini ısrarla belirtmiş ve bunun için kadın özgücüne dayalı, kadın gücünü açığa çıkaran ve kadını iradi bir güç haline getiren örgütsel bir oluşumun aciliyet arz ettiği tespitini yapmıştır.

İnsanlığın toplumsal özü kendine yabancı bir düzeye getirilmiştir. İnsanlığı, toplumsallığı ve değer yargılarıyla bütünleştirmek isteyen iddialı bir hareket önce erkek egemenlikli zihniyet tarafından kadının içine düşürüldüğü köleliği parçalamakla işe başlamalıdır. Çünkü doğal toplum gerçekliği ve özlü değerleri kadının düşürülüşüyle kaybedilmiştir. Kaybedileni kaybedilen yerde aramak pekala bir başlangıç olabilecektir. Bu anlamda kadın-erkek arasındaki eşitsizliğe yol açan erkek egemenlikli zihniyet ve yaklaşımı aşmak gerektiği tespitinden hareketle, Önderliğin kadın çizgisini kapsamlı bir biçimde ele alma süreci adım adım gelişmiştir.

Önderlik öğretisinde bugün teorisi sistemleşen, kapsamı genişleyen kadın özgürlük projesi 1988–89–90 süreçlerinde somutluk kazanmıştır. Sosyalizm, parti-iktidar gibi olgular üzerinde çözümlemeler geliştirilmiş, özellikle kadın özgürlüğü üzerinde daha ayırt edici çizgiler açığa çıkarılmıştır. Mesela 1989 yılında kadın sorunu ve özgürlüğü çelişkisini çözüme kavuşturma kabilinden pratik bazı düzenlemeler gündeme girmişti. O dönemde askeri sahada kadının ayrı takımlar oluşturma perspektifi vardı. Hatta o zaman Önderlik sahasından savaş sahasına giden bazı bayan arkadaşlara böyle bir rol de biçilmişti. Takım oluşturma, takım halinde hareket etme, iradeli, kendi kendini yöneten ve yürüten bir güç olma perspektifi verilmişti.

Fakat Dörtlü çete anlayışı tüm örgüt yapısında olduğu gibi, kadın iradesi üzerinde de büyük tahribatlar yaratmıştır. Erkek egemenlikli feodal zihniyetin baskı ve iradesizleştirme tavrına maruz kalması, kadının örgüt içerisinde erkenden bir güç olmasını engellemiştir. Bunda geri toplumsal zihniyetin şekillendirdiği erkeğin çarpık bir kişiliğe bürünmesinin payı büyüktür. Erkeğin bütün geri zihniyet ve yaklaşımlarına rağmen kadın, savaş sahasında gösterdiği pratik ve tutarlılıkla kendini ispatlamıştır. Özellikle ilk gerillalaşma sürecinde Besê, Havva, Sultan, Çiçek, Saadet ve Azime gibi arkadaşlar başta olmak üzere yüzlerce kadın militan, savaş sahasında gösterdikleri direnişle küllerinden yeniden doğan kadının destansı mücadelesini başlatmışlardır.

Belleklerde anısı halen taze olan Berivan arkadaşın tanrıça edasıyla geliştirdiği pratikle şehadete ulaşması kadın özgürlük çizgisini tüm topluma taşırmıştır. Özellikle 1989–90 süreçlerinde yoğunlaşan kadın faaliyetleri ve bunun halkımıza ve kamuoyuna yansımasıyla beraber gerçekleşen direnişler kadın katılımında büyük bir patlama yaptırtmıştır. Bu eksende 1990'dan başlamak üzere 1991–92 yıllarında kadınlar gerillaya yoğun katılım yapmaya başlamışlardır.

Kadın katılımında yoğunluk yaşanmasına rağmen erkeğin geri, egemenlikli yaklaşımı bu potansiyelin doğru değerlendirilmemesine yol açmıştır. Kuzey sahasında kadının önünde tıkaç rolünü Zeki oynamıştır. Zeki'de somutlaşan bu anlayış çok tehlikeli sonuçlar doğurduğu kadar, örgütün çizgisini de sapmaya uğratmıştır. Geri erkek anlayışının yarattığı egemenlikli bakış açısı kadının enerji ve potansiyelini örgüte akıtmayı engellemiştir. Bu anlayışa esas olarak zaaflı erkek anlayışı demek daha doğru olacaktır. Zeki şahsında ortaya çıkan yaklaşım, egemenlikli ve zaaflı duruşun iç içe geçerek ucube bir anlayışı doğurmasıdır. Bu anlayışın somut olarak yansıma bulduğu yaklaşım, "kadın askeri sahada yapamaz, siyaset yapabilir, örgütsel çalışmalarda yer alabilir, ama gerilla olamaz" eksenindedir. Ona göre askeri çalışmalar "heybet" gerektiren özelliklerle yüklüydü. Kadında ise "heybet"li bir duruş ve davranış bulunmuyordu vb teoriler oluşturmuştu. Aslında geliştirdiği bu vb teoriler zaaflı durumunu kamufle etmeye yönelikti. Zeki öylesine ileri gitmişti ki, bu bakış açısını cihaz tartışmalarına da yansıtmaktan çekinmiyordu. Gizli değil, zaman zaman propagandasını yaptığı için diğer eyaletlerin kadın anlayışı üzerinde de etki yaratmıştı. Telsiz tartışmalarında bu anlayışın doğru olmadığına dair belirtilen görüşler de vardı. O süreçte bulunduğumuz alanda bu tür görüşlere karşı tavırlar geliştirilmişti.

1992–93 yıllarında Zeki, ordu içerisinde böyle bir kadın çizgisi geliştirmeye çalışmıştır. Bu anlayışın bir sonucu olarak Kuzey'den katılım yapan bayan yapısının önemli kısmını "örgütsel çalışma yürütme" adı altında İzmir vb yerlere göndererek ordudan uzaklaştırmış ve gönderdiği bayanların çoğu kısa zamanda yakalanmışlardır. Bu arkadaşlardan hareketten kopmayanların birçoğu yeni yeni cezaevlerinden çıkmaktadırlar.

Garzan eyaletinde de aynı yaklaşım izlenmişti. Daha doğrusu Zeki'in ektiği anlayış tüm Kuzey sahası dediğimiz Amed, Garzan, Erzurum ve Dersim eyaletlerinde yayılmıştı veya en azından etkisi olmuştu. Bu anlayış geliştirilmeseydi, kadının daha kalabalık gruplar halinde gerillaya katılım sağlaması kaçınılmazdı. Bu nedenle Kuzey eyaletleri bu anlayışın etkisiyle kadınları saflara almamışlardı. Kadın katılımları bu yüzden genelde Güney sahalarına yapılmaktaydı. Botan, Zağros ve Güney sahasında kadın katılımları gerçekleşiyordu. 1992 Güney savaşına kadar varlığını sürdüren Xakurke karargahı da kadın katılımına karşı çıkmıyordu ama bir savaş gücü olarak ele almaktan çok, kadına geri cephede tutulması gereken bir güç gibi bakma durumu vardı.

Kaynağını klasik erkek egemenlikli anlayıştan alan, kadını bir savaş gücü olarak görmeyen bu anlayış 1993 yılında da devam etmiştir. 1993 yılında birçok bayan arkadaş gerillaya katılım sağlamak üzere Amed'e, Garzan'a gitmiş, geri çevrilince tekrardan gelip Botan'da veya Güney alanlarında saflara katılmışlardır. Tabii birçoğunun vazgeçip geri gittiği de bir gerçektir. Bundan dolayı 1993 yılına gelindiğinde kadın gerilla yapısı daha çok Botan ve Zağros'ta bulunmaktaydı. Zaten 1993'ün sonuna

doğru Botan ve Zağros eyaletleri birleştirilmiş, Güney sahası adı altında tek bir karargah olarak örgütlendirilmişti. Bu dönemde diğer eyaletlerde kadın gücü ya yoktu, ya da bir grup şeklinde az sayıda bayan arkadaş bulunmaktaydı. Aynı dönemde Botan-Behdinan sahasında 1300 civarında kadın gerilla gücü bulunmaktaydı.

Önderliğin daha 1989'da verdiği perspektiften hareketle Haftanin'de 1992 yılında ilk defa bağımsız kadın takımı oluşturuldu. Daha sonraki dönemde Garzan'da şehit düşen Dilan Derik arkadaş bu takıma komuta ediyordu. 1992 Güney savaşında Haftanin'e yapılan ilk saldırıyı bu bayan takımı karşıladı. Güneyli güçler ilk saldırıyı bayan takımının bulunduğu Borselê boğazına dönük gerçekleştirmişlerdi. Aynı anda başka yerlere de saldırı yapmışlardı, fakat buralarda bulunan arkadaşlar çatışmaya girmeyerek geri çekilmişlerdi. Ama Borselê boğazında bulunan bayan takımı geri çekilmeden önce çatışmaya girmişti. Haftanin cephesinde 1992 Güney savaşının ilk şehidi olan Çiğdem arkadaş bu çatışmada şehit düştü. Bu dönemden sonra Haftanin ve Botan'da bayan takım örgütlenmesi giderek geliştirilmişti. Aslında bu bir denemeydi. Kadın gücünün Güney savaşında gösterdiği bu kararlılık ve cesaret bizlerde savaşta kadına karşı güvenmeyi ve örgütlenmesine önem vermeyi daha da güçlendirmiştir. Kendim için bu deneyimin önemli sonuçlar ortaya çıkardığını söylemek mümkündür.

Öncesinde Xakurke'de de ayrı bir kadın oluşumu gelişmişti. Fakat bu alanda küçümseme tarzı hakimdi. "Kızıl ordu" vb isimler takılarak, küçümseyici tutumlarla bir savaş gücü olmaktan çok, geri cephede tutulması gereken bir güç olarak değerlendiriliyordu. Buna rağmen kadın gücünün Güney savaşında en çok direnen bir güç olduğu pratikte kanıtlanmıştır. Bu direnişin zirveleşen ismi olarak şehit Beritan (Gülnaz Karataş) arkadaş, alan yönetimindeki geri anlayışlara rağmen kadın direnişinin sembolü olmayı başarmıştır. Beritan arkadaşın direnişteki tutumu bu yönüyle de çok anlamlıdır. Teslimiyete ve geri anlayışlara karşı direnişi temsil ederek sembolleşmiştir. Xakurke yönetimindeki bu küçümseme anlayışının olduğu gibi Zelê'ye taşınması temelinde bilinen kadın kongresi gerçekleşti. Uzun bir dönem örgütü çok uğraştıran, tasfiye etmeye yeltenen "sosyal reform" ilk olarak Zelê sürecinde gündemleştirilmişti.

Kadın hareketine yaklaşım konusunda 1993 yılına kadar pratikte üç ayrı yaklaşım açığa çıktı. En tehlikeli anlayış Zeki'in geliştirdiği "kadın orduda olamaz, ordudan çıkarılmalı" yaklaşımıdır. Hatta bu görüşünü cihazdan okuma yoluyla otuz sayfalık bir raporla Zelê'de gerçekleşen kadın kongresine de sunmuştu. Tabii kadın kongresi Zeki'in bu düşüncelerini kabul etmedi ama ciddi bir çözümlemesini de yapmadı. Çünkü Zelê'de gerçekleşen kongrenin de kendisine göre oluşturduğu bir çizgisi vardı. Bu kongre, kadını ordudan çıkarmaya gerek yok, geri cephelerde kalabilir gibi sosyal reform türünden bazı evlilik kurallarını geliştirme tutumunu öne çıkarmıştı. Bu vb

anlayışlarla bir nevi erkek egemenlikli zihniyet ve geleneksel klasik kadında ısrar etmenin teorisi oluşturulmuştu.

Bu iki anlayışın yanında bir de Botan-Behdinan'da gelişen bir anlayış vardı. Botan-Behdinan'da gelişen anlayış, kadını erkekleştirme anlayışıdır. "Kadın orduda kalabilir, hatta en keskin yerlerde yer alabilir. Erkekten geri kalan yönü yoktur, kadın da erkek gibidir, erkeğin yaptığını kadın da yapabilir" tutumu kadını erkeğe benzetme anlayışı biçiminde şekillenmiştir. Bilindiği üzere ordu, iktidarın en büyük aracı durumundadır. Çünkü erkek, orduya dayanarak iktidar aracını ele geçirmiş ve kadını düşürmüştür. Dolayısıyla kadın da ordunun her cephe ve kadamesinde yer alarak güç olmalı ve içine düşürüldüğü cendereden çıkmalı yönündeki değerlendirmelerle kadının askerleşmesi savunulmuştur. Ama ideolojik temelini oluşturmadan, kadın cinsinin özgünlüğü ve duygusal zeka gerçeğini göz önünde bulundurmadan, özgürlükçü özünü derinleştirmeden geliştirilmek istenilen bir askerleşmedir. Botan-Behdinan'ın bu anlayışı daha sonra "erkek karikatürü" anlayışı olarak Önderlik tarafından değerlendirilmiş ve çözümlemeye tabi tutulmuştur. Kuşkusuz ki, bu çizgi de Önderliğin çizgisi değildir.

Önderliğin çizgisi, kadın cinsinin yeteneklerini açığa çıkarmak, eşit, özgür bir bakış açısı ile kadını bu temelde iradeleştirmektir. Kadın cinsi olarak iradeleştirme, komutanlaştırma istemi belirgindir. Önderliğin kadın özgürlük çizgisi budur.

Botan-Behdinan'da erkek karikatürü yaklaşımı gelişmiş olsa da, dışlanmaması kadının savaş sahası içerisinde hem de en ön saflarda yer almasına yol açmıştır. Bütün birliklere düzenlenerek, savaşın bütün sahalarında yer almıştır. Her ne kadar "erkekleşme" biçiminde yanlış bir gelişme durumu olsa da, kadının kendine güvenini sağlama ve erkek karşısında güç olma durumunu geliştirmesi açısından belli bir rol oynamıştır. Bu pratikte çok değerli arkadaşlar kahramanca direnerek şehit düşmüşlerdir. Başta Adalet, Zınarin, Besê Dersim gibi arkadaşlar olmak üzere çok değerli bayan arkadaşlar en ön cephede savaşarak şehit düşmüşlerdir. Yine bu sürecin zorlu pratiği daha sonra şehit düşecek olan Zelal, Agiri ve Sorxwin gibi yüzlerce kadın komutanı şekillendirmiştir. Bu pratik kadın açısından bir öz güven kazanma ve kendini kanıtlama sürecinin gelişmesine zemin sundu. Zaten kadın ordulaşması biraz buna dayanarak gelişmiştir. Çünkü daha önce, bir "yığın" gibi değerlendirilmekteydi. Yığın anlayışıyla bölük sistemine kavuşsaydı bile bir ağırlık olarak görülmekten öteye gitmesi beklenemezdi. Kadın militanlar savaş sahasında gösterdikleri pratik ve kahramanca direniş ile ağırlık olmadıklarını kanıtlamış, böylece bir savaş gücü olduklarını göstermişlerdir. Kadın ordulaşması bu eksende gelişme kaydetmiştir.

Önderlik, kadının savaş sahasındaki pratiğini görmeden, gerilladaki rolü üzerine net ve kesin vurgular geliştirmemiştir. Savaş sahasındaki durumunu, duruşunu öğrenmek için sürekli bizden görüş istiyordu. Savaş konusunda

kadını da katalım biçimindeki duygusal yaklaşımdan ziyade gerçekçi bir yaklaşımı esas alıyordu. Kadının savaş yeteneğinin gelişmesinde ve özgürlük mücadelesinin bütün boyutlarıyla toplumsallaşmasında kadının rolüne işaret ediyordu. Bunun için objektif bir yaklaşımla esas olarak, kadının bir savaş gücü olup olmayacağını pratikte sınadı. Kadının özellikle 1992 Güney savaşı ile 1993 pratiği boyunca savaşta gösterdiği fedakarlık onun savaşta sadece sıradan bir asker değil, savaşı derinleştiren bir güç olduğunu netleştirdi. Bu temelde kadının iradeleşmesinde, güç olmasında ve özellikle savaşın topluma yansımasında, savaş içinde değişim dönüşümü yaşayan ve yaşatan bir güç olduğu yönünde değerlendirmeler yaptı. Önderlik, daha çok ideolojik boyuta ve kadının erkeğin gölgesinden çıkarak iradeleşmesine önem veriyordu. Özellikle savaşta gücünü kanıtlayan kadının erkek egemenlikli sistemi aşarak, toplumsal bir öncü ve sürükleyici bir güç olacağını hep düşünüyordu.

Bizim yaklaşımımız derin bir ideolojik bakış açısına dayanmasa da, Önderliğin perspektiflerini pratikleştirmek adına kadının bir savaş gücü olması için zemin açma, rol biçme ve savaş sahasında gücünü açığa çıkarmaya olanak sunma biçimde olmuştur. Tabii bizim bu tutumumuz Önderliğin bakış açısından esinlenme sonucudur. Derin bir ideolojik çözümlemeye dayanmasa da gücüne inanma durumu vardı. Bu nedenle Önderlik kadınla ilgili gelişmeleri sürekli bizden bilgilenerek perspektifler veriyordu. Kasım 1993'te Önderlik telsiz üzerinden Botan alanındaki kadın yapısının ayrı askeri sistemle örgütlendirilmesinin perspektifini bu temelde verdi. Verilen perspektif, kadın gücünü takım ve bölük düzeyinde örgütlülüğe kavuşturma eksenindeydi. Askeri sahada ayrı bir sistem düzeyinde örgütlülüğünü geliştirirken bu sefer kadın gücünün komutasını oluşturmada bazı zorlanmalar yaşandı. Özellikle Behdinan alanında bu zorlanma daha ciddi boyutlardaydı. Botan'dan kadın komuta istedikleri için eleştirilmişlerdi.

Bu temelde 1993 yılında kadın ordulaşmasının önemli bir temeli oluşarak kadın hareketinin gerilla saflarında ciddi bir gelişmeyi yaşamasının zemini şekillenerek gelişti. Kadın ordulaşmasında 1993'te yaşanan bu gelişmeyle 1994 yılında Botan'dan tüm Kuzey eyaletlerine takımlar halinde kadın gücü kaydırıldı. Kadın ordulaşması pratik içerisinde bütün sahalarda 1994 yılından sonra gelişim kaydetmişti. 1995 baharında yapılan I. YAJK Kongresi ardından ise tüm eyaletlere yeniden düzenlemeler yapıldı.

1993 yılında uygulanan savaş tarzı

1993 yılında ateşkesin bozulmasından sonra her tarafta Türk ordusu tarafından askeri operasyonlar başlatıldı. Buna karşı gerilla da öncekilere nazaran daha etkili bir eylemsellik sürecini geliştirdi. Gerilla yoğun eylemsellikler geliştirmesine rağmen taktik yaratıcılığı pek uygulamadığı için bu

durum hedeflediği açılımı yapmamasına neden olmuştur. 1992 pratiği sonrasında yapılan yargılama kısmen düzeltici rol oynamışsa da, eski tarzı tam aşamamıştır. 1993 sürecinin temel savaş tarzı sabit hedeflere yönelik yapılan eylem türleri, yol kesme ve yer yer baskınlar biçiminde gelişmiştir.

Bu dönemde Botan'da hemen hemen vurulmayan düşman tepesi kalmamıştı. Diğer eyaletlerde de benzer bir yoğunluk söz konusuydu. Türk ordusu gerillanın gelişen bu saldırı dalgalarından korunmak için askeri taburların güvenliğini sağlayan bütün tepeleri boşaltmıştı. Taburlar güvenlik tepelerini bıraktıktan sonra yol kesme eylemlilikleri daha fazla öne çıktı. Bunun yanında bazı yerlerde şehir baskınları geliştirildi. Ama bu şehir baskınları yaratıcı taktiklerle geliştirilmediği için, savaş taktiği üzerinde olumlu bir etkisi olmadı. Türk devleti daha sonra sabit hedef konumunda bulunan karakol vb yerleri tel örgüler, mayın, termal kamera, tank vb araçlarla donatınca bu taktik yaklaşım da tıkandı. Bu dönemde her ne kadar eylemsel düzeyde bir hareketlilik ve gelişme yaşanmışsa da, 1993 pratiğinde sergilenen taktik yaklaşım klasik Kürt savaş tarzının bir devamı niteliğinde olmuştur. Gelişen tüm olumsuzluklara rağmen bu dönemde taktik açılımda geçen yıllara oranla belli bir düzey tutturulmuştur.

Zira birçok yol hattı gerilla denetimine girmiştir. Şırnak-Eruh, Hakkari-Beytüşşebap, Şırnak-Uludere ve Van-Hakkari yolları, yine Dersim'de çevre yollarının çoğunluğu, Amed'de bir kısım yol hattı çoğunlukla gerilla denetimine girebilmekteydi. Hakeza diğer eyaletlerde de benzer durumlar yaşanmaktaydı. Sabit hedeflere yönelik gerçekleşen eylemlerde bir artış olmasına rağmen gerilla savaşını üst bir aşamaya taşıyacak olan hareketli savaş kabilinde bir ilerleme gelişmemişti.

Başta Garzan olmak üzere bazı yerlerde tek tek de olsa adeta Dörtlü çete dönemini çağrıştıran eylemler gelişti. Yer yer hedeflerin doğru tespit edilememesi sonucu sivil kayıplar yaşandı. Özellikle Dersim eyaletinde Madımak oteli katliamına "misilleme" olsun diye Erzincan'a bağlı Türk kökenli faşist bir köyün vurulması olayı yaşanmıştı. Ardından aynı yörede başka bazı sivil hedeflerin de vurulması bize zarar vermişti. Bu pratik sonucunda Erzincan, Tercan vb alanlardaki tüm Türk köyleri silahlandırıldı. Dönemin iktidarı tam bir özel savaş ekibi olduğu için tüm gücüyle şovenizmi geliştirmek istemekteydi. Köylerdeki sivil faşistlere yönelik yapılan eylemler, özel savaş ekibinin şovenist dalgayı yükseltme taktiğinin başarı kazanmasına ve birçok yerde bu kesimlerin hareketimize karşı bir pozisyon içerisine girmesine neden olmuştur.

Yine Dersim'de Türk soluna bağlı kimi gerilla gruplarına karşı yanlış yaklaşımlar geliştirilmiştir. Bunlar tamamen yerel düzeyde ve dar bir bakış açısıyla gelişen yanlış pratiklerdir. Özellikle Ekrem gibi kişiliklerin bu tür pratiklerde rolü fazla olmuştur. Halbuki Önderliğimiz ve hareketimiz mümkün olduğu kadar Kürdistan ve Türkiye dağlarında gerillanın geliş-

mesi için çaba harcıyordu. Örgüt ayırımı gözetmeden gerillayı geliştirmek isteyen her grup veya örgüte koşulsuz destek sunmak bir prensipti. Kaldı ki o dönemde Türkiyeli arkadaşlardan oluşan DHP (Devrimci Halk Partisi) örgütlenmesi oluşturulmuştu. Türkiye'de DHP'ye bağlı bir gerilla hareketinin geliştirilmesi için çaba harcanmaktaydı. Yine TDP'den (Türkiye Devrim Partisi) bir grup Cudi'de eğitilmişti. Bu grubun eğitilmesi için her türlü destek ve olanağı sunmuştuk. Çünkü PKK'nin amacı Türkiye devrim hareketinin gelişmesine imkan vermekti. Türkiye'de gerilla hareketini başlatmak, Mahirlerin, İbrahimlerin, Denizlerin yapmaya fırsat bulamadığı bir görevdi. Bu nedenle eğer birileri bu görevi yapmaya kalkıyorsa biz buna sadece destek sunabiliriz. Hareketimizin politikası ve pratiği böyleydi. Hiç anlaşılmadık bir biçimde PKK'nin politikasına ters bir çatışmanın zaman zaman bazı sol güçlerle Dersim'de yaşanması oldukça düşündürücüdür. Bu pratiklerden de anlaşıldığı gibi o dönemde bir biçimde Dörtlü çetenin tasfiyeci ruhu Dersim'de dolaşmaktaydı. Dersim'deki tasfiyecilik o kadar derinleştirilmiştir ki, yürüttüğü psikolojik savaş ve boşa alma ile Dr. Baran arkadaşın kendisini vurmasına kadar işi vardırtmıştır. Dersim ve Garzan başta olmak üzere yer yer bazı eyaletlerde bu tarzın pratik örnekleri görülmüştür. En belirgin yönü doğru hedef seçmemek, gücün enerjisini boşa harcamak ve kayıplara yol açmaktır.

Dersim'de gerçekleşen çeteci pratiğin sorumlusu olduğunu bildiğimiz bazı kişiler var ki, en acımasız çete tarzı uygulamalarına ve bu kadar sivil insanları hedeflemiş olmalarına rağmen bugün çok demokrat, insancıl kesilmeye başlamışlardır. Bu hareket içerisinde en zorba uygulamaları geliştiren, çetevari pratikler uygulayan, bu eksende hareketi zorlayan tiplerin sonradan insancıl kesilmeleri tam bir sahtekarlık örneğidir. Şimdi ikiyüzlüce insanlık değerleri ardına sığınmalarıyla kimseyi kandıramazlar.

1993 yılında çizgi dışı uygulamaların en yaygın görüldüğü yerlerden birisi de Mardin'dir. Mardin'de çok güçlü ve derin bir yurtseverlik anlayışı vardır. Kemal, Cemal ve Selman arkadaşların Şıkestun direnişi hala dillere destandır. Bu üç arkadaşla temeli atılan direniş süreci büyük kazanımlar ortaya çıkarmıştır. Güçlü direniş geleneği yanında tasfiyecilik de bir düzeyde açığa çıkmıştır. 1991'de Edip ve Elif unsurlarının geliştirdiği tasfiyeciliğin yarattığı tahribatla beraber Agîdê Kaso'nun çeteci pratiği harekete büyük zarar vermiştir. Bu sürece müdahale amacıyla bir grupla birlikte K. Ömer arkadaş alana gönderilmişti. Giden arkadaşlar yaratılan tahribatları düzelteceklerine kontravari anlayışa zemin sunarak, tahribata ortak olmuşlardır. Bunun üzerine hareketin talimatıyla bu alana Botan eyaleti üzerinden müdahale gerçekleşmiştir. Yapılan müdahale ile Mardin bölgesindeki bütün komuta kadrosu çekildi. 1993 yılında bu alana sorumlu olarak Serhat atandı. Serhat'ın gidişi ile beraber tasfiyeci kontravari sürecin önü alınmış ama farklı bir olumsuzluğa yol açmıştı. Çünkü bu Serhat denilen kişinin ilginç bir mahareti de gittiği yeri kurutmaktı. Bunu

nasıl becerdiği, bir alanı nasıl bu kadar ruhsuzlaştırdığı özel olarak incelenmesi gereken bir husustur. Bunda bizim de rolümüz vardı ve benim için bir özeleştiri konusudur. Alanın büzülüp, daraltılmasını zamanında görmeme vardı. Daha çok, değişeceğine yönelik bir inanç beslendi. Bunun için de hep zaman verildi. Ama bu tutum sonuç alıcı olmadı. Pratikteki daralma ve kurutma gittikçe derinleşti. O dönemdeki kontravari ve tahrip edici pratiğin önüne geçilmişti. Fakat yerine konulan gelişme değil, değişik bir daraltma ve tahrip biçimiydi. Özellikle halka ve yapıya dönük olumsuz uygulamaların önüne geçilmişti. Ama tahribatları gideren ve geliştiren bir pratik yaşanmamıştı. Önceki yönetimin çekilmesiyle 1994 yılında kurulan mahkeme ile Mardin alanının geniş bir yargılaması yapılmıştı. Yargılama eyaletin sorunlarını aşmada bir zemin sunmuştu fakat pratiği gerçekleşmemişti.

Bu dönemde eyaletlerin tümüne güç aktarımı yapılmış ve gerilla Kürdistan'ın her bölgesine yayılmıştı. Güç yoğunlaşmasının geliştiği alanlardan biri de Serhat eyaletiydi. Zelê'de biriken güçlerin önemli kısmı İran üzerinden Serhat eyaletine aktarılmıştı. Bu dönemde savaş sanatından anlamamanın en somut örneği Serhat eyaletinde yaşanmıştı. Güç sayısı bakımından adeta Botan'la yarış esas alınmıştı. Normal bir gerilla tarzıyla en fazla 200–300 civarında bir gerilla gücünün üstlenebileceği Serhat eyaletine 900 gerilla aktarılmıştı. Bu pratiğin sahibi yine Ferhat'tı. Serhat eyaletini kendisi için çıkış sahasına ve güç gösterisine dönüştürmeye çalışmıştı. Oysa savaş ciddi bir iştir, bu nedenle ciddi komutan olmayı gerektirir. Savaşa ateşten bir gömlektir denilir, yani ateştir, oynarsan yakar. Savaşı kuralına göre yürütmek lazımdır. Maalesef bizim yürüttüğümüz savaşta duygular, bireysel kaygılar, yarışlar, çekişmeler sürekli öne çıkmıştır. Bundan dolayı çok ciddi gedikler açılmış, açılan gediklerden dolayı kayıplar verilmiştir. Ferhat, savaşın ciddiyetinin farkında değildi. Bu sebeple Zelê'deki bütün seçme güçleri Serhat'a göndermişti. Hatta daha önce Haftanin'de bulunan savaşkanlığı ile öne çıkmış Yusufê Sersipî vb birçok komutanı da seçerek Serhat'a göndermişti. Bu vb yanlış tutumların yanı sıra diğer eyaletlerle yarışma havasıyla habire güç sayısını arttırmıştı.

Oysa Serhat'ın arazi yapısı o kadar kişiyi kaldıramazdı. Haddini aşan düzeyde güç aktarmanın sonu cinayet olur. Serhat eyaletinde bu anlayış sonucunda ciddi bir güç birikirken, diğer eyaletlerdeki güç birikimi biraz da kendiliğinden olmuştur. Dönemin yaygın hastalığı olan erken iktidar hastalığının bunda rolü fazladır. Çünkü erken iktidar hastalığıyla sürece yaklaşım, savaşın gerçekliğini göz ardı etmeyi beraberinde getiriyordu. Gerçek anlamda bir savaş komutanlığı, savaş kurmaylığı gelişmediği için nerede ne kadar güç biriktiyse öyle kalmaya devam etmiştir. Halbuki stratejik saldırı döneminde bile bazı alanlara bu kadar güç yığılamaz.

Serhat eyaletindeki tüm bu taktik dışı ve savaş gerçekliğine aykırı tutumlara rağmen eyaletteki güçlerimizin kahramanca direnişleri ve çarpıcı eylemleri

de olmuştur. Şehit Ali Dırêj, Piro (Turgut Yıldız) ve Mardinli Şehit Rojhat arkadaşların sorumluluğunda çok önemli eylemsel süreçler yaşanmıştır. Özellikle 1993'te Digor'da 15 Ağustos kutlamalarına devlet güçlerinin elliyi aşkın yurtseveri şehit etmesine misilleme olarak Iğdır-Aralık'a bağlı Sultantopu taburuna karşı yapılan elliyi aşkın silahın kaldırıldığı eylemler gibi sonuç alıcı eylemler yapılmıştır. Yine Kafirköy karakol eylemi gibi çarpıcı baskın eylemler olmuştur. Bu tür eylemlerle eyalette çeşitli taktik açılımlar yapılmış olsa da, alanın koşullarının doğru değerlendirilmemesi neticesinde büyük kayıplara yol açılmıştır.

Diğer kimi eyaletlerde de kaldırabileceğinden fazla güç birikimi olmuştu. Mesela Mardin eyaletinde 1000'e yakın güç birikmişti. Yine GAP alanında bölükler kurulmuştu. GAP sahası gibi dümdüz bir ovada bölükler oluşturulmuştu. GAP'ta bölük kurmak akıl karı değildir. Bu tür çok vahim, askerlik sanatı ile hiç uyuşmayan, gerilla felsefesine sığmayan pratikler yaşanmıştır. Askerlik sanatından anlamamanın yarattığı askeri sistem önemli kayıplara neden olmuştur.

Bu dönemde en önemli sorun komuta ve ordulaşma sorunuydu. Ancak savaş sanatında derinleşmemekten kaynaklı bu olgular çok genellemeci bir mantık ile ele alındı. Ordu önemli oranda büyümüştü, ama büyüyen orduya komuta edecek taktik önderlik sorunu sürüyordu. Bir yıllık savaşçı bir arkadaş bölük komutanı hatta daha üst düzeyde görev almak durumunda kalıyordu. Bir şekilde yeteneği olan erken sivriliyordu. Giderek her eyaletin kendine göre ölçüleri oluşmaya başladı. Bu da eyaletçilik anlayışını geliştirdi. Neredeyse her eyaletin bir PKK'si şekillenmeye başladı. Bu durum yerelciliği körükleyerek bir anlayış olarak gelişmesine neden oldu.

1993 yılındaki taktik planlama, hareketli savaş ve alan kurtarma üzerine kuruluydu. Bu çerçevede Botan'da belli bir yoğunlaşma geliştirildi. Bu taktik planlama ekseninde 1993 ortasından sonra, Botan'ın doğu cephesinde bir Doğu Hareketi planlandı. Çatak, Beytüşşebap ve Hakkari üzerinde bir yoğunlaşma geliştirildi. Beytüşşebap'ın kuşatılarak ele geçirilmesi yanında, Uludere'de de ayaklanma örgütlendirilerek -başarılabilirse- burayı da ele geçirme planı çıkarılmıştı. Zaten Beytüşşebap alanının önemli bir kısmı gerillanın denetimi altındaydı. Geriye bir tek Beytüşşebap merkezi ve Jirki vadisi kalıyordu. Şehir merkezinin de ele geçirilmesiyle alan tümden kurtarılmış olacaktı. Bu planlama önünde en büyük engel Jirki aşiretinin korucularıydı. Jirki aşiretinin Kato eteklerindeki çete güçleri biraz darbelenmişti. Zaten bazı kesimleri de çok aşırı devletçi değildi.

Alanda güç yoğunluğu için Botan eyalet karargahına bağlı hareketli tabur gücü, Gabar ve Cudi alanlarının hareketli bölükleri -ki her birinin sayısı 70–80 civarında kişiden oluşan bölüklerdi- Beytüşşebap alanına çekildi. Bu şekilde Beytüşşebap bölgesinde bulunan güçlerle beraber merkezi olarak eyalet karargah komutanlığına bağlı hareket eden 700 civarında bir güç

oluşturuldu. Keşifler yapıldı. En üst düzeyde komutanlar keşfe katıldı. Nasıl alınacağı tespit edilemeyen sadece Bayrak Tepesi kalmıştı. Çünkü bu tepeye gidiş yolu bulunamamıştı. Bu tepe, şehrin tam üstünde kale gibi duran bir tepeydi. Tek ulaşma yolu, merkezden zikzaklı bir biçimde çıkmaktı. Bilinen başka bir yolu yoktu. Arkadan sarp kayalıklar arasından ulaşan bir yolun bulunduğu söylendi. Bunu da kimse bilmiyordu. Fakat yereldeki bir arkadaşın bu yolu bileceği söylendi. O da başka yerde bulunmaktaydı. Grup gönderildi, fakat bir türlü yol bulunamadı. Çok sarp bir yerdi, yol arkadan dolanıyordu. Bir de çok stratejik bir tepeydi. Tepede doçka (uçaksavar) bulunuyordu. Bu tepe ele geçirilebilirse şehir merkezi kolay düşerdi. Eğer ele geçirilmezse şehir merkezi düşmezdi.

Şehrin etrafında asker ve çeteler tarafından tutulan toplam yedi ayrı askeri nokta vardı. Türk ordusu daha önce şehri ele geçirmeye dönük baskın olabileceğini hesaplamıştı. Çünkü şehrin etrafında daire biçimindeki bütün hakim noktaları tutmuştu. Önemsiz bazı yerleri korucular, önemli yerleri de askerler tutuyordu. Bazı korucular baskında bize yardımcı olabilecek pozisyonda bulunmaktaydılar. Hatta bazılarıyla konuşulmuştu. Mamxuran ve Gevdan vb aşiret korucularının çoğu destekler pozisyondaydı. Destek olmayanlar da pasif kalırdı. Zaten biz bu baskını planlarken onlardan destek alacağımızı hesaplayarak plan yapmıştık. Yaptığımız planlamayı erken pratikleştiremedik. Zamana yayılınca bilgi düşmana gitmişti. Hatta Beytüşşebap'ta görev yapan alay komutanı bizimle ilişki halinde olduğunu bildiği koruculara, *"PKK burayı neden almaya çalışıyor ki, burayı alacaklarına gidip Uludere'yi alsınlar, orayı alırlarsa zaten Beytüşşebap kendiliğinden düşer"* demişti. Aslında haklıydı, çünkü Beytüşşebap'ın tek yolu Uludere'den geliyordu. Hakkari yolu zaten tarafımızdan bir yıldan beri kapatılmıştı. Nihayetinde herkesin Beytüşşebap'a dönük ciddi bir eylem hazırlığında olduğumuzu bildiklerini görünce, yönetimin konuyu tartışması temelinde eylemi bir süre ertelemek uygun görüldü.

Dikkatleri dağıtmak için yeni bazı planlamalar çıkarıldı. Bunun için hem düşmanı şaşırtan, hem de çevresindeki bazı askeri hedefleri düşürerek yumuşatan bazı eylemler planlandı. Beytüşşebap'ın kesin olarak alınması için mutlaka düşürülmesi gereken etrafındaki bazı hedefler vardı. Bu sürede bu hedeflerin düşürülmesi ve bazı taktik eylemlerin yapılması planlandı. İlk başta Marinos karakolu düşürülecek, buradaki çeteler silahsızlandırılacak ve Komata alanında 1990'da 43 arkadaşı tasfiye eden (bir kısmı şehit, bir kısmı da esir düşmüştü) çete köyü olan Dolê'ye baskın yapılıp korucular etkisizleştirilecekti. Ayrıca zaman yeterse Jirki çete çevrelerinin merkezi konumundaki Çeman Taburundaki askeri güçlere de etkili eylem yapılacaktı. Bununla birlikte Beytüşşebap merkezi altında bir karakol görevi gören Geliyê Jêr köyü muhtarı ve çeteleri etkisizleştirilecekti. Bu hedeflere dönük sonuç alıcı eylem yanında Beytüşşebap şehir merkezine taktik amaçlı bir saldırı gerçek-

leştirilecekti. Hedef, girip çıkma biçiminde bir taktik baskın olacaktı. Bu eylemle amaçlanan düşmanı yanıltmaktı. Aynı plan çerçevesinde Uludere'de bir uygulama yapılacak, bu süreçte Uludere şehir merkezine ve oradaki bazı askeri noktalara baskın gerçekleştirilerek darbelenecekti. Bu plandaki amacımız; hem Beytüşşebap çevresindeki hedefleri düşürmek, hem de düşmanı yanıltmak ve daha sonra dönüp şehir merkezini ele geçirerek, kurtarılmış alan olarak ilan edip bir daha çıkmamaktı.

Bu çerçevede bir eylem planı hazırlandı. Hazırlanan bu plan bir ayda ancak bitirildi. Yapılan planlama temelinde görev bölümü yapıldı. Bu arada Uludere'deki güçlerle toplantı yapmak -ki orada 300 civarında gücümüz vardı- onları sürece hazırlamak ve yönetimdeki arkadaşlarla Beytüşşebap'ın düşürülmesinden sonra Uludere'de yapılacaklarla ilgili planlamayı netleştirmek gerekiyordu. Hem bu görevleri yapmak hem de Uludere'de yapılacak olan baskın eylemine nezaret etmek için oraya gitmek gerekiyordu. Bu temelde biz de Uludere'ye geçtik. Kela Memê'de tüm güçlerle ve milislerle toplantılar yapılarak, askeri planlar üzerine tartışma geliştirildi.

Botan ve Şehit Pılıng arkadaş, Beytüşşebap şehir merkezi baskını için kaldılar. Adil arkadaşın gücü Marinos karakolunun tasfiyesi, çetelerinin silahsızlandırılması, Dolê çete köyü baskını ve Çeman taburuna yönelik eylemleri üstlendi. Şehit Hamidê Heştanî'nin gücü Adil arkadaşa bağlı olarak Çeman taburu üzerine yoğunlaşacaktı. Bu hedefler Beytüşşebap'ın doğu tarafındaydı. O tarafa geçmek için iki günlük yol yürümek gerekiyordu. Bunun için Adil arkadaşlar bir taburluk güçle hızla görev yerlerine hareket ettiler. Bir kısım güçler de zaten oradaydı.

Hazırlıkların ardından harekat başlatıldı. Her zamanki gibi hedefini ilk alan yine Adil arkadaştı. Adil arkadaş, Marinos karakolunu tümüyle düşürerek binayı enkaza çevirdi. Köydeki koruculara da silahsızlandırarak, asker ve koruculardan toplam 54 ferdi silaha el koydu. Mücadele tarihimizde en çok silahın kaldırıldığı eylemlerden biriydi. Burayı düşman askeri güçlerinden temizledikten sonra, harekatı hızla Jirki-Kaşuri hattına kaydıran Adil arkadaş, Komata alanında bulunan Dolê köyündeki çetelere yöneldi. Bu köyün çeteleri 1990 baharında Derikli Ömer arkadaşın sorumluluğundaki 43 kişilik bir bölüklük gücün tasfiye edilmesini sağlayan çetelerdi. 43 kişilik arkadaş grubunun bir kısmı şehit düşmüş, bazıları yaralı olmak üzere bir kısmı da esir düşmüştü. Arkadaşların anısına bu çete köylerine yönelik harekat çerçevesinde bir eylem planlanmıştı. Bu köyün karşılıklı konumlanmış iki mahalleden oluştuğu biliniyordu. Fakat arada üçüncü bir mahalle gibi bir yer de vardı. Ama planlama iki mahalleye göre yapılmıştı. Çeteler mahallelerin belli yerlerinde mevzilenmiş vaziyette nöbet tutuyorlardı. Bu hedeflerden birisine Serhatlı Mahir arkadaşın komutasında, diğerine de Berxwedan arkadaşın komutasında saldırı planı çok dikkatlice, kesinlikle sivillerin ölmeyeceği şekilde koruculara mevzilerinde etkisizleştirmek biçiminde yapıldı.

Serhatlı şehit Mahir arkadaş, hayatım boyunca tanık olduğum en büyük cesarete sahip, korku nedir bilmeyen, yüksek askeri ruha sahip olan ender ratlanan bir arkadaştı. Her zaman, üzerine yürüdüğü hedefi kısa sürede fetheden bir vuruş tarzına sahip, yılmaz bir komutandı. Her iki grup harekete geçtiğinde, Mahir arkadaşın grubu korucu mevzilerini alarak köyün içine erkenden girimişti. Henüz diğer grup hedefini almadan Mahir arkadaş çok acele hareket ederek hedefini alınca üzerinde eylem planı bulunmayan üçüncü yerleşim yerindeki korucuların ateşine hedef olmuştu. Mahir arkadaşın grubu 1 şehit, 8 yaralı verirken, diğer grup da 2 şehit vermişti. Mahir arkadaşın çok acele ve hızlı hareket tarzı, hedefini erken alması ve üçüncü bir çete mevzilenmesinin hesaplanmaması sonucu eylem tam planlandığı gibi gerçekleşmemişti. Buradaki eleştiri, kahraman bir komutan olan Serhatlı Mahir arkadaşa, "sen, neden erken hedefini aldın" eleştirisiydi. Çünkü eğer hedefini erken almasaydı ve her iki saldırı grubu beraber alan üzerinde hakimiyet sağlasalardı üçüncü hedefi daha kolay etkisiz kılabilirlerdi. Ama Mahir arkadaşın hızlı hareket tarzı ve hedefini erken alması bir boşluk yaratmıştı. Eylem belli sonuçları aldı ama kayıplı ve başarılı olamayan bir eylem oldu. Bu eylemde korucular hırpalanmış, uygulanan çarpıcı saldırı tarzıyla şok olmuş ve ürkmüşlerdi. Her şeye rağmen bu eylem, Şehit Ömer ve komutasındaki arkadaşların anılarına bağlılığın bir ifadesi olmuştur.

Düşürülmesi gereken diğer hedef ise Geliyê Jêr'deki korucu hedefiydi. Buradaki güçlerimiz de hedefine ulaştı ve 11 silah kaldırıldı. Biz esas olarak Jirki aşireti korucularını nötrleştirmek istiyorduk. Onlara çok yönelmek istemiyorduk. Çünkü daha önceden yaşanan bazı hatalar ve kontra pratikleri sonucu bu aşiret karşıya alınmıştı. Özünde yurtsever duyguları olan bir aşirettir. Bu nedenle amacımız onları yok etmek değil, nötrleştirmek ve içinde azılı olan bazı öğeleri tasfiye etmekti. Bu kapsamda tasfiye edilmesi gereken biri de Geliyê Jêr köyünün çete başı olan muhtardı. Bu hedef gerçekleşti. Aynı plan çerçevesinde Çeman taburu keşfi yapıldı, fakat zaman yetmedi. Eğer vurulsaydı burada korucular hedeflenmeyecekti, sadece tabur vurulacaktı. Çünkü amaç, belirttiğim gibi askeri etkinliği darbelemek, korucuları nötrleştirmekti. Ancak erken kar yağışı Çeman taburuna yönelmeyi önledi. Bu plan kapsamında Beytüşşebap merkezine de taktik bir saldırı yapıldı. Merkezin ön tarafındaki çete ve asker mevzileri düşürüldü. Çete ve askerler tümden düşürme baskını sanarak mevzilerini bırakıp kaçmışlardı. Fakat şehre taktik bir giriş yapılmış ve çıkılmıştı. Aynı çerçevede Uludere bölge komutanı olan Cuma Biliki arkadaşın koordinesinde Uludere şehir merkezine de bir baskın yapıldı, çeşitli hedefler vuruldu. Kapsamlı bir eylemdi ve başarısı orta düzeydeydi. Bu eylemde 5 arkadaş şehit düştü. Harekattan önce bölgedeki milisler Mijinê köyünün arkasındaki bir mağarada toplanmış, onlarla tartışılmıştı. Bazı milisler gündüz yapılacak bir saldırı eylemiyle Uludere'yi tümden ele geçirmekten yana görüş bildirdiler. Bizim esas amacımız böyle bir eylemsel

çıkışı Uludere değil, Beytüşşebap'ta başlatmak olduğu için bu öneriye sıcak bakmadık. Ancak Beytüşşebap eyleminden sonra Uludere için böyle düşünülebilirdi. Fakat onu da orada açık açık konuşmak doğru olmazdı. Bunun için konu geçiştirildi. İlk etapta yapılacak Uludere eylemi deneme kabilinden taktik bir girişimdi. Çünkü dikkatleri dağıtmak ve düşmanı yanıltmak gerekiyordu. Bu bir aylık eylem planı zaten bunun için yapılmıştı. Uludere eylemi yapılırken kar da yağmaya başlamıştı. Eylemden hemen sonra yola çıkılması gerekiyordu. Geç kalmamız durumunda kardan dolayı Kela Memê dağı aşılamayabilirdi. Çünkü genellikle Kela Memê ilk kar yağışından sonra kapanır ve artık Mayıs ayına kadar geçit vermezdi. Kela Memê'nin Bestler'e bakan kuzey yamacında bir burun gibi Bestler'e doğru uzanan Kaplan Dağı'na gelindi. Burası aynı zamanda Beytüşşebap'ın Katoyê Jirkî dağıyla da karşı karşıyadır. Dolayısıyla buradan daha önceden güçlerin birbirinden ayrıldığı Katoyê Jirkî'ye doğru hareket edilecekti. Fakat telsiz muhaberesinden Katoyê Jirkî'deki güçlerimizin Kato'yu bıraktıkları ve Bestler'deki Çakçako vadisine gelmiş oldukları bilgisi alındı.

Tüm güçlerimizin Bestler'e gelmiş olduklarını öğrendiğimizde başta şaşırdık. Çünkü Beytüşşebap planı vardı. Oradan ayrılmamaları gerekiyordu. Beytüşşebap'tan çekilmek değil, orayı alıp yerleşmek gerekiyordu. "Nasıl orada olursunuz, neden çekildiniz?" diye sorulunca, "kar yağışından ötürü geri çekilmek zorunda kaldık" cevabını verdiler. Yanlarına gidip tartışmamızı istediler. Biz de gelmeyeceğimizi söyledik. Çünkü bulunulan yer Bestler ile Katoyê Jirkî ortası sayılırdı. Dolayısıyla o tarafa gelinmeyeceğini, kendilerinin gelmeleri ve birlikte geri dönülmesi gerektiği belirtildi. Sert bazı tartışmalar yaşandı. Bunun üzerine geri dönebilir miyiz, dönemez miyiz, diye kontrol için Şehit Pılıng arkadaş küçük bir grupla Kato'ya gitti. Orada telsizle arayarak, karın çok yükseldiğini ve göğsüne kadar geldiğini söyledi. Plıng arkadaş kısa boylu bir arkadaştı, göğsüne kadar yükselmişse ancak bir metre var dedik. Tekrardan her tarafta aynı mı diye daha iyi araştırılmasını, her tarafa bakılmasını söyledik. Kendisi de, daha fazla ilerleyemediklerini, her tarafta karın böyle olduğunu, artık bu alanlarda kalmanın ve savaşmanın imkanlarının kalmadığını belirtti. Kısa bir süre sonra geri döndü, kardan dolayı ilerleyemediğini söyledi. Bunun üzerine Çakçako noktasına gelerek, orada buluşma gerçekleşti. Zaten tüm güçler de orada üstlenmişti. Başında Botan kişiliği vardı. Kasım ayının 4'ü veya 5'i olmasına rağmen zozanlarda kar çok yağmıştı. Beytüşşebap'ın doğu tarafına geçen Adil arkadaşın Marinos'taki güçlerini Bestler'e çekmek bile sorun oldu. Adil arkadaş kendi gücünü alarak, normal yoldan değil, Beytüşşebap merkezinin önünden kestirme bir yoldan araziye vurup sağlam bir biçimde ulaştı. Faraşin'de de bir bölük güç vardı. Gücün başında Kazım arkadaş bulunuyordu. O güç de mahsur kalmıştı. Bestler'e çekilirken 5-6 arkadaşın el ve ayakları yanmış ve bu durum daha sonra sakatlanmalarına yol açmıştı. Bu şekilde güçler zorbela kar çemberinden çıkarıldı.

Karın, yolları ve hareket tarzını engelleyecek kadar yağdığı tarih 4 Kasım'dı. Yoğun kar yağışı nedeniyle Beytüşşebap'ın alınma planı boşa çıktı. Tabii planın boşa çıkmasını sadece kar yağışına bağlamak basitlik olur. Komuta çok kararlı olsaydı, aşamayacağı engel yoktu. Ama komutada tereddüt olursa en küçük sorun bile gerekçe haline gelebilir. Kaldı ki Apocu hareketin tarzı imkansızlıklar içerisinde imkan yaratan ve bu eksende başarıyı esas alan tarzdır. Sonuçta mevsim koşulları zamansız kendini dayatınca plan boşa çıkmış oldu.

1992 yılında Haftanin'e geldiğim 20 Kasım tarihinde kar yağmıştı. O sene için çok erken yağdı diyorlardı. Öncesinde Botan'da kış pratiğim olmadığı için, kışın tam olarak ne zaman geleceğini düşünmemek çok ciddi bir hatam olmuştu. Ama Şehit Pılıng arkadaş ile Botan o zaman yapılan planlama toplantılarında ısrarla ertelemeyi önerince, Beytüşşebap eylem planını bir ay ertelemiş olduk. Karın yağabileceğini düşünemedik. Botan'ın alanda kış tecrübesi daha fazlaydı. Çünkü bizden önce de kalmıştı. Onun bilinçli olarak bir ay ertelemeyi dayatıp dayatmadığını bilmiyorum. Ama ertelemede bu önerinin rolü fazlaydı. Eylemin başarısızlığına ilişkin inanç zayıflığı zaten vardı. Bu nedenle o günkü koşullarda bu erteleme önerisi ve dayatmasının altında bilinçlilik olup olmadığını şu an bilmek zordur. Genel olarak bir kısım komuta kademesinin, kurtarılmış alan yaratma ve kapsamlı eylemleri başarılı kılmaya ilişkin inanç zayıflığı vardı. Daha çok gerilla tarzıyla vur-kaç eylemleri benimseniyordu. Çünkü onlar daha kolaydı, herhangi bir sorumluluk gerektirmiyordu. Ama bir yer bırakılmamak üzere alındığında orayı savunmak vb birçok sorun ve sorumlulukları beraberinde getirme durumları vardı. Bu nedenle komuta yapısında çok bilinçli olmasa da adeta böyle bir sürece girmeme, var olanı benimseme gibi bir tutum hakimdi. Zaten alan düşürme ve kurtarma eylemleri üzerine kimse çok kafa yormuyordu. Bu durumun dönem taktiğini yakalamamada önemli bir etken olduğu açıktır. Nihayetinde çok zorlansak da, dört ay boyunca yapılan hazırlıkların boşa gitmesi ve Beytüşşebap'ta bir tür ayaklanma anlamına gelen eylemin yapılmaması bizi çok üzdü ve zorladı. Tabii bunun bizdeki yetersiz komuta duruşuyla yakından bağlantısı vardır.

Yaşanan bu ciddi olumsuzluğa ve sonbahar planlamamızın zirvesi olan Beytüşşebap eyleminin gerçekleşmemesine rağmen süreci başarılı kılmak için değişik eylemlerin gündemleştirilmesi ve planlanması söz konusu oldu. Bu süreye kadar Marinos-Hakkari hattı Botan eyaletine bağlı değildi. Alanın tümü Hakkari bölgesi sayılıyordu. Hakkari bölgesi de o zaman ismi Behdinan eyaleti olan, şimdiki Zagros eyaletine bağlıydı. Fakat Beytüşşebap'ı düşürme planını yaptığımız için Marinos'u da düşürmemiz gerekiyordu. Bundan dolayı Behdinan alanına bağlı Marinos hattında bir bölüklük güç vardı. Bir karışıklık ve sabote durumunun olmaması için bu güçlerin bize göre hareket etme zorunluluğu doğdu. Bunun üzerine kısa bir notla bu yönlü önerimizi Önderliğe bildirdik. Önderlik kapsamlı projemizi tahmin ediyordu. Bir de

hareket tarzımızı olumluyordu. Sadece Marinos alanının bize göre hareket etmesini değil, tüm Behdinan eyalet güçlerinin Botan eyaletine göre hareket etmeleri gerektiği talimatını verdi. Bir süre sonra ise Behdinan eyaletinin tümden Botan eyaletine bağlı olması talimatını iletti. Behdinan eyaleti o zamana kadar takım hareketini esas alıyordu. Düşmanı izliyor, boşluk görünce vurup silah kaldırıyordu. Vur-kaç taktiğini iyi uyguluyordu ama dönemin perspektifi olan alan kurtarma taktiğine girmiyordu. Başarılı da olsa küçük çaplı eylemler süreci kurtarmaya yetmiyordu. Dönem taktiği de bu değildi. Botan eyaletindeki tarz Behdinan eyaletinde de etkili kılınmalıydı. Çünkü oradaki tarz alan hakimiyetini hedeflemeyen bir tarzdı. Bu dönemde Botan eyaletinin uyguladığı tarz, dönem perspektifine daha yakındı. Kuşkusuz, Botan eyaletinin tarzı dört dörtlük değildi. Ama tarz olarak alan hakimiyeti sağlamaya dönük bir savaş tarzıydı. Hareketli savaşın denemeleri kabilinde bir taktik tarzı uyguluyordu ve bu, dönem taktiğine daha çok uygun düşüyordu. Önderlik bu alandaki taktik uygulamayı daha fazla önemsiyordu. Bu nedenle Behdinan'ı da Botan eyalet komutanlığına bağlayarak, aynı tarzın Behdinan alanı için de gelişmesini ön görmekteydi.

Bu arada karargah, boşaltılmış olan Çakçako köyünde kuruldu. Zelê tasfiyeciliğine Önderlik müdahale etmiş, buradan alanımıza bazı arkadaşlar gönderilmişti. Onlarla tartışma ve konuşmalar yapıldı. Bazılarının soruşturması alanda devam edecekti. Yine daha değişik örgütsel faaliyetler buradan yürütüldü. Aynı süreçte (Kasım 1993) cihaz başında bulunmadığımız bir günde, Önderlik tarafından cihaz başına çağrıldığımız belirtildi. Bir saat kadar bir mesafedeydik. Hemen telsiz cihazının bulunduğu yere geldik. Önderlik o gün, kadın yapısıyla ilgili bazı sorular sordu, görüşlerimizi aldıktan sonra, "Kadın Ordulaşması" talimatını içeren bir çerçeve sundu. Çünkü Önderliğin kadın özgürlüğüne ve kadın hareketine ilişkin düşündüğü doğrultuyu Zelê'deki kongre saptırmıştı. Bunun için Önderlik, kadın yapısının savaş içinde kendisini iradeleştirerek, örgütleyerek, ordulaştırarak güç olacağı değerlendirmesini geliştirdi.

Biz de verilen perspektif temelinde aynı noktada bulunan güçlerimiz içindeki bayan arkadaşlarla yapılan toplantıda kadın ordulaşmasının ilk adımı olan, salt kadın yapısından oluşan bölük ve takımların örgütlenmesini tartıştık. Burada yönetim düzeyinde sorumlu olan Sozdar arkadaş ve daha başka arkadaşlar da vardı. Zaten Botan eyaletinde daha önceden deneme kabilinden takımlar vardı. Yine bazı değişik denemeler yapılmış, belli bir askeri tecrübe de oluşmuştu. Bu nedenle kadın ordulaşmasının Botan eyaletinde geliştirilmesinde ciddi bir sıkıntı çekilmedi. Böylece kadın ordulaşmasının resmen başlatılması pratikleşme sürecine girdi. Hemen sonrasında Botan ve Behdinan alanlarındaki tüm bayan kadro ve savaşçıların bölük sisteminde örgütlenmeleri için çerçeveler sunuldu. Bazı yerlerde komuta sıkıntıları yaşandı. Ama bir ilk adım olarak kış boyu belli bir yoğunlaşma da gelişti.

Kış koşullarının erken bastırmasından dolayı güçlerimizin büyük bir kısmı Bestler'de birikmek zorunda kaldı. Ne kadar zorlamış olsak da güçlerimiz bir daha Beytüşşebap alanına gidemedi. Artık Kela Memê'yi kar tuttuğu için Uludere'ye de gitmek mümkün değildi. Kar yolları kapatmıştı. Bu nedenle eylem yapılabilecek en yakın yer Bestler alanının kenarında yer alan Osyan ve Garısa'daki Tıryan taburlarıydı. Her biri Bestler'in bir ucunda bulunan hem asker hem de çete örgütlemesi bakımından devlet tarafından etkili kılınan yerlerdi. Çünkü etkili olmasalardı zaten oralarda kalamazlardı. Osyan'da kalabalık sayıda bir askeri güç ve çete bulunuyordu. Özellikle o dönemde çeteler çok azılıydı.

Alanda yürüttüğümüz savaş taktiğine ilişkin çok ciddi eleştiriler olmamakla birlikte, karakollara, tepelere dikine yaptığımız saldırılar bir düzeyde riskli bulunuyor ve uyarılar yapılıyordu. Bu açıdan Osyan'a direkt saldırı değil de, kuşatma taktiğini uygulama kararı aldık. Osyan büyük bir köydür. 500 çetesi ve bir taburluk askeri gücü vardı. Osyan'ı kuşatma eylemi planlanıp uygulandı. Kuşatma dokuz gün sürdü. Türk ordusu birçok kez kobra ve uçaklarla müdahale etmesine rağmen kuşatmayı yaramadı. Amacımız oradaki askeri güç ve çeteleri tuzağa düşürmekti. Tabur komutanının biraz zeki davranması sonucunda, tuzağa düşmekten kurtuldular. Osyanlar'ın durdurulamaz bir tarzları vardı, hep saldırmayı esas alırlardı. Biz, tahrik ederek araziye çekmeye çalışıyorduk, ama tabur komutanı köyden çıkmalarına izin vermedi. Böylece araziye çekip, darbe vuramadık. Bir keçi sürüsünü çobanıyla beraber esir aldık. İlk başta sürü ve çoban için gerekirse "Şırnak'a kadar gideriz" diyorlardı. Tabii tabur komutanı engelledi ve öylece tuzağa düşmekten kurtuldular. Kış koşullarından kaynaklı kuşatmayı uzun süreye yayamadık, dokuzuncu günde Osyan üzerindeki kuşatmayı kaldırdık. Müdahale etmek isteyen kobra helikopterlerden biri doçkayla vuruldu, alçalarak da olsa, Şırnak'a varmayı başardı, bir daha da helikopterle müdahale edemediler. Zaman zaman yapılan uçakla saldırı müdahaleleri sonuç vermiyordu.Bu kuşatmanın açığa çıkardığı gerçeklik arazi denetiminin gerillada olması ve teknik imkanlarına rağmen Türk ordusunun kuşatmayı kıramamasıdır.

Osyan kuşatması kaldırıldıktan birkaç gün sonra, 17 Kasım'da Türk ordusu Bestler alanına dönük kapsamlı bir operasyon çıkardı. Şırnak, Eruh, Pervari-Osyan yönünden askerler araziye çıktı. Çıktıkları her yerde çatışmalar yaşanmaya başlandı. Çünkü arazinin her yerinde gücümüz vardı. Alanı genişletmiştik.

Her taraftan gelen ordu güçleri durduruldu, alanın giriş kapılarında çakılarak fazla ilerleyemediler. Çünkü çok keskin çatışmalar yaşandı ve durduruldular. Fakat sürpriz bir biçimde Osyan tarafından harekete geçen 500–600 kişilik bir askeri güç ani bir hareketle Bestler'e hızla ilerleyerek orta yerine kadar geldi. Birinci pusudaki gücümüz bir vuruş yaptı, pusu gücü daha yerinden çekilmeden, onlar arazide başka yere kayarak ilerlemeyi

sürdürdüler. İkinci kez pusu grubu devreye girdi, ama düşman taburu zikzaklar çizerek ikinci pusuyu da atlattı. Tabur komutanının telsiz kodu Nohut'tu. Öyle hızla hareket etti ki, akşam saatlerine kadar güçlerimizin ortasında yer alan Mewijke alanındaki Xırbıkê Besta sırtlarına ulaştı. İki-üç kez vuruldu ama vuruşlar köklü değildi, bu nedenle durdurulamadı. Sözünü ettiğimiz yer Mewijke sırtlarıdır, Mewijke sırtları Bestler'in tam orta yeridir. Öte yandan Şırnak, Eruh ve Uludere yönünden gelen hiçbir düşman gücü ilerleyemiyordu. Güçlerimizin orta yerine kadar durmadan ilerleyen asker taburu Mergumarê tarafından Bestler'e girmişti. O tarafta bir takımlık gücümüz vardı, biraz da bundan yararlandı. Kısacası kodu Nohut olan tabur komutanı cesur biriydi ve gerçekten cesaretli, başarılı bir çıkış yaptı. Ancak gelip, alanımızın ortasına girmiş oldu.

Bunun üzerine hemen bir plan yaptık, o taburu arazide imha etmenin hazırlıklarına giriştik. Arazide bir taburluk gücü imha etmek çok zordu. Çünkü arazi engebeliydi ve hemen dağılırlardı. Yine de o taburu imha etmek için elden gelen her türlü çaba harcanacaktı. Bu düşüncemizi telsizle merkezi muhabereye ilettik. O zaman merkezi muhabere Lübnan'da bulunuyordu ve Cuma arkadaş başındaydı. Daha doğrusu bu tabura dönük imha eylemi ciddi kayıplara da yol açabilirdi. Bunun için merkezi muhabere ile bu düşüncemizi paylaştık ve görüşlerini almak istedik. Cuma arkadaş "bence olabilir" dedi. Bunun üzerine riski göze almayı kararlaştırdık. O zaman Önderlik sahasına geçmek üzere Amed'den gelip Gabar alanında bekleyen Zeki ve Gabar bölge komutanlığında olan Celal de bizim telsiz muhaberemizi dinlemişti. Başta Gabar komutanlığı durumun ciddi olduğu, sert yöneleceklerini, geri çekilerek, tedbir almamız gerektiğini, aksi durumda ağır kayıpların yaşanabileceğini vb şeyler söyleyerek öneriler yaptı. Biz, hayır düşmanı alana bırakmamak gerekiyor, direnmek ve geri püskürtmek gerekiyor deyince, normalde orada olduğu, güvenlik nedeniyle bilinmemesi gereken ve telsiz cihazıyla konuşmaması gereken Zeki hemen telsizi eline alarak, devreye girip, bizimle konuşmaya başladı. İlkin şaşırdık. Çünkü telsizle konuşmaması lazımdı. Meğer bölge komutanının sunduğu görüş ve yaptığı öneriler Zeki'ye aitmiş. Ben alanı bırakmayacağımızı, çatışacağımızı söyleyince Zeki kendini tutamayarak cihaz başına geçti, "Ne kadar diretirseniz diretin, askerleri durduramazsınız" diyerek, bir şekilde kırılmış ruh halini yansıtmaya çalıştı. Bu atmosferde yapılan bu kısa konuşmalar önemliydi. Zeki, kırılmış ruh halinin bir sonucu olarak bazı öneriler yaptı. Biz uygun bir dille bunların pek doğru olmadığını, artık Türk ordusunun üs alanlarımıza girmemesi gerektiğini ve alana bırakılmayacaklarını belirttik.

Güçlerimizin orta yerine gelip takılan askeri taburu aynı gece kuşatıp yönelme çalışmalarını hızla yürütmeye başladık. Güçlerimiz araziye dağılmıştı ve açlardı. Hızla iki-üç yerde ekmek yapılmaya başlandı. Hemen yapılsın diye başında bizzat duruyorduk. Her gelen bölüğe toplantı yapılarak, planlama

aktarılıyor ve ardından ayaküstü ekmek verilerek yola çıkarılıyorlardı. Koordine yeri Serikê Mehmedê Usê tepesiydi. Tüm güçlerle burada toplantı yapılıyor, düzenlenip gönderiliyordu. Başka yerlerden buraya gelip buradan da Mewijke alanına gitmek zaman alıyordu. Bu nedenle güçler, planladığımız zamanda yerlerine ulaşamadılar. Sabaha doğru ancak yerlerini alabildiler. Komuta kademeleriyle eylemin ertelenmesi üzerine bir tartışma yürüttük. Çünkü Mewijke sırtları çıplaktır ve gün doğumuna 45 dakika kalmıştı. Gündüz hava desteği artacaktı. Sonuçta ağırlık kazanan görüş ertelemenin doğru olmayacağı, gelmişken vurmanın daha doğru olacağı yönünde ortak karar netleşince eylemi başlatma kararı verildi. Amaç, taburu tümden imha etmek ve teslim almaktı. Fakat sabaha az zaman kaldığı için bu umut azalmıştı. Yine de darbeleyelim diye eylem başlatıldı. İlk etapta düşürülmesi gereken yüksek ve çıplak bir tepe vardı. Orayı düşürmek için beş arkadaştan oluşan öncü saldırı kolu harekete geçti. Ama öyle bir talihsizlik oldu ki, asker mevzisinin dört-beş metre yakınına gelip çakılı kaldılar. Askerler höyük gibi sivri bir ucun üzerinde mevzideydiler. Giden öncü tim fark edilince hemen yere yatmışlardı. Artık kaldıkları yerde çakılıp kalmışlardı. Ne geri gelebiliyorlardı, ne ilerleyebiliyorlardı, ne de başlarını kaldırıp ateş edebiliyorlardı. Öyle ki askerlerin sürekli yoğun ateşi altında yüzükoyun çakılıp kalmışlardı. Ellerindeki Bisiving silahı bir-iki metre ötelerine fırlamış, onu bile alıp kullanma fırsatını bulamıyorlardı. Diğer yandan tüm cephelerde çatışma başladı. Fakat buradaki öncü saldırı kolumuz bu biçimde işlevsiz kalınca, onların ardından işlevsel olması gereken güç de devreye giremiyordu. Diğer saldırı kolları vurunca askerde panik gelişmeye başladı. Bölük komutanları, Nohut denen tabur komutanından ısrarla kobra ve uçak çağırmasını istemeye başladılar. Tabur komutanı da "hayır" diyordu. Israrlı bir biçimde, "istemeye gerek yok, zaten sabaha az kaldı, gün açılır, üstünüze geleni devirirsiniz" diye karşılık veriyordu. Oldukça sakin, kendine güvenen bir komutandı. Israrlar çoğalınca, Nohut yine, "zaten karadan kimse yardımınıza gelemiyor, direnmekten başka çaremiz yok" diyerek, diğer komutanları motive etmeye çalışıyordu. Fakat arkadaşlar ilk tepeyi düşürdükten sonra mevzi mevzi düşürüp ilerleyince askerde büyük bir çözülme başladı. O taş yürekli bir asker gibi cesaret örneği gösteren tabur komutanı Nohut, bu durumu fark edince bu kez aşırı bir biçimde paniklemeye başladı. Durumun ciddiyetini geç anladı ve bu sefer her tarafa "imdat" çağrıları yaparak, yardım istemeye başladı. Sonradan anladım ki, bu komutan sürekli Garzan'da operasyonlara çıkmış. Oradaki pasif savunma tarzından cesaret alarak, Botan'da da aynı şekilde yiğitlik taslayınca sert kayaya çarpmış ve şaşırmıştı. Herkesten yardım istiyordu ama diğer güçler "kardeşim sen taa neredesin, aramızda engel var, biz sana ulaşamayız" diyorlardı.

Rusor cephesinde Şehit Dıjwar Erkendi arkadaş komutasında bir grup arkadaş çatışıyordu. Burada Rusor tepesinin yamacında Hamit Sperti arkadaş şehit

düşmüştü. Adil arkadaş da hareketli bölük komutanıydı ve o da Rusor cephesinde çatışmaktaydı. Mewijke'de bu plan yapılırken ne olur ne olmaz diye o da bölüğüyle birlikte yedek bir güç olarak eylem alanına yaklaşmıştı. Yani Adil arkadaşın gücü yedek bir güç olarak devredeydi. Sivri tepedeki öncü saldırı kolu etkisiz ve hareketsiz kalınca diğer güçler de devreye giremiyordu. Ancak öbür tarafta bulanan Adil arkadaşın bölüğü müdahale için harekete geçirildi. Adil arkadaşın bölüğündeki takım komutanlarından biri Serhatlı Şehit Mahir (Yusuf Çağdavul) arkadaştı. Biz Adil arkadaşa tepeyi alıp alamayacağını sorduk, o da "beş dakika bekleyin" dedi. Kendisi de tepeye yakın bir pozisyona giren Mahir arkadaştan Sivri tepesini alıp alamayacağını sorunca, Mahir arkadaş tereddütsüz bir biçimde "alabilirim" dedi. Mahir, yıldırım gibi bir arkadaştı. Tepeyi çok kısa bir sürede ezdi, geçti. Böylece mevzilerin önünde yere çakılmak zorunda olan tim de kurtulmuş oldu. Bu zamana kadar tan ağarmıştı. Alabilecekleri silahları alıp, devam eden saldırıyı durdurma ve geri dönme talimatı verildi. Ama Mahir arkadaş ısrarla tepedeki bütün asker mevzilerini düşürmeyi aklına koymuştu. Bu nedenle, "tüm sırt boyu uzanan mevzileri düşürmeden gelmem" diye diretti. O sırada telsiz muhaberesinden düşmanı dinliyorduk. Nohut denilen komutan her taraftan yardım istiyordu. Hem uçaklar, hem de kobraların ayrı ayrı havalanıp alanımıza doğru hareket ettiklerini öğrendik. Gecikilmesi durumunda kayıplar olabilirdi, bu yüzden kayıpları göze almaktansa, geri çekilmeyi daha doğru bulmuştuk. Fakat Mahir arkadaş talimatı dinlemedi. Eylemi, yerinde Botan koordine ediyordu. Kendim de devreye girdim, bizzat geri çekilmesi için Mahir ile konuştum. Mahir arkadaş, "sırtta çalışan bir MG-3 mevzisi var, o mevziyi düşürmeden ve MG-3'ü almadan gelmem" diye ısrar etti. Bu arada Adil arkadaş onu başka bir kanala çekerek, "sen ne yapıyorsun, partiye karşı geliyorsun, talimat dinlemiyorsun" diye uyardı. O da, "tamam ben MG-3 mevzisini alıp geri dönüyorum" dedi. Fakat artık hava açılmıştı ve riskliydi. Bu mevzi üzerine giderken Mahir arkadaşın kendisi alnından vurularak, ağır yaralandı. Şans eseri mermi kaymış ve beyne zarar vermemişti. Beraberinde Çiya Nêrvehi (Süleyman Çetin) ve Soro (Rojava) gibi arkadaşlar vardı, Mahir'i yaralı halde bırakmaları mümkün değildi. Çünkü bu arkadaşlar da çok kararlı ve onurlu savaşçılardı. Mahir arkadaşı taşırken, Çiya ve Soro başta olmak üzere tam 4 arkadaş şehit düştü. Her taşıyan arkadaş karşıdaki bir suikastçı tarafından vuruluyordu. Bu şekilde dört arkadaş şehit düştü. Ama Mahir arkadaşı atış mesafesinin dışına çıkarttılar. Çiya Nêrvehi arkadaş bir süre yanımda güvenlik komutanı olarak da kalan bir arkadaştı. Çok değerli bir savaşçı komutandı. Güçlerimiz çekilirken uçaklar da yetişti. Fakat o civarda önceden hazırlanmış, gizli bir yeraltı sığınağımız vardı, birkaç kişi dışında kimse bilmiyordu. Uçakların gelişiyle tehlike görülünce tüm güç o sığınağa yönlendirildi ve 400 kişilik eylem gücünün tümü o sığınaklara girmiş olduğundan, yoğun bombardıman olmasına rağmen herhangi bir kayıp verilmedi.

Rusor'da ilerlemek isteyen Türk ordusunun başka bir taburu da güçlerimiz tarafından kıskaca alınmıştı. Gerillanın kıskacına giren, hareket kabiliyeti kalmayan tabur sayısı ikiye çıkmıştı. Her iki tabur da ne ilerleyebiliyor, ne de geriye gidebiliyordu. Genel operasyonu koordine eden sanırım Hasan Kundakçı idi. Şimdi bir kitap yazmış, kitabı yalanlar üzerine kuruludur. Gerçeklik adına hiçbir şey yansıtmış değildir. Kürdistan gerillasına karşı yaşadığı başarısızlığı hayal ürünü senaryolarla başarılı göstermeye çalışıyor.

Operasyon koordinesi artık operasyonu ve PKK'ye darbe vurmayı bir kenara bırakmıştı. Tüm gücünü ve yoğunlaşmasını gerillanın kıskacına giren iki taburu kurtarmak için harcıyorlardı. Uçakların ve kobra helikopterlerin tüm çabaları taburları kıskaçtan kurtarmaydı. Araziye giremeyen askerlerin bütün komutanları kıskaçta ölüm anları yaşayan Nohut'a sürekli nasihatlerde bulunuyordu. Başka bir yardımda bulunamıyorlardı. Sonuç olarak etkili hava saldırıları desteğine rağmen kurtarılamayan bu taburlar yoğun yağmurun başladığı ve her tarafı sisin kapladığı hava koşullarından da yararlanarak, kurtulmayı başardılar. Bunda daha sonra adı geçecek olan o zaman hareketli taburumuzun komutanı olan Metin Şıveti denilen unsurun büyük hatasının payı fazlaydı. Eğer o kişi rolünü oynayıp, denetimindeki güçleri etkili devreye koysaydı Nohut'un taburu kolay kolay bu kuşatmadan çıkamazdı.

Fakat bu operasyonda çok sayıda kayıpları olduğu gibi Nohut komutanlığındaki tabur dışında hiçbir saldırı kolu gerilla bölgesine giremedi. Türk ordusunun yaşadığı tam bir hezimet ve kırılmaydı. 8–9 gün bütün teknikleriyle yüklenmelerine rağmen hiçbir ilerleme sağlamamış ve sonuç alamamışlardı. Buna karşın operasyondan bir süre sonra bu operasyondaki bazı komutanlara sözüm ona başarılarından dolayı ödül vermeleri gülünç bir durumdu. Aslında biraz da güçlerimizin bazı yetersizliklerinden, tesadüflerden ve hava koşullarından yararlanarak kurtulmuşlardı. Ortada başarı denilebilecek hiçbir şey yoktu. Yaşadıkları tam bir kırılmaydı. Fakat buna rağmen resmiyete ve kamuoyuna çok farklı bir biçimde yansıtılan bir operasyon oldu.

Aynı dönemin Eylül ayında Amed eyaletinde Kulp-Muş güneyini kapsayan benzer bir operasyon yapılmıştı. Bu operasyon da uzun sürmüştü ve ısrarlı davranmışlardı. Burada Zeki 5 arkadaşı yanına alıp, gücü de birlikler halinde dağıtarak koordinesiz bırakmıştı. Amed'deki bu operasyonda 50 civarında arkadaş şehit düşmüştü. Zaten Zeki unsurunun kırılmasının ortaya çıktığı operasyon da bu operasyondur. Aslında bu operasyondan sonra bu kişinin hiçbir zaman savaşın gelişmesine bir katkısı olmamıştı. Öncesinde erken iktidar hastalığıyla kendini kaybetmiş, yaşam tarzında ciddi bir kaymayı yaşayarak militanlıktan uzaklaşmıştı. Ama savaş sahasında tümden kırılması ya da kırılmasının açığa çıkması bu operasyonla gelişmişti. Bu nedenle Gabar'a geldiğinde bize, "dayanamazsınız, ne kadar ısrar etseniz boştur," gibi şeyler söylemişti. Fakat sonuç, burada tersi oldu. Gerillanın direnişi karşısında Türk ordusu kırılmaya uğramıştı.

1993 sürecinde Türk ordusu Kürdistan'ın birçok yerine girememişti. Botan, Zagros, Amed, Dersim, Serhat gibi eyaletlerde giremediği alanlar vardı. Girmek istemesine rağmen başaramamıştı. Belki bu alanlar resmen kurtarılmış alanlar olarak ilan edilmedi ama gerçeklik biraz stratejiye uyuyordu. Türk ordusu bu süreçte tüm denemelerine rağmen Cudi'ye girmeyi başaramamıştı. Gabar'a bir-iki sefer girmişti, üst üste darbe alınca kısa sürede geri çekilmek zorunda kalmıştı. Bestler'e ise hiç girememişti.

1993 süreci, siyasi çözüm denemesinin başarılamaması sonucu yapılacak bir hamleyle devleti yeniden çözüm sürecine çekmeye dönük bir süreçti. Devleti çözüme zorlamak için de artık silahlı savaşın denge dönemine doğru ilerlemesi gerekiyordu. Bunun için 1993 süreci her zamankinden fazla eylemsel yoğunluğun olduğu bir süreçti. Aslında gerillada, 1991'de başlayan yükselişin 1993'te zirveleşmesi durumu yaşanmıştı. 1991 sürecinde gerillada ve kitlede yüksek bir moral ve ruh bulunmasına rağmen Türk devleti bunu karşılayacak yeterli hazırlığa sahip değildi. Bir yerde 1991'deki hızlı yükseliş karşısında Türk devleti hazırlıksız yakalanmıştı. 1993'te gerillada belli düzeyde nitelik gelişmesi ve doğrultu kazanması söz konusuydu. Fakat Türk devleti de gerekli hazırlıklarını yapmış olarak süreci karşılamaktaydı. 1992'de yeni konseptte karar kılmış, uluslararası desteği sağlamış ve kendisini toparlama sürecine girmişti. Bununla birlikte Kürdistan'daki kitlesel kabarışı yani serhildan hareketini tasfiye etmek için, ordu hem bizzat kendisi JİTEM örgütlenmesini kurmuş hem de Hizbullahı da eğiterek, hareketimize karşı devreye koymuştu. Bu her iki yapılanmanın yanında, Susurluk'ta da ortaya çıktığı gibi devlet-mafya ve aşiret çetelerinin ittifaklarıyla çok yönlü saldırı birimleri oluşturulmuştu. Örgütlenen bu yapılar hiçbir kural tanımadan savaş kurallarını çiğnemiş, sivil, savunmasız insanları katlederek, Kürt yurtseverliğini çökertmeyi hedeflemişti. Katliam ve suikastlarla toplumu sindirmeye çalışan kapsamlı gayri nizami bir devlet planlaması devreye sokulmuştu. 1993 yılında bunu ileri bir düzeye tırmandırmış, bu çetelerin Kürdistan'da işlediği cinayetler hareketin tabanında ciddi bir yıpratma yaratmıştı. Bütün bu yapılanlarla aslında gerilla karşısında ordunun ve devletin içine düştüğü yenilginin yarattığı açık kapatılmak isteniliyordu. En kirli yöntemlerle bunun yapılmış olması, Türk devleti ve Türk ordusu açısından tarih boyunca silinmeyecek bir leke olarak kalacaktır.

Bizim açımızdan ise dönemin temel savaş perspektifi kurtarılmış alanlar oluşturmaktı. Gerilladaki eksiklik, kurtarılmış alanların nasıl biçimlendirilebileceğini bilmemek ve tam olarak yönelmemekti. İkinci önemli husus ise yürütülen savaşın nasıl bir içeriğe sahip olduğunu bilince çıkaramama ve buna uygun komuta düzeyini yakalayamamadır. Yürütülen savaş taktiği Vietnam ya da Çin'de yürütülen hareketli savaşla birebir aynı değildi. Kürdistan koşullarında normal klasik gerilla hareketini aşan bir tarzdı.

Çağın karakterini de göz önünde bulundurunca Çin ve Vietnam'da yürütülen gerilla aşamalarını yürütmek zordu. Kürdistan'daki gerilla hareketi bu anlamda diğer ülkelerde yürütülmüş hareketli, zengin taktiklerle kuşatma, ezme ve yok etme tarzını yakalayamadı. Kürdistan gerillası diğer hareketlere göre saldırı tarzında daha başarılıdır. Fakat çatışma düzeni klasik Kürt savaş tarzının günümüz koşullarına uyarlanmış biçimidir. Bu anlamda 1993 yılında, gerilla mücadelesinde bir ilerleme ve tırmanış olmasına rağmen somut bir sonuç elde etmeyi başaramamış ve taktik aşamayı gerçekleştirememiştir. Sonuç olarak, 1993 yılı bütün hareketliliğe ve yoğunluğa rağmen önceki yıllara göre ileri bir düzey yakalamış, bazı başarılı performansları sergilemiş ancak yılı bütün boyutlarıyla gerektiği gibi değerlendirememiştir.

1993–94 kış süreci

Kış tam anlamıyla kendini dayatınca Türk ordusu üzerinde karşı bir harekat geliştirme çalışmalarına ağırlık verildi. Tabii ki kışın her yerde hareket edilemezdi, ancak hareket etmeye müsait alanlarda bu olabilirdi. Botan'da kış süreci de eylemlilik anlamında değerlendirilmeye çalışıldı. Özellikle Tiryan taburunun kaldırılması (düşürülmesi) durumunda Eruh'a kadar uzanan bölgenin tümü, Bestler gibi kurtarılmış alan olacaktı. Tiryan taburunu kaldırmak için planlama yapıldı. Birinci yönelimde tabur tepesi kaldırıldı ama tabur sökülemedi. Bizden takım komutanı olan bir arkadaş, (Zeki) onlardan da bir asteğmen vuruldu. İkinci kez daha kapsamlı güçlerle yönelim gerçekleştirildi. Kendim gitmemiştim. İkinci yönelimde çeteler ve tepe bir kez daha etkisizleştirildi. Bu şekilde güçlerimiz taburun etrafındaki hedefleri düşürdü. Tabur binasının etrafını sarıp, kapısına kadar gidiliyor ancak içeriye girilemiyor. Duvarları siyah taştan, kapısı kalın demirden yapılmış kale gibi bir yerdi. B-7 roketleri de fazla etkili olmamış, güçlerimiz taburun etrafında dönüp dolaştıktan sonra mecburen geri dönmüşlerdi. Bu tabur eyleminin tekmili Önderliğe verilince, Önderlik, "Kale gibi yerlere neden saldırılıyor" diye eleştirmişti.

Tiryan (Okçular) taburu için yapılan planlama arazi hakimiyetini tümden gerillanın denetimine almak içindi. Yukarıda izah ettiğimiz nedenlerden ötürü Beytüşşebap alınamamıştı. Ancak eğer Tiryan taburu kaldırılsaydı alan daha da genişlemiş olacaktı. Tiryan kaldırılmış olsaydı, Türk ordusu alanda kalamazdı. Ama Tiryan tabur güçleri adeta kale gibi inşa edilmiş binanın içine girerek kendilerini korudular. Aslında kale gibi olmasına rağmen bir yolunu bulup almayı düşünüyorduk. Hatta kendim de oraya giderek, bizzat üzerinde duracaktım. Fakat Önderlik eleştirince, yeni bir planlama yapmaktan ve bu hedefi düşürmekten vazgeçtik.

Aynı dönemde 7. Bölge (Hakkari) güçleri Üzümlü (Deştan) karakoluna başarılı bir eylem yapmışlardı. Aslında ikinci kezdir aynı yerde tekrarlanan bir eylemdi, yine de başarılı olmuştu. Sonradan aynı yıl bir kez daha saldırı yapıldı. Fakat üçüncü kez aynı hedefi vurmak akıllıca değildi. Onun için başarılı olmadı, dört kaybımız yaşandı.

O dönemde Cudi ile Suriye arasındaki geçiş hattı gerilla güçlerinin kontrolündeydi. Aynı şekilde İpek yolu da denetim altına alınabiliyordu. Grup geçeceği zaman güçlerimiz gidip yol güvenliği sağlıyorlardı ve böylece grup sorunsuz geçebiliyordu. Türk ordusu buralarda denetim sağlayamıyordu. Fakat yeni katılım sağlamış, henüz eğitimden geçmemiş, büyük çoğunluğu silahsız bir grup Suriye'den gelirken, tank pususuna düşmüşlerdi, 20 kayıp verilmişti. Nedenini anlamak için soruşturma açıldı, soruşturmayı yerinde denetlemek amacıyla ben de Cudi'ye gittim. Kurtulan arkadaşlar ve köylülerle konuştum. Tabii biz grubun termalli tank pususuna düştüğünü daha anlamamıştık, bunun için çok yönlü bir soruşturma yürütüyorduk. Soruşturma sonuçlarından anladığımız kadarıyla farklı bir yöntemle Suriye'den gelen grubumuzu uzaktan vurmuşlardı. Asker pususuna girme gibi bir durum yaşanmamıştı. Yeni bir silah kullandıklarını anlamıştık ama o zaman silahın türü hakkında bir fikir sahibi olamamıştık.

Bu kayıplardan sonra Cudi yönetimi misilleme amacıyla Silopi'ye bir baskın yaptı. Baskından sonra çıkışta da aynı durum yaşandı. Orada da aynı biçimde 13 şehit verildi. Artık yeni bir silah kullanıldığına tam emin olduk. Yapılan araştırmalar sonucunda lazer güdümlü termal kameraların tanklara monte edildiğini öğrendik. Tank üç-dört kilometre uzakta durup, termal ve lazer ışınları ile ayarlama yaparak, yüzde yüze yakın bir biçimde hedefe isabet edecek şekilde vuruş gücüne sahip olabilmekteydi. Kürdistan'da o zamana kadar kullanılmayan bir silahtı. Silahı anlayana kadar iki yerde toplu kayıplar yaşandı. Diğer eyaletlere sorduk, oralarda buna benzer bir silahın henüz olmadığı anlaşıldı. Buradan da anlaşıldığı gibi termal kameralı tankları ilk önce Botan'da kullanıp denemişlerdi. Daha sonra 1994 yılında bu silah Kürdistan'ın her tarafında yaygınca kullanıldı. Termaller Alman tankları üzerine monte edilmekteydi.

Nihayetinde 1993 yılı Kürdistan genelinde Türk ordusu karşısında gerilla güçlerimizin daha etkin olduğu bir yıl oldu. Türk ordusuna oranla yıl içerisinde gerillanın arazi üzerinde hareket tarzı daha etkin bir düzey kazandı. 1993–94 kışı, süreci değerlendirme ve hazırlıkları geliştirme açısından önemli bir kıştı. Baharda uygulanacak taktik üzerine daha fazla yoğunlaşmak ve gücü hazırlamaya ağırlık vermek gerekiyordu. Zamanı böyle değerlendirmekten öte bütün güçleri dolaşarak, ziyaret etmeyi ve toplantılar yapmayı esas almıştım. Bu amaçla bütün bölgeleri dolaştım. Önderlik, "Dolaşmak değil, yoğunlaşmak gerekir" diye eleştirmiş ve uyarmıştı.

Bu kışta düşmanın kapsamlı herhangi bir operasyonu olmadı. Ama bazı noktalara karşı ciddi operasyonları gelişti. Güçlerimizin de bazı kış eylemleri olmuştu. Cudi vb yerlerde gerillanın bir takım eylemleri gelişti. Kış ortasında Cizre askeri lojmanları ve özel timlerin yerleştiği Maden Taburu'na yönelik gerilla güçlerinin eylemleri gibi başka yerlerde de bir takım eylemlikler gelişti. Ülkenin çeşitli yerlerinde bazı gerilla eylemleri olsa da esas olarak kış süreci hazırlıklarla geçti, diyebiliriz.

Türk ordusu ise Hakkari alanında Marinos Katosu'na ve Oramar'a dönük operasyonlar geliştirdi. Şimdiki Zağros eyaletinde, o zaman Behdinan eyaleti dediğimiz sahada daha önceden Kuzey topraklarında üstlenme yapılamıyordu. Genellikle bu alan güçleri kışı güneye çekilip, orada üslenirlerdi. Ama ilk kez 1993-94 kışında iki yerde Kuzey alanı içerisinde üslenmeyi planlamışlardı. 7. Bölge gücünden 64 kişilik bir gerilla gücü bölge komutanı Be. arkadaşla birlikte Marinos Katosu'nda kış üslenmesini yapmıştı. Bu güçten kış ortasında bir kişi ihanet ederek, Hakkari merkeze bağlı Peyanus taburuna teslim olmuştu. Bunun üzerine Hakkari tugay komutanı Osman Pamukoğlu'nun komutasında Türk ordusu Kato'ya bir operasyon düzenledi. Operasyonda kısa süreli bir çatışma yaşandı. Ben de arkadaşlarla telsizle direkt ilişki halindeydim. Güçlerimiz fazla mermi kullanmadı. Sadece biraz BKC çalışmıştı ve askerler fazla ilerlemedi. Dolayısıyla ciddi bir çatışma yaşanmadı. Her tarafta bir metreden fazla kar vardı. Bazı yerlerde kar yüksekliği 5 metreydi. Akşam olunca arkadaşlar Faraşin alanına doğru harekete geçtiler. Faraşin ve yol üzerindeki tüm Beytüşşebap köylülerinin yardımlarıyla Beytüşşebap üzerinden arkadaşları Bestler'e getirdik. Çünkü yoğun kardan dolayı köyden köye gitmenin dışında hareket etmek mümkün değildi. Derhal cepheci arkadaşları devreye koyduk. Bu şekilde köyden köye Beytüşşebap merkezine, oradan da yine köylülerin desteğiyle Bestler alanına gücün aktarılması sağlandı. Bestler'de arkadaşları bizzat karşıladım. 63 kişilik bir grup olarak hepsi sağlamdı. Daha önceden Cudi'de yedek olarak hazırlanan Gundıkê Remo'da bir noktamız vardı. Arkadaşlar orada üslenip, kışı eğitimle ve rahat bir biçimde geçirdiler. Kış ortasında Marinos'tan Cudi'ye kadar gelen gücümüzde hiçbir kayıp olmadı veya değişik bir zarar yaşanmadı. Buna rağmen Osman Pamukoğlu yazdığı kitapta bu çatışmada 66 arkadaşın şehit düştüğünü söyleyerek üzerinde büyük bir kahramanlık senaryosunu şekillendirmiş. Bu sadece bir çarpıtma değil, belki de bir insanın söyleyebileceği en büyük köşeli yalanlardan birisidir.

Aynı biçimde Oramar'da üslenen gruba yönelik de bir operasyon gerçekleşmişti. Kar yağışının olduğu bir gündü. Buradaki gücümüzün başında Nasır vardı. Güç, temasa girmeden alandan çıkmıştı. Ama Türk askeri dörtbeş gün Oramar'dan çıkamadı ve kayıplar verdi. Helikopterleri karda mahsur kaldı. Isınmak için silah dipçiklerini ve bireysel eşyalarını yakmak zorunda kaldılar. Bazıları dondu. Oramar operasyonu adeta bir Sarıkamış seferine

dönüştü. Fakat gerilla herhangi bir zayiatı yaşamadı. Tüm arkadaşlar sağlam bir şekilde farklı bir alana geçtiler. Böylece düşmanın kış hareketleri fiyasko ile sonuçlandı. Aynı biçimde bu operasyonla ilgili de Osman Pamukoğlu'nun çok nakışlı incileri vardır.

Mart başında Gabar'da bazı yerlere operasyon yapmak istediler. Gerillanın etkili vuruşlarıyla fazla ilerleyemeden geri dönmek zorunda kaldılar. Gabar operasyonunda Türk ordusu iyi bir darbe yedi ve bazı teknik araç gereçleri gerillanın eline geçti.

1993–94 kışında esas kayıplarımızın yaşandığı yer Serhat eyaleti oldu. Serhat eyaletinde daha önce belirttiğimiz gibi kaldırabileceğinden fazla güç yığılması söz konusuydu. Ama üslenme ve hareket tarzında da ciddi yetersizlikler vardı. Ağrı, Tendürek gibi yerlerde çok aleni üslenmeler yapılmıştı. Öyle ki Ağrı dağında üslenen gücün günlük ekmeği Doğubeyazıt fırınlarından getiriliyordu. Serhat gibi bir yerde bu tarz, çok açık bir üslenmeydi ve kaldırılamazdı. Elbette ki yanlıştı. Bu nedenle Tendürek gibi alanlar günlerce bombalanmış ve sürekli baskı altında tutularak, kayıpların yaşanmasına neden olmuştu. Ama esas kayıp, Sarıkamış-Göle hattında kış üslenmesini yapmış 70 kişilik gücümüzden 3–4 arkadaşımız dışında kalan gücün tasfiye edilmesidir. Seyfi arkadaşın komutasındaki bu gücümüz günlerce karın içinde büyük bir azim, kararlılık, cesaret ve kahramanlıkla destansı çatışmalarla şehit düşmüşlerdir. Kitaplaştırılmış bu destansal direnişte mücadele tarihimizin en önemli kayıplarından birisi yaşanmıştır. Dersim, Amed ve diğer eyaletlerimizde kısmi operasyonlar olsa da esas olarak bu süreç Türk ordusu ve devletinin kendisini kapsamlı bir imha hareketine hazırladığı bir süreçtir. Tansu Çiler-Doğan Güreş-Mehmet Ağar üçlüsünün sürdürdüğü 1994 süreci Kürdistan direniş mücadelesinin en kanlı bir süreci olarak tarihe geçmiştir.

1994 baharında konferanslar ve yıl planlaması

1994 yılı baharında Parti Önderliği sahasında PKK 3. Ulusal Konferansı gerçekleştirilerek, yıl içerisinde esas alınması gereken taktik perspektif doğrultusunda gerekli kararlar alındı. Öncesinde Mart başında Botan-Behdinan konferansı yapılarak, eyalet planlaması ve direniş çizgisi somutlaştırılmıştı. Daha sonra yapılan parti konferansıyla aynı paralelde benzer kararlar çerçevesinde planlamalar yapılmıştı. Yine bu doğrultuda her eyalet benzer çerçevelerle konferans gerçekleştirdi. Çerçevenin özü, geçmiş üç yılda yapılamayanı yapmak üzere 1994 baharında yapılacak kapsamlı bir hamleyle gerillaya bir çıkış yaptırtmaktı. Çünkü 1993 yılındaki gerilla yoğunlaşması ve performansı oluşturulacak planlama için umut vermekteydi. Dolayısıyla denge dönemine geçmek ve kurtarılmış alanlar ortaya çıkarmak mümkün olabilirdi. Bu nedenle genel olarak denge dönemine ulaşma hedefi vardı. Hatta Botan eyaletinin

bunu daha ileri bir düzeye çıkarabileceği düşünülmüştü. Çünkü Botan'da 1993 yılında bu yönlü bazı taktik denemeler yapılmıştı.

Gerçekleşen konferanslarla geliştirilen bir diğer yeni ve önemli husus, eyaletlerin sahalar tarzında örgütlendirilmiş olmasıydı. Botan-Behdinan zaten birleşmişti, Mardin bölgesi de resmi olarak bu sahaya dahil edildi. Botan, Behdinan ve Mardin alanları Güney Sahası olarak isimlendirildi. Amed, Garzan ve GAP birleştirilerek Orta Saha olarak adlandırıldı. Serhat, Dersim ve Erzurum eyaletleri de Kuzey Sahası olarak örgütlendirildi. Güneybatı Sahası direkt Önderlik sahasına bağlı ama özgün bir saha olacaktı. Güneybatı için yeni düzenlemeler yapılmıştı. Şehit Şêxo Dirlik arkadaş saha komutanı olarak atanmıştı. Her sahaya bir komutan atanmıştı. Güney sahasından ben sorumluydum. Orta saha komutanlığına Ebubekir, Kuzey saha komutanlığına Zeki atanmıştı. Terzi Cemal'in tahribatlarından sonra Güneybatı oldukça büzülmüş ve zayıflamıştı. Şêxo Dirlik arkadaşla beraber, dinamik bir güç oraya düzenlenmişti. Baharla birlikte Zeki Suriye'den İran'a, İran üzerinden de Serhat'a geçmişti.

Konferansın amacı, 1994 yılında denge dönemini yakalamaktı. Somut hedef bu biçimde netleştirilmişti. Çünkü devlet saldırılarının durması ve siyasal çözümün gündeme girmesi için öncelikle böyle bir çıkışa ihtiyaç olduğu yönünde kanaatler kesinleşmişti. Şimdi denilebilir ki Türkiye'de artık siyasal çözüm bir hedefse niye savaş tırmandırılıyor? Her şeyden önce devletin çok ciddi bir saldırı dalgası söz konusuydu. Devletin amacı kesinlikle tüm Kürt dinamiklerini tasfiye etmek ve yok etmekti. Bu faşizan ve katliamcı saldırı dalgasını durdurmak, var olabilmek, ayakta kalmayı başarmak ve siyasal çözümü dayatmanın tek yolu direniş savaşını geliştirmekten geçiyordu. Bunun için biz, devletin imha amaçlı planlarını anlamıştık. Bunun önüne geçmenin yolu herhangi bir biçimde gevşemeden değil, direnişi yükseltmede kesin kararlı davranmaktan geçiyordu.

Topyekun savaş konsepti

Gerillanın belli bir ilerleyişi ve hazırlığı olsa da, Türk devleti de kendi çapında önemli hazırlıklar yapmıştı. Türk devleti başta NATO olmak üzere uluslararası güçlerin yoğun karar ve desteği temelinde 1992 yılında somutlaştırdığı topyekun savaş konsepti üzerinde ciddi hazırlıklara başlamıştı. Pratik açıdan bunun startı 1992 yılında ABD'nin desteğinde Güney'e müdahale ve Güney savaşıyla başlamıştı. Bu yeni konsept çerçevesinde 1993 yılı bir deneme ve hazırlık yılı sayılabilir. Özellikle Özal'ın öldürülmesi, ardından Süleyman Demirel'in cumhurbaşkanlığına ve Çiller'in de başbakanlığa getirilmesiyle bu süreç tamamlanmıştır. Özel ve kirli bir savaşı yürütecek olan bir ekip hazırlanmış, buna karşıt olanları bir şekilde tasfiye etmişlerdi.

Ordu, 1993–94 kışında yoğun bir hazırlık yaptı. Bu temelde 1994 başında yeni bir imha hareketinin startı verilmişti. Başta İngilizler olmak üzere belli başlı ülkelerden onay almışlardı. Özellikle ABD, AB ve NATO'dan onay almış oldukları kesindi. Avrupa Birliği devlet yetkililerinin o süreçte yaptıkları açıklamalar hala hatırlardadır. Bir nevi "Kürt sorununu nasıl çözüyorsanız çözün" biçiminde bir yaklaşım sergilemişlerdi. Yani katliam da yapsanız bir biçimde çözün, anlamına geliyordu. Şiddetle bastırmaya göz yumacaklarını Türk devletine yansıtmışlardı. Bu temelde boşaltılmayan bütün köyler insanlık dışı yöntemlerle yakılıp yıkıldı. Daha önceki yıllarda Türk ordusunun köy yakmaları kamuoyunda epey yer alırdı. Yine Avrupa ve uluslararası kamuoyunda bir hassasiyet gözüküyordu. Ama bu dönemde uygulamalara Avrupa da onay verdiği için en vahşi bastırma ve katletme yöntemlerine uluslararası kamuoyu da hiçbir tepki göstermiyordu.

Bestler'de Mehrê diye bir Asuri köyü vardı. Köy üzerinde uygulanan baskılar 1991 yılında bayağı gündeme girdi. Türk devleti 1989'da zorla boşaltılan bu köye basın refakatinde köylülerin tekrar köylerine gelip, yerleşmelerini kabul etti. Basın ve demokratik kurumlar o dönemde Türk ordusunun uyguladığı baskılar karşısında hassastı. Fakat 1994 yılında bu durum tersine çevrildi. Uluslararası kamuoyu başta olmak üzere, demokratik kurum ve kuruluşların hepsi kör, sağır ve dilsizleri oynuyordu. Artık Kürdistan'da gerçekleştirilen katliamları kimse gündemine almıyor, Türk ordusunun uyguladığı vahşete karşı seyirci kalınıyordu.

Buradan hareketle şunu belirtebiliriz, 1994 yılının başlangıcında Türk devleti Avrupa ve ABD'den her türlü onayı almıştı. Onayın yanında çok geniş ekonomik ve askeri destek de almıştı. 1994 yılında Türk devletinin havadan ve karadan kullandığı bomba, top vb cephanenin maliyeti milyarlarca dolarları aşmaktaydı. Yıl boyunca bütün karakollar sürekli atış halindeydi. Uçaklar sürekli bombardıman yapıyordu. Botan alanında uçaklar hergün aralıksız sekiz saat bombardıman yapıyordu. Diğer eyaletlerde de durum benzerdi. Örneklerden anlaşılacağı üzere, 1994 yılında topyekun bir savaş esas alınmıştı.

Doğan Güreş o dönemde Türk basınını toplayıp brifing vermişti. *"Türk ordusunu milli takım gibi görmek lazım, milli futbol takımını nasıl savunuyorsanız, ordumuzu da öyle savunmalısınız"* diyerek, basına artık "taraf olmalısınız" diye direktif vermişti. Türk basını bu konsepti uygulamış, o günden bu yana üzerine düşeni eksiksiz yerine getirmiştir. Bu gelenek günümüze kadar devam etmiş ve ordunun basına verdiği direktif en ince detayına kadar uygulanmıştır.

Türk ordusunun gerillaya karşı yürüttüğü savaş taktikleri konusunda uzun süre kendi içinde netleşememe durumu vardı. Örneğin, Eşref Bitlis farklı bir taktik yürütüyordu, başkaları farklı bir taktik yürütüyordu. Devlet içindeki iç tasfiyeler ardından 1993'ün ortalarından sonra hakim olan ekibin gerillaya karşı yürüttüğü savaş taktiği, araziye hakimiyet taktiğiydi. Yani

önceki gibi operasyon yapılıp geri dönülmeyecek, operasyonun yapıldığı birçok stratejik alan, askeri güçler tarafından tutulacak ve bırakılmayacaktı. Tabii daha çok yaz boyu arazinin tutulması planlanmıştı. Bir taraftan her gidilen yere binlerce asker yerleştirerek hakim tepeler tutulurken, öbür taraftan devlete can-ı gönülden hizmet eden korucu dışında hiçbir canlının bırakılmaması bu taktiğin bir gereğiydi.

Askeri açıdan yürütülen bu taktikle beraber sivil kitle tabanının tutuklamayla değil, öldürmeyle, yargısız infazlarla çökertilmesi ya da göçertilmesi bu planın diğer önemli bir taktik ayağıydı. Planın özü şudur: Arazideki tüm stratejik tepeler tutulacak, kırsal alanda korucu olmayan hiçbir köy bırakılmayacak. Şehirlerde yurtsever tabanda yargısız infazlarla panik yaratılarak, teslim alma ve ajanlaştırma geliştirilecek. Gerillanın kitleyle ilişkisi kesilecek ve sıkı bir ambargoyla Kürdistan dağları, gerilla için yaşanılamaz hale getirilecek. Kürdistan köyleri ve şehirleri ise yurtsever insanlar için yaşanılamaz hale dönüştürülecekti. Bu stratejik konsepte karar veren, devletin en üst tepesidir. NATO da onaylamıştır. Diğer bütün uygulamalar bu konsept çerçevesinde geliştirilen detay uygulama ve taktiklerdir. Devlet tarafından gerçekleştirilen ve adına faili meçhul denilen binlerce cinayetin gerçekleşmesi bu temelde pratikleştirilmiştir. Burada devlet, Kürtlerin özgürlük istemini bastırmak için hiçbir yasayı dikkate almayan bir savaş tarzıyla imha hareketini kesin başarmak istemekteydi. İmha hareketi hem gerillaya karşı, hem de yurtsever tabana karşı geliştirilen bir harekettir.

Bu süreçten sonra kitle tabanımızı çökertmek için iki koldan imha harekatına girişildi. 1991 yılından itibaren devrede olan JİTEM ve Hizb-i Kontra örgütlenmesi yaygın ve sistemli saldırılarla Kürt yurtseverlerini katletmeye başladı. Karakollara da, "bizden olmayan köylülere atış serbesttir" talimatı verildi.

Bir insanlık trajedisi sonucunda kurulan Maxmur kampı bu dönemde uygulanan baskıların bir eseri olarak ortaya çıkmıştır. Maxmurluların hikayesi en iyi Maxmurlulardan dinlenebilir. Vicdanlı, tarafsız, demokrat ve insanlık değerlerine inanan kuruluşlar bu konuda ciddi bir araştırma yürütürse, dünya tarihinde bir benzeri daha olmayan Türk Özel Harp Dairesi'nin yürüttüğü kirli yöntemleri belgeleriyle ortaya çıkaracaktır. Ama ne yazık ki, bilinen bazı demokrat kurumlar dışında kurum bulmak zordur. Çünkü bu kurumların ağırlıklı kısmı Türk devletinin katliamlarına açıktan onay vermişlerdir. Gözleri önünde cereyan eden insanlık trajedisini görmezden gelmişlerdir. Biz yine de Maxmur kampının oluşumuna neden olan baskılara kısa bir göz atalım. Çünkü Türk devleti, hala utanmadan PKK'nin oradaki köylüleri zorla götürdüğünü belirtmektedir. İkiyüzlülüğün bu kadarına da pes doğrusu! İnsanlık tarihinde bu denli ikiyüzlülük ve pişkinlik çok az bulunur.

İşin aslı başkadır. Bu köylere top atışı serbestti. Sürekli ağır bombardıman altında bulunmaktaydılar. Maxmur kampının önemli bölümünü oluşturan

Hilal, Uludere'de bir nahiyeydi. Bu nahiyede karakol, hastane ve ortaokul vardı. Keza Mijini, Şiriş ve Uludere'deki diğer köyler de aynı konumdadır. Her gün karakoldan bu köylere havan ve top atışları yapılmaktaydı. Artık halk oralarda kalamazdı. Gabar köylüleri de aynı konumdaydı. Yine Çelê ve Gever köylerine de benzer yaklaşım söz konusuydu. Gabar'a yapılacak operasyon öncesinde bu alanda bulunan bütün köyler bombalandı. Çırav eteklerinde Eruh ve Şırnak arasında bulunan Giver köyü uçaklar tarafından vuruldu, bu bombardımanda 34 köylü katledildi. Yine uçakların doğrudan köyü hedeflemesi sonucu Besukê köyünde 8 köylü daha katledildi. Gabar'a yapılan bir harekatta köylerinden kaçamayan 8 köylü, köyleri olan Hirareş'te evlerinin içinde hayvanlarıyla birlikte Türk askerleri tarafından yakılarak katledildi. Bu saldırı, katliamın dozajını ortaya seren en çarpıcı uygulamalardan birisidir. Yine Cudi'nin Şax köyündeki ilkokul bombalandı ve bu saldırıda 1'i çocuk, 1'i kadın 4 köylü yaşamını yitirdi.

Aynı vakitlerde ben Bestler'de bulunmaktaydım. İki helikopter çok yüksekten üzerimizden uçmuştu. Her iki helikopterdeki generallerin birbirleriyle telsizle görüşmelerini ben de telsizden dinliyordum. Yukarıda belirttiğimiz Asuri Köyü olan Mehri üzerine vardıklarında bir general diğerine, *"hayrola paşam ben halen yerde canlı görüyorum"* demişti. Diğeri de, *"merak etmeyin paşam, en kısa sürede onları da halledeceğim"* diye yanıt vermişti. Ben o zaman bunların her türlü katliamı yapabileceğini, her şeyi göze alacaklarını anladım. Bunun için de Gabar, Cudi ve Uludere'deki köylülerden bazıları "biz burada kalalım, hatta gelip Bestler'e yerleşelim" demelerine rağmen kabul etmedim. Çünkü Türk devletinin nasıl bir katliamcılıkla yaklaşacağını ve sürecin nasıl çetin geçeceğini tahmin ediyordum.

Bu dönemde yapılan operasyonların büyük bir kısmı sivil insanlar ve hayvanlara yönelikti. Yaşamı gerilla için yaşanılmaz kılmak için tüm canlılara karşı bir savaş açılmıştı. Özellikle de zozanlardaki (yayla) atlara karşı özel operasyonlar çıkarılmaktaydı. "PKK kullanıyor" adı altında köylerde ve zozanlarda bulunan bütün binek ve yük hayvanları öldürülmekteydi. Bilindiği gibi Botan coğrafyasında özellikle Cudi'de dağ keçilerinin sayısı oldukça çoktur. Avlama yasağını koyduğumuz için, artık arazide sürüler halinde dolaşıyorlardı. Ama ne yazık ki bir doğa harikası olan bu dağ keçileri, Türk ordusunun gazabına uğramıştı. 22 Temmuz 1994'de yapılan operasyonla özel olarak tüm dağ keçi sürüleri telef edilmişlerdi. Adeta operasyon dağ keçilerine karşı düzenlenmişti. Kara operasyonuyla, uçak ve helikopterleri kullanarak binlerce dağ keçisi öldürülmüştü. Bestler, Cudi ve Gabar başta olmak üzere, Botan'daki bütün ormanlar ateşe verildiği gibi tüm Kürdistan'da ormanların yok edilmesi için aynı pratik sergilenmişti. Kısacası 1994 yılında geliştirilen operasyonlar Kürdistan'ı tarumar etme hareketidir. Sadece gerillaya karşı değil, insan olsun, hayvan olsun tüm canlılara ve doğaya karşı yapılmış bir imha hareketidir.

Bu harekat sadece ordunun kararıyla geliştirilmemiştir. Uluslararası güçlerin desteklediği Türk devletinin stratejik bir kararıdır. Bunun için devletin en üst kademesinde bulunan tüm kurum ve yetkililerin ortak konsensüsüyle oluşturulmuş bir konsepttir. O zaman SHP ve DYP koalisyonu iktidardı. Bu açıdan Murat Karayalçın vb kendine sosyal demokrat diyen SHP'nin üst yönetimindeki kişilerin temiz oluşundan veya dürüstlüğünden bahsedilemez. Tansu Çiller, Karayalçın, Demirel vb devlet yetkililerinin hepsi özel savaşın bir piyonu haline getirilmişti. Amaç, PKK'nin yok edilmesiydi. Yöntemi nasıl olursa olsun kabulleriydi. Gerilla, sivil ayrımı yapılmamış, 'Yurtsever olan, PKK'ye sempati besleyen her Kürt vurulmalıdır!' gibi bir anlayış geliştirilmişti. Öyle ki korucu olmayan tüm köyler boşaltıldı. Hatta daha sonradan Hakkari yöresinde korucu olanlara da güvenmemişlerdi. PKK ile ilişkilerinden şüphelenerek korucu olan birçok köyü yerinden göçertmişlerdi. Keza Cizre merkez jandarma karakolu havan toplarıyla çoğu zaman kendi etrafındaki mahalleleri vurmaktaydı. Cizre'deki Cudi Mahallesi gibi mahallelerin boşaltılması bu nedenledir.

Özcesi, Türk devleti baharla birlikte, halk üzerinde tam bir terör faaliyeti uygulamıştır. Bombardımana tabi tutmadığı köy kalmamış gibidir. Vurulan köylüler Bestler'de yanıma gelerek, yardım istediler. İlk önce gerillanın denetimindeki Bestler'e sığınmayı düşünmüşlerdi. Gerillayla birlikte yaşamak istiyorlardı. Bunun üzerine Bestler'de onları koruyamayacağımızı, isterlerse Haftanin'e gidebileceklerini belirttim. Haftanin'e gelmeleri durumunda, onları koruyabileceğimizi söyledim. Köylülerin göç etmekten başka seçeneği yoktu. Hatta bizzat karakol komutanları da, "çekin gidin, nereye gidiyorsanız gidin" diye tehdit ediyordu. Köylüler zorunlu olarak gerilla denetimindeki Haftanin alanına geçtiler. Köylülere, gelmek isteyen gelebilir denilince birçok yerden Haftanin'e gelip yerleştiler. Daha sonra yurtsever halkımız Haftanin'den Ertuş vb yerlere ve oradan da Maxmur'a geçti. O zaman mülteci kampının temeli bu biçimde ortaya çıktı ve bugünkü Maxmur kampı kurulmuş oldu. İlk kuruluşu ve BM tarafından da mülteci olarak kabul edilmeleri Haftanin alanındaki Şeraniş'te gerçekleşti.

8 Nisan 1994 tarihinde, Türk ordusu 50 000 kişilik bir güçle Gabar alanına saldırdı. Daire tarzında bütün alanlardan askeri güçler harekete geçerek, Gabar'ın kuşatılması ve içinde sağ hiç kimsenin bırakılmaması hedeflenmişti. Gabar'ın dışına hiç kimsenin çıkmaması için, bütün geçitlerin tutulması temel hedefleri olmuştu. Burada bir hafta boyunca sürekli çatışmalar yaşandı. Gabar-Çırav arası Zıvıngê boğazını ve genişleyen o hatla birlikte alanın hakim tepesi olan Çela Sor tepesini günlerce savunarak, Gabar'da oturan tüm halkın buradan Çırav'a aktarılmasını sağladık. Türk ordusu bu hattı tutup, kapatmak için çok çaba sarf etti. Saldırı üzerine saldırı gerçekleştirdi. Yoğun hava saldırıları sonucu Çela Sor'u savunan bölükten Felat arkadaş ve sorumluluğundaki 5 arkadaş şehit düştü. Bu çatışmada bir uçak da düşürüldü. Enkaz parçalarına halen Gabar arazisinde (Basret köyü arazisindedir) rastlamak

mümkündür. Bu cephede 5 arkadaşın şehadete ulaşmasıyla bir kahramanlık destanı yaratılarak, Gabar'daki halkımız ve alandan çekilmesi gereken gerilla güçlerimiz çatışma içinde Çırav alanına çekilmişlerdi. Gabar'da bütün köyler önce uçak ve toplarla vurulmuş, sonra da askerler tarafından yakılmıştı. Çırav'a çektiğimiz halktan kadın ve çocukları Cizre, Nusaybin, Mersin gibi yerlere göndererek korumaya almak istedik. Zaten erkeklerin de önemli bir kısmı milisti ve birçoğu yanımızda kalacaklardı. Fakat çocuk ve kadınları şehre aktarmak ciddi bir sorundu. Halkın önemli bir kısmı Batuyan aşiretindendi. Batuyan aşiret reisi olan Osman Demir (Ağa) çete reisiydi. Osman Ağa kötü bir insan değildi. Ona haber göndererek, kadın ve çocukların şehirlere aktarılmasında bize yardımcı olmasını, kolaylık göstermesini ve sahip çıkmasını istedik. Bu konuda belli bir desteği oldu. Bunun üzerine peyder pey gruplar halinde kadınları, çocukları ve bir kısım erkekleri bu hat üzerinden Cizre'ye ve oradan da değişik şehirlere gitmek üzere aktardık. Yanımızda kalan 200 civarındaki milis ve taraftarları da Bestler'e çektik. Oradan da Haftanin'e aktarıldı. Bütün bu süreç boyunca yaşanan insanlık mezalimi ve yüzlerce sivil insanın katledilmesi ne Türk basınında ne de uluslararası kamuoyunda haber bile yapılmamış, uluslararası kurumlar tarafından sahip çıkılmamıştı. Bu yıl boyunca Türk ordusunun halkımıza ve Kürdistan coğrafyasına, hayvanlarına karşı yaptığı tek şey kin kusmaydı, önüne gelen her şeyi ezip geçmeydi.

Binlerce insanı operasyonlar altında günlerce yürütmek ve güvenliklerini sağlamak dünyanın en zor işlerinden biri olsa gerek. Ama Kürdistan gerillası Türk devletinin terörüne maruz kalan yurtsever köylülerin hepsini sağlam bir şekilde operasyon bölgesinden çıkarmayı başarmıştı. O dönemde köylüler yaşayabilmek için tek yolun gerillanın denetiminde kalmak olduğunu iyi biliyorlardı. Bundan önce birkaç aile metropollere göçmüştü ama JİTEM elemanları gittikleri Mersin vb metropollerde onları bulup katletmişti. Köylüler bunun bilincindeydi, bu nedenle ısrarla birçoğu gerilla denetimindeki bölgelerde kalmak istiyordu. Ama bu onlar açısından riskli olduğu için uygun görmedik ve değişik yerlere aktarmayı esas aldık.

Direnişin boyutlanma süreci ve bozgunculuk

Türk devlet cephesinde topyekun savaş hazırlıkları yapılırken, bizim cephemizde ise stratejik denge dönemine geçmenin hazırlıkları yapılmaktaydı.

Botan-Behdinan konferansı başarılı geçmiş, eleştiri özeleştirilerde bir düzey ortaya çıkmıştı. Fakat Nasır, "ben göreve hazır değilim" diye ısrarda bulunmuştu. Tıkatıcı bir tartışma düzeyi hiç yaşanmamış, sadece "görev yapmam" demişti. Fakat göreve itiraz edince onu Önderlik sahasına gönderme önerisini geliştirdik. Önderlik bu öneriyi kabul etti. Nasır'ın yerine birini görevlendir-

mek gerekiyordu. Bu nedenle Botan unsurunu görevlendirdik. Telsizden Nasır'ın yerine Botan'ı düzenlediğimizi aktarınca Önderlik reddetmedi ama soğuk karşıladı. Çünkü Önderlik, Botan denen kişiliği iyi çözümlemişti. 1989 yılında onunla çok uğraştı, hazırladı, müdahale olarak genel koordine görevini verdi ve Botan eyaletine gönderdi. Ama gidip çeteciliğin önünü alacağına Tahta Reş konferansında onları (çeteciliği) ödüllendirmişti. Pratik yürüttüğü her yerde içine girdiği aşırı liberal, disiplinsiz duruş biçimi sonucunda, Önderlik ona, "bu ordu düşmanıdır" demişti. Onun yerine düzenleyebileceğimiz başka kimse yoktu. Bu anlamda Botan'ın yeniden üst düzey görevlere getirilmesinde benim sorumluluğum vardır. Çünkü IV. Kongre'de görevsizlendirilmişti, hatta parti üyeliği bile dondurulmuştu. Bu süreçten sonra biraz yararlılık gösterince önünü açtık. Daha doğrusu alana geldiğimde kendisini oldukça pratiğe verdiğini gördüm. Belli destekleri oldu. Ben de yoldaşlık gereği o dönemde kendisine destek sundum. Bu biçimde yeniden üst düzey görevlere gelmesinde benim ona yaklaşımımın rolü belirleyici oldu.

Orta sahayı Ebubekir (Halil Ataç) denilen kişi komuta ediyordu. Orta saha eyaletlerinden Amed'e Şehit Harun (Hüseyin Özbey) arkadaş, GAP'a Amedli Şehit Cemal (Mahmut Gün) arkadaş, Garzan'a da Dr. Süleyman (Sait Çürükkaya) unsuru bakıyordu. Ebubekir unsurunda savaş ve savaştırma adına bir taktik yeterlilik yoktu. Sanırım 1985 sürecinde kırılmıştı. Ama kendini gizledi. 1987 yılında Elif adında biriyle düşkünlük yaşamasına rağmen Önderlik, kendini toparlar diye rol verdi. 1991 yılında Önderlik onu pratik sahadan kendi sahasına çekti. Bir süre eğitim gördükten sonra 1992 yılında Garzan'a düzenlendi. Savaş tarzı oldukça ürkekti. Savaşa kararlılıkla yaklaşan bir düzeyi hiç yakalamadı. Aktif, ısrarlı bir tarzla sonuç almayı öngören bir yaklaşımı hiç gelişmedi. Bu tarzdan kaynaklı olarak 1994 yılında düşmanın geliştirdiği topyekun saldırı konseptine karşı komuta ettiği eyaletlerde güçlü bir direniş geliştirememişti.

En ilginç durum Zeki'nin geliştirdiği pratiktir. Zeki, komuta ettiği Kuzey sahasını dönem taktiğine göre konumlandırmamıştı. Esas olarak dönem taktiği olan hareketli savaş taktiğine hiç inanmamasına rağmen Önderlik sahasında bunu dillendirmemiş, susmayı tercih etmişti. Kendini inanmış gibi göstermiş, ama gereklerini yerine getirmede hiçbir çaba harcamamıştı. Konferansın aldığı hareketli savaş taktiğini geliştirme kararına katıldığını belirtmişti. Ama Önderlik sahasından ayrılır ayrılmaz geliştirilmesi gereken savaş tarzına karşıt bir faaliyet yürütmüştü. Bu açıdan çok ikiyüzlüce davranmıştı. İlk başta Serhat eyaletine geçti. Gelişen operasyonlar karşısında zorlandığı için yanına güç alarak Erzurum'a, ardından daha korunaklı olan Dersim'e geçti. Her üç eyalette de geliştirdiği pratik, 3. Ulusal Konferans kararlarına ters olmuştu.

Zeki'nin geliştirdiği tarzın daha iyi anlaşılması için bir örnek verelim: Botan'da dönem taktiği gereği düşmanı görüp vurmayan ve çatışmasız bir şekilde araziye bırakan bölgenin komutanını sorumlu tutuyor, hatta bazılarını

görevden alıyorduk. O bölgedeki sorumlu hemen soruşturmaya, ardından yaptırıma alınıyordu. Örneğin, düşman çatışmasız Rusor alanına girmişti. Biz de hemen bu alanın komutanını görevden aldık. Görevden aldığımız Cihat arkadaş bölük komutanıydı, daha sonra Metina'da kahramanca şehit düştü. Botan'da esas aldığımız tutum buydu. Zeki de tam tersini yapıyordu, çatışmaya girmeyeni değil, gireni görevden alıyordu. Uyguladığı yöntem çok ters ve tehlikeliydi. Biz çatışmayanı görevden alıyorduk, o ise çatışanı alıyordu. Neden olarak da, gizliliğe uymamayı bahane gösteriyordu. Zeki Kuzey saha komutanı, ben Güney saha komutanıydım. Görüldüğü gibi Kuzey ile Güney sahalarında bu kadar birbirine zıt taktikler uygulanıyordu.

Aslında Zeki'nin yaptığı arkadan hançerlemedir. Böylece Kuzey sahasına bağlı Dersim, Erzurum ve Serhat eyaletleri 1994 sürecinde önemli oranda devre dışı kaldı. Sınırlı bazı eylemleri vardı ama bu eylemler daha çok göz boyama niteliğindeydi. Zeki çok kurnaz bir tipti. Mesela, düşman Dersim'de bir operasyona çıkmıştı. Akvanos vadisinde bir grup arkadaş da tesadüfen asker çadırı içine giriyor. Çıkan çatışmada 20'nin üzerinde asker öldürülmüş, 20 silah kaldırılmıştı. Zeki unsuru operasyon sahası dışına çıkmış olmasına rağmen yapılan bu eylemi kendisine mal etmişti. Bunun gibi tesadüfi bazı eylemler birbiri ile buluşunca, kendini kurtarmıştı. Fakat ne stratejik denge dönemine, ne de hareketli savaş taktiğine inanmıştır. Esasen artık mücadeleye inancı kalmamış, bitmişti. Zaten daha sonra da bu inançsızlığını açığa vurmuştur.

O dönemde gerçekten dürüst, samimi yaklaşan bir komuta ekibi gelişmiş olsaydı, kuşkusuz ki durum çok farklı olacaktı. Çünkü PKK Kürdistan'ın tüm bölgelerinde özgürlük savaşı yürütüyordu. Bu anlamda bütün savaş sahalarında eş zamanlı olarak taktik ve eylemsel süreç geliştirilmiş olsaydı, düşmanı bunaltırdı. Ama Kuzey sahasına bağlı üç eyaletin devre dışı bırakılması, Orta sahaya bağlı diğer üç eyaletin de ürkek savaş tarzını esas alması, Türk devletinin ülke çapında yürüttüğü imha seferini daha rahat yürütmesine yol açıyordu. Böyle olunca direnen noktalar üzerine de bütün gücüyle gidebiliyordu. Aslında kapsamlı bir biçimde Güney sahasına yönelmesinin bir nedeni de budur.

Türk devleti Serhat eyaletine güçlü yönelmişti. Çünkü geniş bir halk kitlesine sahip olan Serhat eyaletinde gerillanın halk üzerinde geliştirdiği etkiden oldukça korkmuştu. Bu nedenle öncelikle Serhat eyaletine yönelmişti. Türk devletinin 1994 yılında yönelmediği eyalet yoktur, hepsine yönelmiştir. Çünkü 1994 yılı topyekun bir imha ile hareketimizi tümüyle bitirme yılı olarak planlanmış ve bu plan uygulamaya konulmuştur. Daha çok direnen yerlere daha fazla yönelme gibi bir durum yaşanmıştır. Yine bu yıl içerisinde Serhat eyalet komutanı olan Ali Dırêj (Abdurrahman Çavuş), Suat (Tekin Kızılay), Azime (Hacer Adet) arkadaşların da içinde bulunduğu 24 kişilik bir grup Serhat'tan Dersim'e giderken Pülümür'ün

Hasangazi Köyü'nde (boş bir köy) bir operasyon sonucu şehadete ulaşmışlardı. Şehit düşen arkadaşların çoğu Serhat eyaletindeki komuta kademesinden oluşuyordu. Zeki unsuru gerekli tedbirleri almadan bu grubu harekete geçirmiş, yaşanan tedbirsizlik sonucu da bu arkadaşlar şehit düşmüşlerdi. Arkadaşların kayıpları başta Serhat eyaleti olmak üzere Kuzey sahaları için ağır bir kayıp olmuştu.

Türk devletinin bu yılda esas aldığı en belirgin taktiği, kontra eylemleri (faili meçhul) ile milis ve sempatizanları tasfiye etmekti. Böylece gerilla ile halkın bağını keserek, gerillayı dağda ablukaya almayı hedeflemişti. "su-balık" teorisi bu yılda pratikleştirilmiştir. Balık diye tabir ettiği gerillayı ele geçiremeyince, su olarak değerlendirdiği halkı kurutmayı esas almıştır. İşte yürütülen savaşın kirletilmesi en fazla bu dönemde pratikleşmiştir. Çünkü devlet, JİTEM, Hizbullah gibi yan örgütleriyle sivil, sırdan Kürtlere karşı infaz eylemlerini gerçekleştirmiştir. 1991'den itibaren başlayan faili meçhul adı altındaki cinayetler 1994 yılında artık pervasızlaşarak sürmüş ve toplam olarak 17.000'i aşkın faili meçhul olay yaşanmıştır. Olaylarda binlerce Kürdistanlı yaşamını yitirmiştir. Açık ki bütün bu olayları devlet gizli yapmış, hatta bazılarını açık yapmış, ama hepsi devletin kararı temelinde gerçekleşmiş olaylardır. Demirel'in "rutin dışı" dediği olaylar, Kürdistan özgürlük mücadelesini hiçbir hukuki ve savaş yasasını dikkate almaksızın, her türlü yöntemle imha etme kararının bir sonucudur.

Bu temelde kırsal bölgedeki koruculuğu kabul etmeyen bütün halkı yerinden yurdundan göçertmiş, gerilla üzerinde tam bir ambargo uygulamıştır. Kırsal alana gıda maddelerinin girmesine izin vermemiş, korucu köylerine ve tek tük korucu olmayan köylere ise ihtiyaçları devlet denetiminde verilerek, halkın bir tür karne karşılığında kiloyla erzak almalarına izin verilmiştir. "Gerilla kullanıyor" diye mekap ayakkabılar, naylon, gabardin kumaşı vb eşyaların Kürdistan'da gerillanın bulunduğu il ve ilçe pazarlarına bile girmesine izin verilmemekteydi. Kürdistan'da böyle sert uygulamalarla adeta yeniden işgal harekatı başlatılmış oluyordu.

Türk ordusunun uyguladığı savaş stratejisinin taktikleri; hakim alanları tutmak, detaylarda arama tarama yapmak, kendine dost olmayan hiçbir canlının alanda yaşamasına müsaade etmemek, gerillanın yaşaması için gerekli olan her şeyi yasaklayarak ambargo uygulamak biçiminde ifade edilebilir. Bu temelde 1994 yılı nisan ayında Kürdistan'ın birçok eyaletinde operasyonlar kırsal alanda başlarken, paralelinde şehirlerde yurtsever tabanı ezme, sindirme ve yargısız infaz uygulamalarıyla sonuç alınmak istenildi. Bu konsepte göre Kürdistan'ı yeniden baştanbaşa askeri olarak işgal etmeleri gerekiyordu, nitekim öyle de yaptılar.

Botan'da ilk operasyon Nisan başlarında Gabar alanında başladı. Her alana yoğunluklu olarak yüklendikleri için, yani 40–50.000 askerle operasyon yaptıkları için, bütün bölgelerde aynı anda değil, her seferinde sadece bir bölgede

operasyon yapılırdı. Hatta bölgeleri coğrafyaya göre ikiye ayırarak, her seferinde hakim olabilecekleri tek bir nokta üzerinde yoğunlaşıyorlardı. Nisandan başlayarak her ayın 8 ile 22'sinde başlamak üzere ayda iki alan üzerinde hamle biçiminde saldırı geliştirirlerdi. Bu tarzda Botan alanındaki işgal harekatı 8 Nisan'da Gabar'da başlayıp 22 Temmuz'da Cudi'de tamamlanmıştır.

Türk ordusu bu imha hareketine tüm güçleriyle katılmıştır. Örneğin, Kürdistan'da deniz olmamasına rağmen deniz kuvvetleri de bu operasyonlara dahil edilmiştir. Yani ordu içindeki tüm sınıflar bir biçimde bu imha hareketinde rol oynamışlardır. Bu operasyonlarda taktik açıdan ortaya çıkan en önemli husus Türk ordusunun alanı düşürürken, tüm gücünü tek merkezde toplayarak yönelmesidir. Tankı, topu, havanı, uçağı, helikopteri ve askeri unsurlarıyla tek noktaya odaklanıp, vurma yöntemiyle sonuç almak istiyordu. Neden? Çünkü daha önce sıradan operasyonlarla araziye giremediği için böyle bir taktikle her şeyi önüne katarak, bütün tekniğini kullanarak, ilerlemeyi esas alıyordu. Önüne köy çıkmışsa, köyleri de aynı biçimde ezip geçiyordu. Bu nedenden dolayı birçok yerde gerilla çekilirken köylüleri de beraberinde korumaya alarak, çekmek zorunda kalmıştı. Bunun için bazen çok şiddetli çatışmalar yaşanmaktaydı. Ancak Gabar gibi yerlerde operasyondan sonra halkın kalma koşulları olmadığı için, sadece gerilla güçleri hareketli bir biçimde alanda kalmışlardı.

Gabar operasyonundan 15 gün sonra bu sefer Çırav'a yönelik operasyon düzenlendi. Operasyon periyotlarını takip edince, her 15 günde bir alana operasyon çıkarılıyordu. Her ayın 8 ile 22'si saldırıların başlangıç günü olarak planlanmıştı. Türk ordusu biraz da mekanik olduğu için, yılbaşında planladığı bu takvimini yıl boyunca olduğu gibi uyguladı. İlk gerçekleşen Gabar operasyonunda taktiklerini ve amaçlarını çözdüğümüz için, operasyonu boşa çıkarma taktiğini geliştirdik. Bir günlük çatışma ardından güçleri Çırav'dan çektik.

Türk ordusu Çırav'da operasyon sürdürürken, buradaki güçlerimiz bir günlük çatışmadan sonra Garısa alanına çekildi. Çırav operasyonu sürerken, güçlerimiz Şırnak'ı kuşatmaya aldı. Şırnak kuşatması dört gün sürdürüldü. Şırnak kuşatmaya alınınca operasyon bölgesindeki askerler aç kaldı. Tabii ilk başta farkında değildik, sonradan öğrendik. Meğer operasyon güçlerinin günlük ihtiyaçları ihaleyle Antep'teki bir şirkete verilmiş. Askerin günlük kumanyası Antep'te hazırlanarak günlük olarak kamyonlarla Şırnak'a, oradan da helikopterlerle operasyon bölgesine aktarılıyormuş. Gerilla Şırnak'ı kuşatmaya alınca ihaleyi alan şirket kumanyayı Şırnak'a ulaştıramaz olmuştu. Çünkü güçlerimiz aynı zamanda Şırnak-Cizre yolunu da denetimine almışlardı. Askerler operasyon bölgesinde dört gün boyunca aç kalmıştı.

Dördüncü günün sonunda Şırnak etrafındaki kuşatma kaldırıldı. Çünkü Şırnak, askeri güçlerin çok yoğun bulunduğu bir merkezdi. Özel timler ve korucuların yanında bir de askeri tümen yerleştirilmişti. Teknik araç, tank vb düzeyde de avantajları fazlaydı. Gerilla mantığı açısından kuşatmayı sürdürmek,

gerilla gücünün önemli bölümünü burada tutmaya devam etmek akıllıca olmayacağı hesabıyla kuşatma uzatılmadı. Elimizde havanlar vardı. Zaman zaman tümen sahasına havan saldırıları yapılıyordu. Onlar da koruma amacıyla tümende bulunan helikopterleri şehirdeki mahallelere kaçırıyordu. Kuşatmadan sonra operasyon sonuçsuz geri çekilmek zorunda kaldı. On beş gün aralıklarla Garısa, Herekol, Bestler, Beytüşşebap ve en son 22 Temmuz tarihinde Cudi'ye yönelik operasyonlar gerçekleştirildi. Türk ordusunun taktiği çözüldüğü için gerillanın geliştirdiği karşı taktiklerle operasyonlar önemli oranda boşa çıkarıldı.

Botan unsuru Zagros alanına gidince konferans sonuçlarını aktarmak ve alanda yeni düzenlemeler yapmak üzere güçleri Avaşin'de toplamıştı. Toplantı sırasında Hakkari Dağ Komando Tugayı'na bağlı askerler toplantının yapıldığı Avaşin-Zap hattına indirmeler yapmışlardı. Alanda toplantı dışında çok sayıda gücümüz vardı. Kısa bazı çatışmalar yaşanınca güçlerimiz operasyona çıkan askerleri ve bazı helikopterleri darbelemişti. Bu operasyon Hakkari Dağ Komando Tugayı eski komutanı Osman Pamukoğlu'nun yazdığı kitapta yalanlarla ve gerçek dışı senaryolarla karikatürize edilmiştir. Bu operasyonda iki yaralı dışında güçlerimizin bir darbe yemesi söz konusu değildir.

Fakat Önderlik yine de bu operasyondan dolayı güçlerimizi çok ciddi eleştirdi. Çünkü gerilla Kuzey'de olsun, Güney'de olsun, direnişçi bir savunma pozisyonunda olmalı ve güçlü cevap vererek, askeri araziye bırakmamalıydı. Ama Türk ordusunun ciddi bir direnişle karşılaşmadan Avaşin ve Zap civarlarına rahatça indirme yapması ve girmesi ciddi bir yetersizlikti. Bu nedenle çok sert eleştirilmişti. Gerillanın bir kaybı yaşanmamıştı. Aksine Türk ordusu kayıplar vermişti, helikopterleri darbe almıştı. Eleştirilen yön, yeterince direnişin gösterilmemesi ve düşmanın rahat bir biçimde Güney'e girmiş olmasına fırsat verilmesiydi.

Savaşlarda, eğer söz konusu olan gerilla savaşı ise arazinin değerlendirilmesi belirleyicidir. Gerillanın mahkum ve hakim arazileri iyi seçerek buna göre yaklaşması gerekmektedir. Bir askeri güç, araziyi denetime almak ve darbe yememek istiyorsa, ilk başta bulunduğu alan üzerinde hakimiyet sağlayan stratejik yerleri denetimine almalıdır. Ama stratejik, hakim zirveler tutulmazsa, o zaman mahkum arazide kalır ki karşıt güçler istediği zaman o alana girme fırsatını yakalayacaktır. Zağros'ta hakim araziye dayanma ve buna dayanarak alanı denetim altında tutma mantığı fazla gelişmemişti. Mesela, Kuro Jaro ve Şikefte Birindara'ya güç yerleştirilmemişti. Güçlerin önemli kısmı toplantıdayken arazinin hakim zirveleri tutulmamıştı. Bu yüksek yerler tutulmayınca Türk ordusu istediği zaman, istediği yere helikopterle indirme yapma imkanı bulabilirdi, zaten öyle de oldu.

Daha sonra gelişen Çarçela operasyonunda da aynı durum söz konusudur. 300 civarında güç bulunmasına rağmen Çarçella'nın hakim yerleri tutulmamıştı. Oysa etkili eylemselliklerin geliştirilmesi için Botan'da edinilen

tecrübeye dayanılarak Zagros'ta da hareketli tabur kurulmuştu. Hareketli tabur, etkili eylem ve etkili savaş gücünden oluşuyordu. Bu taburun yanında başka güçler de Çarçella'da bulunmaktaydı. Ancak yönetim ne kapıları ne de Çarçella'nın stratejik noktalarını tutmuştu. Mevzilenme savaş mantığına aykırı yapılmıştı. Çünkü savaşı savaşın kuralına göre yürütmek gerekmektedir. 300 kişilik bir güç bir yerde bir araya getiriliyorsa, bu gücün güvenlik tedbirlerini en üst düzeyde almak bir zorunluluktur. Gücün mahkum arazide olması, büyük darbeler yemesine neden olabilir. Ama hakim araziler tutulursa, kapılar, geçitler ve yollar denetim altına alınırsa, o askeri güçten habersiz tek bir kuş dahi uçamaz. Burada da gün boyu çatışma yaşandı ve güçlerimiz akşam çekildiler. Herhangi bir kaybımız olmadı. Fakat bu çatışmada değerli bir takım komutanı olan Gundıkê Remolu Sekvan (Mahmut İlhan) arkadaş kolundan yaralanmıştı. Botan'ın Zagros'a düzenlemesi yapılınca, Sekvan arkadaş da Botan'la beraber destek sunar diye gönderilmişti. Çok iyi bir savaşçıydı. Çarçela gücü geri çekilirken, yaralı diye onu bir kaya oyuğuna gizleyip gitmişler. Düşman geri çekilirken, onu görmüş ve esir almıştı. Televizyonlarda "yaralı teröristi yakaladık ve insancıl davranarak, tedavisini yaptık" diye övünerek görüntüleri hala verilmektedir. Ama akibeti hakkında hiçbir bilgi verilmemiştir. Halbuki yaralı bir biçimde esir aldıkları bu arkadaşı direnip bilgi vermediği için kurşuna dizdiler. Türk devleti bu gerçeği gizlemektedir. Ancak yakalanma anını TV'lerde gösterdiler. Peki, şimdi sormak gerekiyor; o zaman yakaladığınız ve görüntülerini TV'lere verdiğiniz kişi nerededir? Yoktur, çünkü bazen TV programlarına katılan emekli Albay Erdal Sarızeybek adındaki tabur komutanı tarafından kurşuna dizilmiştir. Bu kişi olayı pişkin bir biçimde anlatırken, bu arkadaşa ne yaptığını anlatmıyor. Bu arkadaş, çok değerli bir takım komutanıydı, gözü pek bir savaşçıydı. Esir düşünce de Apocu ruhla direnerek şehitler kervanına katıldı.

Gerilla güçlerimiz ve Türk ordusu arasındaki çatışma süreci Ağustos ortalarına kadar oldukça çekişmeli geçti. Çünkü yıl ortalarına kadar kimin kazanacağı belli değildi. Her iki taraf da kazanmak için var güçleriyle direnmeye çalışıyordu. Ağustos ortalarına kadar da daha net bir durum ortaya çıkmamıştı. Bu döneme kadar PKK de, Türk ordusu da inisiyatifi ele geçirmek için yoğun çaba harcıyordu.

Botan, Zağros, Mardin, GAP, Amed, Serhat, Dersim, Erzurum ve Garzan eyaletlerinde Ağustos ayına kadar ibrenin hangi yöne kayacağı çok net değildi. Ama Ağustos ayından sonra Türk ordusu temel bazı alanlarda etkinlik sağlamayı başardı. Haftanin dışında hemen hemen girmediği alan yoktu. Haftanin'e girmeyi göze alamadı. Birkaç kez denemişti, direniş ve çatışmalardan sonra darbe yiyerek geri çekilmişti. Kaldı ki Botan'dan göçertilen halk da orada bulunuyordu. Belli bir zaman diliminde kendim de bu alanda bulundum. Eğer düşürmek amacıyla Türk ordusu girmeyi deneseydi, diğer

alanlardaki gibi gerilla taktikleriyle direnme ve düşmanı alana bırakma değil, hiç bırakmamak için keskin bir direnişi geliştirme kararlılığımız vardı. Belki de bunu bilen devlet Haftanin alanına girmeyi göze alamadı.

Daha sonra 1995 yılının baharında, buradaki halkımız KDP ve BM'nin dayatmaları sonucu sivil alana gitmek zorunda kaldılar. Çünkü BM, "Haftanin'de kalırsanız size sahip çıkamayız, size gıda desteğini yapmayacağız" demişti. Bunun üzerine binlerce kadın, çocuk, yaşlı yürüyerek, ovaya doğru yola çıktı. Halk Haftanin'de gerilla sahasında bulunduğu süre içerisinde, gerilla güçlerimiz tarafından oldukça iyi korundu. Bütün bu nedenlerden dolayı Haftanin, Türk devleti açısından oldukça zorlu bir yerdi, girmeyi göze alamıyordu.

Türk ordusu bu dönemde Haftanin dışındaki bütün alanlara girmişti. Bu doğru, ama hiçbir yere rahat girememiştir. Çok yoğun direnişlerle karşılaşarak ve çatışarak girmiştir. Mesela Bestler'e 45 günde ancak girebilmiştir. Çeşitli biçimlerde teşebbüs etmiş, vurulmuş, geri çekilmiş, tekrar yönelmiş, bu sefer ormanları yakmış, bir ara yarısına kadar gelebilmiş ama tekrar çıkarılmıştır. Böyle çeşitli düzeylerde gerçekleştirdiği yönelimler sonucunda Bestler'e girişi tam 45 gün sürmüştür. Kuzey'in diğer alanlarında da benzer durumlar yaşanmıştır. Fakat Türk ordusu bu kez de alan hakimiyetini kurma mantığı üzerinden hareket ettiği için, girdiği yerden çıkmamıştır. Girdiği alanda en hakim tepeye teknik desteğinde askeri taburlar yerleştirmiştir. Bu taktikle Kürdistan'ı boydan boya işgal edince en fazla Serhat güçleri zorlanmıştır.

Bilindiği gibi Serhat arazisi çıplak yaylalardan oluşuyor. Yüksek ve stratejik tepelere sabit konumlanınca, güçler yaylalarda uluorta yerde kaldılar. Tank ve diğer teknik unsurlar da devreye konulunca Serhat güçleri önemli darbeler aldı.

Türk ordusu bu dönemde dört etkeni iyi kullanarak inisiyatifi eline geçirmek istiyordu. *Birincisi*, stratejik alanları büyük güçlerle sabit tutarak, arazide hakimiyet geliştirme taktiğidir. *İkincisi*, savaş tekniğini ve özellikle termal kameraların monte edildiği tankları çok yoğun kullanarak, karakollarını gerilla saldırıları karşısında savunmaya alırken, kobra helikopterlerinin desteğiyle her yerde aktif olmayı öngörüyordu. *Üçüncüsü,* alanı tümden insansızlaştırarak, vahşi yöntemlerin kullanılması ve her komutana insanları infaz etme yetkisi dahil sınırsız inisiyatif vererek, sıkı bir baskı ve denetimle yoğun bir ambargoyu uygulamasıydı. *Dördüncüsü* de, şehir ve ovalarda JİTEM ve Hizbillaha tam insiyatif vererek sivil tabanımıza karşı acımasız eylemlerin geliştirilmesidir. Türk ordusunun bu taktiklerle belirli oranda gerillayı zorladığı bir gerçektir. Ancak amacına ulaşamamıştır. Çünkü gerilla tasfiye olmadı, bu topraklarda varlığını sürdürdü. Ayrıca gerilla güçlerimiz yeni alanlara açılımı geliştirdi, kendine değişik olanaklar yaratmaya çalıştı. Artık Türk askeri ve gerilla arazide içiçe ka-

lıyordu. Bu nedenle belirli yerlerde gerillanın gündüz hareket etmesi sınırlanmıştı. Yine bazı yerlerde daha sonra ciddi anlamda erzak sorunlarına yol açacak düzeyde alt yapının tahribatı yaşanmıştı.

Kürdistan'ın tüm bölgelerinde çok şiddetli çatışmalar yaşandı. Bazı birliklerimiz haftalarca süren çatışmalara girdiler. Bazen aynı anda yüzlerce kilometre genişlikteki bir araziye yayılmış kapsamlı çatışmalar yaşandı. Türk devleti, devlet olmaktan kaynaklanan bütün imkanlarını Kürdistan Özgürlük Hareketi'ni tasfiye etmek amacıyla seferber etmişti. Türk devleti tasfiye etme savaşını sürdürürken, gerektiğinde hiçbir kural ve kaydeye uymadı. Bu durum Kürdistan toplumsal yapısında ağır yaralar açtı. Gerillada da önemli bir yıpranma yaşandı. Ancak gerilla yenilmedi, ciddi bir direniş savaşını sergiledi. 1994 yılı için yaptığı planlama hedeflerine de ulaşamadı. Yine gerillanın direniş pozisyonunda olması ve kapsamlı imha operasyonunu sonuçsuz bırakması da bir sonuçtur. Kısacası bu dönemin kazananı yoktur. Ama bu savaşta karşılıklı bir yıpranmanın yaşandığı da bir gerçektir. Bazıları 1994 yılını bir tür yıkım yılı gibi göstermek istedi ama gerçeği öyle değildir. 1994 yılı kapsamlı bir savaş yılıdır. Eğer sonuçları doğru değerlendirilseydi, gerillanın toparlanıp yeni atılımları yapabilmesinin koşulları zayıf değildi. Tersine direniş ile kendini korumuş gerilla güçleri 1995 yılında yeni açılımlara yönelebilirdi. Ama 1994 yılında yaşanan tahribatların ve onun ortaya çıkardığı sonuçların doğru değerlendirilememesi 1995 pratik yılını sorunlu hale getirmiştir.

Altıncı Bölüm

Taktikte tıkanma sürecinin gelişmesi

Büyük kahramanlıklar karşısında Türk ordu gerçeği

Türk devleti alan hakimiyetine dayalı gerçekleştirdiği taktikle arazi tutmaya başlayınca, doğal olarak gerillanın hareket alanı daraldı. Bu durum gerillanın belli alanlarda çembere alınmasına yol açıyor ve erzak bulmasına engel teşkil ediyordu.

Arazinin stratejik noktalarında sabit konumlanmaya başlaması Türk ordusu için ciddi sorunlar yaratıyordu. Fakat beraberinde gerilla hareketi açısından da ciddi sorunlar getiriyordu. Her şeyden önce araziyi tutmuş olan her güç, gerilla için nispeten daha kolay bir hedef haline gelmiş oluyordu. Bir de hareket alanını daralttığı için arazide konumlanan güçlere karşı eylemlerin yapılması bir gereklilik ve zorunluluk olarak ortaya çıkıyordu. Bu amaçla Botan'da arazide üstlenen ordu güçlerine yönelik kapsamlı bir harekat başlatma planı yapıldı.

Kapsamlı harekat çalışmalarını yürütürken, Kela Memê uzantısı olan Kaplan Dağı'nının zirvesinde mobil bir telefonla Önderlikle yaptığımız görüşmede yeni bazı gelişmelerin olduğunu anladık. Önderlik, yanında Celal Talabani'nin bulunduğu, YNK ve KDP arasında başlayan çatışmanın derinleştiğini, KDP'nin tehlikeli oynadığını, bu nedenle Güney'de bir harekat başlatmanın uygun olacağını, bizim de KDP'yi Kuzey'den sıkıştırmamız gerektiğini belirtti. Bu konuda Celal Talabani'nin önerilerinin dikkate alınabileceğini belirtti. Tüm Güney cephesi (Behdinan, Botan, Mardin) sorumluluğunu yürüttüğümüz için, Önderlik öncelikle böyle bir planı Güney cephesinde bizim planlayıp uygulamamız gerektiğini belirtti. Bu temelde Haftanin'e geçmemiz ve hazırlıkları orada yürütmemiz perspektifini verdi. Bunun üzerine üç bölükten oluşan hareketli taburumuzu Adil arkadaşın sorumluluğunda Haftanin'e gönderdim. Zaxo dahil, Çiyayê Sipi'ye kadar olan alanın tek bir harekatla alınması için Adil arkadaşa

gidip keşif, planlama vb hazırlıkların yapılması talimatını verdim. Ben de yanımdaki başka bir bölükle beraber Cudi üzerinden Haftanin'e hareket ettim. Amaç, Güney'e geçip orada KDP ve YNK arasındaki çatışmaya müdahale ederek, KDP'ye karşı bir harekatı geliştirmekti. Fakat yolda çok düşündüm. Böyle bir şeyin bizleri zorlayacağı ve yanlış olacağı noktasında bir kanaate vardım. Önderlikle tekrar ilişki kuramadığım için yoldayken, Cudi'nin Bilika köyünde telsizle Soran'ın Boti alanındaki kampımızda bulunan Cuma arkadaşla yeni Güney harekatı üzerine düşünce alış verişinde bulundum. Önderliğe iletilmek üzere görüşlerimi Cuma arkadaşa ilettim. Cuma arkadaş da görüşlerimi olumladı, o da doğru buluyordu. Özetle, Türk ordusunun Kuzey'in bütün alanlarında bize karşı kapsamlı saldırıyı sürdürdüğünü, henüz nasıl boyutlanacağının belli olmadığını, eğer Güney'de farklı bir savaş cephesini açarsak bu durumun bizi zorlayabileceğini, bunun için Güney savaşına dahil olmamamızın, bu aşamada Güney'in iç sorunlarına uzak durmamızın daha doğru olacağı biçiminde öneri geliştirdik. Çünkü bizim dahil olmamız durumunda iki cephe arasında kalmaktan kaynaklı zarar görme ihtimali de yüksekti. Ayrıca ulusal duruş açısından da sorunlu bir durum yaşanacaktı. Cuma arkadaş bu çerçevede telefonla Önderlikle konuşup bu öneriyi aktaracaktı. Yine de her ihtimali göz önünde bulundurarak, hazırlıkları sürdürdük. Ancak ben, Haftanin'e hareket etmeyip, cevabın gelmesini Cudi'nin Bilika köyünde bekledim. Bu arada Adil arkadaş sivil elbiseler giyerek Zaxo içine kadar gidip keşifler yapıyordu. Zaxo ve civar yerlerin keşif faaliyetleri birkaç koldan başlamıştı. Keşif raporları bana düzenli ulaşıyordu. Çünkü böyle bir öneriyi yaptığımı arkadaşlara belirtmedim. Yanımda Cudi bölge komutanı olan Cuma Biliki arkadaş da vardı. Kısacası bu yönlü hazırlıklarımız sürüyordu.

Arkadaş telefonla öneriyi Önderliğe sunmuş, Önderlik görüşlerimizi uygun ve yerinde görmüştü. Bu konuda Önderliğin bize verdiği çerçeve zaten bir karardan ziyade bir planlama çerçevesiydi. Cuma arkadaş ertesi gün telsizle bağlantı kurarak Önderliğin bu yönlü cevabını bize iletti. Cuma arkadaşla daha çok Kuzey'deki savaş süreci üzerinde yoğunlaşma doğrultusunda bir çalışma çerçevesini tartıştık. Bunun üzerine Haftanin'de planlama faaliyetini geliştiren Adil arkadaşa planlamanın tümden iptal edilmesini, güçleri Kuzey için hazırlamak üzere kısa bir eğitim ve Kuzey planlaması üzerine yoğunlaşmaları gerektiğini içeren talimatı gönderdim. Böylece hareket olarak Güney'de yürütülen iç savaşa dahil olmaktan vazgeçtik. Aslında YNK'nin tüm ısrarı bizi de bu iç savaşa dahil etmekti. Fakat Önderliğin de onaylamasıyla biz bu sürece dahil olmadık.

Önderlikten gelen bu yanıt üzerine, Türk ordusuna yönelik gerçekleştirmeyi düşündüğümüz harekatın planlarını yeniden gözden geçirdik ve harekata katılacak güçlerin düzenlenmesine başladık. İki bölük zaten Haftanin'e geçmişti, yanımda kalan bölüğün önüne de bir plan koyarak, yola

çıkardım. Yaptığımız planlamaya göre bu sefer Kaşura ve Hakkari yönünden bir harekat başlatılacaktı. Çünkü vurucu savaşçı güçlerimiz Haftanin'e kaymıştı. Dolayısıyla harekatı da Kaşura'dan Kuzey'e girerek başlatmak en uygunuydu. Harekat Kaşura'dan başlayarak Faraşin'e kadar sürecek, Faraşin'de iki kola ayrılıp, bir kol Hakkari'ye kayacak, bir kol da Beytüşşebap-Çatak hattında yoğunlaşacaktı. Zaten hareketli taburlar gittiği her yerde yerel güçlerle birleşerek eylem planını gerçekleştiriyorlardı. Bu planlama da bu çerçevede geliştirildi.

Yanımdaki bölüğü gönderdikten sonra, Cuma Biliki arkadaşla beraber Cudi karargahına gidip, oradaki güçlerle toplantılar yapacaktım. Tarih 1994 yılının sanırım Haziran başlarıydı. Hareket etmeye müsait bir zamandı. Cudi güçleriyle toplantı yaptıktan sonra tekrar dönüp Haftanin'e, hareketli taburla yapılan planlama çerçevesinde hareket edecektim.

Cuma Biliki arkadaşla akşama doğru ikindi vaktinde yola çıktık. Zerinker yokuşunu aştıktan sonra Cudi'nin zirvesine çıktık. Navanêr denilen Cudi'nin zirvesinde plato gibi olan yerde derin olmayan geniş bir vadi vardı. Vadiye varmadan bulunan pınardan su içtik. Artık hava kararıyordu. Molayı pınar başında verecektik ama Cuma arkadaş pınarın deşifre olduğunu, bu nedenle biraz ilerde mola vermemizin daha uygun olacağını belirtince yola devam ettik. Meğer Cuma arkadaş önceden hazırlık yapmış, ateş yakmak ve çay demlemek üzere bir grup arkadaşı önden yola çıkarmıştı. Tahminen bir kilometre kadar yürüdükten sonra büyük bir ateşin yakılmış olduğunu, arkadaşların bizi beklediğini gördük ve orada mola verdik.

Artık hava kararmıştı ama ay ışığı vardı. Çaylar içilip, bir süre geçtikten sonra birden helikopter sesi gelmeye başladı. İlk başta anlam veremedik, çünkü helikopterler ilk kez gece uçuşu yapıyorlardı. Önce mola verdiğimiz yeri geçtiler, hemen sonrasında ani dönüş yaparak roket ve ağır silahlarla yaylım ateşine başladılar. İlk vuruşta bir şey olmadı. Başta Cuma arkadaş olmak üzere oradaki herkes üstüme atladı. Amaç, beni korumaktı, çok duygusal bir durumdu. Mermiler hep ateşe değiyor ve çevreye yayılıyordu. Bir an taramaya ara verilince, Cuma arkadaş "burayı bırakalım" dedi. Ben de tamam deyince hemen geniş, taşlık vadi içerisinde harekete geçtik. Ancak taramaya ara verme birkaç saniye sürdü. Ay ışığında göründüğümüz için tarama tam üstümüze doğru yapılıyordu. Burada Cuma Biliki arkadaş ve güvenliğimdeki Spertili genç Hogır arkadaş şehit düştüler. Şarapnel parçaları silahıma isabet etti. İlk defa gece uçuşu yapan helikopterlerle karşılaşmanın böyle acı bir deneyimini yaşamış olduk. Sonradan bunun nedenini anladık. Bir gün önce Doğan arkadaşın komutasındaki Cudi hareketli bölüğü Bespin taburuna yönelik bir eylem yapmıştı. Bu eylemde ölen askerler vardı. İki G–3 silahı kaldırmışlardı. Fakat geri çekilişlerini Bespin'in arkalarına düşen Cudi zirvesine yapmışlardı. Tam bulunduğumuz istikamette Cudi'nin güney yakasında ateş yakan bu bölüğün ateşlerini gören çeteler (korucular) ihbar

etmiş, asker gelemeyince kobra helikopteri kaldırılmıştı. İlk kez gece ay aydınlığında bu kobralar görev yapmış oluyordu. Bu helikopterler bölük yerine doğru giderken bizim büyük ateşimizi görüp hedef budur diye bölük yerine bizi vurmuşlardı. Zaten bölükle aramızda iki kilometre kadar bir mesafe varmış. Sonuçta iki değerli arkadaşı şehit verdik. Cuma Bıliki arkadaşın şehadeti beni ciddi bir biçimde etkiledi. Çünkü çok değerli, kahraman bir komutandı. Güçlü destekleri olan bir arkadaştı.

Cudi'nin zirvesi olan, Sefine denilen yerde bir ziyaret vardı. Sefine, Nuh'un gemisinin gelip dayandığı yer olarak anılır. Bu nedenle buraya halk tarafından kutsal olarak görülen bir ziyaret yapılmış. Biz, şehit arkadaşlar için burada tören yaptık. Tören ardından Cuma ve Hogır arkadaşları ziyaretin yanındaki yere defnettik. Türk ordusu Cudi'yi daha sonra alınca, bu arkadaşların cenazelerini çıkarmış, çok çirkin hakaretlerde bulunmuştu.

Yılmaz Uzun arkadaş da yanımızdaydı. Çünkü Cudi bölge komutanlığının yardımcısıydı. Yani Cuma arkadaşın yardımcısıydı, Cuma arkadaşın şehadetiyle o da çok zorlandı. Yılmaz arkadaş, Siverekli ve Siverek direnişine aktif bir militan olarak katılmış, zindanda kalmış eski bir arkadaştı. Ama gerilla savaşı ve dağ tecrübesi yoktu. Yanımda bir süre kalarak, benimle hareket etti, onu epey hazırlamıştık. Bir yıla yakın yanımda kaldı. Önderlik de onu çok önemsiyordu. Daha sonra Cudi komutan yardımcılığına atandı. Cudi bölge komutanı olan Cuma arkadaş ile çok uyumlu bir birliktelik kurmuşlardı. Bu nedenle Cuma arkadaşın şehadeti onu çok zorladı. Şehadet üzerine bir süre Cudi karargahında kaldım. Yeni düzenlemeler yaptık. Çırav bölge komutanı olan Cafer Sori arkadaşı Cudi'ye düzenledik. Cafer arkadaş daha yerine varmadan, Haftanin'e hareket etmek üzere yola çıktım.

Öncesinde Haftanin'e gönderilen hareketli taburun yaptığı eylem planlaması çerçevesinde Kaşura'daki Serbesta jandarma bölüğüne yönelik bir eylem planı yapmışlardı. Eylem planına göre, buradaki Türk ordu güçleri araziye çekilip vurulacaktı. Buna benzer bir-iki eylem Kaşura'da yapıldıktan sonra bölükler içeri girmeye başladı. Serdar arkadaşın bölüğü hamleyi geliştirmek inisiyatifiyle Hakkari'ye yönelirken, Adil arkadaşlar da Faraşin ve Çatak alanına doğru harekete geçtiler. Hakkari'ye yönelen bölük, Hakkari güçleri ile beraber Kotranus taburuna karşı bir eylem yapmış ve 5–6 silah almışlardı. Sonraki gün Hakkari'nin arkasına düşen Berçelan ve onun daha üst tarafı olan Karnase Dağı civarlarına bir operasyon çıkmıştı. Burada operasyon güçleriyle çatışmalar yaşanmıştı. Gerilla güçlerimiz Karnase Dağı'nı cephe tarzında tutarak, düşmanın alana girmesine izin vermemişlerdi. Etkili birkaç vuruştan sonra gece Çiyareşk Dağı'na çekilmeyi planlıyorlar. Tabii güçler çekilmeden önce Çiyareşk'in tutulması gerekiyor. Çiyareşk'in tutulması için Faraşin güçlerine çağrı yapmışlar. Faraşin güçleri uzak olduklarını, bu nedenle gidemeyeceklerini belirtince kendi içlerinden bir takım çıkarıp öncü olarak göndermişler.

Takım komutan yardımcısı komutasında yola çıkan grup, bu kişinin bilinçli veya bilinçsiz davranışları sonucu yoldan bir sapma yaşıyor ve yanlış yola giriyorlar. Bu unsur, komutasındaki gücü hedefe götürmediği gibi kaçıp ihanet ediyor. Aslında bu unsurun durumu ve olaydaki rolü halen de netleştirilmiş değildir.

Bu kişi ihanet edince Çiyareşk'in tutulması da gerçekleşmiyor. Çünkü takım yolunu şaşırıyor, komutanı kaçıyor ve hedefine ulaşmıyor. Zaten yolda ilerleyen tabur gücü daha sonra gelip bu takıma ulaşıyor. Böylece iki bölüklük güç, önünde güvenlik tedbirleri olmadığı halde yola devam etmek zorunda kalıyor.

Gerilla güçlerinin yapmaması gereken bu tedbirsiz hareket tarzı güvenlik açısından ciddi bir boşluktur. Çünkü Botan alanı, tümüyle denetime alınarak içinde büyük güçlerle hareket edilen bir alandır. Eğer çatışma sonrası Çiyareşk gibi hakim bir zirvenin eteğine gidilecekse, önce orayı tutmak ve denetime almak şarttır. Fakat bu yapılmadan Çiyareşk'e doğru yol alınmıştır. İşte bu boşluktan yararlanan Türk ordu güçleri önceden Çiyareşk'in altındaki yol üstünde bulunan tepeleri kontrole alarak, pusu kurmuşlardır. Güçlerimiz Çiyareşk eteğine geldiğinde yol üstündeki tepelerin tutulduğunu görürler, çatışmadan yeni çıktıkları için yorgundurlar ve ancak sabaha karşı Çiyareşk eteğine varmışlardır. Bu saatler gerilla için çok kötü bir vakittir. Tabur yönetimi olan Serdar ve Eriş arkadaşlar hemen iki grup çıkararak tutulan tepelere saldırıp imha etmeyi planlıyorlar. Tabur gücü ise her iki tepe arasından boğazı geçerek yola devam eder. Fakat gidilen yerlerde de tepeler tutulmuştur. Sabah olunca ulaştıkları küçük ve açık vadinin etrafındaki tepelerin askerler tarafından tutulmuş olduğunu görürler. Artık aslanın kafese konulması gibi bir konumdalar. Düzlük yerde ve etrafları sarılmasına rağmen akşama kadar direnirler. Direniş tarzları düz çatışma değil, sürekli askerlerin bulunduğu tepelere saldırmayı esas alan bir tarzdır. Ama arazinin çok elverişsiz olması, kesin bir kuşatma altında bulunmaları ve sürekli kobra saldırıları sonucu akşama kadar 39 arkadaş şehit düşer. Akşam olunca bölük komutanlarından Serdar arkadaş ve yanında bölüğün siyasi komiseri Hasan (Nayif Haco) arkadaşla beraber 10 arkadaş sağ kalır. Hasan arkadaş eski ve siyasi tecrübesi olan bir arkadaştı. Yaşına rağmen asker olmayı çok isteyen, direnişçi ruha sahip ve değerli bir arkadaştı. Güçlü bir savaşçı olan diğer bölük komutanı olan Eriş arkadaş ise ayağından yaralı halde yanında bulunan Ömer Suruç arkadaşla birlikte gruptan ayrı düşmüşlerdir.

Serdar arkadaş, kuşatmanın dışında kendilerine bağlı, bir mangalık güçle telsizle bağlantı kurarak, herkesin şehit düştüğünü, geriye on kişi kaldıklarını, bu gece kendilerinin de şehit düşeceğini söyler. Bağlantı kurduğu arkadaşlar ilkin kurtulan arkadaşların yaralı olduğunu sanır. Ama Serdar arkadaş, sağlam olduklarını, etraflarının kuşatıldığını ancak kurtulmak için değil, intikam

için saldırı yapacaklarını belirtir. Önce üstlerinde bulunan saat, radyo vb. eşyaları kırarlar. Sonra hep birlikte slogan atarak, tepede bulunan düşman güçlerine saldırıya geçerler. Çok şiddetli çatışmalar yaşanır ve bu arkadaşların 10'u da kahramanca çarpışarak şehit düşer. Ayrı düşen diğer iki arkadaş ise farklı bir yönde hareket edip kurtulmuşlardır. Bu çatışmada toplam olarak Türk ordusunda 80 kaybın olduğu yönünde bilgiler vardı ama kayıpları hakkındaki gerçek sayıyı tam olarak bilmiyoruz. Tabii Türk ordusu çok yoğun bir tekniği kullanır. Gün boyu kobralar devrede olur. Hatta o gün bir ziyaret için Hakkari'ye gelen Türkiye başbakanı Tansu Çiller'e koruma amacıyla eşlik eden 4 süper kobranın da bu çatışmaya gelerek, saldırılar yaptıkları basına yansımıştı.

Türk ordusu burada şehit düşen arkadaşların cenazeleri üzerinde çok sadist uygulamalar yapmıştı. Sadistçe, iç organlar çıkarılmış, çıkardıkları organları taşların üzerine dizmişlerdi. Her bir taşa ayrı ayrı kalp, ciğer ve diğer iç organları sırayla yerleştirmişlerdi. Arkadaşların iç organlarıyla geometrik şekiller çizerek kendilerini tatmin edecek kadar insanlıktan çıkmış bir tablo oluşturmuşlardı. Çatışmadan bir süre sonra arkadaşlar olay yerine giderek, bu vahşetin tablosuyla karşılaşmışlardı. Ama buradaki vahşet gerçekten çağımızda rastlanamayacak düzeyde çok iğrenç bir sadistlikten başka bir şey değildir. Oysa oradaki gerillalar çok kahramanca direnmişlerdir. Düşman da olsa kahramanca çatışanlara saygılı yaklaşmak bir askeri erdemliliktir. Dünya tarihi kahramanlara düşman da olsa saygılı yaklaşıldığına dair örneklerle doludur. Ölmüş kahramanlara saygı göstermek yiğitlerin işidir. Maalesef burada sergilenen yiğitlik değil, kötü bir korkaklık ve ahlaksızlık tablosudur.

Savaşın bir ahlakı vardır. Ama Türk ordusunun gerilla güçlerimize yönelik yürüttüğü savaşta ahlak adına bir ilke hemen hemen yoktur. Çok sınırlı bazı kişilerde rastlanılsa da yaygın olan böyle bir ilkenin olmamasıdır. Açık ki Türk ordusunun bütün komuta kademesi böyle yaklaşmamıştır. Ama birçok generalin denetiminde yürütülen savaşta ahlak kuralından eser yoktur. Şehit düşmüş gerilla cenazelerine tecavüz edenler bile vardır. Bu savaşta bu tür kirli yöntemler en çok insanlık benliğinden çıkmış, itirafçılar yoluyla yapılmaktaydı. Mesela kod adı Havar (Kahraman Bilgiç) olan bir itirafçı vardı. Yüksekova çetesiyle adı epey gündeme girmişti. Bu unsur şehit cenazeleriyle oynamada ve tecavüzde sürekli kullanılmıştır.

Çiyareşk'te 49 şehit verildi. Bu olay özelde Botan, genelde gerilla açısından bir kırılma noktası olmuştur. Bir yerde bardağı taşıran son damla gibidir. Burada şehit düşen güç, savaş niteliği açısından en nitelikli güçlerden biriydi. Fakat bundan bağımsız olarak Çiyareşk'te yaşanan bu çatışma ve aynı dönemde diğer eyaletlerde yaşanan benzer kayıpların ardından artık giderek Türk devleti inisiyatif kazanıyordu. Çünkü Botan'da yaşanan bu kayıpla birlikte diğer eyaletlerde de çeşitli düzeylerde gerilla kayıpları söz konusuydu.

Bu olay 5–6 ağustos tarihinde gerçekleşmişti. Ama genelde ağustos ayı boyunca kayıplarımız fazla oldu. Türk devleti de çok ağır kayıplar verdi ama araziye hakimiyet taktiğini adım adım uygulama düzeyine ulaştı.

Komuta ve taktiğe yaklaşım

Savaş sahasında gerillanın giderek inisiyatifi yitirmesinin bazı önemli nedenleri vardır. Her şeyden önce PKK'nin uyguladığı taktik çizgi genel hatlarıyla doğruydu. Ama bu taktik çizginin somut koşullara yanıt verebilecek anlayış ve pratikleşme düzeyi pek gelişmemişti. Taktik perspektifi genelde Önderlik vermiştir. Ama Önderliğin perspektiflerini pratiğe aktaracak, tamamlayacak, güçlü taktisyenler ortaya çıkmamıştır. Savaş sahasında bizzat gözlem yapabilecek, yaptığı gözlem ekseninde savaş doktrinini somutlaştırabilecek ve bu eksende taktik üreticilikte rol sahibi olacak komuta yapısının açığa çıkmaması büyük bir talihsizliktir.

Kürdistan devrimi elbette somut koşullarında özgün bir takım savaş stilleri ve komuta tarzını geliştirmiştir. Ama bunu yönlendirecek, bilinçli bir düzeyle pratik sahaya kanalize edecek olan taktik önderliklerin rollerini oynayamamaları giderek tıkanmayı geliştiren en önemli etken olmuştur. Bu yetmezlikler PKK mücadele tarihi boyunca çokça görülmüştür. Taktik önderlik her türlü girişim ve riski göze alan bir kararlılık ve ısrarı maalesef sergileyememiştir. Farklı eyaletlerde bulunan komuta kademesi birbirini destekleme, tamamlama ve yürütme düzeyinde bir ekip ruhunu oluşturamamıştır. Savaşın gidişatını değerlendiren, eksikliklerini tespit eden ve buna karşı ön açıcı bir rol oynayacak ortak bir koordinasyonu örgütleyememiştir. Özcesi, taktik çözümlemeyi yapabilen, pratikte detaylara kadar inebilen, bu temelde konsept oluşturup ülke sathına indirgeyebilen bir organizasyon oluşturulamadı. Bu nedenle çok parçalı, yerellerin inisiyatifinde bir savaş gerçekliği ortaya çıktı. Bu, *birinci* nedendir.

İkincisi, Önderlik sahası dışında ihtiyaca cevap verebilecek eğitsel faaliyetlerin yeterli düzeyde geliştirilmemesidir. Bilindiği üzere 1991–92 yıllarında yoğun katılımlar vardı. Yönetim gerçekleşen katılımlar altında ezilmişti. Katılan gerilla adaylarını doğru temelde eğitme koşullarını yaratamamıştı. Öyle bir noktaya geldi ki, katılan gerilla adayları çok kısa süreli eğitimler ardından silah alıp, savaşmak zorunda kalmışlardı. Yönetim, yeni katılan adayların kişiliğini PKK ruhu, tarzı, felsefesi ve yaşam biçimiyle donatamadı. Bunda küçük burjuva ukala tip ile dar köylü mantığıyla her sorunu çözümleyebileceğini düşünen ve bu temelde pratik uygulamayı yapan özelliklere sahip kişilerin yönetimde olmaları etkili olmuştur.

Halk orduları elbette ki halktan oluşur. Toplumun her sosyal katmanından katılım gerçekleşir. Kürdistan koşullarında gerçekleşen katılımların büyük

çoğunluğunun köylü kökenlilerden olması kadar doğal bir durum olamaz. Ancak modern bir devrimci hareket, köylüyü de, küçük burjuvayı da, farklı sosyal tabakadan geleni de kendi anlayışına göre eğitir. PKK'nin en fazla önem verdiği eğitsel faaliyetler maalesef pratikte pek anlam bulmadı. Bu nedenle komuta anlayışında küçük burjuva lafazan bazı tipler olsa da, daha çok köylü anlayışı egemen olmuştur. Bu anlayışın en belirgin özellikleri; yüzeysellik, darlık, bastırmacı zihniyet ve gelişen siyasal ile askeri süreci kestiremeyen bakış açısına sahip olmasıdır. Bu bakımdan orduyu eğitecek, savaştıracak, yetiştirecek ve geliştirecek bir komuta karakterine bürünemedi. Bu nedenlerden ötürü eğitimsiz güçlerle 1994 süreci karşılandı.

Üçüncüsü, savaş komutasının gelişmemesidir. Savaş komutanlığının gelişmediği yerde taktik zenginlik de gelişmez. Savaşı yerinden yönetecek, yönlendirecek bir ana karargahın olmayışı ciddi bir boşluk yaratıyordu. Ana karargah görevi daha çok Önderlik Sahası'na kalıyordu, ama bunun tüm pratik sorunlara cevap olamayacağı açıktır. Dolayısıyla tüm alanlar arasında koordinasyon ve pratikte tek elden yönlendirmenin olmayışı beraberinde ciddi sorunlar yaratıyordu. Taktik düzeyde belki giderek biraz gelişme yaşanmıştır ama esas olarak köylü isyancı anlayışını aşan bir komuta ve yönlendirme tarzına ulaşılamadı. PKK'nin yürüttüğü direniş savaşının en belirgin taktiği saldırı, çatışma ve geri çekilmedir. Taktik zenginlik yakalanamamıştır. Tabur, karakol ve bunların uzak güvenliklerini sağlayan tepe baskınları esas saldırı yöntemi durumundaydı. 1993'ten itibaren Türk ordusu bu sabit hedefleri mayın, tel örgü, projektör, termal kamera ve tankla güçlendirdi. Türk ordusu bu yöntemlerle gerillanın saldırı taktiğini boşa çıkardı. Her tabur ve karakolu adeta bir kale gibi inşa ederek, yeni önlemlerle sürekli güçlendirdi. Her tabur ve karakola tank ve en önemlisi de termal kamera yerleştirdi. Tank çok önemli değildir. Apocu ruhla gerilla güçlerimiz tarihin tanık olduğu en büyük cesarete sahiptirler. Gerektiğinde tankın içine bile girmiştir, tekrar girmede en ufak bir tereddüt yaşamaz. Ama termal kameralar farklıdır. Kilometrelerce öteden gerilla tespiti yapabilme kapasitesine sahiptir. Termal, tankla birleşince Türk ordusu açısından oldukça elverişli bir pozisyonun doğmasına ve uzaktan vuruş gücüne sahip olmasına yol açtı. Aslında termalli tank sistemi olmasaydı Türk ordusunun şu an Kürdistan'da bulunan taburlarının çoğu tutunamazdı. Çünkü gerillanın yüksek saldırı ruhu karşısında bu tür taburların salt dikenli tel, mayın vb yöntemlerle tutunması mümkün değildi. Ama gelişen bu tedbirler karşısında taktik zenginliği geliştirmeyen komuta kademesinde, başta Botan, Zağros olmak üzere tüm alanlarda bir daralmayı getirmiştir. Bunun nedeni komuta kademesinin özellikle Botan ve Zagros'ta sabit hedeflere yönelimi bir alışkanlık haline getirmiş olmasıydı. Bu taktik mantığa göre tabur, karakol ve tepelerde tedbir alınınca artık gerillanın vuracağı hedef kalmıyordu.

Örneğin tüm savaşlarda patlayıcıların rolü önemli bir yer tutmuştur. Uzaktan kumandalı patlayıcı düzenekleri yeni icat edilmiş değildi. Gerilla, 1980'de Filistin'de eğitimini kapsamlıca görmüştü. Ama Dörtlü çetenin belirli düzeyde etkisi ve feodalitenin bakış açısıyla yaklaşan anlayışın savaş taktiğinde patlayıcılara yer yoktu. Hatta patlayıcı ve mayınlamayı yapanı "oportünist" olarak gören bir anlayış geliştirilmişti. Çünkü uzaktan vuruş yapan değil, hedefi yakından vuran, üzerine gidip silah kaldıran kahraman olarak değerlendiriliyordu. Dikkat edilirse bu anlayışın altında Kürt'ün eski, klasik feodal bakış açısı vardır. Halbuki daha 1981 yılında "devrimimiz bir patlayıcılar devrimi olacak" diye bir slogan vardı. Bu söylem daha sonrasında Dörtlü çetenin etkisiyle terk edilmişti. Herkesin izlediği gibi şu anda uzaktan kumandalı patlayıcıların kullanımına ağırlık verilmesiyle Türk ordusuna büyük darbeler vurulmaktadır. Modern savaşlarda uzaktan kumandalı düzeneklerin bolca kullanıldığının örnekleri çoktur. Hatta bu taktik, önemli bir yere sahiptir.

Gerilla güçlerimiz taktik zenginliği yakalayamadığından giderek şehirlerdeki örgütlülüğü de darbe almış ve adeta tecrit olmuştu. Güçlü, üretken, ön açıcı ve zengin taktikler yakalanabilseydi, düşman bizi şehirlerden koparamazdı. Güçlerimiz düşmanın geliştirdiği taktikleri boşa çıkaran yaklaşımlar geliştiremedi. Taktiğe, karşı bir taktikle yanıt verilmemişse, o zaman taktik yok demektir. Çünkü taktik sadece bir vuruş tarzı değildir. Taktik; örgüttür, hareket tarzıdır, mevzilenmedir, karşıyı nasıl yeneceğinin planlanmasıdır. Biz bunu yapmayınca, Türk ordusu inisiyatifi eline almıştır.

Komuta sorununun en önemli yetmezliklerinden biri de erken iktidar hastalığına yakalanmış olmasıdır. Erken iktidar hastalığı aynı zamanda erken başarıya göre de kendini hazırlamayı geliştirmiştir. 1994 yılından sonra bazı komuta mensuplarında bunalım ve psikolojik sorunlar gelişti. Farklı arayışlar ve bunun sonucunda tıkanmalar yaşandı. Bunun nedeni erken zafer beklentisine kapılmış olunmasıdır. Zafer erken sağlanmayınca bu tür sorunlar ortaya çıktı. Erken iktidar hastalığı 1991'de gelişen, daha çok üst kademedeki komuta yapıları için başlı başına bir anlayıştı. Denetiminde gerilla gücü ve kitle desteğini gören, bazı başarıları elde eden komuta artık her şeyi ben yarattım, bundan sonra da yaşama hakkım vardır psikolojisine girmişti. Dolayısıyla iktidar hastalığını yaşayan bir komutanın gerçek bir taktiksiyen ve savaşçı olma özellikleri gelişemezdi. Bu da savaş taktiğinin kendini tekrar etmesine neden olan, başta gelen anlayışlardan birisidir.

Eyaletçilik ve yerelcilik anlayışlarının gelişmesinde de bu anlayışın payı büyüktür. Adeta her eyalette ayrı bir PKK oluşturuldu. Yine komutada ekip ruhu yoktu, daha çok tekleşme gelişmişti. Eyalet komutanı her şeyi kendinde merkezileştirmişti. Ağzından çıkan her sözün adeta bir yasa gibi görülmesini isteyen bir tarz gelişmişti. Tekleşme olunca, taktiğin çok yönlü bir biçimde gelişmeyeceği aşikardır. Taktik gelişmeyince, eğitim, düzenleme ve mev-

zilenme doğru düzeyde gelişmez. Tüm olgular zincirin halkaları gibi birbiri ile bağlantılıdır. Biri diğerini ve bir sonrakini de etkiler. Bu zihniyet oluşumu, vuruş tarzını giderek zayıflatmıştı.

Mesela teknik, taktiğin hizmetine hiç sokulmadı. Bu durum gücün teknik eğitimini çok olumsuz etkiledi. Daha önce Bekaa'daki Mahsum Korkmaz Askeri Akademisi, gerillaları çok iyi eğitiyordu. Akademi kapanınca, tekniği kullanma düzeyinde bir zayıflık gelişti. Yeni katılan gerillayı on beş günlük bir askeri eğitime tabi tutmak yeterli sayılıyordu. Bu, büyük bir yanılgıydı. Genelde Vietnam devrimi örnek alınıyordu. Çünkü Vietnam devriminde beş günlük bir askeri eğitim ardından, savaşa katılım gerçekleşiyordu. Oysa Vietnam'ın koşulları ve zihniyet oluşumu ayrı, Kürdistan'ın apayrıdır. Zira Kürdistan'da bir gerilla adayı on beş günlük eğitimle gerilla kapasitesine ulaşamaz. Eğitim süreci Vietnam için beş gün ise Kürdistan gerillası için beş ay olmak zorundadır. Bu durum gerilla gücünde teknik düzeyde bir kötürümleşmeyi geliştirdi. Hatta birçok yerde taktik, tekniğin hizmetine sokulmaya çalışıldı. Mesela nerede hangi silahın daha etkili kullanma koşulu bulunduysa, orada eylem yapıldı. Böylece taktik, tekniğe göre ayarlandı. Oysaki teknik taktiğin hizmetine girmeliydi.

Taktik düzeyde içine girilen bir diğer eksiklik de sınır kültürünün gelişerek, bir tarz haline gelmesidir. Başta Zağros olmak üzere bir kısım güçlerde sınır kültürü gelişmişti. Sınır kültürü daha çok üslenme düzeyinde açığa çıkmıştır. Kuzey'de birkaç ay savaştıktan sonra, Güney'e geçerek hareketsiz yaşam biçimini esas almıştır. Güney'de üslenmenin, Kuzey üzerinde olumlu etkisi olmakla birlikte taktik açıdan olumsuz etkileri de olmuştur. Gizlilik, kamuflaj, hareketlilik gibi gerillanın temel ilkeleri bu üslenme tarzıyla yeterli uygulanmamıştır. Güney'in rahatlatıcı etkisinin yarattığı tarzla Kuzey'e geldiğinde farklı sorunlarla karşı karşıya kalınmasına neden olmuştur. Taktikte aşınmanın gelişmesinde bu tarz üslenmenin de payı vardır.

Dördüncü önemli neden, riskin yeterince göze alınmamasıdır. Savaşın en önemli ve belirleyici yönlerinden biri de risktir. Zaten savaşın kendisi risktir. Savaşa kalkışmak en büyük riski göze almak demektir. Söz konusu olan bir ülkeyi kurtaracak bir savaşsa, gerektiğinde her türlü riski göze almak gerekiyor. Ama komuta birçok yerde bireysel kaygılara kapıldığı için riski göze almamıştır. Kapıldığı kaygılar onu adeta prangalarla zincirlemeye götürmüştür. 'Ya başarılı olamazsam' kaygısı girişken olmasını engellemiştir. Bu nedenle günü kurtarmanın peşine takılmıştır. Bir strateji ve doktrine dayalı mücadele yürütme yerine, günü kurtarmacı bir zihniyetle yaklaşılmıştır.

Diğer önemli bir husus da, komutanın hiçbir zaman alan kurtarma stratejisine inanmamış olmasıdır. Her ne kadar çoğu zaman planlama konusu olmuşsa da, gerçekte komuta kademesi bunun gereklerini yerine getirmemiştir. Yine komuta hiçbir yerde ayaklanmaya inanmamış ve amaca dönüştürme-

miştir. Bunu 1993 yılında düşman subayları da söylemiştir. Gever halkı bir günlük silahlı ayaklanma yapmıştı. Keza 1992 yılında Şırnak halkı aynısını yapmıştı. Ama halk ayaklanmasından hiçbir gerilla komutanının haberi yoktu, ne katılmış ne de desteklemişti. Komuta, halkı ayaklanmaya yöneltmemiş, hatta başarılı olacağına hiç inanmamıştı.

Önderlik, sürekli hareketli savaşı geliştirmeyi dayattı. Ama komuta hareketli savaşla denge konumunu yakalama tarzına hiçbir zaman kendini yatırmadı. Önderliğin Botan-Behdinan'ı birleştirmesinin bir nedeni vardı; o sürece kadar Behdinan'da yoğun güç olmasına rağmen yine de takım eylemliliği esas alınıyordu. Bu mantık, kaygıdan kaynaklanıyordu. Takım hareketiyle vur-kaç taktiğini iyi uygularım, küçük güçlerle vurur, silah kaldırırım, kayıp vermem, sene sonunda hesabımı bu biçimde kayıpsız kapatırım, diyerek, riskli ama sonuç alıcı eylem türlerine girişmemiştir. İmkan var, geri cephe var, olanaklar var, halk desteği var ve halk ayaklanmak istiyor, gerilla da bunun öncüsü olmalı diye düşünmemiştir. Çünkü bu mantık ve yaklaşımda 'risk' vardır ve maalesef bu risk göze alınmamıştır. Bu eksende düşmanı daraltacak, ona geri adım attırtacak taktik bir yönelim geliştirilememiştir. Denilebilinir ki, hayatını bu işe yatırmış, gerektiğinde fedaice çarpışabilen bir komutan nasıl risk göze alamıyor? Çoğu komutan arkadaşta şunu gördüm; gözünü kırpmadan kendini feda edebilir ama bireysel kaygılarından ötürü en ufak bir eleştiri ya da farklı bir yaptırımı göze alamazdı. Bu durum ciddi, sosyolojik bir olaydır. Her gün ölümle dans eden insanların bireysel kaygılarla taktik süreci yönlendirmesinin izahı kolay değildir. Ama pratikte yaşanan gerçekliğin bu olduğu kesindir. Gerilla psikolojisiyle yetişmiş birçok komutan arkadaşın "aman gücümü koruyayım, risk altına girmemeyim, sene sonunda hesap vermeyeyim" diye yeni taktik açılımları yapmadığını çok iyi biliyorum. Yine, "gücüm fazla olursa, sorumluluğu ağır olur, nasıl besleyeceğim" diyerek savaşçı almayan, işin kolayına kaçan, sürekli hazır güç ve olanak isteyen birçok komutanlık örneği yaşanmıştır. Burada ucuz komutanlıktan bahsetmiyoruz. Bu, zaten eleştirilmesi gereken, komutanlaşmayan bir duruş anlamına gelmektedir. Her şeyde hazırı arayan ve kolaya kaçan ucuz komutanlık örnekleri de olmuştur. Ama ucuz komuta duruşundan ziyade, önemli taktiksel süreçlerin açılımını yapması gereken komutanlıklardan, savaşta gözü pek ve gerektiğinde fedakarlık yapabilen komutanlardan bahsediyoruz. Bu nedenle işin izahatı oldukça zor bir durumdur. Hem her türlü fedakarlığı yapacaksın, hem de başarı için risk göze almayacaksın. Elbette ki bu bir çelişkidir ama pratikte yaşanan da budur.

Beşinci husus; hareketi oldukça zorlayan, tabanını sindirmeye çalışıp kontra eylemlerini geliştiren odaklara karşı gerillanın etkili yönelmemesidir. Yurtsever kitlenin en yoğun bulunduğu Batman, Nusaybin, Şırnak, Cizre, Silvan, Amed vb yerlerde yoğun kontra saldırılarıyla halk yıpratılırken, ge-

rilla komutası halkı yeterince savunamamıştır. Mesela Hizbullah ya da Hizb-i Kontra, sivil insanları kaçırıyor, domuz bağıyla bağlayıp vahşi işkencelerle katlediyor, şehrin ortasında insanlara yanaşıp arkadan vuruyordu. Bugün Hizbullah, suçlarını itiraf etmeden hiçbir şey olmamış gibi halkın içinde siyasi örgütlenmelere girişiyor. Oysa geçmişte yaptığı katliamlar ne islamla ne Kürt yiğitliğiyle ne de insanlıkla izah edilebilir. O dönemde bu örgütlülüğü etkisiz kılacak, tabanını kurutacak ciddi hiçbir askeri planlama geliştirmeyişimiz halkı savunmasız kılmıştı. Bu kontra odaklarını etkisiz kılma rolü sadece milislere verilmişti. Milis örgütlenmesinin, bir devlet örgütlenmesi olan Hizbullah ve JİTEM ile başa çıkamayacağı açıktır. Bu yanlış anlayış nedeniyle şehirler adeta Hizbikontra ve JİTEM kaynaklı kontra gruplarına terk edildi. Sonuçta JİTEM, Cizre gibi bir yerde mahalle komitelerini kurmaya kadar gitti.

Yine 1994 yılındaki yerel seçimlerin boykot edilmesi bazı açılardan doğru olabilir, ama bu boykot yerel yönetimlerin idaresinin kontra odaklara bağlı kişiliklerin denetimine geçmesine neden oldu. Seçim sürecinde "PKK'ye karşıdır" diye nerede bir iblis, çete reisi ve kontra varsa yerel yönetim idarelerinin başına getirildi. Kamil Atak, Baho Ağa gibi tiplerin belediye başkanı olmasıyla, yurtseverler üzerinde uygulanan baskıların boyutları daha fazla genişledi. Bu tiplerin yaptıkları yanlarına kar kalınca, geliştirdikleri kontra faaliyetlerin kapsamını daha fazla genişletmişlerdi. Gerilla, Türk ordusuna kilitlendiği için, bu odaklara yönelim gerçekleştirmedi. Gerilla komutanları kontra odakları etkisizleştirmek için bir plan geliştirmeyince, meydan onlara kaldı. Sonuçta bu odaklar birçok yerde adeta halka kan kusturmuşlar ve harekete büyük zarar vermişlerdi.

Altıncı husus; gerillanın düşmanın hazırlıklarını çok fazla dikkate almaması, taktik düzeyde düşmanın gerisinde kalmasına neden olmuştur. Türk ordusunun 1993 kışında ne tür hazırlıklar ve nasıl bir savaş taktiği izleyeceğine dair verileri almaya dönük bir çaba gelişmediği için, buna karşı önlem alma tedbirleri de açığa çıkarılmamıştır. Düşmanın kapsamlı yönelebileceği tahmin edilmesine rağmen yeterli bir taktik tedbir öngörülmemiştir. Ancak baharla beraber düşmanın kapsamlı imha konseptinin gelişmesiyle bazı tedbirlere gidildi. Düşmanın taktiklerini yerinde değerlendirip boşa çıkaracak karşı bir taktik geliştirmekten ziyade, daha önce alınan kararlar ekseninde planlama yürütüldü. Zaten düşman önceden alınan kararların uygulama zeminini birçok yerde ortadan kaldırmıştı. Eyalet komutanlıkları bu temelde yenilikçi tarz ve taktiği esas almadığı için, birçok eyalette ciddi darbelerin alınmasına yol açılmıştı.

Kuzey eyaletlerindeki komutanların izledikleri pratik, süreci tersine çevirmişti. Amed ve Garzan eyaletleri düşmanın saldırıları karşısında ciddi kayıp ve içe büzülmeyi yaşamışlardı. Amed eyalet komutanı Şehit Harun arkadaştı, Garzan eyalet komutanı ise Dr. Süleyman'dı. Hakeza GAP eyaleti

de aynı pozisyonda bulunmaktaydı. Şehit Cemal ve Şehit Hasan Ağaç arkadaşlar eyalet yönetimindeydi. Mesela bu eyaletlerde düşmanın hazırlıklarını boşa çıkarıcı bazı tedbirler geliştirilebilirdi. Kontra ve işbirlikçi çevreler üzerinde bir baskı oluşturulabilir, düşmanın bu yönlü hazırlıkları etkisiz kılınabilirdi. Kısacası, düşmanın hazırlıkları gerillanın hazırlıklarından daha güçlü olduğu için daha fazla sonuç almışlardı.

Yedinci husus; kitabımızın beşinci bölümünde de açımladığımız gibi alanlara dengesiz güç yığmadır. Bazı alanlara kaldırabileceğinden daha fazla güç yerleştirmek, teknik donanımı çok daha güçlü olan Türk ordusuna daha kolay hedef olmaya yol açmıştır. Serhat eyaleti bu taktik yanlışlığın tipik bir örneğidir. 1994 yılında Serhat'ta tam bir facia yaşanmış, gerilla güçleri burada adeta katliamdan geçirilmişti. Çünkü alan koşulları yüksek sayıda bir gerilla gücünü kaldırmaya ve korumaya müsait değildi. Mardin, GAP ve Garzan'da aynı durum yaşanmıştı. Bu alanlarda çok sayıda kayıp verilmişti. Kuşkusuz ki her eyalet kayıp verdi ama bu eyaletlerde verilen kayıplar mevzilenme ve taktik yetersizlikler nedeniyle verilmiş kayıplardır. Çünkü adı geçen eyaletlerde daha çok coğrafyanın doğru değerlendirilememesi sonucu yaşanan sorunlar nedeniyle kayıplar artmıştı.

Sekizinci husus; Zelê pratiğinin güçler üzerinde yaratmış olduğu olumsuz ve tahripkar etkidir. Güçleri yeterince savaş gerçeğine göre hazırlayamaması, burada parti adaleti ve sistemi yerine farklı bir sistemin uygulanmasıyla ciddi bir moralsizlik ve rahatsızlık yaratmıştı. Burada 1500 kişilik gücün başta Serhat, Zagros, Botan, Garzan olmak üzere bütün alanlara dağıtılması, Zelê'deki tahribatın bir biçimde her alana yansıtılmasına yol açmıştır. Bu da partileşme, askerileşme ve komutalaşma gerçeğine olumsuz etkide bulunmuştur.

Dokuzuncu ve son husus da; Zeki unsurunun ikiyüzlü bir biçimde savaşı arkadan hançerlemesidir. Zeki'nin gerillaya rolünü oynatmayarak süreci boşa çıkarması, diğer eyaletlerde kıran kırana geçen savaşa arkasını dönmesi sürecin kaderini tayin etmede belirleyici olmuştur. Türk devletine teslim olup itirafçı olduktan sonra verdiği ifadelerde bu sürecin değerlendirmesini oldukça iyi yapmışa benziyor. İfadelerinde, "aslında ben devlete çok hizmet ettim" diye verdiği beyanatlar var. Doğrudur, PKK içerisindeyken Türk devletine hizmet eden birçok uygulamaya imza atmıştır. Devlete esas hizmetini de 1994 yılında, başında bulunduğu eyaletlerin güçlerini savaştırmayarak, savaşı boşa çıkarmakla yapmıştır. Çünkü dönemin konseptini boşa çıkarmada önemli bir rolü olmuştur. Eğer bizzat Önderlik sahasındaki ulusal konferansta bulunmasaydı, alınan kararlardan haberi yoktu diye bir anlam verilebilirdi. Ama konferansta kendisi hazırdır, alınan karar ve planlamanın doğru olduğunu kendisi söylemiştir. Ancak Kuzey'e geçtikten sonra tersini uygulamış ve ikiyüzlü bir pratik sergilemiştir.

PKK'nin bu süreçte gereken sonucu alamayışının nedenlerini böyle sıralamak mümkündür. Tüm bu nedenlerin gelip kilitlendiği yer taktik öncülüktür. Gelişen tüm olumsuzluklara rağmen Kürdistan gerillası açısından 1994 yılı bir yıkım yılı değildir. Aksine 1994 yılı bir direniş yılıdır. Düşmanın çok kapsamlı ve topyekun saldırılarına karşı kahramanca direnen bir gerilla ve halk gerçekliği vardır. Direnişlerde elbette kayıplar da verilecekti. Ama yanlış mevzilenme, hareket tarzı ve taktik yetersizliklerden dolayı yaşanan kayıplar acı vericidir. 1994 yılının sonlarına gelindiğinde gerillada herhangi bir mevzi kaybı ve gerileme durumu yoktur. Fakat güçlerimizde belli düzeyde bir yıpranma yaşanmıştı. 1994 yılındaki yıpranma esas etkisini 1995 yılında göstermiştir. Bu nedenle 1994 yılını bazılarının değerlendirdiği gibi bir yıkım yılı olarak değerlendirmek yanlıştır. 1994 yılı daha çok bir direniş yılı olarak tarihe geçmiştir.

Bahardan itibaren Türk ordusunun alan hakimiyetine dayalı yürüttüğü savaşa karşı güçlü bir hamle yürütmek gerilla açısından hayati önemdeydi. Bunun için gelişen saldırılara karşı sadece direnmek değil, bir karşı hamleyi geliştirmek gerekiyordu. Bu dönemde karargah olarak temmuz-ağustos aylarında Haftanin'de kaldıktan sonra tekrar Kuzey alanına yeni bir hamle için dönüş yapıldı. Bir bölükle beraber Cudi'nin askerler tarafından tutulan bölgelerinin içinden geçerek Bestler alanına geçildi. Beytüşşebap-Çatak zozanlarından gelen Adil arkadaşların gücü Garısa alan güçleri ile birleşerek yeni bir harekatın geliştirilmesi planlandı. Cudi, Gabar, Çırav Serxetê ve Garısa bölgesinde dalgalar halinde eylem dizileri gerçekleştirildi. Altı-yedi bölükle harekatlar yapılmasına rağmen bu eylemlerin ciddi bir etkisi oldu. Ama istenilen başarıyı yarattığı söylenemez. Düşman, alanın stratejik bazı noktalarında teknik desteğinde üslenme yapmıştı. Bu nedenle yapılan harekatlar önemli olmakla birlikte, dönemi kurtaracak, daha doğrusu Türk ordusunun 1994 baharından itibaren geliştirdiği saldırılara karşı kapsamlı bir güz hamlesi biçiminde olamadı. Ama yine de güçlerimiz için güçlü bir moral yarattı. Çünkü ağır saldırılar ardından böyle bir harekat güven verici nitelikteydi. Ama dönemi tümden belirlemek için daha köklü ve kapsamlı bir harekatla birçok yeri düşüren bir güz hamlesi olabilirdi. Burada geliştirilen o düzeyde değildi. Yine de 1994 güzü itibariyle önemli bir çıkıştı. Fakat süreci tayin edici bir düzeyde değildi. Nihayetinde Aralık ayına kadar sürdürülen bu hamlesel çıkışta Şehit Adil, Şehit Erdal gibi arkadaşların çok çarpıcı ve belirleyici rolleri vardı. Özellikle Serxetê bölüğüne yapılan saldırı eyleminde 16 silahın alınmasında ve hedefin düşürülmesinde bu iki arkadaşın belirleyici rolü olmuştu. Bu hamle, belirttiğimiz gibi sürece istenilen cevap düzeyinde olmazsa da, düşmana şu mesajı vermiştir: Sen gerilla karşısında asla başarılı olamazsın. Hakimiyet sağlamışım, dediğin yerlerde sana karşı güçlü eylemsellikler sergilenmiş ve gerillanın gücü ortaya konulmuştur!

V. Kongre gerçeği

1994 yılı aralık ayı başında PKK V. Kongre hazırlıkları başladı. Önderlik, V. Kongre'nin Metina'da yapılmasını istemişti. Ama arazisinin dar olmasından kaynaklı risk doğurma ihtimali yüksekti. Alternatif yer olarak Gare dağları üzerine biraz yoğunlaşıldı, fakat o zamana kadar Gare'yi gören ya da tanıyan arkadaş yoktu. Keşif yapmak amacıyla ilk kez bir grup arkadaş Gare'ye gönderildi. Gare'ye gidip araştırma inceleme yapan grubun getirdiği rapor olumluydu. Fakat o zamana kadar gerillanın Gare'ye girmemesinden kaynaklı ne bir alt yapısı vardı, ne de oradaki halk PKK'yi tanıyordu. Bu nedenle kongrenin Gare'de yapılması bazı sıkıntılara neden olabilirdi. Bütün bu sebeplerden dolayı Haftanin daha uygun görüldü. Kongre çalışmalarına hemen başlandı. İlk önce kongre oturum salonu olarak kullanılacak bir yeraltı mağarası inşa edildi. Bütün bu çalışmalar yapılırken, biz de Gabar, Çırav ve Garisa hattında hareket halindeydik. Fakat kongre hazırlık çalışmaları sorumluluğumuzda geliştiği için oradan yönlendiriyorduk. Kongre delegasyonu yavaş yavaş Haftanin'de toplanmaya başlayınca, biz de aralık başında Haftanin'e doğru yola çıktık.

V. Kongre 8 Şubat 1995 yılında, 227 delege ve 80 civarında dinleyici ile Haftanin'de başladı. 22 Şubat'ta ise Abbas arkadaş tarafından yapılan kapanış konuşmasıyla sona erdi. İlk kez en geniş katılımlı kongre gerçekleşiyordu. Abbas ve Karasu arkadaşlar Önderliğin yaptığı çözümlemelerle beraber Önderlik sahasından gelmişlerdi. Önderlik, çözümleme sonuçlarını, kongreye bir politik rapor olarak sunmuştu. Tüm eyaletlerden katılımcılar vardı. Kongre bileşimi zengin ve renkliydi.

V. Kongre'nin PKK tarihindeki yeri oldukça belirgindir. Çünkü Önderliğin 1999'da İmralı sürecinde geliştirdiği değişim dönüşüm çizgisinin başlangıcı esas olarak V. Kongre'ye dayanmaktadır. Gerilla savaşında giderek taktik düzeyde gelişen tıkanmanın yol açtığı ve savaşın kendini tekrar etmesine neden olacak olan sorunlar Önderlik tarafından köklü bir düzeyde çözümlenmişti. Bu açıdan eski yapılanma ve kişilik özellikleriyle bu savaşın daha fazla bir sonuç doğurmayacağını fark ederek, sistem düzeyinde yeniden yapılanmayı geliştirmek istemişti. Çünkü savaş taktiğinde bir daralma yaşanmış, bu daralma da her eyalette kayıplara neden olmuştu. Bu açıdan yürütülen savaşın, tarz, taktik ve yöntemi üzerine yeni bir askeri ve siyasal bakış açısıyla eğilmeyi zorunlu kılmıştı. Tıkanan sürecin önünü açmanın yöntemlerini bulmak hayati bir konu durumundaydı.

Önder Apo'nun "yeniden partileşme" olarak tanımladığı bu süreç, sistemsel düzeyde yeniden yapılanma anlamına gelmektedir. Yeniden yapılanma süreci 1994 başlarında III. Ulusal Konferans'la beraber başlatıldı. Partileşme ve ordulaşma önündeki engellerin aşılması, halka yaklaşım ayağının doğru oturtulmasını sağlayacak, savaş ve ordudaki yetersiz yaklaşımları da dü-

zeltmeyi esas alacaktı. Hatta kongre öncesinde Önderlik, "yeniden partileşiyoruz" diyerek, kongrenin şiarını bile belirlemişti.

Bu temelde Önderlik V. Kongre'nin önüne yeni bir sürece yol açacak kapsamlı planlama koymuştu. Ancak bu planlamaya karşı dar zihniyet yaklaşımları ve zayıflıktan kaynaklanan anlayışlar da ortaya çıkıyordu. Merkezi düzeyde çalışma yürütmüş komutanın verdikleri özeleştirilerde her eyaletin kendi başına bir parti olduğu gerçeği ortaya çıkıyordu. Eyaletçilik ve bölgeciliğin çok tehlikeli boyutlara vardığı, suni çelişkiler etrafında bir çekişmenin yaşandığı hemen göze çarpıyordu. Bu da partileşme ilkesini oldukça zedeliyordu. Bu tür tehlikeli anlayışlar çerçevesinde şekillenmiş kişiliklerin eleştiri ile çözümlenmesi kongrenin gündemindeydi.

Hemen herkesin bir sınıfsal gerçekliği temsil ettiği, kendine göre bir parti anlayışıyla yola çıktığı, yine kendine özgü yöntemleri tercih etmesi sonucu doğan yöntemler küçük burjuvanın PKK ortamındaki yansıması haline gelmişti. Feodal köylü anlayışın yöntemleri de pek farklı değildi. Özünde orta sınıf bakış açısını temsil eden, örgütte dengeci bir bakış açısını esas alan bu duruş sağlam bir komutalaşmayı geliştirmiyordu. Ordulaşmaya kendini yatırmayan bu tipler savaş sürecine bir şekilde damgasını vurmuş, geri komuta ve savaş tarzının gelişmesine neden olmuştu. Bütün bu geri zihniyet ve anlayışların aşılması doğru yürütülecek ve zaferi yakalayacak bir savaş süreci için bir hayli gerekliydi.

V. Kongre'de geçmiş tüm yılların muhasebesini yaparak, hatalardan ders çıkarma eğilimi ağırlık kazanmıştır. Bu eksende kongre **"İktidarlaşma Kongresi"** ilan edilmiştir. Önder Apo, kongreye sunduğu politik raporunda "nasıl bir iktidar, nasıl bir halk ilişkisi, nasıl bir yönetim?" sorularına verilecek yanıtları da ortaya koyuyordu. Böylece V. Kongre dört yıllık bir planlama çerçevesinde halk iktidarlaşmasını geliştirmekle kendini yükümlü görmüştür.

PKK tarihinde V. Kongre'nin önemli bir yeri vardır. Çünkü partimizin kuruluşundan sonra geçen uzun yıllarda dünya, bölge ve Kürdistan'da çok farklı gelişmeler yaşanmıştı. Yaşanan tüm değişimlerin yeniden değerlendirilmesi kadar, sorunların tespiti ve çözüm yöntemine ulaşmak da o kadar önemli olmaktaydı. Kısacası sistemsel, örgütsel ve ordulaşma düzeyinde bir yenilenmeye ihtiyaç vardı. Yenilenme ekseninde parti programı yeniden ele alınarak düzenlendi. Bu açıdan V. Kongre, mücadele tarihinde önemli bir duraktı. Ama ne yazık ki, üstlendiği rol ve misyona uygun yaşanan sorun ve tıkanmaları aştığı söylenemez. Özellikle pratik süreçte bu yetersizlikler daha iyi görülecek ve Önderlik tarafından eleştirilecekti.

Önderliğin dünya ve çağ değerlendirmesi ile parti-iktidar çözümlemesi bugünkü paradigmamıza göre yanlışlıklar içerse de o zamanki koşullarda ihtiyaçlara yanıt verecek düzeyde bir derinliği içermekteydi. Nihayetinde bir arayış vardı. Dogmatizmi aşma çabası da diyebileceğimiz bir arayışın

başlangıcı ilk kez V. Kongre belgelerinde somut ifadesini bulmuştur. Ancak Önderliğin geliştirmeye çalıştığı yenilikçi anlayış, komutanın tutucu anlayışlardan oluşan duvarına çarparak, geri dönmüştür. Önderliğin politik raporda açımladığı değişim ve dönüşüm çizgisi kongrede biraz anlama kavuşturulsaydı ve pratikte belli düzeyde somutlaştırılsaydı yeni bir açılıma yol açması kaçınılmaz olurdu. Maalesef anlamına uygun bir yaklaşım geliştirilmedi. Sadece parti programı yenilendi, parti bayrağı değiştirildi ve tüzükte biraz değişiklikler yapıldı. Örgüt sisteminde de genel sekreterlikten genel başkanlık ve başkanlık konseyi sistemine geçildi. Böyle kısmi düzeyde bazı değişiklikler yapıldı ama sürecin karakterine yanıt verebilecek yeniden yapılanmadan uzak kaldı. Çok köklü ve radikal değişim yeteneği gösterilemedi.

Kongrenin en önemli perspektiflerinden biri de hareketli savaşı geliştirmenin taktiğini açığa çıkarma yaklaşımıdır. Bunun için "fırtına takımları" türünden bazı taktik açılımların yapılması gerektiği Önderlik tarafından hedeflenmişti. Ancak kongre delegasyonu neyi, nasıl ilk hedef olarak saptayacağını pek kestiremedi. Kongre bileşimi ilk etapta, kongre sürecine kadar yapılamayanları yapmayı önceliğine aldı. Geçmiş süreçte hedeflerin gerçekleşmemesinin nedeni, kadroda varolan geri, dar, komutalaşmama özellikleri ve tereddütlü yaklaşımın olduğu yönünde değerlendirmeler ağırlıktaydı. Bunun üzerine kongre, yüksek bir kararlılığa ulaşarak, geçmiş süreçte yaşanan bu anlayışları mahkum etmişti. Bu temelde kongre sonrasında bütün komuta kademesine yemin ettirilmişti. Yeminle sorunun çözüleceği, bir anda bıçakla kesilip atılacağı yaklaşımı geliştirilmişti.

Kongrede, Önderliğin geliştirmeye çalıştığı paradigmasal bakış açısına yüzeysel yaklaşıldı derken bu durum kastedilmektedir. Halbuki yaşanan sorunlar bu kadar basit değildi. Savaşı bir üst aşamaya taşıma anlamına gelen hareketli savaş taktiğine girmeme gibi ciddi bir yetersizliğin yaşandığı açıktı, tereddütlü bir duruş vardı. Ama yaşanan tereddüt, 1983'teki karakterde değildi. Sorun daha köklüydü. Sığ, dar kişilik yapılanmasının komuta anlayışında yer edinmesiydi. Bu da komutanın savaşı ilerletmesi ve zengin gerilla taktiklerine ulaşması önünde engel teşkil etmişti. Dolayısıyla yaşanan sorunlar yemin etmeyle aşılacak cinsten değildi. Taktik açıdan yaşanan tıkanma aşılmadan ve kişilik düzeyinde darlık, sığlık ve günü kurtarmacı anlayış giderilmeden sorunları geride bırakmak mümkün olmayacaktı.

Zira savaşılan sömürgeci ordunun yüzyıllara dayanan bir geçmişi vardır. Tecrübe, birikim ve teknik gelişmişliği karşısında zafer elde etmenin de kolay olmayacağı bilinmektedir. Bu orduyu sadece kararlı bir söz vermekle ya da kararlı bir duruşu sergilemek ve kararlıca savaşmakla aşmak mümkün değildir. Doğal olarak bu orduya karşı zafer elde etmek için çok zengin ve yaratıcı taktiklerin geliştirilmesi bir zorunluluktur. Yaratıcılık, ortak akıl, doğru ve yerinde bir taktik mevzilenme, hareket tarzı ve planlama gerek-

mektedir. Ancak bu şekilde bir pratik uygulamanın eksiksiz yerine getirilmesiyle zafer imkan dahiline girebilecektir.

Kuşkusuz netleştirilmesi gereken en önemli etken, komuta ve savaşçı yapısının bu taktikleri uygulamada ne kadar hazır olup olmadığı hususudur. Çünkü somut koşulların somut tahliline dayanan gözlem doğru yapılmadan, düşmanı felç edecek bir taktik yenilik geliştirilemez.

Diğer önemli bir husus da, V. Kongre'nin bir önceki yılın değerlendirme ve muhasebesini çok doğru yapmamış olmasıydı. Mesela güçlerin yaşadığı sorunlar nelerdir, özellikle çok ağır ve kapsamlı bir savaşı 1994 yılında yaşayan güçlerin içinde bulundukları örgütsel, psikolojik sorunlar nelerdir, düşmanın taktik düzeyinin özellikleri nelerdir, gibi konularda aydınlatıcı ve çözümleyici bir rol oynayamamıştı. Yine bunlara karşı ne tür tedbirler alınabilir konularında ciddi bir yoğunlaşma yaşamamıştı. Sadece "geçen süreçte taktik perspektif neden uygulanamamıştır?" hususu üzerinde durmayla sınırlı kalınmıştı. Koşulları hiç güncellemeden, kalıpçı, şematik ve olduğu gibi ele alan bir bakış açısı bizlerde hakim olmuştu. Alınan karar ve planlamalar da bu düzeyde olmuştu. Nihayetinde pratikten kopuk ve ayakları havada kalan bir planlama geliştirildiği üç-dört ay içerisinde tüm çıplaklığıyla açığa çıkmıştı.

Kongrenin kararlı tutumlarından biri de pratikte tahripkar rol oynayanların yargılanmasıdır. Kongre sonrasında pratikleriyle tahribat yapan, örgütü ve dolayısıyla savaş sürecini zorlayan kişiliklerin yargılanmaları yapılarak, pratikleri mahkum edilmiştir. Ferhat, Botan, Bilge, Merwan, Doğan vb kişilikler kongre platformu tarafından yargılanmaya tabi tutulmuş, yeni bir çıkış yapmaları için kişilik çözümlemeleri yapılmış ve bazı cezalar verilmiştir.

V. Kongre'nin gerçekleştirdiği en önemli ve en isabetli kararlaşmalardan biri merkez ana karargahın oluşturulmasıdır. Daha önceki süreçlerde savaşı koordine, sevk ve idare edecek, taktikte tıkanıklık yaşanması durumunda müdahaleyle aştırabilecek bir ana karargahın olmaması büyük sorunların doğmasına neden olmuştu. Öteden beri doğal olarak Botan eyaletinin güç düzenleyip eyaletlere göndermesi, eyaletlerdeki güçlerin çekilmesi gibi konularda bir tür doğal ana karargah görevini görme gibi bir durumu vardı. Ama bu resmi bir karargah görevi değildi. Dolayısıyla Botan eyaleti herhangi bir talimat veremezdi. Daha çok bazı düzenlemelerin yapılmasında ve savaşın sürüklenmesinde doğal bir rolü vardı. Ama savaşı sevk ve idare edecek bir karargaha kesin ihtiyaç vardı. Tarihi fırsatların kaçırılmasında beyin işlevini yürütecek bir organizasyonun olmamasının payı büyüktü. Savaş taktiği ve vuruş düzeyinde eyaletlere yön veren, pratik planlamayı takip eden, Önderlik perspektiflerinin ne kadar uygulanıp uygulanmadığını izleyen ve askeri planlamaları bizzat takip ederek uygulanmasını sağlayan ana karargahın oluşturulması oldukça önemli bir gelişmeydi. Kurumlaşmaya

gitmek, örgütsel sistemde açılım yapmak elbette ki önemlidir. Ancak içinin doldurulması ve işlevini yerine getirmesi daha da önemlidir. Ana karargahın bütün gelişmeleri kendinde merkezleştirip tıkatması, kendisini etkisizleştirip eyaletleri kendi haline bırakması da doğru bir yaklaşım olmazdı. Optimal dengenin sağlanmasıyla, eyaletlerin içinde bulunmuş oldukları tıkanıklığı aşmada rol sahibi olmasının faydaları çok olacaktı.

Yeni oluşturulan ana karargah, optimal dengeyi yakalayarak, sevk ve idareyi doğru komuta edecek ve savaşta ön açıcı olacak bir yapılanma geliştireceğine, daha sonra adeta eyaletlerle bir çekişme zeminine dönüşen bir oluşuma dönüşmüştür. Dolayısıyla çok önemli gelişmelere yol açabilecek olan merkezileşmenin yanlış işletilmesi nedeniyle istenilen randımanı sağlayamamıştır. Aslında PKK'de daha baştan itibaren sürekli doğru merkezileşme sorunları yaşanmıştır. Çoğunlukla sağlıklı işleyen, ahenkli, uyumlu, yanlışları gideren, eleştiren, doğruyu hakim kıldıran, bu anlamda çalışmalara kadroyu katan, güven veren, hareketi yönlendiren, Önderlikle kadro arasında iyi bir halka olabilen bir merkezileşmeye ulaşılamamıştır.

Yetersiz de olsa V. Kongre'de yeni bir sistem inşa edilmiştir. Merkez Komite ve Başkanlık Konseyi Kurumu oluşturulmuştur. Yine ana karargah, ideolojik, askeri yönetimler ve propaganda birimleri örgütlendirilmiştir. Şüphesiz ki, oluşturulan kurumlar önemli bir düzeyi ifade etmektedir, hatta pratikleştirilseydi önemli gelişmelere de yol açabilirdi. Ama ne yazık ki, sürecin yakıcı ihtiyaçlarına yanıt olabilecek pratik bir sonuç elde edememiştir. Tabii bunun çok çeşitli nedenleri bulunmaktadır. Eyaletlerde gelişen benmerkezci yaklaşım bunun belirleyici etkenlerinden biridir. Keza, eyaletlerde komuta tarzına egemen olan tekleşme ve yerelci yaklaşım da bütünselliğin gelişmesini engellemiştir. Ana karargah yaşanan engelleri aştırarak, merkezileşmeye gelmeyen tutumları eleştiri temelinde dönüştürme yaklaşımı geliştirme yerine, var olan anlayışlara tepkisel refleksler göstermiştir. Bu yaklaşım, sorunu örgütsel zeminden çıkarmaya, kişiselleştirmeye ve sanki iktidar kavgası varmış gibi bir izlenim yaratmaya yol açmıştır. Sonuçta kadronun kendini katmamasına ve hesapçılığın daha fazla gelişmesine neden olmuştur. Merkezileşme sorunları devam ededursun şekli bir ana karargah oluşumu gelişmiş ama savaşın yaşadığı tıkanıklığı aşma ve yeni taktik açılımlar yapmada rolünü oynayamamıştır.

V. Kongre, yine gerilla taktiğini günün koşullarına ihtiyaç verebilecek düzeyde çözümlemeye tabi tutmamıştı. En önemli husus budur. Kongre sonrasında Botan eyaletinde yeni düzenlemeler yapıldı, ama düzenlemeler hemen hemen eskisi gibi kaldı. Bu nedenle Önderlik yapılan düzenlemeleri pek benimsemedi. Esas amaç V. Kongreyi hamlesel eylemlerle pratikleştirmekti. Bu açıdan ilgili komutanın katılımıyla kongre hamlesi gibi bir planlama geliştirildi. Yapılan planlama yine karakol baskınları tarzında tasarlanmıştı. Hatta kongrenin bir hamlesi olarak Botan, Kaşura ve Zağros

eyaletlerindeki üç düşman taburunun imha edilmesi temelinde planlama geliştirilmişti. Dikkat edilirse planlama ve taktikte bir yenilik yoktur. Kongre öncesinde de aynı taktiklerle savaşılıyordu, kongre sonrasında yine aynı taktik esas alındı.

Kitabın 5. bölümünde PKK'de uygulanan taktik yetersizlikler genişçe açımlandı. Hatta uygulanan taktiğin hangi nedenlerden ötürü tıkandığı ve kayıplara neden olduğu da geniş değerlendirildi. 1992–93–94 yıllarında yetersiz taktikten dolayı elde edilmesi imkan dahilinde olan bir sürü fırsat değerlendirilemedi. Bu süreçlerde yaşanan yetersizliklerin düzeyine bakılmadan tekrar aynı taktiklere dayalı planlama yapılmıştı. 1994 yılında taktiğin tıkanmasından kaynaklı savaş kısmi bir tekrara dönüşmüştü. Ama tekrara dönüşen savaş gerçekliğine rağmen hala tekrara neden olan taktikte ısrar edilmesi acıydı.

Eski taktikte ısrar etmenin nedenleri

Türk ordusu 1994–95 kış sürecinden itibaren yeni bir operasyon için yoğun hazırlık yapmıştı. Martın ortalarına doğru Çelik Operasyonu başladı. Operasyondan dolayı kongre hamlesi olarak geliştirilen planlama Kaşura ve Zağros'ta uygulanmadı. Fakat Botan eyaleti hem önüne konulan planı gerçekleştirmek, hem de Çelik Operasyonu'na cevap olmak için planlanan Bışêreş tabur eylemini gerçekleştirdi. Güney'de direnen arkadaşlara destek olma hissiyle bazı risklere, hatta planlamadaki yetersizliklere rağmen geç kalınacak kaygısıyla Bışêreş tabur eylemi aceleyle yapılmak istendi. Taburu termal kameralarla savunan tankların etkisizleştirilmesinde yaşanan teknik sorunlar ve eylem provasının fark edilmesi sonucu düşmanın hazırlıklı olmasından dolayı eylem başarılı olmadı. Burada 15 şehit verildi. Aslında bu tabur baskını planlaması kongreden çıkmış yönetimin anlayışını tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyor. Her ne kadar eylemi Botan eyaleti yapmış olsa da, bu eylem özünde merkezin bir kararı ve planlamasıydı. Bu örneği burada ifade etmemizin nedeni, tıkanmış, denenmiş taktikte ısrarın devam ettiğini gösteren çarpıcı bir örnek olmasıdır. Elbette ki bu taktik tutumun sürdürülmesinde şahsen sorumluluğum daha fazladır. Burada, bizim daha önceden sürdürdüğümüz tarzda yeni gelen arkadaşlarla birlikte hepimiz ortaklaştık. Dolayısıyla Önderlik daha çok bizim geliştirdiğimiz bir tarz olarak eleştiriye tabi tuttu. Çok yönlülük ve zenginlik yerine, kale gibi örülmüş sabit hedeflere yönelme, taktikte darlık gibi tutumların eleştirisi temelinde aşılma çabaları gösterildi. Bışêreş olayı sorgulama ve soruşturmaya tabi tutuldu, raporlar yazıldı, değerlendirmeler yapıldı. Ama yine de taktik açıdan hareketin köklü bir yenilenmeyi başardığı söylenemez.

Önderlik V. Kongre sürecinde ısrarla fırtına takımlarının oluşturulması yönünde perspektif vermişti. Ama merkezi komuta, kongre sonrasında esas aldığı çıkışı yine bilinen klasik taktiklerle yapmaya başladı. Açık ki bir çelişki durumu vardı. Önderlik fırtına takımlarından bahsediyordu, fakat bunun üzerinde fazla durmadık. Hareket ve örgütlenme tarzımızı eskisi gibi yürütmeye devam ettik. Kısmi bazı düzeltici değişiklikler olsa da köklü bir değişiklik yaşanmadı. Hatta güçleri daha da büyüttük. V. Kongre sonrası yapılan düzenlemede "fırtına takımları" yerine "fırtına alayları"nı kurduk. Tabii ki bir çelişki durumu vardı, ama neden böyle oluyor konusu üzerinde fazla yoğunlaşan olmadı. Elbette ki, bütün komuta kademesinde çaba vardı, ama salt çabayla her şey kurtarılamaz. Komutanın çabası geçmiş dönemde uygulanan taktiklerin yetersiz yönlerini bulup gidermeyi esas almaktaydı. Oysa uygulanmış, belli bazı yetersiz sonuçlar almış olsa da deşifre olmuş, artık dönemin savaş gerçekliğine yanıt vermeyen taktiğin yeni bir restorasyona tabi tutulmasıyla taktik tıkanıklığın aşılması pek mümkün olamazdı. Yapılması gereken, taktik düzeyde yeni bir açılıma yönelmeydi. Yapılamayan da budur. Açılım yapılmamış, yaratıcı bir sonuç açığa çıkarılamamıştı. Açılım, eskiden çokça denenen klasik tabur baskınlarıyla sabit hedeflere yönelmeyle yapılamazdı. Aksine yeni bir taktik perspektifle düşmanın beklemediği yerlerde sürpriz yöntemler geliştirmekle yapılabilirdi. Böylece tıkanıklık aşılabilirdi.

Açılımın yapılmaması bir yönüyle düşmanın erken hareket etmesine bağlansa da esası bu değildir. Esası mantık düzeyinde taktiğe köklü bir yeni yaklaşımın geliştirilmemiş olmasıdır. Yine de Çelik Operasyonu'nda gerilla güçleri düşman güçleri karşısında daha iyi bir sonuç alabilirdi. Maalesef bu operasyon sürecinde gerilla cephesinde vasatı aşan bir başarı ortaya çıkmamıştır. Türk ordusu açısından da bu operasyon sonuçsuzdur. Türk devleti basın-yayın organlarında operasyonu başarılıymış gibi gösterdi, ama işin aslı hiç de öyle değildir.

Gerilla, hazırlıklarını bitirmeden operasyon geliştirildiği için, düşmana istenilen ve düşünülen darbe vurulamamıştı. Çelik Operasyonu sürecinde gerilla gücünün önemli kısmı Metina'daydı. O sırada YAJK kadın kongresi de Metina'da yapılıp yeni bitmişti. Ana karargah Zap sahasına yeni geçmişti. Tüm bu etkenler düşman açısından avantaja neden oluyordu ama gösterdikleri gibi bir başarı sağlayamamışlardı. Operasyonun yapıldığı tüm alanlarda gerilla güçlü bir direniş sergilemiş ve bu temelde operasyon boşa çıkarılmıştı. Belki bazı kayıplar yaşandı ama normal savaşta verilmesi gerekenin üzerinde değildi. Bu dönemde ağır güçler Gare'ye aktarılmıştı. Ama savaş birlikleri kendi sahalarında gerilla taktikleriyle direnişi sürdürerek, kayıp verdirmişlerdir.

Çelik Operasyonu daha çok Xakurke'de belli bir sonuç aldı. Nedeni de Xakurke güçlerinin fazla bir direniş göstermemesinden kaynaklı olarak Türk ordusunun kolayca alana girmesidir. Operasyonda gerilla gücü kayıp verme-

miş, ancak çok sayıda erzak ve cephane deposu ele geçmiştir. Genel anlamda Çelik Operasyonu 1994 savaş yılı karakterinin bir devamı niteliğindedir. Çarpışma ve direniş ekseninde geçmiştir. Düşmanın sonuç alma girişimi elbette vardı ama buna karşı gerillanın da belli bir direnişi yaşanmıştır.

Kısacası Çelik Operasyonu sonuç almadan Mayıs ayında geri çekilmek zorunda kalmıştı. Operasyondan sonra gerillanın durumu üzerinde de bir değerlendirme yapmak bu süreci daha iyi anlaşılır kılmak bakımından önemlidir. Operasyon sırasında gelişen çatışmaların bir kez daha pata bittiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Ne gerillanın, ne Türk ordusunun elle tutulabilir bir başarısı yaşanmamıştır. Türk devleti bu operasyonda başarılı olduğunu iddia ediyorsa, o zaman geride bıraktığı onca cenaze ve gerillanın eline geçen G–3 silahlarına ne demeli? Operasyon bölgesinde bırakılan cenazeler Türk ordusundaki yılgınlığın açık bir kanıtı değil midir? Kısacası operasyon sonuçsuz kalmıştır. Ama gerillanın çok yüksek bir performans sergilediğini söylemek de zordur. Çünkü fazla hazırlıklı değildi. Hazırlıklı olmamasının nedenleri vardı. Birincisi, ana karargah daha yeni oluşuyordu. Kadın kongresi delegasyonu henüz dağılmamıştı. Kongre sonrası güç düzenlemeleri tam yapılmamıştı. Bu durum düşmana avantaj sağlıyordu. Bu açıdan Türk ordusu zamanlamayı isabetli yapmıştı.

Mayıs ayına girildiğinde yürüttüğümüz anlayışın 1994 sürecinin bir devamı niteliğinde olduğu ve bunun mutlaka aşılması gerektiği Önderlik tarafından eleştiri ile birlikte çözümlemeye tabi tutulmuştu. Bizim için ise bir özeleştiri konusuydu. Fakat açılım yapma şansı hala mevcuttu. Çünkü sürecin henüz girişinde bulunma durumu vardı. Savaşta moral olgusu çok belirleyici bir etkiye sahiptir. Yaşanan bir takım kayıplara rağmen gerilla gücünün moral düzeyi yüksekti. Bu anlamda taktik düzeyde bir çıkış yapılabilirdi. Kayıplar taktik darlık ve yetersizlikten dolayı verilmişti.

Bu dönemde düşmanın en çok önem verdiği taktiklerden biri de gerillaya karşı ambargo uygulamasıydı. Çünkü 1994 sürecinde gerilla bölgelerinde korucu olmayan hiçbir köy bırakılmamıştı. Korucu olan köyler üzerinde de sıkı bir denetim ve ambargo vardı. 1994 sürecinin yarattığı en önemli sonuçlardan birisi de, çok sıkı bir ambargoyu uygulaması için zemin yaratmış olmasıydı. Bu ambargonun da en çok ve en sıkı uygulandığı alanlardan birisi düşmanın gerillayla yenişemediği ve gerillanın yoğun olarak bulunduğu Botan alanıydı. Bu nedenle 1995 baharıyla beraber Botan'da oldukça ciddi erzak sorunu yaşanmaya başladı. Erzak sorununu gidermek üzere farklı alternatifler üzerinde yoğunlaşıldı. Ama akla ve koşullara en yatkın çözüm yolu güç sayısını azaltmakta görüldü. Ulaşılan çözüm yöntemi sonucunda gerilla gücü yarıya yakın azaltıldı. Fakat bu yöntem köklü bir çözüm içermiyordu. Belki biraz hafifletmişti ama kökten çözmemişti. Çünkü Türk devleti 1994 yılında uyguladığı ambargo sistemiyle alt yapıyı tahrip ederek, 1995 yılında daha da derinleştirmişti.

Türk devleti 1995 yılında kesin sonuç almak için her türlü yolu denemede kararlıydı. Zira 1994 yılı her iki taraf açısından bir savaş yılıydı. 1995 yılında hangi tarafın savaş taktiğini nasıl kalıcılaştıracağı ve oturtacağı önem kazanmaktaydı. Bunu kazanan inisiyatifi tümden ele alabilirdi. Bu açıdan 1995 yılı çok önemli bir hesaplaşma yılıydı.

Bu hesaplaşma yılında gerillanın tekrar sabit hedeflere yönelimi esas alması nedeniyle yeni bir taktik çıkış gerçekleşmemiştir. Kuzey eyaletlerinde de adeta kendini devre dışı bırakan yenilgili ruh halinin giderek egemen olması bunu daha fazla beslemiştir. Gerilla cephesinde 1995 yılında yaşanan iki önemli eksiklikten *birincisi*, yeni bir taktik çıkışın gerçekleştirilemeyişi, *ikincisi;* Kuzey eyaletlerinde Zeki unsurunun inisiyatifini daha fazla geliştirmesidir.

Bilindiği gibi Zeki daha önce Kuzey sahasının (Dersim, Serhat, Erzurum) koordinatörüydü. Kongreden sonra Kuzey saha örgütlenmesi kaldırıldı. Daha sonra kendisi Kuzey'dedir diye biraz özgün yaklaşıldı. Dersim, Amed, Garzan arasında hareket etmesinde bir sakınca görülmedi. Yeniden Güney'e gelmek üzere hareket ettiğinde yol üzerinde bulunan, uğrama imkanına sahip olduğu bütün eyaletlerle ilgilenme inisiyatifi verildi. Çünkü Güney'e çağırılmıştı ve gelirken bir kuşkuya düşmemesi gerekiyordu. Elbette ki sadece kuşkuya kapılmaması için bu inisiyatif verilmedi. Ancak verilen inisiyatif ekseninde Dersim, Erzurum, Amed, Garzan güçleriyle yaptığı toplantılarda "gücü hazırlama" adı altında güçle oynamıştı. Yaptığı bütün toplantılar güçlerimizin savaşa olan inancını zayıflatma ve "olmaz" teorisini meşrulaştırma çerçevesindeydi. Bu eyaletlerin 1995'de devre dışı kalmasının nedeni Zeki'nin toplantılar vasıtasıyla gerilla gücüne inançsızlığı enjekte etmesiydi. Kaldı ki kırılmaktan ve inançsızlaşmaktan kaynaklı oluşturduğu görüşlerini daha sonra platformunda açık bir şekilde tekrarlamaktan kaçınmamıştı. Zeki ısrarla, "Savaş süreci artık bitmiştir. Büyük gerilla güçlerine gerek yoktur. Gerilla küçük çaplı eylemlerle kendini korumalıdır, İRA tipi yöntemlere ağırlık vermelidir. Gerillanın böyle bir savaşla sonuç alamayacağı ortaya çıkmıştır. Hareketli savaş hikayedir, alan kurtarmak ve sonuç almak mümkün değildir" gibi sözlerle aslında, yenilgiyi ve inançsızlığını açıkça her tarafa yayıyordu. Gösterdiği yaklaşımlar tamamen yenilgili ruh halinin birer yaklaşımıdır. "Olmaz" teorisi bu görüşlerden türüyordu ve artık her şeye "olmaz" diyordu. Zeki unsuru bu teorisini, sürekli savaşmış, biraz yara bere içinde kalan güce tepeden dayatınca, tabii ki güç olumsuz etkilenecekti. Hatta böyle yaklaşımlar karşısında o gücün bitmesi işten bile değildi.

Güney sahasında bulunan Botan, Mardin, Zagros ve Behdinan eyaletlerinde ise Kuzey'den farklı bir tarz gelişmiştir. Güney eyaletlerinin yaklaşımı, eskiden yapılamayanların yapılması ekseninde olmuştur. Bu tarzın pratik uygulaması güçlerin taburlar ve alaylar halinde alanları düşürmeleri ve böylece

sonuca gitmeleri tarzında olmuştur. Yani 1991–92–93 yıllarında yapılamayanların yapılması için tabur düzeni ve sistemi geliştirilerek düşman hedefleri düşürülmeli yaklaşımına dayanmıştır. Kuzey ise "aman düşmandan uzak durulmalı, büyük güçler bir araya getirilmemeli, suikast, sızma tarzında bazı küçük çaplı eylemlerle düşman oyalanmalı" yaklaşımını sergilemiştir. Sözde gerilla gücünü "koruma" adına bu hareketsizlik esas alınmıştır. Ama bu hareket tarzı son tahlilde gerillayı pasifleştirmiş ve yıpratmıştır.

Tıkanan sürecin devam etmesinde Zeki'nin böyle bir payı bulunurken, Güney'in de mekanik, şematik dayatmayla geliştirdiği dar, köylü bakış açısının taktik perspektifi bunda rol oynamıştır. Böyle olunca 1995 yılında süreç iyi değerlendirilemedi ve duraklama dönemine girilmesine yol açtı.

Aslında 1995 yılında, 1994 yılının yaralarını sararak yeni çıkış yapılabilirdi. Belirtilen sorunlardan dolayı beklenen çıkış maalesef yapılamamıştır. Anakarargah, tıkanıklığın yol açtığı süreçten sonra Zağros eyaleti üzerinde biraz durmuştu. Önderlik sahasından gelen bütün kadroları oraya aktarmaya başlamıştı. Aktarımdan sonra Zağros'ta düşmana biraz yüklenme gelişmişti. Bazı karakolların düşürülmesi, tepelerin tasfiye edilmesi vb taktikler yeniden uygulanmaya başlanmıştı. Yönelimlerle düşmanı Zagros'tan silerek, tüm alanda denetimin gerillaya geçmesi hedeflenmişti. Ama Zağros etrafında yapılan eylemlerin açığa çıkardığı sonuçlar, başarıya gidemeyeceğini gösteriyordu. Buna rağmen aynı taktikte ısrar edilmişti. Karakollara saldırı eylemleri ödüllendirilmeye devam edilmekteydi. Böyle bir yaklaşımın sergilendiği görülünce Botan güçleri de tekrar sabit hedeflere yönelmeye başladı. Böylece başka bir çözüm ya da çıkış yöntemi bulunamadığı için eskiden denenmiş ama sonrasında kayıplara neden olmuş taktiğe tekrar dönülmüş oldu.

Kuzey'de "savaşmama" teorisi geliştirilmiş, "yılgınlık" psikolojisi hakim kılınmıştı. Güney'de kaba sabit hedeflere yönelmeye endekslenmiş bir taktik perspektif esas alınmıştı. Her iki uç yaklaşımın birbiriyle buluşması 1995 yılının en büyük handikapı olmuştu.

Bu dönemde Zap alanında bulunan ana karargaha çeşitli eyaletlerden güç aktarımları yapıldı. Gelen güçlerin çoğu geldikleri yerlerde belli düzeyde yıpranmış ve çeşitli eyalet anlayışlarına sahip arkadaşlardan oluşuyordu. Ama önemli oranda savaş tecrübeleri vardı. Ana karargah doğru bir sistem kursaydı onları yenileyebilirdi. Karargah bunu yapmadığı için altında kaldı. Anlaşıldığı üzere karargah sürece çözüm gücü olamamıştı. Ana karargah hem bütün eyaletlere "güç gönderebilirsiniz" talimatını vermiş, hem de çektiği gücü iyi değerlendirememişti. Bununla beraber, 1994 savaş süreci içerisinde kırılmayı yaşamış kişiliklerin tedavileri 1995 yılında yapılmamıştı. Tedaviden kastımız ideolojik, psikolojik tedavidir. İyi ve derinlikli bir eğitim ve ilgilenme ile güç yeniden toparlanmadığı için, kişilikte yaşanan kırılma giderek derinleşmiş ve inançsızlığa doğru sürüklenmeye başlanmıştı.

Artık komutada gelişen, hak arayıcılığı hesapçılık ve değişik biçimlerde çete anlayışıdır. Komuta tarzında zaten bir çetecilik anlayışı vardı, ama bu süreçten sonra yapı da buna biraz bulaştırıldı. Çetecilikten kastımız birkaç kişinin bir araya gelerek örgüt dışı, çizgi dışı bir takım uğraşlara sapması ve her birinin ahbap-çavuş çevresini kurması ve kendine özgü bir yaşam biçimini oluşturmasıdır. Ahbap-çavuş, kafa-kol ilişkisi giderek örgüt ortamını zedeleme ve alttan alta bir çürüme sürecini geliştirdi. Bu süreç Güney ve Kuzey alanlarında farklı karakterlerde gelişmiş olmakla birlikte esas olarak örgüt ortamını ve devrimci ilişkileri oldukça zedelemişti. Haftanin, Xakurke, Zap vb yerlerde farklı, Amed, Dersim, Botan ve Erzurum'da farklı biçimlerde yaygınlaşmıştı. Yaşamsal düzeyde "çürüme" denilebilecek yozlaşmanın başlangıcı bu yıllara dayanmaktaydı. Amed, Erzurum gibi yerlerde ahlaki yozlaşma boyutu olmakla birlikte, esas olarak genelde bir örgütsel yozlaşma sürecini geliştirmişti. Bütün bu olumsuzlukların nedeni taktik öncülüğün yeterli düzeyde bir donanıma sahip olmamasıdır. Taktik önderlik, iyi bir ideolojik örgütsel perspektifle pratik planlamayı geliştirebilseydi ve Önderlik çözümlemelerini yapıya özümsetip, komutadaki kırılmayı giderebilseydi kuşkusuz, yaşam düzeyinde bu kadar olumsuzluk gelişmezdi. Doğru bir yaklaşım geliştirilmediği için giderek çürüme derinleşmiş ve önemli oranda başta anakarargah alanındaki güçler olmak üzere genel güçlerimizde inançsızlığın gelişmesine ve kopuşların yaşanmasına yol açmıştı. Hatta bu çürüme kopuş potansiyelinin varlığını uzun süre devam ettirmesinin bir zemini haline gelmişti.

Güney'de ikinci kez çatışmanın başlaması

Önderlik, Kuzey'de istenilen biçimde çıkış gerçekleştirilmediğini görünce bir takım arayışlara girdi. Çünkü tıkanma had safhaya ulaşmış ve bir çıkış kanalı bulmak gerekiyordu. Özellikle bu dönemde gelişen Dublin anlaşması, PKK açısından büyük bir tehlikeye işaretti. Başta KDP olmak üzere Güneyli güçlerin yanlış politikaları pratik açıdan da giderek zorlayan tutumlara dönüşmekteydi. Dublin anlaşmasıyla bunun belli bir siyasal çerçeveye büründürülmesi sonucunda PKK ile KDP arasında yaşanan gerginlik arttı. Bu gerginlik 1995 Ağustos ayında çatışmaya dönüştü. Böylece ikinci Güney Savaşı başlamış oldu. Bu savaşı gelişen tıkanmaya çözüm arayışları çerçevesinde de ele almak mümkündür. Yanlış ya da doğru olması tartışma konusu olabilir. Günümüz penceresinden bakıldığında çatışmayı o düzeye vardırmamak gerektiği düşüncesi hakim olur. Çünkü gerginliğin cinsi ne türden olursa olsun, işi Kürt örgütleri arasında çatışmaya vardırmamak gerekiyordu. Bu süreci tarafların özeleştirisel yaklaşması gereken bir süreç olarak değerlendirmemiz daha doğru olacaktır.

KDP ile girilen savaş PKK açısından da önemli bir güç ve zaman kaybına yol açtı. Bu süreçle beraber hareketimiz, gücünün önemli bir kısmını Güney'de mevzilendirmek zorunda kaldı. Bu da gerilla açısından bir dezavantaj doğurdu. Karşılıklı yanlış politikalar bu savaşa zemin oluşturdu. Bu süreç bizim açımızdan bir taktik çıkış kanalı olarak değerlendirilmek istenildi. Ama Kuzey'de gösterilen taktik çözümsüzlük, Güney çatışmasında da ortaya çıktı. Sonuç alıcı, gücü doğru değerlendiren, bu anlamda yeni bir taktik açılımla zafere kilitlenmiş bir yaklaşımdan ziyade, vaziyeti idare eden, sabit bir savaş tarzı uygulandı. Yetersizlikler Güney zemininde KDP ile girilen çatışmada bir kez daha ortaya çıktı. Bu durum, aşılması gereken en önemli hususun komuta kademesinde yaşanan taktik yetersizlik olduğunu çok net açığa çıkardı.

Taktik önderlik kendisini tümden savaşa yatırmadığı için taktik yaratıcılığı geliştiremedi. Yaratıcılık gelişmediği için ya basmakalıp yöntemler devreye konuldu, ya da kararsızlık gelişti. Taktik, bu iki uç anlayış arasında sıkışıp kalmıştı. Gelişen artık taktiksizlikti. Dönüp dolaşıp aynı şeyler yapılmış, boş kalmamak için rast gele vuruşlar geliştirilmişti.

Önderlik, süreci anı anına izleyerek, perspektif ve çözümlemelerle tıkanan süreci aştırmak istiyordu. Bu temelde stratejik düzeyde bir şeyler kurtarmaya çalışıyordu. Hem Kuzey'e dönük, hem de Güney'de geliştirilen sürece ilişkin çaba gösteriyordu. Ama taktik öncülük boş kalmamak ve "neden savaşmadın?" sözlerini duymamak için bireysel kaygılarla riskli ve yeni sayılabilecek çıkışlardan ziyade düz bir biçimde savaşmayı esas almıştı. Planlı, adım adım savaşı ilerleten bir doktrin esas alınmadı. Komutadaki bu anlayışın kökeninde Önderlik çizgisini kendine göre yorumlamanın payı büyüktü. Önderlik çizgisi ve gerçeğine tümüyle kendini katmaktan çok, kendine göre bir katılım durumu söz konusuydu. En iyi, en bağlı, en kararlı olan gerilla ve komutanın durumu buydu. Birinci neden budur.

İkinci bir neden de; çeteciliğin değişik biçimlerde varlığını sürdürmesidir. 1987'lerden itibaren Kör Cemal, Terzi Cemal, Hogir ve Metin ile başlayan, adına Dörtlü çete denilen, arkasında da Botan, Ebubekir gibi unsurların bulunduğu, daha sonra değişik biçimlerde Ferhat ve Serhat unsurlarının da derinleşmesinde önemli rol oynadığı kirli bir anlayış varlığını sürdürmüştür. Bu anlayış, örgüt çizgisine samimi yaklaşmama anlayışıdır. Daha sonra Zeki'nin öncülüğünde Kuzey'de şekillendirilen Dr. Süleyman ve Küçük Zeki gibi kişilerle boyutlandırılan bu gayri samimi duruş, PKK'yi başkalaşıma uğratan temel bir duruş biçimi olmuştur. Özellikle PKK'yi sadece yaşamda yozlaştırarak yıpratma değil, önüne her geleni vurarak PKK'yi kitleler nezdinde yıpratmayı esas almıştır. Hogir ve Dr. Süleyman gibi kişilerin pratiklerine bakıldığında salt objektif nedenlerle izah edilemeyecek kadar sübjektif boyutlarının olabileceği ihtimali çok yüksektir. Bu çete faaliyetine bulaşan bazılarının ya baştan ya da daha sonradan devletle ilişkilenmeye ve işbirliğine yattıklarını söylemek yanlış olmayacaktır.

Çünkü sergiledikleri pratik sadece kişilik sorunlarıyla izah edilemeyecek kadar karşıtlık temelinde şekillenen bir pratiktir.

Birinci anlayış kendine göre bir katılımla örgüte katıldığı yanılgısını yaşamış, ikinci anlayış bulduğu her fırsatta çizgi dışı anlayışları hakim kılma çabalarına girişerek, kendi gerçekliğini pratiğe uygulamıştır. Bu çizgi her fırsatta kendini konuşturan, kendi tarzını örgüt tarzı yerine koyan, böylece Önderliğin önderliksel gelişimini çarpıtan, hareketin temiz, sade, dürüst ve doğal özünü lekeleyen ve onu kendine göre bir yaşam biçimine dönüştürmeye çalışan bir pratik izlemeyi esas almıştır. Gerektiğinde en büyük Apocular olarak kendilerini göstermişler ve parti çizgisinin en büyük savunucuları olduklarını söylemişlerdir. Yine gerektiğinde alttan alta hareketin temelini oyan ve bir biçimde boşa çıkaran, Apoculuk adı altında kendilerini uygulayan, kendi sistemini ve iktidarını geliştiren, ikiyüzlü politikalar uygulamışlardır. Bu anlayışa sahip tipler esas olarak, Önderlik gerçeği ve çizgisiyle samimi yürümeyi düşünmemişlerdir. Harekette bazı yetenekler kazanarak kendilerini yaşattıkları için de bu dönemde kaçmayı pek istememişlerdir. Zira bu yaklaşımları çeteciliktir. Bunun için bu anlayışlara çete diyoruz. Çünkü yeri geldiğinde kendine göre hareket edebiliyor, kendine göre adam örgütleyebiliyor, ahbap çavuş çevresi oluşturabiliyor. Örgüt resmiyetinde ayrı, ahbap çavuş gruplarıyla da ayrı bir dili rahatlıkla kullanmışlardır. Oldukça kaygılı, sürekli hesapçı, iktidarcı ve kariyerist bir tutum sahibi olmuşlardır.

Çeteci anlayışlara kapılan ve örneklerini verdiğimiz tipler katıldıkları süreçte gösterdikleri fedakarlığı daha sonra göstermemişlerdir. Harcadıkları emeği kendilerini kabul ettirme temelinde kullanmışlardır. Zaten emek ve fedakarlık göstermeselerdi üst düzeyde yönetici olamazlardı. Kariyer olarak belli bir düzeye geldikten sonra ne fedakarlık göstermiş, ne de emek harcamışlardır. Bu çetecilik, 1995 sürecinde tüm Kuzey'i felç etmiş, hem 1994 hem de 1995 sürecine kendisini alabildiğine dayatmış, örgüt gerçekliğini ve sadeliğini çarpıtmış, örgüt taktiğini ters yüz ederek taktiksizliği, olmazlığı, karamsarlığı yaymış, bu duruş ve tarzlarıyla örgütü fazlasıyla zorlamışlardır. Aynı şekilde fedai ruhla donanmış, büyük bir cesaretle saldırı ruhunu geliştirmiş kadro yapısını değişik biçimlerde düşürmeye çalışmışlardır. Çeteci zihniyetin örgüt ortamına musallat olduktan sonra bir türlü tümden açığa çıkarılıp etkisiz kılınamaması çok farklı sorunların gelişmesine neden olmuştur. Bu nedenle taktikte açılım yapılmamış, tıkanıklık ve muğlaklık taktik üzerinde etkili olmuştur.

Komuta ve gerilla yapısı, yaşanan çeteci eğilimlere karşı etkili bir mücadele yürütememiştir. Önderlik çeteciliğe karşı çok yoğun bir mücadele yürütmüştür. Fakat bu mücadelede Önderlik kadro tarafından yine yalnız bırakılmıştır. Sözüm ona bağlı olduğunu söyleyen kadro ve yönetim kesimi, çetecilikle mücadele etmekten öte çoğu pratiğiyle çeteciliğe zemin sunmuştur. Belki çeteci eğilimle bütünleşmemiş ama yetmez duruşuyla örgütü çeteci anlayışa muhtaç hale getirmiştir. Rolünü oynaması gerekenler, za-

manında rollerini oynamış olsalardı çeteci anlayışlar daha erken açığa çıkardı ve örgüt ortamında büyük tahribatlara yol açılmazdı. Ama bağlı ve dürüst olan kadrolar rolünü oynamayınca dengeler gelişmiş ve çeteciler bu dengeye dayanarak kendilerini yaşatmışlardır.

Zeki unsurunun bu konudaki yaklaşımı çok ilginçtir. Bu kişi açıktan, "ben merkeze bağlı değilim, Önderliğe bağlıyım, merkezi takmıyorum" deme cesaretini göstermiştir. Önderlik, onu merkez çalışmalarına katmak için yoğun çaba harcamıştır. Ama merkez komite rolünü oynamayınca, birileri de çıkıp "takmıyorum" diyebilmektedir. Çünkü bu anlayışın ortaya çıkmasına yol açan merkezin etkisiz konumudur. Merkezi yapının bu anlayışa bir tavır ya da tutum takınması belki vardı, ama bu kirli anlayışı giderme temelinde değil de, karşıtlaştırarak yapmaktaydı. Tabii karşıtlaştırma politikası sonuçsuz kalmaya mahkumdur. Çünkü kendi içinde çözüm yöntemi taşımaz. Tüm anlayışlarla Önderlik tek başına mücadele etmiştir. Herkesi doğru mücadeleye doğru katmaktan tutalım, doğru anlayış kazandırmaya kadar her işi Önderlik tek başına üstlenmek zorunda kalmıştır. Kongre kararlarına ve anakarargah kurulmasına rağmen bütün bu nedenlerden ötürü 1995 süreci iyi değerlendirilememiştir.

Türk devleti 1995'de elle tutulabilir somut bir başarı sağlayamadı. Sadece 1994 yılında yürüttüğü taktiğe tutunarak, süreci oturtmaya başladı. Biraz da onu somutlaştırdı. Kontra faaliyetleri 1994 yılı gibi yoğunluklu olmasa da, 1995 yılında da devam etmişti. 1996 yılında devletin Susurluk'ta kamyona çarpmasıyla tüm kirleri açığa çıktı. Kazadan sonra kontra eylemleri açısından yeni bir dönem başladı. Halk üzerinde uygulanan baskı, bütün şiddetiyle devam etti. Türk devleti bu dönemde hareketi marjinalleştirerek, kontrol edilebilir bir düzeye getirmenin konseptini bütün boyutlarıyla geliştirdi. Marjinalleştirme hedefine ulaşmak için, ambargoyu daha güçlü uyguladı. Bu uygulamanın tam yerini bulması için çete köylerine giden erzak bile kontrol altına alınmıştı. Kendi çetelerine bile erzak ambargosu uyguladığına göre, ambargodan beklentisi fazlaydı.

Devlet, Kürdistan'ın kırsal bölgelerinde normal yerleşik köy bırakmamıştı, çete olmayı kabul etmeyenlerin köyleri yakılmıştı. Buna rağmen çete köylerine de aynı uygulamayı yapmıştı. Örneğin, Faraşin köylüleri silah alıp, korucu olmayı kabul etmelerine ve ellerinde devletin silahları olmasına rağmen köyleri yakılmış ve Van'a göç etmek zorunda kalmışlardı. Görüldüğü gibi baskı dozajı hızından bir şey yitirmeden 1995 yılında da devam etmişti. Ama yurtsever Kürdistan halkı baskılara karşı direnişinden taviz vermemişti.

Türk devletinin birçok cephede uyguladığı farklı saldırı taktiklerine karşı gerilla sürekli bir direniş pozisyonunda oldu. Uyguladığı alan hakimiyeti taktiği ve ambargo sistemiyle gerillayı Kürdistan topraklarından çıkarma ve teslim almaya dönük uygulamalarına karşı, gerilla müthiş bir fedakarlık ve direniş gösterdi. Özel ve psikolojik savaş yöntemleri bu dönemde oldukça

yoğun bir biçimde devreye konulmuştu. Propaganda ve özel savaş yöntemleriyle Türk ordusu sanki zafer kazanmış gibi kamuoyuna lanse edilmişti. Gerçeklerle alakası olmayan yalan yanlış propagandalarla kamuoyu yönlendirilmeye çalışılmıştı.

Oysa gerilla tüm dezavantajlara rağmen direnişten ödün vermemişti. Ambargonun yarattığı erzak sıkıntısına rağmen direnişten vazgeçme gibi bir düşünce asla gelişmemişti. Pratik bir-iki örnek vermekte yarar vardır. Üç ay boyunca hiç ekmek yemeyen, ekmeğin rengini görmeyen birçok arkadaş gördüm. Dağlarda elbisesizlikten dolayı şalvarını şorta dönüştürüp dolaşanları gördüm. Ayakkabı yerine naylon parçalarını ayağına sararak gerillacılık yapanlara ve bu biçimde eyleme gidenlere tanık oldum. Yine elinde bulunan bir çuval unu günlerce yemeyip saklayanlara, fizik gücünü yükseltmek için eyleme gideceği gün yarım ekmekle yetinen binlerce fedakarlık örneğine bizzat şahit oldum.

1995 yılında gerilla yeni bir çıkış yapamadı. Ama kararlı duruşunu bütün dezavantajlara rağmen sürdürmesi karşısında, Türk ordusu da askeri operasyonlarını azaltmak ve başka yöntemlere başvurmak zorunda kaldı. Bu kez psikolojik ve ekonomik yöntemlere daha fazla ağırlık vermeye başladı.

1995 eylül-ekim ayları itibariyle durum böyledir. İçinde bulunulan yılın gelişmeleri insanı düşündürüyordu. Ne Güney'de ne de Kuzey'de süreci karşılayacak bir taktik ve eylemsel süreç geliştirilememişti. Önderlik devam eden tıkanıklığı aşmak için bir toplantı yapmayı tasarlıyordu. Toplantının sonuç alıcı olması için Kuzey'deki komuta yapısından da belli bir kesim Güney'e çekilmişti. Önemli bir husus tüm çıplaklığıyla açığa çıkmıştı. Nasıl ki, 1985 yılında Önderlik tarafından ülke yönetimi başarısız olduğundan dolayı çekilmişse, bu dönemde de Kuzey eyaletleri için aynı durum söz konusudur. Önderlik bunun için Zeki, Dr. Süleyman ve Küçük Zeki denilen kişileri aynı amaçla çekmişti. Bu temelde Zap'ın Dola Şive vadisinde PKK Merkez Komitesi'nin toplantısı yapıldı. Toplantı birçok konu üzerinde yoğun tartışmalara sahne oldu. Öncelikli olarak taktik sorunlar tartışılarak, taktik üzerine yürütülen tartışmaların sonuçları Önderliğe aktarılmak istendi. Ama Önderlik dinlemek bile istemedi. Esas olarak yapının durumu üzerinde tartışmanın derinleştirilmesi gerektiğini vurgulamıştı. Önderliğin dediğine göre, öncelikli olarak tartışılması gerekenler tartışılmamış, ikinci planda kalan hususlar tartışılmıştı. Çünkü tartışmalar olması gereken yöne kaymaktan öte tali konulara kaymıştı. Kış süreciydi ve yapı yoğun bir savaş yılını daha geride bırakmıştı. 1995 savaş pratiğinin bir yansıması olarak yapıda belli bir yıpranma gelişmişti. Bu yıpranma ideolojik, örgütsel açıdan ciddi boyutlara varmıştı. Öncelikli konu budur. Çünkü yapıyı hazırlamadan taktik ne kadar gelişkin olsa da bir sonucun alınmayacağı açıktır.

Önderlik perspektif verdikten sonra toplantı, yapının durumunu daha detaylı gündemine aldı. Gerçekliği biraz açığa çıkardı. Önderlik birçok kişiyle telefonla

da konuştu. Belki toplantı yaşanan sorunlara çok büyük çözüm gücü olmadı, ama yeni bir düzenleme geliştirdi. Fuat arkadaş Zap'taki ana karargah sorumlusuydu. Zeki de yardımcısı olarak düzenlendi, daha doğrusu askeri sorumlu olarak atandı. Toplantıya katılan bir kısım arkadaş ve Kuzey'den gelenlerin çoğu Önderlik sahasına gönderildi. Bu eksende kış yoğunlaşmasına girildi.

Önderlik, esas olarak güç üzerinde durmaya ve gücü eğitmeye ağırlık vermişti. Önce "gücü eğitme," sonra "taktik durumu gündeme getirme" biçiminde perspektif verdi. Çünkü güç hazır olmadıktan sonra, taktik üzerinde ne kadar tartışma yürütülürse yürütülsün, pek bir anlam ifade etmeyecekti. Taktik, gerilla gücü üzerinden pratikleşir. Taktiği pratikleştirmekle yükümlü olan güç hazır olmadıktan sonra taktik derinliğin bir anlamı olmayacaktır.

Nihayetinde 1995–96 kışı boyunca güçler toplu eğitimden geçirildi. Eğitimle güçleri hazırlama, çeteci yaklaşımları açığa çıkarma, teşhir etme ve bu temelde gücü bahar sürecine belirli düzeyde hazırlama faaliyeti yürütüldü.

1995 döneminin önemli gelişmelerinden biri örgütsel sistemde bir gelişme olarak değerlendirilebilecek ana karargahlaşma ve siyasi komiserlik kurumlaşmasının geliştirilmesidir. Belki içeriği iyi doldurulmadı ama belli bir sistemin gelişmesine ön ayak oldu.

YAJK I. Kongresi

Bu yılın en önemli örgütsel gelişmesi YAJK I. Kongresi'nin gerçekleşmesidir. Dağda ilk kez kadın kongresi gerçekleşmiş, kadın gerillalar öz gücünü açığa çıkaracak örgütlenmelerini bu kongreyle yetkinleştirmişlerdir.

Zelê sürecinde belki bir denemesi yapılmıştı. Ama doğru çizgide gelişmediği için Önderlik tarafından yapılan kongre kabul görmemişti. Kadın gerilla gücü savaş sahasında askeri bir sistem geliştirmişti. Botan'da geliştirilen bölükleşme ile savaş içerisinde özgür kadın ordulaşmasının temeli atılmıştı. Önderlik talimatıyla Kasım 1993'te Botan'da bölükleşme sürecinin geliştirilmesiyle özgür kadın ordulaşmasında belli bir tecrübe oluşmuştu. Çünkü 1993–94 yılları boyunca başta Botan-Zagros olmak üzere, kadın gerilla gücü bulunduğu bütün alanlarda önemli bir savaş deneyimini yaşamış, belli bir tecrübeyi kazanmıştı. Bu süreçte kadının ne kadar savaşabileceğini büyük Azime ve Besê Dersim gibi kahraman arkadaşlar yiğit bir biçimde savaşarak ve kendi öncülüğünde kadın gücünü yetkin bir saldırı ve savaş gücü haline dönüştürerek ortaya koymuşlardır. Kadının her alanda olduğu gibi savaşta da büyük bir yetenek ve cesaret sahibi olduğunu ispatlamışlardır. Kadın ordulaşmasının pekişmesini sağlayan ve kadını savaşta bir güç haline getiren, kesinlikle bu kahramanların büyük fedakarlığı olmuştur. Eğer böyle bir pratik tecrübe yaşanmamış olsaydı, katmerleşmiş erkek egemenlikli anlayışları aşmak ve kadın ordulaşmasına zemin yaratmak mümkün olamazdı. Kadın ordulaşmasının,

kesinlikle Şehit Azime gibi ve daha sonra şehadete ulaşan Zelal gibi yiğit komutanların şekillenmesi, yetenek ve cesaretleriyle, kadın iradesini herkese kabul ettirmeleri temelinde örgütlenmesinin önü açılmıştır.

Azime (Mihriban Saran) arkadaş, 1980 öncesi süreçte genç bir öğretmenken, partiye katılmış ve Lübnan'daki eğitim ardından 1982–94 arası yıllarda aktif bir şekilde gerilla saflarında savaşmıştır. PKK III. Kongresi'nde aktif ve kararlıca duruşu nedeniyle Parti Merkez Komite üyeliğine seçilen bir arkadaştır. 1992 Güney Savaşı'nda cephe komutanı olarak Haftanin direnişinde en ön cephede güçleri koordine etmiş ve bu savaşta önemli rol oynamıştır. Kadın komutalaşmasında öncü düzeyde yer alarak kadın ordulaşmasının gelişmesinde büyük emeği olan Azime arkadaş, 1994 baharında Botan'da özgün kadın birliğinin başında savaşa katılmıştır. Aynı yıl, düşmanın topyekun saldırıları karşısında bulunduğu Herekol alanında Halil arkadaşla birlikte savaşı koordine ederken, yaşanan bir çatışmada havan atışları sonucu şehadete ulaşmıştır.

Erkek egemenlikli bakış açısını sadece eleştiriyle değil, pratiğiyle aşan bu yiğit arkadaşların emeğinin kadın ordulaşmasında ve özgürleşmesindeki yeri çok fazladır. Bu pratikler temelinde kadın savaşta da temel iradi bir güç olduğunu ortaya koymuştur. Pratik temele de dayanarak PKK V. Kongresi ardından, Metina alanında ilk kongresini başarıyla gerçekleştirmesi, örgütsel sistemde önemli bir gelişmeye işarettir.

YAJK I. Kongresi, 300 bayan arkadaşın katılımı ile gerçekleşmişti. Bu kongreyle kadın hareketinin bir karargahı ve kendi içinde özgün örgütlenmesi gelişmişti. Kadın kongresinde oluşan sistemin ve alınan kararların erkenden tüm eyaletlere yansıması ve kendini örgütlemesi gerekiyordu. Ama çeşitli sorun ve nedenlerden ötürü eyaletlere geç yansımıştı. YAJK kongresinden sonra kadın gücü birçok eyalete gönderilmişti. Daha önce kadın gerillaların bulunmadığı veya sayıca az oldukları alanlara takviye yapılmıştı. Böylece bütün alanlarda dengeli bir kadın ordulaşması geliştirilmeye çalışıldı. Zaten 1994'te hemen hemen bütün eyaletlere Botan'dan kadın gücünün takviyesi yapılmıştı. 1995'te kadın kongresinden sonra yapılan takviyelerle kadın ordulaşmasının örgütleme sistemi giderek tüm eyaletlerde gelişme sürecine girdi.

Yeni dönem taktik perspektifi

1995 yılının en önemli siyasal gelişmesi Önderlik tarafından yıl sonuna doğru ateşkesin ilan edilmesidir. Önderliğin ilan ettiği ateşkes hem Türk devletine, hem de KDP'ye yönelik gelişmişti. KDP ile yapılan görüşmelerde barış anlaşmasına ulaşılmıştı. Fakat Türk devleti yine herhangi bir cevap vermemişti. Çünkü Türk devletinde egemen olan anlayış çeteci anlayıştı. Devletin kendisi çeteleşmişti, bu yönüyle bir yanıt vermesi beklenemezdi.

Türk devleti hemen hemen her bahar sürecinde PKK'ye karşı kapsamlı bir harekat geliştirmiştir. Türk ordusunun 1996 baharında Erzurum eyaletinde geliştirdiği operasyon bazı kayıplara yol açmıştır. Yine Amed eyaletine kapsamlı bir yönelim gerçekleştirmişti. Bu operasyonlarda Şehit Remzi alanında düşmanın konumlandığı Karat tepesine yönelik yüksek bir saldırı ruhuyla yapılan eylemde 50'ye yakın silah kaldırılmıştı. Fakat operasyonun devamında Amed eyalet komutanı Cemal arkadaşın da içinde bulunduğu yüz elli civarında arkadaşın şehadeti yaşanmıştır. Botan eyaletine dönük de bazı yönelimler yapılmış, çatışmalar yaşanmıştır. Kısaca ateşkese rağmen Türk ordusu operasyonlara ara vermemiştir. Türk devleti bu operasyonlarla ateşkese hiçbir biçimde uymayacağını ortaya koymuştur.

1996 ilkbaharında nisan sonlarına gelindiğinde sürecin karakteri bu temelde belirginleşmişti. Fakat komuta kademesinde nasıl bir mücadele konsepti ve hangi taktik yaklaşımın esas alınması gerektiği konusunda bir netsizlik yaşanmaktaydı. Çünkü kongrenin çizdiği çerçeve pratiğe uygulanmamıştı. Bu çerçevenin pratikte sonuç alma noktası da tartışmalı hale gelmişti. Pratik perspektifin yaşanan gerçekle örtüşmeyen yanlarını fazlasıyla açığa çıkarmıştı. Savaş taktiğinin yeni çerçevesi "nasıl olmalı?" gibi konularda belli bir tartışma yaşanmaktaydı ve herkeste bir bekleyiş yaşanıyordu.

Nisan ayında Önderlik, benim ana karargaha doğru hemen hareket etmem gerektiği yönünde bir talimat verdi. Bunun üzerine ana karargaha doğru hareket ettim. Zap'a ulaşınca Önderliğin aynı anda Zagros eyaletinden Nasır'ı da çağırmış olduğunu öğrendim. Anakarargahın yönetimi olan Fuat arkadaş bizi karşıladı. Karasu arkadaş da hazırdı. Zeki unsuru hazır değildi. Önderlik, 27 Nisan 1996 tarihinde telefonla bizimle konuştu. İlk önce taktiğe ilişkin sorular sordu ve yoğunlaştığı çerçeveyi bizlere aktardı. Önderliğin savaş taktiğine ilişkin geliştirdiği çerçeve yeni bir taktik açılıma dayanıyordu. Burada ilginç olan, anakarargahın askeri komutanı olan Zeki de alandaydı ama Önderlik onu çağırmamıştı. Çünkü sadece taktik konuları tartışmak istediği kişileri telefona çağırmıştı. Önderliğin yeni sunduğu perspektif o zamana kadar yürütülen savaş tarzından farklıydı. Öngördüğü ve uygulanmasını istediği taktik, araziye dayalı savaş taktiğiydi. Düşmanın alan hakimiyeti taktiğine karşı, gerillanın araziye dayalı savaş taktiği oluyordu.

Somutlaştırırsak; arazinin derinliğini kullanma, arazi tekniğini geliştirme üzerine kurulu bir taktik sistemdi. Gelişen ordu tekniğine karşı gerillanın da araziyi kullanmasını öngören, bu temelde arazinin işlenmesi, mevzilenmesi ve pusulanmasını içermekteydi. Adeta arazinin insandan mayınlanmasını öngören bir taktik tarzdı. Gerillanın karakollar üzerine gidip mayına basacağına, yine tehlikeli sabit hedeflere yöneleceğine, düşmanı üzerine çekerek tuzağa düşürmeyi esas alan bir gerilla savaş yöntemiydi.

Önderlik, ana karargahta kalmamızı, bu temelde askeri konsey toplantısının yapılmasını ve taktik üzerinde tartışarak derinleşmemiz gerektiğini belirtti.

Son alarak da, Sun Tzu'nun "Savaş Sanatı" adlı kitabını yeni okuduğunu, askeri anlayışımızla çok örtüştüğünü, daha önce yaptığı çözümlemelerle çakışan bir perspektif sunduğunu söyleyerek, toplantıda bu kitabı sayfa sayfa okumamız gerektiğini vurguladı. Önderlik, *"Çok ilginçtir, daha önce okumamama rağmen biz de benzer şeyler söylemişiz. Bu kitabın tüm komuta kademesi tarafından özümsenmesi gerekir"* dedi. Önderliğin perspektifleri ekseninde I. Askeri Konsey Toplantısı Zap'ta Cudi Tepesi'nde başladı. Sun Tzu'nun savaş sanatı adlı kitabı Askeri Konsey Toplantısı'nda olduğu gibi okundu. Toplantıda Zap alanı başta olmak üzere, bütün eyaletlerin pratikleri değerlendirildi. Askeri Konsey, ülke pratiği üzerine geniş değerlendirmeler yaptı (Askeri Konsey o ana kadar işlevsel kılınan bir kurum değildi, belli başlı komutanların bir araya gelmesinden oluşan bu kurum ilk toplantısını yapmış oluyordu).

En olumsuz pratik Zap'ta gelişmiş olmasına rağmen toplantıda bu pratik açığa vurulmamaya çalışıldı. Hatta kadro yapısının eleştirisi yapıldı "Biz burada yapıyı eğitmeye, taktik öğretmeye çalışmışız ama bazıları merkezi tartıştırıyor, merkeze dil uzatıyor" denilerek, komuta yapısı bastırılmak istendi. Bu tartışma yöntemiyle sonuç alınmayacağı, komuta yapısının kendisini ifade etmesinin en doğal hakkı olduğu, bastırmanın örgüt yaklaşımı olmadığı hususlarında tartışmalar gelişince, bastırma anlayışı etkisiz kılındı. Böylece Zap pratiği tartışmaya açılarak gelişen eleştirilerle yanlış tarz mahkum edildi. Çünkü Askeri Konsey Toplantısı'na komuta yapısından da bir hayli bayan ve erkek arkadaşlar katılım sağlamışlardı. Önderlik toplantıyı bir nevi komutayı eğitme toplantısına dönüştürdü. Yaklaşık 100 civarında bir katılım bileşimi vardı. Önderlik kendi sahasında eğittiği gücün de alana yetişmesi ve toplantının son bölümüne katılması için toplantının uzatılmasını istedi. Gelecek komuta gücü Önderlik perspektiflerini de beraberlerinde getirecekti. Toplantı bu yüzden uzatılmıştı. Uzatılınca da daha geniş tartışma olanağı doğdu. Böylece Önderlik sahasından gelenler de toplantıya yetişti. Gelen grubun Önderliğin perspektiflerini aktarmasıyla bir düzenlemeye gidildi.

Toplantıda Önderliğin öngördüğü araziye dayalı savaş taktiği tüm yönleriyle tartışıldı ve zaman geçirmeden uygulamaya konulması konusunda karar birliğine ulaşıldı. Türk devleti zaten ateşkese uymuyor, sürekli operasyon düzenliyordu. Ortaya çıkan taktik tarzın uygulanması temelinde düzenlemeler yapıldı. Artık gerilla çok hızlı bir saldırı tarzıyla değil, alan tutarak ve arazide derinleşerek, mücadeleyi geliştirme perspektifiyle hareket edecekti.

Düzenlemeler yapılmadan önce toplantı esnasında bir takım tartışmalar gelişti. Özellikle Zeki toplantıda kendisinin gündemleştirildiği, haksız eleştirilere uğradığı gibi şeyleri Önderliğe aktardı. Bizler de ana tartışma hakkında görüş bildirdik. Önderlik cevap vererek, Zeki'ye ne yapmak istediğini

sordu, ciddi eleştiri ve uyarılar yaptı. Yine arkadaşlar bu yaklaşım üzerine değerlendirmeler yaptılar. Yani toplantıda örgüt içi sorunlar da çok yönlü bir biçimde tartışıldı. Tartışmalar uzun sürdü. Önderlik hemen her kadroyla beş-on dakika konuştu, görüş aldı ve perspektif sundu.

Tarih 6 Mayıs 1996'ydı. Önderlik toplantı gücüyle telefonda konuşurken, bir ara konuşmaya "bir dakika" diyerek, biraz ara verdi. Bir şeyler olduğunu hissettik. Fakat Önderlik bir şey söylemeden bir dakika kadar sonra kaldığı yerden konuşmasına devam etti. Meğer o zaman Önderliğe suikast amaçlı okulda bomba patlatılmıştı. Ama Önderlik okulda değil, evde bizimle konuşuyordu. Fakat okul ile ev birbirine çok uzak değildi. Bomba sesi eve de gelmiş, Önderlik de bunun üzerine konuşmaya ara verip, oradaki arkadaşlara, *"herhalde okula saldırı yapıldı, gidin bakın, haber getirin"* diyerek gelip konuşmasına devam etmişti. Tabii bizlere hiçbir şey söylemedi.

Bilindiği gibi esas olarak saldırı Önderliğe dönük yapılan bir saldırıydı. Önderlik bizimle konuşmaya başlayınca -ki 3–4 saat süren bir konuşmaydı- düşman telefonu dinleyip, Önderliğin okulda olduğunu düşünerek, okula dönük bombalama saldırısı yapmıştı. Suikastın zamanı çok dikkat çekicidir. Savaş komutasında tıkanmanın alabildiğine geliştirildiği, çeteciliğin kendisini örgüt ortamına ısrarla dayattığı ve buna karşı askeri konsey toplantısının yapıldığı bir dönemde Önderliğe bombalı suikast yapılmak istenmesi tesadüf değildir. Sanki öteden beri uygulanan bir projenin yeni bir aşamaya taşırılması gibi bir durum açığa çıkmıştı. Özellikle Zeki denilen unsurun durumu oldukça tartışma konusuydu. Tam da böyle bir ortamda Önderliğin hedeflenmesi elbette ki dikkat çekicidir. Bu anlamda Türk devletinin Zeki üzerinden uygulamış olduğu bir konseptin devamı olarak geliştirilmiş olma ihtimali artmış oluyordu.

Bu konuşma toplantı ortalarındaydı. Daha sonra toplantı bitince Önderlik yeni bir düzenleme çerçevesini sundu. Bizlerin görüşüne de başvurdu, tek tek herkesle konuştu. Bu düzenlemede Önderlik daha fazla açığa çıkması ve netleşmesi için Zeki'yi Botan'a gönderdi. Zeki'nin Botan'da savaşamayacağı, gücü yürütemeyeceği az çok tahmin ediliyordu. Fakat Botan gücünü bozması da çok zordu. Bunun için açığa çıkarılmak üzere en uygun yer Botan eyaleti olarak görüldü. Belki taktik süreci biraz tıkatırdı ama Botan yapısını çok fazla etkileyemezdi. Önderlik, Botan yapısı ve komutasının niteliğini az çok biliyordu. Zeki'den kolay kolay etkilenmeyecek belli bir düzeyi olan bir yapıydı. Dolayısıyla Botan'a düzenlendi, ben de Zap'a düzenlendim. Yani bir nevi yer değiştirdik.

Zap'ta güçlerin düzenlemeleri yapıldıktan sonra geriye iki tabur kalmıştı. Bu taburlardan birini Kazım arkadaş, diğerini de Dr. Bahoz arkadaş komuta ediyordu. Taburlarla toplantı yapmaya başladık. Her taburla yapılan toplantı iki gün sürdü. Bu toplantı süreci bitmeden Zap'a yönelik bir operasyon yapıldı. Operasyonu genelkurmay ikinci başkanı Çevik Bir'in koordine ettiğini

anladık. Operasyona karşı güçlerimizi Cudi tepesinde kendim koordine ediyordum. Yanımda Harun (Hüseyin Özbey) arkadaş vardı. Türk ordusu teknik desteğinde yoğun bir güçle operasyona çıkmasına rağmen, bir türlü Zap'a giremedi. Çünkü gerilla hemen araziyi tutma taktiğine dayalı bir mevzilenme gerçekleştirmişti. Üst üste yaptığı hamlelerle alana girme fırsatı yakalayamadı. Türk ordusu gerilla direnişini bir türlü kıramadı. Çünkü alanın en stratejik noktalarından biri olan Şikefta Birindara'yı düşürememişti. Şikefta Birindara düşürülmeyince araziye girmeleri mümkün olmayacaktı. Gerillanın uyguladığı araziye dayalı savaş taktiğinin ilk sonucu oldu ve Türk ordusunun Zap'a girmesine izin verilmedi. Üstelik darbe de vurulmuştu. Sonuçta Türk ordusu operasyon gücünü geri çekmek zorunda kaldı.

Operasyon sonrasında yapıyla toplantılar yapmaya devam ettim. O zaman yanımda Rıza arkadaş da vardı. Giderek toplantılarda Zeki'nin Zap pratiğinde yarattığı tahribatların çok boyutlu olduğu görüldü. Zeki'nin davranışları, güce, komutaya, partiye ve savaşa yaklaşımı hiç dürüst gözükmüyordu. Ortaya çıkan sonuç, Zeki unsurunun pratiğinin bireysel, kariyerist ya da sekter davranış biçimlerinden ziyade, yıkmaya, düşürmeye dönük bir yaklaşım olduğuydu.

Yapıdan arkadaşların aktardıklarından ortaya çıkan sonuç açıkça şöyleydi: Zeki gerillayı kararsızlaştırmaya dönük epey çaba harcamıştı. Edinilen izlenim yürütülen uygulamaların bir çeşit tasfiyecilik olduğuna dair şüphe bırakmıyordu. Sıradan bir davranış bozukluğu ya da yaklaşım yanlışlığından ziyade, geliştirilen bir tür tasfiyecilikti. Zeki bu tarzı olduğu gibi Botan eyaletine de uygulasaydı sonuçları çok ağır olabilirdi. Zap direkt bir savaş cephesi değil, biraz da geri cephe gibiydi. Bu nedenle belki savaş süreci üzerinde çok belirleyici bir etki yaratmamış olabilirdi. Ama Botan eyaleti ön cephedir, bu biçimde tahrip edici bir tarz uygulanırsa alanı çökertebilirdi. Bu tarz genelde tehlikelidir, ama Botan eyaleti için çok daha tehlikeli bir durum doğurabilirdi.

Toplantılar serisinde edinilen izlenimin sonuçları zaman kaybedilmeden Önderliğe aktarıldı. Daha sonra sonuçların Zeki'ye de aktarılması kararlaştırıldı. Aktarımın Fuat arkadaş tarafından yapılması uygun görüldü. Çünkü hem onun, hem bizim dönemimizde Fuat arkadaş yönetimdi. Bunun üzerine Fuat arkadaş toplantı sonuçlarını cihazdan Zeki'ye aktardı. Aktarım yapılır yapılmaz hemen "bu bana yapılmış bir komplodur" biçiminde cevaplar verdi. Fakat Fuat arkadaş gerekli hususları aktardı.

Önderliğe aktarımdan sonra Önderlik, Zap'tan gelen arkadaşlarla konuşmuş ve raporları incelemişti. 4-5 gün sonra ben Metina'dayken Önderlik tarafından acilen Zap karargahındaki telefon başına çağrıldığım talimatı verildi. Yapmakta olduğum toplantıyı hızla bitirerek Zap alanına geçtiğimizde Önderlik Zeki'nin durumunun ciddi olduğunu, derhal müdahale edilmesi gerektiği talimatını bizzat verdi. Önderlik, *"zaten 1993 yılından beri onu izliyoruz. O zamandan*

beri geliştirdiği pratik daha çok incelenmesi gereken bir pratiktir. Zap'ta yarattığı tahribatların boyutları sıradan değildir. Sizin yaptığınız tespitler doğrudur, bu nedenle görevden alınarak, hemen soruşturmaya alınmalıdır. Aynı biçimde onunla birlikte aynı yönetimde yer almış ve pratiğine ortak olup ses çıkarmamış olan Fuat arkadaş, karargah yönetiminden Kazım arkadaş ve Neval de açık soruşturma sürecine dahil edilmelidir" diye perspektif vermişti. Kısacası Önderlik, Zeki öncülüğünde geliştirilen tasfiye girişiminin yarattığı tahribatlar nedeniyle bir soruşturma açılması yönünde talimat vermişti.

Düzenlemenin üzerinden iki ay geçmiş olmasına rağmen Zeki Haftanin'de oyalanmıştı. Bu nedenle içeriye geç gitmişti. Ancak talimat temelinde içeriye geçti. Fakat oyalandığı için tam Cudi'ye geçtiği gün hakkında soruşturma kararı alındı. Nerede olduğu sorulunca Cudi'de olduğu belirtildi. Bunun üzerine soruşturma haberi kendisine Cudi'de ulaştırıldı. Herhangi bir olumsuz davranışta bulunmaması için Önderlik sahasında bulunan Cuma arkadaş tarafından soruşturma haberi kendisine aktarıldı. Ürkmemesi ve kaçmaması için Botan'da kalarak, açık bir soruşturmada tutulması uygun görüldü. Kendisine Botan'da kal, açık soruşturmadasın denildi. Zaten diğer arkadaşlar için de açık soruşturma vardı. Botan yönetiminde olan Ferhan'ın (Hasan Atmaca) görev alabileceği düşünüldü. Sozdar arkadaş da ordaydı ama Ferhan'ın inisiyatif alabileceği belirtildi. Hemen sonrasında daha fazla bilgi akmaya başlayınca, Önderlik Zeki'nin sahaya çekilmesi gerektiğine dair yeni bir talimat verdi. Düşmana gitme ihtimaline karşı hakkındaki iddiaların saklı tutulması gerekiyordu. Bu nedenle Botan'dan getirilirken sağlam arkadaşlar yanına verilmişti. Farkında olmadan denetim altına alınmıştı. Bu şekilde Metina'ya getirildi. Yolda tutuklu değildi ama gizli denetim altındaydı. Gelir gelmez soruşturmaya alındı, soruşturma derinleştirildikçe, tahribatın boyutları daha iyi açığa çıkmaya başladı. Bunun üzerine tutuklu olarak Önderlik sahasına gönderildi.

Zeki, Botan'da görevden alındıktan sonra, yeni bir düzenleme ihtiyacı doğmuştu. Yeniden bir askeri konsey toplantısını yapma zorunluluğu gelişti. Önderlik düzenlemeye ilişkin yeni bir perspektif vermişti. Özellikle Botan eyaleti üzerinde büyük bir önemle duruyordu. Çünkü eğer Zeki Zap'ta uyguladığı tasfiyeci yaklaşımları Botan'a da taşırmışsa, durum oldukça tehlikelidir demekti. Botan'ın gerilla mücadelesindeki yeri önemlidir. Botan'ın güçsüz düşmesi tüm gerillayı olumsuz etkileyecekti. Bu çerçevede tekrar Botan'a gitmem yönünde Önderliğin görüşü temelinde karar alındı. Abbas arkadaş yeniden anakarargaha gelecekti. Toplantının ilginç yönlerinden biri de Ebubekir'in durumuydu. Tüm komuta özeleştirisini vermişti ve verilen özeleştiriler yapının onayından geçmişti. Ama Ebubekir'in özeleştirisi yapı tarafından kabul görmedi. Önderlik, düzenlemesinin yapılmasını istemişti. Bu nedenle özeleştirisinin geçmesini istiyorduk, ama iki sefer tekrar edilmesine rağmen yapı kabul etmiyordu. Toplantıya ara vermek zorunda kaldık. Kendisi zaten suçlarını kabul ediyordu, fakat yapı yine de onaylamıyordu.

Daha fazla özeleştirisel yaklaşması gerektiğini söyledik, biraz da biz ısrar ettik, yapı ısrarımızı görünce onayladı. Zor da olsa Ebubekir'in özeleştirisini yapının onayından geçirmeyi başardık ve bu temelde düzenlemesini yaptık. Düzenlemesi zaten eğitim amaçlı Önderlik sahasınaydı. Eğer onaydan geçmeseydi Önderlik sahasına düzenlemek uygun olmazdı. Bu nedenle ısrar ettik. Çünkü Önderlik gelebileceğini belirtmişti.

Önderliğin yaptığı düzenleme üzerine tekrar Botan'a gittim. Zeki'nin soruşturmada olmasına rağmen eyaleti yönetmeye devam etmiş olduğunu gördük. Bu durum üzerine Ferhan unsuru ve yönetimin diğer üyeleri de açık soruşturmaya alındı. Soruşturmaları uzun sürdü. Özellikle Ferhan çok uzlaşmacı ve karaktersiz bir tipti. Daha önce Zeki Kuzey'den gelirken kendisine çok ihtişamlı bir hava vermişti. Ferhan o dönemde Gabar sorumlusu durumundaydı. Zeki, bireysel güvenliğini üç halkadan oluşturmuştu. Birinci halka dar güvenlikti, sadece bayanlardan oluşuyordu. İkinci halka bir takımlık yakın güvenlik, üçüncü halka da aynı sayıda geniş güvenlikti. Bu güvenlik yanına gelen herkesin üzerini arıyor, silahla yanına gidilmesine izin verilmiyordu. Ferhan da V. Kongre'de merkez komite üyesi seçilmişti. Normalde Zeki de bir merkez komite üyesiydi, başka bir görev durumu yoktu. Zeki Kuzey'den Gabar'a gelince Ferhan yanına gidiyor, ama Zeki'nin güvenliği Ferhan'ın silahını aldıktan sonra yanına gitmesine izin vermişti. Bu durumu biz duyunca sert eleştirmiştik. Her şeyden önce kendisi için küçük düşürücü bir davranıştı. Aslında bizim aramızda böyle bir şey hiçbir zaman olmamıştı. Zeki'nin özel bir uygulamasıydı. Bir de kendisini aşağılamaya dönük bir davranıştı. Ferhan buna rağmen Zeki soruşturma altında denetimine girince, yine de Zeki'ye yaranmak için her şeyi yapabilecek kadar karaktersiz bir davranış sergilemişti. Çok uzlaşmacı bir tipti. Çizgi derdi diye bir sorunu yoktu. Zeki'ye karşı bu tutarsız tutumundan dolayı soruşturmaya alındı ve kışa doğru alt düzeyde bir görevle Mawa'ya gönderildi.

Taktik tıkanıklığa bir müdahale: Zilan fedai tarzı

Bu yılın en önemli gelişmelerinden biri Zilan arkadaşın 30 Haziran 1996'da Dersim'de gerçekleştirdiği fedai eylemdir. Yeni taktik perspektifin henüz tümden oturtulamadığı, dolayısıyla taktik tıkanma sürecinin devam ettiği bir aşamada, Zilan arkadaş 30 Haziran tarihinde Dersim'de gerçekleştirdiği fedai eylemiyle harekete Önderlik çizgisini uygulama mesajını vermiş oldu. Adeta taktik tıkanmayı aşmada bir cevap oldu.

Apocu hareket daha baştan itibaren fedai ruhla pratik geliştirmiştir. Kuşkusuz hareketin ilk fedaisi Önder Apo'dur. Eğer Önder Apo fedaice bir mücadele çizgisi geliştirmemiş olsaydı, zaten böyle bir hareketin oluşumuna girişemezdi. İmkansızlıklar içerisinde böyle bir hareketin kuruluşuna teşebbüs etmek ve

bunu kurmak başlı başına bir fedailiktir. Sonrasında gelişen mücadele süreçlerinde de aynı ruhla yaklaşım temelinde mücadele ilerletilmiştir. Diyarbakır zindanlarında vahşete karşı devrimci onuru savunmak için Mazlum Doğanlar, Ferhat Kurtaylar, Kemal Pirler, Hayri Durmuşlar başta olmak üzere yüzlerce PKK'linin geliştirdiği fedailik insanlık tarihine damga vurmayı başarmıştır. Apocu kadrolar özgürlük çizgisinin korunması ve halkın özgürlüğü için gözünü kırpmadan kendini feda edebileceğini herkese göstermişlerdir. Sonrasında bu fedai ruh Agitler şahsında dağda, gerilla mücadelesinde çok çarpıcı bir biçimde pratikleşmiştir. Agitlerin, Erdalların, Bedranların ve kahramanca şehit düşen binlerce kahraman gerillanın fedai ruhu ortaya koyması bunun bir sonucudur.

Ama Zilan arkadaş PKK fedai ruhunu taktik bir tarza dönüştürmüştür. Mücadelede yeni bir çığır açması ve tıkanıklığı aşmasının anlamı budur. Bunun için PKK'nin kuruluşundan itibaren zaten var olan fedai ruh, Zilan arkadaşın eylemi ile beraber yeni bir aşamaya ulaşmıştır. Bu fedai çıkış, taktik tıkanıklığın yaşandığı yerde bir taktik çıkış olmuştur. Daha sonraki yıllarda fedai eylem tarzı daha da gelişecek, başta uluslararası komplo dönemi olmak üzere Kürt halkının kazanımlarını tasfiye etme tutumlarının ağırlık kazandığı her dönemde yeniden devreye girecektir. Giderek bütünsel olarak Kürt halkı da fedailik ruhunu kazanarak, gereken yerde tepkisini fedai eylemle ortaya koyacaktır. Fedailik ruhu zaman içerisinde Özel Kuvvetler şahsında bir sisteme kavuşmuştur. Şehit Zilan, fedailiği bir taktiğe dönüştürürken, sonrasında Şehit Gulanların, Nemrutların ve Sabri Gulo gibi yoldaşların çabaları ile taktik çıkış bir sisteme kavuşturulmuştur. İçinde bulunulan dönemde "Ölümsüzler Taburu"nun kurulması bu zemine dayanmaktadır. Özcesi 1996 yılında gerçekleşen fedai eylem, mücadelede çok sistemli ve karakterli yeni bir tarzın gelişmesine yol açmıştır.

Zilan arkadaşın eylemi, aynı zamanda Önderliği sahiplenme eylemi ve çağrısıdır. Önderliğe karşı 6 Mayıs'ta gerçekleştirilen saldırıya verilmiş bir yanıttır. Zilan arkadaş bu eylemiyle dosta düşmana, herkese, "Önderliğimizi fedaice koruruz" mesajını vermiştir.

Esir askerlerin bırakılması ve Türk-İsrail askeri ortaklık antlaşması

Bu dönemde yaşanan diğer önemli bir husus da 1996 yılında Zap'ta esir alınan askerlerin bırakılması için yapılan girişimlerin açığa çıkardığı pozitif yaklaşımdır. Gerillanın esir aldığı 8 askerin serbest bırakılması için Türkiye'deki insan hakları dernekleri, sivil toplum örgütleri ve milletvekilleri devreye girmişti. Girişimler ardından bazı kurum temsilcileri ve bir parlamenter, arabulucu olmak istedikleri yönünde başvuruda bulunmuşlardı. Girişimler sonunda İnsan Hakları Derneği Genel Başkanı Akın Birdal, Refah

Partisi Van milletvekili Fettullah Erbaş, Mazlum-Der Genel Başkan Yardımcısı gazetecilerle birlikte Zap'a gelmişlerdi. İlk gelişlerinde askerleri hemen bırakma gibi bir durumun olmayacağı, bir süre sonra olabileceği yönünde örgüt kararı kendilerine aktarıldı. Esir askerlerden bazılarının aileleri de gelmişti. Gelen aileler esir askerlerle görüştürüldü. Esir askerleri almaya gelen heyet 1 Eylül Dünya Barış Günü vesilesiyle serbest bırakılmalarının uygun olacağını belirtti. Bütün ısrarlarına rağmen esirlerin hemen bırakılması uygun görülmedi. Daha sonra tarih belirlendi ve ikinci sefer geldiklerinde esirler gelen heyete teslim edildi.

Türk devleti bu süre içerisinde bazı değişimler yaşamıştı. Refah Partisi iktidara gelmiş, Necmettin Erbakan başbakan olmuştu. Milli görüşü temsil etmesine rağmen milli görüşle çok çelişen uygulamalar yapmış ya da yapmak zorunda bırakılan bir kişi olmuştu. Zira İsrail ile stratejik askeri işbirliği anlaşması Erbakan'a imzalatılmıştır. Önceki hükümetlerin cesaret edemediği böyle bir anlaşmanın Erbakan'a imzalatılması oldukça düşündürücüdür. Takkiye midir, taktik midir, göz boyama mıdır, hizmete girme midir, konusu anlaşılmaz bir boyut kazanmıştı. Fakat devletin Erbakan'a birçok şey yaptırdığı açık ortadaydı. İsrail'le yaptığı stratejik askeri anlaşma bunlardan biridir. Ayrıca Türk devleti, 1995 yılı Kasım ayında ilan ettiğimiz tek taraflı ateşkesi Önderliğimize 6 Mayıs'ta yaptığı saldırıyla bozduğu gibi, daha sonra Erbakan-Çiller döneminde savaş daha da tırmandırıldı. Yine ortaya çıkan Susurluk olayı Erbakan hükümetine dayanılarak geçiştirilmek istenildi. "Fasa-fiso" sözü başbakan Erbakan tarafından o dönem kullanılmıştı. Erbakan'ın Kürt sorununu çözme anlayışı da vardı. Fakat buna rağmen bütün bunlar da gelişmişti.

Gelen heyetle süreç üzerine bazı tartışmalar yürütüldü. Kendileri de mesaj tarzında bazı bilgiler aktardılar. Fettullah Erbaş, Erbakan'ın bilgisi dahilinde geldiğini ve Refah iktidarı döneminde savaşın tırmandırılmak istendiğini belirtti. Bize dönük bazı görüşleri de vardı. Kürt sorununun çözümü için genelde sol çevrelere çağrılar yaptığımızı, sola dayandığımızı, ama siyasal islam çevrelerini dikkate almadığımızı ve yapılan çağrılarda siyasal islama da yer verilmesi gerektiğini belirtti. Bu konularda bu politikamızın yanlış olduğunu hem yakınma hem de eleştiri biçiminde bizlere aktardı. Bu konuda bazı tartışmalar yürütüldü. Daha sonradan duyduk ki Erbakan bir çözüm paketi de göndermiş. Bunu farklı çevreler aracılığıyla direkt Şam'a Önderliğe göndermiş olduğunu biliyoruz. Federasyona yakın bir çözüm yöntemi ekseninin üzerinde duruluyormuş. Ayrıca Erbakan'ın çeşitli zamanlarda çözüme dönük bazı mesajlar gönderdiği bilgisi de vardı.

Bir yandan çözüm paketleri üzerinde durulurken, diğer yandan İsrail ile stratejik askeri işbirliği anlaşması imzalaması bir tezatlıktı. Fakat şunu çok iyi biliyoruz; İsrail ile yapılan anlaşma aslında ordu ile yapılan bir anlaşmadır. Bu anlaşma değişik hükümetler de olsa, ordu ile yapılmış bir anlaşma

olduğu için sürekli devam etmektedir. İsrail'in buradaki esas amacı, Kürt sorununda çözümsüzlük politikasını desteklemektir. Çünkü Kürt sorununda çözümsüzlük İsrail'in işine gelmektedir. Türkiye'nin Kürtlerle çatışma halinde olduğu süreçte, sürekli İsrail ve Amerika'ya ihtyacı olur. Dolayısıyla İsrail ile dostluk politikasını esas almak zorunda kalır. Bu nedenle çözümsüzlük politikasının derinleşmesi için Türkiye ile stratejik askeri ittifak yapılmıştır. İmzalanan anlaşmanın PKK karşıtı olduğu bilinmektedir. Anlaşma sonucunda İsrail iki önemli noktada Türk devletine büyük katkılar yapmıştır. *Birincisi*, 50 adet güdümlü füze vermesidir. Türk devleti bunları 1996-97 kışında bize karşı kullanmıştı. İkinci olarak da, Türk pilotlarını eğitmiş olmasıdır. O zamana kadar Türk pilotları vuruşta pek etkili değillerdi. Özellikle kobra helikopteri etkili kullanılamıyordu. İsrail'in Türk pilotlarını eğitmesinden sonra, profesyonelleşme gelişmişti. Hatta biz, İsrail pilotlarının gerillaya karşı yapılan bombardımanda görev aldıklarını biliyoruz. Bazı hava operasyonları sürecinde pilotların kendi aralarında yaptıkları diyaloglardan bu tespit edilmiştir. İsrailli pilotların bombardıman sırasında çeşitli taktikler üzerine Türk pilotlarını eğittikleri ve bunu bizzat pratikte uygulayarak gösterdikleri tarafımızdan bilinmektedir.

Ayrıca Türk devleti, İsrail'e dayanarak, ordusunu modernize etmişti. Yine özel kuvvetlerini biraz geliştirmeye başlamıştı. Mesela bu döneme kadar Türk ordusunda suikast tarzı fazla gelişkin değildi. Bundan sonra operasyonlarda karnaslı suikast timleri oluşturuldu.

1996'da eyaletlerin yeni taktiğe yaklaşımı ve boşa çıkarıcı tasfiyecilik

Bir yandan siyasal düzeyde bazı önemli gelişmeler yaşanırken, diğer yandan tasfiye girişimleri de devam etmişti. Zeki'nin tasfiyeci çabaları, iki aylık süre içerisinde Botan eyaletini tahrip noktasına getirmişti. Botan'da kış hazırlığını yaptırtmayarak, kış sürecinde bütün güçleri zorunlu Güney'e çekmenin planları yapılmıştı. Elde ne kadar erzak ve hazırlık varsa hepsini tüketerek gücü kışta kırılmaya uğratma ya da zorunlu Güney'e çekme, politikasının esası olmuştur.

Botan'a vardığımızda gördüğümüz ilk gerçek buydu. Bestler ve Beytüşşebap alanındaki güçleri Hezil çayının üzerindeki Mehrê köyünde toplantıya çağırdık. Fakat halen Zeki dönemindeki sistem geçerli olduğu için toplantıya çağrılan güçler cihaz yoluyla çağrılmışlardı. Düşman cihazdan mı haber aldı, yoksa başka biçimde mi haber aldı bilemiyoruz ama bizim orada toplantı yaptığımızı anlamıştı. Bu nedenle toplantı güçlerini ve özel olarak da yönetimi imha etmek için hem alana dönük kapsamlı bir operasyon düzenlemiş, hem de büyük bir para ödülü karşılığında çeteleri sızma kuvveti

olarak içimize sızdırarak sonuç almak istemişlerdi. Özel olarak vurulmam karşılığında çetelere çok büyük ödüller konulup sızma olarak saldırtılmıştı. Türk ordu güçleri tepelerden kuşatma gerçekleştirmişti. Korucu çeteler vadiden sızma tarzında gelmişlerdi. Kaldığımız yer Hezil suyunun kenarıydı. Vadi içindeydik. Ağaçlar ve su sesinden dolayı sızma yapanları fark edemedik. Ama tepelerde çatışma başladı ve hızla güçlerimizi tepelere çıkardık. Kaplan'da, Gırê Rıştê'de ve Şaibekir hatlarında çatışma başladı. Bu arada vadi içerisinde bulunduğumuz yere sızma yapmışlardı. Fakat biz fark edememiştik. Üstümüzdeki tepede bulunan Şehit Pılıng arkadaş (1998'de Gevaş'ın Kanisipi alanında şehit düştü) cihazla bize haber verdiğinde iç içe olduğumuzu gördük. Daha önceden mermi sesi gelmişti fakat çatışmadaki uçaksavar mermilerinin gelip, üstümüzde patladığı sanıldı. Meğer çeteler içimize girmiş fakat ağaçlardan dolayı biz fark edememiştik. Noktanın ilk girişinde küçük bir mağara vardı. Bu mağarada Garzan eyaletinden Botan'a kadar sırt ve katırla taşınarak getirilen üç yaralı arkadaşımız vardı, onları şehit etmişlerdi. Ancak biz fark ettikten sonra müdahale ettik ve saldırı püskürtüldü. Artık akşama kadar onlar kendilerini kurtarmaya çalıştılar. Çünkü güçlerimizin ortasına girmişlerdi. Akşama kadar süren çatışmada bazı kayıpları oldu ama güçlerimizden kaynaklı bazı hatalar sonucu kuşatmamızdan kurtuldular.

Sonuçta alana yapılan müdahale temelinde hem soruşturma başlatıldı, hem de hızla kış hazırlıkları yürütüldü. Bir kısım eylemsellikler de planlanarak eyalet çalışmalarına çeki düzen verilmeye çalışıldı. Bu dönemde Adil arkadaş Haftanin sorumlusuydu. Bize önemli katkıları olduğu gibi eyaletin esas eylemsel çıkışını kendisi hazırladı. Eylem, Cudi güçleriyle birlikte Kirya Reş taburunu kuşatmak, darbe vurmak suretiyle askeri güçleri araziye çekmekti. Çok kapsamlı bir eylemdi. Bu eylem bir hafta boyunca sürdü, ciddi çatışmalar yaşandı. Sonuç alıcı yönü fazlaydı. Beytüşşebap ve Gabar alanında da bazı eylemsel çalışmalar olmuştu ama sezon zaten sona ermişti. Başka etkili bir eylemsel süreç geliştirilmedi. Bizim açımızdan yıl genelde düzenleme, tahribatları giderme ve taktik üzerine yoğunlaşma ile geçti.

Bu dönemde en avantajlı eyalet Zağros'tu. Çünkü geri cephesi güney hatlarıydı ve herhangi bir sorun yoktu. Yılı, temel hedeflere değil sınır hattındaki korucu köylerine yönelmekle geçirdiler. Geliştirilen sözüm ona korucu köylerini vurma taktiğiydi. Açık ki bu eylemlerin olumlu bir yanı yoktu, ortada doğru bir taktik de yoktu. Bu biçimde sınırdaki Gerdiya aşiretine mensup korucuların vurulması yanlış bir hedef tespitidir. Bu nedenle Zagros eyaletinin eylemsel süreci boşa çıktı. Direkt devlet güçleriyle çarpışacağına korucu köylerini hedeflemesi doğru değildi. Bilinen klasik taktikte ısrar ve yapıyla ilgilenmeme Zagros eyaletinin temel handikabıydı. En kapsamlı eylem planı hazırlanırken bile, eylem komutanı olan Botan unsuru zamanını gazete okuma vb boş işlerle geçirmekteydi. Duyarsızlık ve pervasızlık had safhaya çıkmış,

gücü savaşa motive etme görevi yerine getirilmemişti. Bunun üzerine Zagros eyalet komutanı olan Botan, 1996 kışında Zap'ta yapılan merkezi bir toplantıda görevden alındı. Daha doğrusu Önderlik tarafından hem görevden alındı, hem de ordudan atılarak Soran alanındaki cephe faaliyetlerine gönderildi. Abbas arkadaş daha sonra Zagros eyalet komutanı olarak atandı.

Bu dönemde iki yıldan fazla Önderliğin yanında kalan çok değerli bir komutan olan Felat arkadaş (Mehmet Özaydın) Önderlik tarafından Mardin'e müdahale olarak gönderildi. Mardin zaten Serhat unsuru elinde adeta bitmenin eşiğindeydi. Felat arkadaşla beraber çok güçlü ve nitelikli, Mardin koşullarında mücadele yürütebilecek bir takımlık güç hazırladık. Kendisiyle birlikte gidenlerin başında eyalet yürütmesinde yer almak üzere düzenlenen Şehit Mervan Mardin arkadaş ve Şehit Bahoz Tırbesipi arkadaşlar vardı. Çok güçlü bir yönetim ekibiydi. Bu iki arkadaş daha önce Mardin eyaletinde kalmış, bölge yönetimlerinde yer almış, 1994 dönemindeki düzenlemeler sürecinde Botan'a gelerek, Botan'daki pratik süreçte oldukça tecrübeler kazanmış, savaşkan, gözü pek arkadaşlardı. Mardin'e üst düzeyde bir müdahale yönetimi olarak giden Felat, Mervan ve Bahoz arkadaşlar çok talihsiz bir biçimde Önderliğin uluslararası komplocu güçler tarafından yoğun takibe alınıp esir edildiği süreçte Bagok alanında peş peşe girdikleri çatışmada toplam 29 arkadaşla şehit düşmüşlerdi. Felat arkadaş ve beraberindeki ekip tamamen Botan eyaletinde hazırlanıp hareket etmişlerdi. Çünkü o zamana kadar Mardin eyaleti sürekli Botan eyaletinin küçük kardeşi gibiydi. Her zaman Mardin eyaletinin kadro ihtiyacı Botan'dan karşılanmaktaydı. Hatta arkadaşların gidişinden sonra alanı canlandırmak için Botan'dan hareketli bir birlik Xebat Derik ve Dijwar Şırnak arkadaşların sorumluluğunda giderek Mardin'de Savur baskınına kadar uzanan bir eylemselliği geliştirmişlerdi. Felat arkadaşların eyalete gidişi yeni bir canlanma ve yenilenme yarattı. Eyaletin yeniden kendi kendini örgütleme süreci başladı.

Bu dönemde Zilan arkadaşın fedai eylemi temelinde Dersim ve Karadeniz'deki güçlerde belli bir canlanma gelişmişti. Yine Amanoslar'da bir hareketlilik söz konusuydu. Önderliğin, gerillanın Türkiye sahasına taşırılması perspektifi sonucu güçlerimiz Karadeniz başta olmak üzere Akdeniz ve Ege'ye kadar açılım yapmıştır. Bu açılım çalışmalarında değerli komutan Sarı İbrahim arkadaşın (Ramazan Toptaş) ısrarı, emeği belirleyici önemdedir. Türkiye sahasının gerillaya açılmasında öncü düzeyde rol oynayan arkadaşlardan biri olmuştur. Yine bu sahaların açılmasında eyalet komutanı düzeyinde görev alan ve daha sonra ayrı ayrı zamanlarda şehit düşen Ayhan ve Rohat arkadaşların da büyük emeği olmuştur.

Aynı dönemde Amed'e yeniden Dr. Süleyman, Garzan'a ise Nasır, Erzurum'a Küçük Zeki, Serhat'a da Berxwedan düzenlenmişti. Aslında bu düzenlemelerin hiçbirisi çok sonuç alıcı olmadı. Bunun nedenleri vardı. Ön-

derlik sahasında 1996'nın başında gelişen devrede yaşanan gelişmelerle ilgilidir. Bu devre iyi araştırılıp incelenirse, Önderlik sahasında olmalarına rağmen Önderlik çizgisinin nasıl deforme edileceği konusu üzerine orada tartışmışlardır. Aslında denilebilinir ki tasfiyeciliğin temeli ruhsal düzeyde burada Botan, Dr. Süleyman, Küçük Zeki, Helin vb kişiler tarafından atıldı. Özellikle devrenin boşa çıkarılması ve ikiyüzlü bir biçimde çizgi karşıtı yaşam tarzıyla her türlü ahbap çavuşçuluğu ve yaşam biçimini gizli bir biçimde burada konuşup tartışmışlardı. Anlayış düzeyinde gayrı resmi tüm sohbetlerde işlenen tasfiyecilikle, daha sonra herkes gittiği alanda Önderlik çizgisini değil, kendi aralarında konuştukları tasfiyeci çizgiyi esas almıştır.

1996'da Önderliğin araziye dayalı taktik açılım perspektifi çok önemliydi. Bu, beraberinde ciddi gelişmeler yaratabilirdi. Ancak bu taktik perspektif temelinde eğitilen ve sonradan tüm ülkede önemli düzeylerde görevlendirme ve düzenlemeleri yapılan bu kişilerin dönem taktiğini değil, tasfiyeciliği dayatmalarıyla Önderliğin 1996'daki bütün hazırlıkları boşa çıkarılmıştı. Bu grubun gittiği eyaletlerde yarattığı tahribatlar 1997'nin de silik geçmesine yol açan en önemli etkendir. 1996 yılı sonunda başta Botan kişiliği olmak üzere, diğerleri de 1997 yılı içerisinde tasfiyeci pratiklerinden dolayı görevlerinden alındılar. Çünkü verdikleri tahribatlarla 1996 yılında yapılması gereken hazırlıkları ve 1997 hamlesini boşa çıkarmışlardır. Böyle olunca 1996 yılı, genelde etkili olmayan bir yıl olarak pratikleşti.

Aynı yılın kış aylarında araziye dayalı savaş taktiğinin komutaya özümsetilmesi için, Gabar'da bir taktik devre eğitimi başlatıldı. Orta komuta kademesinden 40'a yakın bir sayıyla yaklaşık iki aylık bir eğitim yapıldı. İki ay boyunca taktik üzerine yoğunlaşıldı. Öncesinde de Mahsum Korkmaz Akademisi'nin Botan şubesi gibi faaliyet yürüten bir yapılanma oluşumu vardı. Geliştirilen eğitim devresi bunun devamıydı. 1993-94 ve 1995 yıllarında Mahsum Korkmaz Akademisi'nin Botan şubesi eğitsel faaliyetlerini sürdürmüştü. Düşman kış ortasında geliştirdiği bir operasyonla eğitim devresini boşa çıkarmak istemişti. Operasyonda Dêrşev tepesinde çıkan çatışmada Berivan isminde savaşçı bir bayan arkadaş şehit düşmüştü. Bunun üzerine devre bir hafta ara vermek zorunda kalmıştı. Eğitsel faaliyet kısmen de olsa araziye dayalı taktiğin sonuç almasında önemli bir işlev gördü. Eğitimin bitiminden sonra eyalet konferansı da gerçekleştirilerek, araziye dayalı savaş taktiği üzerine detaylı bir planlama yapıldı. Bu taktik tarz yıl boyunca Botan'da önemli oranda uygulandı ve çok ciddi sonuçlar ortaya çıkardı. Görüldü ki, eğer genelde daha kararlı bir biçimde uygulanmış olsaydı, Türk ordusunu felç edecek yeni bir taktik açılımı ortaya çıkarabilecek gelişmeler yaratabilirdi. Bu taktik tarzın Botan'da kısmi uygulanmasıyla 1997 yılında arazinin denetimi tekrar gerillaya geçti. Ve bu da eyaletin yeniden toparlanmasını, bazı gelişmeleri yaşamasını beraberinde getirdi. Düşman, gerillanın kendisini araziye çekerek tuzağa düşürme taktiğini uygu-

ladığını anlayınca, artık araziye rahat değil, korkuyla ve çekinerek girmek durumunda kaldı. Böylece araziye çıkmaktan ürkmeye başladı. Herhangi bir yerde gerilla görüntüsünü yakalasa bile 'belki tuzaktır' mantığıyla değerlendirip artık araziye çıkamaz oldu. Bu yüzden arazi denetimi tekrar güçlü bir biçimde gerillaya geçti.

Ambargoya karşı doğal kaynaklara yönelme

Bu yıllarda Botan alanı halktan arındırılmıştı. Gerilla için ciddi erzak sorunu vardı ve kolay kolay çözülmeyeceğe benziyordu. Birçok alternatif üzerinde yoğunlaşıldı. Mesela şeker İran'dan getiriliyordu. Ama ihtiyacı karşılamaktan çok uzaktı. Bunun üzerine bazı teoriler geliştirildi. Dünya tarihinde yaşanan büyük savaş seferlerinde erzak sorunu nasıl çözülmüş diye çeşitli araştırmalar yaptık. Yine kervancılar tarihi incelendi. Ulaşılan sonuç; çağın koşulları ve ihtiyaçları farklı olsa bile, eski dönemlerde kervancıların örgütlenmesine benzer bir örgütlenme oluşturma üzerinde karar kılındı. Beş-altı günlük mesafelerden kervanlarla Botan'a erzak getirilecekti.

Bilindiği üzere Persler döneminde yarısı Medlerden, yarısı Perslerden oluşan 20.000 kişilik ölümsüzler ordusunun tüm erzakı her gün düzenli olarak İran'dan gönderiliyormuş. Perslerin ölümsüzler kuvvetleri çıktıkları seferlerde, başka yerin yemeklerini yemezlermiş. Bu ordunun yemeği gittiği her yerde arkasından gönderiliyormuş. Tam olarak böyle olmasa bile tarihte bu tür örneklerin yaşandığı anlaşılıyor. Yani çok uzak yerlerden kervanlarla erzak taşındığı kesindir. O zaman neden şimdi aynı biçimde kervan örgütlemeyelim, diye üzerinde yoğunlaştık. Bu temelde kervanların oluşturulmasına ağırlık verildi. Görevlendirmeler yapıldıktan sonra bu kez kervanları oluşturmak için hayvan bulma sıkıntısı yaşanmaya başlandı. Tüm Botan alanında her tarafa bakıldı. Alan boşaltıldığı ve az sayıda çete köyü kaldığı için yük hayvanı, özellikle katır bulmak oldukça zordu. Çünkü eyalet sınırları içerisinde fazla yoktu. Güney Kürdistan'da araştırma yürütüldü ve ihtiyacı karşılayacak sayı bulunamadı. Sadece Siirt-Eruh hattındaki ovada bulunan Mişare ovasında yurtsever ailelerin bazı katırları vardı. Ama Türk devleti dünyada yeniden bir ilke imza atarak, katırlara plaka takmıştı. Plaka denilen kızgın demirle yapılan dağlamayla katırlara numaralar vurulmuştu. Bu katırlar bir yerde yakalansa ya da görülse kimin üzerine kayıtlı olduğu bilinecekti ve sahibine yaşam haram edilecekti. Köylüler de bu korkudan dolayı, hem katırlarını kimseye vermiyorlardı, hem de dört katı para bile versen satmaya yanaşmıyorlardı.

Türk devleti bir ara yerleşim yerleri ve yaylalara at ve katır operasyonu çıkarmıştı. Köylüler yaz aylarında güçlenmeleri için at ve tayları yaylalara bırakıyorlardı. Bazen gerilla güçleri yaylalara bırakılmış bu atları yakalayıp,

birkaç sefer erzak taşıyabiliyordu. Türk ordusu gerillanın atları erzak taşımada kullanmaması için yaylalarda bir operasyon çıkardı. Faraşin'e yakın bir yer olan Serhesın yakınlarında bir gün, Bolu komando tugayı operasyona çıktı. Gerillaya yöneliktir diye hemen tedbirler aldık. Güçlerimizin bulunduğu alana girselerdi çatışma çıkardı, vurulurlardı. Çünkü iyi tedbirler alınmıştı. O esnada düşman cihazlarını da dinliyorduk. Bir ara, "yerlerini tespit ettik" diye operasyon koordinesine bir tekmil verildi. Bunun üzerine güçlerin mevzilendiği yer tekrar gözden geçirildi ama gerillanın yerini tespit etmeleri pek mümkün görünmüyordu. Telsizde yoğun bir görüşme trafiği vardı. Ayrı noktalardan tekmiller veriliyordu. Bir kol, "önlerini kestik, üç tane vurduk" diye tekmil verirken, diğer kol, "benden çıktılar, sana doğru geliyorlar" diye başka bir kolu harekete geçiriyordu. Üç, beş derken, on ayrı operasyon kolundan ayrı ayrı tekmiller veriliyordu. İlk başta ne olduğunu çok merak ettik, bizden habersiz başka bir gücümüzün oraya gelmiş olabileceğini düşündük. Büyük bir heyecanla cihazları dinleyerek, dürbünlerle izleyerek anlamaya çalıştık. Bir süre sonra at ve taylara karşı operasyon yaptıklarını anladık. Meğer at ve taylara birçok noktada pusu kurarak vuruyorlarmış. Anladık ki Bolu tugayının atlara karşı özel bir operasyonuymuş.

Faraşin o zaman boşaltılmıştı. Faraşin köylülerinden bazıları koruculuğu kabul etmesine rağmen sürekli devlet baskılarına maruz kalıyorlardı. Korucu olmuşlardı, ama gidip devlete tekmil veremiyorlardı. Tekmillerini telsizle veriyorlardı. Karakol komutanları cihazdan sürekli onları yanına çağırıyordu ama korucular korktukları için gitmiyorlardı. Çok ilginç bir durum ortaya çıkmıştı; hem devletin silahını taşıyorlardı, hem de korktukları için devletin, askerin yanına gidemiyorlardı. Sonunda devletten kaçarak, Van'a gittiler. Özü yurtsever olan bir çevreydi. Bazıları aracılığıyla da silahlarını devlete gönderdiler. Devlet ise tüm Faraşin köylerini yakarak, öç alma peşindeydi. Bunun için Bolu tugayı, atlarına karşı operasyon düzenlemişti.

Türk devleti katır ve atlara karşı yoğun tedbir alınca, kervan oluşturmada zorluk çekiliyordu. Bu sefer katırlar İran'dan satın alınmaya başlandı. Ama orada ihtiyacı karşılayacak kadar katır bulunamadı. Garzan'dan katır ihtiyacının temin edilebileceği yönünde haber alınınca, katırları satın almak için iki takım görevlendirildi. Katırlar çete köylerinden satın alınacaktı. Bunun dışında çete bölgelerine iki ayrı koldan gerillalar katır avcılığına çıkarıldı. Tüm çabalara rağmen bir türlü ihtiyacı karşılayacak düzeyde kervan oluşturacak hayvan sayısına ulaşmak mümkün olmuyordu. Boşaltılmış, insansız bölgeye dönüştürülmüş Botan'da binlerce gerillaya erzak temin etmek dünyanın en zor işlerinden biri haline gelmişti. Kervan örgütlemesinde hem zorluklar fazlaydı, hem de sürekli yetersizlikler yaşanıyordu. Bunun için farklı arayışlarımız da vardı. Güçlerimizin açlığı nedeniyle direnişi zayıflatmak kabul edilemezdi. En son 'kurt-gerilla' teorisini geliştirdik, "gerilla kurttur, kurt hiçbir koşulda aç kalmaz, bir bi-

çimde kendini doyurur, gerekirse hiç ekmek yemez et yer, ama aç kalmaz" diyerek gücü buna motive etmeye başladık.

Bir gün radyodan Çiller'in Van valisini çok övdüğünü ve Kürdistan'daki diğer valilere örnek gösterdiğini dinledim. Şunu söylüyordu, "tüm valiler gitsin baksın, Van valisi ne yapmışsa, onlar da aynısını illerinde yapsınlar". Biz de biraz araştırmaya başladık. Çünkü Van valisinin, Çiller'den övgü alabilecek kadar nasıl bir başarı sağladığını merak etmeye başlamıştık. Araştırma sonucunda Van valisinin Ziraat bankasından kredi yoluyla her eve 300 ile 600 arası koyun verdiğini öğrendik. Daha doğrusu devlet korucularla ortaklık kurmuştu. Çünkü tüm köyler boşaltıldığı için, sadece korucu köyleri kalmıştı. Onlar da hem orada kalmayı riskli buluyorlardı, hem de maaşı az görüyorlardı. Korucu maaşı yanında her eve bir sürü verilince, korucu çevreleri için daha çekici gelmiş ve kimse silah bırakıp şehre gitmemişti. Böylece Yezdinan, Alan vb aşiretler kendi aşiret reislerinin öncülüğünde çeteleşerek, alanı tutuyorladı. Ancak koyunlarını otlatmak için de sürekli 25-30 süvari çete güvenlik halinde dolaşıyordu. Deştalan denilen yaylada binlerce koyun bir arada yayılıyordu. Bunun üzerine 'kurt-gerilla' teorisini ve sadece et ile beslenme yaklaşımını geliştirmeye başladık. Çünkü çetelerin devletle ortaklaşa koyunları vardı; o koyunları alır, erzak yerine kullanırız, dedik ve öyle yapmaya başladık.

Tansu Çiller'in radyo konuşmasıyla daha fazla dikkati üzerine çeken koyun meselesi giderek Botan güçlerinin temel ve tek beslenme maddesi haline geldi. Zaten başka bir çözüm bulmak da çok zordu. Çünkü binlerce gerillayı çok uzaklardan getirilen erzaklarla doyurmak başlı başına sorundu. Ama koyunların kendi ayakları vardı, istenilen yere kendileri gidebiliyordu. Arkadaşlar buna "ayaklı erzak" demeye başlamıştı. Dolayısıyla kervanla erzak çekme ihtiyacı da biraz hafiflemiş oldu. Biz Şırnak'a Urmiye'den şeker getiriyorduk. Ama un ve diğer tüm ihtiyaçları getirmek çok zordu. Un yerine herkesin et yemesini sağlamaya çalışarak, Türk devletinin bu politikasını boşa çıkardık.

Güçleri ete alıştırmak biraz zor oldu. İnsan bünyesi ete erken alışamıyor, sürekli et yenildiğinde, ilk bir ay boyunca mide zehirlenmesi yaşanıyor. Bünye bir aydan sonra yavaş yavaş alışmaya başlıyor. Gerillanın etten başka erzakı yoktu. El konulan korucu koyunlarından elde edilen sütten peynir yapılıyordu. Yani et ve peynir gerillanın temel ve tek erzakıydı. Zozanlarda bulunan güçlerin ot avantajı vardı, pişirdikleri ete biraz ot katarak, farklı bir tat elde edebiliyorlardı. Çünkü sadece günde üç öğün et yemek protein zehirlenmesine yol açabiliyordu. Yenilebilir otlar kısa sürede kurumaya başlayınca zozanlarda "Sinan otu" diye bir çeşit ot vardı, sıra bu otu etle pişirmeye geliyordu.

Sinan otunun tadı yoktu, ama ilginç bir hikayesi vardı. Bu ot karların eridiği yerde bitiyordu. Zozanlarda da kar sorunu hiç yoktu. Yaz boyu kar vardı ve bir yerlerden sürekli eriyordu. Karın eridiği yerlerde çıkan

ota Sinan'ın otu diyorduk. Bu ot toplanıp etle pişiriliyordu. Aslında bu otta pek bir tat yoktu, fakat yoklukta iyiydi. 1991'den önceki yıllarda bir dönem aç kalma durumları yaşanmış, bunun üzerine arkadaşlar da yiyeceğini doğadan temin etmeye çalışmışlardı. Fakat sonbahar olduğu için zozanlarda herhangi bir şey bulanamıyor. Bu tür işlerde Sarı Sinan arkadaş biraz yetenekli olduğu için karın eridiği yerlerde biten otu toplayıp getiriyor, arkadaşlar da yiyorlar ve birkaç gün mecburen böyle geçiniyorlar. Bu şekilde o otun ismi de "Sinan'ın otu" oluyor. Normalde halk bu otu yemediği için ismi de pek bilinmiyor. Bu nedenle bizdeki ismi 'Sinan'ın otu'ydu.

Ayrıca değişiklik olsun diye bazen güçler Masiro suyunun üzerine gidip konumlanıyordu. Masiro suyunun balıkları boldur. Masiro "balıklı su" anlamına gelmektedir. Güçler bazen Masiro yakınlarına gidip ihtiyaçları kadar balık avladıktan sonra tekrar yerlerine dönüyorlardı. Koyun dışında erzak olmadığı için sürüler halinde birçok yerde hayvan besleniyordu. Bestler'de, Kato'da, zozanların değişik yerlerinde sürüler halinde hayvan besleniyordu. Her bir sürü 1000–2000 hayvandan oluşuyordu. Sağılabilecek hayvanlar sağılıyor, süt ve peynir elde ediliyordu. Yapılan peynir kış için kaldırılıyordu. Yine kış için her bir bölük için yüzlerce hayvan kesilip kavurma yapılıyordu. Bağ ve bahçenin olduğu yerlerde kuru üzüm ve ceviz toplanıyordu. Bütün bunlar kış erzakı olarak tonlarca depolanarak kışa hazırlık yapıldı. Çünkü Botan'da gerillanın erzakı bunlardan oluşuyordu ve bunlara dayanarak yaşamak zorundaydı. Binlerce koyundan oluşan sürüler, arazide besleniyor ve gerillalar tarafından korunuyordu. Tabii ki eğer Türk ordusu istediği zaman gelip alabilseydi, koyunları beslemek mümkün olmazdı. Doğal olarak koyun beslemek olamazdı. Fakat gerilla, araziye dayalı taktiği uyguladığı için arazi gerillanın denetimine geçmişti. O zaman Türk ordusu da bunları biliyordu. Bazen kobralarla gelip sürüleri vurmak istiyordu ama fazla etkili olamıyordu. Karadan ise gelme gücü yoktu. Botan gibi bir yerde Katoya Jirka'ya ya da Bestler'e operasyon yapabilmesi için en az 50 000 asker toplaması gerekiyordu. Bu da her an olacak bir şey değildi. Kaldı ki toplayıp operasyon yaptığında da çok etkili sonuç alamıyordu. Bir tür denge vardı; kırsal alan gerillanın denetiminde bulunuyordu. Onun için gerilla arazide hem ekin, bostan ekiyor, hem de koyun besliyordu. Bu biçimde kendi öz gücü ve emeğiyle doğal yaşam olanaklarını yaratarak, lojistik sorunlarını önemli oranda çözmüş bulunuyordu. Tabii Gabar gibi yerlerde bu yiyeceklere badem, zeytin vb yiyecekler eklenek, çeşitler daha da zenginleşebiliyordu.

Fakat bütün bunlara rağmen günlerce, aylarca aç kalma gibi durumlar da yaşanıyordu. Benim bildiğim, açlıktan şehit düşen herhangi bir arkadaş olmadı. Fakat Kuzey eyaletlerinde bir arkadaşın açlıktan şehit düştüğü söyleniyordu. Sanırım sadece açlıktan değil, hastalıkla birlikte açlık şehadete

yol açmıştı. Fakat açlıktan dolayı zehirli mantar yiyip, şehit düşen bir arkadaşın olduğunu biliyorum. Yani erzak yetersizliği ciddi sorunlar yaratıyordu, fakat aşılamayacak bir sorun da değildi.

1997 yılının taktik hazırlıkları

1996 kışında her yerde yeterli ve yetkince hazırlıklar yapılmış olsaydı ve her komuta bulunduğu alanda verilen taktik perspektif temelinde yoğunlaşmış olsaydı, 1997 yılı güçlü bir çıkış yılına dönüştürülebilirdi. Önderliğin 1997 yılını "final yılı" olarak tanımlaması bu hazırlıkların gerçekleştirilmiş olduğu hesaplanarak yapılmış bir tanımlamadır. Çünkü Önderlik kendi sahasında güçlü bir hazırlık yapmıştı ve bu hazırlık temelinde güçlü bir çıkış yapmak istiyordu. Bununla Türk devletini masaya, siyasal çözüme çekmek istiyordu. Zira Türk ordusu her yere operasyon yapıyordu, operasyon yaptığı yerlerde araziye dayalı savaş taktiğiyle tıkatılır ve ilerlemesine izin verilmeseydi, bunun karşısında gerilla kendi sistemini kurardı ve bu beraberinde yeni gelişmeler yaratırdı. Bu durumda siyasal çözüm için bazı adımlar atılabilirdi. Araziye dayalı taktik mevzilenme iyi uygulanabilmiş olsaydı arazi denetimi gerillada olurdu, böylece operasyonlar tıkanırdı.

Kürt sorununun çözümü devlet açısından sürekli iki alternatifli olagelmiştir. Birinci alternatif, silah zoruyla tasfiye edip yok etme suretiyle "çözüm" yaklaşımı olurken ki resmi devlet yaklaşımı budur, diğeri de siyasal yollarla oyalama, zayıflatma ve bireysel haklar çerçevesinde çözme gibi bir tür tasfiye yaklaşımıdır. Türk devleti her ne kadar resmi planda siyasal çözümü sürekli reddetmişse de, aslında bu kapının açık kalmasını hep istemiştir. "Bu kapı açık kalsın, sıkıştığımda geçerim" diye düşünmüş, ama şiddetle yok etme mantığını asla terk etmemiştir. Yıllardan beri "bu sorunu silahla, savaşla çözerim" diye kendini kandırmaya devam etmiştir.

Burada iki yönlü kandırmadan bahsetmek mümkündür. Birincisi; Türk devletinin dış devletlerin teşviklerine kendini kaptırarak, kandırmasıdır. 1993–94 sürecinde İngiltere'nin ve NATO'nun teşvikiyle PKK'ye karşı topyekun savaş başlatmıştı. Çünkü Batı dünyasının beyin gücü İngiltere ve bu dünyanın askeri zor örgütü NATO, PKK'den çekinmekteydi. Türk devleti de adeta "mademki Avrupa, Amerika arkamdadır, uluslararası desteğim var, o zaman neden şiddet yöntemiyle çözmeyelim, neden Kürtleri teslim almayalım" demiş ve öyle hareket etmiştir. Her türlü kirli ve kanlı uygulamayı yapmasına rağmen kimseyi teslim alamamıştır. Ne Kürtlerin dağda direnen gerilla dinamiklerini tasfiye edebilmiş, teslim almış, ne de Kürt halkının legal-demokratik mücadele zeminindeki kadrolarını ve olanaklarını teslim alabilmişti. Elindeki tüm olanak, araç ve kirli yöntemlerle yasadışı

çeteler kurarak, bu çeteleri Kürt halkına karşı saldırtarak, her türlü yöntemi uygulamasına rağmen bir sonuca ulaşamadığı Susurluk'ta ortaya çıktı. Susurluk'ta devletin gerçek yüzü ortaya dökülerek, bu tür yöntemlerle sonuca gidilemeyeceği anlaşılmıştır.

Önderlik, Susurluk'ta ortaya çıkan gerçeğe dayanarak, özellikle 28 Şubat muhtırasıyla ordunun kirli yöntemleri bir düzeyde terk edebileceği mesajını çıkarmıştı. Bu temelde güçlü bir hamle ile devleti siyasi çözüme zorlamayı esas almıştı. Hamlenin amacı ve hedeflediği şudur: Bakın şiddetle yok edemediniz, sorun tüm yakıcılığıyla halen gündemdedir. Kendinizi dışarının gazına kaptırmayın, dış telkinlere aldanmayın, dış destek her şey değildir. Dış desteğe dayanarak kendi vatandaşın saydığın insanlar üzerinde sürekli şiddet uygularsan, orduyu harekete geçirirsen, büyük devlet olamazsın. Bu biçimde büyüklük taslamanın bir değeri yoktur. Türk devletine bu yönlü mesaj verebilmek için bir final çıkışının yapılması gerektiğine inanmış ve bu yönlü hazırlıkların yapılması için direktif vermiştir.

Türk devletinin Kürtlere karşı şiddette ısrar etmesinin diğer bir nedeni de savaştan ekonomik ve siyasi rant sağlayan, geleceğini gerginlikten, milliyetçilikten, şovenizmin tırmanış gösterdiği atmosferde gören çeteci grupların devlete olan hakimiyetidir. Bu gruplar önemli ölçüde ordu içerisinde kendilerini örgütlemişlerdir. Zihniyetleri inkar ve imha üzerine kurulmuştur. Gerçekleri göremedikleri ve ülke ile insanlarını sevmedikleri için, hiçbir şey umurlarında değildir. Sürekli "bitirdik, bitireceğiz" söylemini esas almaları halktan korkmaktan kaynaklıdır ve zihniyetlerini oluşturan yalanların dışa vurumu olarak anlam kazanmaktadır.

Oysa elini vicdanına koyup doğru-dürüst gerçekleri izah eden bir general ya da generaller grubu ortaya çıksa, "biz şerefli askerleriz, yeterince mücadele ettik ama bu gerilla halka dayanmaktadır. Gerillayı Kürdistan'ın asi ve muazzam coğrafi koşullarında bitirmek mümkün değildir, bu sorun toplumsal bir sorun ve siyasi yöntemlerle çözülmelidir" tarzında sorunu gerçekçi ortaya koyabilirse, bu kandırmalar belki ortadan kalkacaktı. Maalesef askerliğin şerefli onuruna yakışır bir yaklaşım şimdiye kadar Türk ordu mensuplarında gelişmemiştir. Sürekli ayranı kabarık, "illa ezeceğiz, yok edeceğiz, bitireceğiz" söylemine dayanarak çift maaş, ikramiye ve üzerine milyarlarca rant alan, öte yandan halkın çocuklarını harcayan, birbirine vurdurtan eğilim sürekli etkili olmuştur. Halkın, emekçilerin çocuklarını operasyona süren, bu operasyonlarda büyük kayıplar vermiş olmasına rağmen dağa getirdiği gazeteciler vasıtasıyla uydurduğu yalanlarla, kendisini kahraman yapan, ucuz kahramanlık taslayan kişilerin olduğu yerde gerçeklere ulaşmak güçtür. Samimiyetten uzak, bilinçli kendini kandırmanın bir diğer yüzü de budur.

Kısacası hem dıştan yapılan telkinlere kanma vardır, hem de içten rantçı ekibin sürekli "bitirdik, bitireceğiz" söylemlerine kanma vardır. Hatta

birkaç sefer "bitirdik" diye nara atmışlardı. Bitirdiğiniz PKK, hala kudretlice direnmektedir. Bir olgu kaç sefer bitirilir? Biten, ortadan kalkan bir olgu nasıl oluyor da hala dimdik ayakta duruyor? Hani bitirmiştiniz, diye çıkıp sormazlar mı?

Şimdi 2007 yılı başındayız. Bunlar halen yıllardır "bitirdik" teorisini yapmaktadırlar. Aklı, mantığı, ahlakı ve onuru olan biri uluorta yerde, milyonlarca insan huzurunda nasıl bu kadar pişkince yalan söyleyebiliyor? Doğrusu bunu anlamakta zorlanıyoruz.

Bütün bu yalanları açığa çıkarmak için 1997 sürecine girilirken, güçlü taktik vuruşla Türk devletini ikinci alternatife, yani siyasi çözüme zorlamak temel amaçtı. Çünkü devleti ikna etmenin yolu, ona çıkmazı göstermekten geçmektedir. Askeri yol çıkmaz yoldur, çözümsüz yoldur. Askeri yol ya da yöntemin amacı bitirmektir. Gerilla da "bakın ölmedik, buradayız, canlıyız, hala yaşıyoruz, yaşamaya da devam edeceğiz" tarzında bir yaklaşımı onlara benimsetmek için 1997 yılını final yılı olarak tanımlamıştı. Bunu göstermek için yapılan hazırlıklar temelinde gerillanın final sürecini başlatması yılın temel planlamasıydı. Bu taktik eskisi gibi alan kurtarma taktiği değildir. Sağa sola, sabit hedeflere saldırma taktiği de değildir. Yürütülecek olan, araziye dayalı savaş taktiğidir.

Araziye dayalı savaş taktiğinde gerilla mevzilendiği alanı denetimine alır. Pratik olarak kızıl alan yaratmaya yakındır. Bir nevi devletin giremediği, girdiğinde de büyük kayıplar vereceği alanlar yaratılacaktı. Kökten giremeyeceği alanlar hedeflenmiyordu, fakat girdiğinde ciddi zararlar göreceği üs alanları oluşturmak hedefti. Bu taktiğin somut uygulanacağı ve sonuç alacağı alanlar Dersim, Amed, Zagros ve Botan'dı. Güney'in tümü zaten aynı kapsamda ele alınması gerekiyordu. Ama genelde her eyalette böyle yerler yaratmak bir hedef olarak konulmuştu. Taktik buydu.

Dikkat edilirse 1990'larda başlayan, 1995 yılına kadar devam eden savaşta somut hedef kurtarılmış alanlar yaratarak, denge sürecine ulaşmaktı. Artık strateji, taktik ve düşüncede bir değişim vardır. Değişim, gerillanın bulunduğu alanlarda denetimini kurması üzerineydi. Gerilla, askerin üzerine gitmez, askeri üzerine çekerek darbe vurmayı öngörür. Operasyona çıktığında, yönelim gerçekleştirdiğinde büyük darbe yiyecek, tuzağa girecek ve öylece geri çekilmeye zorlanacaktır. Bu konsept askeri çözümün çözüm olamayacağı eksenine dayanmaktadır.

Görüldüğü gibi Önderliğin koyduğu yeni strateji ve taktik planlama hem insani, hem savaş yasaları, hem de demokratik çözümün gelişmesi açısından çok iyi ölçülmüş ve biçilmiş bir taktik planlama perspektifidir. Önderliğin öngördüğü taktik perspektifin başarıyla uygulanması durumunda hem halk, hem de sistem üzerinde siyasal etkiler yapması kaçınılmaz olacaktı. Bu yöntem devletin siyasal çözüm alternatifine mecbur kılınması, bu temelde bir hamlenin geliştirilmesi ve sonuç alıcı bir dü-

zeyin ortaya çıkarılmasını hedefliyordu. Esasta 1993-94-95 hamleleri de aynı amaca yönelikti. Daha çok klasik halk savaşı stratejisi gereği denge dönemini hedeflemekteydi. Araziye dayalı savaş taktiği ise değişik, yaratıcı ve esnektir. Ancak bu taktik perspektifin pratikleştirilmesi için ciddi bir emek ve çaba sarf etmek zorunludur. Düz savaş mantığıyla ve ucuz komutanlıkla bu taktik düzeyi yaşamsallaştırmak mümkün değildir. Önce araziyi iyi işlemek, her tarafı mevzi yapıp delik deşik yapmak ve arazi tekniğinden sonuna kadar yararlanmak gerekmektedir. Gerilla savaşında coğrafyadan yararlanmayı bilmek can alıcı bir konudur. Coğrafyayı derinliğine ve genişliğine kullanamayan, onun zenginliğinden yararlanamayan bir gerillanın başarılı olması mümkün değildir. Ama şimdi Önderlik bunu bir adım daha ileri götürmekte; araziyi daha detaylı ele alan, araziyi dokuyan, işleyen ve böylece arazi tekniğini geliştiren yeni bir bakış açısını geliştirmektedir. Bu taktik perspektifi uygulayabilmek için öncelikle inanmak, canla başla çalışmak, zafer kazanmak için ter dökmek, emek sarf etmek ve sonra da gerektiğinde kan dökmeye de hazır olmak gerekmektedir.

1996 yılı ortalarında bu stratejinin uygulanması için Zap'ta bazı hazırlıklar başlatıldı. İlk adım olarak bazı tünel ve mağaralar yapıldı. Zap'ın bir kaleye dönüştürülmesinin projeleri geliştirildi, krokiler çizildi, haritalar yapıldı. Arazinin nasıl işleneceği planlaması yapıldı. Bu planlamaya göre çalışmaları yapmak üzere yüz kadar milis, halk kampından getirilmişti. Daha değişik bir takım projeler çizildi. Bunun için başta Adil arkadaş olmak üzere değişik arkadaşlar görevlendirildi. Haftalarca tepe tepe dolaşıp krokiler ve haritalar çizildi. Tüm hazırlıklar ve çalışmalar Zap'ı adeta bir kaleye dönüştürme eksenindeydi. Sonrasında aynı yıl içerisinde üç defa Zap yönetimi değişince, hazırlanan planlama uygulanmadı.

Ne yazık ki PKK komutasının yetmez bir tarzı da, sürekli ve akışkan olmamasıdır. Her gelen arkadaş her şeyi biraz kendinden başlatarak bir önceki yönetimin yapmak istediği hazırlıkları olduğu gibi sürdüremiyordu. Daha çok kendi bakış açısını yansıtan değişiklikler yapıyordu. 1996 sonbaharından 1997 ilkbaharına kadar üç kez yönetim değiştirildi ve belirtilen proje sürdürülmedi. Halbuki taktiğin inceliği, sonuç alıcılığı, arazi derinliğini ve zenginliğini kullanmaktır. Bu temelde araziye dayanarak, gelen düşmanı içine alıp darbelemektir. Öngörülen sonucun alınabilmesi için araziyi işlemek ve hazırlamak gerekiyordu. Fakat görevlendirilen her yeni yönetim ilk başta daha çok örgüt sorunları ile uğraştı. Komuta tarzımızda, askeri taktiklerin tali planda kalmasına sebep olan ideolojik sorunlar öne çıkıyordu. Bu nedenle ideolojik eğitim sürekli öne verilmiştir. Böyle olunca da, askeri taktik eğitimler ve yoğunlaşma geride kalmış, ideolojik netleşme sağlanamadığı gibi askeri taktik performansta da gelişmiş bir düzey yakalanamamıştır.

1996 yılının sonuna gelindiğinde Zap'ta tam bir sorunlar yığını ortaya çıkmıştı. Bu ara biraz kopuşlar gerçekleşti. Kopuşlar 1995 yılından başlayarak, 1996 kışına kadar devam etmişti. Umduğunu bulamamaktan ve erken zafere göre kendini ayarlayan ama sürecin uzamasıyla kararsız düşen, bunalıma giren tipler kopmuşlardı. Karargah yönetimi çözüm gücünü açığa çıkaramadığı için bu yıllarda kopuşlarda artma olmuştu. Zap'ta güç yoğunluğu arttıkça yaşam sorunları da artmıştı. Yönetimler genelde enerjilerinin önemli kısmını bu sorunlarla uğraşarak harcamışlardı. Parti ruhu, partinin militanlık özellikleri zayıflamıştı. Parti, parti içerisinde azınlığa düşmüştü. Yönetimin, komutanın dikkati hep bu nokta üzerine kaymıştı.

Aslında dağ ortamının zorlu koşullarında Apocu ruh olmadan direniş geliştirilemez, bu doğrudur. Ama taktik ve hazırlık olmadan da direniş başarılı olamaz. Her ikisi de birbirini çok yakından koşullayan olgulardır. Bu gerçeklikten hareketle ikisini de dengelemek gerekiyordu. Komutanın yetmezliğinden ötürü, iki önemli boyutun optimal dengesi kurulmamış, taktik tali plana itilmişti. Komuta ekseriyetle toplantı, ideolojik eğitim vb çalışmaları ön plana alarak arındırma, netleştirme faaliyetleri ile uğraşmıştı. İdeolojik ve örgütsel çalışmalar ön plana çıkarılınca, askeri çalışmalar ve hazırlıklar yapılamamıştı. Ayrıca daha Mart ayında, karlar erimeden "düşman geldi, gelecek" diye, güç erkenden intişara (alarma) çıkarılmış, bu tutumla da güçlerin yıpranmasına yol açılmıştı. Halbuki bunun yerine daha sonbahardan başlayarak arazi işlenseydi ve 1996'daki proje temelinde arazi üzerinde çalışmalar olsaydı, çok daha önemli sonuçları ortaya çıkaracak bir çalışma yapılmış olunurdu.

Türk devleti, istisnasız hemen her bahar aylarında kapsamlı güçlerle bir eyaleti hedefleyerek, imha etmek istemiştir. Daha önce belirttiğimiz gibi 1996'da Amed eyaleti kapsamlı hedeflenmiş ve uzun süren bir operasyonda eyalet komutanı Cemal arkadaş da dahil 150'ye yakın arkadaşın şehadeti yaşanmıştı. 1997'de ise Dersim eyaleti hedeflenmiş ve burada da bir operasyonda 120'nin üzerinde arkadaşın şehadeti yaşanmıştı. 1997 baharına girişle beraber diğer alanlarda da benzer bir takım operasyonlar yapıldı ama ciddi sayılabilecek kayıplar verilmedi.

Bu yılın en önemli gelişmesi 14 Mayıs'ta Zap'a yönelik gerçekleştirilen operasyondur. 1996 kışında gerilla cephesinden nasıl ki, yeni bir taktik perspektifle güçler eğitilip sürece hazırlanmışsa, Türk ordusu da kendini öyle hazırlamıştı. Hem askeri, hem diplomatik hazırlıklar yapmıştı. Bu temelde yaptığı görüşmelerle KDP'yi de PKK'ye karşı operasyona katmaya ikna etmişti.

1995 çatışmasından sonra KDP ile ilişkiler oldukça normaldi, ilerleme kaydedilmişti. PKK, KDP ile YNK arasında yaşanan çatışmalarda tarafsız kalmıştı. KDP, Saddam'ın desteği ile YNK'ye karşı bir hamle yapmış, YNK'yi Kürdistan'dan çıkarmıştı. Böylece Hewler ve Süleymaniye başta olmak üzere, YNK'nin denetimindeki bölgenin önemli bir kısmını kontro-

lüne almıştı. YNK de İran'ın desteğiyle karşı bir hamle yapmış, Hewler dışında kalan bölgeleri geri almıştı. Fakat Hewler KDP kontrolünde kalmıştı. Hewler el değiştirmeden önce hareketimiz bir dizi kurumsal faaliyet sürdürmekteydi. El değiştirmeye başladıktan sonra da bu faaliyetler devam etmişti. Welat Gazetesi, MKM, hastane ve farklı birkaç kurum orada bulunuyordu. KDP, hareketimizin Güney'deki varlığından rahatsız olsa da, açıktan engelleme çabasına girişmemişti. Bu döneme kadar Güneyli güçlerle ilişkiler iyiydi; görüşmeler yapılıyor, karşılıklı eleştiri ve görüşler sunulabiliyordu.

Ancak Mayıs 1997'de Türk devletinin Güney'e yönelik gerçekleştirdiği operasyona KDP'nin de dahil olması, Güneyli güçlerle yeni ve farklı bir sürecin gelişmesine yol açtı. İlk bir-iki gün KDP'nin Türk devleti saflarında operasyona katıldığı fark edilmemişti. Bunun için Hewler'de bulunan ve kurumsal sivil faaliyetler sürdüren arkadaşlar geri çekilmedi. Kaldı ki, çoğunluğu hasta ve tedavi amaçlı orada bulunmaktaydılar. KDP'ye bağlı peşmerge güçleri Hewler'de kurumlar ve hastanede bulunan arkadaşlara yönelik saldırı başlattı, herkese istisnasız teslim olmayı dayattı. Buna karşı direnenleri ise ezmeyi esas aldı. Başta alan sorumluları Salih (Hasan Ağaç) ve Helin arkadaşlar olmak üzere, çoğunluğu hasta ve yaralı olan 60'a yakın arkadaş kahramanca direnerek, şehadete ulaştı. Yine Şehit Ozan arkadaş (Ömer Özsökmenler) KDP'nin eline esir düşmemek için üzerindeki bombaları peşmergelerin içinde patlatıp, onurluca şehit düşmüştü. Bu olayın bir mazisi de vardır. Ozan arkadaş, DDKO grubundan Dr. Şivanların döneminde Güney Kürdistan'da bulunurken, Dr. Şivanla beraber KDP tarafından zindana atılıyor. Grubun diğer bazı üyeleri tasfiye ediliyor, ancak kendisi küçük yaşta olduğu için Lübnan'a götürülüp, serbest bırakılıyor. O tarihten sonra Türk solunda uzun bir süre devrimcilik yapan, on yıl Türkiye cezaevlerinde yatan ve 1991'in sonlarında hareketimize katılan Ozan arkadaş yirmi beş yıl sonra aynı esaret koşullarını yaşamamak için onurlu bir davranış sergileyerek, kendini imha etmede karar kılıyor.

Hewler katliamı Kürtler arasında iç çatışmanın giderek daha fazla boyutlanmasına neden oldu. Hiçbir biçimde tekrarlanmaması, düşünülmemesi ve Kürt tarihinde yeri olmaması gereken bir süreç böylece yeniden başlamış oldu. Çok acı olayların yaşanmasına yol açan bu durumların yanlış politikalardan kaynağını aldığı kesindir. Nedeni ne olursa olsun Türk devletiyle birlikte hareket ederek başka bir Kürdistani gücün üzerine gitmenin yurtseverlikle bağdaştırılamayacağı gibi Türk devletine yapılmış en büyük hizmet olmuştur. Kürt halkına büyük zararlar vermiş olan bu tür iç çatışmaların bir daha tekrarlanmamasına dönük bugün herkes açık tutumunu koymuştur. Ancak Kürtler arası iç çatışma defterini bir daha asla ve asla açmamak üzere tümden kapatmak doğrudur ama tek başına yeterli değildir. Çünkü böyle söylemek tek başına bu tür durumların bir daha tekrarlanmamasının ciddi bir tedbiri olmamaktadır. Tedbirini almak

için kesin bir şekilde devletlerin yedeğine düşmemek, birbirine karşı başka güçlere dayanmamak ve iç çatışmaların önüne geçmek için ortak demokratik bir ulusal platformda birleşmek ve bunu bir sözleşmeyle tüm Kürt halkına ve dünya kamuoyuna deklere etmek gerekmektedir. Biz tekrar konumuza dönerek, süreci işlemeye devam edelim:

Zap'ta bulunan gerilla birliklerinin operasyon güçlerine karşı uyguladığı savaş tarzı, defalarca mahkum edilen ve uygulanmaması gereken savaş tarzıydı. Araziye dayalı savaş taktiği hiç uygulanmadı, hatta sanki öyle bir taktik perspektif verilmemiş gibi yaklaşıldı. Arazi derinliğine dayalı direniş geliştirmekten ziyade, normal bazı çatışmalara girmekle sınırlı kalındı. Salt çatışmalarla kapsamlı operasyona karşı durmak güçtür. Bu nedenle ikinci-üçüncü gün gerilla gücünün bir kısmı Zap'tan çekilmeye başladı, kalan bazı güçler de yer değiştirdi. Çekilme yaşanınca da düşman Zap'a girdi. Kalan gerilla gücü Zap'ın değişik alanlarında direnişe geçerek, yer yer çatışmaya devam etti. Genel operasyonu koordine eden komuta kademesini taşıyan helikopterin düşürülmesinden sonra operasyon geri çekildi. Operasyonu yürüten beyin takımı ciddi bir darbe almıştı. Fakat bu kez farklı bir taktik uygulanıyordu. Geri çekildiler ama zaman zaman kollar biçiminde dalışlar yapma yeteneğini korumaya çalıştılar. Tekniğe dayalı bu çatışmalarda Kuro Jaro vb yerlerde yaşanan kayıplarımız oldu. Alanın boşaltılması ve stratejik yerlerin tutulmaması nedeniyle düşman habire Kuro Jaro'ya kadar girip çıkabiliyordu.

Önderliğin bir yıldan beri sürekli ifade ettiği araziye dayalı savaş taktiğinin fazla pratikleştirilmemesi ve Zap'ın erken düşmesi Önderliği çok öfkelendirmişti. Bu nedenle Zap yönetimine sert eleştiriler geliştirerek, onları görevden aldı. Zap'taki bu durumun yıl pratiği üzerinde olumsuz anlamda ciddi bir etkisi oldu.

Kuzey'e önemli oranda güç takviyesi yapılmış, ama komutanın yetersizlikleri tıkanıklığın aşılmamasına neden olmuştu. Dersim eyalet komutanlığı abartılı bir duruş sergilerken, baharla birlikte çıkan operasyonda yaşanan kayıpları kendine yedirememişti. Giderek, yaşanan kayıpları telafi etmek için düşmana darbeler vurması gerekirken, tam tersine etkili bir varlık gösterememişti.

Erzurum eyaleti de aynı konumdaydı. Amed eyaletinde ise adeta karşılıklı uzlaşma gelişmişti. Ne devlet çok fazla operasyon yaptı, ne de gerilla gücü yapması gereken eylemsel çıkışı gerçekleştirdi. Mardin bazı çabalara rağmen çok etkili olamadı. GAP ise hemen hemen tasfiye sürecini yaşıyordu. Arazinin durumu da gücü koruma sorunlarını yaratıyordu. Bir birimle müdahale yapılmışsa da, kalıcı bir sonuç ortaya çıkarılamadı.

Nasır sınıra dayalı çatışmaya alışmıştı. Bir anda Kuzey savaş tarzıyla karşılaşınca ters yüz oldu. Sonradan açığa çıkacağı gibi, yaşadığı kırılma Garzan'da daha da derinleşti. Eyalet pratiğini geliştirmekten ziyade tutunamadı.

Karamsar yaklaşıma kapılarak, yıl sonuna doğru Amed'e çekilmek durumunda kaldı. Kısaca iç hatların durumu böyleydi.

Karadeniz'e açılım yapılmış ve bir hayli ileri düzey de yakalanmıştı. Ruhat arkadaş Koçgiri eyaletinden sorumluydu. 1997 baharında Sivas'ın Yamalar dağında çıkan bir çatışmada 18 arkadaşla birlikte şehit düştü. Bu kayıp Koçgiri eyaleti ve Karadeniz için ciddi bir darbe oldu. Karadeniz grubunda Şehit Ayhan, Şehit Fırat gibi değerli arkadaşların çabaları söz konusu idi. Ancak Ruhat arkadaşın şehedeti süreç üzerinde etkili oldu. Bu da düşünülen kapsamlı açılımın Karadeniz'de yapılmasını önledi.

Güneybatı eyaleti hattında, özellikle Amanos'ta sürdürülen bazı çabalara rağmen çok etkili bir varlık ve yeni bir çıkış ortaya çıkarılamadı. Burada daha sonra etkisi ortaya çıkacak olan tasfiye pratiği devreye konulmuştu. Önderlik denemek ve açığa çıkarmak için soruşturma sonrası bu alana Zeki'yi gönderdi, ama çok kısa bir süre sonra denetimindeki güçlere tasfiyeyi yaşatarak geri döndü.

Serhat eyaleti için hazırlanan güç yola çıkarılmış ama kış boyunca sınırda beklemişti. Bu nedenle 1997 sürecinde eyalete tam giriş yapılmamıştı. Eyalet komutanlığı sınırdan içeri bile girmemişti. Sürekli oyalama taktiğini esas alarak, partiyi bu alanda boşa çıkaran bir pratiğe yol açmıştı.

Geriye Botan, Zağros ve Güney hattı kalmıştı. Zağros eyaleti yeni yıla eylemselliklerle giriş yapmak istedi ama araziye dayalı savaş tarzı ekseninde bir yoğunlaşmayı yaşamadığı için, içeriye bile zor bela ancak girebilmişti. Girdiğinde de sonuç alıcı bir pratik geliştirememişti.

Aslında Önderlik 1996 yılında yürüttüğü çalışmalarda hem geliştirdiği taktik perspektifle, hem de eyaletlere dönük geliştirdiği yeni düzenlemelerle 1997 yılına kapsamlı bir hazırlık yapmıştı. Önderlik bu sebeple daha yılın başında "final yılıdır" dedi. Çünkü yaptığı bu hazırlıklara güveniyordu. Ancak yukarıda da belirttiğimiz gibi Botan unsuru ve Dr. Süleyman tasfiyeciliğinin bu eğitim zemininde buluşması ve resmi olmasa da yaşam tarzı itibariyle ortaklaşarak birbirini destekleme ve beslemesi sonucu Önderlik sahasında yürütülen Önderlik çalışmaları ve eğitim faaliyeti boşa çıkarılmıştı. En büyük ihanet aslında burada yaşanmıştı. Çok sinsi ve ikiyüzlü bir biçimde en iyi anlayan, en iyi uygulayacak pozisyonuna giren bu kişiler eğitimi boşa çıkararak aslında kapsamlı bir mücadele hamlesini boşa çıkarmışlardı. 1997'de bırakalım araziye dönem taktiğinin uygulanması, yanından bile geçilmemişse ve Kuzey eyaletlerinde bir pasifleşme, yozlaşma yaşanmışsa bunun en temel nedeni taktiğe girmeyen, dönem görevlerine doğru yaklaşmayan, devrimsel yürüyüşte kararsızlığı yaşayan ikiyüzlü kişiliklerin kötü bir rol oynamalarıdır. Elbette ki her şey buna bağlanamaz. Burada çok samimi davranan komuta yapısının rolünü oynamaması ve yapılan düzenlemelerin isabetsizliği uygulanan tarzların yetmezliğinde rol oynamıştır.

Soran bölgesinde yükselen katılım ve gelişme durumu

1997 Mayıs ayında başlayan operasyonda gerçekleşen Hewler katliamı özellikle Soran kitlesi ve bölgesinde çok büyük yankı yaptı. Hewler katliamından önce de Soran bölgesinden belli düzeyde katılım vardı. Çünkü cephe çalışmaları yürütülüyordu. Ama Hewler katliamından sonra katılımlar yoğunlaştı.

1996 yılı yaz aylarında Zap anakarargah görevini yürüttüğüm sıralarda, Önderlik, Ferhat'ın durumunu sormuştu. Nereye kadar, nasıl örgüte katılım gösterdiğini öğrenmek istemişti. Herhangi bir zararının olmadığı, Gare'de olduğu, cephe faaliyetlerine katıldığı bilgisini vermem üzerine, Önderlik, "Eğer zarar verici tutumları yoksa biraz önünü açabiliriz" dedi ve "Diyana yöresi ile Bıradostları tanıyor, oraya gitsin, orada cephe sorumlusu düzeyinde cephe çalışmalarını yürütsün" diye bir perspektif verdi. Abbas arkadaş o sıralarda Xakurke'de genel sorumlu idi. Ferhat da oraya gidip cephe faaliyetlerini yürütecekti. Ben de bu temelde kendisiyle konuştum ve Xakurke alanına gönderdik. Cephe faaliyet sahası, Bıradost alanından Süleymaniye'ye kadar uzanan geniş bir sahaydı. Daha sonra Ferhat bu alandan sorumlu kılındı. Bir süre sonra da Botan ve Merwan ordudan çıkarılma temelinde ve sürgün biçiminde cephe faaliyetlerine gönderildiler. Bu şekilde Soran alanındaki cephe faaliyetlerine katıldılar. Hepsinin ilk buluşması ve ahbap çavuş grup kurmalarının başlangıcı buraya dayanmaktadır.

Bu kişiler tarafından YNK ile bu dönemde KDP'ye karşı bir ittifak geliştirildi. Yapılan ittifakın boyutlarını anlamak bir hayli yararlı olacaktır. Sözde KDP'ye karşı Kuzey-Güney ittifakı yapılmıştı. Oysa gerçeklik bunun çok ötesindedir. Yapılan ittifak Zelê çizgisinin bir devamı niteliğindedir. Bu nedenle geliştirilen PKK-YNK ittifakı değildir, YNK-Zelê çizgisinin bir ittifakıdır. PKK ile KDP arasında zaten çatışmalı bir durum vardı. Bu ittifakla YNK de çatışmalara dahil oldu. Aslında örgüt içinde Botan ve Ferhat'ı yeniden yükseltmeye zemin olan bir ittifak olmuştur. Bilinçli olarak bu hedef için mi yapıldı yoksa başka bir şey için mi yapıldı bu konu çok önemli bir husus fakat mevcut durumda kesin bir şey belirtmek güçtür. Belki ileride netliğe kavuşabilir.

Bu süreçte Soran alanından çok sayıda gencin harekete katılması gerçekleşti. Böylece Soran alanında giderek yeni bir cephe oluştu. KDP, harekete karşı hazırlıkları genelde Behdinan alanında yapmıştı. Soran alanında yeterli düzeyde hazırlıkları yoktu. Bundan kaynaklı Soran mıntıkasındaki eylemler belli düzeyde ilerleme kaydetti ve Hacıümran, Çoman, Kasre gibi kazalar KDP'den alındı. KDP ile yürütülen çatışmalar genelde Haftanin, Zap ve Avaşin alanlarında yoğunluk kazanmıştı. Soran alanı da yeni bir cephe olarak açılınca KDP zorlanmaya ve sıkışmaya başladı.

KDP'nin ciddi bir darbe yemesi ardından Türk devleti tanklarıyla Soran bölgesine de müdahale etme teklifini yaptı. Türk devleti kapsamlı güçler ve

teknik destekle ittifakın denetime aldığı bölgeleri geri aldı. Aslında araziye dayalı savaş taktiği uygulanmış olsaydı, Türk devleti o alanlara da giremezdi. Yaratıcı ve inisiyatif kazandıracak taktik yaratıcılık esas alınmadığı için Türk devletinin zorlanmadan arazinin her yerine girmesine neden olmuştur.

Aynı dönemde araziye dayalı savaş taktiğinin uygulandığı alanlarda Türk ordusunun ilerleme kabiliyeti oldukça daraltılmıştı. Buna en çarpıcı örnek Botan alanıdır. Botan'da 1997 sürecinde Kato Jirka'ya bayrak dikildi. Kato Jirka'nın bir ucu Beytüşşebap üzerinde bir kale gibi yükseliyor. Tam o zirveye üç tane bayrak -PKK, ERNK ve ARGK bayrakları- dikildi. Şehir merkezinden de o bayraklar gözüküyordu. O bayrakları dikmekteki amaç, Türk ordusunu tahrik ederek araziye çıkarmaktı. Nitekim bayrakları indirmek için birçok teşebbüste bulundular. Beytüşşebap'ta bulunan tüm Türk ordu güçleri bir yıl boyunca bayrakları indirmek için uğraştı ama bir türlü bayrakların olduğu yere ulaşmalarına fırsat verilmedi. Uçaklarla günlerce vurmalarına rağmen araziye giremediler, amaçlarına ulaşamadılar.

Bunun üzerine merkezi ve kapsamlı bir operasyon geliştirildi. Bu operasyon sonucunda Kato Jirka kuşatıldı. Türk ordusu Kato Jirka'yı kuşatınca, gerilla güçlerimiz de hem içeride direnmeye başladı, hem de dış alanlardan onları kuşatmaya aldılar. Bestler, Masiro, Çatak vb yerlerden Türk ordu güçlerine dönük gerillalar harekete geçmeye başladı. Alan baştanbaşa savaş sahasına dönüştü. Beytüşşebap, Pervari, Şırnak üçgeni tam bir savaş sahası haline geldi. Kasım ayında yapılan bu operasyon bir hafta sürdü, Kato'yu alamayınca tekrar geri çekilmek zorunda kaldılar. Zaten mevsim açısından bu son operasyonlarıydı ve ondan sonra operasyon yapmaları mümkün değildi. Görüldüğü gibi araziye dayalı savaş taktiğinin uygulandığı yere Türk ordusu bütün imkanlarına rağmen girmeyi başaramamıştır. Böylece Kato'nun zirvesine dikilen bayraklar kışa kadar yerinde kaldı.

Bayrakların tepede asılı kalmasına karşı Türk devleti alandaki köylülere erzak yasağı koydu. Aslında köylüler aynı zamanda koruculardı. Çünkü korucu olmayı kabul etmeyen hiçbir köy bırakılmamıştı. Bölgedeki alay komutanı korucu olan köylüleri çağırarak, "Ya gider o bayrakları indirirsiniz ya da erzak vermeyiz" diye şart koşmuştu. Korucuların gerilla ile belli düzeyde ilişkileri vardı. Aslında bunu alay komutanı da biliyordu. Korucuların oradaki bayrakları indiremeyeceklerini pekala bilmekteydi. Fakat ilişkiyi bildiği için bizi ve korucuları sıkıştırmak amacıyla erzak vermemekteydi. Korucular bunun üzerine Beytüşşebap bölge yönetimine gelerek durumu izah etmeye başlıyorlar. Beytüşşebap yönetimi iki sefer yanıma gelerek bayrakları indirmeyi önerdi, birinci sefer kabul etmedim. Kendim de oraya gittim. İkinci sefer alan yönetimi öneri geliştirerek, erzaksız olduklarını, eğer bayraklar indirilirse, devletin korucu köylerine erzak vereceğini, korucular da aldıkları erzakın bir kısmını bize vereceklerini, aksi halde hem gerillanın hem de köylülerin erzaksız kalacağını belirtmesi üzerine en son öneriyi kabul ettim. Çünkü yarım

metre kar yağmıştı, biraz daha yağması durumunda hem korucular, hem de güçlerimiz gerçekten erzaksız kalacaklardı. Bayrakların indirilmesi karşılığında alay komutanı reolarla korucu köylerine erzak taşıyacağına dair söz vermişti. Çünkü artık kar vardı ve normal araçlarla erzak taşınamazdı. Bunun üzerine kabul ettim ve bayrakların indirilebileceğini belirttim.

Bayraklar indirildikten sonra Türk askerleri reolarla köylere erzak taşımaya başladılar. Asker köye erzak getirdiğinde, arkadaşlar da evlerin içerisinde bekliyordu. Köylüler arkadaşların erzakını bir tarafa, kendi erzaklarını bir tarafa ayırıyorlardı. Erzak temin edilmesine temin edildi de, bu sefer de kardan dolayı taşıma sorunu yaşanmaya başlandı. Çünkü o karda katırlar yük taşıyamıyordu. Bunun üzerine ben de bizzat katılarak, yüz elli arkadaşla birlikte erzakları sırtla taşımak üzere yola koyulduk. Tüm erzaklar sırtla günde iki sefer taşınarak kampa ulaştırıldı.

Burada araziye dayalı taktiğin uygulanması durumunda Türk ordusunun istediği her yere girip çıkamayacağı pratik sonuçları itibariyle ortaya çıkmıştı. Güney'de ise böyle bir taktik tarzdan epey bir uzaklık vardı. Alt yapısı sağlam bir savaş tarzı uygulanmadığı için sağlanan başarılar geçiciydi. Ayrıca Soran alanındaki güçlerin tank ve uçaklara karşı savaş alışkanlıkları ve tecrübeleri yoktu. Bu nedenle uçak ve tank saldırılarıyla birlikte yönelim gelişince oradaki güçler ele geçirilen alanları fazla direnmeden kısa sürede bırakmışlardır.

Komutanın taktiğe kaygılı yaklaşımı

İmkansızlıklarla boğuşan Botan eyaleti, yapılan bazı taktik hazırlıklarla 1997 yılında tekrar bir toparlanma ve gelişmeyi yaşamıştır. Gelişme olunca da 1993 süreci gibi açılım ve bazı alanların düşürülmesi tekrar hedeflendi. Bilindiği üzere Çeçenistan'da Şamil Basayev Rusya içlerinde bir süreliğine bir şehri denetimine almıştı. Bu durum o zaman bizlerde şöyle bir tartışmaya yol açtı; Şamil Basayev gidip Rusya içlerinde bir şehri kontrolüne alıyor, neden biz bir şehrin veya alanın kontrolünü ele almayalım.

1997 yılında Müks (Bahçesaray) üzerinde bir planlama geliştirildi. Daha sonra çeşitli nedenlerle, özellikle de arazi yapılanmasından ötürü bu planlamadan vazgeçildi. Bunun üzerine Hakkari üzerine yoğunlaşılmaya başlandı. Yapılan planlama düşmanı araziye çekme üzerine kurulmuştu, şehir baskını düşmanı araziye çıkmaya tahrik etmek amacıyla düşünülmüştü. 4 Ağustos tarihinde Hakkari'de Osman Pamukoğlu'nun yalanlarla çok övdüğü dağ komando tugayını ve jandarma alayını araziye çekmek ve kurulan pusularla büyük darbe indirmek için şehir merkezine baskın yapıldı. Bunun için Berçelan Dahulê dağları arasındaki dağ silsilesine 8 bölük yerleştirildi. Geriye kalan diğer güçler şehir baskını yapmaya başladı. Merkeze baskın yapan gruplar, emniyet müdürlüğünü, özel tim merkezini ve jandarma alayını yoğun ateş

altına almaya başladı. Bilinçli bir biçimde sabaha karşı şehirden çıkma planlandı. Bu temelde sabaha yarım saat kaldığında şehirden çıkıldı. Amaç gerillaların takip edilmelerini sağlamaktı. Takip ettiklerinde her yerde pusuya gireceklerdi. Plan böyleydi ama zaman geçmesine rağmen gerillayı takip eden olmadı. Asker araziye çıkmayınca pusuda beklemede ısrarlı davranıldı. Büyük bir gerilla gücü şehrin hemen arkasında beklemeye devam ediyordu. Bazı komuta üyeleri çekilmeyi önerdilerse de, bu öneri yerinde görülmediği için kabul edilmedi. Akşama kadar kalındıktan sonra geri çekilme yapılacaktı.

Bundan iki hafta önce aynı taktikle Peyanus'un alt tarafında bulunan Elki köyünde araziye dayalı bir eylem yapılmıştı. Orada tuzağa düşmüş ve kayıplar vermişlerdi. Bunun için generaller arazide tuzak olur korkusuyla bu eylemden sonra askeri, araziye çıkarmadı. Açık hareket eden gerilla güçlerini takip etmedi. Taktiği anlamış olmalıydılar.

Öğleden sonra Doğu Kürdistan'dan katılmış yeni bir savaşçının kaçtığı yönünde haber verilmesi üzerine düşmana bilgi verilmiş olabileceği ve daha fazla beklemenin bir anlamı olmadığı için öğleden sonra güçler mevzilerinden geri çektirildi. Böylece bilgi aktarılma ihtimali, planı tümden deşifre etmiş olabilirdi. Gerillanın mevzilenmesi hakkında bilgi sahibi olan düşman artık tuzağa düşmezdi. Gelselerdi de farklı yollardan ve geçitlerden gelme ihtimalleri daha fazlaydı. Son gelişmeler ışığında yapılan yeni durum değerlendirmesi ekseninde güçler geri çekildi. Teslim olan gençten bilgi alındıktan sonra ertesi gün dağ komando tugayında kurşuna dizildiği bilgisini de aldık. Türk askeri o yıl boyunca yani 1998 Haziran ayına kadar tuzak olur diye korkusundan bu arazilere hiç çıkmadı ve operasyon yapmadı.

Yılın esas büyük eylemi Çatak'ta yapılacaktı. Çatak'a dönük yapılacak eylemin ön hazırlık çalışmalarının görevi Hüseyin arkadaşa verildi. Eylem hazırlığıyla yaklaşık olarak iki ay uğraştılar. Amaç, Çatak'ı tümden denetime almaktı. İçindeki her şeyle beraber ele geçirilecekti. Hakkari eyleminden sonra güçlerimiz Faraşin'de üstlendi. Türk ordusu da az çok bunu biliyordu. Fakat arazide üzerimize gelmeye cesaret edemiyordu. Dört koldan (Hakkari, Van, Çatak ve Beytüşşebap tarafından) gelen askeri güçler, güçlerimizle temasa girmeyecek şekilde arazide konumlanıp, Nikon dürbünleriyle gözetleme yapıp gün boyu güçlerimize dönük saldırı halinde kobralara yer gösteriyorlardı. Güçlerimizin üstlenme sahasının etrafında kurdukları dürbün sistemiyle kobraları koordine etmeye başlamışlardı. Kobralar gün boyu gerillanın bulunduğu yeri yoğun ateş altında tuttu. Kobra saldırısında Zınarin arkadaşla beraber altı şehit verildi. Sonra buradan hareket edilerek Çatak'a geçildi. Çatak çok geniş bir alandır. Kalabalık gerilla güçleri ilçenin güneydoğusuna düşen İllon dağının arkasında geniş bir araziye yayılarak üstlendi. Güçler yerlerini aldıktan sonra keşif planları incelenmeye başlandı. Ama keşfin sağlam olmadığı, bazı yerlerde yeterli düzeyde somut bilgiler elde edilmediği görülüyordu. Bunun üzerine son keşfi yapmak amacıyla

başka bir keşif kolu çıkarıldı. Acele edilmesinden dolayı bazı yerlerin somut krokileri çıkarılmamış ve tam bilinmiyordu.

Çatak'ta üç Alman leopar tankı bulunuyordu. Bunlardan birisine nasıl, hangi yol ve yöntemle ulaşılacağı net değildi. Amaç yakın saldırıyla tankın üst kapağını açmak ve ele geçirmekti. Kuşkusuz ki bir tanka nasıl ulaşılacağı netleştirilmezse, eylem fiyaskoyla sonuçlanabilirdi. Önünde mevziler vardı, haydi mevziler vuruldu ve etkisiz kılındı, ama ondan sonra mesafe netleştirilmediği için tank harekete geçmeden ele geçirme durumu net değildi. Eksik bazı bilgiler bulunmasına rağmen yine de planlama hazırlandı. Şehrin maketi yapıldı, maket üzerinde saldırı kollarına hedefler gösterildi. İşbölümü yapıldıktan sonra, akşam beklenmeye başlandı. Çünkü güçler akşama doğru harekete geçeceklerdi. Hedef, şehri en az üç günlüğüne ele geçirmekti. Özellikle Van tarafından gelecek müdahaleye karşı tedbirlere ağırlık verildi, yollara pusu grupları çıkarıldı. Baskınla beraber geniş bir alan çatışma sahasına dönüştürülmüş olacaktı. Planlamadan sonra her yönetim üyesi kendi birliğinin yanına gitti. Bir saat sonra tüm komuta kademesini çağırdım. Kırkın üzerinde komutan arkadaş vardı.

Fakat komuta kademesindeki arkadaşların yüzlerine bakıldığında ciddi bir gerginlik seziliyordu. Bu gerginlik beni endişeye düşürüyordu. Çünkü komuta kademesi eylemin başarısına inanmamıştı. Bir asker yapacağı işin başarısına inanmazsa, onun başarı şansı çok azalır. Ben, başta bu eylemin yapılmasında çok ısrarlı ve kararlıydım. Fakat keşifte belirttiğim noksanlık ve son günde çok yakından tanıdığım arkadaşların müthiş düzeyde gerginliğini görünce bende de tereddüt başladı. Bunun üzerine harekete geçmek üzere olan tüm komuta kademesini yeniden karargah noktasına çağırdım, *"bu eylem tarihi bir eylem olabilirdi, ancak tüm arkadaşların eylemin başarısına yeterince inanmadıklarını görüyorum. Dolayısıyla bu eylemi iptal ederek, normal bir şehir baskını biçiminde gerçekleştirmeyi daha doğru görüyorum"* dediğimde, bir anda komuta kademesindeki arkadaşların yüz hatlarında bir değişiklik ve rahatlama görüldü. Aslında ciddi bir biçimde karşı çıkanlar olsaydı, eylemin yapılabileceğini düşünüyordum. Ancak her söz alan arkadaş, *"en uygunu budur, ben de katılıyorum"* dedi. Bir veya iki arkadaş tam olarak katılmadı. Bir arkadaş sorumluluğu paylaştığımıza dair imza verelim, dedi. Diğer tüm arkadaşlar eylemin iptal edilmesi fikrine çok güçlü bir şekilde katıldılar. Hiç kimsenin inanmadığı bir eylemi dayatmak ne kadar doğru olur, diye düşündükten sonra, o plandan vazgeçmeyi daha akılcı bulduk. İnancın olmadığı bir eylemin başarılı olamayacağına kanaat getirerek, farklı bir alternatif üzerinde yoğunlaşmaya başladım.

Çatak civarlarında on günden fazla kalınmıştı. Keşfin eksik kalan yönü tamamlanmaya çalışılsaydı zaman alacaktı. Bu da başka sorunların yaşanmasına neden olabilirdi. Fazla uzayınca bilgi sızabilirdi. Havalar soğumuştu, sonbahar bitmek üzereydi ve bulunulan yerin iklimi sertti. Çatak

planından vazgeçildikten sonra, Alan ve Yezdinan vadisine yönelim gerçekleştirme ve ele geçirme planı üzerinde duruldu. Bu vadi, Alan ve Yezdinan aşiretinin peş peşe konumlandıkları Botan çayına akan zengin bir vadidir. Vadi boyunca biri Yezdinan alanında birisi de Alan mıntıkasında üstlenmiş iki askeri merkez vardı. Zaten vadi boyunca dizilmiş tüm köyler de korucuydu. Çünkü korucu olmayanlar göçertilmişti. Bizim için korucuların etkisiz kılınması hiç sorun değildi. Askeri merkezlerin düşürülmesi halinde alanın tümünü düşürebilirdik. Bu askeri merkezler bölükten daha çok taburlar biçiminde örgütlenmiş güçlerdi. Güçlerimiz vadi ile Çatak arasında üstlenmişti. Çatak eylemi için buraya gelinmişti. Çatak'a dönük büyük eylem iptal edilince bir kısım güçler üç koldan Çatak'ı basmak üzere ayrıldı. Geri kalan 300'e yakın güçle birlikte Çatak vadisini kesip, Masiro tarafına geçmemiz gerekiyordu. Eylem hazırlığını orada yapacaktık. Güçlerimizin güvenlikli bir biçimde vadiyi geçmesi için bir mangalık güvenlik gücü vadideki geçiş noktasını kontrole almak için gönderildi. Fakat biz vadiye doğru inince bu güvenlik içerisinde bulunan ve daha sonradan ihanet eden Nusaybinli bir bayan bizi taradı. Yanındakiler müdahale edene kadar yedi-sekiz mermi sıktı. Düşman sandığını ve yanlışlık yaptığını belirtti. Herhangi bir şey olmadı ama silah seslerinin çıkması iyi olmamıştı. Zaten hemen durumdan şüphelenen asker ve çeteler geçtiğimiz noktaya gelip bakmışlardı. İzlerden yüzlerce kişinin geçmiş olduğunu görünce panikleyerek alarma geçmişlerdi. Van'dan da takviye kuvvet istemişlerdi. Bu arada güçlerimiz gittiği yerde konumlandılar. Önceden keşif hazırlıkları vardı. Fakat son keşiflerin yapılması gerekiyordu. Son keşiflerde de görüldü ki, düşman şüphelenmiş, hem alarma geçmiş, hem de Van'dan bine yakın takviye güç gelerek her iki taburun etrafına çadırlar kurarak yerleşmişti. Bunun üzerine bu alanın düşürülmesi de zorlaşmıştı. Dolayısıyla burada eylem daraltılarak her iki taburun tepelerine ve bazı yan hedeflere dönük eylemler biçiminde düzenlenerek uygulandı.

Kısaca o yıl köklü, kesin sonuç alıcı eylemsel bir hamle geliştirilemedi. Beytüşşebap ve Çatak örneklerinde görüldüğü gibi komuta kademesinin ruh hali sonuç alıcı bir hamleye hazır değildi. Bu tür kapsamlı eylemler üzerinde güç yeterince yoğunlaştırılmamış ve ikna edilmemişti. Aynı zamanda eylemsel süreçte sonuna kadar ısrarlı olamama ve çok yönlü düşünememe gibi bir durumumuz açığa çıkmıştı. Çeşitli eylemlerle süreç devam ettirilmek istendiyse de bir türlü kapsamlı ve sonuç alıcı bir çıkışa dönüştürülemedi.

Ekim ayında Zap'a yönelik ikinci bir operasyon yapıldı. Bu operasyonda yine dönem taktiği olan araziyi doğru kullanma temelinde cevap verme tarzı yerine köylü isyancı tarzının bir başka versiyonu olan bir tarz uygulandı. Fazla içeriği olmayan, doğru dürüst direnme potansiyeli taşımayan bir duruş sergilenmişti. Temel nedeni yönetimin çapsız olması ve gerillayı uygun bir tarzla savaştırmamasıdır. Kritersiz ve çapsız kişilerin yönetim

adıyla ana karargahta bulunmuş olması bile, daha baştan itibaren yılın yarı yarıya kaybedilmesine neden olmuştu.

Bilindiği üzere 14 Mayıs'ta Zap alanında ve genelde Güney'de başlayan operasyon karşısında yeterli bir duruş sergilenmemişti. Ama yine de bir direniş vardı. Ayrıca 14 Mayıs'a kadar alanda bir yönetim vardı. Derli toplu bir düzey söz konusuydu. Fakat operasyonla güçlerin çekilmesi ve yeterince bir direnişin sergilenmemesi belli bir zorlanmayı yaratmıştı. Ama sonrasında yönetimin değişmesi ve biraz da boşluktan dolayı gelen yeni yönetimin karargahın yükünü kaldıracak bir düzeyde olmaması, beraberinde sorunları daha da ağırlaştırdı. Düzeltici herhangi bir çabanın geliştirilmemesi, orada var olan sorunların giderek daha fazla kangrenleşmesine neden olmuştu. Her şeyden önce Zap'ta bulunan gücün ruh ve duygu dünyaları zayıflatılmıştı. İnsanlarla ilgilenme, örgütleme, taktik geliştirme adına herhangi bir çaba ortaya konulmamıştı. Kimin sorunu nedir, sorununu çözmek için nasıl bir yaklaşım sergilenir adına bir tutum geliştirilmemişti. Yönetim ve yapı birbirinden kopmuş, adeta ayrı dünyalarda yaşar gibi pratik bir durum ortaya çıkmıştı.

Oysa askeri taktik ve örgütlenme bakımından biraz daha derli toplu olunsaydı ve sorunların giderilmesi temelinde güçler sürece motive edilerek, doğru harekete geçirilseydi, gelişmeler farklı olabilirdi. Ancak böyle olmadı, bir bütün olarak sorunların giderilmesi değil, yeni sorunların eklenmesi biçiminde bir seyir izledi. Önderlik tarafından önceden perspektifi verilen araziye dayalı savaş taktiğini geliştirmeye dönük bazı çabalar geliştirilseydi daha sonuç alıcı gelişmeler ortaya çıkabilirdi.

Kısacası ana karargah, bu dönemde ana kumanda merkezi olmaktan çok uzak bir duruş sergiliyordu. Karargahın, tüm eyaletleri yönlendirme gücü zaten yoktu. Bırakalım geneli yönlendirme, bünyesinde bulunan güçlerin sorunlarını çözemeyen, savaştırmayan, onu doğru bir taktik perspektifle donatmayan bir oluşumdan savaşı yönetmesi ve geliştirmesi beklenemezdi. Bu dönemde ana karargah sorunlar yumağına dönüştürüldüğü için, diğer tüm eyaletleri de aynı sorunlarla uğraştıracağı beklenen bir durum olmalıdır. Savaşın sevk ve idare merkezi olan ana karargahın, kendini sevk ve idare etmemesi gerçekliği karşısında diğer eyaletlerin yürütülmesini bizzat Önderlik üstlenmişti. Fakat karargahın rol oynaması değil, bir ağırlık oluşturmuş olması savaşta yaşanan tıkanıklığın devam etmesinde önemli bir rol oynamıştır. Kendini tekrar etmenin bu oluşumda ağırlıklı olarak yaşandığı, objektif de olsa diğer yerler üzerinde de çeşitli düzeylerde etkisi olmuştur.

1997 yılı için Önderlik kendi sahasında ciddi bir hazırlık yaparak 1997 sürecine önemli bir rol biçti. Önderlik bizzat yürüttüğü eğitsel faaliyetler ve resmi toplantılarla güçleri hazırlayarak, kararlaştırarak hamle geliştirme yöntemini hep esas almıştır. 1996 yılı boyunca Önderlik kendi sahasında üst üste iki devre eğiterek 1997 yılına kapsamlı bir hazırlığı gerçekleştirdi. Çünkü PKK merkez komite sıfatında ya da daha önceden eyalet komutanlığı gibi

görev yapmış birçok kişiyi kendi sahasına çekerek, yeniden görevlendirmeler yaptı. Özellikle 1996 baharı boyunca Önderliğin üzerinde yoğunlaştığı ve 5. Konferans'ın kararlaşmasını geliştirdiği temel devrede, Botan, Dr. Süleyman, Küçük Zeki gibi kişilerin bu eğitim devresini alttan alta çok sinsi yöntemlerle boşa çıkarma pratiği yaşanmıştı. Önderliğin bütün yoğun çabalarına karşılık bu kişiliklerin öncülüğünde hem Kürtçe, hem Türkçe devresinde laçkalaştırma, boşa çıkarma geliştirilerek Önderlik hazırlıklarının altı oyulmaya çalışılmıştır. Aslında 1997 yılı pratiğinin tüm beklentilere rağmen pek başarılı olmamasının önemli bir nedeni budur. Oysaki 1997 yılı gerçekten bir final yılı olabilirdi. Buna ek olarak sınır kültürüyle bir yaşam tarzına alışmış olan Nasır, gittiği Garzan'da rolünü oynamamıştı. Zagros eyaletinde şekillenen "Zagrosçuluk" denilen anlayışın da partinin yaptığı yeni düzenlemeyi içten kabul etmemesi ve böylece oraya atanan Abbas arkadaşı tümüyle boşa çıkaran pratiğin sergilenmesi bu iki eyaleti 1997 yılı boyunca bir tür devre dışı bıraktı. Burada kaynağını Zeki çizgisinden alan tasfiyecilik ile Nasır çizgisinin tasfiyeciliği ilginç bir biçimde buluşarak, 1997 yılını önemli oranda Kuzey'de etkisiz kılmıştı. Çünkü 1996'daki eğitim ardından Dr. Süleyman Amed'e, Küçük Zeki Erzurum'a, Berxwedan Serhat'a, Nasır Garzan'a düzenlenmişlerdi. Bunların hepsi de pratiği ilerletmedi, boşa çıkardı. Ayrıca 1997 yılının başında Dersim eyaleti ciddi bir darbe aldı. Aliboğazı alanına dönük gerçekleştirilen ve yaygınlaşan tek bir operasyonda 120 civarında arkadaşın şehit verilmesi 1997 yılı için Dersim'i devre dışı kılmıştı.

1997 yılı içerisinde Erzurum eyaletinde düşmanın geliştirdiği operasyonlarda ciddi kayıplarımız yaşanmıştır. Mart ayında küçük Zeki'nin de hazır bulunduğu bir operasyonda 39 arkadaş şehit düşmüştür. Bu operasyonda küçük Zeki, çatışmaların başlamasıyla küçük bir grupla operasyon dışına çıkmıştır. Yine aynı süreçlerde Gol alanında da 19 arkadaş yaşanan çatışmada şehit düşmüşlerdir. Erzurum eyaletinde yaşanan bu toplu kayıplarda ve Mesut (Sait Demir) arkadaşın Dallıtepe'de şehit edilmesinde küçük Zeki'nin sorumluluğu vardır. Bu kişinin benzer dikkat çekici ve üzerinde durulması gereken pratikleri olmuştur. Bütün bu nedenlerden dolayı bu kişinin sübjektif olabilme ihtimali üzerinde duruluyordu. Bu nedenle Önderlik kapsamlı bir müdahaleyi planladı. Müdahalenin eyalete habersiz girmesini tembihledi. Bu müdahale için kendi sahasında eğittiği Harun (Hüseyin Özbey) arkadaşı görevlendirmişti. Erzurum eyalet komutanlığı olarak görevlendirilen Şehit Harun arkadaş Botan'da yanıma geldi. Birlikte iki hafta boyunca tartışıp, yoğunlaştık. En seçme arkadaşlardan 9 arkadaşı yanına düzenledik. Bu arkadaşlarla birlikte eyalete ulaşmadan Garzan'a bağlı Sason alanında düşmanın mayınlı tuzağı sonucu bir-iki arkadaş dışında yanındaki kuryelerle birlikte şehit düştüler. Yılın en önemli kayıplarından birisi de yaşanan bu şehadet olayıdır. Dolayısıyla Erzurum eyaletine müdahale bu dönemde yapılamamıştır.

Kısaca 1997 yılı sonuna gelindiğinde durum böyledir ve görüldüğü üzere 1997 yılı Önderliğin öngördüğü gibi bir final yılına dönüştürülemedi. Yetmezliklere rağmen Soran ve Botan alanları kısmi bir gelişmeyi yaşamıştı. Soran alanında gelişmeye neden olan kısmen YNK ittifakının sağladığı avantajdır, kısmen de KDP'nin burada fazla hazırlıklı olmamasıdır. En azından görünen hususlar bunlardır.

Botan'da ise ileri bir düzey yakalanamamıştı. Fakat alanın kendisini yaşatması, her türlü ambargoya rağmen alanda bulunması ve araziye dayalı taktiği kısmen uygulamış olmasıyla bazı sonuçlar ortaya çıkmıştı. Bu temelde 1997 yılı da bir dengeyle geride bırakıldı. Yine de ne Türk ordusunun, ne de bizim sonuç aldığımız bir yıldır. Gerillanın kendini tekrar etmeye devam etmesi bu sonucu doğurmuştur. Gerilla yeni taktik perspektifle kendini yenileyememiştir. Araziye dayalı savaş taktiğinin biraz uygulandığı Botan'da bazı sonuçlar açığa çıkmıştır.

Dönem taktiği olan araziye dayalı savaş taktiği kısmi bir biçimde Botan alanında uygulandı ve belli sonuçlar aldı. Hatta o zamanki Botan koşullarında küçümsenemeyecek düzeyde bir toparlanmaya yol açtı. Bu sonuçlara bakılarak şunu belirtmek yanlış olmayacaktır; eğer 1997 yılında bütün eyaletlerde bu taktik hayata geçirilmiş olsaydı beraberinde önemli gelişmeleri yaratacaktı. Ama bu taktik Kürdistan'ın diğer eyaletlerinde uygulanmadı, hatta uygulanması için de herhangi bir çaba geliştirilmedi. Uygulansaydı, 1997 yılı PKK'nin zaferine tanıklık edebilirdi. Başkan Apo'nun belirlediği gibi, bir final yılı olabilir ve demokratik çözüm sürecinin önünü açabilirdi. Çünkü taktik uygulansaydı hakimiyet önemli oranda gerillaya geçerdi ve Türk devletini dize getirebilirdi.

Taktiğe doğru yaklaşmama gerilla komuta tarzında bir alışkanlık haline gelmiştir. Çeteci anlayışın tutumu bunda çok belirgin rol oynamıştır. Sonuçta 1997 yılı hedeflendiği gibi bir final yılına dönüştürülemedi ama özü itibariyle her yerde belirli düzeyde güçlü direnişlerin sergilendiği bir yıl oldu. Yani 1997 yılı hareketin amaçladığı genel planlama hedefleri doğrultusunda gelişmedi ama yine de bir direniş yılı olarak kayda geçti.

Öte yandan Güney'de yeni bir cephe oluşmuştu. Güç düzeyinde herhangi bir gerileme yoktu. Kuzey'de bir büzülme daralma yaşanırken, Botan ve Güney hattında açılım yaşanmıştı.

Türk ordusunun uçar birlik taktiği

1997 yılı sınırlı da olsa bazı yerlerde uygulanan araziye dayalı taktiğin yaygınlaşması durumunda Türk ordusunu epey zorlayacağını göstermişti. Türk ordusu kış süreci boyunca bu taktiğe karşı tedbir geliştirme arayışını sürdürmüştü. Bu anlamda kış sürecini askeri olarak kendini hazırlama sürecine dönüştürdü. Çünkü artık istediği yere istediği zaman giremiyordu.

Araziye çıkmada belli düzeyde zorlanıyordu. Başta Botan olmak üzere çıktığı yerlerde darbe de yiyordu. Bu taktiği etkisiz kılacak karşı bir taktik üzerine yürüttüğü arayışları uçar birlikleri kurmakta bulmuştu.

Uçar birlik taktiği bir tek ABD ve İsrail ordusu tarafından yaygın olarak kullanılan bir tarzdır. Ama ekonomik masrafı yüksektir. Her şeyden önce çok sayıda skorsky helikopterine ihtiyaç vardı. Çünkü on bin kişilik bir askeri gücü kısa sürede bir yerden başka bir yere havadan aktarması gerekiyordu. Ordusunu bu kapasiteye ulaştırabilmek için yüklü miktarda bir paraya ihtiyaç bulunuyordu. Gerekli masrafı yaparak uçar birlikler kurmayı başardıktan sonra, kış sürecini bu taktiği uygulayabilmenin hazırlıklarını yapmakla geçirmişti.

Türk ordusu on bin kişilik bir gücü kısa bir sürede farklı bir yere aktarma yeteneğini, 1997–98 kışında yaptığı hazırlıklarla geliştirdi. 1998 yılında 50 civarında skorsky helikopter aynı anda uçabilecek imkanı yakaladı. Eğer 50 skorskyi aynı anda kaldırabilmişse, elindeki skorsky helikopterlerin sayısının çok daha fazla olduğu anlamına gelir. Türk ordusu uçar birlik taktiğini, gerillanın araziye dayalı taktiğini boşa çıkarmaya dayalı olarak geliştirmiştir.

Türk devleti kış sürecini yeni bir taktik geliştirme üzerine değerlendirirken, gerilla da kendi cephesinde bir sonraki yılın hazırlıklarını yapmaktaydı. Botan'da bu yıl Hakkari zozan güçleri dahil bütün güçler kendi imkanlarına dayanarak kış üslenmesini gerçekleştirdi. Eyalet karargahının üslendiği Bestler alanında 500 civarında güç üslenmiş, burada yıla hazırlanmak için daha geniş bir komuta taktik eğitim devresi açılmış, komuta kademesinin önemli bir kısmı eğitime alınmıştı. Üslenme ihtiyacının hemen hemen yarısı gerillanın kendi öz gücüyle yaptığı üretime dayanmaktaydı. Et, peynir, pekmez, kuru üzüm, badem, kurutulmuş sebze vb doğal şeyler hazırlanmıştı. Az miktarda un da temin edilmişti. Güçlere az ekmek, çok et veriliyordu. Kış sürecinde az miktarda da olsa unun olması güçleri rahatlatmıştı.

Türk devleti bir taraftan uçar birlik taktiğini geliştirmeye çalışırken, diğer taraftan da Önderliğe mesajlar gönderiyordu. Mesajların gönderilmesi 1997'de başlamış, 1998'in başlarında sıklaşmıştı. Bilindiği üzere daha sonra Önderlik ve hareketimiz mesajların içeriğini basın yoluyla halka ve kamuoyuna da aktarmıştı. Türk devletinin gönderdiği mesajların bir amacı vardı. Kendisini bahar süreciyle beraber kapsamlı askeri yönelimlere hazırlarken, gönderdiği mesajlarla gerillayı gevşetmeye çalışıyordu.

Kış süreci eğitimleri ardından Mart başında Botan'da eyalet konferansı gerçekleştirildi. Nasıl ki 1994 eyalet konferansında 1993'ün taktik ve tarzını 1994'de daha da derinleştirerek uygulama kararı alındıysa, bu konferansta da benzer bir şekilde geçmiş yılın pratiğini başarıya taşımaya dönük kararlar alınmıştı. Son eyalet konferansında 1997'de uygulanan taktik ve tarzı bir sonraki yılda daha da derinleştirme ve zenginleştirme kararı alındı. Çünkü 1993'te olduğu gibi 1997 yılında da belirli bir düzeyde sonuç alınmıştı.

Bazı yetersizlikler elbette vardı, yaşanmış yetersizliklerin giderilmesi halinde daha kesin ve net sonuçların alınacağına dair kanaat oluşmuştu. Aslına bakılırsa bu yaklaşım askerlik sanatında düz bir yaklaşıma tekabül etmektedir. Çünkü her yıl aynı taktik ve yöntemlerle bir savaş verilemez. Karşı tarafın yaptığı hazırlıkları göz önünde bulundurarak, ona karşı hamle yapmak savaşın en önemli kurallarından biridir. Taktik olgu akarsu gibidir. Nasıl ki su, sürekli değişik kıvrımlarla biri diğerine benzemeyen hareketlerle akarak hareket halinde bulunuyorsa, savaş olayı da bir nevi öyledir. Savaş ve savaş taktiği hiçbir zaman sabit değildir. Aynen bir suyun yatağındaki akış gibi düz değil, sürekli kıvrılarak, esnereyerek ilerlemesini sürdürür. Bir önceki aşama olduğu gibi kendisini tekrarlayamaz. Tekrarlarsa zenginliğini yitirir ve ısrar edilirse yenilgiye yol açar.

Ancak üzülerek belirtmek gerekir ki, geçmiş yılların savaş pratiğiden çıkardığımız en önemli acı deneyimlerden biri bu olmuştur. Savaşı ve taktiği genelde sabit ele aldık. Mesela 1993'te karşımızda olan düşman gerçekliğinin aynısını 1994'te de bekledik. Kendimizi ona göre hazırladık ve yetersizliklerimizden çıkardığımız derslerle yüklenirsek, sonuç alırız diye düşündük. Pratik savaş sahasında geçen onca yıla rağmen aynı yaklaşımı 1997 ve 1998'de de uygulamaya çalıştık. Uygulanmaya çalışılacak taktiğin artıları kadar, eksileri de vardı.

1997'de ilk olarak araziye dayalı taktik uygulanmaya başlandığı dönemde bazı komuta üyeleri bu taktiğin sonuç almayacağına inanmışlardı. Belki başta pek farkına varılmamıştı ama konferans sürecinde ilk başta bu taktiğe inanmadıklarını, sonuç alıcı olduğu görüldükten sonra inanmaya başladıklarını belirtmişlerdi. Hatta ilk başta inanmadıkları için özeleştiri veren arkadaşlar vardı.

Uygulanan taktiğin sonuç alıcı olduğu görüldükçe, 'bundan sonra tüm gücümüzle bu taktiği uygulamaya geçmeliyiz' mantığı egemen oldu. Oysa bu çok düz bir yaklaşımdı. Taktiğe adeta su akışkanlığı edasıyla yaklaşılmak zorundadır. Mesela düşman 1998'de farklı bir taktik geliştirebilir, farklı bir yöntemle yönelebilirdi. Düşmanın böyle bir taktik yeniliği geliştirmesi durumunda uygulamış olduğun taktik ve tarzı ne kadar derinleştirirsen derinleştir sonuç alınmayabilirdi. Savaş sanatı, özellikle de halk savaşı sanatı çok daha değişkenlik gösterir. Var olan, denenen formüllerle, kanun gibi yazılmış kitaplarla sürekli sonuç alınmayabilir. Bu sanatın kanunu komutanın düşüncesidir, düşüncesindeki kıvraklık, akıcılık ve zekadır. Komutan her zaman her ihtimali dikkate almalı, düşmanın sürekli değişken özellikler göstereceğini düşünmelidir. Dolayısıyla da sürekli yenilik yapmalıdır.

Mesela Botan'da 1997'de bu tarzla sonuç mu alındı, o zaman bir sonraki yıl için taktik bir yenilik yapmak gerekiyordu. Bir önceki yılda gerilla bu taktikle sonuç aldığı için düşman hemen karşı tedbir geliştirebilir diye bir düşünceye ulaşılmalıydı ve daha ileri bir taktik düzeyin geliştirilmesi için

arayış geliştirilmeliydi. Eğer böyle düşünülmüş olunsaydı sonuç alınabilirdi. Ama maalesef öyle bir yaklaşım yaratıcılığı geliştirilemedi. 'Biz, bu tarzda sonuç aldık, bu tarzın yetersizliklerini giderirsek daha kesin, daha büyük sonuçlar alırız' diye düşündük. Böylece arazinin tümden denetime alınabileceği, hatta yılbaşından itibaren gereken keşiflerin yapılarak Çatak üzerinde geliştirilen planlamanın pratiğe aktarılacağı yanılgısına kapılma gelişti. Halbuki bu yaklaşım gerilla savaş yasasına terstir. 'Su uyur, düşman uyumaz' diye Çinliler'in bir deyimi vardır. Düşman gerçekten uyumaz, hazırlığını yapar, bulduğu ilk fırsatta bir sonraki hamlede uygulayacağı taktiğin provalarına başlamış olur. Nitekim öyle de oldu.

Türk ordusu askeri olarak kendisini hazırlamış, konseptini somutlaştırmış, Önderliğe de mesajlar göndermişti. Önderliğe gönderdiği mesajlarda "operasyonlar olmayabilir" diye yanıltmayı esas almaktaydı.

Eyalet konferansı bitince Önderlik telefonla konferans bileşimindeki arkadaşlara hitaben bir konuşma yaptı. Önderliğe telefonda, konferans yapıyoruz diye bir şey belirtmedik, zaten önceden haberi vardı. Önderlik telefonla komuta kademesiyle tek tek görüşme yapmaya başladığında Şoreş Şırnak diye biri, "konferansın bize verdiği güçle" diye bir cümle kurmaya başladı. Bunu bilinçli söylemiş olma ihtimali yüksektir. Diğer arkadaşlar da telefonla görüşürken, heyecandan olsa gerek, "konferansımızın aldığı kararlar" vb sözler sarf ettikleri için konferans ve yeri deşifre edilmiş oldu.

Telefon görüşmesi bittikten sonra konferans bileşimine, *"yarın buradan çıkıyoruz"* dedim. Yönetim toplantısını hızla bitirdik, 8 Mart'ı kutladık, şehit Zelal arkadaş bir konuşma yaptı, ardından ben de kısa bir konuşma yaptım. Telefonla konuşmanın yapıldığı günün ardından çıkmayı dayattık. Haftanin'den gelen arkadaşlar, *"Cudi yolu kapalıdır, düşman Cudi yolunu kapatmış, bu nedenle geçmek mümkün değil, önceden bir keşif yapalım, keşif süresi boyunca Bestler'de kalırız"* diye görüş belirttiler. Kabul etmedik, bugün herkes Bestler'i terk edecek diye kesin görüş belirttik. Bestler'de bulunan herkes Gabar'a yani ters istikamete gidecekti. Bazı komuta üyeleri "olmaz" görüşünde ısrar ettiyse de, kesin talimattan sonra herkes Gabar'a doğru yola çıkmaya başladı. Haftanin ve Cudi'ye gitmesi gerekenler de Gabar komuta gücüyle beraber Gabar yoluna düştüler. Gündüz vakti herkes çıktıktan sonra, konferans yerini son bir kez kontrol etmeye gittim. Oradaki bölük komutanına, *"Bütün mangaları, konferans yerini kendin bizzat katılarak temizleyip düzenleyeceksin, konferansla ilgili tek bir bulgu kalmayacak"* dedim. Belli bir süreden sonra gelip, her şey tamam dedi. Bir kez daha kontrol etmesi talimatını verdim. O bir kez daha kontrol ettikten sonra ben de konferans yerini bizzat kontrole gittim. Konferans salonunda herhangi bir emare yoktu, dışarı çıktım, kül vardı, içinde de küçük bir kağıt parçasının ucu gözüküyordu. Kağıdı külden çıkarınca bunun büyük bir sayfa olduğunu, düzgün katlanarak külün içine saklanmış olduğunu anladım. Bu kağıda konferansın bütün kararları, düzen-

lemeleri, taktiği, planlaması en ince ayrıntısına kadar küçük bir yazıyla yazılmış ve ucu dışarıda kalacak şekilde kül içine kamufle edilmişti. Bu yazıyı araştırmak üzere Adil arkadaşa verdim, *"Sen bu yazıyı yanına al. Konferansa katılan komuta kademesinin defterlerini kontrol et, bu yazıyla karşılaştır. Yazının kime ait olduğu tespit edilmeli, çünkü yazıyı yazan kimse, kesin ajandır"* dedim. Başka kimseye bu yazıdan bahsetmedim. Yazının içindeki bilgiler konferanstan sonra yapılan yönetim toplantısının bilgilerini de içeriyordu. Bu durum ajanın yönetimden biri olduğunu gösteriyordu. Bu nedenle çok gizli tutmak zorundaydık. Tüm işler, kontroller yapıldıktan sonra artık gece yaklaşmıştı. Ben de hareket edeceğim birlikle beraber konferans alanını terk ettim. Her şeyi kesin bir operasyonun olacağı şeklinde hazırlayıp düzenledik. Meğer yazı Şırnaklı Şoreş denilen kişiye aitmiş. Ona görev verildikten sonra her şeyi kontrol ediyor. Yazıyı da önceden hazırlamış. Kendisi en son kontrol eden kişi olduğuna inandığı için ve benim sürpriz bir şekilde oraya gidip kontrol edeceğimi tahmin etmemiş olacak ki hazırladığı bilgi raporunu gidip usta bir biçimde külün içinde saklamış. Tekrar dönüp bakmasaydım, düşman konferansın bütün ayrıntılarına hakim olacaktı ve böylece yapılan tüm hazırlıkları öğrenerek avantaj elde edecekti.

Biz hareket halindeyken akşam saat 12'den itibaren Türk ordusunun savaş uçakları Bestler'deki tüm hakim zirveleri vurmaya başladı. Onlar sağlı sollu hakim tepeleri vururken, biz de 100'e yakın bir güçle vadi vadi ilerlemeye devam ettik. Tahminde yanılmadığımı anladım. Tedbir almıştık, fakat ilerleyip sabah olmadan Kato'ya Jirki'deki Deryê Qaçê'ye ulaşmamız gerekiyordu. Onlar yüksek zirveleri bombalarken, tüm güçlerimiz planladığımız yerlere ulaşmaya ve mevzilenmeye çalışıyorlardı.

Bombardıman ardından uçar birliklerle yüksek yerlere asker indirmeye başlandı. Nihayetinde sabah bazı yerlerde temaslar başladı fakat güçlerimiz hazırlıklıydı. Alınan tedbirler sayesinde operasyon boşa çıkarıldı. Operasyon beş gün sürdü, bazı yerlerde çatışmalar gelişti. Kobra atışları ve bir-iki yerde pusuya düşmekten kaynaklı 7 şehit verildi. Düşman da bazı kayıplar verdi ve iki korucu ile bir asker güçlerimiz tarafından esir alındı. Operasyonu boşa çıkarmak ve gereken cevabı vermek için güçlerimiz araziye yayıldı ve daha çok Kato'ya dayanmayı esas aldık. Düşman da Kato'ya indirme yapmaya kalkıştı. İlk indirilen iki helikopterlik güç, güçlerimiz tarafından kuşatmaya alındı. Kuşatmadaki güçleri kurtarmak amaçlı etrafa indirmeler yapıldı. Fakat yapılan indirmeler ya püskürtüldü ya da indirilmeleri engellendi. Güçlerimizin kuşatmasında bulunan bir grup asker ve korucu, yapılan bir yanlışlık sonucu kuşatmadan çıktılar ama ters tarafa gittikleri için donmaktan son anda kurtuldular. Türk ordusu bu operasyonda ciddi bir sonuç almadığı gibi kayıplar da verdi. Biz Kato hattını tuttuk, Türk ordusu bütün ısrarlarına rağmen Kato'ya giremedi. Sonra baktık inada binmişler, onurlarına dokunmuş, hiç bırakmasak ısrar edecekler, uzayacak, bu nedenle onları yanıltmak ve razı etmek için bir taktik

yaptık: Kato'nun küçük bir bölümü olan Deriyê Qaç'tan Deriyê Beq'e kadar olan tarafı akşam boşaltıp onlara bıraktık. Onlar sabahleyin boş olduğunu anlayınca oraya girdiler. Ama yine de tuzaklardan korktukları için girişleri yarım gün sürdü. Girince çok sevindiler, bir gün boyunca 200 metre mesafe ile karşı karşıya mevzilendik. Onlar sürekli hava saldırılarını koordine ettiler. Karadan zaten ilerleyemezlerdi. Zaten verdiğimiz yedi kayıptan dördü hava saldırısı sonucu yaşanan kayıplardı. Sonra akşam Türk ordusu tümüyle geri çekildi.

Türk devletinin yeni konseptinde ihanetin rolü

1998 yılında Türk devletinin önemli oranda Zeki unsurunun görüşü temelinde yeni bir konsept oluşturduğunu söylemek mümkündür. Parti bu kişinin suç durumlarını netleştirmek için soruşturmaya almıştı. Soruşturmadan sonra şans verilerek serbest bırakıldı. Fakat kendisi verilen şansı doğru değerlendirmemiş, Güney'de kaçarak KDP'ye sığınmıştı. Oradan da teslim mi oldu, teslim mi alındı, her nasılsa Türk güvenlik kuvvetlerinin eline geçti. Bahar aylarında gerçekleşen bu teslimiyetten Türk devleti oldukça yararlanmak istedi. Bir 'samimi' itirafçı olarak Zeki unsurunun Türk devletine detaylı ve önemli bilgiler verdiği bilinmektedir. Hareketin yok edilmesi planlamasına ilişkin verdiği bilgiler ise şöyledir: *"Eğer PKK'yi siyasi olarak bitirmek istiyorsanız Amed eyaletini tasfiye etmelisiniz. Böylece PKK siyasi olarak büyük darbe yemiş olacaktır. PKK'yi askeri olarak çökertmek istiyorsanız, Botan eyaletini tasfiye etmelisiniz. Botan düşerse Kuzey ile Güney'in ilişkisi kesilir, böylece Kuzey'deki eyaletlere Güney'den takviyeler yapılamayacaktır. Bu durumda Kuzey eyaletleri giderek büzülecek ve sonuçta çökecektir. Ama eğer PKK'yi tümden bitirmek istiyorsanız, Şam'a yönelmelisiniz"* diye Türk devletine öneri yapmıştı. *"Çünkü Öcalan olduğu müddetçe PKK'yi bitiremezsiniz"* demişti.

Zeki'nin Türk devletine verdiği can alıcı bilgiler bunlardır. Türk devleti 1998'de Zeki'nin bu görüşlerini oldukça ciddiye almış ve bir konsepti haline getirmiştir. Türk devleti Zeki'den aldığı görüşlerle 1998 yılında, merkezi düzeyde sadece iki eyalete yönelmiştir. Merkezi düzeyde Botan ve Amed eyaletlerine yönelik kapsamlı operasyonlar gerçekleştirmiştir. Diğer eyaletlere yapılan operasyonlar taktik amaçlıdır. Belirtilen iki eyalet dışında, diğer yerlere yapılan daha çok bölgesel güçlerin yaptığı ciddi olmayan operasyonlardır. Bazı eyaletlere yönelim olmuşsa da taktikidir.

Amed eyaletinde Murat operasyonu adıyla çok kapsamlı ve uzun süreli bir harekat yapıldı. Botan'da ise düzenli olarak her ay kapsamlı bir operasyon gerçekleştirildi. Ay ışığından yararlanmak için her ayın on birinde düzenli olarak yönelim gerçekleştirildi. Bazıları Botan'a yönelik sadece iki kapsamlı operasyon yapıldığını sanıyor. Hayır, bu yanlış bir bilgidir. Sözü edilen iki

operasyon Botan karargahının bizzat çatışmaya girmek zorunda kaldığı operasyonlardır. Her ay bir tane kapsamlı operasyon geliştirildi ama karargah hepsinde çatışmaya girmemişti. Yapılan operasyonların birkaçında direkt karargah hedeflenmek istendi ama mümkün mertebe karargah çatışmaya girmiyordu. Nisan operasyonuna elli binin üzerinde komando ve özel tim katılmıştı. Bu güçlerin en az yarısı karadan, yarısı uçar birliklerle operasyon bölgesine havadan aktarılmıştı.

1998'de Türk ordusunun uyguladığı taktik, gerillanın araziye dayalı taktiğini boşa çıkarmaya dönük bir girişimdir. Gerilla araziye dayalı taktikle Türk ordusunu epey sıkıştırmıştı. Böylece hem araziye dayalı taktiği boşa çıkaracak, hem de darbe vuracak başka bir taktik geliştirmenin arayışı olarak uçar birlikleri oluşturmuştu. Mesela gerilla yürüttüğü taktikle alanı tutmaya başlayınca, Türk ordusu havadan uçar birliklerle gelip gerillanın arkasına indirme yapıyordu. Gerillanın arkasına indirme yapınca gerillanın oluşturduğu tuzak boşa çıkıyordu. Çünkü hem önden hem arkadan araziye girmeye başlayınca tuzak düşmanın iki kolu arasında sıkışmaya başlıyordu. 1998 Temmuz ayında Hakkari'de bu taktikle düşman araziye çekilmeye çalışılırken, gerilla tuzağı farklı yerlerden gelen kollar arasında kaldı ve on iki şehit verildi. Burada başarılı olabilen 1997 eylemleri gibi düşmanı araziye çekmek amacıyla eylem yapılmış, tuzak hazırlanmış ve düşmanın tuzağa girmesi beklenmişti. Ama düşman havadan indirme yapınca tuzak gücünün denetim altına girmesine neden olmuştu. Böylece gerillanın araziye dayalı taktiği etkisiz kılınmış oluyordu.

Uçar birlik taktiğine karşı, gerillanın daha zengin ve yaratıcı taktiklerle anında farklı bir taktiğe geçme esnekliği geliştirilmiş olsaydı gerilla daralmayacağı gibi karşısındaki gücü daraltma pozisyonuna geçebilirdi.

Bununla birlikte Botan'da gerilla taktiği genelde araziye dayalı savaş taktiği ve alan düşürme olduğu için giderek güç sayısını artırma esas alınmıştı. Operasyonların yoğunluğuna rağmen sürekli ana karargahtan güç alınıyordu. Çünkü arazinin en önemli noktalarını düşürme ve tutma hedeflenmişti, amaç buydu ve bu amaçtan vazgeçilmiyordu.

Türk ordusu özellikle 1998'den itibaren her türlü yöntemi kullanmıştır. Hile, aldatma, yanlış istihbarat, sızdırma ve manevra gibi savaşta olması gereken bütün yöntemler bir bir uygulanmıştır. Mesela bir gece yarısı Gabar aniden bombalanmıştı. Gabar gücü alarma geçmiş, diğer bölgelerin hepsi cihazlarla düşmanın gece yaptığı bombardımanı birbirine haber vererek operasyonun Gabar'a olabileceğini düşünüyordu. Ama aynı gece bu şaşırtma ardından kapsamlı operasyon Cudi'ye yönelebiliyordu. Bunun gibi yanıltmalar yoğunca savaşta kullanılıyordu. Zaten yanıltma taktiği savaş sanatının en önemli taktiklerinden biridir. Bunu biz çok kullanıyorduk, fakat Türk ordusu da zaman zaman kullanıyordu. Ama işleyişlerindeki mekanik sistemden dolayı çoğunlukla yapmak istedikleri yanıltma bariz bir şekilde sırıtıyordu. Aynı şekilde karşı tarafa yanıltıcı istihbarat bilgilerini sızdırmak da yaygın

olarak kullanılıyordu. Aslında bu tür hususlar savaş sanatının önemli özgünlükleridir. Fakat Türk ordusu bu tür taktikleri daha çok 1998'de kullandı.

Botan'da gerilla istihbaratı güçlüydü. İstihbarat ağı güçlü olduğu için, gerilla ani hiçbir operasyona maruz kalmıyordu. Her operasyondan önce mutlaka önceden bilgi alınıyordu. Düşman bunu fark ettikten sonra yanlış bilgi sızdırmaya başladı. Hem de bunu çok zekice yaptı. Sızdırdığı bilgilerin yarısı doğru, yarısı yanlıştı. En tehlikeli bilgi de budur. En tehlikeli bilgi; yarı doğru, yarı yanlış olan bilgidir. Çünkü eğer bilgi tümden yanlış olursa erken anlaşılır, ona göre tedbir alınır veya başından anlaşılır. Ama yarısı doğru yarısı yanlış olursa, o zaman o bilgi çok tehlikeli bir rol oynayabilir.

Nisan ayında yarı doğru, yarı yanlış olan bir bilgi Şırnak Tümen Komutanı tarafından çete reisleri aracılığıyla tarafımıza sızdırıldı. Biz tümden inanmadık, değerlendirdik fakat sonuçta gelen bilgiyi esas aldık. Belki bazı tedbirler almıştık. Ama önemli oranda gelen bilgiye göre hareket ettiğimiz için bu durum güçlerimizin sıkışma yaşamasına, çatışmada kuşatmalarla karşı karşıya gelmesine yol açtı. Bu operasyon on beş gün sürdü. Operasyon boyunca yaşanan tüm çatışmalarda 29 arkadaş şehit düştü. Kendim de dahil ona yakın yaralımız vardı. Şehit düşen arkadaşlar içerisinde kadın gücü sorumlusu Zelal arkadaş, Agiri, Cihan ve Delal gibi arkadaşlar da bulunuyordu.

Bestler'de bulunan güçlerimize ek olarak Kato'ya Jirki'de bulunan dört bölüklük gücümüz de Bestler'e kaymış ve böylece beş yüze yakın gerilla gücü Bestler'e yani operasyon sahasına kaymış oluyordu. Bu da birçok noktada aynı anda çatışmaların başlamasına ve bazı güçlerimizin sıkışmasına neden oldu. Bestler'e kayan güçlerimiz hareket halindeyken çatışmak zorunda kaldığı gibi boş bırakılan Kato'ya da Türk ordusu bir tugaylık güçle girdi ve sezon sonuna kadar da hiç çıkmadı. Aslında Kato bırakılmayacaktı, ama yeterince hazırlık yoktu. Bir haftalık erzak ve cephane vardı. Kato bırakılmadan savunulması durumunda oradaki çatışma daha uzun bir zamanı alabilirdi. Bu düşünülerek bırakılma kararı alınmıştı. 11 Nisan'dı, bazı yerler de karlıydı. Havanın soğuk olmasının da bu kararımızda etkisi vardı. Kato balıksırtı gibi muazzam bir coğrafyaya sahiptir. Beş kapısı dışında karşıdan girişi olmayan bir yerdir. Bunun için Beytüşşebap zozanları ve Bestler alanı açısından stratejik bir zirvedir.

Bu stratejik öneminden ötürü Kato'yu Türk ordusuna temelli bırakma gibi bir durum söz konusu olamazdı. Yıl ortalarına doğru Türk ordusundan geri alma planlaması yapıldı. Bunun için güç yoğunlaştırıldı. İlk başta geri alınabileceğine dair bir şüphe olduğu için, bir deneme saldırısının yapılması daha uygun olabilirdi. Çünkü bir tugaylık güç oraya yerleştirilmişti. Gerilla gücünün bir kısmı yenilenmişti. Sınamak için bir deneme saldırısı daha uygun düşüyordu. Eğer sonuç alınabilirse tüm tugayı Kato'dan çıkarma planlaması yapılabilirdi ve bunun için gerilla kapsamlı bir operasyon gerçekleştirebilirdi.

4 Ağustos 1998'de Kato'da Deriyê Qaç bölümünde üslenen bir taburluk güce bir deneme saldırısı yapıldı. Deriyê Qaç alanını tutan taburun büyük bölümü imha edildi. Kalan az sayıdaki asker kaçarak kurtulmayı başarmıştı. Tabur üç bölükten oluşmaktaydı, her üç bölüğe de aynı anda saldırı yapıldı. Dört tane büyük doçkayla beraber 25 silah ele geçirildi. Bulunan silahların sayısı 25'ti, kayıpları ise çok daha fazlaydı. Çünkü o sarp kayalıkların içinde değil silah, adam bulmak bile çok güçtü. Gece karanlığı da göz önünde bulundurulunca öldürülen bütün askerlerin silahlarını bulmak mümkün olmuyordu. Oldukça keskin bir vuruştu. Bu eylemde dört şehit verildi. Eylem oldukça başarılıydı. Bunun üzerine gerillanın komando tugayını Kato'dan sökebileceğine dair büyük inanç gelişti. Düşmanı yok etmek için akıllıca bir plan yapmak ve güçleri buna hazırlamak temelinde düşmanın konumlandığı yerin arkasına çekilme yaşandı.

Kato'daki tugaya çok kapsamlı bir yönelim gerçekleştirilecekti, bu nedenle riski yüksekti. Yönelim sabaha karşı yapılacaktı. Eğer gerilla, tugayı yok edemezse komando tugayı gerilla güçlerini imha edebilirdi. Çok keskin bir planlama ve vuruş tarzı esas alındı. Ancak o tarzla tugay imha edilebilirdi. Aksi halde tugayı imha etmek mümkün görünmüyordu. Sabaha karşı gafleti fırsat bilinip, düşman zirveden vurulacaktı. Biraz İskender'in vuruş tarzıyla harekat gerçekleştirilecekti. Bilindiği üzere İskender sürekli zirveden vurarak sonuç almayı esas alıyordu.

Deriyê Zerbil, Kato'nun tam orta yerinde bulunuyordu. Tugay karargahı oraya yerleştirilmişti. Bir tarafında Deriyê Berana ve Deriyê Qaç vardı, diğer tarafta da Deriye Şukala vardı. Deriye Zerbil Kato'nun tam ortasıdır. Düşman buradan vurulacaktı. Burası alınmış olsaydı düşman tümden imha olurdu. Riskliydi ve Kato'yu geri almanın tek yolu buydu. Planlama böyle oluşturuldu. Önderlik, *"Benden habersiz kapsamlı eylem yapmayın, çünkü bir ateşkes ilan edebiliriz"* demişti. Bunun için biraz beklenildi. Ordu güçleri binlerce güçle araziyi tutup operasyonları çeşitli alanlarda geliştirince Önderlik belirttiklerini geri çekmişti. Bu süreçte son keşifleri yapmak amacıyla saldırı kollarını yönetecek komuta kademesinden iki ayrı grup, hedeflerini en yakından izlemek üzere keşife gittiler. Çünkü ilk olarak düşman karargahına nereden, nasıl gidileceği netleştirilecekti. Düşman mevzilerinin karargahına 200 metre yakınlıkta izleme yapılacaktı. Bir grubun başında Adil arkadaş vardı. O, tugay karargahının bulunduğu Deriyê Zerbil'e gitmişti. Bir grubun başında da Rênas (Batı Kürdistanlı) arkadaş vardı. Onlar da 7 kişilik grup olarak Deriyê Berana ile Deriyê Qaç arasına gitmişlerdi. Sonra gündüz öğle saatlerinde aniden düşman telsizlerinde bir hareketlenme yaşanmaya başlandı. Bir grubun görüldüğü, kuşatılmaya çalışıldığı telsiz muhaberelerinden anlaşılıyordu. Ama başlangıçta Herekol veya Garısa'da olabileceği düşünüldü. Düşman muhaberesinden anlaşılıyordu ki grup çok sıkışmış ve teslim olmak üzereydi. Bir senaryo olabileceği düşünüldü. Ama biraz zaman

geçtikten sonra yakından kuşatılanın Rênas gilin grubu olduğu anlaşıldı. Telsizle bağlantı kurulmaya çalışıldı ama cevap yoktu. Adil arkadaş hemen devreye girdi. Kuşatılmakta olan grubun, yakında olan Rênas gilin gurubu olduğu, saatlerdir telsizle aradığını, fakat cevap vermediklerini belirtti. Artık grup düşmana esir düşmüştü. Önceden böyle bir durumun olduğu bilinseydi bir şekilde müdahale edilebilinirdi. Çünkü güçlerimiz hemen karşıdaydı, bir şeyler düşünülebilinir, müdahale edilerek grubun kurtarılması için bazı girişimler yapılabilinirdi. Fark edildiği vakit hemen hemen iş işten geçmişti. Bir de halen anlaşılmayan bir husus var ki, bu arkadaşlar neden aramadılar, neden ilişki kurmadılar, her yedisi de savaş yeteneğine sahip olmasına rağmen nasıl çatışmayıp da teslim oldular? Bu konu hala anlaşılmış değildir. Derin bir çukurun içinde kıstırıldıkları, kendileri çatışmayı değil de gizlenmeyi esas aldıkları için, son dakikaya kadar ses çıkarmadıkları anlaşılıyordu ama gerisi bilinmiyor. Teslim olacak insanlar değildiler. Fakat bu biçimde ele geçmiş olmaları bizim için anlaşılmaz bir durumdur. Halen de bu konu netleşmiş değildir. Çünkü ele geçirilen bu 7 ARGK komuta yapısı Beytüşşebap'a götürülüyor. Belki başka bir yere de götürülmüşlerdir. Ama kesin bildiğimiz, bir gün sonra aynı yere getirilerek kurşuna dizildikleridir.

Grup ele geçtikten bir saat sonra kobralar alçaktan derenin içinden uçarak, Sixurpaşa'da üstlenmiş olan bir bölüğümüzü bombalamaya başladılar. Dere içinden çıkmamak üzere sağı solu vurmaya başladılar. Buradan anladık ki yakalananlar bazı bilgiler vermiş. Ama bilgiler tam değildi, çünkü sadece bir bölüğün yerini vurdular. Yanımızda güdümlü füze vardı. Bunu bildikleri için dere içinde alçaktan uçuyorlardı. Çünkü füzeler ancak 15 derece havaya kaldırılma suretiyle hedefe gidebilirlerdi. Düz ya da aşağıya doğru hedefe gitmezdi. Bunu bildikleri için dere içinde alçaktan geliyorlardı. Güçlerimiz ise yüksek yerlerdeydiler. Bu nedenle sadece vadileri vurdular. Vadide ise kimse yoktu. Sixurpaşa'yı da kısmen vurdular ama kayalık bir yer olduğu için herhangi bir kayıp verilmedi. Nihayetinde esir düşme olayıyla kapsamlı planlanan eylem bu biçimde deşifre oldu ve o alan terk edilerek güçler Faraşin'e doğru harekete geçtiler. Türk ordusunun, grubu bir gün sonra getirip aynı yerde kurşuna dizmesinin nedeni intikamcılığıdır. Bununla Deriye Qaç eyleminin intikamını almış oluyorlardı. Ama eğer çözülmüş olsalardı bunu yapmayıp değişik biçimlerde kullanabilirlerdi. Fakat büyük ihtimalle direnip, ruhlarını teslim etmedikleri için intikam amacıyla bu infaz yöntemine başvurmuşlardır.

Faraşin'e varıldığında Önderlik telefonla, *"televizyon izleyebiliyor musunuz, konuşmamı izlerseniz iyi olur, çünkü yapacağım konuşmada ateşkes ilan edeceğim"* demişti. Bizim yanımızda televizyon yoktu. Cephe faaliyetlerinden sorumlu arkadaşı televizyon izlemek ve Önderliğin konuşmasını kasete kaydetmek için köye gönderdik. Önderlik 1998 1 Eylül Dünya Barış Günü vesilesiyle TV üzerinden yaptığı telekonferansta ateşkes ilan etmişti. Kasete kaydetmeye giden arkadaş, 2 Eylül sabahı kasetleri getirdi.

Ateşkes ilanından sonra artık eylemsel plandan vazgeçtik ve karargah güçlerini ikiye böldük. Adil arkadaş belli bir güçle Çatak'a doğru açıldılar, biz de bir taburla beraber Kato'ya Marinos'a gittik. Güçler Marinos'ta on gün askeri ve ideolojik eğitimden geçirildi. Anakarargah ve diğer güçlerle telsiz üzerinden bir tartışma yürütüldü; eğer Türk ordusu stratejik alanlara girerse direniş göstermeli ve cevap verilmelidir, biçiminde bir sonuca ulaşıldı. Herkes bu yaklaşımı uygun gördü.

Türk ordusu kısa bir süre sonra Faraşin, Kela Cengê, Çiyareşk gibi tüm yaylaları kapsayan büyük bir operasyon geliştirdi. Bu operasyondan önceden bilgimiz vardı. İlk gün operasyon kapsamı Katoya Marinos'un yakınına kadar yayılmıştı. Biz burada bulunuyorduk. Asker yakına kadar geldi fakat Kato'ya yaklaşmadı. İkinci gün çekilebilirdik, fakat tartışıldı, çekilme değil mevzilenme kararı daha uygun görüldü. Yani biz kendi yerimizde mevzileneceğiz, eğer üzerimize gelirlerse etkili savunmayı esas alacağız. Bir kısım ağır güç vardı, onlar Kaşura tarafına aktarıldı. Esas vurucu güç olan hareketli taburla birlikte eyalet karargahı Katoya Marinos'ta kaldı. Operasyonun Kato'yu içine alıp almayacağı belli değildi. Fakat muhtemelen düşman fark etmiş olmalı ki ikinci gün tüm gücüyle Katoya Marinos'a yüklendi, uçak ve kobraların hava saldırıları eşliğinde çok şiddetli çatışmalar yaşanmaya başlandı. Kato eyleminde düşman üzerinde ele geçirilen kilitli (şifreli) bir telsiz vardı, o telsizle düşmanın bütün gizli konuşmaları dinlenebiliyordu. Normalde bu telsiz kimin elinde kaybedilir veya kaptırılırsa hemen merkeze bildirilip tüm telsizleri toplayarak yeniden şifrelendirmeleri gerekiyordu. Ama Türk ordusunda her şey kuralına göre gitmiyordu. Her nedense bu telsiz elimize geçmiş olmasına rağmen şifreleri değiştirilmemişti. Bunun için biz yaptıkları tüm gizli konuşmaları dinleyebiliyorduk. Sanırım bu operasyonu yöneten kişi Aytaç Yalman'dı. Aytaç Yalman birkaç kere komutanlarıyla yaptığı telsiz konuşmasında, *"Bu çatışmanın sonucu bu işin kaderini belirleyecektir"* biçiminde tekrarlıyordu. Katoya Marinos tümden kuşatıldı. *"Tek bir fert kurtulmamalı, bu gücün hepsini imha etmeliyiz, eğer imha edersek bu sorun köklü halledilecektir"* biçiminde telsizde güçlerine dönük ajitatif konuşmalar yapıyordu.

Muhtemelen ilk başta Botan eyalet karargahının çatışma bölgesinde olduğu bilinmiyordu. Helikopterler saldırınca, kendimizle dolaştırdığımız güdümlü füze atıldı. Fakat isabet almadı. Ama bundan hareketle karargahın burada olabileceği görüşü operasyon koordinesi açısından kesinleşmiş olmalı. Çünkü onlar sadece bizimle birlikte füzenin dolaştırıldığını biliyorlardı. Sonradan konuşmalardan anladık ki, karargahın orada olduğunu kesin biliyorlardı. Zaten muhaberelerimizden de bunu anlamaları mümkündü.

Önderlik Moskova'da iken operasyonu yöneten generalin cihazda yaptığı konuşmayı aktardığımda, *"demek ki o, komployu biliyormuş"* demişti. Çünkü

bizim imha olmamızla bu iş bitmezdi. Biz sadece bir eyalet karargahıydık. Fakat o anda orada bulunan 150 kişilik gücümüz Botan eyalet karargahı yönetimiyle birlikte imha edilse Önderliğe dönük komplo zeminini oluşturmayı tamamlamış olacaklardı. Bu nedenle bu çatışmaya böyle bir rol biçmiş ve önem vermişlerdi. Nihayetinde çatışma kesintisiz bir biçimde 3 gün sürdü ve biz çemberi yarmayı başardık. Ama ağır kayıplarımız oldu. Toplam 26 şehit verdik. Burada da kendim ve tabur komutanı Eşref (Başkale) arkadaş dahil on dört kişi yaralandık. Gücümüz en nitelikli olan hareketli tabur gücüydü. Bu taburun yüksek savaş kabiliyeti vardı. Özellikle çatışmanın ikinci gününde hava desteğinde 15 koldan saldıran düşman gücüne karşı göğüs göğüse gelişen yakın dövüşte gücümüzün gösterdiği performans çok yüksek bir savaş yeteneğiydi. Burada Nujin (Xirbikê Bestêli), Hebun (Urfalı), Kandil (Aqrê) yine Dijwar, Silvan ve Zinar gibi çok değerli arkadaşlar şehit düştü. Eğer bu gücümüzün bu denli gelişkin bir düzeyi olmasaydı, muhtemelen taburun tümü ya imha olurdu, ya da daha büyük kayıplar verebilirdi. Bu çatışmanın tarihi 12 Eylül'dür. Oysa Önderlik 1 Eylül'de ateşkes ilan etmişti. Ama buna rağmen bu denli bir imha operasyonunun geliştirilmesi ve ardından 9 Ekim komplo sürecinin başlatılması Kürt özgürlük hareketi için ne denli zalimce bir planın peşinde olduklarını ortaya koymaktadır.

1998 yılı boyunca bütün bu süreçlerin geliştirilmesinde Şemdin Sakık unsurunun rolü fazladır. Hatta bu operasyonların bazılarına bizzat katıldığı yönünde bilgiler de vardır. Özellikle 11 Nisan operasyonunu koordine eden ikinci ordu komutanının yanında bulunarak operasyonun sonuç alıcı olması için bizler hakkında her türlü bilgiyi sunduğu yönünde somut bilgiler vardır.

Türk devleti 1998 yılında Botan ve Amed eyaletleri üzerine yoğunlaşmıştı. Tüm gücünü bu iki eyaleti tasfiye etmek üzere seferber etmişti. Daha sonra da Önderliğe yönelmişti. Siyasi ve askeri olarak gerillayı ezdikten sonra, Önderliğe yönelmeyi planlamışlardı. Fakat ne Amed ne de Botan eyaletini tasfiye etme amacına ulaşamamışlardır.

1998 yılında Botan'da verilen kayıp sayısı iki yüz civarındadır. Zaten hemen her yıl ortalama bu sayıya yakın bir kayıp veriliyordu. Elbette ki bu sene daha fazla oldu. Fakat Botan'daki güçlerimizin sayısı iki bin civarındaydı. Bu nedenle Botan'ı ezme ya da tasfiye etme gibi bir durum gelişmemiştir. Operasyondan sonra belki moral düzeyinde belli bir üstünlük kazanmışlardı ama sonuç almamışlardır. Bu plan tamamlandıktan sonra ordunun önemli bir gücünü Suriye sınırına yığmaya başladılar. Böylece 9 Ekim süreci başlatılmış oldu.

Bu yıl içerisinde yaşanan bazı kayıplar Kürt halkı açısından çok talihsiz kayıplardı. Özellikle bulunduğum Botan eyaleti açısından çok önemli ve bir o kadar stratejik kayıplardı. Şehit düşenler adeta birer gerilla simgesiydi. 1997 sonlarında Şerif Sperti arkadaş tesadüfen bir top atışı sonucunda şarapnel parçasının isabet etmesiyle şehit düşmüştü. Şerif arka-

daş 1997 döneminde hareketli taburun komutanıydı. Botan eyaletinde oldukça önemli rol sahibi olan bir arkadaştı.

11 Nisan 1998 operasyonunda şehit düşen arkadaşlardan biri de Selçuk arkadaştı. Selçuk arkadaş yıllarca Serxwebun gazetesinde emek harcayan, basın kadrosu olan değerli bir arkadaştı. 11 Nisan günü Serikê Mehmedê Usê'de 4 arkadaşla birlikte çatışma içinde uçak saldırısında şehit düştüler. Aynı gün Dilbirin arkadaş da hareketli taburda şehit düşmüştü. Üç gün sonraki çatışmalarda ise 23 arkadaş şehit düştü.

Bu çatışmada üç kişilik Botan eyalet komutanlığının üyesi olan Zelal (Nesibe Ağırman) arkadaş da şehit düştü. Kendisi Botan eyaletinin kadın sorumlusuydu. Köylü kökenli, askeri ve siyasi yönü gelişkin bir arkadaştı. Kadın yapısının savaş sahasında gelişme kaydetmesine ve önemli rol oynamasına vesile olmuştu. Kendisi bizzat savaşı yöneterek bu açılıma ön ayak olmuştu. Bir kadının savaşı yönetebileceğini pratiğiyle herkese gösteren cesur, kararlı bir Kürt kızıydı. Kadın özünü ve çizgisini pratikte çok çarpıcı bir düzeyde uygulamış, herkese de kabul ettirmişti. Şehit düşen Agiri (Gülcan Dündar) arkadaş da aynı özelliklere sahip bir arkadaştı. Daha 1993 yılında saldırılarda önde yer alan, hedeflerin düşürülmesine bizzat katılan bir arkadaştı. Kadının öz güvenini sağlamasında önemli bir rol sahibi olmuştu. Yine Delal arkadaş, Hayri Durmuş arkadaşın akraba çevresindendi. Dürüstlüğü, sadeliği, fedakarlığı ve yiğitliğiyle çok değerli bir arkadaştı. Cihan arkadaş ise bölük komutanıydı ve savaşta pişmiş bir arkadaştı. 1997 Kato savunmasında önemli yararlılıklar göstermiş, özellikle güçlerimizin sıkışık olduğu bir durumda kobralara karşı öne atılarak bizzat roket atar silahını kullanma yöntemiyle püskürtmeyi başarmıştı. Tüm arkadaşlar arasında bu hep konuşulurdu. Yiğit, yetkin bir komutandı. Bir de güvenlik biriminde telsizi kaldıran Serhıldan arkadaş vardı. Bu arkadaş, Amed eyalet komutanıyken şehit düşen Cemal arkadaşın yeğeniydi. Bir yıl öncesinde ablası olan Newroz arkadaş, Amed eyaletine giderken Harun arkadaşla birlikte şehit düşmüştü. Aynı aileden çok sayıda arkadaş şehit düşünce o aile için zorlayıcı olabilmektedir. Aslında hem aile hem de bizler için zorlanma yaşanıyor. Vicdani bir sorundur. Bu tür durumlara çok dikkat ediyorduk. Bu nedenle Serhıldan arkadaşı daha güvenlikli olması için yanımızdaki güvenlik birimine almıştık. O da Cihan arkadaşla birlikte yan tarafımızdaki yeri savunurken şehit düştü. Gelişmeye açık, cesaretli genç bir arkadaştı. Burada şehit düşen diğer bir arkadaş ise Avni arkadaştı. Bu arkadaşı çok eskiden beri tanıyordum. Halep'te ayakkabı fabrikası vardı. Fabrikasını kilitleyip gerillaya katılan bir arkadaştı. Yurtseverlikte ve değerlere bağlılıkta her zaman örnek olarak gösterilecek bir arkadaştı. Fabrikasını kapatıp Halep'ten Kürdistan dağlarına gelerek, savaşan örnek bir yurtsever kişiliği temsil etmektedir. Bu tepede göğüs göğüse gerçekleşen çatışmada şehit düşen her altı arkadaş da çok değerliydi. Her birinin ayrı özellikleri ve özgünlükleri vardı. Bu durumlarından dolayı güya en gü-

venlikli olur diye bizimle hareket etmek üzere düzenlenmişlerdi. Yine bu çatışmalarda bölük komutanı olan Cudi (Goyi) arkadaş kahramanca çarpışarak şehit düşmüştür. Botan'da zor koşullar altında yaşam ve pratikleriyle olduğu kadar şehadete ulaşmalarıyla simgeleşen, direniş sembolü olan çok sayıda kahraman arkadaş ortaya çıkmıştır. Botan köylülük yapısından gelen, hemen her şeyi partiye katıldıktan sonra öğrenen, adeta partiyle gözlerini dünyaya açan ve mücadele pratiği içerisinde zor koşullardan geçerek çelikleşen, yetkin militanlık ve komutanlık özelliklerini edinenlerin başında bayan arkadaşlar içinde Zelal, erkek arkadaşlar içerisinde ise Rojhat Bıluzeri gelir. Botan pratiğinde kalan her gerillanın yakından tanıdığı, diğer yerlerde kalan gerillaların da isimlerini duyduğu arkadaşlardır.

Özellikle Rojhat arkadaş, köylü kökenli, okuma yazması olmayan ama aydını, köylüyü, yaşlıyı, kadını, erkeği kısacası herkesi büyük ikna gücüyle yönetebilen, herkesin gıpta ettiği, memnun kaldığı, komutasını seve seve kabul ettiği özelliklere sahip bir arkadaştı. Gerçekten çarpıcı bir örnekti, Hakkari bölge komutanıydı. Hakkari'de sürekli iki-üç tabur bulunuyordu. Denetiminde sürekli iki yüz-üç yüz arkadaş vardı. Zor koşulların devrimcisiydi, büyük bir fedakarlık örneğiydi. Rojhat arkadaş bölge komutanı olmasına rağmen yapılacak tüm işlerde sürekli en önde yer alan bir komutandı. Komutan olduğu kadar, aynı zamanda birliğin keşifçisi, öncüsü, kervancısı ve lojistikçiydi de. Rojhat arkadaş, Temmuz'un sonunda Tahta Reş'te gerçekleştirdiğimiz eyalet yönetim toplantısına gelirken, hiç kimsenin beklemediği büyük bir talihsizlikle Masiro suyunda boğularak şehadete ulaştı. Şehadeti bizleri ve tüm Botan gücünü çok zorladı.

Yine Cudi bölge komutanı Hamza Amerin (Mardinli) arkadaşın şehadeti büyük bir talihsizlikti. Mayıs ayında şehit düştü. Hamza arkadaş da, Rojhat arkadaşa yakın özelliklere sahipti. Savaşçılıkta denenmiş, sınanmış, gücünü korumak için hiçbir şeyden gözünü kırpmayan bir pratiğe sahipti. Ayrıca 1998 yılı içerisinde Uludere bölge komutanı olan çok değerli Rojhat (Şiwedî) arkadaş Uludere'de Yasin Benek isimli korucunun hain komplosu sonucu şehit düşmüştü. Bu dönemde bölge komutanları ve eyalette simgeleşmiş arkadaşların şehadeti hareket açısından büyük bir kayıptı.

Türk ordusunun esas hedefi Botan karargahını imha etmekti. Uyguladığı tüm yöntem ve saldırılara karşın karargahı imha etmeyi başaramamış, ama sürdürülen bu direniş mücadelesinde hareketin birçok önder kadrosu şehadete ulaşmıştır.

Yedinci Bölüm

Uluslararası komplo ve geri çekilme süreci

"Güneşimizi Karartamazsınız"

9 Ekim 1998'de Önderliğin Suriye'den çıkmasıyla başlayan uluslararası komplonun başlangıcı, daha önce de ifade edildiği gibi 1992'ye dayanmaktadır. 1992 yılında PKK hareketine karşı geliştirilen imha konsepti, 9 Ekim'le yeni bir aşamaya vardırılmıştır. PKK'ye karşı neden bir komplo gerçekleştirildiğine ilişkin derinlikli değerlendirmeler Önderlik tarafından yapılmıştır.

Uluslararası egemen güçler PKK çizgisini stratejik çıkarları için tehlikeli görmüşlerdir. Kürdistan'da Önder Apo öncülüğünde gelişen çizgi, özgür Kürt çizgisidir. Özgür Kürt çizgisi, Kürt toplumunda ve Ortadoğu bölgesinde halklara dayalı demokratik bir sistemi amaçlamaktadır. Uluslararası güçler Kürdistan'da böyle bir çizginin gelişmesini riskli bulmuşlardır. Önder Apo'nun geliştirdiği çizginin özellikle 1991-92'lerde sağladığı gelişmeyle bütün Kürdistan parçalarını etkileme düzeyine ulaştığı, eğer önü alınmazsa Kürdistan'a hakim bir hareket haline geleceği tespitinden hareketle bir taraftan karşıtı olabilecek, onu barajlayacak işbirlikçi çizgiye mensup Kürt oluşumlarını desteklerken, öbür taraftan da Türk devletinin PKK hareketini imha etme konseptini desteklemişlerdir.

PKK'yi tasfiye etme konseptinin en büyük destekçileri NATO'ya üye ülkelerdir. Bu temelde PKK'ye karşı geliştirilen operasyonlar yok etme karakterlidir. O halde rahatlıkla şöyle bir belirleme yapılabilir: 1992'den sonra Türk ordusunun PKK'ye karşı geliştirdiği operasyonlar uluslararası niteliktedir ve uluslararası güçlerin desteğine sahiptir. Uluslararası güçlerin yoğun desteği temelinde, Kürt işbirlikçi güçleri de bu bloğa dahil edilerek, PKK'yi yok etmeyi hedeflemişlerdir. Bu konsept temelinde gerillaya yönelik kapsamlı imha operasyonları geliştirilirken, Önderliğe dönük de suikast ve hareket alanını daraltma yönelimleri geliştirilmiştir.

9 Ekim 1998'le beraber gerillaya karşı yoğun bir yönelim konsepti ardından, bu kez direkt Önderlik hedeflenmiştir.

Komplo süreçlerinin en önemli yönü genellikle ateşkes dönemlerinde saldırıya geçilmesidir. PKK tarafından Kürt sorununun siyasal zemine taşınma çabalarının yoğunlaştığı dönemlerde karşı saldırılar daha fazla artmıştır.

6 Mayıs 1996 tarihinde Önderliğe karşı geliştirilen suikast girişiminde Kasım 1995'te ilan edilen ateşkes süreci fiilen devam etmekteydi. Yine Önderliğin 1 Eylül 1998'de ilan ettiği ateşkese komployla cevap verilmiştir. Kürt sorununu siyasal yollardan çözmeye hazır olduklarına dair verdikleri mesajlardan sonra komplo geliştirmeleri ilginçtir. Uzatılan barış elini kesme, kırma anlamına gelen bu yaklaşım "yok etme" mantığında ısrar anlamına gelmektedir. 'Siyasi ve askeri olarak var olma hakkınız yoktur, özgür Kürt'ün yaratılmasına izin vermeyeceğiz' yaklaşımının pratik uygulamaya kavuşturulması zihniyetinin tüm çıplaklığıyla kendini açığa çıkarmasıdır. Esas olarak 1 Eylül ateşkesi ile Önderliğin geliştirmek istediği süreç, savaşın tümden durdurulmasına yönelikti. Hatta uluslararası komplo startının verildiği 9 Ekim'de Önderliğin Şam'dan ayrılmasına neden olan çıkış ardından Kürdistan'da gerilla sahalarını değil de, Avrupa'yı tercih etmesi barışçıl çözümde ısrar etmesinden kaynaklı bir tercihtir. Önderlik barışçıl çözümde ısrar etmesine rağmen hedeflenmiştir, barışçıl arayışı komplo ile cevaplandırılmıştır. Bu yaklaşımın verdiği mesaj çok açıktır, gösterdikleri yaklaşım yok etme kararında ısrarlı olunmasıdır.

Komplo sürecinin başlamasıyla beraber PKK yönetimi, ileri gelen komuta ve kadrosu PKK VI. Kongresi için bir arada bulunmaktaydı. Hatta Önderlik Moskova'da iken VI. Kongre sürecini yönlendirmiş, gereken perspektifleri vermiştir. Fakat Moskova'da durumların giderek ciddiyet kazandığı, zeminin sağlam olmadığı anlaşıldıktan sonra farklı arayışlar gündeme girmişti. İran seçeneği bu dönemde gündeme geldi. Bu eksende ben bizzat Tahran'a giderek, İranlı üst düzey devlet yetkilileriyle görüşmeler yaptım. Amaç, Önderliğin gizli bir biçimde Ermenistan üzerinden İran'a getirilerek, kısa bir süre de olsa yerleşmesine olanak açmaktı. İranlı yetkililer görüşmede uzun uzun bunun niçin olamayacağını ifade etmişlerdi. Temel yaklaşımları İran'ın son mevzi olduğu, çok fazla ağırlık vermememiz gerektiği, buna hem bizim hem de kendilerinin dikkat etmesi gerektiği yönündeydi. Başka zaman Önderliğin İran'a gelebileceğini, ancak bunun şimdilik mümkün olmadığını ifade ederek, isteğimizi geri çevirdiler. Reddetme yumuşak dil ve geniş izah ardından gelmişti. Önderlik bunun üzerine Roma'ya gitti. Rusya esas olarak, uluslararası düzeyde çok ciddi dayatmalar ve ekonomik çıkar karşılığında kendi kanunlarını ve yasalarını çiğneyerek, DUMA'nın oy birliği ile misafir olarak kabul etmiş olmasına rağmen devlet yönetimi Önderliğimizin ülkelerini terk etmesi için dayatmada bulunmuştu.

Roma süreci Avrupa'daki Kürdistanlıların büyük bir sahiplenme sürecine dönüştü. Bu dönemde ***"Güneşimizi Karartamazsınız"*** sloganıyla birçok yerde fedai eylemler gelişti. Bu eylemlerin hemen hemen tümü bireysel inisiyatifle gelişen eylemlerdi. Cezaevlerinin öncülüğünde ilk olarak Şehit Halit Oral arkadaşın 9 Ekim 1998 günü bedenini ateşe vererek başlattığı bu süreç, kısa sürede Kürtlerin bulunduğu her yere sıçrayarak, Önderliğin etrafında adeta ateşten bir çember oluşturdu. 70 yaşındaki Hatice Falay anadan, Rojhılatlı 12 yaşındaki küçük Zehra'ya, tüyleri ürperten bir eylem sergileyen Rusya'daki Tayhan (Ahmet Yıldırım) ve Jêhat (Remzi Akkuş) arkadaşlardan, dağlardaki Bınevş, Rojbin, Felat, Xebat ve Şehristan arkadaşlara kadar yüzden fazla "Güneşimizi Karartamazsınız" şehitleri uluslararası kopmloya karşı tarihte eşine rastlanmayan bir direniş sergilediler. İnsanı derinden etkileyen kahramanlık eylemleriyle çok büyük bir sahiplenme geliştirdiler. Tüm çabalara karşın, Önderliğin de belirttiği gibi "sahte dostlar ve yetmez yoldaşlık" gerçeği, Önderliğin komployla esaret altına alınmasına yol açan en belirleyici etken olmuştur.

15 Şubat'ta örgütün ileri gelen kadro yapısının hemen hemen tümü kongre sahasında bulunmaktaydı. Eğer kadroların önemli bir kısmı görev başında olsaydı ya da bazıları Önderliğin yanında bulunsaydı belki bir biçimde tedbir alınabilirdi. Fakat hemen her kadro görev alanından uzak bir vadide kongrenin yapıldığı sahadaydı. Kongre güvenliği nedeniyle direkt dışarıyla iletişim kesilmişti. Kongre sahasına uzak bir yerde bir telefon bulunmaktaydı ve bu nedenle dışarıyla iletişim gecikmeli kurulabiliyordu.

VI. Kongre çok ağır bir atmosfer altında gerçekleşiyordu. Geçmiş savaş sürecinin keskince değerlendirildiği ve herkesin belli düzeyde iç sorgulama ile çatışmayı yaşadığı bir ortamdı. Önderlik, Kenya süreci için, *"adeta donduruldum, ilaç benzeri bir şey verilmiş olabilir, sağlıklı düşünemiyordum"* diye bir belirleme yapmıştı. Aslında VI. Kongre döneminde bütün örgüt ve yönetimi adeta düşüncede donmuş bir vaziyeti yaşamaktaydı. Kongre atmosferinde bulunan herkes adeta düşünemez olmuştu. Kadronun ağırlıklı kısmı, geride bıraktığı pratiğin hesabını nasıl verebileceği kaygısına kapılmıştı.

Yine gruplaşmalar temelinde iç hesaplaşmalar zirveye çıkmıştı. Kongre zemini de bu hesaplaşmanın merkezi haline dönüştürülmüştü. Böyle bir ortamda Önderliği sahiplenme ya da komplonun önüne nasıl geçilebilir noktasında proje geliştirme gibi bir zemin bırakılmamıştı. Herkes Önderliğin, bireylerin yaşadığı pratiklere ne diyeceği beklentisi içerisine girmişti. Kadrolar bu düşünce muğlaklığı içerisinde adeta uyuşmuştu. Bu nedenle komploya karşı herhangi bir girişim yapılmamıştı. Tüm kadrolar Önderlikten gelen ve gelecek mesajlara kilitlenmişti. Önderlikten gelen mesajlar da platformda anında işleniyordu.

Bir ara bir sessizlik başladı. Önderlikten herhangi bir mesaj gelmedi. Kongre yapısında, ne oluyor diye sorular soruldu ve tartışmalar yapıldı. Bunun

üzerine, Avrupa'dan yeni gelen Kani Yılmaz kürsüye çıkarak, Önderliğin bir ülkede (Yunanistan'ı kastederek) kaldığı, sağlam olduğu fakat gizli tutulması gerektiği, merak edilecek ciddi bir şey olmadığı yönünde bir bilgilendirme yaptı. Böyle olunca kongre yapısındaki tedirginlik bir rahatlamaya dönüştü ve bu temelde kongre tartışmaları sürdürüldü.

Ancak 16 Şubat sabahı BBC'den Önderliğin Kenya'nın başkenti Nairobi'de 15 Şubat akşamından bu yana kaybettirildiği yönünde haberler geçmişti. Daha sonra saat 11:00'de Ecevit tarafından yapılan, radyoda yayınlanan açıklamada Önderliğin Türkiye'ye götürüldüğü yönünde haberin duyulması çok derin, şok edici ve sarsıcı atmosferin tüm kadroları esir almasına neden olmuştu. Gelişen sarsılma bir anda örgütün tüm kadroları üzerinde etkisini olanca ağırlığıyla hissettirmişti. Sarsılmanın etkisi o kadar ağırdı ki, hemen her kadro farklı biçimde davranış göstermeye başlamıştı. Bir an dinlediğimiz arkadaşlarla birlikte hareket edemez vaziyette kaldık.

Önderliğin esaretiyle beraber artık kaçınılmaz olarak mücadelemiz yeni bir sürece girmişti. VI. Kongre çok uzun tartışma platformlarına sahne olmuştu. 15 Şubat gününe kadar resmi tartışma platformları 40 günü bulmuştu. Uzun sürmesine rağmen yürütülen tartışmalar çok çözümleyici değildi. Komutada bilinen çizgi dışı anlayışların kronikleşmesi, tutuculuğun değişik biçimlerde kendini konuşturması, çeşitli anlayışların kendini savunmaya geçmesi vb bir tablo ortaya çıkmıştı. Önderlik daha Roma'da iken çürümeye yol açan bu gerçeklikten hareketle örgütten istifa edeceğini söylemişti. Çürümenin önüne geçmek için de kongreyi büyük bir değişim kongresi haline dönüştürmek istemişti. Verdiği perspektiflerin tümü değişim yönündeydi ve bu eksende artık büyük bir değişim kaçınılmaz hale gelmişti. Her ne kadar kongre tartışmaları değişimi karşılamada ağır aksak kalmış olsa da, Önderliğin perspektifleri yeni bir yapılanmayı dayatmaktaydı. Ancak Önderliğin komplo ile esaret altına alınması, kongrenin değişim dönüşüm kongresine dönüşmesini engellemişti. Kaldı ki, esaretten sonra örgütlenme düzeyinin nasıl olup olmaması gerektiğine dair tartışmalar da yapılmadı. Biz üç arkadaş televizyon vasıtasıyla kamuoyuyla ilişkilenmek, programlara katılmak, çağrılar yapmak ve süreci takip etmek üzere hemen kongre sahasından başka bir yere geçmiştik. Kalan kadrolar ise ağır atmosfer altında yapılması gereken işleri hızla bitirmek ve altı aylık bir planlama geliştirmekle uğraşmaktaydı. Çünkü durumun ne olacağı, nereye varacağı net değildi.

Acil bir müdahale planı çıkarılmıştı, her şey savaşa göre ayarlanacaktı. Alınan karar çılgınca savaş yürütme üzerine kurulmuştu. Hatta öyle çılgınca savaş geliştirilecekti ki, Türk devleti Önderliği mumla arama mecburiyetinde kalacaktı.

Halka yönelik gerekli çağrılar yapılmıştı. Başta Doğu Kürdistan olmak üzere halkımız Kürdistan'ın dört parçasında, Avrupa ve yurtdışında eylemsel süreci başlatmıştı. Kürdistan çapında bir ayaklanma ve serhildan süreci ge-

lişmişti. Kuzey Kürdistan, Türkiye, Avrupa, Rusya ve Kürtlerin yaşadığı her yerde halkımız infial halindeydi. Başta İstanbul olmak üzere Türkiye metropollerinde ve Kuzey Kürdistan'da ciddi bir eylemsellik gelişmekteydi. Avrupa'da konsolos baskınlarında şehadetler yaşanmıştı. Güney Kürdistan'da geniş çaplı protestolar geliştirilmişti. Doğu Kürdistan'da ciddi bir örgütlülüğümüz olmamasına rağmen halkımız büyük bir ayaklanma geliştirmiş, İran devletinin bütün baskılarına rağmen direnişten taviz vermemişti. Yine yüzlerce Doğu Kürdistanlı genç, gerilla saflarına akın etmişti. Rojava (Suriye) halkı da aynı şekilde komploya karşı direnişe geçmişti. Rojava ve Rojhılat'tan binin üzerinde genç, gerilla saflarına katılmıştı. İlk kez ulusal düzeyde eylemsellik süreci pratikleşiyordu ve bu sürecin giderek derinleştirilmesi temelinde Önderliği aratır hale getirilmesi kararı çerçevesinde bir planlama geliştirilmişti.

Bilindiği üzere gerilla mevsim koşullarından dolayı Mayıs ayına kadar hareket etme olanağına pek sahip değildir. Gerilla daha harekete geçmeden, Önderlik sürece müdahale ederek eylemlerin durdurulmasını istemişti. Eğer müdahale etmeseydi nasıl ve ne kadar kanlı bir sürecin gelişeceğini hiç kimse tahmin bile edemezdi. Müdahale Türkiye'yi büyük ve kanlı bir felaketin eşiğinden çevirmişti. Çünkü her eyalet ve bölge Haziran ayıyla beraber intiharvari saldırılar gerçekleştirecekti.

Binlerce gerilla, fedai eylemi için rapor yazmıştı. Rapor yazan arkadaşların ezici çoğunluğu kendini büyük bir ısrarla dayatmaya başlamış, "örgüt göndermezse, kendi başıma gider intihar eylemini yaparım" türünden yaklaşımlar ağırlıklı düşünce halini almıştı. Tüm kadrolarda gelişen temel anlayış şuydu: "Mademki düşman bu kadar vahşice Önderliğimize yönelmiştir, o halde biz de kendimizi feda ediyoruz". Zaten halkta da yansıyan buydu.

Kongre döneminde savaşı çılgınca geliştirmekle görevli olacak özel bir örgütlenme kurumu oluşturulmaya çalışıldı. Özellikle fedai eylemlerini geliştirecek özel bir örgütlenme kararı temelinde bu çalışma başlatıldı. Bu çalışma için bazı arkadaşlar kendilerini önerdi. PKK Meclis toplantısında bu öneriler tartışıldı. Kendini önerenler arasından Nasır'ın bu çalışmanın sorumluluğuna getirilmesi uygun görüldü. Nasır kendi önerisi temelinde fedai eylemler yapacak yeni bir örgütlenmeyi geliştirmekle görevlendirilmesine rağmen daha sonra "olmazlık" teorisi ve yaklaşımını sergilemişti. Ermenistan'a kadar gitmiş, bir ay kadar uğraşmış, döndüğünde böyle bir çalışmanın yanlış olduğunu savunmaya başlamıştı. Böyle bir görevlendirmeyle kendisine karşı adeta komplo yapıldığına dair bir saplantıya girmişti. Zaten bu, kendisinin son kırılması oldu. Başaramayınca saplantıya girdi ve ondan sonra bir türlü düzelmedi. Halbuki Nasır'ı saplantıya itecek herhangi bir neden yoktu. Her şey açık tartışılmıştı ve geliştirdiği öneri temelinde görevlendirilmişti.

Özel bir örgütlenmenin bu şekilde geliştirilemeyeceği fark edilince, bu sefer ARGK bünyesinde "özel kuvvetler" biçiminde bir örgütlenmenin

geliştirilmesi ARGK anakarargahı tarafından karar altına alındı. İlk bölük, 11 Mart 1999'da eğitimine başladı. Bu karar genel koordinasyona bildirildi. Genel koordinasyon, "uygundur, biz de kendi sahamızda aynı kurumlaşmayı geliştiriyoruz" diye yanıtlayınca özel kuvvetler örgütlenmesi çalışmalarına hız verildi. Bugün gerilla mücadelesinde büyük bir misyon yüklenen ve bu düzeyde rol oynayan özel kuvvetler örgütlenmesinin temeli böylece atılmıştır.

Özel kuvvetlerin kuruluşunun ilk amacı, fedai eylemlerde profesyonelliği geliştirmekti. Çünkü fedai eylem önerisi yapan yüzlerce arkadaş vardı ama eylemi ne tür taktikler üzerine oturtacağı noktasında acemilikler yaşanıyordu. Hatta bazı eylemler yapılmıştı ama teknik bilgi yetersizliğinden dolayı, ya daha eylem yerine varmadan bombayı kendilerinde patlatmışlar, ya da bomba bağlantılarını doğru kuramamışlardı. Yaşanan teknik yetersizliği ve dikkat edilmesi gereken kuralların öğretilmesine dönük eğitim yetersizliğini gidermek için eğitim devreleri açıldı. ARGK bünyesinde kurulan özel kuvvetler kolu, var olan yetersizlikleri gidermek için bir buçuk aylık eğitimlerle fedai eylemlere katılmak isteyenleri eğitmeyi hedefleyen bir kurumdu. İlk devresinde mezun olup eylem amacıyla metropollere giden, daha sonra Önderliğin müdahalesiyle geri dönmek zorunda kalanlar vardı. Bu ilk devrenin başarılı öğrencileri hemen göreve gönderilmişlerdi. Bunların başında gelen Şehit Gulan ve Şehit Nemrut arkadaşlardı. O zaman Gulan arkadaş İzmir-Antalya hattına, Nemrut arkadaş ise hükümete dönük bazı önemli hedeflere yönelme amacıyla Ankara'ya gitmişti. Bu arkadaşların yanında başka arkadaşlar da vardı. Ancak daha sonra Önderlik tarafından eylemler durdurulunca üç-dört ay sonra bu arkadaşlar geri çağrılmışlardı. Geri döndükten sonra bu arkadaşlar özel kuvvetler yönetiminde yer alarak, bu örgütlenmenin sisteme kavuşmasında büyük emek ve katkı sunmuşlardı.

Genel Koordinasyon sahasında oluşturulan fedai eğitim devresi ise daha sonra genelleştirildi. Çünkü kurulan örgütlenme fedai eylem mantığı ve çizgisine uygun değildi. Tüm yeni katılım yapan savaşçı adaylarının hepsi kurulan sisteme dahil edildiği için niteliği düştü. Bunun için genelleştirildi. Sonuç alacak, başarılar yakalayacak özel kuvvet olma durumu yoktu. Sonradan askeri karargahta özgün örgütlenme ve özel eğitimlerle kurumlaşma düzeyine ulaştırıldı. Nitekim bu kurum bugün de mücadelede belli bir rol üstlenmiş bulunmaktadır.

Bu dönemde çeşitli şehir eylemleri yaygınlık kazandı. Yine kısmen fedai eylemleri gelişti. Ancak yapılan eylemler yoğun hazırlıklara dayalı eylemler değildi, ara süreci biraz sürükleme temelinde yapılmıştı. Esas hazırlıklar gerillanın bulunduğu bütün eyaletlerde yürütülmekteydi. Mayıs ayına doğru hazırlıklar belli bir düzeye geldiğinde, Önderlikten haberler ulaştı. Önderliğin verdiği çerçeve, savaşın geliştirilmemesi gerektiği ve yapılan eylemleri tasvip etmediği biçimindeydi. Çünkü Türkiye'de yakma yıkma eylemleri

yoğunca gündemdeydi. Gerçekten bu dönemde YCK (Yekitiya Ciwanên Kurdistan) örgütlenmesi önemli bir tepkisel çıkışı gerçekleştirmişti. Daha çok yakma yıkma biçiminde gelişen bu eylemsel süreci hafifletmek ve durdurmak için Önderlikten gelen mesajların basında yayınlanması öngörülmüştü. Ama yine de süreç belli eylemliliklerle devam etti. Yönetim olarak Önderliğin durumunu ve bakış açısını tam olarak anlamış değildik. Çünkü gidip gelen avukatlar arasında değişik kişilikler de vardı. Biraz da herkes kendine göre yansıtıyordu. Bunun üzerine, şimdi avukatlık yapmayan ama o zaman avukatlık görevini yapanlardan tanıdığımız ve bilgisine güven duyabileceğimiz birisini yanımıza çağırdık. Gelen bu avukat arkadaş Önderliğin mesajlarını, yeni bakış açısını uzun uzun anlattı. Önderliğin öngördüğü süreci detaylı izah etti. Bunun üzerine örgütün yavaş yavaş hazırlanabileceği, sürecin bıçakla kesilir gibi durdurulamayacağı ama aynı zamanda Başkanlık Konseyi'yle tartışılması ve yapıya aktarım yapılması gerektiği, tedbir olarak da şimdiden intihar eylemlerinin durdurulacağı kararı alındı.

Önderliğin bize ulaşan son düşünceleri ekseninde 1 Mayıs bildirisi çıkarılarak kamuoyuna sunuldu. 1 Mayıs bildirisinin en önemli yönü intihar eylemlerinin durdurulması gerektiğine dair verilen perspektifti. Fedai eylemlerin durdurulması gerektiğine dair bir talimat da örgüt yapısı için hazırlandı. Çünkü süreç, fedai eylemlerinin yoğunca gündeme gireceği bir süreçti. İlk fedai grubunun eğitim devresi bitmek üzereydi. Fedai eylemleri durdurulmuş olmasına rağmen hazırlık amacıyla bir kısım arkadaş gönderildi ve her giden kişiye "hazırlık yapın, talimat gelmeden eylem yapmayın" talimatı verildi.

Şehit Nemrut arkadaş, Ankara'da etkili bir eylem yapacaktı. Devletin önemli ve kilit noktalarında bomba patlatacak ve fedai eylem yapacaktı. Bu yönlü planlamalar çok fazlaydı. Ama 1 Mayıs kararıyla gidişlerin bir kısmı durduruldu. Daha örgütlü ve kilit noktalara eylem yapacak olanlara da, "gidin, hazırlık yapın, yalnız talimat gelmeden kimse eylem yapmayacak" talimatı verilerek gönderildi. Şehit Gulan ve Nemrut arkadaşlar eylem yerlerine öyle gittiler. Farklı bazı arkadaşlar da aynı eksende hareket ettiler. Çıkarılan talimata rağmen gerillanın normal eylemselliği ve hareketliliği sürecekti. Nitekim öngörülen normal gerilla eylemleri bir süre devam etti. Bu arada düşmanın operasyonları da gelişmekteydi. Bazı yerlerde şiddetli çatışmalar yaşandı. Önderliğin esareti sürecinde Mardin eyaleti ciddi bir darbe yemişti. Mardin eyalet komutanı Felat arkadaş, eyalet yürütmesi olan Bahoz ve Mervan arkadaşlarla birlikte toplam 29 arkadaş peş peşe şehit düşmüşlerdi. Kongrede PKK merkez komitesine yeni seçilen Erdal arkadaş Mardin eyalet komutanlığına atanmıştı. Kuzey'de ciddi çatışma durumları vardı. Yine Cudi'de çok büyük bir kahramanlık örneği sergilendi. 1999 baharında Hamza (Gundikê Remo) arkadaşın komutasında Bilika'da 24 arkadaş bir mağarada günlerce çatışarak, düşmanın kimyasal silah kul-

lanması sonucu kahramanca şehit düşmüşlerdi. Operasyon ve buna karşı direniş, yine bazı eylemler gerçekleşmekteydi.

Bu arada güçlerin Kuzey'e aktarılması çalışmaları sürmekteydi. Örgütün esas akışı savaşa göre ayarlanmaktaydı. Tam da bu dönemde Önderlikten, "silahlı mücadeleyi bırakma ve güçleri sınır dışına çekme" önerisi ulaştı. "Eğer arkadaşlar da uygun görüyorsa, bu süreci ilan etmek istiyorum" demişti. Ben o zaman merkez sahada değildim, Behdinan'a geçmiştim. Kandil'de Temmuz ayında bir toplantı yapıldı. Toplantı bileşimi zorlanarak da olsa, Önderliğin öngördüğü, silahlı mücadeleyi bırakma çağrısı temelinde karar aldı. "Önderliği hiçbir biçimde reddetmemek ve perspektiflerini olduğu gibi uygulamak gerekiyor" kararıyla olumlu yanıt verildi ve Önderliğe de bildirildi. Alınan karar üzerine Önderlik 2 Ağustos'ta silahlı mücadeleye son verme çağrısı yaptı. Bu, mücadelemizde yeni bir sürecin başlatılmasıydı. Artık Kürdistan özgürlük mücadelesinde silahlı mücadele stratejisi sona eriyor, onun yerine meşru savunma çizgisine dayalı siyasal demokratik mücadele stratejisi karar altına alınıyordu. Böylece yeni bir dönem başlamış oluyordu.

Aynı dönemde Avrupa'da bazı yeni durumlar ve sorunlar gelişmeye başladı. Bu nedenle Avrupa'ya takviye yapılması bir zorunluluk haline gelmiş ve aynı toplantıda bazı arkadaşların düzenlemesi Avrupa'ya yapılmıştı.

Geri çekilme ve yaşanan sorunlar

Önderlik alınan karar çerçevesinde 2 Ağustos'ta, silahlı mücadeleye son verildiğini ve kesin bir ateşkes yaşanması için gerilla güçlerinin Türkiye sınırlarının dışına çıkarılma çağrısını yaptı. Açıklamadan sonra eyaletlerle de sınır dışına çıkma kararı üzerine tartışmalar yürütüldü. ARGK yönetimi, 1 Eylül'den itibaren geri çekilme sürecini başlatmanın planlamasını yaptı. Geri çekilme, eyaletlerin tümden boşaltılması biçiminde değerlendirilmedi. Her eyalette belli sayıda bir güç bırakılacaktı. Kalan güçler kendilerini savunma dışında, herhangi bir askeri eylem yapmayacaktı. Çünkü yıllardan beri bin bir emekle değerler ve mevziler oluşturulmuştu. Kalacak az sayıda güç bunları koruyacaktı. Ama Karadeniz, Koçgiri vb bazı alan ve bölgeler boşaltıldı. Esas olarak tüm eyaletlerde güç önemli oranda azaltılacaktı.

Bu arada eyaletlere takviye için gönderilen bazı güçler yoldan geri çevrildiler. Bir kısmı gideceği yere ulaşmıştı, bazıları ise ulaşmamıştı. Güçler genelde Botan ve Amed'de birikmişti. Dersim grubu Erzurum'a ulaşmıştı. Bunların geri dönmesi kararı alındı. Bu temelde geri çekilme planlaması yapıldı. Askeri karargah yönetiminde değişiklik yapıldı. Toplantıda Avrupa'ya düzenlemem yapılmıştı. Ancak 1 Eylül'de geri çekilme kararını tüm güçlere telsizden bizzat ben bir değerlendirme konuşmasıyla birlikte ilettim. Hemen sonrasında dağ alanından ayrıldım.

Çok geçmeden, iki hafta sonra, geri çekilmede müthiş bir dağınıklık ve panik havasının egemen olduğunu biliyoruz. İlk planlama, gücün bir bölümünün gelmesi, bir bölümünün eyaletlerde kalması biçiminde geliştirilmişti. Eğer gerekli olursa geri kalan güçler bir yıl sonra çekilecekti. Tüm güçlerin aynı anda geri çekilmesi birçok zorluğa neden olabilirdi. Ama plansızlıktan kaynaklı Erzurum, Dersim ve Karadeniz'de bulunan güçlerin hepsi Amed eyaletinde birikmişti. Geri çekilmenin plansız yapıldığını gören düşman, Amed'de tuzak kurmuştu. Amed'e kadar güçlere hiçbir zorluk çıkarmamış, güçlerin Amed'de birikmesi için elinden geleni yapmıştı. Gerillaya tuzak kurmak ve yönelim gerçekleştirmek için Amed eyaletini kendine uygun görüyordu. Güçler burada biriktikten sonra, düşman çok sert yönelimlerle darbeler indirmeye başladı. Güney'e geri çekilmekte olan Şehit Serdar (Seyfettin Rüzgar) arkadaşın komutasında 24 arkadaştan oluşan grup Kozluk ovasında darbe alarak bir kısmı şehit olmuş bir kısmı da esir düşmüştü. Mardin üzerinden Güney'e gitmek üzere yola çıkan 17 kişilik gruptaki arkadaşlar da kurulan pusuda şehit düştüler. Yine Şehit Remzi Avcı arkadaş sorumluluğundaki 30 arkadaştan oluşan grup, Tatvan'ın Karez alanında geri çekilmek isterken ciddi darbe yedi. Garzan ve Serhat üzerinden çekilen bazı gruplarda da şehadetler yaşandı. Kısaca geri çekilmenin düzenlemesi, planlamasının iyi yapılmaması ve Türk devletinin de, fırsat bu fırsattır, diyerek saldırıya geçmesi, tuzaklar kurması sonucu geri çekilme sürecinde ciddi darbeler alınmıştır. Bu kadar şehadetin yaşanmasında anakarargahın geri çekilme sürecini iyi örgütleyememesi, planlayamaması ve gerekli perspektifleri zamanında sunmaması etkili olmuştur.

Türk devleti ve ordusu çok kalleşçe davranmıştı. "Ne kadar öldürürsem kardır" diyerek, geri çekilmenin yapılacağı bütün yollara tuzaklar kurmuştu. Geri çekilme sürecinde iki yüz civarında şehit verildi. 2 Ağustos'tan yıl sonuna kadar ortalama 200'ü aşkın arkadaş şehadete ulaşmıştı.

Bu dönemde Dersim gruplarında geri çekilmede ve talimatlara uymada bazı sorunlar yaşandı. Tartışmalardan sonra, yaşanan sorunlar belli düzeyde giderildi. Geri çekilme gruplarının başında bulunan İsa arkadaş girilen bir çatışmada Bingöl'de şehit düştü. Grubun önemli bölümü imha oldu, kalan az sayıda arkadaş Kazım arkadaş da dahil Güney alanına daha sonra ulaştı.

Aynı dönemde Önderlik çağrısı üzerine barış gruplarının Türkiye'ye gönderilmesi gündeme geldi. İyi niyetin bir göstergesi olarak PKK'nin barış gruplarını Türkiye'ye göndermesine rağmen Türk devleti doğru bir yaklaşım sergileyememiş ve böylece demokratik çözümün önünü açmamıştı. PKK'nin demokratik çözüm yönünde samimiyetini gösteren barış grubu ve sınır dışına çekilme kararı Türk devleti tarafından adeta kendi zaferi olarak görülmüş ve ciddiye alınmamıştır. Türk devleti fırsatçılığını bir kez daha göstererek saldırmayı esas almıştı. İyi niyet karşılıksız bırakılmamış olsaydı, hem barış grupları artabilirdi, hem de çözüm süreci ge-

lişebilirdi. Fakat uluslararası güçlerin Önderliğimizi Türk devletine teslim etmesi ve ardından gelişen geri çekilme süreci, Türk devleti tarafından çok yanlış bir biçimde değerlendirmeye tabi tutulmuş, bu süreci kendisi için kazanılmış bir zafer olarak görmüştü. Bundan dolayı da bizim çözüme dönük bütün çabalarımız ya basite alındı, ya da fırsat bu fırsat denilerek Kürt özgürlük dinamikleri tasfiye edilmek istenildi.

Ferhat bir ara TV konuşmalarında Avrupalılara güya çözüme katkı sunmak üzere "kapıları açma" çağrısında bulunmuştu. Silahlı mücadelenin bırakılacağına ve beş bin kişiyle Avrupa'ya gidileceğine dair yaptığı açıklama, Avrupa'nın kapılarını PKK'ye tümden kapatmasına neden oldu. Bu kez Avrupa'ya çalışmak için kadro gönderme sorunları baş göstermeye başladı. Bütün kapılar tutulmuştu. Ben Avrupa'da iken bazı devlet yetkilileri, yine görüştüğüm bazı gazeteciler sürekli, kaç gerilla ile Avrupa'ya yerleşileceği sorularını sormaya başladılar. Öte yandan bu kişinin bu türden konuşmaları yurtsever çevrelerimiz için de şok edici olup, inanç kırılmasına yol açıyordu. Hatta Fransa'da şehit bir arkadaşımızın babası, Ferhat'ın bu konuşmasını dinledikten sonra yaşadığı zorlanmadan dolayı vefat etmişti. Söylenen sözlere dayanamamış, beyin kanamasından yaşamını yitirmişti.

VII. Kongre süreci

VI. Kongre sürecinde bir takım sorunlar yaşanmıştı. Kongre hazırlık komitesi bazı kişileri tutuklamıştı. Kongre zemininde bu tutuklamaların pek bir anlamı yoktu. Önderlik bu yaklaşımı sert eleştirdi ve hazırlık komitesi görevden alındı. Yerine yeni bir komite seçildi. VI. Kongre, komplonun yarattığı atmosfer altında gerçekleşmekten kaynaklı çok duygusal yaklaşımlar açığa çıkardı. Oluşan duygusal atmosfer altında bireylerin duruşları çok fazla değerlendirilmeden görevlendirmelere gidildi. Temel yaklaşım herkesin, özellikle eski kadroların örgüte sahip çıkması gerektiği yönündeydi. Özellikle oluşan duygusal atmosfer altında Önderliğin kardeşi olması itibariyle Ferhat öne çıktı.

Ferhat'ın parti üyeliğinin V. Kongre'de düşürülmüş olmasına, Botan'ın ise ordudan atılmasına rağmen VI. Kongre'de meclis üyeliğine seçildiler ve ardından yapılan meclis toplantısında da konseye seçildiler. Bunun gibi isabetli olmayan görevlendirmeler yapılmış oldu. İsabetsiz kararların yarattığı olumsuz etkiler daha sonra örgütü tasfiyenin eşiğine getirmişti.

Bu sürecin önemli bir eksikliği de Kadın özgürlük hareketine yönelik gelişen yanlış yaklaşımlardı. Bunun belirgin bir nedeni Önderliğin "yarım kalan projem" dediği özgür kadın projesinin doğru bir çerçeveye oturtulamamasıdır. Hem Başkanlık Konseyi, hem de kadın yönetimi bu konuda çözümleyici bir yaklaşım sahibi olamamıştı.

Yaşanan sancılara karşı hem genel yönetim çözümleyici ve ikna edici perspektifle yaklaşım geliştirememiş, hem de kadın örgütü içerisinde bulunan bazı kişilerin aşırı iktidar hırsı ve miras paylaşımcı tutumları birçok zorluğun yaşanmasına neden olmuştu. VI. Kongre'de kadın hareketinin "partileşme" kararı alınmıştı. Bu temelde kadın kongresinde PJKK'nin (Partiya Jinên Karkerên Kurdistan) kuruluşu ilan edildi. Kadın hareketinde yaşanan sorunların zamanlaması örgütü oldukça zorladı. Önderliğin esaret altına yeni alındığı ve idam tehdidi altında bulunduğu bir dönemde genel örgüt çıkarlarını bir kenara atarak, kadın sorununu ön plana çıkarmak oldukça yanlış bir yaklaşımdı. Kadın yapısının yaşadığı sorunlar ne kadar haklı gerekçelere dayanırsa dayansın, zamanlaması kadının bu durumunu kendiliğinden bir sorun haline getirmekteydi ve çok acı bir deneyimdi.

Yaşanan sorunlar PKK VII. Kongresi'nde de etkisini değişik biçimlerde sürdürdü. Bu konuda hatalar işlenmişti. Var olan hatalarda genel örgüt yönetimi çözümleyici ve ikna edici olamamış, önemli ölçüde yanlışlar yapılmıştı. Buna karşı kadın hareketi içerisinde de kadın özgürlük ideolojisini kendine zemin yapmak ve iktidar aracı haline getirmek isteyen anlayışlar ön plana çıkmıştı. Sorunun tırmandırılmış olması ve hassas bir dönemde çözümsüzlükle yüz yüze bırakılmış olmasının nedeni budur.

Kuzey'den gelen güçlerin önemli oranda Güney'e ulaşmasıyla birlikte VII. Kongre hazırlıkları başladı. VII. Kongre, geri çekilen güçlerin de katılımıyla yapıldı. Kongrede çok farklı hesaplar yapan eğilimler yine açığa çıktı. Farklı eğilimler kongrede kendilerini etkili kılmaya çalışarak, örgütü denetime alma hesaplarını yapmışlardı.

VII. Kongre'de parti programında köklü değişiklik yapılmış ve parti isminin değiştirilip değiştirilmemesi hususlarında yoğun tartışmalar yaşanmıştı. Sonuçta programın Önderlik perspektiflerine göre biçimlendirilmesi ve isminin değiştirilmemesi kararı alınmıştı. ERNK feshedildi, ama ciddi bir boşluğun oluşmasına yol açan temel bir yetersizlik olarak yerine farklı bir örgüt ağı inşa edilmedi. Çünkü PKK gerçeği ve yarattığı etki bir parti çerçevesini çokça aşan geniş bir kitlesel güce sahipti. Bu geniş kitleyi kucaklayacak bir örgütlemenin olmamasının, beraberinde birçok zorluk ve boşlukları getirmesi kaçınılmaz olmuştu.

Aynı kongrede ARGK, HPG (Hêzên Parastinên Gel) adını alarak halk savunma gücüne dönüştürüldü. Bu eksende VII. Kongre Önderliğin istediği doğrultuda yeni bir program hazırlayarak, stratejik değişikliği onayladı. Değişim şemasal olarak kabul edilmişti ama içini doldurmada derinlikli bir bakış açısı yakalanamadı.

Örneğin halk savunma kuvvetleri olarak HPG ismini alan ordu kurumu nasıl bir askeri kuvvet anlayışına sahip olacaktı? Bu husus pek netleştirilemedi. Netleştirilmediği için tabur düzeni bile kalmamıştı. Dört-beş bölük yığın halinde bir araya toplanarak adına kamp denilmişti. Bir araya

getirilmiş güçler askeri eğitim ve spor yapmadığı gibi, askeri duruş adına bir şey ortada bırakılmamıştı.

Önderlik savunmalarında "HPG, meşru savunma gücüdür" diye bir belirlemede bulunmuştu. Ancak HPG olarak isimlendirilen askeri güçlerin meşru savunma stratejisinin güvencesi olabilecek bir düzeyi bulunmuyordu. Bunun bir sonucu olarak güçler müthiş bir boşluk yaşamışlardı. Moral düzeyinde gelişmeye başlayan bozukluk ve beklentiye girme had safhaya ulaşmıştı. Zaten Dr. Süleyman, küçük Zeki, Yılmaz vb kişiliklerin oluşturduğu grubun, bazı dürüst bireyleri kandırarak kaçmalarına neden olan bu atmosferdi. Harekete çok bağlı bazı kadroların da kandırılarak bu gruba dahil edildiklerini biliyoruz ki sonra bu arkadaşlar durumu anlayınca tekrar harekete dönerek özeleştiri temelinde yeniden katılmışlardı. Bu arkadaşlardan bazıları şehit düştü, bazıları da halen saflarımızdadırlar.

VII. Kongre'nin aldığı kararların önemli bir kısmı bir nevi kerhen alınmış kararlardı. Alınan kararların içini doldurma faaliyeti gelişmemişti. Çünkü örgütsel ağı biçimlendirme, mevzilendirme ve yön verme yaratıcılığı geliştirilmemişti. Bu nedenle müthiş bir muğlaklık ortaya çıkmıştı. Dr. Süleyman diye bilinen unsurun birçok kişiyi kandırarak kaçırtmaya sevk etmesine yol açan böylesine karışık bir ortamdı. Bu ihanet grubuyla örgütün sarsılıp sarsılmayacağı sınanmak istenmişti. Esas olarak aynı dönemde Botan denen unsurun ihanetçi tasfiyeci grubu ve diğer kişilerin gruplaşma faaliyetleri de vardı. Önderliğin değişim dönüşüm çizgisine olan inançlarını yitirdiklerini daha sonraki konuşmalarında bizzat kendileri itiraf etmişlerdi. Bu nedenle o ilk grubun çıkışı bir tür keşif amaçlı olmuştu. Ortam oluşturma ve dolaylı teşvik ile Dr. Süleyman ve yanındakilerin her türlü değerden kopuşu yaşamış olmaları, onları erkenden bir çıkışa ve ihanete götürmüştür.

Türk devleti ve komplocu güçler geri çekilme sürecinde mümkün olan en büyük darbeyi vurmak istemişlerdi. Güçlerimiz Güney'e geçtikten sonra, bu sefer hareketsizliğin yaratacağı muğlaklıkla çürümenin gelişeceğine kendilerini inandırmışlardı. Bu nedenle herhangi bir askeri yönelim gelişmedi. Kuzey'de bir takım yönelimler oldu ama güç sayısı çok azdı. Esas olarak gücü beklemeye alma ve sürece yayarak çürütme konsepti ön görülmüştü.

Bu süreçte Parti Önderliğimiz hedeflenerek sonuç alınmak istenmişti. İmralı'daki mahkeme 29 Haziran'da idam cezası verdi. 12 Ocak 2000'de koalisyon hükümeti sekiz saatlik toplantı ardından Önderliğin idam dosyasını meclis onayına sunmadı. Çünkü devletin istihbarat kurumları idamın Türkiye'de büyük bir tahribata yol açacak gelişmelerin yaşanabileceği ve Kürtlerin Türk devletinden kopuşuna kadar gidebilecek bir sürecin tehlikesine işaret eden raporlar sunmuşlardı. Bu konuda MİT'in raporundan bahsediliyor. Basına yansıyan bilgiler daha çok bu çerçevedeydi. Bu nedenle Türk devleti Önderliği idam yerine İmralı'da, hareketi de dışarıda çürütme ve böylece yok etme planını çıkarlarına daha uygun gördü. Türk devleti bunu

kendi içinde yoğun tartıştıktan sonra son noktayı koydu. İdamı göze alamadı. Eğer öyle bir durum yaratılmış olsaydı, bu durum büyük bir direnişi beraberinde getirirdi. Ecevit'in sağduyusu idamın nelere sebep olacağını iyi görmüştü. Özcesi, Önderliği idam ederek değil, yaşatarak bitirme konseptini uygulamayı esas aldılar.

Sonrasında yoğunca tartışıldığı gibi uluslararası güçlerin eğilimi idam değildi. Önderlik teslim edilirken bu konuda güvenceler verilmişti vb sözler tam olarak gerçeği yansıtmıyordu. Bu konuda belli sözler verilmiş olsa bile devlet de kendi içinde bu durumu tartıştı. Uluslararası güçlerin böyle bir kaygısı olsa bile kendi inisiyatifleri de vardı. Dolayısıyla inisiyatiflerini, çürütme siyasetini egemen kılma yönünde kullanmışlardı.

Geliştirilen çürütme konsepti sadece uluslararası değil, giderek bölgesel bir politika olma karakterini de kazandı. İran aynı dönemde keskin bir tavır değişikliğine gitti. Gerillanın sınır hatlarından çekilmesini dayatmaktaydı. Suriye bazı şeyleri dayatmaya başlamıştı. Genel beklenti PKK'nin biteceği yönündeydi ve herkes buna göre kendi politikasını biçimlendirmekteydi.

Nitekim İngilizlerin ünlü düşünce kuruluşlarından biri PKK'ye altı aylık ömür biçmişti. Farklı bazı kuruluşlar ise bir yıl biçmişti. "Bu hareket artık bitmiştir" gözüyle bakıldığı için İran, Suriye vb devletler "bunlar için kendimizi başkalarıyla karşı karşıya getirmeyelim, biz de kendi cephemizden tedbir alalım" havasına kapılmışlardı.

Bu dönemde gerçekten de örgütümüz zor durumdaydı. Çünkü VII. Kongre Önderliğin belirlediği çerçevede kararlar almış, ancak herkeste müthiş bir beklenti ve bekleyiş egemen hale gelmişti. Hem Dr. Süleyman grubunun kaçışı, hem Botan unsuru gibilerin yaydığı inançsızlık, dıştan gelişen dayatmalar örgütü zor duruma sokmuştu.

Önderliğin esaretinin yaşanmasıyla beraber, dağ örgütü, Avrupa örgütü ayrımını özel savaş aygıtları çok fazla öne çıkardı. Gerçekten de Avrupa örgütünde yaşanan ciddi sorunlar vardı. Ferhan Türk denilen unsur açık açık Avrupa meclis toplantısında artık Önderliğin esas alınmaması gerektiğini savunabilmişti. Yine birçok kişi örgütün üzerine çullanarak adeta kurumlarına el koyma hazırlığı içerisindeydi. Örgütü temsil etme çabasını gösterenlerin teşhir yöntemiyle etkisizleştirilmesi ve daha değişik nedenlerle adeta bir biçimde örgüt yönetiminin etkisiz kılınması için çok yoğun çabalar vardı. Örgütü zorlayabilecekleri önemli halkalardan biri Avrupa alanıydı. Çünkü birçok değerimizin ve olanağın bu zemin üzerinden yaratıldığı bilinmektedir. Bu nedenle biz de Avrupa örgütüne önem vermek durumundaydık. Burada 6 aylık yoğun bir yeniden yapılanma çalışması yürütüldü. Çürük olan bazıları ayıklandı. Yeni programa göre, Avrupa örgütünün ve kitlemizin örgütsel şeması ve temel perspektifini somutlaştıran CDK (Civata Demokratik a Kurdistan) birinci kongresinin gerçekleşmesi olası tehlikelerin önüne geçmeyi başarmıştır. Kendim de bu alandaydım. Bu çalışmalar bittikten sonra tekrar ülke sahasına dönmüştüm.

Ülke zemininde o ara süreç tam bir faciaydı. Döndükten sonra, yaşananlara ve geliştirilenlere akıl erdirmede zorlandım. Karşılaştığım örgütsel manzara, kaos ve dağınıklık karşısında adeta şok olmuştum. Yaratılan tahribatlar eğer kısa sürede giderilmezse, gidişat çok kötü olacaktı. Bir nevi örgüt sahipsiz bırakılmayı yaşıyordu. Aslında yapılan plan daha da derindi. VII. Kongre'den sonra ben zaten Avrupa'daydım, Cuma ve Abbas arkadaşların da Avrupa'ya aktarılması için örgüt kararı alınmıştı. Bu her iki arkadaşın Avrupa'ya gelmeleri için bize talimat verildi. Biz, başta bazı ülkeler nezdinde yoklama yaptık. Tabii aldığımız cevaplar olumsuzdu. Sonra bu kararın doğru olmadığını, kendimin de dönmeyi düşündüğümü bildirerek bu arkadaşların gelişinin mümkün olmayacağını aktardık. Ferhat kendi planına göre üçümüzü Avrupa'ya aktararak örgütü istediği yere bağlama veya satma zeminini yaratmak istiyordu. Fakat ben arkadaşların gelemeyeceğini, zaten ilticamın reddedildiğini, kendim de kısa sürede gelmek istediğimi bildirince, herhalde bunun uygulanamayacağını gördü. Bu sefer kendi açısından Avrupa'yı garantiye almak için olmalı ki bizleri Avrupa'ya aktarma kararı tam tersine çevrilerek Avrupa'dan benim de gelmem kararına dönüştürüldü. Bu hususta bir plan vardı ama açığa çıkmadı. Sanıyorum Dr. Süleyman grubunun kaçışı bazı planları bozdu.

Haziran 2000'de Kandil'e ulaştığımızda Abbas arkadaş da Avrupa'ya gitmek için beklemekte olduğu Suriye'den gelmişti. Cuma arkadaş zaten Suriye'de bulunuyordu. Kandil'deki ve diğer alanlardaki güçlerimizin durumu iç açıcı değildi. Beklentili ruh hali ve bireysel arayış, gruplaşma, itiraz etme, keyfiyetçilik, yozlaşma ve çürüme ciddi bir boyuta ulaşmıştı. Askeri güçlerde herhangi bir eğitim söz konusu değildi. Zaten askeri güçler daha çok kim tiyatrocu olabilir, kim edebiyatçı olabilir, kim basıncı olabilir vb tartışmalar ile bireysel arayışlar ekseninde askerlikten uzaklaşmışlardı.

Bunun üzerine Ağustos 2000'de 45 kişilik genişletilmiş PKK Meclis Toplantısı yapıldı. Bu toplantı çok önemli kararlar aldı. Esas olarak bu toplantı VII. Kongre'nin eksikliklerini tamamlayarak yeniden toparlanma sürecini başlattı. Tasfiyeciliğe karşı mücadele ile birlikte örgütsel sistemin oturtulması çalışmaları yürütüldü. Bu temelde bir sistem oluşturulmaya çalışıldı. Siyasal, sosyal ve kültürel faaliyetleri yürütecek güçler ile askeri çalışmalar içinde olacak güçlerin netleştirilmesi temelinde askeri güçlerde bir toparlanma ve eğitim süreci başlatıldı. Zaten Haziran ayından itibaren askeri güçlerde bir düzen geliştirilme çabası vardı. Kamplar tabur düzeninde yeniden askeri sisteme kavuşmak üzere örgütlenme ve eğitim sürecine tabi tutulmaktaydılar. Bu toparlanma faaliyeti ve artık adım adım askeri eğitimlerin başlatılarak, belli bir düzenin oluşturulması önemli bir zemin oluşturmuştu. Böylece Ağustos toplantısından sonra geliştirilen yeni düzenleme ve toparlanma çabaları daha etkili bir biçimde pratikleşme zeminini yakaladı.

Hesapta olmayan bir savaş: Kandil kuşatması

2000 yılı sonbaharında güçlerimizin büyük çoğunluğu Güney'e çekilmişti. Kuzey eyaletlerinin her birinde çok az sayıda, bir veya iki takımlık güç kalmıştı. Hatta Serhat, Garzan, Amanos gibi eyaletlerde gücümüz hiç kalmamıştı. Güney Kürdistan'a çekilmiş olan güçlerimizin önemli bir kısmı Kandil alanında üstlenmişti. O zaman hareketin yönetimi ağırlıklı olarak Kandil'e üstlenmişken, 3500 civarında bir güç de Kandil'de mevzilenmiş bulunuyordu. Fakat güçlerimizin mevzilenme sahası çok dardı. Güçlerimiz Dola Kokê ve Şehit Harun dediğimiz fazla büyük olmayan bir vadide üstlenmişti. Ayrıca 55 kişilik bir cephe birimi de daha çok Doğu'ya dönük faaliyet yürütmek üzere Karadağ'da üstlenmişti. Bu dönemde Kandil alanına dönük güçlerimizi zorlamak üzere hem İran tarafından hem de YNK tarafından bazı kısıtlama, etrafını tutma vb yöntemlerle kıskaca alma süreci gelişti. İran kendi tarafında sınırı tuttu. YNK de kendi tarafında güçlerimizi giderek daha da hareketsiz kılacak şekilde kamplar arasına bile kendi gücünü yerleştirdi. Daha sonra Karadağ alanında bulunan güçlerimizin kuşatılıp vurulduğu, bir kısmının şehit düştüğü, bir kısmının esir düştüğü, bir kısmının da kurtulabildiği yönünde bilgiler geldi. Böylelikle PKK ile YNK arasında bir çatışma süreci başladı.

Öncelikle şunu belirtmek gerekiyor ki, Kandil çatışması Kürtler arasında yaşanan son çatışmadır. Umarız ki bundan sonra asla tekrarlanmayacak ve Kürdistani güçler arasında hiçbir zaman silahlı çatışma yaşanmayacaktır. Biz hareket olarak kendi açımızdan bu defteri kapatmış oluyoruz. Bu açıdan da burada yaşanan çatışmayı uzun uzadıya açmayı pek gerekli görmüyoruz.

Açık ki partimiz PKK, tarihinin en zor yılını yaşıyordu. Her bakımdan yaşanan bir zorluktu. Bu yılda kalkıp, hem de Kandil'e giderek başından beri daha çok dostluk ilişkisi içinde olan, zaman zaman da çeşitli ittifaklar yaptığı YNK ile çatışma geliştirmez. Çünkü PKK'nin bunda hiçbir amacı, çıkarı olamaz. Ayrıca o zor koşullarda PKK'nin kendi iç sorunları vardı. Dolayısıyla çatışmanın daha çok PKK'nin herhangi bir biçimdeki davranışından kaynaklandığının iddia edilmesi güçtür. YNK ister kabul etsin, ister etmesin bu çatışmanın meydana gelmesinde YNK'nin ulusal çıkarlarla çelişen yanlış politikaları temel neden olmuştu. O dönem hala uluslararası komplonun büyük bir iştahla bizi bitirme amacı vardı. Türkiye'nin mutlak sonuç alma istemi söz konusuydu. Şöyle ya da böyle, bu çatışmanın geliştirilmesi komplocu güçlerin çıkarına hizmet etmişti. Bu açıdan yanlış bir çatışmaydı, olmaması gereken bir süreçti. Biz, şu haklı bu haksız gibi bir tartışmayı gerekli görmüyoruz. Çünkü zaten bellidir. Ancak herkes kendi cephesinde tarihin bu sayfasından gereken dersi çıkarmalıdır. Cefakar halkımıza zarar veren, gencecik insanlarımızın yaşamına mal olan politikalardan kesinlikle uzak durulması gerekmektedir. Özellikle halkı-

mızın özgürlüğünden korkan düşman güçlerin amacına hizmet edecek olan bu tür iç çatışmalara asla meydan vermemek gerekiyor. Kısaca bu çatışma sürecinin esas olarak hareketimiz üzerindeki uluslararası sürecin bir devamı olarak bölgesel düzeyde geliştirilen bir konsept çerçevesinde gündemleştiği açıktır.

Bu dönemde saflarımızdan kaçan grubun verdiği bilgiler de yanlış kararların gelişmesine yol açmıştır. Özellikle gerilla gücünün eğitimden ve motivasyondan uzak olduğu, oldukça dağınık ve amaçsız kaldığı bilgilerini alan YNK'de, sıkıştırırsak sonuç alabiliriz kanaatinin gelişmesine yol açmıştır. Saflarımızda ihanet edip kaçanlar, verdikleri bilgilerle tahrik edici bir rol oynamışlardır. Uygulanan siyaset anlayışı çok yanlıştır. YNK'nin ciddi anlamda maddi sıkıntı yaşaması da böyle bir vahim, yanlış politikaya yönelmesini teşvik etmiştir. Kısaca, ulusal demokratik çizgide ısrarlı ve kararlı bir duruş bu tür yanlış politikaların ve hataların önüne geçecek tek tutarlı duruştur.

Kandil savaşı aralıklı olarak iki kez, her seferinde 8-9 gün sürecek şekilde yaşanmıştı. Gerilla güçleri birinci aşamada oldukça başarılı sonuçlar elde etmişlerdi. Bir hamle gibi gelişen bu aşama Kandil'deki kuşatma olasılığını parçalamıştı. Onun için güçlerimiz tek taraflı olarak çatışmayı durdurdu. Karşı taraf ise gafil avlandığını düşünerek, çatışmalara üç aylık bir ara verdi. İran, arabulucu rolü oynayarak, hareketimizi yatıştırma ve oyalamaya çalıştı. Bu süre içerisinde YNK, Türk subaylarının da desteğiyle peşmergelerini eğitip, daha iyi donatarak, yeni ve kapsamlı bir saldırı hazırlığı başlatmıştı. Nitekim bu yanıltmalardan sonra iyi hazırlanan YNK güçleri 3 Aralık 2000 tarihinde üç-dört koldan kapsamlı bir saldırıyı başlatmışlardı. YNK'nin saldırısı üzerine ikinci çatışma süreci başladı. İkinci çatışma dokuz gün sürdü. Her iki taraftan da kayıplar yaşandı, bu çatışma sürecinde YNK başka mevziler de kaybetti. Tekrar güçlerimizin ateşkes ilan etmesiyle savaş sonuçlandı.

Kandil savaşında güçlerimiz her ne kadar bazı sorunları yaşıyor olsa da, bıçak kemiğe dayandığında nasıl bir fedai ruha, direngen ve savaşkan özelliklere sahip olduğunu ortaya koymuştu. Bu savaşta gerillanın uyguladığı taktik var olan mevzilenmeyi koruma değil, tehdit oluşturan güçlerin etkisizleştirilmesi için ilerleme mantığına sahipti. Eğer sadece savunmada kalınmış olunsaydı, muhtemelen başarılı sonuçlar sağlanamayacaktı. Çünkü güç sayısında büyük bir dengesizlik vardı. Gerilla güçleri, peşmerge güçlerinin onda biri kadar vardı. Alandaki tüm gerilla güçleri savaşamıyordu, ancak yarısı savaşabiliyordu. Yine gerillanın yeterli cephanesi ve ağır silahları yoktu. Otomatik silahları da yeterli değildi. Bunların hepsini savaşta elde etmek zorundaydı. Silah ve cephanesini karşı taraftan alarak savaşmak zorundaydı. Aksi halde savaşamazdı. Bu nedenle hareketli olmak, sürekli savunmada değil, saldırı po-

zisyonunda olmak gerekiyordu. YNK böyle bir taktik beklemediği için sonuç almadı, başarılı olamadı. İkinci çatışma da YNK'den gelen dolaylı haber üzerine durduruldu.

YNK ile gelişen çatışma umuyoruz ki, süresiz bir biçimde Kürtler arasındaki son çatışma olur. PKK ve Güneyli güçler arasında daha önce de üç kere şiddetli çatışmalar yaşanmıştı. YNK ile gerçekleşenle beraber dördüncü oluyordu. Aslında Güneyli güçlerle yaşanan çatışmalar onların hatalarından dolayı gerçekleşmişti. PKK açısından belki 1995 çatışması tartışılabilir. KDP'nin bir takım olumsuz davranışlarına rağmen yetersizliklerimizi kabul edebiliriz. Ama diğer çatışmaların hepsi karşı tarafın ulusal çıkarlardan ziyade örgüt veya parça çıkarlarını öne çıkarmaları temelinde gelişmiştir. Bunlar artık aşılmış, geride kalmış çatışmalardır. Sahip olunan umut, bu sayfanın tümden kapanması ve yeni bir sayfanın açılmasıdır. Zira son altı yılda gelişen süreç, bu konuda herkesi umutlandırmaktadır.

Tüm Kürdistani güçler, şu noktada kesin bir duruşa sahip olmalıdır: Kürt halkının ortak bir stratejiye ve bu eksende siyasi askeri güçlerinin dayanışmasına ihtiyacı vardır. Önderlik özgürlük güçlerinin önüne üç görev koymuştur: Savunma güçlerinin müşterek güçler haline getirilmesi, ulusal bir kongrenin geliştirilmesi ve KCK'nin örgütlenmesi. Bu çerçevede üç temel görev koymuştur. Bundan sonra PKK'nin esas alacağı doğrultu budur. 2000 yılının sonunda YNK ile gelişen çatışmanın Kürt halkına zarar verdiği ortadadır. Olmaması gereken bir çatışmaydı. Olumsuzluklara rağmen o çatışma birçok önemli noktayı da açığa çıkardı. Öncesinde tehlike hala vardı. Meşru savunma gücü, askeri sanatı öğrenmeli denildiğinde birçok kişi pek anlam veremiyordu, hatta inanmıyordu. Saygı gereği belki direkt karşı çıkmıyorlardı ama inanmıyorlardı. Aslında gerilla yapısında askeri faaliyetlere doğal bir ilgi var. Askerileşme çizgisine yatkınlık gelişkindir. Ama var olan ilgi ve yatkınlık işlenmedi mi, bir sonuç almak mümkün olmamaktadır.

Avrupa'dan ilk geldiğimde, Serhat denen kişilik Kandil'deki askeri güçlerin sorumluluğunu yürütüyordu. Düzenlemesi Gare'ye olunca itiraz etmiş, bunun üzerine Maxmur'a düzenlenmişti. Geldiğimden dolayı görevi bana devretmesi gerekiyordu. Kampların yerini sorduğumda kaba hatlarla yerlerini tarif etmeye başladı. Güçlerin askeri eğitim ve sabah sporu yapıp yapmadıklarını sorduğumda "hayır yapmıyorlar" diye karşılık vermişti. Neden yapmadıkları sorusuna "istemiyorlar" diye yanıtlamıştı. Bu yanıt karşısında şaşırmamak elde değildi. Güçlerimizde genellikle siyasi eğitime karşı bir isteksizlik olurdu ama askeri eğitimi "istemiyorlar" demek gerçekten de şaşırtıcıydı. Durumun ne kadar vahim olduğunu gösteriyordu. Bunun üzerine bir gün sonra en yakın kamp nerededir, diye sorarak, hemen yakındaki kampa hareket ettim. Kamp sorumluları Sabri (Başkale) ve Nucan arkadaşlardı. Yüz ellinin üzerinde güç vardı. Hemen toplantı düzenine alındılar. Kim askeri eğitim görmek istemiyor sorusunu yönelttiğimde hiç kim-

seden ses çıkmadı. Yönetim olan Sabri ve Nucan arkadaşlara güçleri neden eğitmedikleri üzerine sorular sorunca, verdikleri yanıt çok düşündürücüydü. Artık savaştan bahsetmekten korktuklarını, savaştan bahsedenlerin "savaş rantçısı" olarak değerlendirildiklerini ifade etmişlerdi. Yaşanan ve görünen tablo karşısında dehşete düşmemek mümkün değildi.

Daha sonra Şehit Ayhan ve Şehit Harun kamplarına gittik. Burada durum çok daha vahimdi. Bir askeri kampta askerliğin canına okunacak ne varsa hepsi mevcuttu. Kampta bir bölük komutanı olan Çiya Malazgirt, kadın temsilcisi sıfatında görülen Bahar gibi kişiler de içinde olmak üzere altı kişi, yapılan toplantı sonucu görevden alınarak, soruşturmaya tabi tutuldular. Çiya denilen kişi askeri disiplini "ilkellik" olarak tanımlayan bir kişiydi. Düşünün bir bölük komutanı disiplini ilkellik olarak tanımlıyorsa orada askerlik ve yaşam ne hale gelir? Tam bir sapma ve çarpıtma örneği! Toplumun en seçkin gençlerini toplayacaksın, ama disiplin içinde yaşamaları için gerekli olan eğitimleri vermeyeceksin! Göz önünde olan tabloya karşılık *"ya silahları atıp ovalara yerleşelim, ya da silahlara doğru sahiplik yapalım"* diye karşılık verdim. Çünkü eğer silahların hakkı verilmezse iki gün yaşam izni vermezlerdi.

Bu anlamda Kandil savaşı birçok açıdan güçlerimizin gerçekleri görmesini sağladı. Gücün özünü ortaya çıkardı. Böylece güce tekrar bir çeki düzen verme süreci başladı. Savaşın durmasından hemen sonra Türk ordusu Çarkurna'ya bir tugaylık kadar güçle gelip yerleşmişti. Bu nedenle savaşın daha fazla gelişme ihtimali bulunmaktaydı. Savaş psikolojisinin de etkisiyle eğitimler daha fazla öne çıkarıldı. Güçlerimiz 2001 yılı itibariyle kendilerini daha kapsamlı bir savaşa hazırladı. Türk ordusu gerekli uluslararası desteği alamadığı için Kandil'de güçlerimizle çatışmayı göze alamadı ve Çarkurna'ya getirilen güç 320 araçlık bir konvoyla tekrar Türkiye'ye geri döndü. İran aracılığıyla YNK ile dolaylı sürdürülen barış görüşmeleri vardı. Türk askerlerinin geri çekildiği gün barış protokolüne tarafımızdan imza atıldı.

Ardından Temmuz ayında HPG I. Konferansı gerçekleştirildi. Konferansta ilk kez meşru savunma nedir, meşru savunma kuvvetleri nasıl olmalıdır, onun felsefeye, ideolojiye, siyasete, askerliğe yaklaşımı hangi çerçevede olmalıdır, tüzük ve yönetmeliği nasıl olmalıdır, disiplin anlayışının ölçüsü nelerdir, savunma kuvvetleri olarak nasıl bir askerleşmeyi yaşaması gerekmektedir gibi hususlar üzerinde yoğun tartışmalar yürütüldü. Yine mücadelesi, taktikleri, ilkeleri üzerinde önemle duruldu. İlk kez yoğun bir biçimde "misilleme hakkı" tartışılarak karar altına alındı. HPG'nin temeli, özünde bu konferansla atıldı ve örgütsel işleyişindeki aksaklıklar giderildi.

VII. kongrede HPG adı konulmuştu ama hiçbir faaliyeti yoktu. Esas olarak I. HPG Konferansı ile HPG'nin dayandığı zemin somutlaştırılmış, perspektifi netleştirilmiş ve yönetmeliği kararlaştırılmıştır. Böylece HPG'nin kuruluş esasları tamamlanmıştı.

"Sahte dostluk yetersiz yoldaşlık"

Apocu hareketin bir özgürlük çizgisi olarak ortaya çıktığı herkesin bildiği ortak bir doğrudur. Bu nedenle özgür Kürt'ün duruş ve çizgisini eksen alan bir çıkıştır. Özgüce dayanma ilkesi esastır. Yabancı egemenliklere karşı hiçbir şekilde boyun eğmeme tutumu belirleyici yaklaşımıdır. İşbirlikçiliği reddeden özgür Kürt çizgisidir. Özgür düşünceyi esas alan, özgür düşünmeyi öngören bir öğretidir. Kendi düşüncesi ve kararı ile hareket etmeyi, Doğu-Batı kültür sentezinden yararlanmayı öngören, ama esasta Ortadoğulu kimliği ile bir kişiliği temsil etmek durumunda olan bir harekettir. Bu anlamda kendine güvenen ve öz güveni üzerinden güç olmayı hedefleyen bir harekettir.

Bu düzeyde keskin red ve kabul ölçüleri olan bir hareket elbette engellenmek istenecektir. Çünkü bin yılların egemenlikçi düşünce ve sistemlerine büyük darbe vurması kaçınılmaz olacaktır. Ortadoğu ve Kürdistan'da bu harekete tahammül gösterilmemesinin nedeni budur. Ortadoğu ve Kürdistan'da bu çizgi tehlikeli görülmüştür. Sonrasında uluslararası küresel sermaye ve emperyalizmin stratejik çıkarları açısından halkların öz iradesi ve özgücüne dayanan böyle bir çizginin ileride tehlike yaratabileceği düşünülerek, Türk devletinin Kürdistan özgürlük hareketini bastırma politikası desteklenmiştir. Bizzat katılarak bastırma ve tasfiye girişiminin başarıya ulaşması için çaba sergilemişlerdir. Böyle bir tespit yapıldığı için PKK'ye karşı uluslararası düzeyde bir yönelim gerçekleştirilmiştir.

Bununla birlikte uluslararası sermayenin emperyal amaçlı Ortadoğu'ya dönük çeşitli projeleri vardı. 1991'de Irak'a müdahale edilmişti, bu müdahalenin geliştirilmesinde Kürtleri temel dayanak yapma tutumu gelişkindi. Ancak bu noktada güçlü bir PKK varlığının bu politikaları engelleyebileceği düşüncesi ve endişesi hakimdi. Bunun için "Ortadoğu'ya ilk müdahale PKK'den başlamalıdır" tezi ortaya atılmış ve öyle yapılmıştır. PKK'ye müdahale edilmeksizin, Ortadoğu'ya yapılacak müdahalenin pek sonuç alıcı olacağına inanılmamaktadır. Bu nedenle PKK'nin özgürlükçü çizgisini etkisiz kılmak için ilk önce gerillayı tasfiye etmek, daha sonra da giderek direkt Önderliğe yönelme biçiminde somutlaşan bir komplo süreci geliştirilmiştir.

Komplo sürecine karşı mücadelede Önderlik yalnız bırakılmıştır. Hareket içerisinde Önderliğin bir önderlik olarak tek başına sivrilmesi ve gelişme düzeyini yakalaması normaldir. Ama pratikte çizgiyi uygulayacak öncü kadroların yeterli düzeyde ihtiyaca cevap olamaması nedeniyle Önderlik yalnızlaştırılmıştır. Stratejik önderlikler eğer taktik önderlikler tarafından pratikleştirilmezse, bir güç ifade etmesinden söz edilemeyecektir. O zaman stratejik önderliğin doğruları genel doğrular olarak kalır, ama maddi bir güce dönüşmesi mümkün olmayacaktır. Bir halk hareketine

dönüşmesi için mutlaka stratejik önderliğin yanında taktik önderliğin de bulunması gerekir. PKK'de taktik önderlik kurumlaşması ve gelişmesinde yetersizlikler yaşanmıştır. Bu nedenle Önderlik çizgisini doğru ve yeterli uygulama sorunları ortaya çıkmıştır. Çizginin hiç uygulanmadığını söylemek haksızlık olacaktır. Eğer çizgi uygulanmasaydı zaten hareket böyle bir düzeye gelemeyecekti. Fakat çizgi tam uygulanmış olsaydı başarı kesin olacaktı. Çizgi uygulanmıştır ama yetersiz uygulanmıştır. Önderlik buna "yetersiz yoldaşlık" demiştir.

Öncelikle daha sıkı bir örgütlenme ve daha ciddi bir ordulaşmaya ihtiyaç vardır. Bunun için sağlam, gözünü savaşa, mücadeleye ve zafere dikmiş komutanlara gereksinim bulunmaktadır. Bu konuda yaşanan yetersizlikler komplonun sonuç almasına zemin sunmuştur.

Kitabın hemen her bölümünde hareketin karakterinden söz ettik. Apocu hareket baskıcı egemen güçleri ürküten bir harekettir, ürküten bir çizgisi ve stratejisi vardır. Buna göre bir mücadele ve kendini korumaya alan bir sistemi geliştirmeliydi. Bunu geliştirmek için de zemini, ordusu olmalıydı. Onu yaratacak olan veriler şu veya bu düzeyde vardır ama onu tam inşa edememe durumu söz konusudur. Komploya bu durum zemin sunmuştur. Bir mücadele başlatılmış, bu mücadelenin sağı solu ürküttüğü ortada ama mücadeleyi çok sağlam temellerde örememe, her cepheden gelebilecek saldırılara karşı onu sağlam savunmaya alamama durumu yaşanmıştı. Karşı tarafın saldırısı gelip Önderliğe dayandığında, Önderliği koruyacak bir imkan ve güçlü bir örgüt bileşimi ortaya çıkmamıştı. Dost görünenler ise ortadan kaybolmuş, ikiyüzlüce davranmış, kendi çıkarlarını esas almışlardı. Öyle ki Önderlik ülkeden ülkeye dolaşmak zorunda kalmasına rağmen gittiği yerlerde adeta "istenmeyen adam" ilan edilerek kabul edilmemişti. Bu durum çok zorlayıcı ve onuru zedeleyen bir durumdur.

Eğer kendi ülkemizde Önderliği koruyacak bir zemin ya da yer açsaydık, uluslararası güçlerin -ne kadar güçlü olurlarsa olsunlar- yine de sonuç almaları mümkün olmayacaktı. Önderliğin militanları olarak bizlerin Önderliğe bir yer açmamamız çok acı verici olduğu kadar gururumuza dokunmuştur. Dünya bu kadar kirli olmamalıydı, insanlık değerlerini bu kadar çiğneyebilen yüreği kara bir duruş sergilenmemeliydi. Ama ne yazık ki komplo sürecinde bütün bunlar pratikleşti. Önderlik şahsında çok açıkça uygulanan ve açığa çıkan durumlar yaşandı.

Gerilla, bu sorumsuz dünya gerçekliğine karşı sorumlu bir güç olarak yola çıkmak zorundadır. Onur, haysiyet, ülke ve insanlığın değer yargıları için mücadeleye atılmış, elde silah fedaice savaşan bir güçtür. Gerilla mademki özgürlüğü, haysiyeti, geleceği için başkaldırmıştır, o zaman kendi Önderliğini de koruyabilmeliydi. Eğer gerilla önüne konulan hedefi tam olarak başarsaydı, yarım bırakmasaydı, komplonun önüne geçebilirdi, komplonun zemininin oluşmasına izin vermeyebilirdi.

Daha 1985'lerdeki, hatta sonrasında 1991-92-93 yıllarındaki fırsatlar iyi değerlendirilseydi bu durumların yaşanmayacağını öngörmek zor olmayacaktı. Daha sonra 1995 ve 1997 sürecinin hakkı verilseydi, herhalde durumlar çok farklı olurdu. O süreçlerde açıklar bırakılmış ve muazzam imkanlar maalesef değerlendirilememiştir. Bizler var olan imkanları değerlendirmeyince haliyle düşman kimsenin gözyaşına bakmadan kendi lehine değerlendirecekti. Nitekim öyle de yaptı. Böylece on binlerce, yüz binlerce insanın, uğruna kendini feda edebileceği bir Önderlik gerçeğini, bir halkın umudunu karartmaya yöneldi. Esaret süreci çok zor oldu, çok acı oldu, ama "neden böyle oldu?" sorusu da çok önemlidir.

Gerilla kendi cephesinde kendini sorumlu görmek ve yetmezliklerini aşmak durumundadır. Gerilla derken, hareketin bütün merkezi yapısı, üst komuta kademesi, taktik öncülüğü bu sonucun ortaya çıkmasında büyük bir pay sahibidirler. Kuşkusuz ki Önderlik ortaya çıkan sonuçtan kendi rolünü de görmektedir. Bu nedenle savunmalarında özeleştirisel bir yaklaşımı esas almıştır. Önderlik, komplonun sonuç almasında kendi duruşunun ve rolünün de olduğunu izah etmiştir ve özeleştirisini vermiştir. Ancak bu sonuçtan kadroların sorumluluklarının çok daha fazla olduğu tarihsel bir gerçekliktir. Pratik önderliğin daha fazla sorumluluğu vardır. Bu nedenle tarih karşısında özeleştiri vermemiz ve gereklerini yerine getirmemiz önümüzde duran en büyük görev durumundadır. Özeleştiriyi sadece sözle, platformlarla veya raporlarla ifade ederek geçemeyiz, özeleştiriyi pratikte vermek gibi bir zorunluluk bulunmaktadır. Bundan sonra sağlam bir duruşu sergileyerek ortaya çıkan tahribatı, zararı telafi ederek özeleştiri vermeyi esas alacağız. Özeleştiriyi pratikte vermeyi, yaşanan yetersizlik ve yetmezlikleri gidererek, süreci daha yeterli bir devrimci duruşla, daha doğru bir pratik taktik uygulama gücüne ulaşarak, başta Önderlik, halk, şehitler gerçeği ve tarih karşısında sorumluluklarımızın gereğini yerine getirme tutumu ve kararlılığını geliştirmek durumundayız. Böyle bir özeleştirisel ve pratik duruş aynı zamanda tüm şehitlerimize, analarımıza ve tüm halkımıza verdiğimiz sözlerin gereğinin de yerine getirilmesi anlamına gelecektir.

Komplo ile kafamız sert kayaya çarpmıştır. Herhangi bir gaflet durumu kalmadı, sonuçlar öylesine net ve çarpıcı açığa çıktı ki, hiç kimse hiçbir gerekçeyle kendini gizleyemez duruma gelmiştir. Bu temelde saflarımızda bir ayrışma yaşanmıştır. Çürük ve sahtekarlar tüm çıplaklığıyla açığa çıkmış, bu şekilde ortamımız arınmıştır. Belki bazıları bu ayrışmayı bir zarar gibi görebilir. Ama Apocu çizgide sağlam militanlaşma mücadelesinde bu bir zarar değildir. Çürüklerin açığa çıkmış olması ve yapının daha sağlam temellere oturmuş olması kesinlikle bir kazanımdır. Bu temelde var olan yapıda bir fedaileşme gelişmiştir. Bunun için içinde bulunduğumuz bu tarihsel süreçte, geçmişte yapılamayanları şimdi yapmakla mükellefiz. Geçmişte yapılamayanları, bu dönemde yapma imkanı doğmuştur.

Çeşitli nedenlerden kaynaklı kişilik sorunları, dar, yüzeysel, dogmatik yaklaşımlar, tutucu alışkanlıklar, düzenden gelen bir takım geri özellikler, bu gerçeklerin zamanında kavramasını ve gereklerinin yerine getirmesini önlemişse de bu noktadan itibaren gerekli tutumları almak hayati bir görev olmaktadır. Önemli olan geçmişte yaşanan bütün yetersizliklerde kendimizi doğru görmemiz, taktik çizgi ve uygulama sorunlarında yaşadığımız yetersizlikleri doğru tespit etmemiz ve bu temelde yetersizliklerimizi giderme çabasını samimi, dürüst bir biçimde ortaya koymamızdır. Böyle olduğu oranda başarılı olunacaktır. Başarmamak için hiçbir neden yoktur. Kadro kendisini engel yapmazsa ve kendini gelişme potansiyeli önünde engel olmaktan çıkarırsa başarılı olunacağı kesindir. Bireysel kaygı ve hesaplar, kariyerist, dengeci, liberal, bölgeci yaklaşımlar, dar sınıf yaklaşımları, ufku daraltan bakış açılarını aşmak, aşılması için doğru bir çizgi devrimciliği mücadelesini verme temelinde geliştirilecek olan samimi, dürüst, fedakarca çabalar mutlaka sonuç alacaktır. Bu kez yetersiz yoldaşlığı aşma ve yeterli yoldaşlığa ulaşma kararlılığını ne pahasına olursa olsun, sonuna kadar mücadele ile pratikte göstermek kadronun önünde duran temel zorunluluktur. Kadronun boyun borcu yeterli yoldaşlığa ulaşmaktır. Yeterli yoldaşlığa ulaşmak demek, dönem görevlerinin üstesinden gelmek ve dönemi başarıyla cevaplamak demektir. Dönemin başarıyla cevaplanması demek, komplonun tümden sökülüp atılması, Önderliğin ve Kürt halkının özgürleşmesi demektir. Bunu yapmak mümkündür ve başka seçeneğimiz de yoktur. Bu şekilde geçmişte yapılamayan ve bundan dolayı yaşanan acıları dindirebilir, yaraları sarabilir, halkın özgürlük davasını böylece düzlüğe çıkararak, yüzyılların rüyasını gerçeğe dönüştürebiliriz.

Sekizinci Bölüm

Özgürlük yürüyüşünde büyük zaferi engelleyen nedenler

PKK'de komutanlaşma sorunları ve savaş sanatına yaklaşım

Önder Apo'nun *"İsyan ve silahlı mücadele gibi çok büyük olaylara ve sonuçlara yol açan eylemlilikler karşısında bin düşünüp, bir yapmak gerekir"* sözleriyle dile getirdiği gibi, halk savaşı sanatı bir ateştir, onunla oynamamak gerekiyor, eğer bilinçsiz oynanırsa insanı yakabilir. Halk ayaklanmasını başlatmak çok zor değildir, halk da katılır, ama hakkı verilmediği zaman mağlubiyet gelişir, o zaman insanı yakar.

Savaş sanatı, sanatlar içerisinde en hassas olanıdır. Yaşamdaki teknik, tıbbi, kültürel sanatlar kuşkusuz önemlidir. Hepsi bir incelik ve derinlik ister. Yılların emeği sonucunda elde edilen becerilerle sanat dalları geliştirilebilmektedir. Diğer bütün sanatsal alanlarda önemli bir derinlik ve incelik, adabına uygun yaklaşım, yılların yoğunlaşması ve tecrübesinin zenginliği temelinde sanatsal incelik yakalanabilir. Fakat savaş sanatı bütün bu genel sanat özgünlüklerinin gerektirdiğinden daha hassastır. Farklı bir sanatla uğraşan bir sanatçı hata yaptığında, hatasını telafi edebilir, düzeltme için bir şansı sürekli vardır. Her hata yaptığında kariyerinde negatif bir durum gelişebilir ama onun telafi edilebilmesi mümkündür. Ama savaş sanatında hata yapan bir komutanın yaptığı hatayı telafi etmesi çok zordur. Hele hele o hatanın yerini tümüyle doldurması mümkün değildir. Çünkü savaş sanatında yapılan hata insan yaşamına mal olmaktadır ve insan yaşamı bir daha asla geri gelmez. Hata sonucunda yaşamını yitirmiş insana yeniden yaşam verilemez. Birinci husus budur. İkinci husus da, uğruna can verilen bir davada hata yapılırsa, o davanın tümü kaybedilme riskiyle karşı karşıya kalacaktır. Eğer söz konusu olan bir halk hareketiyse, o halkın kaderine mal olan stratejik bir yenilgi durumunu beraberinde getirebilir. Stratejik düzeydeki yenilgiyi telafi etmek mümkün değildir. Dolayısıyla savaş sanatının diğer bütün sanat dallarından çok daha

fazla hassas özelliklere sahip olduğu belirtilebilir. Tamamen zeka ve mantık sistemine dayanan, üzerinde kırk kez düşünülerek, yoğunlaşarak yürütülmesi gereken bir sanattır. Herhangi bir sanattan çok daha fazla duyarlılık, hassasiyet, sezgi gücü, incelik ve dakiklik isteyen bir sanat dalıdır. Çoğu zaman bu sanat yoğunlaşarak bir anda tek bir kişide somutluk kazanır. Öyle ki bir komutan çok kısa bir sürede güçlü bir zeka ve mukayese gücüyle en doğrusunu bulmak zorundadır. En doğrusuna karar verip uygulama suretiyle sanatın gerekleri yerine getirilebilir. Dolayısıyla kişinin çok yönlü bir biçimde kendini katması, yoğunlaşması, tümüyle ruhunu, bedenini, beynini, her şeyini vermesi gereken bir sanat alanı olmaktadır.

Savaş, yanından geçerken, biraz içine katılmakla ya da zaman zaman eyleme gitmek suretiyle derinleştirilebilecek bir sanat alanı değildir. Ruhunu, beynini, düşüncesini, bedenini günün yirmi dört saati boyunca sürekli bir biçimde yoğunlaşarak, hatta bunu yıllar içerisinde derinleştirerek kendisini vermesi gereken bir sanat alanıdır. Uzun savaş süreci içerisinde bu şekilde yaklaştığımız söylenemez.

Yıllarca, teorik formasyonu, ideolojik derinliği ve yaşamsal duruşu iyi olan bir arkadaş bunu yapabilir mantığıyla yaklaşıldı. Bu görüşte doğruluk payı vardır, ama bu tek başına yetmez. Böylesi özelliklere sahip bir kişi komutan olmaya en yakın adaydır. Çünkü Kürdistan'da toplumsal yapının gerçekliği, Kürdistan toplumunun köleleştirilmeye tabi tutulmuş bir toplum olma hakikati, yaygın olan aşiretçilik, mezhepçilik ve yerelcilik buna izin vermemiştir. PKK eğitimini görmemiş, militanlık sürecinden geçmemiş birinin herkesin inandığı, güvendiği, eşitlikçi yaklaşan bir komutanlaşmayı geliştirmesi mümkün değildir. Bu bir gerçektir. Daha önceleri bu gerçeğin farkına çok fazla varılamamıştı. Savaş ve komutan özelliklerini sadece kitaplardan okumuştuk.

Mesela Vietnam'da partili olmayan herhangi bir yurtsever de komutan olabiliyordu. Yurtseverliğinden dolayı direniş hareketine katılmış, oradan tecrübe alarak komutanlık yapmıştır. Hatta daha sonra general olan bile vardır. Yine hem cephe üyesi hem de parti üyesi olan komutanlar da ortaya çıkmıştır. PKK'de de böyle gelişmelerin yaşanabileceğini sanmıştık. Bunun için HRK ve ARGK'nin ilk yönetmeliklerinde bu husus mevcuttur. "Bir kişinin komutan olabilmesi için mutlak parti üyesi olması gerekmez" yine "Kürdistan'da yurtsever olan herkes bu direniş hareketine katılarak komutan olabilir" biçiminde yönetmelik maddeleri vardır. Bu hususlar pratikte de uygulanmaya çalışılmıştır. Örneğin bazı yörelerde çok cesur, kararlı, fedakar, kendini tümüyle harekete adamış birçok milis bulunmaktaydı. Az da olsa böyle milisler çıkmıştır. Bu milisler içerisinden parti eğitimini görmüş, parti ahlakını, kültürünü almış, onun etkisiyle yerel özelliklerini aşmış kişiler ayrıdır. Genelde ise daha yöresel özellikleri yaşayan, düşünsel aydınlanmayı yaşamayan, PKK ideolojisini tümüyle benimsemeyen bazı milisleri küçük birimlerde takım ve bölük komutanı yapma denemeleri olmuş, ama bu görev süresi bir haftayı

aşmamıştır. Bu özelliklere sahip biri komutan olduğunda birlik içerisinde kendi aşiretinden olanları kollama, biraz daha öne çıkarma veya bölge özelliklerini konuşturma gibi yaklaşımlar sergilemiştir. Halbuki PKK militanlarının ölçüleri ulusaldır. Komutan ulusaldır ve yaşamda, pratikte, savaş sahasında ve militanlıkta öncüdür. Bu nedenle sadece savaş sanatında yetkin, savaşmayı bilen bir komutan PKK'de komutanlık yapamaz. Çünkü ahlaksal, kültürel, ideolojik ve yaşamsal düzeyde parti normlarını almış biri PKK yapısı tarafından kabul görür. Savaş süreci içerisinde bu durum çok daha iyi bilince çıkarıldı. Kürdistan koşullarıyla Vietnam koşullarının çok ayrı özelliklere sahip olduğu daha sonra tüm çıplaklığıyla anlaşılmıştır.

Vietnam'da belki yurtsever biri komutan olabilmiş, generalliğe kadar da yükselebilmiştir. Ama Kürdistan'da parti kültürünü, ahlakını, bakış açısını almamış, yerel özellikleriyle yaşayan biri bırakalım generalliğe yükselmeyi, ağzıyla kuş da tutsa manga komutanı bile olamaz. Çünkü Kürdistan toplumunun kişilik yapısı, ancak partinin rendesi ve törpüsünden geçince biraz biçim alabiliyor. Aksi durumda kişilik yapısı dağınık, bölgeci ve yerelci olarak kalacaktır ki bu da ortamı bozmak için yeterli bir nedendir. Bu yönleri partinin ideolojik kültürel formasyonu ile düzeltmeden, bırakalım bir bölüğü yönetmeyi, üç kişiyi bile idare edemez. Kürdistan koşullarında bu bir gerçekliktir. Pratikte düşe kalka bu husus öğrenilmiştir. Ortaya çıkan bütün verilere karşın komutanlaşma doğru temellere oturtulamamıştır.

Bu kitapta, sadece askeri yönleri ile zamanında istenilen sonuca neden varılmadı sorusunu cevaplamaya ve bu temelde yaşanan gelişmeleri anlamlandırmaya çalışıyoruz. Dolayısıyla biraz daha detaya girmeye ve bir çelişki durumunda bulunan gelişkin özelliklere sahip kadrosal gelişmeye rağmen savaş gerçeği karşısında bu kadronun muzaffer komutaya ulaşamaması durumunu bazı pratik sonuçları itibariyle izah etmeye çalışacağız.

PKK hareketi Kürdistan toplumsal yapısının çözülmesi temelinde, Kürt kişiliğinde önemli bir sıçrama ve ilerleme gerçekleştirmiştir. Buna rağmen komutanlaşmaya ulaşamaması gerçeğinin cevabı tam olarak bulunması gereken bir husus oluyor. Bir PKK'linin en temel özelliği, dürüst, bağlı, cesur, kararlı, boyun eğmez ve onurlu bir kişiliğe sahip olmasıdır. PKK militanlığının bunun gibi meziyetleri pratikte defalarca ispatlanan bir gerçekliktir. Bu çerçevede PKK'de ileri düzeyde bir iradeleşmenin yaşandığı tartışmasız belirtilebilir. Buna karşı başarılı komuta düzeyine ulaşmış komutanlaşma gelişmemiştir. Burada militanlaşma ile komutanlaşmanın karakteristik özelliklerinin önemli bir kısmının aynı olması ile beraber, militanlık eşittir komutanlık olmadığını söylememiz gerekiyor. Yani militan eşittir komutan olgusu doğru değildir. Ama biz çoğunlukla böyle yaklaşarak, hep böyle olmasını istedik. En iyi, en değerli militanlaşmada kusursuz bir yoldaşımız kusursuz bir komutan olmalıydı. Hep bunu zorladık, bunu böyle hayal ettik ve pratikte böyle sonuç almayı düşündük. Oysa militanlığın meziyetleri, özellikleri kuşkusuz iyi özel-

liklerdir. Bunlar çok daha iyi olabilir. Evliya düzeyinde iyi özellikleri de bulunabilir. Fakat askerlik bir sanattır. O sanatı bilmeden, inceliklerini öğrenmeden, gerekli kıldığı diğer bütün temel hususları edinmeden, kısacası bu sanatın ustası haline gelinmeden komutan olmak mümkün değildir. Çünkü askerlik bir sanattır ve komutan bu sanatın ustası olan kişidir. İşin bu sanatsal yönünü fazla dikkate almadığımızı belirtebiliriz. İdeolojik, politik ve örgütsel açıdan yaklaşarak hep bir ölçü koymak istedik. İdeolojik, politik, örgütsel zemine dayanmış ve savaş sanatını özümsemiş bir komutanlaşma gerçeğini geliştirme noktasında yeterince derinleşmediğimiz için, çoğu zaman herhangi iyi bir arkadaşımızın, iyi bir komutan olabileceğini de varsaydığımız için sanatsal yönünü göz ardı ettik. Derinliğini düşünmediğimiz için iki arada bir derede kalma misali ortada kalındı. Militanlık ve komutanlık olgularının aynı şeyler olmadığı, ama Kürdistan koşullarında bireyin bir komutan olabilmesi için öncelikle militan olması gerektiği açıktır.

Bir kişinin komutan olabilmesi için öncelikle militan özelliklere sahip olması gerektiği, ikisinin birbiriyle bu temelde bir bağ içinde olduğu, ama aynı şeyler olmadığı gerçeğini iyi gözeterek yaklaşmış olsaydık sanırım durumlar biraz daha farklı olabilirdi. Ama biz böyle yaklaşmadığımız için ikisi çoğu zaman birbirinden kopartılmıştır. Savaş sanatından anlamayan ama yıllarca yoldaşlık yapmış, cezaevinde kalmış veya farklı siyasal çalışmada kalmış bir kişi savaş sanatında derinleşmeden bu savaşın hakkını veremeyecektir. İstediği kadar ideolojik politik derinliği olsun, güçleri eğitebilir, güçlere ruh verebilir, güçleri kararlı hale getirebilir ama savaş sanatının taktik incelikleri, derinliği konusunda hakkını vermesi zor olacaktır. Savaşa genelleme ile yaklaşır, taktik detaya değerlendirme ile cevap olmak ister.

Taktik detaylar önemlidir. Bir savaş detaylarda kaybedilir, detaylarda kazanılır. Savaş olayında detay hususları belirleyici etkilere sahiptir. Kaybetme de, kazanma da o detaylarda yatmaktadır. Ama bizde genellikle komutan o detaylara vakıf olmadığı için, daha çok genellemelerle yetinmiştir. Savaşın taktik detaylarında derinleşip gücünü hazırlaması ve taktik zenginliğini somutlaştırması gerekirken, siyasal genel değerlendirmelerle işi götürmüş, böyle olunca da sonuç almamıştır.

Diğer yandan savaş sürecini yürütenler genellikle köylü kökenden gelme, ideolojik, politik, felsefi ufku dar, feodal etkiler altında dar bir bilinçle soruna yaklaşan, savaşa girmiş, savaşta çeşitli biçimlerde pratik olarak yetişmiş pratisyenlerdir. Bu kişiler de taktik zenginliği geliştiremeyen dar pratik tecrübeye dayandığı için genellikle kendi kendini tekrar eden bir taktik düzey tutturmuşlardır. Eğer bir yol kesme eyleminde, bir tepe baskınında başarılı olmuşsa, sürekli o tarzı esas almıştır. Çünkü ufku dardır. Bu açıdan da taktik zenginliği geliştirememiştir. Ne salt ideolojik-politik düzeyi olan kişiler kendi başına savaşta komuta sanatını yaşamsallaştırır, ne de dar köylü, ideolojik politik performansı olmayan

kişiler geliştirebilir. Ancak ikisini bütünleştirme temelinde doğru bir komuta düzeyine ulaşmak mümkündür.

Gerillada yıllarca geliştiremediğimiz düzey budur. Genelleme ile savaşı yürüten kişilerin, savaşta detayda yoğunlaşmayacağı, dolayısıyla sonuç almayacağı biliniyor. Aynı biçimde dar pratik içinde yetişenler de fazla detaylarda derinleşmezken daha çok kestirmeciliği esas alırlar. Bu durum bilimsel yöntemle tornacılığı geliştirmeyen, çırak olarak işe girmiş ustalığa kadar gelmiş; el becerisi güçlü, zanaatçılık öğrenmiş olan bir tornacı ile meslek lisesine gitmiş, teorisini öğrenmiş, pratikte pişmiş bir teknisyenin farkı gibi bir şeydir. Biri teorisini biliyor, pratiğini de yapmış, dolayısıyla yaptığı işin hakkını veren bir usta olabilir. Diğeri ise okulunu okumamış, teorisi hakkında bilgisi yok, sadece pratisyen olarak girmiş, çıraklıktan kalfalığa gelmiş, sonra da usta olmuş fakat derin bilgisi bulunmayan bir kimsedir. Bilindiği üzere işin teknik boyutuna hakim olmayan bir tornacı yeni icatlar yapamaz. O ancak öğrendiklerini uygulayabilir, yani bildiklerini tekrar edebilir, fakat ilerletemez. Sadece okulunu okumuş teorisini bilip, pratiği hakkında bihaber olan kişi ise zaten uygulama sahasında başarılı olamaz. Maalesef bizde gerçekleşen komutanlıkta da böylesi durumlar yaşanmıştır. Gerillada komuta özelliklerini doğru bir çerçevede ele alan ve bu temelde uygulayan bir düzeyin yakalandığından bahsedemeyiz.

Hareketimiz için en önemli talihsizlik, daha baştan itibaren bu mücadeleye ve savaşa baş koymuş, komutanlaşmada büyük iddia sahibi, başarıya kesin göz dikmiş, az güce rağmen büyük hedeflere ulaşmayı esas almış Kemal Pir yoldaşın erken yakalanması, Mehmet Karasungur arkadaşın da erkenden şehit düşmesidir. Komuta konusunda aday konumunda olabilecek birçok arkadaşın 1980 öncesi yakalanması ve daha sonra bu düzeyden düşmüş ya da uzaklaştırılmış olmaları bir talihsizliktir. Önemli oranda nitelikli kadrosal yapının 1980 öncesi mücadele sürecinde komutanlık sahasına daha girmeden süreçten alıkonulmuş olmaları da bu zeminde bir boşluk doğurdu. Ayrıca geri çekilme sürecinde Urfalı Şoreş gibi bazı kişilerin çeşitli nedenlerden dolayı kırılmaları, bu sahayı oldukça zayıf yapılanmalarla götürmeye neden olmuştu. Böylece Terzi Cemal, Kör Cemal gibi sahte tipler işin içine girerek, ortamı muğlaklaştırmışlardır. Bir de Agit arkadaşın erken şehit düşmesi çok önemli bir boşluk yaratmıştır.

Gerilla komutasında daha baştan itibaren taktiğe inanma konusunda bir zayıflık görülüyordu. Bu durum komuta gerçeğini zayıflatıp, cılızlaştırmış, güçlü bir ruh ve istekle komutalaşma tutkusunun gelişmesini engellemiştir. Özellikle bu ruhu taşıyan, büyük bir inanç ve kararlılıkla soruna el atan bazı arkadaşların erken şehit düşmeleri de oldukça etkili olmuştu. Şahin Kılavuz arkadaş buna çarpıcı bir örnektir. Geri çekilme sürecinde silahlı propaganda üzerine broşür yazmıştı. Pratik açıdan oldukça iddialı bir duruşu olan, geçmişte Siverek pratiğini yaşamış, çeşitli eylemsel aşamalardan geç-

miş, yeni dönemde de güçlü bir duruş sergileyen, bilinç yoğunlaşmasını yaşayan bir yoldaştı. Ülkeye girişte, Hezil Çayı'nda şehit düşmesi ciddi bir kayıp olmuştu. Yine daha sonra Bedran, Erdal gibi başarma inancıyla dopdolu olan arkadaşların Agit arkadaştan bir yıl sonra birer yıl arayla şehit düşmeleri, komuta sahasında ciddi bir boşluk yaratmıştır.

Komutan, savaş sanatının ustasıdır. Bu gerçekliğe rağmen çoğunlukla her militanın ya da bazı gelişkin özellikleri olan her arkadaşın komutanlık yapabileceği yanılgısına sürekli düşülmüştür. Oysa savaş sahasının salt bu özelliklere yaşam şansı tanımayacağı biliniyor. Askerlik sanatı ve komutanın ne tür özelliklere sahip olması gerektiği ayrı bir kitap konusu olabilir. Burada detaylarıyla açmaya gerek yoktur. Fakat Kürdistan'da savaş sanatına yaklaşım ve komutalaşma olayı konumuz açısından önemli olduğundan anlayış düzeyinde bunu açımlamada fayda vardır.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi PKK ideolojisini almamış birisinin komutanlık yapması mümkün değildir. PKK okulundan geçmiş, onun ideolojik, kültürel, felsefi birikimini almış bir insan herkese eşit ve adaletli yaklaşırsa yapı tarafından kabul görür. En önemlisi de böyle bir kişi ancak militan yaşam özelliklerini geliştirerek yapısına öncülük edebilir. PKK'ye katılan her kişi Önder Apo'ya inanarak katılmıştır. Ama her katılan savaşçı partili değildir. En azından bir sempatizandır. Yurtsever olup da partiyi ve Önderliği benimsemeyen kimse yoktur. Komutan, bir inanca sahip olsa bile, Apocu özelliklere, onun ideolojik felsefi bakış açısına göre yaşamıyorsa, istediği kadar komutanlık yapsın, ne örgütsel bazda ne de taktiksel bazda herhangi bir sonuç alamayacaktır.

Pratikte bütün boyutlarıyla net bir biçimde açığa çıkan gerçek şu ki; bir kişinin iyi bir komutan olabilmesi için sadece Apocu felsefeyi benimsemiş olması yetmez. Onu içselleştirmesi ve yaşamda temsil etmesi önemlidir. Bu temelde savaş sanatında yetkinleşmiş olması gerekmektedir. Aksi halde içerisinden geldiği geri toplumsal özellikleri parti ortamına taşıracak, öncü bir yaşam ve ilişki biçimini geliştiremeyecek, dolayısıyla iyi bir komutan olmayı da başaramayacaktır. Bu, pratikte öğrenilmiş bir tecrübedir. Bu konuda yaşanan sorunların ve bizim yetersiz yaklaşımımızın bizi zorladığını şahsen çok daha önceden fark etmiştim. 1997 yılında Önderliğe bu konuda geniş bir rapor da sunmuştum. Daha sonra Önderliğin yazdığım raporu Merkez Okulda tartışmaya açtığını duydum. Hatta bazı arkadaşları kaldırarak *"Cemal arkadaş bu raporla sizi mi kastediyor"* diye sorular da sormuş. Biz bazı kişilerin komutan olmasında çok ısrar ettik. Halbuki kişinin özellikleri uyuşmuyor, komutan özellikleri yoktur, kişisel özellikleri komuta özellikleriyle uyuşmuyorsa nasıl doğru ve yetkin bir komutan olabilir ki? Dağınık, disiplinsiz, hakimiyeti olmayan ve duyarsız birinin komutan olması mümkün değildir. Böyle birine insanların hayatını teslim etmek büyük bir hatadır. Ama maalesef "bağlıdır, eskidir" anlayışıyla böyle kişiler komutan yapılmıştır. Belli bir teorik düzeyi

ve anlayışı vardır. Ama dağınıktır, duyarsızdır, savaş sanatından anlamıyor, detaylara eğilmiyor, hatta açıkça belirtmek gerekirse yürekli değil, korkaktır. Bu özelliklere sahip biri komutan olamaz. Çünkü komutanlık bir savaş sanatıdır. Savaş sanatı bütün diğer özelliklerle birlikte öncelikle cesaret ister. Cesareti olmayan biri iyi bir asker olmaz ve iyi bir komutanlık yapamaz.

Mesela Dursun Ali, Bilge, Ferhan, Hamza ve Sarı Sadun gibi tipleri komutan olmaları için yıllarca dayattık. Bu kişiler eski, cezaevinde yatmış ama komutanlık özellikleri olmayan, lafazan ve oportünist pratikleri olan kimselerdi. Hatta bazıları korkak tiplerdi. Böyle biri nasıl komutanlık yapacak? Ama şu bir gerçek ki, bu tip kişilere komutanlıklar verilerek yıllarca partiye, halka kaybettirildi. Bu tiplerin lafazanlık yapacak kadar bir teorik düzeyleri vardı. Ama pratikçilik ve komutanlık özellikleri yoktu. Öte yandan pratikçidir, diye kuru kuruya köylü anlayışa sahip olanları öne çıkarttık. Bunlarda pratikçilik ve girişkenlik vardı. Fakat dar, köylü yapısında ısrar eden ve kendini eğitmeyenlerin ideolojik ve politik derinlikleri gelişmediği için dar, kaba pratikleriyle savaşa zenginlik ve derinlik verecek durumları gelişmemekteydi.

Örneklerini verdiğimiz bütün bu yaklaşımlarla bir nevi savaşla oynamış oluyorduk. Halk savaşı ateştir, onunla oynamamak gerekir denilmişti. Tümden onunla oynadığımızı belirtmiyorum. Çünkü en azından Önderliğin bu konuda çizdiği stratejik çerçeve nettir. Yine başarılması için geliştirdiği onca çözümleme ve eğitimler vardır. "Bilerek oynadık" diyemeyiz ve bu yaklaşım da doğru olmaz. Bu işin sanatını öğrenmek için korkunç çabalar harcanmış, teorisini, pratiğini geliştirme yönünde ciddi adımlar atılmıştır. Fakat hakkını verme noktasında bir türlü derinleşme gelişmemiştir.

Yukarıda belirtilen gerekli özelliklerle birlikte, savaş sanatına hamasetle, duygusallıkla, ya da ani tepkilerle yaklaşıldığında sonucu kesinlikle vahim olacaktır. Kürt'ün eski savaş biçimi böyledir. Genellikle ani tepkilerle ayaklanmış ve sonucu hep vahim olmuştur.

Savaş sanatının hassasiyet istediği, bilinç, yoğunlaşma ve sabırla ele alınması gereken bir saha olduğu tartışılmaz bir gerçekliktir. Ani çıkışlarla, hamasetle hiç kimse savaşta bir yere varamamıştır. Çünkü bir kere karşındaki güç sürekli tahrik etmek, oyuna getirmek ve yanıltmak ister. Soğukkanlı, temkinli ve sabırlı yaklaşılmadığında ani bazı çıkışlarla büyük darbe yemek her zaman ihtimal dahilindedir. Savaş tümüyle bir gerçeklikler sahasıdır. Gerçek dışı hiçbir şey savaş alanında yaşayamaz. Bu sahada hayalciliğe ve duygusallığa yer yoktur. Gerçek dışı yaklaşanlar çok geçmeden, kısa sürede tasfiye olurlar. Dolayısıyla savaş en çok da kişiyi gerçek yönleriyle ortaya çıkaran bir pratiktir. Kimin ne olup olmadığı öğrenilmek isteniyorsa, savaş sahasında deneme en somut sonucu açığa çıkaracaktır. Ruh hali, refleksleri, yoldaşlık ölçüleri, değerlere ve halka yaklaşımı, nasıl bir kişilik olduğu en iyi savaş sahasında ortaya çıkar. Savaş sahası kişiyi bütün yönleriyle açığa

çıkarma özelliğine sahiptir. Sadece kaba fizik gücü ve hamasetle yürütülen bir pratik değildir. Hayır! Gerçeklerin tüm çıplaklığıyla açığa çıktığı, bütün sahteliklerin de yerle bir olduğu ateş pistidir.

Bütün bunlardan dolayı bu işle ilgilenecek olan kişinin, yani bu sanatın ya da sanat sahasının ustası olacak olan komutanın birçok açıdan eğitilmiş, yetkinleştirilmiş, güçlü kişilik meziyetine sahip bir performansta olması gerekir. Tarihte komutanlık sanatında ustalaşan, gelişen tüm kişiliklerin özellikleri komutanlaşmanın temeli olmuştur. Her komutanlaşmanın altında bu özellikler yatmaktadır. Özellikle ideolojik duruş ve inanç bu komutanlaşmanın öncelikli temeli durumundadır.

Örneğin Aristo bilinç ve inanç vermemiş olsaydı, yine Helenizme ilişkin bakış açısını sağlamamış olsaydı, İskender dünyanın fatihi Büyük İskender olamazdı. İskender hem inanç, hem de kültür tabanına dayanmaktadır. Yine burjuvazinin inanç ve kültürel yoğunlaşması olmasaydı, burjuva felsefesine göre güçlü bir inanca sahip olmasaydı, Napolyon da Napolyon olamazdı. İslam dininin güçlü ve kararlı inancı olmasaydı, Hz. Ali güçlü ve yenilmez bir komutan olamazdı. Kısaca komutanlıklarda güçlü bir inancın temel olduğunu söylemek mümkündür.

Türk ordusu bunun için bugün, kendi içinde Kemalizmi temel bir felsefe haline getirerek, tüm kadrolarını ona göre inançlı ve kararlı kılmaya çalışmaktadır. Çünkü savaş olayı salt maaşla, parayla olacak bir olay değildir. Belki bugün dünyada paralı askerlik geliştirilmektedir, paralı ordular oluşturulmaktadır. Ama paralı askerlerin aldıkları maddi değerlerin yanında ideolojik bir inanç durumu olmaksızın, savaşın çetin koşullarında büyük zorluklara, cesaret ve kararlılıkla göğüs germesi mümkün değildir.

Bir kere savaşın gerektirdiği olağanüstü güç ve azim mutlaka bir inanca dayanmak durumundadır. Bu inanç bir ideoloji ya da din inancı da olmayabilir. Örneğin zafer tutkusu, mutlaka karşıyı yenmeyi bir gurur yapma, kendisini buna tam inandırma durumunu gerektirmektedir. Bunu sağlayan ideoloji ya da farklı inanç merkezi olmaksızın başarı sağlamak zordur. Kuşkusuz tarihsel önderlikler, ya da tarihsel komutanlıklar güçlü ideolojik, felsefi gerçekliklere dayanarak ortaya çıkmışlardır. Salt tutkuyla ve karşıyı yenme arzusuyla büyük komutanlar ortaya çıkmaz. Bir savaşta olması gereken azmin oluşması açısından onu belirtmeyi gerekli gördük. Azim olmadan, iradeleşme gelişmeden, savaşın zorluklarına göğüs germek zordur. Kişiye ilham ve heyecan veren bir inanç ve iman olmadan kendini feda etme duygusunun gelişmesi mümkün değildir. Şurası kesin ki, komutanlaşmak için, hele hele tarihsel bir komuta düzeyine erişmek için güçlü bir ideolojik, felsefi, kültürel gerçeğe ve heyecana dayanmak gerekmektedir. Tarihte şekillenen komutanlıklar genellikle bu çerçevede gelişmişlerdir.

PKK elbette tarihsel, kültürel birikimle birlikte, Apoculuğun güçlü ideolojik felsefi gerçeğine dayanmaktadır. Öyle ki insanlara heyecan veren, insanları

iradeleştiren, daha güçlü bir duruşa yönelten, buna temel olan bir ideolojik felsefi gerçeğe sahip olduğumuzu söylemeye gerek bile yoktur. İçinden bu kadar fedai eylemcisini çıkaran, fedai ruhu yaratan bir hareketin, ideolojik felsefi özünün insanlara ruh ve heyecan vermekte olduğu açıktır. Bununla beraber, sanatsal yetenekler gerekmektedir. Yani savaşta başarılı olabilmek ve zafer elde etmek için sadece kararlılık, cesaret ve ruh yetmez, bir de savaş sanatında derinleşmek kesin gereklidir. Ancak tarihsel komutanlıklarda çok güçlü, zapt edilemez cesaret, kararlılık, tutku ve aşk düzeyindeki amaca bağlılık bütün diğer özellikleri somutlaştırmıştır. Yani güçlü inanç ve kararlılık her şeyin temelidir. Bunlar olmadan hiçbir şey olamaz.

Her şeyden önce savaş bir mantık olayıdır. Güçlü bir zekaya dayanan, sürekli mantıksal ölçülerle yönünü tayin eden bir alandır. Bu nedenle güçlü, yetkin analiz ve mukayese gücüne, artı eksileri iyi ölçebilen, muhtemel gelişmeleri en iyi biçimde yorumlayan bir yeteneğe sahip olunması gerekmektedir. Bu konuda Clausewittz'in *"komutan kapkara bulutlar ardından çakan şimşeklerin beraberinde yağmuru mu, karı mı, fırtınayı mı, neyi getireceğini sezebilmelidir"* belirlemesi komutan özelliklerini ortaya koyma bakımından önemli bir yere sahiptir. Yani komutan güçlü sezgi gücü ve öngörüye sahip olmalıdır. Ayrıca davasında inanç ve kararlılığın yanında sabır ve soğukkanlılık gerektirmektedir. Taktik bazda zeki, kurnaz ve akılcı olması şarttır. Bu olmadan stratejiyi ve onun taktiklerini doğru geliştiremez.

Bir komutan aynı zamanda iyi bir stratejisttir. Zira savaşın stratejisini ve taktiğini geliştirir. Öncelikle iyi bir taktisyen olmak zorundadır. Bunun için gerekli mukayese gücü, mantıklı yaklaşım, kararlılık, irade ve cesarete sahip olmalıdır. Bu olmadan savaş stratejilerini belirlemesi ve ona göre taktik planlamaları geliştirmesi mümkün olmayacaktır. Bunun objektif ele alınması için kendini katan, düşmanı izleyen, karşıyı anlayan, duygusal yaklaşımdan uzak ve gerçekçi sonuçlara ulaşabilen bir yönteme sahip olması gerekmektedir. Yine yönetme sanatında yetkinlik şarttır. Tüm güçleri ahenkli, uyumlu ve disiplin içinde düzene tabi tutması en temel görevlerindendir. Ordulaşma budur. Onu eğitmesi gerekir. 'Bir askerin ne tür özelliklere sahip olması gerekir?' sorusundan hareketle çözümleme yapabilme becerisine ulaşabilmelidir. Bir askeri yaratan, onun sistemini kuran, görgüye, bilgiye, yeteneğe sahip olması, kişilik oluşumunu kendinde yaratmış olması gerekir. Dağınık, rastgele, keyfi durumlarla komutan olunamaz. Bir sisteme sahip olması gerekir. Ordu gücüne saldırı ve fethetme ruhunu egemen kılmadan, o orduyu zaferden zafere koşan bir ordu haline getiremez. Bir orduda ancak zafer ve saldırı ruhu, bu temelde atılganlık egemen kılınırsa, o ordu bir başarı ve zafer ordusu olabilir. Bunun için öncelikle komutanın kendisinin zafere kesin inanması gerekir. Bu kesin inançla inanılmaz olanı başarması ve gerçekleştirmesi zor değildir.

Maalesef bizde bu çerçevede güçlü komutanlaşma örnekleri pek gelişmemiştir. PKK'de neden bu düzeyde bir komutanlaşmanın gelişmediği hususunu sorgulamak hayli gereklidir. Böyle bir komutanlaşmanın gelişebilmesi için birçok güçlü veriler vardır. Örneğin inanç, felsefe, kararlılık, cesaret, fedailik, fedakarlık, davaya inanma vb birçok meziyete sahip kadroların birikimine rağmen "neden gelişmedi?" sorusu çok önemli bir sorudur. Buna verilecek doğru yanıtın, doğru komutanlaşmayı geliştirmede çok önemli bir işlev göreceği kesindir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi öncelikle, 1980 öncesi yoğun yakalanmalar ardından geriye kalanlardan bir kısmının çok sağlam bir katılım sağlayamamaları, yine talihsizlikler sonucunda bazı arkadaşların erken şehadete ulaşmaları bir boşluğun yaşanmasına yol açmıştır. Ayrıca 1983-85 yılına kadarki süreçte partinin ideolojik felsefi gerçeğinde belli bir düzeye sahip olan kadro yapısının pratik duruş bakımından yeterli düzeyi göstermemesi ile beraber, farklı arayışların başlaması da etkili olmuştur. Bu durum, hak etmeyen tiplerin öne çıkmasına yol açmıştır. Bu tipler ortamı ve savaş gerçekliğini muğlaklaştırmış, fırsat buldukça çeteci yaklaşıma saparak, çizgiyi değil, kendini uygulama durumuna düşmüşlerdir. Bunu daha önce de izah ettik. Esas konumuz bunlar değildir. Çeteleşmiş, muğlaklık yaratmış, çizgi ile oynamış tiplerin pratiğini açımlamıştık.

Burada üzerinde durmamız gereken husus en sade, en bağlı ve kendisini en çok iddialı gören kadro kesiminin böyle bir ihtiyaca neden cevap olmadığıdır. Esas olarak bunun cevabını vermemiz gerekir. Yoksa çeteleşenler, çizgiyi tersine çevirip örgütten, Önderlikten intikam almak isteyen tipler her dönemde ortaya çıkmıştır. Bu tiplerin doğru komuta çizgisinin gelişmesi önünde engel oldukları, yarattıkları muğlaklık ve çarpıtmayla ciddi bir biçimde boşa çıkarıcı süreçleri yaşattıkları bilinmektedir. Doğru komuta ve yönetim kademesinin gelişmemesinde bir faktör olarak ele alınabilir. Fakat temel sorun nedir? Temel faktörün doğru anlaşılması ve doğru çözümlenmesi mücadelenin bundan sonraki aşamaları için çok önemlidir.

Bu konuda Önderlik genel çözümleme ve çerçeveyi geliştirmiştir. PKK'de komutanlaşma ve ordulaşma belli bir düzeyde gelişerek, çok büyük kahramanlık gösteren kadro ve komutanlar ortaya çıktı. Ama bu gerçekliğe rağmen neden doğru ve sonuç alıcı muzaffer komutalaşma gelişmediği konusu can alıcı bir konu olmaktadır.

Başka ordularda olmayan, sade ve özlü, zafer zeminini güçlendiren özellikler PKK'de mevcuttur. Kim ne derse desin, Kürdistan'da gelişen gerillanın yetersizliği ve komutalaşmanın durumu ne olursa olsun, herkesin şu gerçeğin hakkını teslim etmesi gerekir: Dünyada Apocu asker gibi büyük bir cesaretle hedefin üzerine giden, fedaice çarpışan, güçlü bir saldırı ruhuna sahip olan asker çok azdır. PKK hareketinin ortaya çıkardığı gerilla ile Türkiye veya İran'ın askerleri kıyaslanamaz. Hatta KDP ve YNK'nin peşmergeleri ile de

kıyaslanamaz. Nitekim bu pratikte çokça görülmüştür. Dört-beş Apocu gerillanın sırt sırta vererek, bir taburu mağlup etmesinin yüzlerce örneği vardır. Altı kişilik bir gerilla grubunun, yüz kişilik bir güce saldırıp onu tasfiye ettiğini onlarca kez görmüşüzdür. Yine binlerce asker karşısında bir avuç güçle günlerce direnildiğinin örnekleri çoktur. Hiç kimse şu hususu inkar edemez: Apocu asker, savaşa gerçek anlamda hakkını veren askerdir. Korkusuz ve kaygısız, fedai bir askerdir.

Türk generallerinin birçoğu yaşanan savaş süreci üzerine kitaplar yazmışlar. Gönül isterdi ki, emekliye ayrılmış, hayatlarının sonuna gelmiş bu kişiler tarihe ilişkin daha doğru not düşsünler. Ama ne yazık ki Türk ordusunda yoğun bir biçimde geliştirilen psikolojik savaşın birer elemanı olma etkisinden kurtulamadıkları anlaşılmaktadır. Eğer o etkiler olmasaydı, generallerin bazıları yaşanan savaş sürecini doğru yazabilirdi. Dört kişilik bir gerilla grubunun elli kişilik askeri birliğe saldırıp tasfiye ettiğinin örnekleri çoktur. İki-üç gerilla ile birçok tepe tasfiye edilmiştir. Günlerce açlığa, zorluklara dayanma, olağanüstü biçimde inanılmaz bir direniş sergileme, ruhsal, fiziksel, düşünsel her açıdan çok güçlü bir fedakarlık ve dayanıklılık gösterme durumu gerillada sürekli olan özellik ve meziyetlerdir. Bu fedakarlık bugün daha güçlü bir biçimde derinleşmektedir.

Bir kleş, bir BKC, bir el bombası ile her şeyi yapabilen, sınırlı olanaklarla kendisini geçindiren bir gerilla gerçeği söz konusudur. Bir gerillanın silahı, cephanesi, elbisesi, ayakkabısı, eğitimi, yemeği ve her şeyiyle masrafı toplam olarak yılda altı yüz-yedi yüz dolar civarındadır. Toplumda bir kişinin böyle bir miktarla geçinemeyeceği bilinmektedir. Ama gerilla çok yoksul yaşamasına, kıt-kanat imkanlarla geçinmesine rağmen savaş meydanında büyük fedakarlık gösteren bir pratiğe sahiptir. Bunu hem Türk ordusuyla, hem de Güneyli güçlerle geliştirilen savaş pratiklerinde görmek mümkündür.

Apocu militanın az güçle büyük hedefleri başarma yeteneğine sahip olduğu pratikte kanıtlanan bir durumdur. Yine büyük bir bilinçlenme çalışmasını geliştirdiği de bir gerçektir. Örneğin çok sıradan, kendi köyü dışında hiçbir yeri görmemiş insanları ikna ederek askeri kanunla savaşa almış, üzerinden birkaç yıl geçtikten sonra en az bir üniversite mezunu kadar, teorik, kültürel birikime sahip kılmıştır. Botan köylerinden katılıp da, alay ve eyalet komutanlığına kadar yükselen militanların yetiştirildiği çok iyi biliniyor. Kemal Sperti, Şerif Sperti, Rojhat Biluzeri, Cuma Biliki, Dijwar Erkendi, Zelal Botan ve Nujin Xirbike Bestê arkadaşlar bunun çok çarpıcı sembolleridir. Bu arkadaşlar askeri, ideolojik, siyasi ve kültürel olarak eğitilmiş, yetişmiş, belli bir düzeyi yakalamış değerli arkadaşlardı. Gerillanın insanı yeniden yaratma ve yetiştirme okuluna dönüştüğünü bu arkadaşlarda görmek mümkündür.

Bütün bu olumlu yanlarına rağmen zafer komutasının gelişmemesi, tabii ki büyük bir çelişkiyi arz etmektedir. Önderlik henüz 1992 yılında yaptığı

bir değerlendirmede şunları belirtmişti: *"İyi niyetlisiniz, çok fedakarsınız; öl desek ölür, kal desek kalırsınız. Fakat bunlar işi kurtarmaya yetmiyor. Kendi savaş tarzımı anlatmak için size çok şey söyledim. Çünkü bir yerde bunda başarı gizlidir… Mevcut gerilla imkanlarımızla, savaş imkanlarımızla düşmanı perişan edebiliriz. Fedakarlık, cesaret ve dayanma gücümüz, sayımız, niteliklerimiz ve mevzilerimiz yerli yerinde kullanılırsa bu düşman buralarda duramaz. Ama siz bunları değerlendiremiyorsunuz. Sorun teknik bir düzenleme sorunu değil, aslında sadece özü geliştirme sorunu da değil. Sorun, çok karmaşıktır. Kürdistan için ordulaşma büyük yetenek istiyor. Sabır ve tahammül gücü, fedakarlık ve oldukça olgunluk istiyor. Bütün bu nitelikleri bir kişide birleştirmek, görmek zor değildir. Kimse kendisini doğru önderliğe vermiyor."* Bu değerlendirmelerden de anlaşılacağı üzere sorun imkanların olmaması ya da fedakarlık yapılmaması değildir. Temel sorun, kendini taktik önderliğe ve zafer komutanlığına yatırmama durumudur. Güçlü zemine ve halkın büyük yurtseverliğine dayanan; kadınlı, erkekli katılımların büyük fedakarlığı, cesareti, dürüstlüğü üzerinden tarihsel komutanlaşma yaratılabilinmeliydi. Tarihi gerçekliğin çok iyi gösterdiği gibi olumlu koşullar komutanlaşmanın gelişmesini gerekli kılmaktadır.

Partileşmemenin komutanlaşma üzerinde yarattığı etkiler

Önderlik, bizdeki komutanlaşma sorunlarına değinirken Vietnam'ın gerilla komutanı Giap'ı örnek vererek, *"Giap, biz Kuzey'den Güney'e doğru 30 kişilik bir birim olarak yol aldığımızda, Ho Chi Minh bize yarım sayfalık talimat vermişti, diyor. Bir de on tane eski tüfekle yola çıkıyorlar. Bizde odalar dolusu çözümleme var, her türlü silah var, ama yürüyen yoktur. Ordulaşma felsefesine, ordulaşma kişiliğine ulaşan yoktur."* biçiminde belirlemeler yapmıştır. Bu sorunun temelinde de partileşme sorunlarının olduğunu birçok çözümlemede ortaya koymuştur.

Bu konuya açıklık getirmek için biraz daha özgünlüğe inmekte yarar vardır. Her şeyden önce komutan adayı olması gereken üst düzey komuta kademesinin katılımına bakmak gerekiyor. Dolayısıyla bu çelişkiyi PKK'ye katılım ile bağlantılı ele almak bizi doğru sonuçlara götürebilir. Katılım, önderliksel gerçeğe ve onun ideolojik, felsefi doğrultusuna dahil olmak anlamına geliyor. Katılanlar Önderliğe ve harekete inanarak katılmıştır. Önderliği, partiyi kabul etmiş, ama onun ideolojisine, felsefesine, uslüp ve yaşam tarzına tümüyle girmemiştir. Özcesi, kendine göre bir katılım biçimidir. Bazı çevreler bu durumu farklı değerlendirmeye çalışıyor. PKK'lilerin çok hesapsız bir katılım yaptıkları, Öcalan dışında bir şeyi tanımadıkları, hepsinin aynı oldukları, her şeyleri ile bağlandıkları, bunun dışında hiçbir şeyi dikkate almadıkları ya da düşünmedikleri gibi dıştan kimi değerlendirmeler yapılıyor. Bu değerlendir-

meler bazı yönleriyle doğru olsa bile kasıtları farklıdır. Her şeyden önce tarihte yeni bir gelişme yaratan, hamlesel çıkış yapan bütün önderliklerin etrafındaki kadroların katılımı yüzde yüz katılım biçiminde olmuştur.

Hz. İsa şu çarpıcı belirlemeyle, *"Anasını, eşini, babasını düşünenler ardımdan gelmesin. Çarmıhını sırtında taşıyanlar arkamdan gelsin"* diyerek, katılım ölçüsünü ortaya koymuştur. Tarihsel bütün dini ve siyasi önderlikler güçlü bir ekiple köklü çıkışlar yapmışlardır. İnanılmaz koşullarda, inanılmaz güç birikimi ve çıkışla yeni tarihsel bir süreci başlatmayı başarmışlardır.

Apocu hareket de büyük bir iddia ile yola çıkmıştır. Apocu harekete ve onun önderliksel gerçeğine katılan kadroların kesin, net, bütünüyle katılımı sağlamış olmaları gerekmektedir. Tam da bu noktada katılımımızda ciddi bir yetersizliğin olduğunu belirtmeliyiz. Bizler ana hatlarıyla Önderliğe ve bu harekete katıldık ama bu katılım biçimi kendine göredir. Bu biçimdeki bir katılım özde ve tam değil, yarım bir katılımdır. Yarı PKK'lilik durumu böyle gelişmektedir. Yani PKK'ye katıldık ama kendimize ait kişilik yetmezliklerimizde ısrar ettik. Dolayısıyla kendini sistemin bir parçası haline getiren, özümseyen, yürütücüsü, geliştireni, derinleştireni ve yaratıcı tarzda uygulayanı olan kişilikler haline getirmeyi başarmadık.

Bizde böyle bir halka yakalanamadığı için, yani doğru katılım sağlanamadığı için Önderlik yalnız bırakıldı. Çıkış koşullarında Haki, Hayri gibi arkadaşların Önderliği tamamlama, önderliksel çıkışı daha da somutlaştırma ve derinleştirmede çabaları yoğundu. Sonrasında bunun devamı fazla getirilememiştir. Katıldık ama sadece uygulayanı olduk. Katılıp sadece uygulayanı değil, geliştireni, derinleştireni ve zenginleştireni biçiminde bir katılım düzeyine ulaşamadık. Kimi çevreler de bizim için, "sadece uygularlar" diye değerlendirmeler yapıyorlar. Bu yönü doğru ama sadece uygulayan olmamamız gerekir. Sadece uygulayıcı olmak memur katılımına dönüşür. Önderliğe ve harekete katılım sağlamış kadrolar olarak Önderlik çizgisine sahip çıkmak, uygulamada zenginleştirmek ve derinleştirmek temelinde bir rolümüz ve misyonumuz vardır.

Taktik kapsamda taktiği geliştirme göreviyle mükellefiz. Dikkat edilirse, Önderlik başlarda taktik sahaya çok eğilmek durumunda değildi. Daha çok stratejik saha üzerinde yoğunlaşmaktaydı. Fakat taktik sahada komutanlığı, karargahlaşmayı, komuta kontrol merkezlerini geliştiremediğimizi görünce, taktik sahaya daha fazla ağırlık vermek zorunda kaldı. Halbuki taktiği geliştirmek Önderlik etrafında mevzilenen ve katılım gösteren kadroların görevidir. Fakat katılım biçimsel olduğu için taktik geliştirilememiş, kadro söyleneni yapmış, hatta bazen onu da tam uygulamamıştır. Kendi süzgecinden geçirerek, benimsediğini yapmış, benimsemediğini yapmamıştır. Bu tarz çok incelikli bir biçimde kadro sisteminde yer edinen bir tarzdır. Kendisi taktik geliştirmediği için Önderlik taktiği geliştirmek zorunda kalmıştır. Komutan, Önderliğin geliştirdiği taktik perspektife de zayıf bir inançla yaklaştığı

için özümseme temelinde ruhunu, beynini katmayıp, kendine uygun hale getirmek istemiştir. Ortaya çıkan sonuç ise taktik ve çizgi dışılıktır.

Buna karşı Önderlik müdahaleleri gelişince "tamam o zaman, nasıl söyleniyorsa öyle yaparım" duruşuyla kadro yine kendini uygulamaya çalışmıştır. Kendini uygulaması tabii ki çizgi dışı pratikleri geliştirecektir. Çünkü ruhen ve fikren taktik perspektife katılım yoktur. Kendi taktiği hareketin taktiği değildir, çizgi dışıdır. Müdahale edilince bu kez "mademki müdahale ediliyor, o zaman kendimi sınırlarım, nasıl söylenirse öyle yaparım" demiştir. En dürüst olanın yaklaşımında bile görülen buydu. Dürüst olmayan ise "evet efendim, baş üstüne efendim" dediği halde ikiyüzlece kendini uygulamıştır. Çeteciliğin de bu temelde şekillenip, boyutlandığını belirtebiliriz. En dürüst ve en sade olanı bile Önderliğin müdahaleleri karşısında kendisinden istenilenleri altındaki komutanlara aktarmıştır. Eğer "eylem yapın" denilmişse, eylem planlamasına bu çerçevede katılım göstermiş, taktik perspektife ruh verme, zenginleştirme ve bu temelde başarıya taşıma çabasında olmamıştır. Sadece uygulayan anlayış değişik biçimlerde de yorumlanabilir. Bu, bir memur tarzıdır, dar sorumluluktur, kendini katmamaktır. Bunun altında yarı PKK'lilik vardır, kendine göre katılım vardır. Böyle olunca da taktik konusundaki anlayışı ayrı, Önderliğinki ayrı olmuştur. Belki herkes için yüzde yüz böyledir denilemez. Kuşkusuz Önderliği anlama çabası içerisinde olan, kendini her düzeyde katan yüzlerce, binlerce savaşçı ve komutan örneği yaşanmıştır. Ama komuta kademesinin çoğunluğu derin bir savaş doktrinine dayalı, gözünü zafere diken, planlayan ve adım adım zafere yaklaşan bir komuta gerçekliğinden uzak kalmıştır.

Savaş dışında hiçbir sahada bu denli insanın özünü açığa vuran başka bir uğraş daha yoktur. Savaş, insanın özünü uygulatır, insana rağmen uygulatır. İstediği kadar "Önderlik bize böyle demiştir, hareketli olalım, vur-kaç taktiğini uygulayalım" yaklaşımını sergilesin, insanın içindeki savaş tarzı neyse, neye inanmışsa pratikte uygulanan da o olur.

Bunu daha iyi çözümlemekte fayda vardır. Bu durum toplum bilimi açısından derinliğine ele alınması ve analiz edilmesi gereken bir olgudur. Kişiler söyleneni değil, çoğunlukla kendini uyguluyor. Savaş sahasının özelliği böyledir. Başka bir zemin ve sahada belki bir biçimde söyleneni de yapabilir. Ama savaş sahasında istediğin kadar söyleneni yapmaya çalış, sonuçta söyleneni değil, kendi özünü uygularsın. Düşündüğünü, bildiğini ve ruh halini yansıtırsın. Rengini verirsin. Bizde taktiğe tam inanmama pozisyonu komutayı Önderlik çizgisi ile kendi çizgisi arasında bocalamaya götürmüştür. Komutanın kendi çizgisi nedir? Kürt'ün klasik çizgisidir. Biraz değiştirilmiş Kürt köylü isyancılığıdır. Savaş sahasında bir biçimde sürekli buna kayılmasının ana nedeni budur. Buna komutanın savaşa tereddütlü yaklaşımı demek mümkündür. Bu konuda çarpıcı örnekler vardır. Özellikle Kürt'ün psikolojisini de yansıtan, büyük zafere göz dikmeyen, sınırlı bir başarı ile yetinen, hatta ona dayanarak

sevdalanan bir komuta gerçekliğinden bahsedilebilir. Az bir sonuçla yetinme, adeta köylülerimizin dediği gibi "bunu da bize vermişse çok şükür" tarzında komutan gider bir eylem yapar, bu eylemden bazı sonuçlar alır, "şükür ki biz bunu başardık" deyip kendini yanıltma, kandırma pozisyonuna düşme örnekleri yaşanmıştır. Komuta gerçekliğini zayıflatan nedenleri tarihsel-toplumsal boyutuyla incelemek ve zafer komutanlığına ulaşmak için mutlaka doğru sonuçlar çıkarmak gerekmektedir.

Taktik komuta haline gelememenin nedenleri

Ortadoğu egemenlik sisteminin halkın zihniyetine kazıdığı "gökte Allah, yerde devlet" anlayışının etkileri Kürt halkında olduğu gibi hareketimizin kadrolarında da önemli oranda yer edinmiştir. Açık ya da gizli bir biçimde bu etkilerin izlerini görmek mümkündür. Özellikle 1983–85 sürecine ilişkin, bunu bir veri olarak ifade etmiştik. "Gökte Allah, yerde devlet" vurgusu devletin kendi propagandasıdır ve bunun beş bin yıllık bir tarihi vardır. Sürekli işlenen bu propagandanın insanlar üzerindeki etkisinden ötürü, inanç zayıflığını yaşama durumu gelişmiştir.

Hareketimizde de ilk aşamada gerilla mücadelesine karşı inanç zayıflığı vardı. Fakat binlerce gerillanın savaş sahasına çıkması, inanmayanları bile inandırmaya götürmüştü. Diriliş devrimi sürecinde 1990'la birlikte daha önce farklı örgütlerde mücadele yürütmüş Vedat Aydın gibi birçok kadro ve yurtsever bulundukları örgütlerden ayrılarak, PKK çizgisine katılmışlardır. Gerilla kendini kanıtladıktan sonra her çevre ve sosyal katmandan yoğun katılımlar gelişmişti. Burada sözü edilen inanç zayıflığı, taktiğe ilişkindir. Örneğin alan kurtarma taktiğine ilişkin ciddi inanç zayıflığı bulunmaktaydı. Gerilla alan kurtarır mı, kurtarmaz mı, bazı alanları fethedebilir mi, fethedemez mi, noktasında inançsızlık vardı. Genel olarak stratejiye inanmıştır, fedakarca katılmıştır, hatta fedai eylemini bile yapabilecek düzeydedir, ama "heval bu şehri alalım, falan yerdeki taburu sökelim, bu alanı denetime alalım" denildiğinde, hemen 'acaba yapabilir miyiz' diye kaygıya kapılmıştır. Sanki gerilla değil de, başka yerden gelecek farklı bir güç yapacakmış gibi bir yaklaşıma girilmiş, güç olmak başka yerden beklenmiştir. Bu, yüzyıllarca egemenlik altında kalmanın yaratmış olduğu bir psikolojidir.

Bütün Kürdistanlılar, Kürdistan'ın bir an önce özgürlüğe kavuşmasını ister. Ama burada bulunan kişiler olarak "biz bunu yapalım" dendiğinde, genellikle yeni ve görece büyük sayılabilecek çıkışlara karşı önyargı ve inanç zayıflığı başlar. "Yapacak olan biz miyiz?" diye sorar. Komutansın, denetiminde binlerce gerilla var. Kürdistan'ı senin kurtarman lazım denildiğinde, acaba o biz miyiz dercesine donakalır. Çünkü bilinçaltında inanç zayıflığı yatıyor. Açıktan "inanmıyorum" demez. Gerçekte inanmama gibi bir durum yoktur. Çok derin

psikolojik bir paradoks onu esir aldığı için derinliklerde yatan büyük başarıya inançsızlık vardır. "Senin bu işi başarman gerekir" sözü karşısında hemen tereddüt yaşamaya başlar. 1990'lardan sonra başlayan tereddüdün nedeni budur. Esas olarak 1990'lardan sonra komutada gelişen tereddüt 1980 sürecindeki gibi değildir. Fethedebileceğine pek inanmamıştır.

Bu anlayış üzerine birkaç çarpıcı örnek vermekte yarar olduğunu düşünüyoruz. Önceki bölümlerde de izah edildiği gibi 1993 yılında Beytüşşebap ve Uludere'nin alınması ardından Eruh ve Şırnak'a dayanacak tarzda bir alan kurtarma projesinin uygulanma aşamasına gelindiğinde, başarma noktasında tereddüt başlamıştı. Planlamanın pratik safha aşamasına varıldığında, komutada "acaba başarabilir miyiz, bunu yapacak olan biz miyiz, yoksa daha güçlü bir gerillamız oluştuğunda mı yapılacaktır?" gibi inanç zayıflığıyla tereddüt yaşanmıştı. Geç kalma ve kar yağışı ardından ertelemenin olmasının altında yatan gizli ve gerçek neden budur.

1997 yılında Çatak'ı birkaç günlüğüne kurtarıp elde tutma ve çevresinde de arazi çatışmasını yapma biçiminde kapsamlı bir plan yapılmıştı. Bütün hazırlıklar tamamlandıktan sonra tam hareket edileceği saatte bunu gerçekleştirecek olan 50 civarındaki komuta yapısına, *"bu eylemden vazgeçiyoruz, keşifte netleşmeyen noktalar var. Başarısına ilişkin ciddi endişeler taşıyorum. Bu nedenle iptal edip eylemi normal bir şehir baskını eylemine dönüştürerek, sıradan bir eylem halinde uygulayalım"* dediğimizde herkeste bir rahatlama gözle görünür düzeyde yansımıştı. El kaldırıp konuşan birkaç arkadaş *"en doğrusu budur, biz de aynı şeyi düşünüyoruz"* dediler. Bazıları "ne evet ne hayır" biçiminde konuştuysa da hiçbir arkadaş itiraz etmedi. Aslında hepsi de fedai düzeyindeki arkadaşlardı. Ama itiraz etmediler, çünkü bir hafta boyunca Türk ordusuyla boy ölçüşecek böyle kapsamlı bir eylemin başarısına olan inanç zayıftı. Bu kararı gerçekten netleşmeyen bazı noktalara dayanarak ilk veren ben olduğuma göre, bende de eylemin başarısına olan inanç zayıflığını açığa çıkarmaktadır. Fakat aynı zamanda işi ilerletme, yeni bir aşamaya taşımaya dönük ciddi anlamda bir taktiksel çıkış arayışım da vardı. Ama sonuçta yapılmadığına göre yetersizliği başka bir biçimde izah etmem mümkün değildir. Her şeyi kendi dışında gören bir yöntemi hiçbir zaman benimsemeyen bir kişi olarak, belirttiğim her hususta şu veya bu düzeyde kendimin de bir payı olduğunu belirtmem gerekiyor. Hatta bazı yerlerde birinci düzeyde payımın olduğu da açık ortadadır. Ama buradaki konu sosyolojik açıdan ciddi anlamda değerlendirilmesi gereken bir konudur. Bir zafer militanı olabilmek için gerekli tüm veriler var, buna dönük istek de zayıf değil, ama yine de tam olarak sonuca gitmeme pratiği çözümlenmesi gereken bir durumdur.

Aynı şekilde 1998'in Ağustos başlarında Kato Jirka'daki bir tugaylık askeri gücü söküp atma planı üzerinde iki ay yoğunlaşılmasına rağmen uygulama esnasında bir tereddüt başlamıştır. 'İlk önce bir deneme yapalım, bir taburu hedefleyelim, eğer güçlerimiz başarılı olursa tümünü hedefleriz'

denildiğinde, bütün komuta kademesinin "evet en doğrusu budur" demesi bunun en açık göstergesidir. Bir kez daha görüldüğü gibi burada da itiraz olmamıştır. Bu, bir kişide gelişen bir tereddüt değildir, sözünü ettiğimiz 50–60 kişiden oluşan komuta kademesidir.

Açığa çıkan yaklaşım Kürt'ün psikolojik yapılanmasının bir yansımasıdır. Yüksek hedeflere göz diker, ama fiili olarak kendini katmaz. Mesela işinde, gücünde bulunan herhangi bir Kürt yurtseveri, gerilla ordusunun çok büyümesini, çok güçlü olmasını ister. Fakat sıra kendi çocuğunun katılımına gelince tereddüde girer. Ordu halk evlatlarının katılımıyla büyür. Bir değil, birkaç çocuğunu gerilla saflarına gönderen anne ve babaların sayısı az değildir. Bu düzeyde yaklaşanlar da vardır ama genel toplum psikolojisinin anlaşılması açısından bunu belirtmeyi gerekli gördüm. İleri düzeyde yurtseverdirler ve artık tümüyle inanmış olanlardır. Fakat bunlar istisnadır. Birçoğu kendi çocuğunun katılımında tereddüt eder.

Komutada da zaferi arzulama ve hayal etme vardır. Ancak tereddütten kaynaklı zafer militanı ve komutanı olmamaktadır. İş gelip kendisine dayandığında orada tereddüt yaşamaktadır. Yaşadığı açık bir tereddüt değildir, gizlidir. Onu zaferden ve büyük güç olmaktan alıkoyan bu psikolojidir. PKK'de engel tanımaz bir biçimde komutalaşmanın gelişmemesi ve gerçek zafer komutanlarının oluşmamasının altında böyle bir psikolojinin yattığını söylemek doğru olacaktır. Çünkü insanlar kararlıdır, Kürdistan uğruna gözünü kırpmadan canını verebilecek cesarete sahiptir. Ama "gel bu işi başar ve zafer kazan" denildiğinde tereddüde girer. Birçok fedai arkadaşımız vardır, gözünü kırpmadan feda edecek düzeyde kendini adamıştır. Ama "zafer için çalış" sözünü duyduğunda -ki zafer çalışması sabır ister, olgunluk ister, zaman ister, fedakarlık ister- "acaba başarabilir miyim?" kaygısına kapılarak "yok, ben intihar eylemi yapacağım" diye tutturmaya başlar. Bu yaklaşım sabırlı, uzun vadeli bir stratejiye dayanarak adım adım sonuca gitme psikolojisinden ziyade hemen sonuca gitme psikolojisidir. Bu anlamda kendine derin bir güvenden çok, kendini feda etme noktasında hiçbir tereddüdü yaşamama duruşu söz konusu olmaktadır.

Bu durum karmaşık bir toplumsal psikoloji olarak görülebilir. Ama maalesef komutanın durumuna yansıyan da budur. Gerillanın ezici çoğunluğu fedaidir, fedaice savaşabilmektedir. Fakat "zafer için günlerce sabırla, inatla, taktik geliştir, bu doktrine dayalı mücadele yürüt" noktasına gelindiğinde hemen kara kara düşünmeye başlar. Kürt kişiliğinin bu psikolojik yapılanması, çok derinlikli bir biçimde komuta üzerinde etki yaratmıştır. Aslında bu anlayışın altında yatan neden kölelik ruhunun bilinçaltı üzerinde yaratmış olduğu etkidir.

Komuta ile Önderlik arasındaki fark budur. Önderlik kendini bir zafer önderi, zafer gücü ve zafer militanı olarak ele alıyor. Önderlik komutadan farklı olarak kendini Kürt toplum psikolojisinden kurtarmıştır. Bunu çocuk

yaşlardan itibaren çeşitli isyanlara girişerek, adeta geçmişle çok köklü bir hesaplaşma temelinde yapmıştır. Bu, ayrı bir değerlendirme konusudur ama Önderlik bunu başarmıştır. Bizim başaramadığımız nokta budur. Bu nedenle iş nihai noktaya geldiğinde hemen tereddüt başlıyor. Aslında dürüstlük, fedailik, kahramanlık ve fedakarlık desen vardır, fakat zafer duruşu desen orada tereddüt başlıyor. Zaferi istiyor ama çok kararlı değildir. Bu hususta Önderlik, *"En ağır işleri yapmada bir sorununuz yoktur, ama zafer tarzında yoğunlaşmıyorsunuz"* diyerek, bu konuyu çarpıcı bir biçimde ortaya koymuştur.

PKK'deki komuta, gözü kara savaşır. En ağır işleri yapar, günlerce en zor koşullarda direnir, ama zafer taktiğinde fazla yoğunlaşmaz. Zafer taktiği çok uzun vadeli bir çalışmadır. Ani çıkışlarla erken sonuca gidilemez. Sabırla, inatla hazırlıklar yaptıktan ve derinlikli düzeyde yoğunlaşıldıktan sonra zafere ulaşılabilir. "Savaşın yarısı yoğunlaşmadır" diye bir belirleme vardır. Komutamızda yoğunlaşma çok azdır. Kişi duyguları ile hareket edip, çok fazla yoğunlaşmıyor, yoğunlaşmayınca da derinlik gelişmiyor ve böylece sonuç alınmıyor. Bu nedenle en kapsamlı savaş planlarımız bile -derinlik, olgunluk, sabır, metanet olmadığı için- yüzeysel kalmış ve istenilen sonucu alamamıştır. Buna karşın bireysel ve grupsal eylemler hep başarılı olmuştur.

Apocu eylemci bir grup, gittiği yerde genellikle başarı kazanır. Düşmanın bir hedefine saldırdığında kesin sonuç alır, ama bir alay ya da tugay bir araya gelir de uzun vadeli bir plan yapmaya kalkışırsa, orada sonuç alması şüpheli olur. Çünkü büyük başarılar sabır, ısrar, inat ve ölçü ister, yani daha örgütlü, daha incelikli ele alınmayı gerektirir. Komutamız bunları derinlikli yapmaz, duygularıyla hareket eder, böylece sonuç almaktan uzak kalır. "Biji Serok Apo" sloganını attığında hiç kimse onu durduramaz, mutlak hedefe ulaşır. Ya şehit düşecektir, ya da hedefe varıp, imha edecektir. Militanda bu tutku vardır, zafer ruhu ve fedai ruh fazlasıyla mevcuttur, ama zafer getirecek tarzı yoktur. Üzerinde yoğunlaştığı tarz zafer tarzı değildir.

Filistinlilerde de benzer bir durum söz konusudur. 1945'lerden sonra Kudüs üzerinde çarpışırlarken, Yahudi birliklerine göre Filistin birliklerinin avantajları daha fazlaydı. Silah ve güç bakımından daha üstündüler. Kendi topraklarında bulunmanın avantajına da sahiptiler. İslamiyet adına, Filistin halkı adına, Kudüs'ü kurtarma adına, savaşta fedai bir ruh da vardı. Savaş araçları, insanları ve fedai ruh bulunmaktaydı. Bunun karşısında Yahudi birliklerinin olanakları kıttı. Silah ve savaşçı bulmakta zorlanmaktaydılar. Manevra alanları çok dardı. Çevrede bulunan bütün devletler onlara karşıydılar. Hatta ilk başlarda ABD resmi yardımda bulunmuyordu. Bu nedenle İsraillilerin koşulları daha zordu, Filistinlilerin koşulları ise oldukça gelişkindi. Sonuçta Filistinliler savaşı kazanamamışlardır. Nedeni Filistinlilerin hisleriyle, plansız ve taktiksiz savaşıyor olmaları ve savaşa kaba yaklaşmalarıdır. En önemlisi de disiplinli olmamalarıdır.

Bir savaşta disiplin olmadan kazanmak mümkün değildir. Bir orduda her şey disiplinle başlar, disiplinle biter. Filistinlilerde disiplin zayıftır. Bu durum halen devam etmektedir. Planlı, örgütlü ve sabırlı hareket etme yönleri zayıftır. Zira gelişkin kişilikleri, radikal ve çok başarılı eylem yapanları da vardır. Geçmiş tarihlerde kahramanlıkları çoktur. Ruh bakımından ileridirler. Kendi ülkeleri için kendilerini feda edebilecek durumdadırlar. Ama savaş tarzları zafer tarzı değildir.

Bu konuda Filistinlilerden biraz daha ileriyiz. Onlardan eğitim aldık, eğitimlerinden oldukça yararlandık. Fakat Kürt toplumu karakteristik olarak bazı örgütsel yanları itibariyle onlardan daha gelişkindir. Kastettiğimiz ruhsal düzeyde karşılaştırma değildir. Çünkü Filistin halkı ile Kürdistan halkını karşılaştırmak pek uygun olmayacaktır. Örgütsel karakterleri bakımından Kürtler, Filistinlilere göre biraz daha disipline yatkındırlar. Keyfiyet Kürt toplumunda da vardır ama Filistin toplumunda daha fazladır. Ancak zafer tarzı ikisinde de yoktur. Her ikisinin de tarzı zafer tarzı değildir. Her iki toplumda da zaferi engelleyen temel anlayış toplum sinesindeki bu gizli psikolojidir. Sabırlı olmayan, yoğunlaşmayan, kestirmeci ruh halinin dışa yansımasıdır. Özgüven zayıflığı vardır. Bu nedenle tasarladığı planlamaya çok güvenmez. Sürekli başkasının yapabileceğini düşünür, ondan bekler. Oluşan toplumsal psikoloji böyledir.

Bütün iyi meziyetlere ve çok güçlü insani özelliklere rağmen PKK'deki komutalaşma düzeyi zafer komutalaşmasına dönüşmemiştir. Çok cesaretli, çok güçlü komutanlıklar çıkmıştır ama zafer komutanlıkları çıkmamıştır. Bunda Kürt toplumsal özelliklerinin etkisi yüksektir. Mücadele süreci boyunca bu konuda hep iç çatışma yaşanmıştır. İki çizgi adeta at başı birbiri ile mücadele halinde olmuştur.

Kürdistan'da direniş çizgisi ile teslimiyet çizgisi sürekli bir savaş halinde mücadele etmiştir. Bununla birlikte tarih boyunca direniş çizgisi içerisinde de iki ayrı anlayış sürekli çarpışmıştır. Kişilikte ve komutada kendini aşmış, zafer tarzını yakalamış, engel tanımaz bir yürüyüşe sahip, her türlü şart ve koşul altında adeta yoktan var edebilen, kıt olanaklarla büyük gelişmeler yaratan zafer tarzı Önderlik başta olmak üzere Kemal, Hayri, Mazlum, Ferhat, Agit, Berivan ve Beritan gibi kadrolarda bir tarzdır. Maalesef bizlerde klasik Kürt toplumsal psikolojisinde ısrar etme, ya da onun etkisini tümden aşamama durumu gelişmiştir. "Acaba yapabilir miyiz, bu gücü ve kudreti gösterebilir miyiz?" kaygısıyla hareket edilmiştir. "Başkaları gelip bunu yapamaz mı?" şeklinde bir duruş sergileyen, kendine yeterince rol atfetmeyen, kendini hep ikinci, üçüncü sırada gören bir kadro duruşudur söz konusu olan. Hep kendi dışındaki olgulara rol atfeden, ama kendini işin merkezi ve sahibi haline getirip zafer yürüyüşünü bir türlü geliştiremeyen, bu konudaki çabalarına, fedakarlıklarına rağmen bunu yapamayan duruş sürekli kendini göstermiştir. Aslında kadro ile Önderlik arasındaki mücadelenin temel halkası budur.

Önderlik sürekli kadroyu toplumun ve kapitalist egemen sistemin yarattığı özelliklerin etkisinden kurtarma, isyancı, bağımsız, zafer kişiliğine dönüştürme mücadelesini vermiştir. Kadro ise eski toplumsal özelliklerin ağır etkisini yaşayarak, geri kişilik duruşunda adeta ısrar etmiştir. Önderlik ile kadrolar arasındaki mücadele bundan kaynaklıdır. Önderliğin yüzlerce cilt çözümlemelerle çözmek istediği kördüğüm burasıdır. Önderliğin tüm çabası, kendini aşmış kişiliği yaratmaya dairdir, toplum içindeki en zayıf kişilikten başlayarak bunu yapmak istemiştir. Önderlik felsefesinde zayıflığı güce dönüştürme ilkesi olduğu için bıkmadan, usanmadan, yorulmadan sürekli bir biçimde bunun mücadelesini vermiştir. Bu nedenle sıradan bir köylüden çok güçlü komutanlar, cesaretli yüzlerce insanı yönetecek kişiler çıkarmıştır.

Önderliğin toplum içerisinde en zayıf konumda tutulan kadını yücelterek Zilanlar, Berivanlar, Zelaller, Beritanlar, Şilanlar, Viyanlar, Sorxwinler, Nucanlar, Nudalar ve Yıldızlar düzeyine çıkarmasının altında bu gerçeklik yatmaktadır. Kadını güç yapma, gerçek zafer gücüne dönüştürme tutkusunun kaynağı ideolojik felsefi inanç bütünlüğüdür. Önderlik felsefesinde bu inanç düzeyi olmasaydı güçlü direnişler de gelişemezdi.

Önderlik bu kördüğümü çözmek ve klasik Kürt erkeği ve kadınını değiştirmek için, kadını bir güç olarak gördü. Zayıf Kürt kişiliğini dönüştürmek için özgür Kürt kadınını geliştirmek, iradeleştirmek istedi. Kadın gerçekliğini tarihsel-toplumsal özellikleriyle çözümleyen Önderlik, özgür kadını hem kadın cinsini kölelikten çıkaracak, hem de erkeği dönüştürebilecek bir güç olarak değerlendirdi. Parti Önderliği klasik erkeği dönüştürmenin zorluklarına karşın kadın özgürlük mücadelesi yoluyla erkeği de dönüştürmeyi esas almıştır. Hareket içerisinde cins mücadelesini başlatması ve cins mücadelesinde erkek egemenlikli sisteme karşı zayıf konumda olan kadından yana çıkarak dengeyi sağlaması bu nedenledir. Önderlik, kişilikte değişim-dönüşüm yapmak için kadın yapısını cins mücadelesine ısrarla teşvik etmiş, erkek egemenlikli sisteme karşı mücadele sahibi olmayan bir kadın militanı militan saymamıştır. Kadın kurtuluş çizgisi temelinde Önderliğin gündemimize koyduğu bu tarz bir iç mücadele kuşkusuz ciddi gelişmeler yaratmış ve önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Kürt toplumunun sosyal bir devrimi yaşaması ve kadının toplumda yetkin bir iradi güç haline gelmesiyle, Kürt erkeğinde de önemli dönüşümler sağlanmıştır. Parti saflarında yaşanan bu değişim, kendisini topluma yansıtmış ve devrimsel düzeyde gelişmeler yaratmıştır.

PKK'nin büyük direniş gerçeğine rağmen ihanetlerin olması ve yer yer düşkünlüklerin gelişmesinin derin bir toplumsal arka planı vardır. Bu anlamda kişilikleri değiştirmek, dönüştürmek ve yüce amaçlarla bütünleştirmek kolay bir iş değildir. Bu yapılırken, bazıları olumlu anlamda netleşip yaşamını halkın hizmetine adarken, bazıları da gerçeklikleri görüp, ürkme ve kırılmayı yaşayarak ihanete gitmiştir. Özgür insanı, güçlü militanı yaratma mücadelesi bir netleşme mücadelesidir. Netleşme yaşanırken, hepsi yüzde

yüz olumlu anlamda netleşmez. Bazıları da toplumun düşkünleşmiş, dönüşemeyen gerçeğini dışa vurarak, basiretsizliği itibariyle netleşmeye kavuşturulur. Yüzlerce defa kendisini dayatan bozgunculuklara rağmen ısrarlı ve kararlı bir biçimde zayıfı güçlendirme tutumunda ısrar etme olmasaydı bu kişiliği şekillendirmek mümkün olamazdı. Önderliğin, "*ben zayıf insanları, düşmüş insanları kaldırmaktan ve onları güçlendirmeden zevk alıyorum*" demesinin anlamı budur.

Komutada yaşanan anlayışın Kürt toplumundaki bu psikoloji ile çok yakından bağlantılı olduğu açıktır. Cücelikten yüceleşmenin eşiğine getirilmiş, çok anlamlı meziyetlere sahip kılınmış kişiliğin zafer komutası olma noktasında tereddütlü duruşu sergilemesinin bu gibi nedenlere dayandığını belirtmek mümkündür.

"Kendini vermemiştir, çalışmamıştır" yaklaşımıyla bu paradoks izah edilemez. Şahsen şimdiye kadar birçok vesile ile kamuoyuna yaptığım açık konuşmalarda ve 27 Kasım 1998 yılında partinin kuruluş yıldönümü vesilesiyle Önderliğin de katıldığı bir panelde konuştuğum gibi, mücadelede oportünistlik yapmış değilim. Hiçbir zaman oportünist bir pozisyonu yaşamadım. Elimden geleni yaptığımı, çaba gösterdiğimi belirtebilirim. Ama zafer komutasına ulaşma durumum olmamıştır. Bu yaklaşımda dürüstlük ve kendini verme sonuna kadar vardır. Ama bir de kişiyi geri çeken, zafer duruşundan alıkoyan toplumdaki sosyal ve psikolojik özelliklerin yansıması da mevcuttur. Kürt toplumundaki klasik savaş tarzı, anlayışı, psikolojisi ağır bir biçimde sürekli etkileyen bir yan olmuştur. Bu sebeple iki ayrı çelişkiden bahsetmek gerekiyor. Birincisi, Önderliğin militanlık çizgisi ile bizim çizgimizin yani doğru komutanlık çizgisiyle kendi çizgimizin çarpışmasıdır. İkincisi ise esasen ilkinin de altında yatan bir özellik olarak Önderliğin öngördüğü mücadele ve savaş çizgisi ile Kürt toplumunda var olan klasik isyan özelliklerinin birbiriyle çatışmasıdır.

Ordulaşma sorunları ve Kürt klasik savaş tarzının etkileri

Ordulaşma gerçeğinin doğru pratikleştirilmesi, ideolojik, felsefi, ahlaksal tutuma uygun bir şekillenmenin kazandırılması noktasında çok ciddi zaaflar yaşanmıştır. İnsanı değiştiren, dönüştüren, iradi bir güç haline getiren, zayıf kişilikten güçlü kişilik yaratan bir hareketin saflarına katılanların adeta bir yığın gibi kalmaları düşündürücüdür. Bu nedenle ordu düzeni, disiplini, sistemi ve komuta kademesi belli bir sistem çerçevesinde geliştirilmemiştir.

Özellikle 1990'lardan sonra hem köylülükten, hem aydın gençlikten gerçekleşen katılımlarda kişilik düzeyinde yaşanan hastalıklar örgüt anlayışı içerisinde eritilemedi. Yine taktik öncülük, Önderlik görüşü ve felsefesini tüm yapıya özümsetemedi. Binlerce kişinin Önderlik sahasına gitmesi müm-

kün değildi. Zaten her eyaletten her yıl beş-altı kişi seçilerek eğitim amacıyla Önderlik sahasına gönderiliyordu. Geriye kalan güçleri taktik öncülüğün eğitmesi gerekmekteydi. Taktik öncülük bu görevi yeterince yerine getirmediği için 1990'lardan sonra katılanlar dönüştürülemedi. Dönüştürülemeyince de değerlere, örgüt çizgisine, yaşama ve disipline yaklaşımı yetersiz kaldı. Bunun bir sonucu olarak giderek parti ortamına çok ciddi gerilikler yerleşmiştir. Halk bile "eski Apocular nerede" diye sormaya başlamıştır. Bunun nedeni, yeni katılımların değiştirilememesi ve kendi özelliklerini ortama taşırıp sürdürmesidir. Böylece ordu yapısına parti çizgisi yerleşmemiştir.

Özellikle katılanlar 12 Eylül darbesinin yarattığı kişiliğin çarpık bazı özelliklerini de kendileri ile birlikte örgüt içine sızdırmalarıyla ordu içerisinde farklılaşma başlamıştır. 12 Eylül darbesinin kişilik düzeyinde yarattığı tahribat göz önünde bulundurulduğunda, bu kişiliğin kültürel ve duruş bakımından oldukça kalıpçı, bireyci, çekiştirici, didiştirici ve dar eksende olacağı kesindir. Bu yapının eritilmemesi nedeni ile eyaletçilik gelişmiş, her eyaletin kendine göre ayrı bir parti gibi şekillenmesine götürmüştür. Giderek bölgeler farklılaşmış, komuta düzeyinde aşırı tekleşme ve bireycileşme gelişmiştir. Böylece neredeyse yapı içerisinde parti azınlık haline getirilmiştir.

Nitekim bu olumsuz etkilerin giderilmeyip daha sonraki yıllarda çürümeye, yozlaşmaya ve farklılaşmaya dönüşmesiyle, 1998'de Önderlik, *"Eğer değişmezseniz ben bu örgütten istifa ediyorum"* diyerek buna tavır aldı. Bunun nedeni ordulaşmanın PKK çizgisine göre şekillendirilmemesidir. Örgütsel olarak durum böyle olunca, doğru komuta çizgisinin de oturmasına engel teşkil etmiştir. Sonuçta her bölgenin ve eyaletin kendine göre bir komuta tarzı gelişmiş, lafazan, pratiği teğet geçen, işin içine girmeyen, her şeyi dil gücüyle yapmak isteyen küçük burjuva lafazan duruşu ile dar, yüzeysel, kaba duruş sahibi köylülük egemen hale gelmişti. Bu anlayışların ağırlığı altında gerçek parti çizgisi adeta kaybolmuştu. Çoğu yerde bu iki anlayışın birbiriyle mücadelesi parti çizgisini bulanıklaştırmıştır. Böylece örgüt sistemine uygun bir ordulaşma çizgisi yeterince oturtulmadığı gibi askeri çizgiden de uzaklaşma yaşandı. Ordu içerisinde çeteci anlayışın zemini de bu biçimde gelişmiştir. Sisteme girmeyen, çizgiye göre yaşamayan bir yerde çeteciliğin gelişeceği ve çizginin canına okunacağı açıktır. Yaşanan düşkün ruh halleri, ihanet ve kopuşların kaynağı da esas olarak böyle bir tabloya dayanmaktadır.

İdeolojik, örgütsel eğitimler yeterli düzeyde geliştirilmediği gibi askeri eğitim de devreden çıkarılmıştı. Öyle ki gerilla yıllarca kendisinden ayırmadığı, sürekli yanı başında taşıdığı ferdi silahının hakkını bile verebilecek bilgiye sahip değildi. Askeri tekniği ve askeri bilimi yeterince geliştirmeyen, kaba ve düz yaklaşan, özellikle teknik bilimi, bilgiyi küçümseyen, teorik olarak da bilinçsizliği yaşayan bir düzeye gelinmişti. Hatta savaş tekniğini alaya alan, ciddi yaklaşım geliştirmeyen bir anlayış egemen olmuştu.

ARGK ve sonrasında HPG ordu gerçekliğinde Mahsum Korkmaz Akademisi'nin rolü belirgindir. Burada verilen askeri derslerle gerilla 2000'li yıllara kadar yürümüştür. Güç sayısı büyümüş, yeni katılımlar gerçekleşmiş ama askeri çalışmalarda bir farklılaşma yaşanmamıştır. Dağda ne yeterli düzeyde eğitim verilmiş, ne de eğitim ihtiyacını karşılayacak bir akademi sistemi kurulmuştur. Zaman zaman Botan'da akademi şubeleri açılmış olsa da, özünde sistematik bir askeri okul haline dönüşemedi. Askeri bilim ve teknik bir nevi göz ardı edildi. Öyle ki kişiler pratikte yetişen bir pratisyen düzeyi kazanmış ama tekniğin hakkını verememiş, bomba ve silahı teknik bilimine göre kullanamamıştır. Bir taktik stratejik meseleyi teorik olarak çözümleyememiştir. Bu da ordunun vuruş gücünü önemli oranda olumsuz etkiledi. Atış kabiliyeti ve vuruş gücünü de zayıflattı. Bir bütün olarak ordu, taşıdığı fedai öze rağmen güçlü, sonuç alıcı ve atılımcı bir ordu olmaktan alıkonuldu.

Tekrar vurgulamak gerekirse Kürdistan'da Önder Apo'nun geliştirdiği yeni militan çizgi ile Kürt toplumunun bilinen, geleneksel toplum özellikleri ve sömürgeci sistemin ağır etkisi altında şekillenen kişilik arasındaki çatışma hep mücadele halinde gelişmiştir. Önderliğin mücadelesini verdiği militan çizgi, klasik isyancı Kürt kişiliği ve sömürgeciliğin yarattığı özelliklerle savaş halinde olmuştur. Toplumu derinden etkileyen, adeta kişilerin genetiğinde bulunan ve kendisini her türlü savaş tarzına dayatan bir Kürt savaş tarzı vardır. Aslında Kürt toplumunun kendine has bir savaş tarzının olup olmadığı tartışmaya değer bir konudur. Keza bir savaş tarzının varlığı bile şüphelidir. Çünkü bilindiği üzere savaş bir sanattır ve bu sanatın yazılı olan 2500 yıllık bir geçmişi vardır. 2500 yıl öncesinde Çinliler bunu savaş sanatı kitabında formüle etmişlerdir. Tarihi verilere göre Medler de aynı dönemde benzer savaş taktiklerini uygulamışlardır. Aynı dönemde Medler ve Perslerin de önemli bir savaş düzeyi kazandıklarına dair güçlü tarihi veriler bulunmaktadır.

Ama her nedense gittikçe bu konuda bir körelme ve daralma yaşanmıştır. Adeta giderek Kürt toplumunun savaş tarzı, bir savaş olmaktan çıkmış, sadece saldırılar karşısında isyan biçimiyle sınırlı kalmıştır.

Kürtlerin tarih boyunca bir saldırı savaşını yürütmemiş olmaları olumlu değerlendirilebilir. Başka ulusları, halkları, ülkeleri işgal etmeyi düşünmemişlerdir. Bunun için de büyük ordular oluşturmamışlardır. Bu, insani açıdan olumlu bir şeydir. Ama kendini ve yurdunu savunmak için gerekli savaş tarzını da giderek yitirmiştir. Bu konuda belirginleşen bir savaş tarzları ve taktikleri yoktur. Bir yönüyle insani ve iyi bir tutum olarak görülebilir. Sadece kendini savunma kabilinde savaşmışlardır. Kendini savunma ihtiyacı duyduğunda savaşa başvurmuş denilerek olumlanabilir ama bu bir tarza kavuşmadığından olumsuzluğu çok daha fazla olmuştur. Kürtler bu nedenle savaşı savaş olmaktan çıkarmış, köylü isyancılığı haline indirgemişlerdir. Kürtlerin savaş tarzı, herhangi bir hazırlığa, sis-

teme, doktrine dayanmayan, sadece gelişen baskılar veya kendini dayatan fiili durumlar karşısında dağa çıkıp isyan eden, kaleye girip sonuna kadar çarpışan bir tarz halini almıştır.

Bir diğer yönü, savaş diyemeyeceğimiz, kavgaya daha çok denk düşen, iç çatışmalar ve iç talanların yaygınca gelişmesidir. Bir aşiretin öbür aşirete karşı kavgası, bir aşiretin başka aşiretlere talan akınları biçiminde somutluk kazanan kavgacılıktır. Bir doktrine dayalı savaş çizgisi yoktur. Savaş çizgisi kavgacılıktır, isyancılıktır. İsyanlar kalelerde veya dağların zirvelerinde kendini savunma biçiminde gelişmiştir. Açıkça görülüyor ki Medlerden sonra Kürt tarihinde savaş konusunda bir baş aşağı gidiş yaşanmıştır.

Medler döneminde Kürt askeri birliklerinin belli bir savaş düzeyinin olduğunu tarihi belgelerden anlıyoruz. "Onbinlerin Yürüyüşü"nde en çok Kürdistan'da zorlandıkları yazılıyor. Çünkü Kürtlerin vur-kaç taktiğine maruz kalmışlardır. Ancak 18. ve 19. yüzyıldaki direnişlere bakıldığında Ksenephon'un bahsettiği Onbinlerin Yürüyüşü'ne karşı yürütülen savaş tarzı adına geriye bir şey kalmamıştır. Hayalet gibi vurup parça koparan, vur-kaç taktiği uygulama gibi bir tarz yoktur. Vurup mevziye dikilme vardır. Hatta vurmadan önce ortaya çıkıp dikilmiştir. Adeta düşmana "buradayım, gel" diyen bir tarz esas alınmıştır. Bu nedenle çok rahatlıkla denilebilinir ki, Kürtlerde sadece toplumsal özelliklere dayalı bir baş aşağı gidiş yaşanmamıştır. Baş aşağı gidiş esas olarak en çok askeri alandadır. Daha önce belli bir savaş düzeyi olmasına rağmen 18. ve 19. yüzyıla gelindiğinde hemen hemen sıfırlanmıştır.

Tarih içinde savaş tarzı yanıltma, hile, kıvraklık, esneklik, manevra ile karşı tarafı düşürme, yanlış yöne sevk etme ve böylece tuzağa düşürerek üstesinden gelme biçiminde çeşitli yol ve yöntemlerle şekillenmiştir. Bu aynı zamanda savaş sanatının pratikleşmesidir. Tarihteki bütün büyük zaferler böyle sağlanmıştır. Zafer, az kayıpla karşı tarafı yenmektir. Yoksa sonuç Pirus zaferi olur. Her iki taraf birbiriyle vuruşarak, birbirini tüketme noktasına getirir. Geride daha fazla kalan taraf zafer kazanır. Bu sonucun zafer olmayacağı açıktır. Zafer, az kayıpla karşıt orduları yanıltarak değişik taktik ve manevralarla etkisizleştirerek üstesinden gelme ve hakimiyet sağlamadır.

Bu açıdan bakıldığında Kürt toplumunda şekillenen savaş tarzı bunun tam tersidir. Çünkü karşıyı yanıltma, manevra yapma, kıvrak ve esnek davranma, düşmanı tuzağa çekme gibi bir tarz söz konusu değildir. 18. yüzyılın direnişlerinde kalelere çekilmiş, kalenin içinde ya da kurdukları hat boyunca direnmişlerdir. Tuzak kurma adına hiçbir şey yoktur. 19. yüzyıl isyanları da hemen hemen benzerdir. Bütün bu dönemlerde ordu oluşturup, manevra yapma adına bir sistem geliştirilmemiştir. Düzenli ordular mevzi kurar, mevzi savaşını yürütürler ama mevzi savaşı içinde çok çeşitli taktikler vardır. Geri çekilme, saldırı, pusu, içe çekme, oyalama, taciz, imha vb çok çeşitli taktikler bulunmaktadır. Ama Kürt savaş tarzında böyle bir düzey açığa çıkmamıştır.

Mevzi savaşı iki düzenli ordunun karşı karşıya mevzilenip yürüttüğü bir savaş tarzıdır. Ordusuz mevzi savaşına girmek baştan imha olmak anlamına gelir. Eğer ordu düzeni, sistemi, takviyesi ve güçlü cephane birikimi olmazsa mevzi savaşı yüzde yüz kaybedilecektir. Bu savaş tarzında zafer olmayacağı kesindir. Bu nedenle 18. ve 19. yüzyıldaki isyanlarda herhangi bir zafer elde edilmemiştir. Bütün isyanlar yenilmiştir.

Bu tarzın en son temsilcisi peşmergeciliktir. Peşmergecilik Mahabad'ta geliştirilse de Kürdistan'da daha çok Melle Mustafa Barzani öncülüğünde geliştirilmiştir. Hemen hemen gerillaya yakın bir düzeye getirilmiştir. Düşman orduları karşısında yeri geldiğinde çekilen, düşmanı tuzağa düşüren yöntemlerle biraz gelişmişlik kazanmıştır. Peşmerge tarzı klasik Kürt isyancı savaş tarzı ile modern gerilla arasında bir yerde durmaktadır. Tam olarak gerilla denilemez, ama eski Kürt klasik köylü isyancılığı da değildir. Eğer öyle olsaydı, erkenden yenilgi yaşayacaktı. Erken yenilmemesinin nedeni belli düzeyde kendini yenilemiş olmasıdır. Fakat Kürt köylü savaşından tümden kurtulmuş değildir. Bunun için direnebilmiş ama zaferi getirememiştir. Sürekli sırtını dayayacağı kurtarılmış alanı ya da dayanacağı dış alanlar olmadan sistemli bir savaşı yürütememiştir. Bu açıdan peşmergeciliği de doğru bir biçimde tanımlamak gerekiyor. Peşmergecilik, Kürt savaş tarzının modern biçimidir. Yani Kürt klasik isyancılığının biraz modernleşmiş halidir, ama gerilla değildir. Ayrıca bugünkü gerillanın dayandığı ideoloji ve yaşam biçimi çok daha farklıdır.

Çağdaş gerilla daha kıvrak, daha esnek, daha çarpıcı bir takım savaş yöntemlerini kullanarak gelişme kaydeden bir tarz olmaktadır. Kürtler bunu uygulamadıkları için yürüttükleri savaşlarda, geliştirdikleri isyanlarda zafer getiren bir tarzı geliştirememişlerdir. Kuşkusuz bu direnişlerin tümü önemli sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Özellikle direnişle halkın kendi gerçekliğinde derinleşmesi anlamında belli sonuçlar elde etmiştir. Hiçbir direniş boşa gitmiş bir çaba olarak görülemez. Her bir direnişin Kürdistan toplumunda yarattığı etki ve derin bir çizgi vardır. Bu çizgiler Kürt toplumunu günümüze kadar yaşatan ana yaşam kaynağı olmuşlardır. Eğer Kürt toplumu bugüne kadar var olabilmişse, bu direnişlerin sayesindedir. Zafer sağlamamış, yenilgili bir çizgi temelinde gelişmiş olsa da, gerçekleştirilen direnişlerin toplumun bugüne kadar var olmasında önemli ve belirgin bir yere sahip olduğu tartışmasızdır. Kürt toplumu eğer direnmeden teslimiyeti kabul etseydi, belki de bugün toplum olarak var olmayacaktı. Bugün bir toplum, bir halk ve bir uluslaşma düzeyini yaşıyorsa, tarihinde var olan direnişlerin payı göz ardı edilemez. Direniş her zaman ihanete karşı halkın öz gerçekliğini temsil eden bir çizgi olmuştur. Çünkü bilindiği üzere Kürdistan'da sürekli olarak ihanet ve işbirlikçi çizgi varlığını sürdürmüştür.

Hamidiye Alayları'nın günümüzdeki temsilcisi çetecilik biçiminde somutlaşmış, adına Güney'de cahş, Kuzey'de korucu denilen işbirlikçi çizgi,

sürekli bir biçimde direnişi kırmak istemiştir. Özellikle Kuzey Kürdistan'da Nakşibendî tarikatının çizgisi doğrultusunda devletle bütünleşerek ve direniş çizgisine karşı sömürgecilikle ortak cephede yer alarak ihanet eden çizgiye karşı direniş çizgisi, tarihin her döneminde halkın var olmasında önemli bir rol oynamıştır. Bütün direnişlerde akıtılan kan, Kürt toplumunun yaşam suyu olmuştur. Böylelikle Kürt toplumu günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Bu açıdan Kürdistan'ın dört parçasında gösterilen bütün direnişlere saygıda kusur etmemek büyük önem taşımaktadır. PKK bütün bu direnişlerin çağdaş temsilcisi olarak anlam kazanmıştır.

Zaten PKK'nin ortaya çıkış esprisi Kürdistan tarihinde var olan direniş çizgisinin bir devamı niteliğindedir. Ama onun makus yenilgili tarihini değiştirme amacıyla ortaya çıkmıştır. Kürdistan'daki direniş hattını çağdaş bilimsel ideoloji, felsefe ve mücadele stratejisi ile donatmıştır. Geçmiş direnişlerin yarattığı etkiler olmasaydı PKK dayanabileceği bir zemin bulamayabilirdi. Eğer PKK çok güçlü bir direniş geleneği ve çizgisini Kürdistan'da oturtmuşsa, burada dayandığı temel dayanak Kürdistan tarihinde var olan isyancı direniş geleneğinden aldığı güçtür. Buradan aldığı toplumsal enerjidir.

Fakat burada önemli olan Kürt direnişlerini doğru bir değerlendirmeye tabi tutmamız, yetersizliklerini tespit etmemiz, eleştirilmesi gereken yanlarını eleştirip, doğru olan yanlarını da sahiplenmemizdir. Bu nedenle direnişleri günümüze iyi taşırmak, günümüzde halkın yürüttüğü ulusal demokratik direniş mücadelesini başarıya taşımak ve geçmiş direnişleri başarıda birer dayanak yapmak için daha objektif bir değerlendirmeye tabi tutmamız gerekmektedir. Yoksa "bizden öncekiler direndiler, kahramanlık yaptılar" diyerek üzerine destanlar, şiirler okuyup geçemeyiz. Direnişler geliştirdiler ama "ne gibi hatalar yaptılar, neden başarılı olamadılar?" sorularını da sormamız gerekiyor.

Önderlik bu soruları sorarak PKK yapılanmasını geliştirmiştir. PKK bu sorulara cevap olarak ortaya çıkmış bir harekettir. İdeolojik, siyasi, stratejik ve taktik alanda bu hataları gidermek ve Kürdistan halkının direnişini zafere taşımak için yol almıştır.

Kahraman-komutan ilişkisi ve çelişkisi

Kürt tarihinde gelişen direnişler zafer direnişi olmadığı için, zafer kazanmış komutanlıklar da yoktur. Agitler yani kahramanlık gösteren, nam salan on binlercesi çıkmıştır. Agitler ve Agitleşen kahramanlar vardır. Bunların birçoğu üzerine türküler yakılmış, destanlar söylenmiştir. Dewrêşê Evdê, Teyyar, Hemê Musikê, Filitê Quto, Cembeliyê Hakkari ve Memê Alan bu agitlerden sadece birkaçıdır. Bunun gibi çeşitli yönleriyle kahramanlaşmış, agitleşmiş yiğitler vardır ama komutanlar yoktur.

Tarihte iz bırakan komutanlardan olan Selahaddin Eyyubi bir istisnadır. Değişik koşullarda Haçlı Seferleri'ne karşı islam kılıcı adına mücadele yürütmüştür. Ortadoğu halklarının kültürünü ve dinini koruma adına ortaya çıkmış bir Kürt komutanıdır. O, bir istisnadır. Osmanlı ordusunda veya değişik ordularda başka biçimlerde yetişmiş Kürt komutanlar da vardır. Nitekim Ebu Müslim Horasani, Kavalalı Mehmet Ali Paşa vb kişilerin Kürt olduğu söylenir. Bunların doğru olup olmadığı o kadar önemli değildir. Doğru olsa da yetiştikleri zemin farklıdır. İşin esas boyutu Kürtlük adına gelişen isyanlarda komutalaşmanın yaşanmamasıdır. Kürt isyanlarında ortaya çıkmış, şekillenmiş güçlü komutanlıklar yoktur. Bilindiği gibi bu direnişlerin önderlikleri vardır. Mesela Yezdan Şer, Bedirxan Bey döneminde ordu komutanıdır. Kısa bir süre sonra, amcasının iktidarını devirmek için düşman tarafına geçer. Düşman tarafına geçtikten sonra yanıldığını anlar, bu kez düşmana karşı isyana kalkışır, sonucu trajik ölümdür. Kısacası hiç birinde muzaffer komutanlık gelişmemiştir.

Hamidiye Alayları döneminde İbrahim Paşayê Milli vb birçok komutanlık ortaya çıkmışsa da bunlar gelişen milli komutanlıklar olarak değerlendirilemez. Çünkü ciddi bir yetkinlikleri olmadığı gibi, daha çok işbirlikçi temelde gelişen örgütlenmelerin bir sonucu olarak ortaya çıkmışlardır. Tarihsel toplumsal açıdan herhangi bir olumlu yanları yoktur.

Kürtlerin yürüttüğü savaş tarzı ile herhangi bir komutanlaşma düzeyinin gelişmesi söz konusu olamazdı. Her şeyden önce Kürtler birlik olamamışlardır. Dolayısıyla ordulaşma geliştirilememiştir. Aşiret düzeni içerisinde savaşla uğraşılmıştır. Her bir aşiret kendi başına, yarı otonom bir biçimde kendi alanında iktidardır. Bir konfederasyonun diğer konfederasyonlarla birleşerek bir ordu sistemini geliştirmesi söz konusu değildir. Nasıl ki Osmanlı boyu, diğer Türk boylarını yenerek onları boyunduruk altına alma temelinde büyük bir birliği kurma üzerinden imparatorluk olmuşsa, böyle bir birleşme ve ordulaşma Kürt aşiretleri arasında gelişmemiştir. Aşiretler arası çatışmalar gelişmiş olsa bile yenişememişlerdir.

Tarihin çeşitli dönemlerindeki zemin böyle bir çıkışa uygundu. Mesela, Merwani Kürt devleti güçlü bir birlikteliği oluşturma zeminine sahipti. Fakat yetkin bir komutalaşması gelişmemiştir. Önderlikleri zevk ve içki alemlerine dalarak, kendilerini yaşatmış, askerileşme ve komutanlaşmayı bir kenara bırakmışlardır. Bundan kaynaklı olarak herhangi bir komutalaşma çıkışı ve yetkin bir savaş tarzından bahsedilemez. Can alıcı iki olgunun gelişmemesi, bu devletin kalıcı bir güç olmasını engellemiştir.

Kürtlerdeki mirlik örgütlenmesi öncülüğünde küçük devletçikler gibi örgütlenmiş mirlik komuta tarzı temelinde gelişen komutanlık, kendine özgü bir savaş tarzını yürütür, bir takım savaş muharebelerini yapar, sonra ya yenilir ya da dağa çekilip yarı özerk bir yaşam sürdürmeyi esas alır. Yani Kürt direnişlerinin yenilmesi tümüyle Kürt toplumunun teslimiyeti anlamına gelmemiştir. Toplum hep yarı özerk bir biçimde yaşamaya devam etmiştir.

Yenilmiş olsa bile dağlara çekilerek yarı özgür bir tarzda yaşamını sürdürmüştür. Zaten şehir ve ova yaşamından kopmasının ve hep dağların zirvelerine doğru çekilmesinin ana nedeni budur.

Dikkat edilirse savaş tarzında zafer yoktur, zaferden ziyade direniş vardır. Çoğu zaman bu direniş başarılıdır. Ama bu başarı kalıcı bir sisteme dönüşmemiş, dolayısıyla zaferle taçlanmamıştır. Fakat Kürtler başka orduların yedek gücü olmada epey başarılıydılar. Örneğin Osmanlı ordusunun yanında yedek bir güç olarak çok başarılı olmuşlardır. İyi bir öncüdür, iyi bir saldırgandır, saldırı akınlarını başarıyla yapmıştır. Bu anlamda başka ordulara oldukça yararlılıklar gösteriyorken, doğru strateji ve doktrine dayanmadığından dolayı kendisi için ve halkı adına yürüttüğü savaşlarda istediği sonucu alamamıştır. Ne aşiretler arası iç savaşta, ne de devletlere karşı geliştirdiği isyanlarda kesin bir zafere erişememesinin sebebi de budur.

Günümüze kadar toplum üzerinde süregelen bu psikolojinin etkisi hala mevcudiyetini korumaktadır. Bu etkiler değişik biçimlerde komuta kadememizde yansımasını bulmuştur. Kürt toplum psikolojisinde kesin zafere yer yoktur. Hep savunma, direnme, çoğu zaman da yenilgi olduğu için sadece yakınma kültürü gelişmiştir. Birleşerek yetkin bir çarpışma ile sonuç alma, zafer elde etme tutkusu ve eğilimi olmamıştır. Bugün bile bu tarzın Kürt kişiliği üzerinde çok derin etkileri vardır.

Gerilla savaş çizgisi ile Kürt klasik savaş çizgisinin çatışması

Kürt kişiliğinin yürüttüğü savaş taktiğinin zaferine tereddütlü yaklaşması ve fazla inanmaması onun tarih içerisinde şekillenen toplumsal psikolojisinden ileri gelmektedir. Bu anlamda modern savaş tarzından veya savaş sanatından oldukça uzaklaştırılmış bu toplumsal gerçekliğe, Önder Apo yeni bir ideolojik siyasi anlayış taşımıştır. Oldukça geri bıraktırılmış, çağdan koparılmış, başkalaşıma tabi tutulmuş, yok oluşun eşiğine getirilmiş olan toplumsal yapıya müdahale etmiş olması tarihsel önemde sonuçlar doğurmuştur.

Önderliğin ideolojik siyasal çizgisinin yarattığı yenilik ve toplumda geliştirdiği değişim sadece ideolojik siyasal planla sınırlı değildir. Aynı zamanda savaş tarzı üzerinde de önemli etkiler yapmıştır. Direnme tarzında önemli değişimler açığa çıkardığı kesindir. Artık gelişen saldırılar karşısında savunma tarzı, eskisi gibi dağa çıkıp bir noktada direnmeyle sınırlı değildir. Önderlik, güçlü orduların karşısında direnmek isteyen veya direnmek durumunda olan yoksul ve zayıf toplumların yegane silahı ve direnme yöntemi olan gerillayı Kürdistan'a taşıyarak, Kürt toplumunun savunma savaşını geliştirmeyi öngörmüştür.

İkinci bölümde genişçe izah ettiğimiz gibi gerilla, Ortadoğu toplumuna yabancı bir savaş tarzıdır. Ortadoğu toplumlarında gerilla örnekleri pek

yoktur. Uzakdoğu'da, Latin Amerika'da, Afrika'da gelişmiştir ama Ortadoğu'da Filistinlilerin bazı çabalarıyla taşınmak istenmişse de, arazi koşulları ve düşman gerçekliğinden ötürü taşınamamıştır. Filistinlilerde gerilla değil, fedailik gelişmiştir.

Gerillayı orijinal doğrultusuyla Ortadoğu bölgesinde ilk geliştiren PKK hareketidir. Bu nedenle PKK hareketi de gerilla tarzını Kürdistan'da kolay oturtamamıştır. Özünde gerilla, savunma savaşıdır, sömürgeci ordulara karşı bir savuma savaşı taktiğidir. Yabancı bir ordu gelip ülkeni işgal etmiş, o işgalci orduya karşı halkın gücüne ve halkın öz olanaklarına dayanarak yürütülen bir savaş tarzıdır. Nitekim Kürdistan'da önemli oranda gerillanın bu biçimde geliştiğini görmek mümkündür. Kuşkusuz gelişimi kolay olmamıştır. Hem Kürt toplumundaki klasik savaş tarzının yaratmış olduğu tutuculuk, hem de Ortadoğu'da böyle bir geleneğin olmayışı gerillanın Kürdistan'a taşırılma aşamasında çeşitli sorun ve sıkıntıların yaşanmasına neden olmuştur. Gerilla tecrübesi ve kültürü olmadığı için gerillayı kitabi olarak taşırma durumu gelişmiştir. Çünkü pratik bir örneği yoktu. Kitaplardan okuyarak gerilla Kürdistan'a taşırılmıştır. Somut koşulların tahlili temelinde taşırma durumuyla karşı karşıya kalınmıştır. Bu nedenle zamanında adeta Vietnam, Çin, Küba devrimleri ve bu tür ilgili kitapların uzmanı olmuştuk. Hemen hemen bu devrimlerle ilgili olan bütün kitaplar okunmuştur. Bu temelde bunun Kürdistan'a nasıl uygulanacağı noktası üzerinde yoğunlaşılmış ama yine de pratikte binlerce zorlukla karşılaşılmıştır.

Siverek direniş süreci aslında gerillalaşmaya dönük bir süreçtir. Kitabımızın daha önceki bölümlerinde de de işlediğimiz gibi bu süreç başarılamadı. 1983'lerden sonra Önderlik sürekli gerilla çizgisini dayatmış ama komuta kademesi buna kaygı ile yaklaşmıştı. Zor bela geliştirilen bir tarz olmuştu. Başta halk arasında "devletin tankı, topu, uçağı varken, üç beş kişilik gruplar nasıl devlete karşı savaşacak" yaklaşımı hakimdi. "Tanklara karşı elinizdeki kleşle ne yapabilirsiniz" tarzında kaygılı ruh halleri çokça ortaya çıkmıştır. İnsanlar yüzlerce kez "siz, bir tek kleşle bu kadar güçlü bir devlete karşı nasıl savaşacaksınız?" diye sormuşlardır. Hatta bazı çevrelerin sadece acıma duygusu ile yardım ettiklerini, destek sunduklarını gördük. Çünkü başarıya dair bir umutları yoktu. Başta toplum, gerillanın bir zafer ve kurtuluş aracı olduğuna pek inanmamıştı.

Bu noktada Agit arkadaşın rolü çok önemlidir. Agit arkadaş baştan beri aynen Önderlik gibi çağdaş gerillanın Kürdistan'a taşırılması halinde, kurtuluş aracı olacağı gerçeğine çok derin inanmıştır. Belki çoğumuz inanıyorduk ama o, bu tarzı Kürdistan'da oturtmak için en çok canla başla çalışan ve her şeyini ortaya koyan bir duruşu sergilemiştir. Agit arkadaşın büyüklüğü bu mücadelede ortaya çıkmıştır. Bu anlamda Agit arkadaş büyük bir gerilla komutanıdır. Onun büyük bir gerilla komutanı olması, gerillayı Kürdistan'da oturtmada oynadığı rolden ileri gelmektedir. Çünkü gerillanın Kürdistan'da

oturtulmasında en büyük rolü Agit arkadaş oynamıştır. Komuta sorunları bölümünde, taktik üreticiliği daha çok Önderliğin geliştirdiğini, bu nedenle komutanın bir uygulama gücü olduğunu, bazen de çok güvenmediği için onu uygulamadığını, bunun yerine kendi çizgisini uyguladığını belirtmiştik.

Agit arkadaşı burada ayrı bir yere oturtmak daha doğru olacaktır. Çünkü Agit arkadaş taktik üzerine yoğunlaşan, nasıl olacağı üzerinde duran bir arkadaştı. O dönemde bile en büyük gerilla adayları olarak köylü kesimlerini görmüş ve köylülük üzerine inceleme yaparak broşür yazmıştı. Agit arkadaşın bu düzeydeki özgün yoğunlaşması ve bu temelde gerillayı Botan'da oturtmak üzere geliştirdiği çabalar tabii ki önemli ve tarihsel niteliktedir. 1986 yılına kadar gerillayı Kürdistan'a taşıma süreci, daha sonra ise gerillayı geliştirme ve bir kurtuluş aracı olduğuna dair toplumu inandırma süreci yaşanmıştır.

Diriliş devrimi gerilla devrimidir, gerillaya inanma devrimidir. Gerillanın bir kurtuluş aracı olacağına dair inanç getirme devrimidir. Zaten diriliş devrimi ardından, salt gerilla cenazeleri vesilesiyle halkın isyana kalkması, serhildan geliştirmesinin nedeni budur.

15 Ağustos'la birlikte başlayan, 1990'lara doğru gelindiğinde tamamlanan süreç, gerillanın Kürdistan'da oturtulması ve gerillanın bir kurtuluş aracı olduğunun herkes tarafından kabul görmesi olarak önemli sonuçlar doğurmuştur. Birinci aşama başarıyla tamamlanmıştır. Sonrasında gerilla ile köylü savaş tarzı sürekli mücadele halinde olmuştur. Saflarda Önderliğin geliştirmek istediği gerilla çizgisi ile köylü isyancı çizgi hep çatışır vaziyette iç içe gelişmiştir.

Daha önceden de belirtildiği gibi, Önderlik, toplumsal etkilerden kurtulmuş çağdaş bir gerilla savaşını öngörmekteydi. Önderlikteki yenilik ve değişimin bu denli derin ve hızlı olmasının nedeni budur. Komutada aynı düzeyde bir gelişme yaşanmadığı için, önemli oranda Kürt köylü isyancılığının etkileri ortaya çıkmıştır.

Komuta gerillaya inandı, fakat uygaladığı tarz, hep isyancılık tarzı oldu. Gerillanın vur-kaç, gizlilik, derinlik, esneklik, kıvraklık özellikleri yerine; mevzi savaşı, uzun süreli çatışmalar, gündüz çatışmaları, sabit hedeflere yönelme, gözle görülen hedefler, karakol baskınları vb yaklaşımlar esas alınmıştır. Yürütülen silahlı mücadele savaşında ideoloji ve mücadele çizgisine uygun bir formasyon kazanan bir komutanlaşma tam olarak gelişmediğinden dolayı sürekli savaş çizgisi konusunda gelgitler yaşanması kaçınılmazdı. Nasıl ki komutalaşmada Önderlik ile komuta arasında ideolojik mücadele, değişim, yenilenme durumu söz konusu olmuşsa, en belirgin yanı savaş çizgisi bakımından gelişmiştir. Savaş sahasında zaman zaman Önderlik çizgisi egemen olabiliyordu. Önderliğin belirttiği gerilla tarzı bazen uygulanmış, ama çoğunlukla köylü isyancılığına kayılmış veya etkisini yaşamıştır. Savaş tarihimiz bu nedenle çizgi bakımından zikzaklıdır. Zaman zaman Önderlik çizgisi uygulanmış, sonra tekrar Kürt

köylü isyancılığına kaymayı yaşamıştır. Bahsi edilen, Kürt köylü isyancılığının etkileri ile gerilla etkilerinin iç içe yaşandığı, yer yer peşmerge etkisinin bulunduğu bir süreçtir.

Eğer bugün Kürdistan'da yürütülen gerillanın tam olarak hedeflediği yere varamama durumundan bahsediyorsak, en önemli nedeni bu gerçekliktir. Birincisi yetersiz komutanlık ise ikincisi doğru taktiği yakalayamamadır. Çeşitli dönemlerde sürekli mevziye yatılması, sabit hedeflere yönelmesi veya daha farklı zengin taktikle değil de kaba, yüzeysel kalınması bunun bir sonucu olarak gelişmiştir. Yeterli bir ordulaşma sisteminin geliştirilememesinin nedeni taktikteki bu istikrarsızlıktır. Bundan dolayı taktikte hep bir mücadele ve çizgi sorunu varlığını sürdürmüştür.

Çeşitli dönemlerde Önderlik çizgisinin etkili olabilmesinden dolayı, belli düzeyde yaşam, kural ve sistem gelişmiştir. Buna karşı çoğunlukla Kürt köylü isyancılığı, asi avare, kaba, yüzeysel yöntemler kendini dayatınca mücadele süreci boyunca birçok müdahale gelişmiştir. Yapılan müdahaleler sürekli bu savaş çizgisine ilişkindir. Geçmişte zaman zaman savaş çizgisinde çeteleşmenin baş göstermesi, kendini çizgiye dayatmasıyla amacını aşan eylemlere yönelmesi, halen çokça eleştirdiğimiz, hiçbir biçimde tasvip etmediğimiz bir takım eylemsel durumların olması, kadın ve çocukların hedef haline getirilmesi halk ordulaşmasını ve gerilla çizgisini oldukça çarpıtan pratikler olmuştur. Özünde kontra pratiği olan bu tür eylemleri yapanların bir kısmı sübjektif de olsa, esasında dayandığı temel nokta çizgi dışı duruşlardır. Asi avare çete pratiği bu tür kontra pratik sahiplerinin bir tür sığınağı durumuna gelmiştir. Kimse bu tür hedefleri açıktan hedeflememiştir. Bu tür eylemlerin pratikleşmesi ve zemin bulmuş olması, asi avare köylü isyancı çizginin etkinlik sağladığı süreçlerde olmuştur. Bu çizgi aynı zamanda sağ savunmacı uygulamaya sahip olan bir çizgidir. İster köylü anlayışı, ister küçük burjuva lafazanlığı olsun, her iki anlayış da asi avare köylü, isyancı savaş çizgisini uygulamışlardır. Bu aynı zamanda toplumsal bir yansımanın sonucu olduğu için, bunu uygulayanların sınıf karakteri pek önem taşımıyordu. Çizgi dışılığı yaşayan her anlayış sahibinin uyguladığı savaş tarzı neticede Kürt köylü isyancı savaş tarzı olmuştur.

Önderlik çizgisinin etkinlik sağlaması demek, halkı kazanmak, halka sahip çıkmak, savunma anlayışı ile bilinçli ve politik bir savaş çizgisini yürütmek demektir. Bu çizginin yitirildiği yerde sapmalar yaşanmıştır. Kitle çizgimiz, kadro çizgimiz, politik çizgimiz böylece zedelenmiştir. Sadece bu konulardaki çizgiler değil, bunların bir toplamı olarak askeri çizgimizde yaşanan sapmalar çok önemli dönemleri kaybettirmiştir. Savaş çizgisini yürütecek olan elbette ki komutandır. Komutanda yaşanan yetersizlikler kendisiyle beraber savaş çizgisini de saptırtmış, bazen de çizgiye hiç girilmemiş ve uygulanmamıştır. Özellikle iki önemli yıl olan 1994'te hareketli savaş ve 1997'de araziye dayalı savaş tarzı Önderlik ta-

rafından belirlenmiş ve konferanslar tarafından karar altına alınmış, fakat birçok komutanlık ikiyüzlü bir biçimde taktik doğrultuya katılıyorum demesine rağmen pratikte uygulamamışlardır. Bazıları bunu bilinçli yaparken bazıları da çizgiye girmeyen duruşlarıyla yapmışlardır. Dolayısıyla uygulamaya çalışanlar da yalnız kalmış ve bu süreçlere atfedilen rol oynanmamış, gerekleri yerine getirilmemiştir.

Sonuç olarak yürütülen savaşın bütün aşamalarında Önderliğin öngördüğü gerilla çizgisinin egemen olmaması bu sonucu doğurmuştur. Savaşın tüm aşamalarında egemen olan yaklaşım, Önderliğin öngördüğü gerilla çizgisi değildir. Bu süreçte gerilla çizgisi ile köylü isyancı çizgi hep iç içe varlığını sürdürmüştür. Zaman zaman biri, zaman zaman diğeri öne çıkmıştır. Eğer bugün Kürdistan'da gerilla hala varlığını sürdürüyorsa ve bir gelişme yaratmışsa bu, Önderlik çizgisi sayesindedir. Yine önemli fırsatların kaçırılması, komutanın kendini basit sonuçlarla avutması ve erken zafer sarhoşluğuna kapılmasının nedeni savaş çizgisindeki köylü isyancılığının etkilerinden kaynaklıdır. Bunu söylememiz bir abartı değildir. Pratikle tarihi evrelerden geçerek bu noktaya gelmiş bulunuyoruz.

Bu husus önceden neden fark edilmedi diye sorulabilir. Fark edildi, hem de tüm çıplaklığıyla! Önderlik geliştirdiği ciltler dolusu çözümlemelerle bunun nedenlerini ortaya koymuştur. Ancak derin tarihsel yapılanmanın kişilik özellikleri üzerinde yarattığı etkiler çok karmaşıktır. Bu nedenle sözle izahatı zordur. İnsanın içinde olan her şey savaş sahasında ortaya dökülür. Bir Kürt'ün savaş tarzında tarihsel koşulların yaratmış olduğu etkiler olduktan sonra, istediği kadar "ben gidip hareketli gerillayı uygulayacağım" desin, savaş gerçeğine girdiğinde köylü isyancılığını uygulaması kaçınılmaz olacaktır.

Bunun tedbiri yok mudur? Kuşkusuz vardır. O etkileri tümden aşmak mümkündür. PKK'ye katılanların hepsi gerilla olmak için katılmıştır. Gerilla çizgisinden sapma gibi bir şey kimsenin aklının ucundan geçmemiştir. Ama uygulanan tarza bakıldığında tam gerilla olunduğu söylenemez. Gerilla olmuş ama önemli oranda Kürt köylü isyancılığının etkilerini yaşayan bir gerillaya dönüşmüştür. Ortaya çıkan, klasik Kürt orijinli bir gerilla tarzıdır. Köktenci bir değişimle yeni gerilla çizgisine girilebilirdi. Kişilik dönüşümünün çok kapsamlı ve köktenci olmamasından ve belli oranda Kürt köylü feodal etkilerinin yaşanmasından dolayı, Kürt köylü isyancılığının etkileri bir türlü tümden aşılamadı. Bu etkiler zaman zaman geriletildi. Gerilla çizgisi bir biçimde öne çıktı, ama hemen her dönemde şu veya bu düzeyde bu Kürt köylü isyancılığının kendisini dayatma durumu gelişti. Kendini kabalık, yüzeysellik, darlık biçiminde konuşturdu. Ordu düzenini geliştirmeme, sistemini oturtmama, ideolojik politik motifini iyi pratikleştirmeme, düzene sisteme önem vermeme, adeta asi avare bir şekilde dağda dolaşan bir grup tarzı ile pratikleşti. Bu tarz tek bir yerde gelişmiş olsaydı, müdahalelerle önüne geçilebilirdi, ama birçok yerde aynı anda

kendisini dayattığı için önüne geçmek zor oldu. Dolayısıyla Önderliğin gerilla çizgisini sürekli tehdit altında tutan, zorlayan, saptıran bir eğilim olarak ortaya çıktı. Bazı dönemler etkisi fazla, bazı dönemlerde de daha azdı. Dörtlü çete döneminde bu tarzın etkisi çok daha fazla olduğundan dolayı birçok konuda sapmaya neden olmuştur.

Zafer gerillasının gelişme sorunları

Sömürgecilikten etkilenmemiş bir Kürt'ün savaşkanlığı gelişkindir. Gerilla ondan da yararlanmıştır. Hatta birçok köylü kökenli gerilla, savaşın zor koşullarına büyük bir fedakarlıkla direnmiş, düşman üzerine korkusuzca gitmiştir. Bu anlamda Kürt köylü isyancılığının her şeyi kötüdür denemez. Burada aşılması gereken, köylü, isyancı savaş tarzıdır. Bunu aşma zihniyeti gösteren, ister köylü kökenli olsun, ister şehir kökenli olsun doğru çizgiyle bütünleşecektir. Ama Kürt'ün geleneksel savaş tarzında direten kişinin kökeni ne olursa olsun, taktik dışılığı yaşaması kaçınılmaz olacaktır. Klasik Kürt savaş tarzı daha çok göğüs göğse olan mevzi savaşı eksenlidir. Feodal duygu ile yürütülen bir savaş durumudur. Bu tarz, taktiğin zenginleşmesini önlemiştir. Yüzeyselliği ve kestirmeci yaklaşımı, zengin yönteme ulaşmasını engellemektedir. Zenginlik olmadığında doğal olarak büyüme ve zafer gelişmemektedir. Direnme olur ama zafer gelişmez. Bu tarzın özü zaten direniştir, isyancılıktır. Ama zaferi yoktur, en önemli sorun da budur.

PKK zafer gerillasını yaratmak isteyen bir harekettir. Gerillayı zafer gerillası yapan, onun zafer komutanlığını geliştirmek isteyen bir hareket olma iddiasıyla yola çıkmıştır. Dar bir ufukla dünyayı, toplumu ve mücadeleyi değerlendiren değil de, ulusal ve bölgesel çapta bir mücadeleyi geliştirmek ve böylece ezilenlerin kurtuluş umudu olmak isteyen özelliklerle yüklüdür. Eğer PKK böyle bir gerillayı, kendini zafere kilitlemiş bir komutayı oluşturamamışsa, en önemli engelleyici nedeni, klasik Kürt köylü psikolojisinden ve isyancılığından kaynaklanan etkilerdir.

Özellikle ARGK'nin muhabere sisteminde telsiz teknolojisinin kullanılmasından sonra hareketin ve Önderliğin daha güçlü denetim sağlamasıyla gerillada sapmaların oranı ve yanlış eylem tarzları azalmıştır. Gerillada teknik ve muhabere sisteminin yaygınlaşması Önderlik tarafından bir günde bütün eyaletlere hitap edecek düzeyin gelişmesini sağlamış, bu da erkenden yanlış anlayışların deşifrasyona uğratılmasını getirmiştir. Ama bu kez bu anlayışlar çok ince tarzda, taktik konularda kendini konuşturma ve dayatma biçiminde varlığını sürdürmüştür. Bu nedenle 1998 sürecine doğru gelindiğinde, Önderlik artık olmazsa olmaz kabilinde durumu netleştirmek istemiştir. Bu konumdan tümüyle çıkılmasını dayatmıştır. *"Örgütten istifa ediyorum"* demesi bu tarza karşı geliştirmiş olduğu bir tavırdır.

Gerilla gerçekliğinin ne olup olmadığını VI. Kongre çok detaylı tartışmıştır. 'Nerede hata yapıldığı' noktasını tespit etmek üzere çok yoğun tartışmalar yürütülmüştür. Eğer bugün istenilen noktaya ulaşılmamışsa, bunun nedenleri nelerdir, soruları daha sorgulayıcı düzeyde ele alınmak durumundadır.

Bu savaş tarzının Önderliğin esaretine imkan sunan bir tarz olduğu görülünce, tüm komuta kademesinde çok ciddi bir sorgulama gelişmiştir. Tabii ki dürüst kadrolar sorgulayıcı yaklaşmış, dürüst olmayanların ise çeşitli biçimlerde kopuş arayışını başlattıkları sonradan anlaşılmıştır. Onlar Önderliğin esaretiyle beraber, "her şey bitti" diyerek, düşman propagandalarının etkisi altında kalmışlardır. Daha sonra bozguncu tavır ve davranışlara girerek gruplar oluşturmuşlar ve böylece tasfiyeciliğin zemini haline dönüşmüşlerdir. Ama dürüst, hareketin değerlerine, Önderliğine ve şehitlere bağlı olmak isteyen bütün savaşçı ve komuta yapısı çok ciddi bir yoğunlaşma sürecine girmiştir.

Ortak bir biçimde varılan kanaat şu olmuştur: Özellikle 2001 yılında gerçekleşen HPG I. Konferansı'nda da çokça sözü edilen ifadeler olmuştur. Önderliğin yoğun çabalarına rağmen doğru bir taktik formasyonun tutturulmayışı bir suç durumu olarak değerlendirilmiş ve bunu mutlaka aşmak gerektiği ısrarla ifade edilmiştir. Önderliğin fiili olarak mücadelenin başında bulunduğu dönemde, Önderlik perspektifleri yerli yerine oturtulmadığı, perspektiflerin gerekleri yerine getirilmediği, bu temelde ciddi ve köklü özeleştirilerle yapılamayanı yapmak gerektiğinin altı çizilmiştir. Zamanında uygulanmamış olan Önderlik perspektiflerini şimdi uygulamak, eğer varsa vicdan ve bağlılığın bir gereği olduğu belirtilmiştir. HPG'nin I. Konferansı bu perspektif üzerinde gelişmiş ve HPG'nin yeniden yapılanma esasları bu temele oturtulmuştur.

HPG, I. Konferansı ile sağlam komuta duruşu ve taktik zenginliği yakalama iddiasıyla yola çıkmıştır. Özellikle 1999 yılından 2001 yılına kadar çeşitli dalgalanmaları yaşayan ve o dalgalanmalar içerisinde belli bir netleşme sürecine giren gerilla komutası ve yapısı böyle bir sorgulama ve kararlaşma temelinde yeni meşru savunma stratejisi dönemini başlatmıştır.

Sonuç olarak görülüyor ki, Kürdistan özgürlük gerillasının baştan beri önüne koyduğu hedeflere tam olarak ulaşmamasının nedeni, daha çok komuta duruşu ve taktik esaslardan kaynaklanmıştır. Bu konuda ciddi bir mücadele yürütülerek, önemli mesafeler katedilmiş, komutada netleşme ve arınma geliştikçe gelişmeler de yaşanmıştır. Kürdistan özgürlük gerillası Kürdistan'da çok büyük bir değişim dönüşüm sürecini ortaya çıkarmıştır. Kürdistan toplumunu yeniden yaratmayı başarmış bir gerilladır. Bugün Kürdistan'ın dört parçasında da gerilla bir kurtuluş aracı olarak görülmektedir, tüm umutlar gerillaya bağlanmıştır.

Verilen direniş savaşında on beş bini aşkın şehit verilmiştir. Şehitlerin her biri büyük emek ve çaba sonucunda gerillalaşmış ve kahramanlıklar yaratarak şehadete ulaşmıştır. Bu şehadet ve direnişler destansı niteliktedir.

Gerilla, Kürt toplumunun tarihsel kültürel birikimi ve direniş geleneğinin

sürdürücüsü olma temelinde yeni tarzda bir direniş geliştirmiştir. Özgür Kürt'ün bakış açısı ve direniş çizgisini berraklaştırarak topluma taşırmıştır. Bu açıdan her ne kadar yürütülen gerilla savaşı zikzaklar çizmiş, çeşitli dönemlerde çetecilik vb sorunlar yaşanmış olsa da, toplumda devrimsel bir çıkış yaratmayı başarmıştır. Gerçekleştirdiği sosyal ve düşünsel devrim, yürüttüğü özgürlük çizgisi ve kadın özgürlük hareketiyle toplumun özgürleştirilmesi doğrultusunda büyük başarı elde etmiştir. Kürdistan gerillasının bugün ulaştığı başarı düzeyi açık ortadadır.

Türk ordusu PKK karşısında sürekli başarılı olduğunun propagandasını yapmaktadır. 1985-86 yıllarında PKK'ye karşı Türk ordusunu komuta eden Hasan Kundakçı yazdığı kitapta çok başarılı olduğunu söylemektedir. Gerilla o zaman yüz kişi ile başlamıştı, şimdi binlerce kişiden oluşan bir ordulaşma düzeyini yakalamıştır. Sempatizan çevre ve siyasal alandaki kadrolar da sayılırsa milyonlara ulaşmıştır. Bu nasıl bir başarıdır?

Kürdistan topraklarında Türk ordusu ile gerillanın yürüttüğü savaşta Kürdistan gerillasının başarılı olduğuna dair kuşku yoktur. Gerilla sonuç almıştır. Başarısız olan Türk ordusunun kendisidir. Gerillanın sayısı daha yüz kişi kadar iken, Türk ordusu alarma geçmiş, hep "bitireceğim" demiştir. Bunun için her türlü şiddet yöntemlerini uygulamış, büyük kapsamlı operasyonlar geliştirmiş, ama gerillanın büyümesini, ordulaşmasını ve halklaşmasını engelleyememiştir. Aynı zamanda gerillanın Kürt toplumunda devrimsel bir rol oynayarak, köklü bir dönüşümü sağlamasının önüne geçememiştir. Kürdistan özgürlük mücadelesine sürekli "terör" yaftasını yapıştırmış ama şimdiye kadar da kimseyi inandırmamıştır. Her ne kadar çıkarlar uğruna resmi planda "terör" listelerine konulmuş olsa da, sürekli "terör" yaftası beyhude bir çaba olmaktan öteye gitmemiştir.

Kürdistan gerillasının halkın öz be öz kurtuluş mücadelesi olduğu, etrafında milyonların birleştiği ve bunun için de yenilmez olduğu ortadadır. Gerillanın ekonomik kaynaklarını kurutmak üzere binlerce köy boşaltılmış, yakılıp yıkılmış ve binlerce insanımız öldürülmüştür. Dış devletlerle o kadar anlaşma yapıldı, o kadar yollar tutuldu! Ama bu gerilla bugün halen güçlü bir biçimde ayakta duruyorsa, bunun temel nedeni halkı kazanmış olmasıdır. Zaten gerillanın en önemli amaçlarından çoğu gerçekleşmiştir. Halkı kazanmak ve ordu kurmak temel amacı olmuş, bunu da başarmıştır.

Yine Kürt sorununu dünya gündemine taşımak gibi önemli işlevler görmüştür. Bunun için kamuoyu oluşturmuştur. Nihai zafer halen gerillanın gündeminde bulunan bir sorundur. Evet, gerilla bunu henüz başarmış değildir, ama yakınlaştırmıştır. Kendini yeniden yapılandıran gerilla nihai zaferden uzak değildir. Artık gerillanın nihai zaferi, yenilmezliğini herkese kabul ettirme ve Kürt sorununda tek seçenek olarak demokratik çözüm sürecini masaya taşımadır.

Temel tartışma konumuz zaferin neden erken geliştirilmediğidir. 1991-92 yıllarında bunun fırsatı yakalanmış olmasına rağmen gerçekleşmemesi

önemli bir eksikliktir. Engel teşkil eden hususları bilince çıkarmak önemlidir. Yine 1993-95 ve 97 yıllarında uygun fırsatlara rağmen neden zafer elde etmediği hususları üzerinde durmak gereklidir. Gerilla bugün edindiği tecrübe ve birikimi, yaşadığı yoğunlaşma, değerlerine bağlılık temelinde gerçekleştirdiği fedailik ruhu ile meşru savunma çizgisinde yenilmez bir gerilla olduğunu bir kez daha ispatlamıştır. Bu eksende stratejik bir zaferi elde edeceği inancı, tutkusu ve coşkusu ile bugün de en aktif bir biçimde mücadele içerisinde bulunmaktadır. Zira gerillanın başarısızlığından söz etmek doğru değildir. Ama kendi içinde düşündüğü, tasarladığı hedeflere tam ulaşamadığı bir gerçektir. Bu konuda gösterdiği yetersizlikler vardır.

Biz bu kitapta yetersizliklerin nedenlerini objektif bir bakış açısıyla ortaya koymaya çalıştık. Bu gerilla zafer gerillası olarak yola çıkmıştır. Buna karşı "Neden halen zafer gerillası olamamıştır? Neden uluslararası komploya geçit vermiştir? Neden gerçek anlamda bir komutanlaşma düzeyine ulaşılamamıştır? Neden taktik zenginlik ve yoğunlaşmayı yakalayamamıştır?" sorularına doğru cevap vermek elbette ki önümüzdeki mücadele süreci açısından hayati önemdedir. Çünkü bu sorulara verilecek doğru cevaplar temelinde yaşanmış yetmezliklerden tecrübe çıkarabilir, zafer gerillasına dönüşebiliriz.

Burada yaptığımız değerlendirmeler, belirli düzeyde sorunun anlaşılmasına dönük cevaplar oluşturmuştur. Belki tam cevap olmamıştır, ama en azından belli bir biçimde sorunun ortaya konulmasını sağlamıştır. Teşhisi doğru yaptığımız oranda geleceği de başarılı kılacağımıza yürekten inanıyoruz.

Bu değerlendirmeler tümüyle tecrübeden, pratikten, binlerce şehadetin ardından, onların mücadelelerinin doğru değerlendirilmesi temelinde yapılmaya çalışılmıştır. Umarız ki sorunun doğru anlaşılması, özellikle de komuta ve taktik kapsamda aşılamayan ve giderilmesi gereken sorunların neler olduğu yönünde bir fikir vermiştir. Eğer bu konuda bir nebze de olsa sorunun aşılmasına dönük bir işlev görmüşse, bu bizim için bir görevin yerine getirilmiş olması anlamına gelecek ve esas amacımıza yaklaştığımızı gösterecektir.

Dokuzuncu Bölüm

Yalan ve çarpıtmaya karşı tarihi hakikatler

Tarihi doğru yazmak ahlaklı olmanın ilkesidir

Tarih, geçmişte ve günümüzde insan ve toplum yaşamına yön veren olay ve olguların, tüm yaşam birikiminin ortaya çıkardığı anlam temelinde, birbiriyle bağının kurularak yorumlanmasıdır.

Evren ve dünya oluşumunun tarihi -deney ve gözlem sonucunda ulaşılmasından kaynaklı- kurgusal olurken, insan toplumunun tarih anlayışı somut veriler, yaşanmış ve tanık olunmuş olaylara dayandırılır. Fakat bu yaklaşım yetersiz kalır, geçmişin günümüzle bağlantısı kurularak yorumlandığında doğru bir tarih anlayışına ulaşılabilir. Çünkü egemenler toplumun geçmişini, ortak hafızasını, gelişim seyrini, kültürel dokusunu ve mücadele potansiyelini açığa çıkaracak olguları ya yok saymış ya gizlemiş ya da çarpıtmıştır. Bununla toplum üzerinde oluşturdukları hakimiyeti bir kadermiş gibi içselleştirmeyi amaçlamışlardır. Yalanlar ve çarpıtmalar ekseninde geliştirilmek istenen bu zihniyet örgüsü ile insan toplumunun daha kolay yönetilebileceğini varsaymışlardır. Özünde tarih, birey ve toplumun kendi geçmişini bilmesi ve edindiği bu bilinç temelinde geleceğine yön vermesinin temel verisi durumundadır. Geçmişsiz kalan, geçmişini bilmeyen insan bilinçsiz ve önünü görmeyen bir insan olmaya mahkumdur. Zira insan binlerce hatta yüz binlerce yıllık emek ve bilincin bir toplamı olarak anlam kazanmıştır.

Tarih tanımını doğruya en yakın yapanlar "kişinin kendisini bilmesi" olarak değerlendirmişlerdir. Bu tanım temelinde konuya yaklaşmamız, tarih üzerinde gerçekleştirilen bilinç karmaşasını ve muğlaklığını gidermeye yardımcı olabilir.

Hiç şüphesiz ki, bir insan sadece yaşadığı çağın karakteri ve kriterleriyle kadim insanlık geçmişinin anlamına ulaşamaz, sırrına eremez. Çünkü insan kendi başına yaşadığımız çağın bir ürünü değildir. İnsanı sadece yaşadığımız çağın ve güncelin bir ürünü olarak değerlendirmek ve insanı geçmiş top-

lumsal karakterinden koparmak, içine girilebilecek en büyük yanılgılardan biridir. Bu anlamda insan fiziki olarak günümüzde yaşasa da, kültür, düşünce ve bilinç olarak evrensel oluşumun bir özeti olarak anlam kazanmıştır.

Geçmişini bilmeyenin nasıl ve ne için yaşadığını da bilmeyeceği açıktır. Yine geçmişini bilmeyenin değer yargıları ekseninde geleceğine yön vermesi düşünülemez. Bu açıdan tarih sadece geçmişin kronolojik bilgilerinin bir toplamı değildir. Aksine toplumun ortak hafızasıdır. Yaşam ve anlam düzeyinde topluma yön veren kılavuzdur.

Günümüze yön veren geçmişin yaşanmış örneklerini öğrenmeyen biri devletçi iktidarcı yapılanmanın oluşturduğu zihniyet kalıplarını kıramaz. Bu yönüyle kendisini aşamaz. Ünlü filozof Nietzche bunun için tarihi, "kişinin kendisinin ötesine geçmesi" olarak değerlendirmiştir. Peki, kişi nasıl kendisinin ötesine geçebilir? Kendisi için biçilen kılıfı nasıl yırtabilir? Bu sorulara doğru yanıtlar bulmadan insanlık adına doğru bir mücadele tarzının ortaya çıkmayacağı açıktır.

Tür olarak insan, kendisini oluşturan ve anlamlandıran tüm olguları öğrendikçe mevcut duruşunu aşabilir. Oluşturma ve anlamlandırmadan kastımız doğru tarih bilincine erişmektir. Doğru tarih bilinci, geçmişi doğru tarzda öğrenme üzerinden geleceğe köprü kurma anlamına gelir. Egemenlerin beyin, düşünce, duygu ve zihniyetimizde oluşturduğu yanlış tarih anlayışını kırmadan bunu gerçekleştirmemiz mümkün değildir. Bu açıdan tarihin egemenlerle ezilenlerin yürütmüş oldukları mücadelenin bir sonucu olarak anlam kazanmış gerçeklik olduğunu belirtmek önemli bir başlangıç noktası olabilir. Aksi durumda yanılgılardan kurtuluş olmayacağını bilmemiz gerekiyor.

Hemen her konuda olduğu gibi Avrupa uygarlığının tarih üzerinde de ciddi oynamalar yaptığı ve kendi anlayışına göre biçim verdirmeye çalıştığı bilinmektedir. Avrupa uygarlığının Rönesans'tan bu yana yaşadığı gelişmelere dayanarak kendinden önceki tüm uygarlıkları göz ardı etmesi ve hatta yer yer inkara varan tutumlara girmesi, insanlığı ve günümüz toplumunu büyük tehlikelerle karşı karşıya bırakmıştır. İnsan uygarlığının ana kaynağı Mezopotamya uygarlığı olmasına rağmen adeta birbirinden koparak Greko-Romen uygarlığını başlangıç olarak esas almasının yarattığı zihniyeti çözmek, insanlık adına doğru mücadele yürütmenin öncelikli koşulu durumundadır.

Tarihi, bilimsel bir disipline kavuşturan bilimcilerin yetiştiği yer Avrupa'dır. Tarihin bilimsel ve akademik bir disiplin olarak kurumlaştırılması elbette insanlık için anlamlı bir durumdur. Ama bunu yaparken, tarihi esas işlevi ve misyonundan koparmak başlı başına bir sapma olmaktadır. Belki bazı Avrupalı bilim adamları tarihi kendi eleştirel yöntemine ve yaklaşımına sahip bağımsız bir akademik disiplin kimliğine kavuşturmaya çalışırken dürüst düşüncelerle hareket etmiş olabilirler. Burada niyetlerini sorgulamıyoruz ama bir bilim

dalı olarak tarihi geliştirirken, pozitivizme düşmeleri, ana kaynağı görmemeleri ve ezen ezilen kesimlerin mücadele diyalektiğini yok saymaları en büyük saptırmaları olmuştur. Bilim adına tarih ters yüz edilmiştir.

Tarihin doğru bir anlayışla ele alınmaması aynı zamanda doğa ve toplum gerçekliğinin de sübjektif temellerde çarpıtılmasına yol açmıştır. İnsanlık adına sergilenen birçok direniş yanlış tarih ve toplum yorumu nedeniyle tam sonuca gitmemiş, hatta karşıtına hizmet etmekten kurtulamamıştır. Dolayısıyla özgürleşmek, tarihini doğru bilmekten geçmektedir, tespitini yapmak yanlış olmayacaktır.

Tarihi en çok çarpıtan ve yalanları gerçekmiş gibi topluma kabul ettirme becerisini gösteren devletlerin başında Türk devleti gelmektedir. Türk egemenlerinin tarih anlayışı oldukça pragmatist özellikler göstermektedir. Tarihi günümüz ve gerçeklerden koparma yönteminde Avrupa benmerkezciliğini bile geride bırakmıştır. Oldukça kaba yöntemlerle tarihe inkarcı yaklaştığı gibi en basit olayları bile kronolojik bilgiler içerisinde boğuntuya getirmeyi büyük marifet saymıştır. Aslında bu durum Türk devlet geleneği ve egemen sınıfın karakterinden ileri gelmektedir.

Özellikle Osmanlı enkazı üzerinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti devlet yapılanmasının ortaya çıkardığı resmi ideoloji ve bu eksende toplumu tek tipleştirme yaklaşımının bir sonucu olarak bu topraklar üzerinde yaşayan halklar hafızasız kılınmak istenmiştir. Geçmişle bağları koparılan insanların kolay yönetilebileceğinden hareket edilerek toplumun hafızası sıfırlanmaya çalışılmıştır.

Türk devlet geleneğinde pragmatist yaklaşım çok önemli bir yer tutarken, özellikle cumhuriyetin kuruluş aşamasından bu yana katı pozitivist anlayış daha da ağırlık kazanmıştır. Bu gerçeği göz önünde bulundurduğumuzda bugünkü tarih, bilinç, kültür ve düşünce alanlarındaki şematik ve uydurma yapılanmayı anlamak mümkündür.

Bu anlayışın bir sonucu olarak Türk resmi tarih anlayışı içerisinde Kürtlere asla yer verilmemiştir. Yazılı ve resmi belge niteliği taşıyan hiçbir yapıtta Kürt halkının varlığı geçmemiş, kabul edilmemiştir. Bu yapılanma inkar mantığında o denli çılgınlaşmıştır ki, gerçekliği ortaya çıkmasın diye Osmanlı arşivini kilitler altında bulundurmaya devam etmektedir ve belki birçoğunu imha da etmiştir. Bu durum sadece Kürtler için değil, Ermeniler, Asuriler ve Rum toplulukları için de geçerlidir. Yani tarihi gerçekliğin doğru ifadeye kavuşturulması söz konusu olmamıştır. Resmi bir görüş oluşturulmuş, herkesin buna inanması gerektiği dayatılmıştır. Durum böyle olunca resmi tarih gerçek tarih olmaktan çıkarak, resmi görüşün istediği bir tarihe dönüştürülmüştür. Özellikle Kürtlere ilişkin bu ketum tarih anlayışı, dayatılan inkar ve asimilasyon politikasını sürdürmek istese de, özünde Türkiye'de yaşayan tüm toplumu gerçeklerden alıkoyarak, sürü mantığı içerisinde yürütmeyi amaçlamaktadır.

Bugün objektif yaklaşımı esas alan hemen herkes, 1071 Malazgirt Savaşı'yla Türklere Anadolu kapısını açanın Kürtler olduğunu kabul ediyor. Osmanlı geleneğinde pek rastlanmayan inkar sisteminin Türk devlet oluşumunda temel strateji haline getirilmesinin yaratmış olduğu trajediler bugün bile tüm ağırlığıyla yaşanmaya devam etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda asli kurucu öğe olan Kürtlerin 1924'ten sonra inkar politikasına tabi tutulmasıyla gelişen isyanlar süreci ve ardından yapılan katliamlar Kürdistan'da yaşamı adeta felce uğratmıştır. Kürtler, Türk devlet geleneği ve egemenlerinin tarih ve toplumsal gerçekliğini inkar etmesi karşısında en doğal haklarını kullanarak kimlik ve iradelerine sahip çıkmışlardır. Ancak esas inkar politikasının tarih anlayışı ve bu eksende bilinçler üzerinde uygulanması Türkiye'de politika, ekonomi, sosyalite, kültür, edebiyat ve savunma mantığı başta olmak üzere tüm toplumsal yapılanma kurumlarının esas misyonlarından uzaklaşmasına neden olmuştur. Böylece Türk devletinin yaratmış olduğu sistem, egemenliği altına aldığı tüm halklara kan kusturmuştur.

Bu mantığın bir sonucu olarak Kürtler bir halk olarak değerlendirilmekten öte sürekli olarak ikinci sınıf vatandaş muamelesine tabi tutulmuştur. Devletin bütün kurumlarında yapılan propagandanın bir sonucu olarak Kürtler ya "potansiyel tehlike" ya da "yabani", kültürden nasibini almamış insanlar olarak görülmüştür. Bu propaganda ve eğitim sisteminin toplum hafızasında yarattığı egemen ulus psikolojisi, bugün en demokrat, hümanist ve devrimci geçineni bile şu veya bu biçimde pençesine almış bulunuyor.

Kürdistan'da yıllardır büyük özveri ve fedakarlıkla sürdürülen özgürlük mücadelesine karşı Türk toplumu arasında henüz doğru bir bakış açısının ortaya çıkmamasının nedeni yaratılan bu toplum psikolojisidir. Beyin, bilinç ve zihniyetlere empoze edilen bu psikoloji maalesef Türkiye'de tutarlı bir demokrasi hareketinin ortaya çıkması önünde hala büyük engel olmaya devam ediyor.

PKK'nin ortaya çıkışı ise yalanın ve çarpıtmanın hakim olduğu tarihe bir müdahaledir. Dikkatli bir gözlemci PKK'nin daha ortaya çıkış koşullarında çarpıtılmış tarih anlayışının farkında olduğunu ve buna karşı bir mücadeleye girişiğini hemen görecektir. Önderlikte somutlaşan bu durum ters yüz edilen tarihi PKK şahsında yeniden doğrultma özelliğini taşıyor. Kürdistan özgürlük hareketi ve Önderlik gerçeğine dikkatle bakıldığında olay ve olguları güncel içerisinde boğuntuya getiren bir tarzının olmadığı, aksine hemen her gelişmeyi tarihsel bağlantılarla ele aldığını görmek zor değildir. Eğer bu yetenek gösterilmemiş olsaydı, PKK'nin Türk ordusu ve uluslararası egemen güçler karşısında bu denli yenilmeyen bir direniş göstermesi mümkün olmazdı.

Önderlik ve PKK oluşumu reel sosyalizmin etkileri altında açığa çıkmış olsa da, reel sosyalizmin etkisi altında olan diğer hareketler gibi şabloncu bir mücadele diyalektiğini ve bakış açısını esas almamıştır. Dönemin im-

kanları ve koşullarından kaynaklı reel sosyalizm etkileriyle bir şekillenme olsa da, reel sosyalizm anlayışına herhangi bir teslimiyetten söz etmek mümkün değildir. Önderliğin kişiliği ve tarzında varolan "bilimsel kuşkuculuk" sürekli bir arayış ve yenilenmeyi gündemleştirmiştir.

PKK, doğru tarih anlayışına verdiği önemden dolayı kapitalist modernist sistemin kir ve pası içinde boğulmamıştır. Çünkü mevcut sistemin toplumun zihniyetinde yarattığı dogmatizm ve bundan kaynaklanan çarpıklıklar, alternatif tüm hareketlerin sistemin yedeğine düşmesine yol açmıştır. Önderlik, sistemin bu kurnazlığını gördüğü için *"ben hiçbir çağda yaşamıyorum, ama her çağda yaşıyorum. İlk çağda yaşıyorum, orta çağda yaşıyorum, bu çağda yaşıyorum, gelecek çağda yaşıyorum ama hiçbir çağda yaşamıyorum"* tespitini yapmıştır. Aslında Önderliğin yaptığı bu belirleme kapitalist modernist sistemin oyun ve kurnazlığını deşifre ettiği kadar, doğru tarih anlayışının sahip olduğu muhteşem gücü de gösteriyor.

Çünkü insan sadece bu çağda yaşarsa, geçmiş tüm çağların anlam dünyası, kültürel yapılanması, düşünsel ve zihniyet oluşumunu anlamaz. Böylece yaşam felsefesini de açığa çıkaramaz. En benim diyen devrimci bile bu anlayıştan kurtulmazsa sistemin yedeği olmaktan kurtulamaz.

Aslında insanlık daha binlerce yıl önce, geçmiş dönemlerin tarih anlayışına sahip olması gerektiğinin farkında olmuştur. Ünlü Apollon tapınağının kapısında "Kendini bil!" diye yazılması bunu gösteriyor. Yazan üstat büyük ihtimalle tarih anlayışından kopan ve kendi farkına varmayan insanın toplumun başına ne tür belalar açacağının farkında olmuştur.

Önderlik, hemen hemen her zaman diliminde kadroları doğru tarih anlayışıyla bütünleştirmeyi esas almıştır. Yaptığı çözümlemeler, verdiği eğitimler ve yazdığı kitaplarda, insanın geçmişin tüm badirelerinden geçmesi gerektiğini belirtmiştir. *"Tarih günümüzde gizli, biz tarihin başlangıcında gizliyiz"* belirlemesi bunu somut olarak gösterme özelliğine sahiptir.

Türk generallerinin icraatları

Türk ordusu ve generalleri de Kürt halkını inkar etmede ve tarihi çarpıtmada sistemli kurumsal çalışmanın en önemli merkezlerinden biri olmuştur. Özellikle PKK hareketinin gelişip, silahlı savaşı başlatmasından sonra dünyanın en güçlü orduları arasında gösterilen Türk ordusuna ağır kayıplar verdirmesi Türk ordusu ve generallerini adeta çılgına çevirmiştir. Bunun üzerine Türk devleti ve ordusu dünyada eşitlik, özgürlük ve sosyalizm mücadelesi veren hareketlere karşı egemen sistem tarafından yürütülen tüm özel savaş ve psikolojik savaş yöntemlerini inceleyerek, hepsinin sentezinden oluşan bir savaş konseptini gündemine almıştır. Kürt halkının özgürlük mücadelesini ezmek için akla gelebilecek tüm yöntemler acıma-

sızca devreye konulmuştur. Özel Harp Dairesi koordinasyonluğunda Kürt halkına ve özgürlük mücadelesine karşı yürütülen kirli savaş hiçbir kural tanınmadan sürdürülmüştür. Öyle ki Türk ordusunun tüm gücünü, kapasitesini, teknik donanımı devreye koymasına ve NATO imkanlarından faydalanmasına rağmen Kürdistan özgürlük hareketini bir türlü tasfiye edememesi, Türk ordusunun "anlı-şanlı" prestijinin zedelenmesine neden olmuştur. Sıcak savaş sahaları olan Kürdistan dağlarında gerilla karşısında ağır darbeler yedikçe hukuk, ahlak ve savaş yasalarına aykırı yol yöntemlere daha fazla ağırlık vermiştir.

17.000'i aşkın sayıyla ifade edilen faili belli ama "faili meçhul" olarak belirtilen cinayetleri doğrudan ve çeşitli paravan örgütler yoluyla işleyen, insanlık dışı katliamları yapmakta çekinmeyen devlet yetkilileri ve generalleri, binlerce köyü de yakmaktan ve yargısız infazları gerçekleştirmekten çekinmemişlerdir. Türk devleti katlettiği sivil insanları genellikle basın ve kamuoyuna ya gerilla olarak yansıtmış ya da kaybettirmiş, sahip çıkmamıştır. Gerilla kayıplarını olduğundan çok fazla göstermek, kendi kayıplarını ise onda bir oranında verme anlayışı tarihi tümden ters yüz etmenin en büyük girişimlerinden biri durumundadır.

Günümüzde telekomünikasyonun gelişerek en ücra köşelere kadar yayıldığı ve artık kolay kolay hiçbir olayın gizlenemez olduğu gerçeğine rağmen Türk ordusu yürüttüğü savaşta gerçekleri önemli oranda gizlemiş ve gizlemektedir. Çünkü bu, devletin karakterinden, göz göre göre inkar siyasetini sürdürmesinden kaynaklanmaktadır. Türk devleti bölgede tarihin en eski halkı olan Kürt halkını yok sayan ve inkar eden bir siyaseti yürütüyorsa, bu tümüyle tarihsel ve toplumsal süreçlerin ters yüz edilmesinin kabul edilmesi anlamına gelmektedir. Bu açıdan herhangi bir generalin veya herhangi bir subayın gerçekleri doğru söylemeyip, psikolojik savaş amaçlı, gerçeklerden çok farklı sonuçları yansıtması aslında bir devlet politikasıdır. Yoksa bireyler devlete rağmen bu kadar çarpıtma ve yalana dayalı rapor düzenleyemez. Burada birey değil, devlet yalancı duruma düşmektedir. Böyle olunca da tarihin tümüyle çarpıtılması pratiği bu mantık açısından reva görülmüştür. Bu nedenle Kürdistan'da yürütülen direniş mücadelesi karşısında ağırlıklı olarak özel savaşın en etkili psikolojik boyutunu uygulayan Türk devleti genellikle bu savaşa ilişkin doğruları yansıtmamış, ısrarla bundan kaçmıştır.

Ancak devletin bu siyasetinden yararlanan bir takım kendini uyanık zanneden askeri yetkililer ise oldukça düzmece raporlarla devleti de, toplumu da kandırmayı kendisi için doğal bir hak gibi görmüştür. Abartılı rapor düzenleme ve kamuoyunu yanlış bilgilendirmenin kaynağında da bu durum vardır. Bazıları yalan rapor ve bilgiyi çok aşırı bir dozajda kullanarak, olmayan şeyi olmuş gibi, olan şeyi de olmamış gibi göstermişlerdir. Bunların bazıları bu yalan raporlar temelinde birçok ödül ve madalya almış ve kendilerini bir kahraman olarak topluma yutturmuşlardır. Ordu bünyesinde ge-

nellikle hemen hemen herkes aynı durumda olduğu için, birbirini deşifre etme ve gerçekleri açığa çıkarma durumu yaşanmamıştır.

Genellikle tüm savaşlarda taraflar kendi kayıplarını az, karşı tarafın kayıplarını ise daha fazla verirler. Kapitalist zihniyetli egemen güçlerin anlayışına göre her taraf, kendi propagandasını yapmak, güçlerine moral vermek amacıyla bunu yapar. Ancak savaştan sonra yazılıp çizilen belgelerde aynı psikolojik savaş propagandasını gerçekmiş gibi yansıtmak tarihin ters yüz edilmesi suçunu daha da arttırmaktadır. Türk genelkurmayı gerçekleştirdiği operasyonlar ve çatışmalarda verdiği kayıpları önemli oranda gizlerken, gerilla kayıplarını ise genellikle fazla vermiştir. Basın yayın organlarında verdiği gerilla kayıplarının toplamına bakıldığında, gerçek sayının birkaç katını verdikleri görülecektir. Esas durum böyle olmakla birlikte, özel savaşın çok öne çıkarıldığı dönemlerde çok daha abartılı yanlış sonuçlar yansıtılmıştır. Gerillanın hiç kayıplarının olmadığı birçok olayda 100–120 gibi kayıplar verebilmiştir. Yalan bilgilerin en çok verildiği, gerçeklerin hiç yansıtılmadığı yıl, 1994 yılıdır. Bu yılda devletin savaşla ilgili yansıttığı bilgilerin yüzde sekseni çarpıtma ve yalandır.

Son dönemlerde Kürdistan'da sıcak savaş ortamında Türk ordusunu komuta eden kimi generallerin yazdığı kitaplarda dile getirilen hususlar gerçekle hiçbir biçimde bağdaşmamaktadır. Bu generaller yazdıkları kitaplar yanında, TV ekranlarında da habire boy göstererek kendilerini 'savaş uzmanı' olarak lanse etme gibi yalanlarla sözde 'başarılarını' dile getirmektedirler.

Türk basını da genellikle bir özel savaş basını gibi hareket etmiş, karanlıkta kalan, Türkiye'yi uçurumun kenarına kadar getiren bu anlayışın ve işlenen suçların üzerine gidip aydınlatacağına gerçeklerin üstünü örtme ve savaşı tırmandırmanın diğer bir ayağı olmuştur. Bu amaçla düzenlediği programlarda "efsane komutan" vb gerçek dışı kışkırtmalarla gerilla karşısında komuta ettiği güçten binlerce kayıp veren emekli generalleri adeta birer "kahraman" edasıyla ekranlara hala çıkartmaktadır.

Hasan Kundakçı, Osman Pamukoğlu, Erdal Sarızeybek ve diğer emekli general ve subaylar, yazdıkları kitaplarda ve çıktıkları tv programlarında Kürdistan özgürlük mücadelesinin gelişim diyalektiğini çarpıtmak ve gerçekleri ters yüz etmek için akla hayale gelmeyen yalanlarla kamuoyunu yönlendirme girişimlerini sürdürmektedirler. Bugün yenilmiş pehlivan konumunda olan bu şahsiyetler geçmiş başarısızlıkları başarı olarak göstermenin açığa çıkmamasının davasını yürütmektedirler. Çünkü gerçeğe dayanmayan bir geçmiş oluşmuş ve buna dayanarak ödüller dağıtılmış, senaryolar çizilmiştir. Şimdi bunun baş aktörleri habire bu süreci savunarak başarılı gösterme çabası içerisindedirler. Oysa bu hareket 1984 yılında 15 Ağustos Atılımı'nı gerçekleştirirken toplam kadro sayısı 200, ülke içerisindeki sayı ise 70 civarındaydı. Kitle ilişkisi çok dar ve sınırlıydı.

Bugün binlerce gerilla ve milyonlarca kitle desteği söz konusuysa Türk devleti ve Türk ordusu adına bu dönemde görev yapmış kişiler başarı senaryosunu çizemez. Eğer çiziyorlarsa bu, büyük bir yalandan başka bir şey değildir. Çünkü ortada inkar imha siyasetini yürüten ve mutlak bir asimilasyonu hedefleyen Türk devletinin sonuçsuz kalan, başarısız durumda bulunan bir siyaset gerçekliği vardır. Özellikle 1984 15 Ağustos Atılımı ile birlikte diriliş devrimini yaşayan Kürt halkı bütün sömürgeci politikaları yerle bir etmiştir. Bu politikanın bütün uygulayıcıları pratikte başarısız kılınmıştır. Buna rağmen bugün hala psikolojik savaşın yalanlarında ısrar etmek beyhude bir çabadır.

Tarih boyunca dürüst bir biçimde askerlik mesleğini icra edenler, mert ve onurlu, ülkesi için her türlü fedakarlığı yapan, sözünün eri olan kişiler olarak anılmışlardır. Hatta bu meslek en şerefli ve kutsal bir meslek olarak algılanmıştır. Doğrulardan, adaletten, hak ve hukuktan kopmadığı sürece de öyledir. Vatanını, halkını ve değer yargılarını yabancı istilacı güçlere karşı savunmak, özgürlüğünü korumak için örgütlendirilen askerlik kurumu şerefli bir kurumdur. Bu amaçla asker olan da onurlu bir kişiliğe sahip olmak durumundadır. Askerliğin onurlu ve kutsal olarak değerlendirilmesi sahip olduğu bu toplumsal karakterinden ileri gelmektedir. Ama belirttiğimiz hususların tersine başka bir ülkeyi ve halkı köleleştirmek, özgürlük ve onurlarını ayaklar altına almak için katliamcı karaktere sahip askeri örgütlenmeleri aynı kefede değerlendirmek söz konusu olamaz. Sömürgeci amaçla kurulan ordu örgütlenmeleri tüm tarih boyunca lanetlendiği gibi, günümüzde de aynı konumda tanımlanmaktan kurtulamamışlardır.

Türk ordusu da belirttiğimiz sömürgeci mantık ekseninde bir anlayışı Kürdistan'da temsil ettiği için, Kürt halkı tarafından lanetlenen bir konumdadır. Bu anlayışa sahip bir ordunun generallerinin de aynı düşünce ve pratiğe sahip olması kadar doğal bir durum olamaz. Bu açıdan Hasan Kundakçı, Osman Pamukoğlu gibi Türk ordusunu Kürdistan'daki savaşta komuta etmiş kişilerden gerçekleri dile getirmeleri beklenemez. Nitekim gerçekleri dile getirmedikleri gibi, hiçbir temeli olmayan senaryoları dizmekten de geri kalmamaktadırlar.

Hasan Kundakçı'nın Siirt Tugay Komutanlığı, daha sonra 7. Kolordu Komutanlığı ve Olağanüstü Hal Bölgesi Asayiş Jandarma Komutanlığı görevini yaptığı bilinmektedir. Direniş mücadelesinin en çok gelişim gösterdiği yıllar, Hasan Kundakçı'nın görev yaptığı yıllara rastlamaktadır. Kürdistan özgürlük gerillaları ile Türk ordusu arasında yürütülen savaşı yakından takip etmiş olanlar bu durumu gayet iyi bilirler. Bu kişi ortadaki bu gerçeklere rağmen adeta zorla ama ısrarla kendini "Kürdistan fatihi" gibi göstermek istemektedir. Oysa gerçeklik bunun tam tersidir. Bu zatın yazmış olduğu, kitapta kaleme aldığı savaş boyutunun gerçeklerle hiçbir alakası yoktur. Kitabının temeli yalanlar üzerine kurgulanmıştır. Kitaptaki bilgilerin ancak

yüzde onu doğrudur, yüzde doksanının yalan olduğu kesindir. Halkımızın özgürlük mücadelesi ve Kürdistan gerillası karşısında yaşadığı hezimeti, başarısızlığı kitapta dile getirdiği yalanlarla kamufle etmeye çalışmaktadır. Aslına bakılırsa gerilla karşısında en başarısız generallerin başında Hasan Kundakçı gelmektedir.

Bu zatın bir başarısı varsa eğer, o da Doğan Güreş'in ekibinden olmasından kaynaklı Türk ordusu içerisinde yaşanan iç çatışmalarda Eşref Bitlis, Bahtiyar Aydın, Rıdvan Özden gibi bazı komutanların tasfiye edilmesinde üstlenmiş olduğu rol çerçevesinde olabilir. Kısmen Türkiye'nin sağduyusundan yana olan bu generallerin hepsi Hasan Kundakçı'nın Kürdistan'da görev yürüttüğü yıllarda öldürülmüşlerdir.

Son dönemlerde Erdal Sarızeybek diye emekli bir asker de TV ekranlarında bol bol boy göstermektedir. Esendere Sınır Jandarma Karakol Komutanı olarak görev yaptığını belirten bu kişiliğin de gerçekleri çarpıtmada kendini uzmanlaştırmış olduğu anlaşılıyor. Hiç olmayan şeyi olmuş gibi göstermede ustalaşmış biridir. İnkar ve imha siyasetinin şekillendirdiği kafa yapısının ve zihniyetinin nasıl da gerçeklerden uzaklaştırılmış ve bu şekilde tamamen yalana dayalı bir sisteme sahip olduğunun en iyi örneği olan bir tiptir. Bu kişilerin bu kadar yalana dayalı bir mantığa sahip olmalarının nedeni gerçeklere olduğu gibi bakma değil de, görmek istedikleri gibi bakma anlayışlarından kaynaklanmaktadır. Gerçekler ne olursa olsun, o nasıl görmek istiyorsa öyle izah ediyor. Böyle olunca da tümüyle gerçekten kopmuş, yalana dayalı bir yapılanma ortaya çıkıyor. Gerçek dışı olguyu söyleye söyleye artık kendisi de inanmış olmaktadır.

Kendi yalanına inanma olmadan insanların hayatı boyunca, en az hayatlarının önemli bir kesiti boyunca bu kadar gerçek dışılığı yaşaması mümkün değildir. Ama görmek istediği gibi düşünmek ve konuşmak yalan söylemeyi meşru hale getiriyor. Ve böylece kişi sıkılmadan, hatta büyük bir maharetle ve heyecanla bu gerçek dışı söylemlere sarılarak savunabilmektedir. Buna en çarpıcı örnek bu kişi olduğu için bizzat ismini vererek, üzerinde durmayı gerekli gördük.

Bir de bu zatın yasadışı kontra cinayetleri ve yargısız infazları oldukça fazla işlediği bilinmektedir. Belki de araştırılırsa birçok olayda rolü olduğu açığa çıkacaktır. Ama bizim bildiğimiz ve kendisinin de basında gerçeğini çarpıtarak itiraf ettiği bir olay var ki, bu olay onun gerçekliğini ele vermektedir. 29-30 Haziran 1994 tarihinde Çarçela Dağı'na yönelik yapılan operasyonda gerillanın herhangi bir kaybı yaşanmamıştı. Fakat çatışmada yaralanan ARGK'nin genç ve savaşkan, takım komutanı olan Sekvan (Mahmut İlhan- Şırnak-Gundıkê Remo köyü doğumlu) arkadaş kolundan yaralandığı için güçler geri çekilirken onu bir yere saklıyorlar. Ertesi gün Erdal Sarızeybek komutasındaki tabur güçleri tarafından bu arkadaş bulunarak esir alınıyor. Yaralı esir ele geçen bu arkadaşı hemen orada sorguya çekiyorlar.

Sorguda istediği bilgileri vermeyince, yaralı olmasına rağmen işkenceye tabi tutma suretiyle bu arkadaş şehit ediliyor. Savaş kurallarını ve ahlakını ayaklar altına alan bu vahşetin sorumlusu Erdal Sarızeybek ve onun üst komutanı olan Osman Pamukoğlu'dur. Bu olay bu kişilerin sorumluluğunda gerçekleşmiştir. Hiçbir savaş ahlakında yaralı yakalanan birisinin işkenceye tabi tutulması ve kurşuna dizilmesi kuralı yoktur. Burada uluslararası savaş yasaları karşısında suç işlendiği açıkça ortadadır.

Bu olayın en ilginç yanı ise yaşandığı dönemde hiçbir biçimde basına yansıtılmamış olmasına rağmen daha sonra SKY TV'de yayınlanan Kan Uykusu adlı programda bu arkadaşın ilk yakalanışının görüntülü olarak verilmesidir. Ayrıca Erdal Sarızeybek, nasıl yakalandığını izah ediyor. Yakalanıp kendisine insancıl yaklaşıldığını utanmadan söylüyor ama bu yakalanan kişinin şu anda nerede olduğunu belirtmiyor. Yakalandıktan birkaç saat sonra nasıl bir muamele gördüğünü izah etmiyor. Görüntüde sadece ilk yakalanış anı veriliyor. Ayrıca hemen orada soru yağmuruna tutulma sahnesi de yansıtılıyor. Gerçek şu ki, TV'de gösterilen o sahneden sonra Sekvan arkadaşın en vahşi yöntemlerle hunharca yapılan işkencelere rağmen direnerek bilgi vermemesi ve katledilmesi durumu yaşanmıştır. Eğer böyle değilse kişisel arşivlerinde bulunan ve propaganda amaçlı TV'ye verdikleri o görüntüdeki kişinin kim olduğunu ve nerede olduğunu açıklasınlar. Yakalanma prosedüründen sonra nerede soruşturulduğu ve hangi cezaevine gönderildiğini belirtsinler. Bunları belirtemezler, çünkü esir düşen Sekvan arkadaş büyük bir kahramanlıkla direnerek, örgütü ve yoldaşları hakkında herhangi bir bilgi vermediği için orada hunharca katledilmiştir.

Gerçekler mutlaka günyüzüne çıkacaktır

Türk devlet yetkililerinin 29. isyan dedikleri 15 Ağustos 1984 Atılımı'nın üzerinden 23 yıl geçmiştir. Bu 23 yıl içerisinde Kürdistan'daki direniş mücadelesi paralelinde çok önemli gelişmeler yaşanmıştır. Özellikle 1984'ten 1999'a kadarki on beş yıllık süreçte yaşanan savaş gerçekliğine ilişkin çok ciddi çarpıtmalar, gerçek dışı beyanatlar kamuoyuna sunulmuştur. Bir özel savaş uygulaması olarak özgürlük isyanını bastırma amacıyla, gerçekleri değil de, bastırmayı kolaylaştıran ve reva gören, karşıdakinin iradesini kıran, göz korkutan bir üslupla her şey yalana dayalı olarak yansıtılmıştır. Temel yaklaşım halkası bu olduğu için yansıtılan, gerçek değil, gerçek dışılık olmuştur.

Emekli olup, tarihe mal etmek üzere kitap yazan askerlerde tarih karşısında sorumluluk hissi olsaydı ve vicdanlı bir yaklaşım sahibi olsalardı doğruları yazabilirlerdi. Ne yazık ki, bu konuda bizim baktığımız yazdıkları tüm kitaplarda vicdan namına bir eser görmek mümkün değildir. Emekli olmuş,

sivil bir şahsiyet haline gelmiş olmasına rağmen bir özel savaş elemanı gibi davranmayı sürdürmek kişiyi yaşamı boyunca yalancı kılmak zorunda bırakıyor. Oysa bu insanlar emekli olmuş ve sivil yaşama girmişlerdir. Dolayısıyla geçmişteki olayları daha gerçekçi bir bakış açısıyla değerlendirebilirlerdi. Fakat böyle davranmamışlardır. Bazıları kısmen "Kürtleri inkar etmek yanlış olmuştur" demişlerdir. Ama bu çok sınırlı bir itiraftır. Özellikle olaylar dizisini ve süreçleri doğru açıklamadan gerçekçi bir bakış açısına ulaşmak mümkün değildir.

Örneğin, Türk devletinin ve ordusunun yıllar yılı "dış mihrak, dıştan kaynaklı" gibi söylemleri tümüyle yalana dayalı söylemlerdir. 15 Ağustos hamlesi ile başlayan yeni Kürt isyanı tamamen kendi öz gücüne dayanan Kürt halkının bir direnişidir. Dikkat edelim, şimdi dış mihraktan söz eden yoktur. Çünkü geçmişte dış mihrak dedikleri tüm güçlerle hareketimize karşı ittifak yapmış durumdadırlar. Bunun için artık "dış mihrak" söylemini bırakmışlardır. Artık "bölücülük ve terörizm" kavramlarına sarılmış durumdadırlar. Ama özgürlük hareketi ve çağdaş isyan eskisi gibi varlığına devam etmektedir. Aynı çarpıtma daha ileri düzeyde savaş süreçlerine ilişkin yaşanmıştır. Bu konuda emekli askerlerin yazdıkları kitaplarda, savaş süreçlerine ilişkin ileri sürdükleri iddiaların hepsini tek tek çürütmek ve hakikatleri koymak mümkündür. Ancak kitabımızın konusu bu değildir. Fakat Kürdistan'da yürütülen savaşta ne denli çarpıtmaların yaşandığına ve emekli askerlerin yazdıkları kitapların ne kadar safsataya dayandığına bir örnek olması için, kamuoyunun yakından tanıdığı ve Türk basını tarafından "efsane komutan" olarak yansıtılan Osman Pamukoğlu'nun kitabında ileri sürdüğü bazı olayların doğrusunu vermekle yetineceğiz. Sadece bu kişinin kitabındaki hususlara cevap vermemizin en önemli nedeni ise yazılan bütün kitaplar içerisinde kısmen doğruları içeren hususları yazmış olmasıdır. Bir genelleme yaparsak, yazılan kitapların yüzde yirmisinin doğru, yüzde sekseninin ise çarpıtma olduğunu söylemek mümkündür. Ama Hasan Kundakçı'nın kitabında çarpıtma daha fazladır. Bütün bunlara karşın Osman Pamukoğlu'nun doğruları ifade etme oranı biraz daha fazladır. Fakat çoğu yerde hiç olmayanı oluyormuş gibi göstermede birinci sıralarda yer alabilecek düzeyde çarpıtmaları da vardır. Diğerlerinde daha yoğun düzeyde çarpıtma, doğruları tahrip etme söz konusudur. Öyle ki, Hasan Kundakçı'nın kitabında çok ilginç bir biçimde olayların tarihi bile doğru söylenmemektedir. Demek ki doğru söylememe temel bir tarz olarak esas alındığı için fazla bir nedeni ve propaganda değeri olmamasına rağmen olayların tarihinde de doğruyu değil, yanlışı söyleme tarzı esas alınmıştır.

Tabii ki Osman Pamukoğlu'nun kitabında izah ettiği olayların sonuçları aynı zamanda Türk devleti tarafından olay zamanında kamuoyuna yansıtılmış sonuçlardır. Dolayısıyla Osman Pamukoğlu'nun kişi olarak değil, devletin hakikati ve yalanı ne kadar söylediği anlaşılmış olacaktır. Ya da

bu savaşın başındaki kişilerin devleti de, kamuoyunu da ne oranda dolandırdıkları anlaşılmış olacaktır.

Bilindiği gibi tuğgeneral Osman Pamukoğlu 1993-96 yılları arasında Hakkari Dağ Komando Tugay Komutanlığı'nı yapmıştır. Sözkonusu kitabı da bu zaman kesitinde yaşanan olaylarla ilgilidir. "Unutulanlar Dışında Yeni Bir Şey Yok" adlı kitabında dile getirdiği operasyonlar ve sonuçları hakkında rakamsal bilgiler vermektedir. Bunun karşısında, örnek kabilinde bazı olaylardaki hakikatleri yazacağız. Bizim yazacaklarımızla Osman Pamukoğlu'nun yazdıkları karşılaştırıldığında uçurumlar ve büyük fark olduğu görülecektir. Konu, araştırmak isteyen tüm kesimlere açıktır. Araştırılıp gerçeği açığa çıkarmak için biz, gereken tüm olanakları sunabiliriz. Şunu kesinlikle vurgulayabiliriz ki bizim burada izah edeceklerimizde tek milimlik abartı ve yanlışlık yoktur. Yaşanmış olayların kesin sonuçlarıdır:

"Askerlerime leş taşıttırmam" sözü başarısızlığa uydurulmuş bir kılıftır

1- Osman Pamukoğlu tarafından söylenen ve bir dönem basın-yayın organlarının gündeminden düşmeyen 'ünlü', "askerlerime leş taşıttırmam" sözünün gerçeklerle bağdaşan hiçbir yönü yoktur. 12 Ağustos 1993 yılında Çarçela'ya (İki Yaka) yönelik yapılan operasyonda dönemin Hakkari Dağ Komando Tugayı Komutanı olan Pamukoğlu, PKK'nin bu operasyonda 300'ü aşkın kayıp verdiğini iddia ediyor. Operasyon sırasında Çarçela Dağı civarına sözde operasyon bölgesine götürülen basın mensuplarına, "bu operasyonda 300'ü aşkın PKK'li öldürüldü" açıklamasını yapan Pamukoğlu gazetecilerin, "hani cenazeler nerede?" sorusu karşısında, "vadinin derinliklerindedir" diye cevap verir. Basın mensupları cenazelerin çekim için yukarıya getirilmesini isteyince, Pamukoğlu, "ben askerlerime leş taşıttırmam" diye yanıt vermişti. Oysa ortada "leş" diye bahsettiği hiçbir gerillanın cenazesi yoktur. Bu büyük bir yalan ve palavradır.

Bu operasyonun gerçeği şöyledir; 1993 yılı 12 Ağustosu'nda Yüksekova, Şemdinli ve Çukurca'dan U harfi taktiği biçiminde Pamukoğlu komutasındaki Türk ordusu tarafından geliştirilen operasyonda, gerillalarımız bu taktiği boşa çıkarmak için operasyon alanından çıkarak, Çarçela'da birleşmeyi uygun görmüştür. Türk ordusu ise Çarçela'ya girmeyi göze alamayarak, eteklerde boş arazide operasyon yapmakla yetinmiştir. Ve böylece operasyon tümden boşa çıkarılmıştır. Pamukoğlu, bu operasyonda sonuç alamadığı, tümüyle boş çıktığı ve hiçbir gerilla vuramadığı halde basın mensuplarına "askerlerime leş taşıttırmam" sözünü kullanmıştır. Burada elinde cenaze diye bir şey yoktur. Elinde böyle bir delil olsaydı, bunu basın mensuplarına göstermekten büyük zevk alacağına dair hiçbir kuşku yoktur. İşin gerçeği ise şöyledir: Bu operasyon esnasında 2 arkadaş gruptan kopmuş,

daha sonra bir arkadaş köydeki milislere ulaşarak birliğine gelmiş, diğer arkadaşın akibeti hakkında ise bilgi alınamamıştır. Operasyonda güçlerimiz düzenli bir biçimde araziye yayılmış, operasyon devam ederken bir grup Yüksekova-Şemdinli yolunu kesmiş, bir grup da Yüksekova merkezinde Askerlik Şubesi'ne bir baskın düzenlemiştir. Bu eylemde Hamza Malazgirt adında bir arkadaş şehit düşmüştür. Aynı günde diğer bir grup ise radyolink istasyonuna karşı bir eylem yapmıştır. Ayrıca İran sınırındaki güçlere karşı da eylem gerçekleştirilmiştir. Kısaca, operasyon esnasında ciddi bir çatışma olmazken, operasyonun devam ettiği bir haftalık süre içerisinde yapılan bu eylemlerle Türk ordusu kayıplar vermiş ve sonuçsuz bir biçimde geri çekilmek zorunda bırakılmıştır.

Yaşanan gerçek böyle olmasına rağmen "300 kaybın verildiğini, vadinin cenaze dolu olduğunu" söylemek ama "askerlerime taşıttırmam" demek, tam bir pişkinlikle yalan söylemekten başka bir şey değildir. Gerçekleri bu denli çarpıtmak tam bir rantçılık, kamuoyuyla alay etmek olduğu gibi büyük bir suç durumudur.

2- Osman Pamukoğlu aynı kitapta 10 Ekim 1993 tarihinde Avaşin alanına yönelik yapılan baskında 28 gerillanın yaşamını yitirdiğini iddia etmiştir. Bu tarihte nokta baskını tarzında yapıldığı iddia edilen operasyonun gerçekleştiği yer Avaşin alanıdır. Bir geri cephe konumunda bulunulan bu alanda hastane ve ARGK kurallarına göre savaşa sokulamayacak 18 yaşın altındaki bazı gençler bulunmaktadır. Operasyon bunlara karşı yapılmıştır. Hastanedeki hasta, yaralı ve genç arkadaşlardan oluşan toplam 35 kişilik bir gerilla gücü mevcuttur. Aynı zamanda 600 koyun ve 60 büyükbaş hayvan alanda bulunmaktadır.

Buraya 10. 000'e yakın bir askeri güçle operasyon düzenleyen Pamukoğlu, kampı tümden tasfiye edip sonuç almak istemiştir. Kampta bulunan güç tam bir savaş gücü olmamasına rağmen arkadaşlar kendi içinde iki gruba ayrılarak, Türk ordusunu iki ayrı yerde pusuya düşürmüşlerdir. Esas gerilla gücü Dola Karkera'da üstlendiği için, çatışmaya müdahale etme imkanına sahip olamamıştır. Ama yaralı, hasta ve genç arkadaşlardan oluşan 35 kişilik güç, Türk ordusuna darbe vurma başarısını göstermiştir. 70 askerden oluşan bir operasyon kolu bir gün boyunca denetim altında tutularak ciddi zaiyat verilmiştir. Ancak Kobra helikopterler eşliğinde yeni bir operasyon desteği gelince geri kalanlar kurtulmuştur. Kampta bulunan tüm gücümüz, 600 koyun ve 60 ineği de yanlarına alarak, sağlam bir biçimde operasyon alanının dışına çıkmayı başarmışlardır. Türk ordusu bu operasyonda da hiçbir sonuç elde etmeden gücünü geri çekmek zorunda kalmıştır. Bu operasyonda "28 PKK'li öldürüldü" söylemi tamamen hayal ürünüdür, tek bir gerilla kaybı yaşanmamıştır, aksine Türk ordusu birçok kayıp vererek, alandan çekilmiştir.

3- Pamukoğlu komutasındaki Hakkari Dağ Komando Tugayı'na bağlı askerler tarafından 20 Aralık 1993 yılında Avaşin alanındaki Mezê bölgesinde

bulunan gerilla güçlerine yapılmak istenen nokta operasyonu sonuçsuz kalmıştır. Güçlerimizin, Türk ordusu ile sıcak temasa girmemesinden kaynaklı, operasyon hiçbir sonuç almadan geri çekilmek zorunda kalmıştır. Bir sonraki gün, yani 21 Aralık 1993 tarihli Hürriyet Gazatesi'ne yansıyan ve Pamukoğlu tarafından paylaşıldığı anlaşılan haber aynen şöyle yer almıştır: *"Hakkari Dağ Komando Tugayına bağlı askerler gece Irak'a sızdılar. Dağ komandoları 27 PKK'liyi öldürdü. Kuzey Irak'taki bir peşmerge karakolunu PKK'nin ele geçirdiğini belirleyen dağ komandoları dün gece bir sızma operasyonu gerçekleştirdi. Sınırdan 7 km içerdeki peşmerge karakolunu basan dağ komandoları 27 PKK'liyi öldürdü."*

Bu haberde belirtilen operasyon ve gerilla kayıpları külliyen yalandır. Mantıklı biri bu haberin iğne ucu kadar doğruluğa sahip olmadığını bilir. Çünkü Türk askeri 20 Aralık gece yarısında elini-kolunu sallayarak Irak'ın 7 km içerisine girecek, 27 gerillayı öldürdükten sonra, aynı gece sonuçları Hürriyet Gazetesi'ne aktaracak ve söz konusu gazete 21 Aralık tarihli sayısında operasyonun sonuçlarını kamuoyuna aktaracak. Arazi ve savaş gerçekliğinden anlayan biri böyle bir hareketin asla mümkün olmayacağını iyi bilir. Görüldüğü gibi hırs Türk özel savaş ekibinin gözünü o kadar kör etmiştir ki, yalanlarla kaleme aldıkları senaryonun ne kadar inandırıcı olup olmayacağı umurlarında bile olmamıştır. Tek amaçları halkı ve kamuoyunu kandırarak, gerçekleri halktan gizleyerek, kendilerini başarılı göstermek olmuştur. Bu anlayış üzerinden bir yandan savaşın sürdürülmesini sağlama becerisini gösterirlerken, diğer yandan iktidar ve ranttan pay kapmak istemişlerdir.

4- Yine Pamukoğlu'nun en büyük kuyruklu yalanlarından biri de tek bir kaybımızın olmadığı bir operasyonda 66 gerillanın vurulduğunu söylemesidir. Olay şöyle gelişmiştir:

Hakkari'ye bağlı Marinos Kato'sunda üstlenmiş bulunan 64 kişilik gerilla gücünden kararsız ve muhtemelen sızma olan birisi gizliden kaçarak Peyanus taburuna gidip teslim olur. Gerilla gücünün nerede, nasıl üstlenmiş olduğunu aynen anlatır. Normalde önceden gerilla gücü o civarda kış üstlenmesini hiç yapmıyordu, çünkü çok riskli bir yerdir. Yerinin tespit edilmesi halinde yüzde doksan dokuz kurtuluşun olmayacağı bir alandır. Karın 4-5 metre yükseldiği ve hiçbir gerilla üssüyle bağlantısı bulunmayan bu alanda kışın çatışarak kurtulmak mucizevi bir şeydir. Bu güç hakkında gerekli tüm bilgileri ihanet eden kişiden alan Osman Pamukoğlu hemen gücünü harekete geçirerek, 9-10 Ocak 1994 tarihinde 63 kişilik gerilla gücüne karşı operasyonu başlatıyor. İhanet eden unsur, askeri doğrudan noktanın üstüne getirdiği için sabahın erken saatlerinde temas sahasına yakınlaşıyorlar. Güçlerimizin yeri çatışmaya hiç uygun değildir. Tek bir BKC iki arkadaşla beraber yüksek bir yere çıkarılır. Yakınlaşmakta olan askerlere karşı BKC kısa süreli olarak kullanılır. Sonradan birkaç kez daha kısa aralıklarla güçlerimiz BKC'yi ça-

lıştırırlar. Bunun dışında herhangi bir ciddi çatışma olmamıştır. Çünkü asker kampa doğru ilerlemedi. İlerlemek istediğinde BKC birkaç mermi atıp onları durduruyordu. Oldukça ürkek yaklaşan askerler kampa yaklaşma cesaretini göstermediler. BKC mesafesinin dışında mevzilenerek, beklediler. Akşama kadar yaşanan bütün çatışma bu kadardı. Aslında uzaktan taciz dışında herhangi bir çatışmanın olduğundan bile söz edilemez. Kendim de bu güçlerimizle bizzat telsizle irtibat halindeydim. Akşam olunca güçlerimiz gece boyu 14 saatlik bir yürüyüşle karı yara yara Faraşin alanına ulaştılar. Buradaki yurtsever halkımızın sahiplenmesi ile güçlerimizin kardan ayaklarının yanması ve herhangi bir zarar görmesi önlendi. Burada dinlenen gerilla birliğini biz, Bestlere çekmek için zorunlu olarak köyden köye getirerek ve tüm köylülerin yardımlarıyla karlı yollar açılarak, halk ve gerillanın müthiş bir çabası sonucu sağlam bir biçimde Bestler alanına ulaştırdık. Buradan da her şeyi önceden hazırlanmış yedek bir üstlenme yerimiz olan Şırnak karşısındaki Gundike Remo köyünde bulunan üs alanına yerleştirildiler. Bu gücümüz kışı burada eğitimini sürdürerek geçirdi.

Osman Pamukoğlu ve beraberindeki askerler ise boşaltılan kampa ertesi gün girerek oradaki erzakları tahrip etmişlerdi. Bir de kampın bir mağarası vardı, mağaranın içine kara mayınlarını dizerek, geri dönmüşlerdi. Burada ne ciddi bir çatışma ne de gerillanın kaybı olmuştur. Buna rağmen Osman Pamukoğlu TV'de milyonların karşısında bu operasyonu anlatırken, heyecan yaratan bir üslupla müthiş bir ceng gibi anlatıyor. Tümüyle yalan ve senaryodur. Ne gerilladan ne de askerden hiçbir kayıp olmamıştır. Çünkü ciddi bir çatışma olmadı. Ancak Osman Pamukoğlu'nun raporu temelinde Türk basını 66 gerillanın burada imha edildiğini, silahlarıyla birlikte ele geçirildiğini kamuoyuna defalarca yansıtmıştır. Burada tamamen yalan ve psikolojik savaş gereği bu haber masa başında üretilerek verilmiştir. Bu operasyonda tek bir gerilla kaybı yaşanmamış, Türk ordusu Kato civarında sınırlı hareket içerisinde olmuş ve ciddi bir operasyon da yapmamıştır.

5- Ocak sonu Şubat başında 1994'de Oramar bölgesine yapılan ve 9 gün süren operasyonda da "74 gerillanın vurulduğu" haberini Pamukoğlu basına vermiş ve basın defalarca işlemişti. Aslında bu operasyon tek başına bir kitap konusudur. Çünkü bu operasyon Osman Pamukoğlu'nun hem kişiliğini ele vermekte, hem de Sarıkamış seferini hatırlatmaktadır. Pamukoğlu denilen zat, her şeyi aceleye getiren, delidolu, düşünmeden hareket eden, gözükara gibi öne atılan, ama gerçek çatışmayla karşılaşınca korkaklaşan ve hiç de öne atılmayan bir tiptir. Bu mevsimde Oramar operasyonu yapmak akıl karı değildir. Nasıl ki Enver Paşa mevsim koşullarını düşünmeden 90.000 askeri Rus ordusunun üzerine sürerek askerlerin tümünün imha olmasına yol açmışsa, aslında Osman Pamukoğlu da benzer bir akılsızlıkla hareket edip, birliğini güç durumlarla karşı karşıya getirmiş ve kıl payı donarak, tasfiye olmaktan kurtulmuşlardır.

Alanda 85 kişilik bir gerilla taburumuz bulunuyordu. Bu alanda grubumuzun ilk kış üslenmesiydi. Düşman önce sınırı tutmuş, geniş bir çember atarak Oramar'ın stratejik yerlerine indirme yapmıştı. Çatışma saat on sularında başlamış, akşam dörde kadar da devam etmiştir. Aynı günün akşamında kar yağmaya başlamış ve güçlerimiz kampı boşaltmıştır. Kardan dolayı bir arkadaşın ayağı yanmış bir arkadaş ise yaralanmıştır. Ancak yaralı olan bu arkadaş daha sonra şehit düştü. Ne Türk ordusu ne de güçlerimiz kardan dolayı hareket edemiyorlardı. Cihazlarından Türk ordusunun perişan bir vaziyette olduğu anlaşılıyordu. Güçleri çığ altında kalmış ve köylülerden yardım istemişlerdi. Burada 70-80 civarında askerin donarak öldüğü yönünde bizzat köylülerin gözlemleyip verdiği bilgiler vardır. Osman Pamukoğlu daha sonra hava desteği istemiştir. Ancak bir helikopter hava koşullarından dolayı infilak etmiştir. Durum böyle olunca operasyon durdurulur ve komutanlar askerlerine donmamaları için "ferdi silahların dışında bugün yaşamak için ne gerekiyorsa yakın" talimatını vermek zorunda kalmışlardır. Ardından ancak güneş çıkınca sağ kalan güçlerini geri çekebilmişlerdir.

Sonuç olarak bu operasyonda, biri kardan ayağı yandığı için, diğeri de çatışmada yaralandığı için toplam iki arkadaş şehit düşmüştür. Türk ordusu için hezimetle sonuçlanan bir operasyondur. Bir tür küçük Enver Paşa bozgunu gibi bir olay yaşanmıştır. Kar altında kalan birçok askerin cenazesi ancak baharda köylüler tarafından bulunup devlete verilmiştir.

6- Osman Pamukoğlu aynı kitapta, 12 Eylül 1994'de İran'dan gelip Çarçela eteklerinde kalan 42 kişilik bir gerilla grubunun tespit edildiğini ve bu gruptan 39 gerillanın imha edildiğini ifade ediyor. Belirtilen tarihten üç gün önce Çarçella eteklerindeki Geliyê Bayê alanında, Çarçella ve Kırikor'dan dönen operasyon güçlerine karşı bir eylem yapılıyor. Bu eylemden haberi olmayan bir başka gücümüz üç gün sonra aynı noktada bir konvoya pusu atarak, eylem yapıyor. Konvoy vuruluyor. Birçok araç imha ediliyor. Pusu atan birliğimiz daha sonra Kırikor'a çekiliyor. Sabaha doğru hem Yüksekova hem de Şemdinli'deki düşman güçleri tarafından Kırikor çembere alınıyor. Çatışma sabah saat 6'da başlayıp akşama kadar sürüyor. Bu çatışmada birliğin komutanı Rezan arkadaş dahil 17 arkadaş şehit düşüyor. 17 kaybımızın olduğu bu olayda da Pamukoğlu hem peş peşe vurulan güçlerini gizlemiş hem de bizim kaybımızı 39 olarak vermekten geri durmamıştır.

7- Yine 26 Eylül 1994 yılında Avaşin alanı ve batısındaki Berçelan bölgesine yönelik gerçekleştirilen operasyonda 55 gerillanın yaşamını yitirdiğine dair belirttiği olay tamamen gerçek dışıdır. Belirttiği tarihte gerillaya karşı kapsamlı bir operasyonun düzenlenmiş olduğu doğrudur. Ama operasyon sırasında tek bir gerilla kaybı yaşanmamıştır. Aksine gerilla bu operasyon sırasında Türk ordusuna ağır darbeler vurmuştur. Gerillanın etkili darbe vurması nedeniyle operasyon planlanandan önce geri çekilmek zorunda kalmıştır. Hatta gerilla, Türk ordusunun geri çekilme hatlarını da tuttuğu

için geri çekilirken bile ağır kayıplar vermekten kurtulamamıştır. Gerillanın Avaşin zozanlarına düzenlediği baskında 7 asker vurulmuş ve silahları da alınmıştır. Bu şekilde operasyon geri çekilmek zorunda kalmıştır. Ayrıca Şıkefta Birindara'da yapılan eylemde yoğun çatışmalar yaşanmış ve 7 arkadaşımız şehit düşmüştür. Bu eylemde sayısı tam netleştirilmese de Türk ordusu ağır kayıplar vermiştir.

8- Gerilla kayıplarının en fazla abartılarak verildiği operasyonlardan birisi de Xakurke alanına dönük yapılan operasyondur. Çelik operasyonu paralelinde 21 Mart 1995'de Ejder-Kış ismiyle Xakurke'ye yapılan harekatta 134 gerillanın yaşamını yitirdiğine ilişkin tamamen yalana dayalı uydurma haberler verilmiştir. Türk ordusunun yaptığı bu operasyonu önceden haber alan gerilla güçleri sıcak temasa girmeyip, askerler operasyon alanına ulaşmadan, alanı boşaltmışlardı. Bu nedenle hemen hemen askerlerle gerillalar arasında sıcak temas yaşanmamıştır. Ama sağlam yapılmamalarından kaynaklı depolarda önemli miktarda erzak ve bir kısım cephane Türk ordusu tarafından kullanılamaz duruma getirilmiştir.

Burada güçlerimiz açısından eleştirilecek nokta; çatışmadan alanı Türk ordusuna bırakmış olmalarıdır. Güçlerimiz pasif ve ürkek yaklaşmışlardır. Düşmanla çatışmadıkları için alana giren askerler alanın belli bir kesiminde rahat bir biçimde arama-tarama yaptığı için bir kısım erzak ve cephanenin ele geçmesine neden olmuşlardır.

Bu operasyonda maddi zaiyat yaşadığımız doğrudur. Ama güçlerimiz herhangi bir mukavemet göstermemiş ve çatışmaya girmemişlerdir. Bu nedenle 134 gerillanın yaşamını yitirdiğine ilişkin iddia hiçbir şekilde doğru değildir. Bu operasyon sırasında iki arkadaşımız çatışmada değil, karda donarak şehit düşmüşlerdir.

Aynı tarihte sadece Xakurkê'de değil, Avaşin ve Mamreşo alanında da operasyon yapılmıştı. Yine Begalte ve Movata köy hatlarında ilerlemek istiyor. Bütün bu hatlardaki düşman güçlerine karşı etkili direnişler gösterilerek eylemler yapılıyor. Buralarda ilerleyemeyen ve bir sonuç alamayan Türk ordusu geri çekilip, bir hafta sonra tekrar daha kapsamlı bir güçle Mamreşo alanına dönük operasyon yapıyor. Tekrar direnişle karşılaşılıp, yapılan eylemlerle Türk ordusu geri püskürtülmüştür. Bütün bu çatışmalarda sadece iki arkadaş şehit düşmüştür. Bu cephedeki gelişmeler hesabına gelmediği için Osman Pamukoğlu tarafından söz konusu edilmemektedir.

9- Benim bildiğim Osman Pamukoğlu'nun başarılı olduğu tek bir olay vardır. Bu da güçlerimizin yaşadığı bazı yetersizlikler, tesadüfler ve ihanetin birleşmesiyle yaşanan talihsiz bir olayın sonucudur. Ağustos 1994'te Hakkari'nin arkasındaki Karnase dağına dönük geliştirilen bir operasyonda iki bölüklük gerilla gücü operasyon güçlerine karşı bir hat oluşturarak ilerlemesini durdurur. Gece olunca, Çiyareşk alanına geri çekilmeyi planlarlar. Bunun için Beytüşşebap güçlerinin gelip Çiyareşk'i tutmasını isterler. Fakat

Beytüşşebap gücü gecikmeli olarak tutamayacağını belirtir. Bunun üzerine gerilla gücü kendi içinden bir takım gücü önden gönderip, Çiyareşk'i güvenliğe almak ister. Fakat yolu en iyi bilen takım komutanı yolda ihanet ederek kaçar. Bunun üzerine takım, yolunu şaşırarak görevini gerçekleştiremez. Bu nedenle tabur güvenliksiz bir biçimde Çiyareşk'e doğru yol alır. Önden giden takımın gidemediğini, görevini yapmadığını anlar, fakat yine de yoluna devam eder. Bu arada Çiyareşk etekleri Türk ordusu tarafından tutulmuş ve yol pusulanmıştır. Gerilla gücü gelir bu pusuya girer. Gün boyu sert bir çatışma yaşanır. Bu çatışmada 49 gerilla yaşamını yitirmiştir. Aynı çatışmada 80 askerin de öldüğü belirtiliyordu. Onların kaybı ne olursa olsun, verilen kayıp bizim açımızdan önemli bir kayıp olmuştur.

Bu nedenle Türk ordusu açısından burada bir başarıdan bahsetmek mümkündür. Ama yiğitçe bir başarı değildir. Çok alçakça ve tarihte eşi benzeri görülmeyen vahşi uygulamalarla gölgelenmiş bir çatışmadır. Bu çatışmaya aynı gün Hakkari'yi ziyaret eden başbakan Tansu Çiller'i korumakla görevli 4 süper kobra da katılır. Zozanlık, hiçbir korunmanın olmadığı bir sahada çok sayıda kobra desteğiyle sürdürülen bir çatışmadır. Ancak çatışma sonrası iki-üç gün boyunca orada kalan Osman Pamukoğlu ve askerlerinin, gerilla cenazeleri üzerinde yaptıkları uygulamalar çok vahşi ve iğrençtir. Burada şehit düşen birçok gerillanın kafaları kesilmiş, iç organları taşların üzerine sırayla dizilmişti. Bağırsakları metrelerce uzatılarak, askı yapar gibi taştan taşa bağlanmışlardı. İnsan kalpleri, ciğerleri her biri bir tarafa dizilerek, sadistçe geometrik şekiller oluşturmuşlardı. İşte bütün bu insanlık dışı uygulamalar Çiyareşk'teki çatışmadan sonraki günde Osman Pamukoğlu'nun denetimindeki askerlerce sergilenmişti. Kendisi de o zaman bizzat orada hazır mıdır, hazır değil midir, bilemiyoruz. Ama insan aklının alamayacağı çok sadistçe sergilenen bu tablonun sorumlusu olduğu kesindir. Öldürülmüş insan cesetleri üzerinde saatlerce uğraşarak bütün organlarını arazide dağıtmak suretiyle motifler oluşturmaya çalışmak ancak çağdışı, sadist bir ruh halinin yansıması olabilecek bir şeydir. Normal bir insanın ne kadar kin ve düşmanlık da beslese böyle bir şeyi yapması mümkün değildir. Çığrından çıkarılmış, tamamen sadist, insan öldürmekten ve ölü insanın organlarıyla uğraşarak zevk almaktan hoşlanan böyle bir pratiğin sahibi olan kişilerin övülecek bir tarafı var mıdır? Biraz insanlık haysiyetine sahip kişilerin böyle bir pratiğe fırsat vermesi mümkün olabilir mi? Türkiye Cumhuriyeti, bağrında yetiştirdiği bu tür zihniyetlere sahip kişiliklerin dayandığı karanlıkları aydınlatmadan asla insan haklarına saygılı ve demokratik bir ülke olamaz!

Türk ordusunun bunun gibi insan vicdanını zorlayan ahlaksız uygulamaları başkaca da görülmüştür. Pamukoğlu gibi katillerin yalanları bu kirliliği ve onların yaptığı insanlık dışı uygulamaları örtbas edemeyecektir. Yalana dayalı kitabında kendi başarısızlıklarını da hep gizlemeyi esas almıştır.

Bu dönemde gerillanın yaptığı bazı kapsamlı imha eylemlerini de ya küçük gösterme ya da taciz eylemleri gibi gösterme çabasındadır. Fakat nafile bir çabadır. Çünkü bu eylemlerde alınan onlarca silah var ve her birinde 50-60'tan fazla kayıpları bulunmaktadır. Yine ele geçirilen karakol binaları yakılmıştır. Bu tür kapsamlı gerilla eylemlerini hala gizlemeye çalışmaları Türk generallerinin ciddi bir handikapıdır.

Örneğin, 15 Haziran 1995 tarihinde Şemdinli'ye bağlı Besosin (Odaklar) karakol eylemindeki kesin başarıyı gölgelemek için kayıplar az gösterilmiş ve çeşitli yalanlarla üstü örtmeye çalışılmıştır. Oysa burada hedef tümden alınmıştır; 5 asker esir alınıp çok sayıda askeri malzeme kamulaştırılmıştır.

Kürdistan'da yaşanan savaşla ilgili gerçeklerin nasıl çarpıtıldığını bunlara benzer birçok örnekle uzun uzadıya izah etmek mümkündür. Burada konumuz, Türk devletinin Kürt halkını yok sayma siyasetiyle bu halkın direniş mücadelesini tümüyle çarpıtmasını ve yalana dayalı senaryolarını geniş bir biçimde izah etmek değildir. Türk devletinin ve Türk ordusunun Kürdistan özgürlük hareketi hakkında çarpıtma eksenli yazıp çizdiklerine örnek olması için Osman Pamukoğlu'nun kitabından bazı örneklerin verilmesi yeterlidir diye düşünüyoruz. Aslında Osman Pamukoğlu ve diğerlerinin yazdığı kitapları satır satır çürütmek ve gerçek dışılığını ortaya koymak mümkündür. Örneğin Hasan Kundakçı'nın yazdığı kitabın tümünü çürütmek ve gerçekleri tarihleriyle birlikte ortaya koymak mümkündür. Ama o kitap o kadar gerçek dışı ki, muhatap almaya bile gerek yoktur. Doğru adına tek bir izahat veya olay bulsaydık takdir eder, burada da belirtirdik. Ama maalesef doğruyu ifade edebilen tek bir paragraf bulamadığımız için yanıt verme gereği bile duymuyoruz.

Konunun anlaşılması için verdiğimiz örnekler yeterlidir. Bu nedenle burada daha fazla detaylara girmeyi gerekli görmüyoruz. İfade ettiğimiz bu olaylar gerçeği ortaya koymaktadır. Sadece Osman Pamukoğlu'nun gerçeğini değil, diğerlerinin gerçeğini de kapsamaktadır. Tersini iddia eden olursa, her şey inceleme ve araştırmaya açıktır.

Onuncu Bölüm

Meşru savunma stratejisi

Savunma hakkının doğal ve meşru temelleri

Meşru savunma konusunu tanımlamak için öncelikle doğa ve toplumda savunma olgusunu ele almak gerekmektedir. Her canlının yaşam güdüleri arasında kendini savunmak başta gelmektedir. Yaşamak, varlığını sürdürmek içgüdüsel ve refleksi düzeyde tüm canlıların doğuşundan itibaren vardır. Kendini savunmak yaşamaktır. Savunma olgusunun canlının varoluşsal gerçekliğiyle bu denli özdeş olması onu kutsal kılmıştır. Yaşam hakkının kutsallığı savunma hakkını da kutsal kılmaktadır.

Tüm canlıların beslenme, güvenlik ve üreme gibi üç temel ortak güdüsü vardır. Üçü de birbirine bağlıdır ve doğuştan itibaren vardır. İlkel haliyle yaşamda kalmanın, varlığını sürdürmenin içsel yönelimleri olarak vücut bulurken, sonraki yaşam şekillenişini de bu üçlü belirler. Fakat güvenlik ya da savunma ihtiyacı çoğu zaman öne çıkar. Çünkü beslenme veya üreme ortamı savunmasız, korunaksız bir ortamda mümkün değildir. Bu nedenle tüm canlılarda savunma refleksi, hareket tarzına ve şekillenmesine yön vermiştir. Doğanın bin yıllarca gelişip şekillenen canlı türlerinin savunmaya göre biçim aldıklarını kesin bir biçimde söylemek mümkündür. Çünkü buna göre biçim alamayanlar yaşayamamışlardır. Bu savunma refleksinin bir sonucu olarak insanlarda ve daha değişik bazı hayvan türlerinde toplumsallaşma gelişirken, bir kısım hayvanlar ise doğa ve diğer canlılardan kendilerini savunacak şekiller almışlardır. Örneğin, birçok böcek türü yaşadıkları bitki veya toprak ortamının rengini almıştır. Aksi halde böcek yiyen başka hayvanlara kolayca yem olurlar. Kaplumbağaların kendilerini koruyacak sert bir kabukları vardır. Uzun ömürlü olmalarını bu kabuklarına borçludurlar. Aslan kendini gücü ile korur. Kaplan kendini hem gücü hem de çevikliği ile korur. Tavşan hızlı koşuşuyla, tilki hem hızlı koşması hem de kurnazlığı ile kendisini korur. Yani her birinin kendini savunacak ayrı özellikleri vardır. Kimi çiçek türleri de kendi içlerine kapanarak

korunurlar. Kuşlar yumurtalarını başka canlının kolayca ulaşamayacağı yerlere bırakırlar. Savunma sadece yaşamın sürdürülmesi için diğer canlı türlerinden gelen saldırılara karşı korunmakla sınırlı değildir. Doğaya karşı da savunma vardır. Örneğin her hayvanın soğuğa karşı mutlaka bir çeşit savunması vardır. Bazılarının kürkü kalındır, onları soğuktan korur. Bazı bitkiler ağaç veya kaya gölgelerinde yeşerir. Aksi halde güneşin sıcağında yaşaması mümkün olmaz. İnsan topluluğu da yaşam alanlarını besin kaynakları ve barınma olanakları kadar soğuk-sıcak, sel, çığ gibi doğa olaylarını gözeterek belirler.

Doğanın reaksiyonlarına karşı canlıların kendilerini savunmaları kendi yaşamları için temel bir konudur. Dolayısıyla şöyle denilebilir: Savunma, hem diğer canlılardan gelebilecek tehlikeye karşı hem de doğa reaksiyonlarına karşı bir canlının yaşamını idame ettirebilmesi için zorunludur. Savunma olmadan yaşam olmaz. Bir klan var olabilmek için kendisini savunmak zorundadır. Neden ve neye karşı? Diğer klanlarla karşılaştığında saldırı olursa kendini koruyabilmelidir. Vahşi hayvanların saldırılarına karşı kendisini savunabilmelidir. Yine doğal afetlere karşı ancak kendini savunarak yaşamını sürdürebilir. İnsanlar, yaşamlarını sürdürebilmek ve dolayısıyla kendilerini savunabilmek için bir araya gelmiş, toplumu oluşturmuşlardır. Toplum haline gelmek, toplumsallık düşünce gücüne dayalı olarak en büyük savunma gücü olmuştur. Toplumsal yaşamın temeli de burada başlıyor. Yani klan yaşamı toplumsal bir yaşamdır. Hem varlığını sürdürebilmesi için, hem de tüm bu saldırılara karşı kendisini savunabilmesi için bu birliğe ihtiyacı vardır. İlk toplumsal form olan klanın oluşum tarzı savunma olgusuyla doğrudan bağlantılıdır. Klanın toplumsallığını korumak için çok katı ahlaki kurallara sahip olmasının anlamı da burada ortaya çıkmaktadır. Klan ya toplumsallığını koruyacak ya da yok olacaktır. Bu tespitlerden hareketle insan türü için ilk, temel ve vazgeçilmez savunma gücünün toplumsallaşmanın kendisi olduğunu belirtebiliriz.

Doğal toplumdaki insanlarda fazla sorunsallık yoktur. İnsanların sorunları daha çok doğayla bağlantılıdır. Bazen kabileler arası beslenme alanları üzerine kavgalar olabilmektedir. Sonraki aşamalarda çobancı toplumlarla tarımcı toplumlar arasında kavgalar çıkmıştır. Fakat bir kabile diğerini köleleştirmiyor veya bitirmiyor. Bir kabilenin diğer bir kabileyi bitirmesinde herhangi bir çıkarı yoktur ki bitirsin. Doğaya ve kendilerine saldıran hayvanlara karşı yürütülen bir savunma durumu söz konusudur. Yaşanan bu anaerkil sistemde insanlar kendi içlerinde birbirlerine karşı kendilerini koruma durumunu ahlaki ilkeler temelinde toplumsallığını koruyarak gerçekleştirmişlerdir.

İnsan toplumunun %98'lik bölümünü oluşturan doğal toplumda insanlar arasında eşitlik vardır. Komünal bir yaşam söz konusudur. Dayanışma ve paylaşım esastır. Bilindiği gibi giderek klan yaşamında bir iş bölümü şekilleniyor. Erkek ve kadın arasındaki bu iş bölümünde erkek daha çok avcılık kadın ise toplayıcılık ve sonra tarım işlerini geliştiriyor. Binlerce yıl süren

bu doğal yaşamın bir aşamasında tarımda fiziki güç gerektiren sabanın kullanılması erkeğin giderek ön plana çıkmasını da beraberinde getirir. Tarım alanlarının genişlemesi ve erzak depolama giderek bir birikim oluşturur. Avcılıkla kurnazlaşmış erkek giderek bu birikim üzerinden aile ve toplum üzerinde egemenlik kurmaya başlar. Bu dönem kadın ve erkek arasında çelişki ve çatışmaların başladığı bir dönemdir. Avcılık yaptığı dönemde erkekte kurnazlık gelişmiştir. Avını nasıl düşüreceğine yönelik tasarı kabiliyeti erkekte kurnazlığı ve analitik zekayı geliştiriyor. Hile yapmazsan avcılık da yapamazsın. Çünkü tuzak kurmadan av da olmaz. Avcılık erkekte hem şiddet duygusunu geliştiriyor, hem de vicdani yönünü zayıflatıyor. Çünkü her gün bazı canlıların yaşamına son veriyor. Her ne kadar toplumun yaşamını idame ettirebilmesi için yapılmış bir iş olsa da zamanla duygu ve düşünce şekillenmesini de etkiliyor. Tarım toplumunun ilerlediği dönemde saban ve daha sonraki aşamalarda kanallar yoluyla sulama tarımına geçilmesi erkekteki güç olma olgusunu daha da pekiştiren bir zemin sunuyor. Böylece erkek kendini daha çok merkeze oturtuyor.

Erkek tarafından kadının şiddet, hile ve kurnazlıkla egemenlik altına alınması mitoloji üretiminin de temel konusu haline gelerek tüm toplumda egemenliğin tesis edilmesi süreci başlatılıyor. Erkeğin güç ve şiddet uygulaması anaerkil dönemin bitmesinin nedeni oluyor. İnsanlar arasında farklılaşmaların doğmasına yol açıyor. Erkek iktidar, kadın ise ezilen cins haline geliyor. Erkek bunu vicdansızca ve hileyle yapıyor. Daha sonra kendi hem cinsini de yani erkeği de köleleştiriyor. Kölelik de böyle başlıyor. Böylece şiddet erkeğin bir yaşam tarzı haline geliyor ve kendisini yürütmek için de bunu sistemleştiriyor. Sümer rahip toplumunda bunun mitolojik izahı yapılıyor. Gökyüzünde tanrı, yeryüzünde kral ve onun sistemi olan devlet oluşturuluyor. Sınıflaşmaya dayalı olarak geliştirilen bu sistem şiddet sistemidir. Mitolojik üretimle de şiddetin ve egemenliğin meşruiyeti sağlanmak isteniyor.

Sümer rahip devletinin ideolojik hakimiyetle sağladığı üstünlük, yönetim sanatı, şiddet ve zor aygıtlarıyla pekiştirilerek insanlık tarihinde devletli-iktidarcı uygarlık sistemini başlatmış ve günümüze kadar da biçim ve boyutları değişse de özünü koruyarak gelmiştir. Hem kadının köleleştirilmesi hem de şiddetin ve egemenliğin sistemlileştirilmesi devlet şahsında kanun ve yasalara bağlanarak sürdürülmüştür. Doğal toplumu gerileten, parçalayan, tahrip eden bu sisteme karşı savunma hakkı da eş zamanlı olarak ortaya çıkıyor. Yani saldırı durumu beraberinde direniş ve savunma olgusunu da getiriyor.

Tarihte büyük köleci devletlerin çıktığına, kendilerini bu sistem üzerinden inşa ettiklerine kitabımızın ilk bölümünde değinmiştik. Bu sistemin saldırısına maruz kalan toplumlar da özgür iradelerini korumak, özgür yaşamak için direnişe geçiyorlar. Gutilerin, Hurilerin, Medlerin, Zerdüşt'ün, Spartaküs'ün, peygamberlerin, mezheplerin, kabilelerin, etnisitelerin direnişleri devletçi uygarlık saldırısına karşı direniş ve savunma tarihini anlatır.

Tarihi, egemenlerin bakışıyla ele alanlar direnişleri ya görmezden gelmiş ya da bastırılması gereken ilkel, barbar, gerici hareketler olarak değerlendirmişlerdir. Oysa insanlar arasında egemenlik erki oluştuğundan bu yana tarih, egemenlerle ezilenlerin mücadelesi ve çatışmasıyla şekillenmiştir. Tarihe ezilenlerin, direnenlerin penceresinden baktığımızda tüm çağlar boyunca savunma hakkı yaşam hakkıyla özdeşleşmiş ve kutsal görülmüştür. Nitekim 18. yüzyıla geldiğimizde "savunma hakkı" felsefi ve hukuki temelde özel bir konu olarak insanlığın gündemine gelmiştir. 19. yüzyılda "herkesin kendini savunma hakkı vardır" ifadesiyle hukukta yerini bulmuştur. 20. yüzyılda ise savunma hakkının kutsallığı teslim edilip uluslararası hukuk ve sözleşmelerde yerini almıştır. 1948'de Helsinki İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, yaşam ve savunma hakkını tüm hakların temeli haline getirmiştir.

Yazılı hukukta olsun veya olmasın, savunma hakkı doğal toplumdan itibaren ahlaki bir ilke olarak her zaman var olmuştur. Altın Hilal'de gelişen uygarlık içerisindeki ilişki tarzına bakıldığında savunma, söz verme, onur gibi ahlaki değer ve kavramlaştırmaların hakim olduğu bir toplum gerçekliğiyle karşılaşılır. Kabile, aşiret ve etnisiteler devletli uygarlığa karşı direnirlerken ahlaki ilke, kendi özgürlüklerini savunmaktır. Başka toplumu egemenlik altına alma söz konusu değildir. İbrahimi dinler geleneğinde yine ahlaki ilkelerin başat olduğunu görüyoruz. Sebepsiz öldürme veya saldırma mahkum edilmiştir. Zerdüştlükte bu ahlaki ilkeler toplum yaşamına tamamen egemen kılınmak istenmiştir. Hiçbir ahlak kuralı tanımayan savaş olgusu devletçi egemenliğin karakteri olarak şekillenmiştir. Doğal toplum özelliklerini taşıyan hiçbir toplumda egemenlikçi sistemin vahşi, ahlaksız, kuralsız savaş ve şiddet anlayışına rastlanmaz. Örneğin Truva Savaşı'nda çarpıcı bir sahne vardır. Aşil Hektor'un bulunduğu kalenin önüne gelerek, savaş meydanına tek başına çıkar. Buna karşı Hektor da tek başına çıkar. Kesin bağlayıcı ahlaki ilke olmasa kurnazlık yapıp, tek gelmesinden yararlanarak, askerleriyle topluca saldırabilir, tasfiye edelim, diyebilirdi. Ama dikkat edelim, Hektor bunu yapmıyor, her ikisi yalnız savaşıyorlar. Herkesin gözünün önünde Aşil Hektor'u öldürdükten sonra cenazesini de arabaya bağlayıp, götürüyor. Bütün askerleri gözyaşı dökmesine rağmen kimse müdahale etmiyor. Çünkü bir ahlaki ilke ve uyulması gereken yasa vardır. Bu yasalara uymak insanlıkla eş değerdir. Bunun için kimse buna karşı sesini de çıkarmıyor. Demek ki bu bir ahlaki ilkedir. O insanlardaki ahlaka göre, hiç kimse Hektor en büyük komutanımızdır, yalnız bırakmayalım, biz de saldıralım diyemez. Üstelik herkesin çok sevdiği ve bağlı olduğu bir komutandır. Herkesin gözünün önünde öldürülüyor ama ahlak yasası müdahale etmeye müsaade etmiyor. Birisinin çıkıp, Aşil'e ok atmasına veya farklı bir biçimde saldırmasına kesinlikle yaşamsal bir ilke olan ahlak ilkeleri müsade etmiyor. Birbirlerinin düşmanlarıdırlar, birbirlerini öldürüyorlar ama yine de bir ahlak yasası vardır. Hektor'un babası gizlice gidip Aşil'i görüyor. Ondan cenazeyi vermesi için

ricada bulunuyor, cenazesini alıyor. Düşmanıdır ama cenazesini veriyor. Cenazenin yası bitene kadar da herhangi bir hücum veya saldırı durumu olmuyor. Yas bittikten sonra savaş devam ediyor. Demek ki o zaman savaşta kurallar vardır. Bunlar yazılı değil, ahlaki kurallardır. Bu ahlaki kurallar o kadar oturmuş ki insanlıkla özdeşleşmiştir.

Köleci devletlerden günümüze kadar tüm devlet sistemlerinde savunma hakkı sürekli olarak çiğnenmiştir. En fazla da bu hakkın kapitalist sistem devletleri tarafından çiğnendiğini görüyoruz. Bilindiği gibi kapitalizmin doğuş sürecinde Hollanda, İspanya gibi devletlerin dünya kıtalarına açılımı, yine "güneş batmayan imparatorluk" diye bilinen Britanya gibi imparatorlukların oluşması savunma hakkının çiğnenmesi temelinde gerçekleşmiştir. Kapitalist dönemde sınırsız kar, sınırsız saldırı ve sınırsız egemenlik anlayışı doğmuştur. Bu nedenle insan doğası ve savunma hakkı en fazla kapitalist modernite anlayışı tarafından ezilmiştir. Buna karşı savunma da her zaman ezilen toplumların yaşamak için zorunlu bir görevi olmuştur. Kapitalist modernitede saldırılar bir sisteme kavuşturulmuş; toplu katliam ve öldürme silahları geliştirilmiştir. Tüm teknoloji ve saldırı silahları savaşların geliştirilmesi için hizmete konulmuştur. Eskiden ok ve kılıçlar vardı. Daha sonra barut bulundu. Teknolojinin gelişmesiyle işin ucu kitle imha silahlarının ve atom bombasının icadına kadar vardı. Dolayısıyla bundan sonraki savaşlarda yüzlerce değil, binlerce, yüz binlerce insan ve canlı katledilir hale geldi. Paralelinde doğanın sınırsız tahribatını da getirdi.

Şunu rahatlıkla belirtebiliriz ki, savunma hakkına karşı en büyük kıyımlar kapitalist sistemde geliştirilmiştir. Uluslararası sözleşmelerde savunma temel bir hak olarak tarif edilmiş ve tanınmış olmasına rağmen uygulamada bu hak sadece egemen devletlere ait bir hakmış gibi yaklaşılmaktadır. Bu gerçek binlerce defa pratikte görülmüştür. Örneğin günümüzde bir kapitalist devlet dünyanın bir ucundan kalkıp öbür ucuna saldırıya girişiyor, insanların ve tüm canlıların yaşam haklarını çiğneyebiliyor ve bunu da kendisine hak görüyor. Üstelik saldırısının adını da "kendini savunma" veya "meşru müdafaa" biçiminde adlandıracak kadar bir saptırma içerisine girebiliyor. Burada gerçekler ve hakikatler çiğnenmiştir. Kutsal savunma hakkını kendisi için bir kalkan olarak kullanabiliyor. Savunma hakkı bu biçimde tahrip edilse, çarpıtılsa bile onun kutsal yerini ortadan kaldıramazlar. Çünkü savunma, toplum gerçekliğinin, yaşamın en temel ve vazgeçilmez kutsal hakkıdır. Toplumların kültürlerini, dillerini, değerlerini savunmaları en doğal ve zorunlu haktır. Hatta bir hak olduğu kadar bir görevdir. Çünkü kendini savunamayan toplum değerleriyle birlikte onurunu ve özgürlüğünü yitirir. Günümüzde BM'de devletler birbirlerine bu hakkı tanıyorlar. Yani bir devlet diğerine saldırdığında diğerinin kendini korumaya hakkı vardır, deniliyor. Ama bu kural sadece devletlerle sınırlı olamaz. Savunma hakkı doğal bir haktır ve devletlerden önce de vardı, bugün de olacaktır. Bu hak,

toplumlarda ahlaki ve insani değerler üzerine gelişmiştir. Dolayısıyla devletlerarası bir hak biçiminde tanımlamak ve bununla sınırlandırmak tamamen egemenlikçi sistemin sürdürülmesine dönüktür.

Egemen ordulara karşı savunma

Egemen ve sömürgeci devletlerin saldırılarına karşı halkların ve toplumların kendilerini savunma konusu insanlığın gündeminde her zaman önemli bir sorun olarak yer edinmiştir. Savaş sanatının gelişmesi sadece büyük orduların kurulmasını, savaşta taktik ve tekniğin gelişmesini değil, aynı zamanda bu büyük ordulara karşı küçük grupların, ordusuz ulusların direnişinin de nasıl olması gerektiğini ortaya çıkarmıştır. Tarih içerisinde Medlerin direnişi buna ilginç bir örnektir. Güçlü ordulara karşı halkların ve ezilenlerin yürüttüğü savunma savaşlarının bir kısmı başarılı olurken, bazıları da ezilmeyle ve büyük katliamlarla sonuçlanmıştır. Ama esas olarak toplulukların direnişi onların yarı özgür de olsa yaşamlarının devam etmesinin temel gıdası olmuştur.

Fakat şu kesin ki kendisini savunamayan topluluklar, topluluk olarak yaşamlarını sürdürememişlerdir. Nasıl ki tüm canlılar aleminde savunma sistemine sahip olanlar ancak yaşamını sürdürebilmişse insan topluluklarında da ancak kendini savunabilen topluluklar ve halklar yaşamlarını sürdürebilmişlerdir. Tarih içerisinde birçok topluluk ve kültürel yapılanmalar gelip-geçmiştir. Ancak kendini savunabilenler ve direnenler günümüze kadar varlıklarını sürdürebilmişlerdir. Doğal tarihsel gelişim süreci içerisinde yaşanan değişim ve farklılaşma temelinde varlığını günümüze kadar yansıtan tüm kültürel yapılanmalar ve etnisite gerçeği mutlaka bir direnme ve savunma temeline dayanarak, günümüze kadar kendilerini yansıtabilmişlerdir. Kendini savunamayan bir topluluk, kendini savunamayan bir kültürel oluşum varlık hakkını yitirmiş olmaktadır. Tarihin acımasız gerçekliği içinde savunma kudretini gösterebilenler ancak var olabilmişlerdir. Bu kudreti gösteremeyenler erimeye, başkalaşıma uğramaya ve yok olmaya mahkum edilmişlerdir.

Ancak güçlü, çağdaş bir ideolojik ve kültürel gerçeğe dayanan güçlü ordulara karşı güçsüz toplulukların direnişinin başarı şansı çoğunlukla olmamıştır. Bununla birlikte yine de gelişen direnişler ve dökülen kanlar toplulukların yaşamlarını sürdürmesinin temel gıdası olmuşlardır. Güçlü ordulara karşı ezilenlerin çeşitli yol ve yöntemlerle doğanın da zenginliklerinden yararlanarak, direnmeyi esas aldıkları, kendilerini böylece savunmaya çalıştıkları bilinmektedir. Teslim olsalar bile değişik, farklı yöntemlerle öz savunmalar geliştirerek, toplumsal varlığını sürdürmeyi yaşamlarının temel gayesi haline getirmişlerdir. Büyük egemen bir imparatorluğun denetiminde varlığını devam ettiren kültürel oluşumlar değişik yol ve yöntemlerle savunmalarını toplumsal ve kültürel boyutta sürdürerek, kendilerini korumuşlardır.

Baskıcı egemen güçlere karşı çeşitli düzeylerde ayaklanmaya geçerek, kendini savunan ezilenler süreç içerisinde değişik taktikler ve yöntemler geliştirerek, savaşta savunma savaşı stratejisinin oluşumuna yol açan bir gelişmeyi yaratmışlardır. Başlangıçta bilinçsizce yapılan ayaklanmalar kapitalizmin geliştiği dönemde emekçi sınıfların kapitalizme karşı direnişi ile giderek daha bilinçli ayaklanmalara dönüşmektedir.

Aynı biçimde ezilen halkların güçlü egemen sömürgeci ordulara karşı savunma direnişleri de giderek uzun süreli halk savaşı stratejisi biçiminde şekillenmiş ve bir direniş stratejisine kavuşmuştur. Zayıf ve güçsüz toplulukların güçlü ordulara karşı savunmalarını sürdürebilmenin yegane yolu ancak ve ancak doğanın derinliklerine dayanma ve vur-kaç taktiğiyle direnişi sürdürme biçiminde olmuştur. Bu temelde gerilla tarzı bir mücadele biçimi daha önceleri olsa da esas olarak İspanya'dan başlayan ve giderek bir savaş tarzına dönüşen bir savunma biçimi olarak şekillenmiştir.

Bu şekilde gerilla tarzı mücadele, halkların ya da toplumların büyük ordulara karşı bir direniş tarzı olmuştur. Bu tarz zaman içerisinde bir doğrultu kazanmış ve gerilla mücadele tarzı güçsüzlerin güçlüye karşı bir direnişi biçiminde gelişmiştir.

Aynı biçimde tarihte baskılara karşı ayaklanma tarzında çıkışlar gerçekleşmiştir. Bunların da bazıları başarıya ulaşmış, bazıları kaybetmiştir. Birçoğu bilgisizlikten ve taktiksizlikten yenilgiye uğramıştır. Devletlerin veya egemenlerin zulmüne karşı kapitalist dönemde Avrupa'da işçi sınıfının başkaldırı pratikleri önemli deneyimler ortaya çıkarmıştır. 1871 Paris Komünü çok kısa ömürlü olsa da tarihte ilk kez işçi sınıfının başarılı bir deneyimi olması açısından önemli olmuştur. Avrupa'daki işçi-köylü ayaklanmaları ve barikat direnişlerinin oluşturduğu deneyimler kazanımlar oluşturmuştur. Bu temelde Rusya'da çeşitli denemeler yaşanmış ve Lenin öncülüğünde 1917 Ekim devrimi ile ayaklanma stratejisi başarıya ulaşmıştır. Bu strateji ayaklanma stratejisidir. Rusya'da zafere ulaşmıştır. Aynı şekilde diğer ülkelerde de bu strateji izlenmek istenmiştir.

1921'den 1927'ye kadar çeşitli düzeylerde Çin'de köylü ayaklanmaları gelişmiştir. Ancak başarılı olamamış, egemen devletin ordusu daha baskın gelmiştir. Ayaklanmacılar geri çekilmek zorunda kalmış ve başarılı olamamışlardır. Şunu görüyorlar; Rusya'da başarılı olan bir şeyin olduğu gibi Çin'de de başarılı olması mümkün değildir. Neden? Çünkü Rusya'da sanayi gelişmiş, dolayısıyla şehirlerde nüfus daha yoğun, Çin'de ise yarı feodal, yarı kapital düzen söz konusu ve insanların büyük bir çoğunluğu kırsal alanda yaşamaktadır. Şehirlerde yaşam o kadar yoğun değildir. Dolayısıyla Rusya'da ayaklanma başarılı olabiliyor ama Çin'de aynı şey başarılı olamamaktadır. İşte bütün bunları büyük bir dikkatle izleyen ve inceleyen Mao Zedung, Çin koşullarının farklılığını görmüş ve burada farklı bir stratejinin uygulanması noktasında yoğunlaşmıştır.

Mao ilkin merkezi bir kadro konumundadır. Komünist Partisinin önderi durumunda değildir. Mao başta olmak üzere birçok öncü kadro *"biz burada kalamayız, ülkenin kuzeyine gitmeliyiz, oranın coğrafyası daha müsaittir, toplumsal koşullar da uygundur, oraya dayanırsak devlete karşı uzun süreli bir savaş ve mücadele yürütebiliriz"* diyorlar. Mao'nun öncülüğündeki tarihi uzun yürüyüş böyle başlamıştır. Yolculuk boyunca birçok zorlukla karşılaşmışlardır. Birçok kişi ölmüş ama sonuçta hedefledikleri yere ulaşmışlardır. Orada Çin devrim koşullarına ilişkin bir yoğunlaşma yaşanmıştır. Mao özetle şu tespitleri ileri sürüyor; ayaklanmaların her yerde aynı tarzda başarıya ulaşması mümkün değildir. Rusya'da ayaklanma başarıya ulaştı. Çünkü Rusya'da sanayi gelişmişti. Şehirlere yerleşen işçi ve köylüler çoktu. Bu yüzden Rusya'daki devrim başarıya ulaşmıştır. Ama Çin'de durum böyle değildir. Çin'de sanayi gelişmemiştir. Halkın çoğunluğu köylerde yaşamaktadır. Şehirleri küçüktür. Şehirlerde işçileri örgütlesen dahi ordu hemen çembere alıp işçilerin tümünü ele geçirebilir. Demek ki ayaklanma stratejisi her ülkede aynı sonucu doğurmamaktadır. Kapitalizmin gelişmediği, yaşamın daha çok köy sistemine dayandığı ülkelerde ayaklanma değil, uzun süreli halk savaşı gerekmektedir. Bazı ayaklanmalar kısa sürede başarıya ulaşmış olabilir. Ama yarı kapitalist yarı feodal ülkelerde böyle olmamaktadır. Bu ülkelerde mücadelenin uzun soluklu olması gerekmektedir. Bu teorinin ismi de "uzun süreli halk savaşı stratejisi" olarak belirlenmiştir. Bunu ilk defa Mao teorize etmiştir. Bilindiği gibi Çin pratiği uzun sürmüştür. Çin'de devrim 1949'da zafere ulaşmıştır.

Uzun süreli halk savaşı ve ayaklanma stratejisi egemen sisteme karşı ezilen halkların veya sınıfların mücadelesi olarak ortaya çıkmıştır. Ezilenlerin stratejileri iki stratejik mücadele biçimi olarak netleşmiştir. *Birincisi* uzun süreli halk savaşı, *ikincisi* ise ayaklanmadır. Uzun süreli halk savaşı üç aşamadan oluşuyor. Uzun süreli halk savaşının üç aşaması nedir? *Birincisi* stratejik savunma, *ikincisi* stratejik denge, *üçüncüsü* stratejik saldırıdır.

Kitabımızın ikinci bölümünde uzun süreli halk savaşının bu aşamaları izah edilmiştir. Burada bir kez daha özetlemek konumuz açısından gereklidir.

Stratejik savunma, gerillanın başlangıç aşamasındaki dönemdir. Küçük gruplar halinde başlayan gerilla hareketi bir taraftan kitleyi kazanmaya çalışırken, öbür taraftan araziye hakimiyeti, gerilla savaşında ustalaşmayı hedefler. Tabanını genişlettikçe, gücünü arttırdıkça ve gerilla tecrübesi yetkinleştikçe yaygın eylemlilikleriyle etkinlik sağlamaya çalışır. Bu dönemde tamamıyla hareketli, sabit üsleri olmayan gerilla, giderek araziye hakimiyet sağlar ve stratejik denge dönemine geçişi bir hedef olarak önüne koyar.

Stratejik denge döneminde, kırsal alanın belli bir kesimini savunma yeteneğine ulaşmış, arazi üzerinde hakimiyeti gelişmiş bir gerilla olmaktadır. Kurtarılmış alanlarda sabit ve yarı hareketli üslenmeyi geliştiren gerilla yakaladığı eğitim imkanlarıyla kendini eğitir, gücünü büyüterek varsa dış müttefiklerinden aldığı ağır silahlarla güçlerini donatır. Bu dönem kurtarılmış

alanlar kızıl alanlar, devletin hakim olduğu alanlar beyaz alanlar, her iki tarafın hakim olmadığı aradaki alanlar ise sarı bölgeler olarak adlandırılır. Devletin düzenli ordusunun kırsal alanları, gerillanın da önemli şehir merkezlerini ele geçiremediği bir denge dönemidir. Gerilla bunlardan yararlanarak ve müttefiklerinden de aldığı desteğe dayanarak, kitlesini şehirlerde ayaklandırır. Aynı anda kırsaldan kapsamlı askeri saldırılar başlatma suretiyle stratejik saldırı dönemine geçilir.

Stratejik saldırı dönemi kırsaldan kapsamlı askeri saldırıların merkeze doğru geliştirildiği ve halkın da ayaklanarak destek sunduğu bir saldırı savaşı dönemidir. Sömürgeci egemen güçlerin zorla ülkeden sökülüp atılmasını hedefleyen bir saldırı dönemidir. Bu dönemin başarısı kurtuluşun sağlanması anlamına gelmektedir. Halk şehirlerde ayaklanır, dağlarda da gerilla saldırıya başlar ve üçüncü aşama olan stratejik saldırı aşamasına geçili. Böylece sonuca ulaşılıp devrimler gerçekleştirilir.

Kısaca uzun süreli halk savaşı stratejisinin uygulandığı ülkelerde aşağı-yukarı bu çerçevelerde bir seyir izlenmiştir. Genel olarak üç aşama söz konusu olmaktadır. Ancak günümüzde bu stratejinin sözü edilen aşamalardan geçerek, sonuca gitme koşulları ciddi anlamda zorlaşmış bulunmaktadır. Her şeyden önce günümüzde gelişen savaş teknolojisi ve motorize araçların yaygın kullanılması düzenli orduların manevra kabiliyetini arttırmıştır. Özellikle hava ve karadan intikal araçlarının geliştirdiği manevra kabiliyeti eskisi gibi klasik alan kurtarma olanağını çok zorlaştırmıştır. Elbette ki mümkün olmayan bir şey yoktur. Fakat bir ülkede irili-ufaklı birçok yeri kurtarma taktiğinin zorlandığı açık bir gerçektir. Çünkü kapitalist modernitenin bütün nimetlerinden yararlanan günümüz orduları gerektiğinde çok kısa sürede tüm güçlerini bir noktada biriktirerek hedeflediği alanı çökertmek için güçlü yüklenme olanağına sahiptir. Yine gelişen silah tekniği de bunu zorlayan diğer bir faktördür. Bütün bunlar gerillanın her koşul altında sabit mevzi ve hat savunmasını akılcı kılmamaktadır. Bunun için hiçbir ordunun giremediği klasik alan kurtarma değil de, yeni dönemde derinliğine ve genişliğine gerillanın hakimiyet sağladığı, düşman güçleri girse bile içinde kalamadığı gerillanın etkinliğinin yüksek olduğu alanlar biçiminde anlamak gerekiyor. Yani kurtarılmış alan gerçeği de karakter değişimini yaşamak zorundadır. Sonuna kadar sabit mevzi yerine yarı hareketli gerilla taktikleriyle kurtarılmış alanı yeniden biçimlendirme zorunluluğu doğmuştur. Kurtarılmış alan yaratmak mümkündür. Ama eskisi gibi klasik yöntemlerle ve salt askeri güce dayanan kurtarılmış alan taktiği aşılmıştır. Her şey gibi bu taktik mücadele tarzı da değişikliğe uğrayarak, yeni bir biçim kazanmak durumundadır. Bugün ancak klasik halk savaşı tarzını aşıp, yeni bir anlayışı yakalayan güçler kurtarılmış alanları savunma yeteneğine sahip olabilirler.

Diğer bir husus ise çağımızın yeni siyasal konjonktürel durumu ancak kendi öz gücüne ve halkına dayanan bir toplumsal hareketin başarı şansına imkan

tanımaktadır. İki kutuplu dünya ortamında bir yere karşı savaşırken diğer bir yere dayanma ya da ikisinin arasındaki dengeden yararlanma olanakları vardı. Bugün durum daha değişik; yine güçler arasındaki dengelerden yararlanma imkanı olmakla birlikte herhangi bir yerden sistematik olarak silah temin etme koşulları zordur. Dolayısıyla stratejik denge döneminde gerillanın ağır silahlarla donanıp, kırsal alanlardan şehir merkezlerine stratejik saldırılar geliştirmesinin başarı koşulları da zayıflamış olmaktadır.

Günümüzde gelişen bilimsel teknoloji ve bunun yarattığı yeni toplumsal yapılanma eski klasik savaş stratejilerinin başarı şansını zayıflatmıştır. Esas olarak klasik halk savaşı stratejisinin günümüz koşullarında aşılmış olduğunu söylemek daha doğrudur. Bilim ve teknik gelişmenin yarattığı olanaklar temelinde kitlelerin örgütlendirilmesi ve iradi bir güç haline gelme koşullarının doğduğu bu dönemde devrim gücünü sadece gerillaya yüklemek, kitleyi de onun yardımcı bir gücü haline dönüştürmek devrimi tek ayaklı olarak yürütmeye çalışmak anlamına gelecektir. Halbuki gerillanın yanı başında kitlenin de önemli bir devrim gücü olarak örgütlenme ve irade haline dönüşme olanakları çok daha fazla doğmuş bulunmaktadır.

Bununla birlikte salt askerlik ve reel sosyalizmin zor anlayışı çerçevesinde yaklaşıp, her şeyin şiddetle yapılacağını sanmak ve kitlenin dev gücüne devrim hareketini dayandırmamak bir sapmanın sürdürülmesinde ısrar etmek anlamına gelecektir. Bu sapmanın sürdürülmesinde ısrar etmek günümüz koşullarında başarı olanaklarını ortadan kaldıracaktır. Şiddete aşırı düzeyde rol atfetme tutumu tarihin belli aşamalarında bazı sonuçlar almış olabilir ama çağımızda bu bakış açısının yanlışlığı kadar başarı şansının da giderek ortadan kalktığı bir gerçektir. Bu açıdan uzun süreli halk savaşı stratejisinin başarı değil, tıkanmayı yaşayacağı açıkça ortaya çıkmış bulunmaktadır.

Diğer bir önemli husus ise sömürgecilik ve uluslararası egemen güçler haklı bir toplumsal davayı rahatlıkla "terörizm" kapsamında değerlendirerek, dünyadan tecrit etmeye çalışmaktadırlar. Doğru ve haklı bir toplumsal mücadelenin silahlı mücadele stratejisini esas alması karşı tarafın eline oldukça koz veren bir pozisyon oluşturmuş olmaktadır. Silahlı mücadele yerine haklı davasını meşru müdafaa çizgisi temelinde siyasal bir mücadele ile yürütmesi ideolojik ve politik açılardan daha insani ve daha doğru, gerçekçi, bilimsel temellere dayandırılmış olacak ve daha etkili insani, ahlaki siyasal mücadele olanaklarını yaratacaktır. Bu açıdan ezilen tüm kesimlerin mücadelelerinin başarısı için kesinlikle mücadele stratejisinde bir yenilenmeye gitmeleri gerektiği kendisini dayatan bir zorunluluktur. Çünkü artık klasik mücadele yöntemleri aşılmıştır. Bunu görmeyen, hala eski yöntemlerde ısrar edenler başarı sağlayamayacaklardır. Özellikle her şeyi iktidar ve şiddet döngüsünde gören, toplumsal dönüşümde bu perspektif temelinde şiddete rol biçen anlayışların esas aldıkları mücadele stratejilerinin başarılı olması mümkün değildir.

Paradigmasal değişim ve meşru savunma stratejisi

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra gerçekleşen bilim teknik devrimi toplumsal yaşamda köklü değişimlere yol açmıştır. Özellikle iletişim teknolojisinde kaydedilen ilerleme tüm dünyada küreselleşme olgusunu hızla gündemleştirmiştir. Bu gelişmeler bir yandan sermaye sahiplerini azmanlaşan tekellere kavuşturup toplumu eşi görülmemiş bir açlığa, yoksulluğa, yoksunluğa iter ve sınırsız bir doğa tahribatına yol açarken, öte yandan direniş güçlerine yeni ve mutlaka değerlendirilmesi gereken önemli olanaklar sunmaktadır. Dünyanın kapitalizm ve sosyalizm adı altında kamplara bölünmesi ve bu temelde Sovyetler Birliği'nin tüm mücadele güçleri üzerindeki ağır etkisi, erkenden çağın niteliklerini okuma ve doğru mücadele stratejilerini geliştirme konusunda bir kısırlığa yol açmıştır. Buna, binlerce yılın oluşturduğu dogmatik zihniyetin etkileri de eklenince süreci erken kavrama ve köklü bir değişimi gündeme taşımayı ağırlaştırmıştır.

Reel sosyalizmin yıkılışından sonra kapitalizm zaferini ilan ederken sistem karşıtı hareketler büyük bir bocalamayı yaşamakla beraber yeni arayışlar da teorik ve felsefik düzeyde gündemleşmiştir. Kapitalizm, ideolojilerin sonunu ilan ederek, Yeni Dünya Düzeni adı altında tüm dünyada hakimiyetini kurmaya yönelirken, sistem karşıtlarının büyük çoğunluğu inkarcılığa, yılgınlığa ve teslimiyete düşmüşlerdir. Çıkış arayışında olanlar ise ya dinsel veya etnik temeldeki geleneksel yapılara sarılmış ya da ekolojik, feminist, anarşist ve sosyalist anlayışlar çerçevesinde mücadele birlikleri oluşturmaya yönelmişlerdir. Fakat sistemi aşacak analizler ve alternatifler geliştirmede fazla ilerleme kaydetmeyip neticede devlet ve iktidar kıskacından kurtulamamışlardır.

Hareketimiz ise daha önceden reel sosyalist sistemle arasına belli bir mesafe koyduğundan ve bağımsız özgücü ile gelişmeyi yaşadığından dolayı reel sosyalizmin çöküş sürecinden olumsuz etkilenmeyi yaşamamıştır. Hatta reel sosyalizmin çöküş süreci olan 1990 dönemi PKK için bir yükseliş süreci olarak pratikleşmiştir. Çünkü PKK, reel sosyalist sisteme bakış açısını 1985'lerden itibaren daha fazla sorgulamaya başlamış ve 1990'dan sonra değişim sürecini daha kapsamlı gündemine almıştır. Önder Apo reel sosyalizmin içine düştüğü hataları, yetersizlikleri daha somut bir biçimde ortaya koyarak kendi ideolojik, teorik perspektifine somutluk kazandırmıştır. Özellikle reel sosyalizmin dayandığı teorik tespitlerin yetersizliğini görmüş ve o yetersizlikleri gideren bir yaklaşım geliştirmiştir.

Önder Apo 1990'lı yıllarda geliştirmeye başladığı alternatif çözüm arayışlarını giderek şekillendirmiş ve İmralı sürecindeki yoğunlaşmalarıyla yeni bir paradigma düzeyine kavuşturmuştur. Kapitalizmin ve ne kadar karşıtı gibi gözükse de onun değişik bir versiyonu olmaktan kurtulamayan reel sosyalizmin kalıp ve kavramlarından arınma ve Marksizm'e yönelik bilimsel eleştiriler temelinde geliştirilen tarih ve toplum çözümlemeleri yeni paradig-

manın temelini oluşturmuştur. Sadece reel sosyalizmin yanlış uygulamaları değil, Marksizm teorisinin ciddi yetersizliklerinin olduğu da ortaya çıkmıştır. Özellikle tarihi, düz ilerlemeci temelde ele almaları ve sınıflara aşırı rol yükleyerek proleterya diktatörlüğünü, devlet ve iktidar tahlillerini doğru yapamamaları vahim sonuçlara yol açmıştır. Kuşkusuz her şeyleri yanlış değildir. Ama ciddi eksiklikleri ve yanlış belirlemeleri vardır. Marks'ın zamanında tarih bilimi yeterince bir gelişme durumunda değildi. Örneğin Sümer uygarlık gerçeği bu kadar açığa çıkmamış ve yeterince bilinmiyordu. Yine neolitik toplum dönemi çözümlenmemişti. Tarihte ana kaynaklar ve ilkler bilinmeyince birçok yanlış tespit, doğruların yerini tutmuştu. Marksizmin geliştirdiği teori ve devrim perspektifi yüz elli yıldan beri insanlığa, ezilen sınıflara ve halklara umut oldu. Birçok ülkede bu temelde devrim yapıldı. Fakat bu paradigma kapitalist sistem karşısında yeni bir sistem oluşturmaya yetmemiştir. Kapitalist sisteme bir muhalefet olarak ortaya çıkmış ama kapitalist sistemin adeta bir nefes borusu olmaktan kurtulamamıştır.

Bütün bunları bilimsel, derin tahlillerle çözümleyen Önder Apo, "demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü toplum" paradigmasını geliştirdi ve demokratik sosyalizme yeni bir ufuk kazandırdı. Buna göre devlet ve iktidar, sömürücü egemen sistemin araçları olup özgürlük ve eşitlikle asla bağdaşmazlar. Önderlik PKK'nin ortaya çıkışında ilk hatalı yaklaşımın devlet ve iktidar konusunda olduğunu belirtmiştir. Tarih boyunca tüm direniş güçlerinin yaşadığı en büyük handikap böylece çözümlenmiştir. Sistem karşıtı bir hareket istediği kadar gelişsin, büyüsün, güçlensin, hatta zafere ulaşsın eğer devlet ve iktidarı elde etmeyi hedeflemişse mücadele ettiği sisteme benzeşmekten kurtulamayacaktır. Tarih boyunca büyük kahramanlıklara sahne olan direnişlerin halklar lehine kalıcı sonuçlara yol açmamasının temelinde de bu gerçeklik yatmaktadır. Tüm bu devrimler ve direnişler elbette boşa gitmemiş, insanlık adına birçok kazanımı, mücadele deneyimi ve birikimi sağlamıştır.

Toplumun özgürlüğü devlet ve iktidarla sağlanamayacağına göre, alternatifi demokratik siyaset olgusunda aranabilirdi. Devlet odaklı olmayan siyaset ve toplum biçimi ancak tutarlı bir program, parti ve örgüt yapılanmasıyla, yeni demokratik sosyalizm ideolojisi ve teorisiyle, buna uygun strateji ve taktiklerle inşa edilebilir. Buna göre demokratik konfederalizmde ifadesini bulan bir siyasi hedef toplumun devlet olmayan özgürlük alanını açabilecektir.

Buradan hareketle başlangıçta yapılan ikinci temel yanlış ise ulus ve ulusal kurtuluş savaşı tanımlamasında görülmüştür. Ulus tanımını adeta fetişleştirmek yerine demokratik, eşit ve özgür bir ulusal topluluk olmayı esas almak ve bu temelde bir savunma anlayışına sahip olmak gerekmektedir. Bu konuda Önder Apo'nun yaptığı değerlendirmeler savaş ve savunma olgularına yaklaşımımızı netleştirmektedir: *"Ulus olmayı ve bunu da ulusal kurtuluş savaşıyla sağlamayı sanki bir Kuran emri gibi bellemiştik. Çünkü sosyalizmin bütün klasik eserleri ve çağdaş savaş örnekleri bunu emrediyordu. Ulus olunmadan ne*

özgürlük ne eşitlik sağlanabilir, hatta ne de çağdaş insan olunabilirdi. Bunun yolu ise tüm gücünü üç stratejili -savunma, denge ve taarruz- bir ulusal kurtuluş savaşına vermekten geçiyordu. Yollara, yurtdışına, dağlara, zindanlara, köylere, kentlere, her yere bunun için çıkılmıştı, girilmişti. Ortadoğu insanında neredeyse gensel bir özellik haline gelen dogmatizmle yaklaşınca, artık bir ulusal kurtuluş savaşı verecektik. Onurlu bir ulus olmanın bunun dışında bir yolu yoktu. Savaş artık kutsal bir kavram olmuştu. Bu yolda savaşmak islamın cihadından bile daha önemliydi. Açık ki yaklaşımda bir dogmatizm hastalığı nüksetmişti: Diğer olgulara yaklaşımda olduğu gibi.

Savaşı bir olgu olarak çözümlediğimizde, aslında insan toplumuyla bağdaşmaması gereken bir hastalıktı. Zorunlu savunma dışında savaşın hiçbir türü mubah görülemezdi. Özünde zorbalık ve gasptı. İstenildiği kadar maskelensin, doğası hırsızlık, tahakküm ve talandı. Fetihle her hakka sahip olacağını sanmaydı. Bu nitelikler altında savaşı en büyük felaket ve kötülük olarak nitelemek yanlış olmaz. Savaşın ancak varlığını, özgürlüğünü ve onurunu korumanın, sağlamanın başka bir yolu kalmadığında bir anlam ifade edebileceği derinliğine kavranmamıştı. Kavradığımız ulusal kurtuluş savaşı yeniden her şeyi fethetmeyi kapsıyordu. Kolaylıkla meşru savunmayı aşabilirdi. Bir intikama, karşılıklı zapt etmeye dönüşebilirdi. Bu yönlerden hiç endişe duyulmuyordu. Meşru Savunma Stratejisi üzerinde durulsaydı, bunun teori, strateji ve taktikleri diğer tüm savaş türlerinden ayırt edilseydi, şüphesiz birçok yanlışa, acıya, kayıplara düşülmeyebilirdi."

Bu tespitler PKK adına bir özeleştiri niteliği taşımakla beraber hem hareketimizin doğru temellerde yeniden yapılanmasını hem de tüm insanlık için bir çıkış olabilecek özgürlük paradigmasına kavuşmayı ifade etmektedir. Önder Apo sağlanan değişimi değerlendirirken, paradigmasal bir temele dayanıldığını şu sözlerle ifade etmiştir: *"Dogmatizmin aşılmasıyla devlet, iktidar, savaş, ulus ve ulus-devlet tanımına daha gerçekçi boyutlar getirmem, gerektiğinde kapsamlı bir meşru savunma savaşına da açık demokratik bir toplum için yeniden partileşmeye dayalı bir çözümün yolunu açtı. Bu yaklaşım sadece stratejik ve taktik bir dönüşüm değildir. Ardında köklü bir bilimsel düşünceye dayalı teorik ve paradigmatik görüş, daha zengin bir siyasi düşünce ve partileşme tarzı vardır. Sosyalizmin yüz elli yıllık gelişmesine damgasını vurmuş devletçilik hastalığını aşma, burjuva ulus anlayışını terk etme, toplumsallığın komünal ve demokratik tarzını tarih boyunca esas alma, özgürlük ve eşitlik idealini bu köklü değişimlere bağlama dönüşümü vardır."*

Meşru savunma stratejimizin doğru anlaşılması, paradigmatik değişimin savaş ve şiddet anlayışımızda yarattığı değişimin doğru anlaşılmasıyla mümkündür. Marksist gelenekteki, şiddetin veya zorun toplumsal değişimlerin ebesi olduğu tespiti nedeniyle her türlü gelişmenin şiddet aracıyla yaratılabileceği düşüncesi öne çıkmıştır. Oysa esas güç toplumsal güçtür. Toplumsallığın kendisi en büyük güçtür. Eğer bir toplum değerlerini, ahlaki yargılarını, kül-

türünü, dilini, öz dinamiklerini ve örgütlülüğünü koruyorsa bundan daha büyük güç olamaz. Elbette toplum tüm bu değerlerini meşru savunma temelinde korumayı da görebilecektir. İşte bu demokrasinin gücüdür. Dolayısıyla toplumda demokratikleşmeyi geliştirmek, bu anlamda değerlerini koruyacak örgütlülüğe kavuşturmak temel hedef olmaktadır. Şiddet yoluyla elde edilen devlet veya iktidar toplum adına güç olmayı ifade etmez. Çünkü devlet ve iktidar, demokrasi karşıtıdır ve olduğu her yerde toplumun üstünde bir tahakküm gücüdür. Önder Apo, *"En büyük ordusu olan Sovyetler Birliği bile yıkıldı ama demokrasisi olanlar yıkılmadı"* diyor. Bir toplumu ayakta tutan güç demokrasi olduğuna göre devrim stratejisi ve mücadele yöntemleri de buna göre olmalıdır. Önderlik, paradigmasında bu konuda netleşmiştir. Bunun da adı, Meşru Savunma Stratejisi'dir.

Nasıl ki bütün canlılar için savunma, yaşamın sürdürülmesi için doğal bir gereklilik ise kurumsal yapıların ve gelişen toplumsal düzeyin devamı için de aynı şekilde savunmaya ihtiyacı vardır. Demokratik ekolojik toplum paradigması yeni bir toplumsal sistemin inşasını hedefler. Beş bin yıllık iktidar ve şiddet gücüne dayanan devlet yapılanmasının esası şiddet örgütlenmesidir. Toplum üzerinde şiddete dayalı bir tahakküm gücüdür. Devletin bu gerçekliği çeşitli yasa ve kanunlarla meşrulaştırılmak istenilse de özü itibarıyla şiddete dayalı bir örgütlenmedir. Ordu ve polisin devletin en temel güçlerinden olmasının nedeni budur.

Evrensel ahlaka, adalete, insan haklarına ve demokrasinin üstünlüğüne dayanmayan hiçbir sistem meşru değildir. Bu değer yargılarından uzak olan sisteme ne denilirse denilsin, o küçük bir zümrenin toplum üzerindeki baskı aracına dönüşecektir. Nitekim devletin de böyle bir rolü oynadığı açıkça ortaya çıkmıştır. Devlet var olduğu müddetçe toplumda ayrılıklar olacaktır, gerçek anlamda bir eşitlik ve özgürlük olmayacaktır.

İnsanlık, tarih içerisinde esas olarak iki temel devrimsel süreci yaşamıştır: *Birincisi*; Mezopotamya zemininde Zağros eteklerinde yaşanan neolitik devrim, *ikincisinin* de Avrupa zeminindeki sanayi devrimi olduğu bilinmektedir. Her iki devrim de yeryüzünde yeni çığırlar açmış ve insanlık uygarlığının temelini oluşturmuştur. Günümüzde ise insan toplumunun geldiği düzey itibariyle yeni bir devrimin kendini zorunlu olarak dayattığı açıkça görülmektedir. *Üçüncü* devrim, bilim teknik üzerinden demokratik uygarlık çağı olarak ifade edilebilecek niteliklere sahip bir devrimsel süreçtir. Yaşanan kapitalist kaosa, doğru mücadele yöntemleriyle yaklaşılması durumunda, uygarlığın ilk çıktığı coğrafya olan Mezopotamya'da bu devrimsel gerçekleşmenin yaşanma koşulları çok daha fazladır. Bu noktada Önder Apo'nun bu devrimsel çıkışı formüle eden yeni paradigması büyük bir önem taşımaktadır. Önderlik, eski paradigmanın artık iflas ettiğini, iflas eden paradigma üzerinden yeni bir çağın geliştiğini, bu nedenle eski dogmalarla hareket edilemeyeceğini, eskinin doğru bilinen birçok dogmasının bugün yanlışlığının açığa çıktığını örneklerle

açıklığa kavuşturmuştur. İnsanlığın özgürlük arayışı ve kaosu aşma mücadelesinin sürdüğü, sermaye-emek çelişkisinin bu dönemde de var olacağı ama proletarya diktatörlüğü ile insanlığa özgürlük ve demokrasi getirilemeyeceği, gerçek sosyalizmin böyle yaşatılamayacağını derinlikli çözümlemelerle ifade etmiştir. Devlet var oldukça insanlar arasındaki farklılıkların aşılamayacağını, gerçek anlamda özgürlüğün, eşitliğin ve demokratik sistemin gelişmesi için öncelikle devlet aygıtı ve hiyerarşik sistemden kurtulmak gerektiğini belirtmiştir. Bu anlamda demokratik toplumcu bir bakış açısı ile yaklaşılarak devleti aşan bir sistemin geliştirilmesiyle demokratik konfederal sistemin gerçek anlamda eşitlik, özgürlük ve demokratik bir düzeni inşa edebileceğini somutlaştırmıştır. Yeni paradigmasının devrimsel özünü üç temel ayağa oturtmuştur: Demokratik devrim, ekolojik devrim ve kadın devrimi biçiminde somutlaştırarak, çağdaş demokratik çizgiyi netleştirmiştir.

Aynı biçimde toplumsal mücadele yöntem ve araçlarına ilişkin artık eski bakış açısı aşılmıştır. Bu nedenle yeni dönemde gelişen toplumsal düzeye göre uygun bir mücadele stratejisini geliştirmek başarı için kesinlikle gereklidir. Dolayısıyla doğru, isabetli, sonuç alıcı bir yöntem geliştirilmeden, ezilen toplumların ve halkların mücadelelerinde ilerlemeyi sağlamak, başarıyı geliştirmek mümkün olmayacaktır.

Beş bin yıllık devlet sistemine karşı alternatif olarak gelişecek olan demokratik konfederal sistemin bir öz savunmaya ihtiyacı olacağı muhakkaktır. Konfederal sistem gücünü demokrasiden alır. Dayandığı demokratik toplumdan alır. Demokratik toplum geliştirdiği sistem içerisinde öz savunmaya önemli bir yer vermekle savunma sistemini etkili kılar. Devlet sistemine yeni ve alternatif demokratik sistem olarak ortaya çıkan demokratik konfederal sistem daha ilk adımında öz savunma imkanlarına sahip olmazsa gelişimini sürdürmesi ve güç olması söz konusu olamaz.

Bu nedenle çağdaş demokratik uygarlığın en temel ilkelerinden birisi, meşru savunma ilkesidir. Çünkü özgür demokratik yaşam savunulmadan çağdaş demokratik uygarlığın yaşam bulması da mümkün olmayacaktır. Bu yüzden meşru savunma ilkesine dayanan demokratik toplum düzeni kendini bütün saldırılara karşı savunmak durumundadır. Toplumsal yaşamın bütün alanlarında demokratik yapılanma gücüne dayanarak, bu öz savunmasını geliştirmesi gereken konfederal sistem nasıl ki demokratik komünalizmi doğal topluma dayandırıyorsa, onun öz savunmasını da bu sistemin doğal bir parçası olarak ele almak durumundadır.

Bilimsel-teknolojik devrimin toplumsal sonuçları uygun zihniyet yapılanmasıyla buluşursa, insanlığa hiçbir dönemde olmadığı kadar özgürlük, eşitlik, adalet sunabilecek büyük imkanlara sahiptir. Fakat temel çelişki de burada ortaya çıkmaktadır. Bilim ve teknoloji insanlığın hizmetine sunulmak yerine tekelci egemenlerin kar, savaş, sömürü ve yayılması temelinde kullanılmaktadır. Binlerce yılın egemenlikçi zihniyeti değişmiş de-

ğildir. Toplum bu zihniyet yapılanmasından alabildiğine etkilenmiş ve adeta kendi adına düşünemez, karar alamaz, hareket edemez hale getirilmiştir. Bu nedenle azgın sömürüye, çevre tahribatına, kadın katliamına ve bir bütün olarak toplumun çürütülmesine karşı her zamankinden daha büyük bir direniş içerisinde olmak gerekiyor. Devlet mantığıyla bu gidişata dur demek, tedbir almak ve bu anlayışla direnmek, sorunu çözmek bir yana daha da kaotik hale gelmesine hizmet eder.

Aynı şekilde savaş mantığının da değişmesi zorunludur. Çünkü toplumu ve değerlerini koruyacak bir savunma anlayışı dışında savaşın her türü, egemenlerin başvurduğu yöntemlerdir. Hem teknik hem de zihniyet düzeyinde yaşanan değişimler savaş stratejilerinde de değişimler yaratmıştır. Savaş, silahla yürütülen bir faaliyettir. Teknolojik devrim savaş silahlarında da büyük değişimlere yol açmış, eski savaş taktik ve stratejileri de alt-üst olmuştur. Özellikle konvansiyonel silahlara göre yürütülen taktik ve stratejiler artık yetersiz kalmaktadır. Biz bunu pratikte gördük ve yaşadık. Bir dönem, düşmanın araziye hakimiyet taktiği karşısında biz de araziye dayalı gerilla taktiğini esas aldık. Bu temelde 1997 yılında bazı sonuçlar da elde ettik. 1998 yılında da aynı taktikle yaklaşmaya çalıştık. Düşmanın önünü kesmeye ve tuzaklar kurmaya çalıştık. Düşman gelip bu tuzaklara girdi, tıkandı. Arazi üzerindeki hakimiyeti daraldı. Fakat daha sonra ne yaptı? Hemen tekniğe başvurdu ve tekniğini geliştirdi. Amerika'dan skorsky helikopterlerini aldı. Belki çok masraf yaptı ama artık karadan değil, havadan geliş olanaklarına kavuştu. Eskiden Türkiye'de uçar birlikler yoktu. Belli sayıda helikopterleri vardı ama öyle yüz tane helikopterin filo halinde kalkıp, on binlerce askeri havadan başka bir yere taşıması durumu söz konusu değildi. Bu, teknik bir imkanın sonucudur. Sonuç itibariyle bizim araziye dayalı savaş taktiğimiz üzerinde büyük bir etki yarattı. Böylesi pratik örneklerden de anlaşılacağı gibi kullanılan tekniğin savaşı ve savaş taktiklerini etkilediğini göz ardı edemeyiz. Elbette mücadele stratejimizde yaşanan değişimleri sadece teknik gelişmelere bağlamak yanlış olur. Fakat teknik gelişmeyi de göz ardı etmeyen, buna da yanıt oluşturabilen bir mücadele stratejisi gündemimize girmiştir.

Geçmiş yıllarda devrim teorileri üzerine yapılan tartışmalarda mücadelenin silahlı veya silahsız olması temel bir tartışma konusu durumundaydı. Günümüzde de bu tür tartışmalar dünyanın birçok yerinde yürütülmektedir. Birçok Latin Amerika ülkesinde, yine Afrika'nın kimi bölgelerinde gerilla mücadeleleri halen sürdürülmektedir. Afganistan'da da gerilla tarzı olmasa da bir silahlı direniş süreci yaşanmaktadır. Kürdistan'da da gerilla mücadelesi vardır. Fakat stratejilerde farklılıklar söz konusudur. Gerilla mücadelesinin yürütüldüğü ülkelerde uzun süreli halk savaşı stratejisine göre hareket ediliyor. Fakat bu strateji artık aşılmış bir stratejidir. Peki, bu durumda ezilen toplumlar ve halklar sömürgeciliğe, zorbalığa, büyük ordulara karşı nasıl mücadele edecekler? Bu önemli bir sorundur.

Bilim teknik devriminin yarattığı muazzam teknolojik gelişme ve Reel sosyalizmin yıkılışının yarattığı şok edici etkiler altında şaşkına dönen bazı sol ve komünist kesimler, ezilenlerin mücadelesinde artık silahlı mücadele döneminin kapandığını savunarak, kapitalist sisteme teslim olmayı meşrulaştıran teoriler geliştirdiler. Buna dayanarak kapitalist düzene teslim olan ve çeşitli saplantıları yaşayan birçok çevrenin olduğu bilinmektedir. Dünya çapında sol hareketler için tasfiye sürecinin hızlandırılmasını sağlayan en önemli yaklaşımlardan birisi bu sağ teslimiyetçi tasfiyeci anlayış olmuştur.

Buna karşı gelişen diğer bir anlayış da reel sosyalizmin çözülüşünü sadece yanlış uygulamalara bağlayarak, reel sosyalist dogmaları savunmaya devam eden sol dogmatik anlayış olmuştur. 19. yüzyılda şekillenen marksist teoriyi günümüz koşullarında olduğu gibi savunmayı sürdüren, değişen çağın ve diyalektik gelişmenin birçok gerçekliği açığa çıkardığını görmek istemeyen bir bakış açısına sahip olmaktadır. Bu sol dogmatik tutumun önemli bir kesimi ezilen sınıf ve toplumların mücadelesinde eskisi gibi silahlı mücadeleyi savunmaktadır. Oysa silahlı mücadelenin günümüz koşullarında klasik yöntemlerle sürdürülmesinin pratik koşulları da ortadan kalkmıştır. Ama bu bakış açısı yaşanan değişimi görmeyerek, eski dogmatik sol sekter tutumda ısrar etme ile sürdürdüğü bu şiddet anlayışıyla giderek daralmayı ve marjinalleşmeyi yaşamakta, sol tasfiyeci bir anlayış olarak ezilenlerin mücadelesinde başarısızlığa ve yenilgiye yol açan önemli bir tasfiyeci duruş olmaktadır. Çünkü her ne kadar direnişçi sloganlara dayanıp radikal bir duruş sergiliyor olsa da esas aldığı mücadele yöntemi ve dar dogmatik bakış açısı, nihayetinde marjinalleşmeyi ve tasfiyeyi yaşatmaktadır.

Uluslararası düzeyde çeşitli alanlarda yaşanan bu durumlar ezilenlerin mücadelesinde gelişmeyi değil, gerilemeyi ve tasfiyeyi sağlayan sapmalar olarak sürecin en kötü rol oynayan duruşları olmuşlardır. Açık ki dünya çapında büyük bir sarsılmayı yaşayan ezilenlerin özgürlük ve demokrasi hareketleri ciddi bir zorlanmayla karşı karşıya gelmişlerdir. Özellikle mücadele stratejisi konusunda yaşanan keşmekeşlik ve dağınıklığın tasfiye sürecini hızlandırdığı ve halkların özgürlük mücadelesine büyük zararlar verdiği, bunun da toplumlarda büyük bir kırılmaya, umutsuzluğa yol açtığı ortadadır. Adeta kapitalizme teslim olmaktan başka bir yol yoktur gibi bir imaj yaratarak, ezilenlerin kapitalist sisteme karşı mücadelesini zorlayan bu sürecin önüne geçmek en temel bir devrimci görev haline gelmiştir. Özellikle kapitalist metropollerin merkezlerinde gelişen yeni dünya düzeni projeleri ve ideolojisizlik teorisini soldan besleyen bu anlayışa karşı mücadele yürütmek ve mücadele stratejisindeki karmaşıklığı gidermek çok tarihsel bir görev durumuna gelmiştir. Dönemin en önemli ideolojik teorik görevi, yürütülen bu tartışmalar ortamında doğru çözümlemeyle kırılmanın önüne geçmek ve halkların mücadelesine ivme kazandıracak yeni bir perspektife ulaşmaktır.

Kapitalist sisteme karşı büyük bir kıvranma içinde olan insanlık gerçeğine umut ışığı olacak yeni bir paradigma ve mücadele stratejisine ulaşan Önder Apo bu görevi yerine getirmenin büyük ve anlamlı çabasını sergilemiştir. Önder Apo'nun geliştirdiği yüksek analiz düzeyi ve reel sosyalizmin dogmatik bakış açısını büyük bir cesaretle eleştiriye tabi tutması, yeni çözümlemelerle önemli bir düzey kazanmıştır. Bu temelde yeni paradigmasını şekillendiren Önder Apo sadece Kürdistan için değil, tüm emekçi ve ezilen kesimler için yeni bir ufuk, yeni bir mücadele çizgisi geliştirmiştir.

Bu anlamda Önderliğin geliştirdiği meşru savunma stratejisi dünya devrimci hareketlerine ve toplumsal hareketlere dayatılan sağ tasfiyeci çizgi ile sol dogmatik çizgiye karşı devrimci bir çizgi olarak şekillenmiştir. Dolayısıyla 21. yüzyılın mücadele stratejisi olarak tüm ezilen toplumsal kesimlerin esas alabileceği bir çerçevede gündemleştirilmiştir.

Bu temelde Önder Apo devlet, iktidar ve şiddete getirdiği yeni değerlendirmeyle ezilenlerin yeni mücadele stratejisini de berraklaştırmıştır. Yeni mücadele stratejisi hem sağ tasfiyeci anlayışın "silahlı mücadele dönemi bitmiştir, o zaman teslim olmaktan başka çare yoktur" tutumu ve hem de sol dogmatik anlayışın "değişen hiçbir şey yok, yola devam" biçimindeki anarşist sol dogmatik tasfiyeci tutumun geliştirdiği yıkıcı sonuçları mahkum etmiştir. Her iki anlayışın da yanlışını ortaya koyan yeni paradigma, çağdaş demokrasinin meşru savunma ilkesini büyük bir yaratıcılıkla bir mücadele stratejisi olarak yorumlayıp belirlemiştir. Bu nedenle artık günümüzde silahlı mücadele mi, siyasi mücadele mi, tartışması aşılan bir tartışma haline gelmiştir. Ezilenlerin yürüteceği mücadele tarzı siyasal demokratik mücadele tarzıdır. Stratejisi, siyasal mücadele stratejisidir. Ancak saldırılar karşısında teslim olmayı değil, meşru savunma hakkı temelinde direnişi esas alır. Temel amacı siyasal yöntemlerle toplumsal sorunları çözmektir. Ancak hukukun çiğnenerek saldırıların geliştiği yerde de insanlık onurunu ve haysiyetini, değer yargılarını koruma amacıyla meşru müdafaa çizgisinde mücadeleyi yürütmeyi esas alan bir stratejik mücadele biçimidir. Meşru savunma çizgisine dayanan demokratik siyasal mücadele doğrultusu ezilenlerin mücadelesinde stratejik bir doğrultudur. Önder Apo'nun geliştirdiği yeni paradigma ve somutlaştırdığı bu yeni mücadele stratejisi çağımızda kapitalizme karşı halkların gücüne dayanarak toplumsal mücadeleyi yürütme ve başarıya taşımanın stratejisi durumundadır. Bu strateji temelinde kapitalizme karşı insanlık onurunu, demokratik özgür yaşamı savunma ve geliştirme imkanı doğarken, aynı zamanda tüm ezilenleri ve halkları kapitalizme karşı güç haline getirebilen bir çizgiyi ifade etmektedir.

Buna göre demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü toplum paradigması temelinde siyasal mücadele yürütülecek, gelecek saldırılara ise meşru savunma hakkı ve çizgisi temelinde karşı durulacaktır. Meşru savunma stratejisi bir saldırı savaşı değildir. Sadece siyasal mücadeleyle de sınırlandırılmış değildir. Eğer bir yerde hukuk ve ahlak ayaklar altına alınır, sosyal, siyasal, kültürel,

ekonomik haklar yok sayılır ve bütün bunlar şiddetle, zorla sürdürülmek istenirse buna karşı elbette silahlı savunma da dahil her türlü yöntemle mücadele etmek bir hak ve insanlık görevi haline gelir. Üstelik uluslararası sözleşmelerde bile bu hak resmen tanınmıştır. Devletler kendine göre farklı yorumlasa bile meşru savunma hakkı ezilen hiçbir toplumun elinden alınamaz. Burada esas olan, savunma anlayışını aşmamaktır. Yaşam hakkı kutsal bir haktır. Yaşamı savunmak da kutsal bir görevdir. Bu görevi gerçekleştirmek amacı çerçevesinde silah dahil her türlü savunma araçlarını kullanmak meşru bir haktır. Söz konusu silah olunca önemli olan bu amacın dışına çıkmamaktır. Meşru savunma amacı dışında silah kullanmak bir suçtur. İster devlet olsun ister örgüt olsun meşru savunma amaçları dışında farklı amaçlar uğruna şiddet kullanarak kan dökmeye yol açmak terörizmdir. Gerçek terörizm tanımı budur.

Devletlerin kirli siyasal ve ekonomik çıkarlar uğruna egemenlik sağlama amacıyla bir halkın kültürünü soykırıma tabi tutması, binlerce köyü yakıp-yıkması, mahsum insanları işkenceden geçirmesi, katletmesi ve zindanlara atmasını bir terör ve insanlık suçu saymayan anlayış kadar sakat, gerçekleri ters yüz eden egoist ve insanlık dışı bir anlayış olamaz. İnsanlık dışı, haksız ve vahşi şiddeti uygulayanları değil, buna karşı insanlık namına direnen haklı dava sahiplerini 'terör' saymak egemenlikçi zihniyetin dışa vuran en ahlaksız bir yakıştırmasından başka bir şey değildir. Burada egemenlikçi zihniyetin egoist, çarpıtmacı ahlaksızlığına takılmadan büyük bir güven, ısrar ve kararlılıkla doğrularda ısrar etmek insan olmanın yegane bir görevi durumundadır. Bu doğrultuda hareket ederek, haksızlıklara karşı mücadele yürüten özgürlük ve eşitlik için yola çıkan hareketlerin de artık reel sosyalizmin dogmalarından kurtulması, şiddeti sadece savunma hakkı çerçevesinde kullanması gerekmektedir. Haklılığını her yerde savunabilme, doğru strateji ve eylem çizgisiyle bunu kanıtlama, temiz amaçlar uğruna temiz araç ve eylemlere sahip olma doğru çizgide mücadele yürüten özgürlükçü bir hareketin vazgeçilmez karakteri olmalıdır. Kirli amaçları uğruna her türlü insanlık suçu işlemeyi, katletmeyi kendisine vacip gören egemen burjuva anlayışına karşı halkların demokratik anlayışını meşru müdafaa çizgisinde temsil etmek, çağımızın en devrimci mücadele yönteminde ısrarcı olmak bir görev olduğu kadar, bizi başarıya taşıyacak temel bir doğrultudur.

Bu temelde Önder Apo'nun yeni paradigması ekseninde Kürdistan'da somutlaştırdığı yeni mücadele stratejisi meşru savunma stratejisidir. Bu stratejinin birbiriyle bağlantılı iki temel ayağı vardır: Biri gerilla, diğeri halk mücadelesidir. Gerilla, halkın örgütlülüğüne ve değerlerine karşı bir saldırı söz konusu olduğunda onu savunacak askeri güçtür.

Eski stratejimiz olan uzun süreli halk savaşı stratejisinde her şeyin başında askeri güç gelirdi ve gerilla esastı. Bu stratejide halk çalışması da vardır ancak bu çalışmalar gerilla savaşının başarıya ulaşması içindir. Halkın siyasal çalışmaları da dahil tüm çalışmaların ordunun büyütülmesine hizmet etmesi

gerekiyordu. Çünkü bu anlayışa göre sonuçta gerilla ordusu savaşı kazanıp kurtuluşu getirecektir. Ayaklanma varsa, ayaklanmanın da temel amacı orduyu büyütmektir. Bu temelde uzun süreli halk savaşında her şey gerilla mücadelesine ve şiddete göre uyarlanmaktadır. Siyaset, diplomasi, ekonomi ve halk çalışmalarının tümü askeri çalışmalara, ordunun büyütülmesine endekslenmeli ki zafer kazanılsın. Eski stratejide temel yaklaşım böyleydi. Ama yeni stratejide her şey siyasal mücadelenin başarısına göre konuşlanmak durumundadır. Gerilla dahil bütün güçler siyasal mücadelenin başarısı için mücadele yürütür.

Fakat şunu da vurgulamalıyız ki, uzun süreli halk savaşı stratejimizin değişmesi ve meşru savunma stratejisine geçmemiz askeri gücümüzü tali plana ve zayıf duruma düşürmemektedir. Aksine siyasal çalışmalara paralel, onu koruma ve öncülüğünü yürütme temelinde gerillanın her zamankinden daha güçlü olması gerekmektedir. Burada önemli olan meşru savunma stratejisi derken bunu salt askeri alana indirgememektir. Savunma stratejisi askeridir, diğer çalışmalar da siyasal çalışmalardır, şeklindeki bir görüş yanlıştır. Askeri, ideolojik, siyasi, sosyal, kültürel, ekonomik, diplomatik tüm çalışmalarımız meşru savunma stratejisi kapsamına girmektedir. Meşru savunma stratejisinin açılımını şu şekilde yapabiliriz: Meşru savunma çizgisi temelinde demokratik siyasal mücadele esastır. Yani asıl stratejimiz demokratik siyasal mücadele stratejisidir. Uzun süreli halk savaşı stratejisinde olduğu gibi her şeyi gerilla ekseninde ele alma yoktur. Siyasal çalışma yürütüyoruz. Halk çalışması yürütüyoruz. Fakat bu çalışmalara meşru savunma çizgisi temelinde yaklaşıyoruz. Yani siyasal ve toplumsal çalışmalarımıza saldırı olduğu zaman, düşman saldırılarına karşı kendimizi korumayı esas alıyoruz. Bu saldırı siyasalsa savunma da siyasal temelde olur. Hukuksal bir saldırıysa hukuksal savunma yapılır. Fakat bunların hiçbiri dikkate alınmaz, değerlerimiz çiğnenmek istenirse, her türlü hukuk normları ayaklar altına alınıp şiddet temelinde saldırılar gelişirse, biz de askeri yöntemlerle savunmayı yapmak durumunda oluruz. Askeri saldırılar karşısında hukuk işlemiyorsa, adalet çiğneniyorsa askeri yöntemle cevap vermenin dışında bir savunma yöntemi kalmamış demektir.

Günümüz dünyasında, özellikle Ortadoğu'da şiddet olgusu egemenlerin elinde her an en üst düzeyde uygulanan bir araç halindeyken askeri gücümüz, gerillamız olmadan bir gün bile nefes almak, yaşamak ve özgürlük adına tek bir adım dahi atmak mümkün değildir. Yeni stratejinin geçmiş stratejiden temel farkı, devrimi silahla yapmak değil, silahı savunma aracı olarak değerlendirmektir. Dolayısıyla gerilla güçlerimiz, tüm değerlerimizin, onurumuzun ve geleceğimizin savunma gücü ve teminatıdır. Bu gerçeği göz ardı eden bir yaklaşım meşru savunma çizgimizi doğru temsil edemez.

Meşru savunma stratejisi sadece askeri güçleri kapsamayıp, komple bir stratejik yaklaşımı ifade etmektedir. Silahlı güçlerimizin mücadelesi ile birlikte ideolojik, siyasal, sosyal, kültürel, hukuki, ekonomik, diplomatik tüm toplumsal çalışmalar meşru savunma stratejisi temelinde yürütülen çalış-

malardır. Yani meşru savunma çizgisi temelinde siyasal mücadele stratejisini esas alıyoruz. Bu mücadelede stratejimiz demokratik siyasal mücadeledir. Ancak demokratik siyasal mücadele ortamına şiddet dayatıldığında, hukuk ayaklar altına alındığında demokratik zeminin kendini bütün yol ve yöntemlerle savunmasıyla birlikte gerektiğinde şiddete karşı toplumsal şiddetin ve halk savunma kuvvetlerinin de savunma görevlerine sahip çıkması biçiminde pratik anlam kazanmaktadır.

Bu stratejinin sonuç alıcı ve başarılı olması için hangi yol ve yöntemlerin kullanılacağını, hangi zemine dayanacağını, araçlarını, taktiklerini doğru anlamak gerekmektedir. Bunun için öncelikle Önderliğimizin geliştirdiği yeni paradigma temelinde toplumsal örgütlenmeyi geliştirmek ve sistemi oluşturmak ana görev durumundadır. Çünkü paradigmamız devlet ve iktidarı değil, toplumu ve toplumsal örgütlenme yöntemiyle tüm sorunların çözümünü esas almaktadır.

Yeni toplumun inşa perspektifi olan bütün bu mücadele çerçevesini içinde barındıran strateji, meşru savunma çizgisine dayalı demokratik siyasal mücadele stratejisidir. Bu strateji kısa adıyla Meşru Savunma Stratejisi olarak tanımlanırken, onun toplumsal, siyasal boyutlarını hiçbir biçimde göz ardı etmemek gerekiyor. Bunu göz ardı ettiğimizde meşru savunma stratejisini tersyüz etmiş ya da eskinin klasik silahlı mücadele derekesinde değerlendirmiş oluruz. Bu, yeni paradigmamızı ve onun zengin mücadele perspektifini anlamamak olur. Bu nedenle yeni mücadele stratejisini doğru ve yeterli anlamak büyük önem taşımaktadır. Çünkü onu dar ele almak ve anlamamak mücadelede başarının önünde en büyük engel olacaktır.

Meşru savunma stratejisi yaşam hakkının ve toplumsal değerlerin savunulması içindir. Bunun için toplumun ileri düzeyde örgütlenmesi gerekmektedir. Toplumun örgütlenmesi tüm savunmaların temelidir. Örgütsüz bir toplum hiçbir değerini koruyamaz ve egemenlik altında kalmaktan kurtulamaz. Egemenler tarih boyunca toplumu toplum yapan niteliklere saldırarak, bu nitelikleri gerileterek veya çürüterek tahakkümlerini kurmuşlardır. Toplum örgütsüz ve iradesiz kılındığında ahlakını, onurunu, kültürünü yaşama ve yaşatma gücünden düşürülür.

Buna karşı boyun eğmeyen toplumların direnişi gelişmiştir. Direnişin en güçlü olduğu toplumlar en örgütlü toplumlardır. Günümüzde egemen güçlerin bin bir türlü yöntemle sızmadığı hiçbir toplum birimi kalmadığına göre buna karşı direniş de toplumun tüm alanlarda kendini örgütlü kılmasıyla mümkündür. Bugün toplumsal örgütlenmenin koşulları da eskisinden daha fazla bulunmaktadır.

Artık toplumsal sorunların zorla, şiddetle çözülmesi dönemi aşılmıştır. İnsanlar daha fazla bilinçlenmiştir. Hiçbir güç köleliği ve şiddete dayalı bir yaşam biçimini kimseye dayatamaz. Bilinçli ve örgütlü toplum bunu kabul etmez. Geçmişte şiddetle büyük imparatorluklar geliştirilmiş olabilir,

halklar sömürge altına alınmış olabilir ama buna karşı direnişler anlamlı sonuçlar açığa çıkarmıştır. Fakat günümüzde bu durum artık aşılmıştır. Devletlerin şiddet ve baskı yöntemiyle toplumu denetim altında tutma dönemi geride kalmıştır. Bu yöntemde ısrar eden devletlerin giderek daralacakları ve sonuç almayacakları kesindir. Çünkü çağımızda bilinçlenme ve örgütlenme imkanına kavuşmuş olan toplumları artık sürü yerine koymak mümkün değildir. Bu imkanları değerlendirme kudretini gösteren toplumlar her an devletlerin baskı ve zorba sistemine karşı örgütlü toplumsal başkaldırıları geliştirebilecek olanaklara sahip bulunmaktadırlar. Bu açıdan devletlerin, toplumları şiddet yöntemiyle denetim altında tutma veya iradelerini tanımayarak inkar etme dönemi aşılmaktadır.

Şu bir gerçek ki, şiddet ve zor yöntemleriyle toplumsal sorunlar artık çözülememektedir. Çağı doğru okumak durumunda olan ister devlet, ister örgüt olsun bu gerçeği görmek zorundadır. Bugün Kürdistan'ı askeri güçlerin kuvvetine dayanarak inkar temelinde denetimi altında tutan devletler er veya geç mağlup olacaklardır. Bu siyaset ve yöntemleriyle sonuç almaları mümkün değildir. Artık Kürt halkını denetim altında inkar ve şiddet siyasetiyle tutamazlar.

Bugün toplumsal bilinçlenme olanakları, dolayısıyla örgütlenme zemini çok daha fazla gelişmiş bulunmaktadır. Gelişen telekomünikasyon sistemi her yere anında ulaşma imkanını yaratmış, bu da toplumsallaşma ve bilinçlenme olanaklarını arttırmıştır. Her evde televizyon var. Haberleri tartışma programlarını, demeçleri, aydınlatma çalışmalarını, sanatı ve kültürü internet ve televizyon üzerinden yaygınca taşırmak mümkündür. Eskiden bir köyde gerillanın toplantı yapması büyük bir eylem olarak görülürdü. Şimdi böylesi toplantılar yapmak yine anlamlıdır ama herhalde eskisi kadar etkili bir eylem sayılmayacaktır. Sadece teknik gelişmeler değil, mücadele birikimimizin toplumda oluşturduğu bir ulusal uyanış, demokratik ulusal bilinç ve örgütlenme zemini söz konusudur. Bu temelde Kürt halkı yüzlerce kurumlaşmaya ve örgütlenme ağına sahip olmuştur. Bunları bir sisteme kavuşturmanın ve bir çatı altında toplamanın koşulları her zamankinden daha fazladır. Demokratik bilinçlenme ve örgütlenme geliştikçe toplumun bir iradi güç haline gelmesi de gerçekleşecektir.

Kürdistan'da 2000'li yıllardan bu yana yeni paradigma temelinde bir mücadele süreci gelişmektedir. Bu nedenle bugün itibariyle meşru savunma stratejisi temelinde bir mücadele deneyimi söz konusudur. Bu mücadele Kürdistan'ın her parçasına aynı düzeyde taşırılmış değildir. Birçok yetmezliği söz konusudur. Fakat doğru bir mücadele stratejisi olduğu sınırlı bir pratikle bile kanıtlanmış durumdadır. Karşı karşıya bulunduğumuz saldırı ve tehdit düzeyi mücadelemizi de daha fazla güçlendirmemizi şart kılıyor. Kapitalist modernite sisteminin dünyada insanlık gerçeğine karşı bir saldırısı vardır. Ama bunun yanında uluslararası inkar sistemine tabi tutulmuş bir halk olarak karşı karşıya kaldığımız saldırılar daha fazladır. Çünkü

ülkemiz işgal edilmiş, dört parçaya bölünmüş, kapitalist modernist sistem ve sömürgeci devletlerin saldırılarına maruz kalmaktadır.

Bu yüzden toplumumuza yönelik saldırı iki kat daha fazladır. Her biri kendi sistemini hakim kılmaya çalışıyor. İran "siz İran halkısınız, bizim Kürdümüzsünüz, başkasının değil" diyor. Kendi malı ve mülkü gibi hesaplıyor. Yine Suriye ve Irak da Kürtleri kendi malı gibi hesaplıyor. Diğer yandan Türkiye "Türkleştirme" politikasını sürekli gündemde tutuyor. Kapitalizm ise tüm halkımızı, yaşadığı her yerde kendi sistemi içerisinde eritmeye çalışıyor. Tüm bunlara karşı kendimizi savunmaktan bahsediyoruz. Çünkü halk olarak varlık yokluk sorunumuz halen gündemdedir. O halde savunmayı tek başına askeri temelde ele almak yanlış olur. Sanki ülkemiz her yönüyle koruma altındadır da, bazen askerlerin saldırısına uğruyormuş gibi bir durum söz konusu değildir. Ülkemiz üzerindeki saldırılar geniş ve kapsamlıdır. Askeri, ideolojik, siyasal, kültürel, ekonomik kısacası tüm yaşamı ve toplumu felç edecek her türlü saldırı durumu söz konusudur. Tüm bu saldırılara karşı savunma gerekiyor. Bu durumda kendimizi savunmak hem evrensel hukuktan doğan bir haktır, meşrudur hem de ahlaki ve insani bir görevdir.

Ülkemize karşı bir saldırı vardır, ülkemiz işgal edilmiştir. Halkımız sürekli şiddet, asimilasyon uygulaması ve tehdidi altındadır. Kültürel soykırım, askeri işgal ve ekonomik sömürü vardır. Toplumumuza dayatılan bu büyük saldırı ve haksızlık karşısında kendimizi savunurken, çerçevesi uluslararası yasalarda da belirtilen meşru müdafaa çizgisinden sapmadan, mücadelemizi meşru savunma stratejisi temelinde örgütleyip geliştirmemiz gerekiyor. Dolayısıyla yeni paradigmayla birlikte mücadele anlayışımızda köklü bir düzeltme ve yenilenmeyi yaşıyoruz. Bu yeni mücadele stratejisiyle eski mücadele stratejisi arasında çok ciddi ve köklü farklar vardır. Öncelikle esas aldığımız eski paradigma temelinde uzun süreli halk savaşının şiddete büyük rol biçmesi ve oldukça ön plana almasındaki yanlışı böylece gideriyoruz. Bunu köklü bir biçimde aşıyoruz.

Gerilla 2000 yılına kadar uzun süreli halk savaşı stratejisine göre mücadele yürütmüştür. Uzun süreli halk savaşı her ne kadar genel anlamda stratejik açıdan savunma içerikli olsa da taktik olarak saldırı düzeyini esas alır. Yani önce düşman güçlerine saldırıyorsun, sonra propagandasını yapıyor ve böylece siyasal etki yaratmak ve önünü açmak istiyorsun. Bu taktikte bir saldırı pozisyonu vardır. Meşru savunma stratejisi bundan farklıdır. Esasen silahlı güçlerle birlikte tüm toplumsal dinamiklerin savunma konumunu ifade etmektedir. Kürdistan'da daha önce de tüm mücadeleyi sadece gerilla yürütmemiştir. Gerilla, parti, ordu ve cephe şeklinde örgütlenmişti. ARGK ordu (askeri mücadele), ERNK cephe (siyasi mücadele) ve PKK parti (ideolojik mücadele) çalışmalarını yürütmüştür.

Parti, ordu ve cephenin iç içe örgütlenmesi çerçevesinde 1987 yılından itibaren çeşitli kurumlaşmalar geliştirildi. ERNK'nin en önemli örgütlenmeleri

olarak işçi örgütlenmesi, köy komiteleriyle birlikte Yekitiya Jinên Welatparezên Kurdistan (YJWK) ve ardından YCK (Yekitiya Ciwanên Kurdistan) kuruluşu ilan edildi. Bu temelde çeşitli düzeylerde ERNK'nin şehir komiteleri kuruldu.

Bu dönemde parti, ordu ve cephe çalışmalarını iç içe örgütlemeye en çarpıcı örneği 1988 yılında Berivan ve Yasin (Adil Aslan) arkadaşlar öncülüğünde Cizre'de başlatılan kitle faaliyetleriyle oluşan sistemde görebiliriz. Bu arkadaşlarımız, hem ERNK komitesi gibi, hem bir ARGK birliği gibi, hem de Parti temsilcileri gibi çalışıyorlardı. Parti adına kendi yazdıkları bildirileri dağıtıyorlardı. Ordu adına eylemler geliştiriyorlardı. ERNK olarak da propaganda ve örgütlenme çalışmalarını yürütüyorlardı. Daha sonra parti bu arkadaşların iyi çalıştığını ve iyi bir model geliştirdiğini görünce sorumluluklarını Cizre-Silopi'den, Siirt-Kurtalan ve Batman'a kadar genişletmişti. Nitekim daha sonra Yasin arkadaş Cudi ve Gabar'a geçti ama Berivan arkadaş çalışmalarını bu çerçevede devam ettirdi. Bu arkadaşların yürüttüğü çalışma esas itibarıyla tarihsel bir sürece yol açan, kitle serhildanlarının zeminini yaratmıştır. Büyük bir örnek olan Berivan arkadaş, 1989'da Cizre şehir merkezinde şehit düştü. Yasin arkadaş ise IV. Kongre'de PKK Merkez Komite üyesi olarak seçildi. Ancak kısa bir süre sonra Gabar'da şehit düştü. Yürüttükleri çalışmayla parti, ordu, cephe temsilcileri olarak halk içerisinde gerillanın temsil edilmesinin en iyi halkası oldular. Bu temelde diriliş devriminin topluma taşırılmasında en seçkin öncü olmayı pratikleriyle gerçekleştirdiler. Benzer pratikler temelinde serhildan hareketinin geliştiği, yine gençliğin ve kadının gerillaya yığınsal katılımının önü açılarak toplumsal bir devrim dalgasının yaşatıldığı bilinmektedir.

Açık ki eski stratejimizde de sadece gerilla değil gerillanın yanı sıra örgütsel ve toplumsal çalışmalarımızın yeri vardır. Yeni meşru savunma stratejisinde ise bahsedilen siyasal ve toplumsal çalışmaların yeri daha fazla ön plandadır. Yeni stratejide söz konusu çalışmalar eski stratejide olduğu gibi yedek çalışmalar değildir. Yani sadece gerillanın güçlendirilmesi ve gerilla savaşının başarıya ulaşması için yürütülen çalışmalar değil, stratejik önemde olan temel çalışmalardır. Gerilla nasıl ki askeri savunma gücü olarak stratejik bir konuma sahipse ideolojik, sosyal, siyasal, diplomatik, ekonomik ve kültürel çalışmalar da stratejik önemdedir. Bütün bu çalışmalarla gelişen serhildan hareketi toplumun demokratik refleksi ve temel devrim gücü olarak en stratejik rolü oynayan bir kuvvettir. Bu anlamda meşru savunma stratejisi tüm toplumsal örgütlenmeleri esas alan komple bir stratejidir. Dayandığı toplumsallık, amaç, araç ve felsefi örgüsüyle başarısızlığa yer vermeyen, bir özgürlük ve zafer stratejisidir.

Meşru savunma stratejisinin dayandığı iki temel mücadele ayağı vardır. Bunlardan birisi temel savunma gücü olarak gerilla; ikincisi ise halkın eylem gücü olarak kitlesel hareketin ifadesi olan serhildan hareketidir. Çağımızda kitleleri yetkin bir biçimde bilinçlendirme ve örgütlenme olanaklarının gelişmesi paralelinde devrim gücünü sadece örgütlü dar bir yapıya

dayandırmak, diğer kuvvetleri de onun yardımcısı haline getirmek çok yetersiz bir stratejik mevzilenme olacaktır. Günümüzde bu tür dar stratejik yaklaşımların başarı olanakları da ortadan kalkmıştır. Meşru savunma stratejisinin en önemli özelliği devrimin temel gücü olan kitlenin aktif bir eylemsel devrim gücü olarak örgütlenmesidir. "Devrim, kitlelerin eseridir" sözü eski üstatların çok yerinde ve doğru bir tespitidir. Halk devrimi ancak halk tarafından yapılabilecek bir toplumsal olaydır. Üstten dayatılan, darbeci müdahalelerle yapılanlar halk devrimi olamaz. Devrimi yapacak olan ya da başka bir deyişle özgürlük mücadelesini yürütecek olan kitleler olduğuna göre o zaman kitlelerin en ileri düzeyde örgütlenmeye kavuşturulması, aktif bir eylem gücüne dönüştürülmesi temel bir hedef olmak zorundadır. İşte serhildan hareketinin görevi budur. Meşru savunma stratejisinin en önemli ayağı olan serhildan hareketini geliştirip güçlendirmek, onu başarıya taşımak hedefe ulaşmakla eş anlamlıdır. Bu yüzden tüm devrimsel faaliyetlerin ana görevi bu olduğu gibi gerillanın da temel amacı budur.

Toplumsal alanın öncü güçleri olan gençlik ve kadının toplumsal mücadelede en çok üzerinde yoğunlaşacağı saha serhildan sahasıdır. Özellikle en geniş bir biçimde örgütlemek ve öz savunmasını yeterli hale getirmek önemlidir. Bu nedenle meşru savunma stratejisinin temel mücadele alanı olan serhildan hareketini örgütlemek, geliştirmek ve kitleleri harekete geçirmek stratejinin esasıdır. Sömürgeci, faşist baskılara karşı kitlenin başkaldırısı olan serhildanın temel örgütlenme gücü gençlik, kadın ve emekçi kesimlerdir. Bu kesimlerin aynı zamanda mücadelede öncü bir konumu söz konusudur. Haksızlıklara karşı özgürlük arayışında olan toplumun demokratik ve meşru eylem tarzı olarak gelişen serhildan hareketini, tüm toplumsal kesimi örgütleyerek, bir halk devrimi gücü haline gelmesini sağlamak ana hedeftir.

Filistinlilerde intifada, Kürdistan'da serhildan ifadesine kavuşan kitlesel hareket, toplumun yediden yetmişe tüm kesimlerini sömürgeci zorbalığa karşı harekete geçirerek, egemen sistemi en çok zorlayan bir mücadele biçimi olmuştur. Haklı özgürlük mücadelesini "terörizm" olarak damgalayan egemen güçlere karşı milyonlara dayanan serhildan hareketinin mücadele tarzı bütün özel savaş yalanlarını açığa vuran, boşa çıkaran ve toplumu gerçek bir iradeye kavuşturan, çağımızın en etkili bir mücadele biçimidir. Onun örgütlenme düzeyinin kapsamı ve taktik zenginliğinin gelişmesi egemen güçleri ciddi anlamda zorlayan, kitleleri eğiten, çelikleştiren, onu yenilmez kılan ve kesin sonuç almaya götüren bir mücadele tarzı durumundadır.

İnkar ve imha siyaseti altında olan Kürdistan gibi bir ülkede serhildan hareketinin tek başına bu rolü oynayamayacağı açık ortadadır. Ancak, gerillanın yarattığı denge ortamını iyi değerlendiren, gerilla paralelinde örgütlenip güçlenen bir serhildan hareketi devrimsel karakter kazanma olanaklarına kavuşabilir. Ayrı kulvarlarda örgütleniyor olsa da serhildan hareketi ile gerilla hareketi birbirini zayıflatan değil, birbirini güçlendiren, birbirini besleyen, destekleyen

pozisyonda olduğu müddetçe doğru çizgide bir mücadele gücü haline gelebilirler. Aksi takdirde stratejinin iyi bir gücü haline gelemez ve sonuç alamazlar. Meşru savunma stratejisinin başarısı için serhildan hareketi ile gerilla hareketinin kesinlikle pratik sonuçları itibariyle bütünlüklü duruşu sağlaması ve stratejik çizgiye hizmet etmeleri gerekmektedir. Bu stratejinin başarıya ulaşması için serhildan ve gerillanın birer zafer gücü haline gelmesi şarttır.

Meşru savunma stratejisi, kendi içinde üç aşamadan oluşan bir mücadele çizgisini izleyerek sonuca gitmeyi ön görmektedir.

Birinci aşama, pasif savunma aşamasıdır. Bu aşamada daha çok siyasal mücadele yürütülür. Askeri güçler, savunma pozisyonunda mevzilenir. Üzerlerine gelinmediği müddetçe eylem yapmazlar. İmha olmaya karşı gerekli önlemleri alarak pasif savunma konumunda kalırlar. Bu dönemlerde toplumsal, siyasal, kültürel, ekonomik savunma daha fazla ön plana çıkar. Çeşitli zamanlarda ilan ettiğimiz ateşkes veya eylemsizlik durumu pasif savunmaya girer. Pasif savunmanın uzun süreli olabilmesi için operasyonların da durması gerekir. Güçler mevzi almış ama aktif askeri eylemlilikler içerisinde değillerdir. Bu durumda üzerlerine saldırıldığında misilleme hakları her zaman vardır. Örneğin düşman üzerlerine gidiyor, birkaç arkadaş şehit düşüyor, bu durumda ne yapılmalı? Tabii ki misilleme hakkı kullanılacaktır. Pasif savunma aşamasının karakteri böyledir. Bu aşamada misilleme hakkı kullanma dışında herhangi bir askeri eylemlilik geliştirilmez. Askeri güçler açısından daha çok savunma pozisyonunda bir mevzilenme söz konusu olurken, esas olarak siyasal ve toplumsal mücadelenin öne çıktığı bir mücadele sürecidir.

İkinci aşama, aktif savunma aşamasıdır. İmha amaçlı saldırıların gelişmesi halinde buna karşı aktif savunmaya geçme zorunluluğu doğar. Biz, aktif savunma aşamasını Kürdistan'da 1 Haziran 2004'te başlattık. 1 Haziran'dan önceki konumumuz pasif savunma pozisyonuydu. Belki o zaman sistemi yeterince yorumlayamamıştık. Dolayısıyla pasif savunmayı birebir uygulayamamıştık ama genel anlamda pasif savunma aşamasıydı, birinci aşamaydı. Devletin yürüttüğü saldırılara karşı 1 Haziran 2004'te Kongra-Gel, aktif savunma pozisyonuna geçilmesi kararını aldı. Aktif savunma pozisyonu nedir? Saldırılara karşı etkili cevap vermektir. Devlet askeri operasyonlarını sürdürüyor, halka baskı uyguluyorsa bu durumda kendini aktif bir biçimde koruyacaksın. Çünkü komple gelip sana saldırıyor. Seni tasfiye etmeye, bitirmeye çalışıyorsa pasif savunmanın koşulları da kalmaz ve zorunlu olarak aktif savunma pozisyonuna geçersin. Aktif savunma pozisyonunda düşman senin üzerine gelmeden, sen onun üzerine gidersin. Çünkü sen gerillasın. Örneğin grubun bir takımlık güçtür. Ordu, güçleriyle gelip etrafındaki tüm tepeleri ve araziyi tutarak sana saldırdıktan sonra, ben cevap vereceğim dersen, bu senin için ölüm olur. Çünkü kuşatmaya girmiş bir gerilla savaşta en dezavantajlı pozisyona girmiş demektir. Bu durumda düşmanın gerillayı kuşatmasına izin verilmemesi gerekiyor. Dolayısıyla daha düşman gelmeden bunun önünde

engel oluşturulma taktiği devreye girmek zorundadır. Yani daha yoldayken, gerillanın üzerine gelirken veya gelişe hazırlanırken çeşitli gerilla taktikleriyle vurmak, yıpratmak ve operasyona çıkışını engellemek bir hedeftir. Operasyona çıkışı engellenmezse bile yıpratmak, şaşırtmak, hareket alanını daraltmak olmadan, gerillanın kendisini savunması mümkün değildir. Gerilla açısından gerçek savunma ancak böyle olabilir. Buna aktif savunma pozisyonu denilir. Ordu gücünün gerillayı kuşatması, kıskaca alması, yine topluma dönük rahat bir biçimde hareket edip, her türlü baskı ve şiddeti uygulamasına karşı önleyici tedbir almak gerekiyor. Bunun yolu da gerillanın yüksek bir manevra kabiliyetiyle gizli, hızlı ve çarpıcı bir hareket tarzını sergilemesidir. Şaşırtmak ve oyalamak amacıyla değişik eylemler gerçekleştirerek, düşmanın dilediği gibi hareket etmesini, halka baskı yapmasını ve gerillaya operasyon yapmasını önlemeyi hedefleyen savunma eylemlerini geliştirmesi aktif savunmanın en temel bir hareket biçimidir.

Aktif savunma aşaması bir meşru savunma savaşıdır. Meşru savunma savaşında ille de düşmanın saldırılarını bekleyip, sonradan saldırıya geçmek söz konusu olamaz. Yani düşmanın saldırmak için hazırlık yaptığı görüldüğünde daha düşman saldırmadan bu saldırıyı engellemek için harekete geçip eylemler geliştirilmelidir. Aksi takdirde düşmanın etkili saldırısı önlenmez. Eylem yapılırsa düşman belki yine saldırı yapabilir ama bu şekilde etkisi düşürülmüş olur. Yapılan bu eylemler kendi içinde birer saldırı gibi gözükebilir ama hedefi bir saldırı savaşı değil, kendine dönük imha hazırlığını boşa çıkarmak ve kendini savunmaktır. Örneğin düşmanın saldırısını önlemek için yolda oyalamak amacıyla yolu kesilebilir. Sadece Kürdistan'da değil, düşman güçlerinin hazırlık yaptığı her yerde savunma geliştirilmelidir. Yine sadece Kürdistan dağlarında değil, şehirlerde, metropollerde askeri, ekonomik ve tüm saldırı araçlarını hedeflemek, düşmanın saldırı gücünü kırmak ve böylece kapsamlı saldırısının önüne geçmek savunma kapsamındaki eylemler durumundadır. Fakat bütün bu eylemler yapılırken her koşul altında sivillerin etkilenmemesi için gereken en azami dikkati göstermek şarttır. Bu dikkati göstermeyen birimler meşru savunma çizgisinin dışına çıkmış olurlar. Buna çizgi dışılık denilir. Çizgi dışılık strateji ve taktikten sapmadır ve asla kabul edilemez. Ancak çizgimize uygun -ki çizgimiz meşru savunma çizgisidir- eylemler olumlu sonuçlar doğurur. Çizgi dışı hiçbir eylem biçimi olumlu sonuç doğurmaz, tersine zarar veren, olumsuz sonuçlar yaratan eylemler olurlar.

Bu strateji temelinde aynı zamanda ideolojik, siyasal bir savunma yapmak durumundayız. Hangi gerekçeyle olursa olsun sivil insanların yaşamını yitirmesine karşıyız. Yani rastgele eylem olmaz. Dönemin yeni komutası, aktif savunma komutası bilinçli, ön görülü ve politik bir komuta olmak zorundadır. Meşru savunmayı nasıl yürüteceğini iyi bilmeli, yapacağı her eylem bir mesaj vermelidir. Yani eylemi mesaj olmalı, amacı çok fazla insan öldürmek olmamalıdır. Hedefinde birincisi; politik mesaj, ikincisi; düşmanın saldırgan güç-

lerini geriletmek, başarma iradesini kırmak ve zafer inancına yer vermemek olmalıdır. Bu mesajları tam olarak vermesi için bir halk savunma gücü olarak kendisinin de darbe almaması gereklidir. Meşru savunma gerillası kesinlikle düşmana umut verecek kayıplara yol açmamalıdır. Bunun için savaşta örgütlü, profesyonel, her türlü tedbire sahip, ne yaptığını bilen disiplinli ve bilinçli olmak zorundadır. Savaş taktiklerinde usta ve zengin olmalıdır.

Aktif savunmanın ileri bir aşaması da orta yoğunluklu savunma savaşıdır. Yeni bir aşama değil de aktif savunmanın yükseltilmesidir. Fakat topyekun aşamaya geçmek için bir halka biçimindedir, topyekun değildir. Orta yoğunluklu savaş da aktif savunma çerçevesindedir. Ama niteliği ve niceliği biraz daha artmıştır. Dönemsel veya hamle niteliğinde de değil yavaş yavaş artış gösteren, yani sürekliliği olan bir savaş tarzıdır. Aktif savunmanın düşman güçler üzerinde caydırıcı bir rol oynamaması durumunda daha etkili sonuçların alınması için bir üst aşamaya geçilir. Yani demokratik siyasal çözümün olmazsa olmaz bir biçiminde dayatılması, askeri yöntemlerin çözüm olamayacağının herkese gösterilmesi için daha ileri düzeyde bir savunma savaşına ihtiyaç hissedilmesi durumunda aktif savunmanın bir üst kademesi olan orta yoğunluklu savunma savaşına geçmek gerekli olabilir. Orta yoğunluklu savunma savaşı aktif savunmanın her bakımdan ilerletilmesiyle pratikleşir. İrili ufaklı eylemlerin yoğunluk kazanması yaygın bir savunma savaşını geliştirir. Aynı zamanda nitelikli ve kapsamlı eylemlerle, nitelik arttırıcı bir karakterin gelişmesiyle orta yoğunluklu savaş pratiği gelişmiş olur. Yani hem eylemsel yoğunluk hem eylemsel nitelikte bir gelişmenin yaşanması orta yoğunluklu savunma savaşı anlamına gelmektedir. Orta yoğunluk hem nitelikte kapsamlı imha ve düşürme taktiklerini uygularken hem de yaygın gerilla taktikleriyle düşman ordusu üzerinde ciddi bir tazyiki ve yıpratmayı hedefleyen bir savunma savaşı düzeyidir.

Üçüncü aşama; topyekun savunma aşamasıdır. Bu aşamanın gündeme gelmesi için bazı özellikler gerekiyor. Bu özellikler nelerdir? Her şeyden önce düşman bütün barışçıl çabalara, savaşı durdurma girişimlerine, diyalog kurma çabalarına rağmen seni şiddet ve silahla ortadan kaldırmak istiyorsa, bunun için seferberlik ilan ediyorsa, topyekun saldırıyorsa ve aktif savunma ile artık yeterli cevap gelişemiyorsa ve başka bir yol kalmamışsa, sen de topyekun cevap vermek durumunda kalırsın. Ama topyekun aşamaya geçiş kolayca karar verilecek bir konu değildir. Propaganda konusu olamaz. Geçmişte bazı arkadaşlar basın yoluyla "düşman böyle böyle saldırıyor, biz de düşmanın bu saldırılarına karşı gerilla ve halk olarak topyekun direnişi ve savunma savaşını geliştireceğiz" gibi belirlemelerde bulunuyorlardı. Bu tür belirlemeler savunma savaşı sistemine göre yanlış algılamalara yol açabilir. Çünkü savunma savaşı stratejisine göre topyekun savunma savaşı farklı bir aşamadır. Son hamlesel çıkışın yapıldığı, kapsamlı bir savunma savaşının geliştirildiği zirve aşamasıdır. Oysa henüz böyle bir aşamaya gelinmiş değildir ve hareket olarak öyle bir

kararımız da yoktur. Belli ki söz konusu arkadaşlar savunma savaşının aşamalarını hesaplayarak değil, propaganda olsun diye konuşmuşlardır. Bu konuda bilgi yetersizliği de olabilir. Oysa konu ciddi bir konudur. Topyekun savunma, çözümsüzlük politikalarının kesinlik kazanması ve topyekun imha saldırıları karşısında başvurulması gereken bir stratejik aşamadır. Konu, zamanı gelmeden propaganda konusu yapılacak bir husus değildir. Bu anlamda meşru savunma stratejimizin daha iyi kavranması gerekmektedir.

Çünkü biz hala meşru savunma savaşının aktif savunma aşamasında bulunuyoruz. Meşru savunma savaşının aktif savunma aşamasının amacı; yaygın bir biçimde elden ne kadar gelirse o kadar savaşmak değil, kontrollü ve planlı bir savunma stratejisini uygulamaktır. Kaldı ki eğer koşullar orta yoğunluklu bir savunma savaşını dayatmıyorsa ve böyle bir karar yoksa normal bir aktif savunma savaşı sürecinin kontrollü bir savaş seviyesinde sürdürüleceği anlamına gelmektedir.

Meşru savunma stratejisinin temel amacı, siyasal demokratik mücadele ile sonuç almaktır. Sorunu şiddetle değil, diyalogla çözmeyi ön görür. Ancak egemen gücün şiddet saldırıları karşısında şiddetin kullanılarak dengelenmesi, savunmanın geliştirilmesi ve düşmanın şiddet yoluyla sonuç almayacağını ortaya koymasını hedefler. Meşru savunma stratejisi bir yerde, şiddet yöntemiyle toplumsal sorunları çözmek isteyen egemen devlet gücüne şiddetin çözüm gücü olamayacağını gösterme stratejisidir. Bunun için meşru savunma güçlerinin profesyonel duruşu ve yenilmezliğinin kanıtlanması önemli bir hedeftir. Burada meşru savunma stratejisinin amacı sorunu şiddet yöntemiyle çözmek değil, siyasal demokratik çözüm yöntemlerini dayatmak, bunun için kitleleri iradi bir güç haline getirerek, toplumun öz savunmasını yetkinleştirme ve toplumsal iradeye dayanan halk savunma güçlerinin yenilmezliğini gösterme temelinde çözümü mutlak bir biçimde dayatmaktır. Bütün bu dayatmalara karşın çözümün bütün yollarını kapatan ve topyekun saldırıya geçen düşman karşısında çaresiz olmayan meşru savunma stratejisi hem topyekun direnişle cevap vermek ve hem de kendi başına bağımsız çözüm tarzını devreye koyarak, kesin başarıyı hedefleyen bir stratejik mücadele doğrultusudur.

Bu açıdan bakıldığında mücadelemiz henüz topyekun savunma savaşı sürecine gelip dayanmış değildir. Topyekun savunma savaşı bir aşamadır. Öncelikle düşmanın topyekun saldırısı karşısında topyekun direniş ile zafer elde etme koşulları bulunuyorsa topyekun savunma stratejisi planlanıp hayata geçirilmelidir. Bütün güçleri harekete geçirme ve stratejik bir düzeyde ataklar geliştirerek, tüm gücüyle sonuç almayı hedeflemeyi gerektiren bir kritik aşama olmaktadır. Topyekun savunma savaşının sonuç alıcı olabilmesi için bölgedeki siyasal konjonktürün ve ülke içindeki siyasal denge durumunun iyi analiz edilmesi gerekmektedir. Bütün bu durumları büyük bir dikkat ve hassasiyetle inceleyerek, ulusal düzeyde bir hamlesel çıkış biçiminde pratikleştirilmesiyle sonuç almayı bilmek gerekiyor.

İsabetsiz tespitler ve zamansız bir şekilde topyekun savunma savaşı ilan edilirse o zaman baş aşağı düşüş ve kaybetme ihtimali de yüksek olur. Yani her şeyin bir zemini ve zamanı vardır. Bu iş kişilere göre olmaz. Kimse kendisine göre düşünüp, ölçüp biçemez, kendisine göre evet ya da hayır diyemez. Halkımızın, hareketimizin ve düşmanın, yine bölgenin var olan koşullarını gözeterek, şartların el verip vermediğini doğru tespit edip, sonuç verip vermeyeceğini iyi görerek, sürece ilişkin kararın verilmesi ve adımın atılması gerekmektedir.

Tabii ki hem serhildan hareketinin hem de savunma kuvvetlerinin böyle bir adıma hazır hale getirilmesi taktik önderliğin ana görevi durumundadır. Taktik önderliğin serhildan ve gerilla kuvvetlerini topyekun savaşa hazırlayarak, doğru anı doğru tespit ederek, cesur, kararlı, ısrarlı ve planlı bir biçimde hamleyi devreye koyması gerekmektedir. Taktik önderliğin hem siyasal hem askeri güçleri doğru dengelemesi ve harekete geçirmesiyle kesin sonuç almaya tam kilitlenmesi başarı için çok gereklidir.

Topyekun aşama, halk serhildanlarının yetkinlik kazanması, gerillanın daha etkili ve hazırlıklı olması temelinde gerilla ve halkın buluşmasıyla sonuçlanacak bir aşamadır. Bu kadar büyük devrimsel çıkış bir günlük bir iş değildir. Bir süreç işidir. Adım adım gelişerek gerillanın kapsamlı düşürme hareketlerini yaptığı ve serhildanın da sertleşerek, amaca kilitlendiği bir dönemdir. Bu atmosferin devrimsel çıkışı çözüme gelmeyen egemen sistemi ya parçalayarak ya da aşarak, kendi çözümünü yaratmaya yönelir. Amaç halkla gerillayı birleştirmektir. Böylece, yola gelmeyen sömürgeci siyaseti çözümsüz bırakma ve kesin sonuç almayı hedeflemek durumundadır. Bu gelişme sürecinde doğacak devrimsel atmosferde sistemde köklü bir değişikliğin ve demokratikleşmenin gelişmesi halinde bütünlüklü bir çözümün ön görülmesi ve demokratik cumhuriyet ekseninde çözümün esas alınması mümkündür. Böyle bir gelişmenin olması için ya egemen zihniyetin köklü bir değişikliğe uğraması ya da egemen ulus içindeki demokratik hareketlerin devreye girmesi, ortaklaşması, süreci köklü bir yenilenme ve demokratikleşmeye dönüştürmesi gerekmektedir.

Bunun olmaması halinde meşru savunma stratejisinin kendi bağımsız çözümünü hedefleyerek sonuca gitmesi kaçınılmaz hale gelir. Bu durumda devrim hareketi kendi bağımsız seçeneğini esas almak zorunda kalır. Kürdistan'da demokratik konfederal sistem bağımsız temellerde gerçekleşmek durumunda olur. Bu ayrı bir devlet kurma anlamına gelmiyor. Fakat koşullar gereği denetim altına alınan ülke topraklarında bağımsız temelde kendi özgür, demokratik sistemini inşa etme olayıdır. Bazıları bu bağımsızlıktır, devlettir, diyebilirler. Ama biz devleti kurmayacağız, devlete karşıyız. Çünkü devlet; egemenlik, tahakküm ve eşitsizlik demektir. Devletin olduğu yerde gerçek demokrasi olamaz. Bu nedenle özgür topraklarda KCK sistemi olan konfederalizm ilanıyla kendi kendini yönetecek devletsiz bir ülke pekala mümkündür. Eğer devlet bu

konfederal sistemle diyalogtan yana olursa buna açık olunur. Devlet+demokrasi çerçevesinde birlikte bir konsept geliştirilebilinir. Bu süreç gelişmeden önce yani kapsamlı savaş yaşanmadan önce devletin uzlaşıya gelmesi, daha sancısız bir çözümün gelişmesi açısından daha gerçekçidir.

Devlet+demokrasi formülüyle birleşmek, demokratik bir sistem içinde birlikte yaşamak asli amacımız durumundadır. Ama bunun eşit ve özgür temellerde demokratik cumhuriyet ekseninde bir anayasal güvenceye kavuşması gerekmektedir. Toplumun öz savunması ve güvencesi her zaman olmalıdır. Devletin askeri olarak bitirme niyeti her zaman olabilir. Böyle bir durumda örgütlü konfederal toplum her zaman kendini savunmaya hazır olur, mevzilerini korumada hiçbir biçimde tereddüde düşmeden gerekirse topyekun direnişle karşılık vererek, demokratik özgür yaşamı tesis etmeyi temel bir görev olarak önüne koyar. Bu topyekun savunma savaşının başarıya ulaşması halinde ise KCK kendi demokrasisini esas alarak, tek başına ve bağımsız bir sistem olarak inşasını güçlendirir.

Meşru savunma stratejisinde her aşamanın kendine göre özgünlükleri vardır. Meşru savunma stratejisi toplumsal devrim hareketini başarıya götürecek bir stratejidir. Hedefleri berraktır, nettir. Eski stratejide olduğu gibi tıkanma durumları söz konusu olamaz. Çünkü mücadelesi çok yönlüdür ve süreklidir. Siyasal alan tıkandığında savunma kuvvetleri devreye girer, savunma kuvvetleri zorlandığında serhildan hareketi süreci ilerletme görevini yerine getirmeyi başaracak olanaklara sahip olur. Kısaca tek yönlü bir mücadele tarzı değil, çok yönlü bir mücadele tarzı söz konusudur. Toplumsal yaşamın bütün alanlarında faaliyet halinde olan ideolojik, siyasal, kültürel, sosyal, ekonomik aktiviteleriyle meşru savunma stratejisinin milyonlara dayanması onu sürekli akıcı kılan yönü olurken, tıkanma ve daralma dönemlerine girmeyen, üretken, yaratıcı, değişimi ve gelişmeyi yaratan paradigmasal özelliğiyle sürekli ilerlemeyi ve akışı geliştiren bir stratejidir.

Yeni dönemde ön ve arka cephe diye bir ayrıma da gerek kalmayacak. Teknolojinin geldiği düzey geri ve ön cephe ayrımını ortadan kaldırmıştır. Eskiden bu ayrım vardı ama şimdi yoktur. Şimdi bütün cephelerin hepsi aynıdır. Düşman nereye fazla yoğunlaşırsa oraya göre tedbir alınması gereklidir. Eğer düşman bir yere fazla yoğunlaşırsa o zaman orası ileri cephe olur. Şayet az yoğunlaşırsa orası da geri cephe olur. Bu anlamda ön ve geri cepheler kullanılmayan kavramlardır, aşılmıştır.

Hareket tarzı açısından farklılaşan üç temel alan vardır. *Biri* Medya Savunma Alanı'dır. Medya Savunma Alanları kurtarılmış alanlardır. Ama bu kurtarılmış alanlar klasik anlamdaki kurtarılmış alanlar değildir. Yeni dönem anlayışına göre savunulması gereken alanlardır. Gerillanın araziyi genişliğine ve derinliğine kullanma tarzıyla savunmasını yaptığı ve hakimiyet sağladığı alanlardır.

İkinci alan ise gerilla sahalarıdır. Bu sahalar çoğunlukla gerilla hareket sahası olan düşmanın da girebildiği ama gerillanın çeşitli taktiklerle etkin ol-

duğu alanlardır. Hareketli bir biçimde alan üzerinde hakimiyetini sağlayan gerilla yoğunlaştıkça bu alanlarda daha fazla pekişmeyi hedefler. Gerilla bölgeleri diyebileceğimiz bu bölgeler gerillanın hızlı, gizli ve vur-kaç taktikleriyle etkili olduğu bölgeler durumundadır. Bu sahalarda uygun coğrafyaya sahip olan kesimleri giderek Medya Savunma Alanına dönüştürmek bir hedeftir.

Üçüncüsü ise şehir, ova ve metropollerdir. Meşru savunma stratejisinde temel kuvvet sadece gerilla değildir. Serhildan gücü de temel bir kuvvettir. Bu üçüncü alanlarda daha çok serhildan gücü etkinlik sağlar. Öz savunma örgütlenmesiyle kendisini etkin hale getiren kitlesel örgütlenme ve serhildan hareketi bu zeminleri de birer devrimsel çıkış alanları haline dönüştürmek durumundadır. Kürdistan'da kitlenin yoğun yaşadığı metropollerle birlikte Kürdistan kentleri ve ovaları serhildan hareketinin ve öz savunmanın örgütlenme alanlarıdır. Uzun süreli halk savaşı stratejisinde olduğu gibi buralar beyaz alanlar olmayıp, en az gerilla bölgeleri kadar konfederal sistemin etkinlik sağladığı toplumsal devrim alanları durumundadır.

Her üç alanın birbirini tamamlaması ve her alandaki güçlerin görevlerini yerine getirmesiyle birlikte devrimsel hareketin yenilmezliği ve engel tanımaz bir biçimde tarihsel yürüyüşünün muzaffer kılınması olanak dahiline girmiş olacaktır.

Devletsiz bir toplumsal savunma ve özgürlük sistemi

KCK, demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü toplum paradigmasının pratikleştiği örgütsel ve toplumsal yaşam sistemidir. Kürdistan'ın sınırlara dayalı olmayan, devlet ve iktidar olmayı hedeflemeyen Demokratik Konfederalizm temelinde özgürlüğünü esas alan çözüm sisteminin adıdır. Aynı zamanda, uluslararası ve bölgesel düzeyde egemen güçlerin saldırganlığı ile içteki gericiliğe ve işbirlikçiliğe karşı demokrasiye dayanan bir toplumsal öz savunma sistemidir.

Koma Civakên Kurdistan Sistemi uluslaşmayı ve ulusal kurtuluşu mutlaka ayrı bir devlet gibi ele almaz. Ulusa yaklaşımı etnik, dinsel, kültürel tüm farklılıkların kendini özgürce ifade edebileceği demokratik uluslaşma temelindedir. Siyasal ve idari sistemi ise devlet kurmaya değil, demokratik konfederal birliklere dayalıdır. Devletlerin yanında demokratik özerk bir sistem olarak kendini var etmeyi esas alır. Devlet+demokrasi formülü tüm Kürdistan parçaları için geçerli olabilecek bir çözüm formülüdür. Bu da ancak karşılıklı birbirinin hukukunu tanımakla mümkündür. Yani egemen devletler KCK sistemini tanıyıp kabul ettiği oranda biz de devletlerin hukukunu demokratik temelde kabul edebiliriz.

Özellikle Türk devletinin Önderliğimizin geliştirdiği stratejiye ilişkin birçok endişe ve şüpheleri vardır. Yani "PKK bizi kandırmak istiyor" diyorlar. Bizim

için söyledikleri şudur: Bağımsız devlet fikrinden vazgeçmişiz, diyorlar ama devleti yıkmak istiyorlar! Bu şekilde şüphe ve görüşler içinde bulunuyorlar. Önderliğin paradigmasında devlet kurma düşüncesi yoktur. Yani devlet ve iktidarı hedefleme gibi bir durumumuz bulunmuyor. Bu açık, net ve kesindir. Fakat bütün çabalara rağmen bir arada özgürce yaşama formüllerimiz tümden reddedilirse, devlet kurma anlamında değil de toplumsal sistem olarak bağımsız kuruluş fiilen gündemleşebilir. Ama birinci derecede tercihimiz bu değildir. Esas olarak biz bağımsızlığı ulusların ayrışması olarak görmüyoruz. Bağımsızlık sınırların birbirinden ayrışması değildir. Bağımsızlığı sınırlar çizmek, araya duvarlar örmek ve bu temelde kopmak olarak görmüyoruz. Bağımsızlık halkların özgür iradeye kavuşmasıdır, bu temelde ortak birlik kurmalarıdır. Bağımsızlığı ulusların eşit-özgür iradeye dayalı kardeşliğinde görüyoruz. Ulus devlete karşıyız. Çünkü ulus devlette özgürlük, demokrasi ve eşitliğin gelişmesi söz konusu olmamaktadır. Bunun için ulus devlete ve hapsedici sınırlara karşıyız.

Türkiye ile her ne kadar stratejik amacımız demokratik birlik temelinde buluşmak olsa da, bizimle demokrasi+devlet formülünde yaşamak istemezlerse, buna karşı çözümsüz değiliz, alternatifimiz vardır. Bu da demokratik konfederal sistemin bağımsız bir biçimde kendini ilan etmesidir. Esas olarak düşünce sistemimizde herkesin bağımsız olması hatta bireyin bile bağımsız olması vardır. Toplum bağımsız olmalı, ulus bağımsız olmalı. Ama bağımsız ulusların konfederal sistem içerisinde birlikte ve eşit bir biçimde demokratik ulus topluluğunu oluşturması temel amaç olmalıdır. Türkiye'de bunu geliştirmek istiyoruz. Eşit olalım, cumhuriyetin kuruluşunda halkımızın da emeği var, kurucu bir üyedir, diyoruz. Federasyon ya da klasik anlamda bir otonomi gibi hedeflerimiz yoktur, bunu istemiyoruz. Siz iktidar olun, biz de sizin egemenliğinizde otonom olalım, demiyoruz. Mantığımız otonomici bir mantık değildir. Ulusların eşitliği mantığıdır, demokratik ulus mantığıdır. Ortaklaşma, çeşitli kültürlerin bir arada yaşama sistemidir. Eğer uluslar bu çerçevede birlikte yaşamak istemiyorlarsa ayrı da yaşayabilirler. Ama insanlık erdeminin temel amacı ortaklaşmaktır, kardeşlik arasına sınırlar koymamaktır. Bu dünyada hep birlikte barış içinde eşit, özgür bir toplum yaratmalıyız. Felsefemizin mantığında bu vardır.

Fakat sistemimiz içerisinde klasik bakış açısını aşamayanlar "biz bağımsız olacağız" dediğimizde devlet olacağımız anlamını çıkarmaktadırlar. Özünde böyle düşünmek ve bu mantıkla yaklaşmak konfederal sistemin reddi olmaktadır. Yani söylemleri şu anlama geliyor: Konfederal sistem devleti değiştiremez, devletin yerini dolduramaz. Konfederal sistemin her zaman bir devlet sistemi gölgesinde olması gerekiyor. Hayır, böyle değil. Konfederal sistem devletin alternatifidir, diyoruz. Devlet bugün insanlığı tıkanmaya götüren sorunların kaynağıdır ve konfederal sistem bunun alternatifidir. Yani devlet olmazsa konfederalizm olmaz, mantığı yanlıştır. Sınırları tartışmadan

birlik içinde yaşayalım istiyoruz. Fakat devlet bizi tümden reddeder ve biz de devleti ret kararı alırsak o zaman KCK kendi sistemini bağımsız bir biçimde sürdürecektir. Ama bir ulus devlet gibi değil, KCK sistemi olarak konfederal düzenini ilan edecektir. Elbette ki konfederal sistem yeni bir sistemdir. Biz bu sistemin insanlığa gerçek demokrasiyi ve özgürlüğü getirecek, insanlar arası tüm ayrıcalıkların kaynağı olan devleti aşacak yegane bir sistem olduğuna inanıyoruz.

Stratejik yaklaşımımız yukarıda da belirtildiği gibi sistemin ayrılarak kendini ilan etmesi değildir. Bu bir seçenektir ama zorunlu olmazsa buna başvurmaya gerek yoktur. Devlet+demokrasi formülü en uygun çözüm biçimidir. Çünkü bu çözüm demokratik konfederal sistemi sınırlara hapsetmeyecek, tüm toplumlarda yaygınlık sağlamasının önünü açık tutacaktır. Fakat bunun için devlet toplumsal irademize saygılı olmayı, demokrasiye duyarlı olmayı kabul etmelidir. Bir halkın kendi anadilinde eğitim görmesi kadar doğal bir hak talebi bile ayrılıkçılık olarak mahkum edilir ve bastırılmaya çalışılırsa, o halkın fertleri devleti nasıl kabul edebilir ki? Birbirini karşılıklı tanıma olmalıdır. Demokratik birlik anlayışının gelişmesi önüne hiçbir bahane çıkarılmamalıdır. Yeryüzünde birbiriyle en çok savaşmış Alman ve Fransız gibi uluslar bile aralarında tarihten kalma bütün hassasiyetlere rağmen bugün aralarındaki sınırları ortadan kaldırmışlardır. Belki aralarında halen hassasiyetler var ama herkes bu hassasiyetlerin kalkması yönünde çaba sergiliyor, görüş belirtiyor. Önemli olan şimdi bir ortaklaşma zeminini oluşturmuş olmalarıdır. Bu bir gerçektir ve onlar birbirleriyle anlaşmışlardır. O halde biz niye aynısını Türkiye'de ve Ortadoğu'da geliştirmeyelim? Kaldı ki halklarımız arasında yaşanan çelişki ve çatışmalar onlarınki kadar derin değildir, tersine ortak bağları çok daha fazladır. Önderliğimiz bu konuda büyük bir şanstır. Kürtlerin ve Türklerin birbiriyle ortak yaşaması ve halklar arası ilişkiler açısından geliştirdiği teorik açılımlarla büyük bir şans oluşturmuştur. Türkiye Önder Apo'nun yarattığı bu fırsatı iyi değerlendirmezse tarihsel olarak kaybedecektir. Önder Apo üzerindeki fiziki baskılar, zehirleme girişimleri, zamana yayarak sağlığını bozma çabaları stratejik olarak Kürt ve Türk halkları arasında derin bir mesafeye yol açacaktır. Bu çok hassas bir konu olmaktadır. Var olan durumları iyi görmek gerekir. Tüm bu saldırılar durdurulursa Kürt ve Türk halkları arasında yeni bir tarihsel ittifak dönemi gelişebilecektir.

Sistemimiz sadece Kürtler ve Türkler için de değil, tüm Ortadoğu halkları için konfederal birliği öngörmektedir. Avrupalılar kendi aralarındaki sınırları kaldırdılar. Ortadoğu da kaldırabilir. Ortadoğulular Avrupalılara oranla birbirlerine daha çok yakındırlar. Dünyada birbiri ile en çok savaşanlar Avrupalılardır. Dünyada en fazla birbirini öldüren uluslar, Almanlar ile Fransızlar ve Fransızlar ile İngilizlerdirler. Her biri bir diğerinden milyonlarca insan öldürmüştür. 1700'lerden başlayıp 1945'e kadar sürekli birbirleri ile savaşmışlardır. Aralarındaki savaşı 1945'ten sonra durdurmuşlardır. Ama savaşı

durdurmakla yetinmeyip sınırları da kaldırdılar. Avrupa Birliği projesini geliştirdiler. Bu sistem Ortadoğu'da da inşa edilebilir, çok hayali ve olmayacak bir şey de değildir. Sadece Ortadoğu'nun dar milliyetçi, ulus devletçi, dini dogmatik zihniyeti aşılırsa bu mümkün olur. Bu yüzden bizim paradigmamızın doğrultusu Ortadoğu'da temel bir çizgi olabilir ve Demokratik Konfederalizmi inşa edebilir.

İmkanlar olsa bile biz, ulus devlet ilan edip yeni sınırlar çizeceğiz, demiyoruz. Böyle bir imkan olsa bile bunu bu şekilde değerlendirmeyeceğiz. Biz demokratik konfederal sistemi geliştireceğiz, diyoruz. Ortadoğu'da konfederal sistemi ilan edip tüm sınırları kaldırmak bir hedeftir. Bütün ulusların ve toplumların rızasıyla sınırları ortadan kaldırmayı stratejik bir hedef olarak önümüze koymuş bulunuyoruz. O zaman Kürtler de parçalılıktan kurtulup bir bütün olacaktır. Arapların hepsi bir bütün olacaktır. Arapların 22 devleti var, bu bir cinayettir. Neden 22 devlet gerekli olsun ki? Hepsi bir olmalıdır. Ulusların hepsi birbiriyle bir olsunlar, özgür olsunlar, iradeli ve serbest olsunlar. O zaman sınırlar ne işe yarar ki? Bir köyü bile sınırlarla parçalamışlar. Birinci Dünya Savaşı'nda galip gelen Fransa ve İngiltere gibi devletlerin çıkarlarına göre Ortadoğu haritası çizilmiştir. Haritayı toplumların kültürüne ve toplumsal özelliklerine göre oluşturmamışlardır. Cetvelle sınırları çizmiş, sonra bunu kendi aralarında paylaşmışlardır. Kendi çıkarları için halkların özgünlüklerini dikkate almadan bunu yapmışlardır.

Bu ülkeler oluşturulurken işbirlikçilerine de topraklar dağıtarak, sınırları belirlemişlerdir. Bugünkü Suudi Arabistan, Suud ailesine bırakılmıştır. Daha sonra Araplar içerisinde önemli bir aile olan Haşimilere herhangi bir yer verilmediği için Araplar arasında rahatsızlık olur diye tartışmış, ne yapacaklarını düşünmüşlerdir. Bunu işin uzmanlarına da sormuşlardır. Uzman da haritaya bakarak "Amman ve çevresi bir ülke olabilir, burası Haşimi ailesine verilebilir" demiştir. Ürdün ülkesi böyle kurulmuştur. 15 dakika içerisinde cetvelle çizilerek Ürdün sınırları belirlenmiş ve ismi konulmuştur. Halkların kaderiyle bu kadar basit oynadıkları ve bu temelde çıkarlarına göre çizdikleri bu sınırlar bölge halkları için meşru değildir. Bu sınırları tanımamak gerekiyor. Biz sadece Kürdistan üzerinde çizilen sınırları değil, Ortadoğu'daki hiçbir sınırı tanımıyoruz. Bu sınırların tümü emperyal çıkarlar için oluşturulmuş sınırlardır. Halkların iradelerine göre oluşturulmamıştır. Bölgedeki hangi sınırı bölge halkı oluşturmuştur ki? Böyle bir sınır yoktur. Hepsi Ortadoğu dışında yabancıların çizdiği sınırlardır. Ortadoğu halklarının iradesine rağmen çizilen bu sınırları bugün değiştirmek kimlikli, onurlu her Ortadoğulunun şerefli bir görevi durumunda olmalıdır.

KCK, ulusların demokratik konfederal sistemle özgürleşmeleri için temel bir toplumsal modeldir. KCK devlete ihtiyaç duymadan ve ona muhtaç olmadan toplumun kendi kendini yönetebileceği özgür, demokratik, komünal bir toplumsal sistem olduğu için yaşamın bütün alanlarında kendini örgütlemek

durumundadır. Örgütlenme sistemi köylerde komün, kasaba ve kentlerde ise meclis tarzındadır. Tüm komün ve meclisler özerk birimler olup söz ve karar yetkisine sahiptir. Bununla birlikte tüm toplumsal örgütlenmeler ulusal düzeyde halk kongresinde temsiliyetini bulur.

Felsefesini Önderliğimizin yeni paradigmasından alan sistemimiz, beş temel alanda toplumsal örgütlenmeyi gerçekleştirerek kendini var eder. Bu alanlar; ideolojik, siyasal, sosyal, ekonomik ve savunma alanlarıdır.

Toplumsal örgütlenmeyi geliştirme temelinde meşru savunma mücadelesini yürütmek KCK sistemiyle olur. Sistem içerisinde fiili savunma, öz savunma anlayışını esas alır. Öz savunma, her alanda kendini örgütlemek ve devlete muhtaç olmayacak bir sisteme kavuşmakla gerçekleşir. Çünkü alternatifini oluşturamadan sadece söylemle savunma yapılamaz. Dolayısıyla bu alanların tümünde yürütülen çalışmalara meşru savunma çalışmaları diyebiliriz. Ancak bu tek başına yeterli değildir. Çünkü müdahaleler vardır, zorbalık vardır; toplumu baskı altına almaya ve çürütmeye dönük politikalar vardır. Dolayısıyla, topluma yönelen her türlü baskı ve şiddet uygulamasına karşı fiili savunma geliştirilmesi zorunludur.

Öz savunma, toplumların iç-dış tüm saldırılara karşı kendini savunabilecek, güvenliğini sağlayabilecek örgütlülüğe sahip olmasıdır. Egemenlikçi sistem ve işbirlikçilerinin saldırıları olduğu müddetçe toplumun demokrasisi ve hatta varlığı tehdit altında olacaktır. Öz savunma, kapitalist sistem var oldukça süreklilik arz eder. Dolayısıyla günümüzde öz savunma, gerilladan farklı olarak, toplum içinde örgütlenmesi gereken bir savunma ihtiyacı olmaktadır.

Örneğin bir mahallede birkaç kişi çete biçiminde örgütlenmiş, uyuşturucu madde dağıtıyor ya da işgalci sistemin yönlendirmesiyle ahlaksızlığı geliştirebiliyor. Bunlar özünde topluma saldırıdır. Bu saldırılara karşı öz savunmayı geliştirip sonuç alabilmek için özel bir örgütlenmeye gitmek gerekmektedir. KCK sistemi içerisinde komün ve meclis örgütlenmelerinin yanında onlara bağlı olarak her yerin sivil savunma örgütlenmeleri de olmalıdır. Bu şekilde öz savunma geliştirilmelidir. Öz savunma birimlerinin saldırı olasılığının olduğu her yerde geliştirilmesi zorunludur. Örneğin devletçi sistemin kendisi kadına karşı bir saldırı içerisindedir. Yoğun olarak psikolojik ve fiili saldırıları söz konusudur. Bunlara karşı öz savunma da, kadının öz örgütlenmesi temelindedir. Yani her alanın kendi savunmasını geliştirmesi gerekiyor. Çünkü KCK sistemi kendi kendine yetmeyi ve öz yeterliliği esas almaktadır. Meşru savunma çerçevesinde her alanda kendine yetecek bir örgütlenme gerekiyor. Bu örgütlenme barutlu, öldürücü silahlarla değil, doğal ve caydırıcı yöntemlerle görevlerin yerine getirilmesini ön görür. Esas olarak toplumsal yaşamın bir parçası olarak sivil savunma örgütlenmeleridir. Örneğin toplumsal bir baskıyı temsil eden gruplar vardır; güçlerini fiili saldırıları da hesaba katarak konumlandırırlar. Bulundukları mahalleyi, çevreyi korumakla görevli olurlar, bunun gerekli güvenlik tedbirlerini alırlar.

Bu biçimiyle öz savunma çalışmaları bahsettiğimiz tüm bu konulara yetmeyebilir. Zaman zaman olağanüstü koşullar da oluşabilir. Mesela topluma karşı silahlı saldırılar olabilir veya JİTEM, Hizbi-Kontra türü örgütlenmelerle, hırsızlık, uyuşturucu, fuhuş çeteleri silahlı olabilir. Bu şekilde sömürgeci güçler tarafından oluşturulan birlikler vardır. Bunlar silahlıdır. Halkı korkutmaktadırlar. Yarattıkları korku yoluyla toplumu teslim almayı hedeflemektedirler. Her şeyleri kanun dışıdır. Zaten kendileri kanunları çiğnemektedirler. Bunlar güçlerini devletten almaktadır. Devlet bunlara bu şekilde görev vermiştir. Devletin verdiği göreve göre gerekirse insanları infaz da edebilirler. Bu tür durumlara, sadece toplumun siyasal örgütlenmeleri ile karşı durulamaz. Ancak bizim felsefemizde çaresizlik ve çözümsüzlük yoktur. Her şeyin bir çaresi ve çözümü vardır. Bir yerde böyle paramiliter güçler silahlarıyla toplumun içerisinde korkuyu geliştirmek istiyorlarsa, yine toplum içerisinde ahlak dışı kötü şeyleri geliştirip toplumu düşürmek istiyorlarsa bu durumda toplumun içerisinde cevap verecek bazı oluşumların olması gerekmektedir. Ateşli silahları taşımayan öz savunma birliklerinin cevap olamadığı yerde farklı bir güzergah üzerinden toplum içerisinde gizli örgütlenmiş bulunan HPG yerel birlikleri devreye girebilir. Çünkü bu birliklerin görevi daha çok toplumsal örgütlenmeye karşı silah şiddetinin dayatıldığı yerde ortaya çıkmak ve gereken cevabı vererek saldırıyı etkisiz kılmaktır.

Bu temelde, mevcut durumda sivil sistem içerisinde öz savunma güçlerinin iki biçimde savunma anlayışını esas aldığını belirtebiliriz: *Birincisi;* KCK sisteminin örgütlenmesi temelinde savunma, *ikincisi;* tüm örgütlenmeleri koruyacak sivil savunma örgütlerinin oluşturulması temelinde savunmadır. Yani KCK sisteminin inşa edilmiş olması, gerektiğinde toplumun örgütlü bir serhildan gücü haline gelebilme düzeyi bir toplumsal öz savunma biçimidir. Fakat bununla birlikte özel olarak görevli kılınmış ve toplumu gelebilecek çeşitli saldırılara karşı savunma yeteneğinde olan örgütlü birimlerin geliştirilmesi de gerekmektedir. Esas olarak öz savunma gücü diyebileceğimiz ve sistem içerisinde sivil savunma kuvvetleri biçiminde örgütlenmiş çeşitli konularda uzman, eğitilmiş birimlerden oluşmaktadır. Bu birimler, toplumu gelebilecek saldırılara karşı savunmakla görevli olurlar. Deprem, sel vb doğa afetleri dahil her konuda toplumsal dayanışmaya öncülük eden ve toplumun özgür, demokratik yaşamını savunan savunma birimleri olarak sistem içerisinde önemli bir rol oynarlar.

Bunların dışında doğrudan savunma merkezine bağlı HPG'nin yerel birlikleri de toplum içerisinde yarı sivil, yarı askeri birimler olarak örgütlenmiş savunma kuvvetleri bulunabilir. Bu birimler askeri açıdan eğitilmiş, belli bir uzmanlığa sahip olmalarına rağmen sosyal yaşamın içerisinde deşifre olmamış yapılardan oluşmalıdır. Bunlar her ne kadar genel olarak öz savunma rolünü oynasalar da öz savunma birlikleri değil, HPG'nin yerel birlikleridir. Karışmaması için bu birimleri öz savunma

olarak adlandırmamak gerekmektedir. Çünkü öz savunma birimleri sivil nitelikleri olan meşru savunma temelinde örgütlenen birimlerdir.

Demokratik uygarlık felsefesinde savunma, sürekli olması gereken temel bir ilkedir. Savunma olmazsa demokratik uygarlığın değerleri korunamaz. Ne kadar sistem inşa edilse de, savunma mekanizmalarından yoksun olursa, bunlar karşıt sistemin saldırıları karşısında yıkılırlar. Dolayısıyla öz savunma, daimi nitelikte ele alınması gereken bir meşru savunma anlayışı olmaktadır.

Kürdistan'da gerillanın duruşu da bir öz savunma biçimidir. Profesyonel gerilla şimdi genel bir savunma yapmaktadır, bir öz savunma biçimi olmakla birlikte bir devrim gücüdür. Gerilla devrimsel bir güçtür ama çözüm hedeflerine ulaşmasına rağmen sürekli aynı tarzda kalacak bir güç olacağı anlamına gelmez. İleride gelişecek çözümler temelinde öz savunma kapsamında farklı nitelik ve biçimlerde bir savunma gücüne dönüşebilir veya daha değişik toplumsal bileşenler ekseninde ele alınabilir. Fakat günümüzde ülkemiz askeri işgal altındadır ve katliam uygulamaları dayatılmaktadır. Buna karşı yukarıda belirttiğimiz temelde gerilla, stratejik bir konum arz etmektedir.

Burada dikkat çekmek istediğimiz husus, gerillanın stratejik rolünü yadsımadan meşru savunma stratejisini sadece gerilla mücadelesi olarak algılamayıp, diğer stratejik alanları da bu kapsamda değerlendirmek gerektiğidir. KCK sistemi bir bütün olarak bir savunma sistemidir. Askeri alanla birlikte serhildan hareketinin örgütlenmesi temelinde ideolojik, siyasal, sosyal ve ekonomik alanlar da meşru savunmada stratejik konum arz etmektedirler. Bu alanların örgütlendirilmesiyle savunmayı toplumsallaştırmak büyük bir önemdedir. Çünkü toplumumuz sadece askeri saldırı ve baskılarla değil, her alanda bir saldırıyla karşı karşıya bulunmaktadır.

Düşmanın askeri saldırıları yanında en çok yoğunlaştığı alan ideolojik alandır. Her türlü imkanı kullanarak, adeta 24 saat toplumumuza karşı özel savaş dairelerinde tezgahlanan psikolojik savaş taktiklerini uygulamakta ve ideolojik saldırıları derinleştirmektedir. Tamamıyla psikolojik savaş argümanlarına göre donatılmış bu saldırılarla kadrolarımızın ve toplumumuzun inancını sarsmak, umut ve iradesini kırmak istemektedirler. Yine, kafa karışıklığıyla kendini savunamaz duruma düşürmeyi, özgürlükçü düşünce ve hedefleri saptırarak iradesizleştirmeyi, karar alamaz hale getirmeyi ve teslim almayı amaçlamaktadırlar. Bu yönlü sınırsız bir ahlaksızlıkla antipropaganda yapılıp kendi görüşlerini ve zihniyetlerini bin bir türlü yalanla toplumumuza dayatmaktadırlar.

İdeolojik saldırıların bir diğer hedefi de toplumda kültürel ve ahlaki erozyon yaratmaktır. Bunun için bilimden sanata, spordan edebiyata, cinsellikten uyuşturucuya el atmadıkları ve kullanmadıkları alan yoktur. Toplumun ideolojik olarak teslim alınması iktidarın her türlü uygulamasına hazır hale getirilmesi anlamına gelir ki, en büyük soykırım uygulamaları bile toplumda bu kadar ağır tahribat yaratamaz. Bu nedenle ideolojik savunma başarılmadan

diğer savunmalar da etkisiz kalacak, sonuç alıcı olamayacaktır. Dolayısıyla ideolojik savunmayı eğitim, propaganda, aydınlanma, kadro ve toplumsal örgütlenme boyutlarıyla güçlü geliştirmek meşru savunma stratejisinin olmazsa olmazıdır. Özellikle ahlaki çöküntü ve kültürel yozlaşmanın dayatıldığı ülkemizde, kaynağını neolitik devrimden alan zengin Kürt kültürü ve toplumsal ahlaki değer yargılarıyla cevap vermek her türlü özel savaş yöntemini boşa çıkaracak bir panzehirdir. Bunun için her yerde kendi milli dili, milli kıyafeti ve kültürüyle toplumu yoğunlaştırmak, Kürt kültürel zenginliklerini çağdaş bilimle bütünleştirerek toplumu bilinçlendirmek, tüm gençliği yurtsever demokratik bir bakış açısıyla yetiştirmek büyük önem taşımaktadır.

Siyasal alanda toplumun savunması en çok karar alma gücü ve öz yönetim olgusunda açığa çıkar. Egemen devletlerin toplumun elinden siyasal araçları alması, toplumu güdülecek bir sürü olarak görmesinden kaynaklanmaktadır. Kürdistan'da halk gerçekliğinin diline, hatta adına varıncaya dek inkar edilmesi ve tek tipleştirici anlayışla hakim ulus içinde eritilmeye çalışılması, askeri zor eşliğinde çok ağır bir siyasi ve kültürel saldırıya maruz kalmasına yol açmıştır. Toplumun tüm direngen unsurları parçalanarak, yok edilmek istenmiştir. Bu gidişata dur diyen özgürlük hareketimize karşı toplumumuzdaki farklılıkları kullanmak, çelişkiler çıkarıp toplumu parçalamaya çalışmak sürekli uygulanan bir özel savaş yöntemi olmuştur.

Alevi, sünni, hıristiyan, ezidi, hanefi, şafii, Zaza, Kurmanc vb zenginlik ifade eden tüm ulusal öğeleri birbirine karşı çıkarmaya çalışmaktadırlar. Bunun yanı sıra her parçadaki Kürt'ü diğerine karşı kullanmak istemektedirler. Bir ulus içerisinde her türlü inanç olabilir. Burada bizi birleştiren ana öğe kültürel uluslaşmadır. Kürt ulusunun tüm farklılıklarının, hatta Türk, Arap, Fars vb etnisitelerin demokratik ulus çatısı altında konfederal temelde birleşmesi gerektiğini savunuyor ve bunun mücadelesini veriyoruz. Fakat düşman tüm bu farklılıkları ayrılığa dönüştürmeyi ve böylece toplumumuzu güçten düşürmeyi hedefliyor. Parçaları güçten düşürmeyi, aşiretçiliği ön plana çıkartıp, birliğin gelişmesini engellemek hatta toplumu sadece dört değil, kırk parçaya bölmek istiyorlar. Bu konuda yoğun bir saldırı vardır. Bu saldırılara cevap veremezsek doğru bir savunmayı da gerçekleştiremeyiz. En büyük cevap da büyük bir birlik ruhuyla Demokratik Konfederalizmin geliştirilmesidir.

Öte yandan siyasal olarak halkımızın iradesini kırmaya çalışıyorlar. İşte "bu kadar Kürt milletvekilimiz var. DTP Kürtleri temsil etmiyor, ben temsil ediyorum" diyorlar; halkımızın iradesini tanımak istemiyorlar. Siyasal alanda devletin tüm maddi ve manevi imkanlarını kullanarak, kendilerini halkımıza dayatmayı esas alıyorlar. Böylece toplumumuzu iradesizleştirip, temsiliyetsiz bırakmak ve eritmek istiyorlar. Bu konuda da çok kapsamlı bir saldırı vardır. Halkın kendini her ferdine dek örgütlü kılması ve siyasal iradesini bu temelde koruması şarttır.

Yine uluslararası alanda diplomasi çalışmasının halkın özgürlüğünün, haklı ve meşru mücadelesinin savunulması temelinde ilerletilmesi gerekiyor. Kürt sorunu sadece bölgesel değil, aynı zamanda uluslararası bir sorundur. Bir dünya sorunudur. Çünkü Kürdistan bir dünya sistemi tarafından parçalanmış ve işgal edilmiştir. Bu yüzden kapsamlı bir diplomasi çalışması, güçlü bir siyaset yürütmek gerekiyor. Bugün sömürgeciler uluslararası alanda bize karşı aktif bir siyasal diplomatik mücadele yürütüyorlar. Biz de bu alanda gerekli cevabı veremez ve bu alanı boş bırakırsak, halkımız üzerindeki baskı ve tecridi kolay kolay kıramayız. Demek ki savunma sadece ülke içerisinde olmaz, ülke dışında da olur. Dünya çapında bir diplomatik savunma mücadelesine ihtiyaç vardır. Siyasal, diplomatik ve hukuki mücadelede Kürdistan'da uygulanan haksızlığın, yaşanan trajedinin, yürütülen askeri katliamların ve kültürel soykırımın dünyaya izah edilmesi gerekiyor.

İçinde bulunduğumuz dönem bilim ve enformasyon dönemidir. Medyanın rolü daha fazla ön plandadır, kamuoyunun gündemini çok etkili bir şekilde belirliyor. Bizim davamız haklı bir davadır. Ama düşman bizim mücadelemizi haksız, "terörist" bir mücadele olarak tanıtıyor. Halbuki bize karşı terörü uygulayanlar onlardır. Kürdistan'da terör uyguluyorlar ve bize "siz teröristsiniz" diyorlar. Zamanında Amerika'yı kurtaranlara, Türkiye'yi kurtaranlara da "terörist" veya o zamanki diliyle "eşkiya" demişlerdi. Onlar kendi onurları için, özgürlükleri için silaha sarılmadılar mı? Peki, onlar "isyancı, eşkiya" mıydılar? Hayır. Biz de aynı şeyi yapıyoruz. Belki biraz geç yapıyoruz, onlar yüz yıl önce yaptı, biz şimdi yapıyoruz. Esas olarak bizim neden geç kaldığımız konusunu sorgulamak daha doğrudur. İşin gerçeği böyledir. Şimdi medya gücünü de kullanarak haksızı haklı, haklıyı da haksız gösteriyorlar. Dolayısıyla medya dünyasındaki savunmamızın da çok güçlü olması gerekiyor.

Aynı biçimde üçüncü alanımız olan toplumsal alanda düşman tam bir sosyal facia durumunu yaratmıştır. Kürdistan'ın dört parçasında özellikle kadın ve gençliğin kıskaca alınması için her türlü politika uygulanmaktadır. Örneğin gençlerin uyuşturucu maddelere bağımlılığını geliştirmek için Kürdistan üzerindeki her sömürgeci ülke kendine göre bir yöntem geliştirmiştir. Gençleri uyuşturan her yol ve yöntem denenmektedir. Geçmişte Güneybatı Kürdistan'da Kürt gençlerinin eroin kullandığı duyulmuş bir şey değildi. Qamışlo, Afrin ve Kobani'de böyle bir şey yoktu. Şimdi oradaki gençler arasında eroin kullanımının çok fazla geliştiği söyleniyor. 15–20 yıl önce orada böyle bir durum yoktu. Tek tük bazı yerlerde gizlice esrar kullananlar olsa da gençleri etkileyecek bir düzeyde değildi. Ama şimdi bunun yoğun bir şekilde bilinçli olarak geliştirildiği söyleniyor. Doğu Kürdistan'da zaten çok yoğun olarak geliştiriliyor. Kuzey ve Güney yine öyledir. Yani her tarafta gençliği uyuşturmak için uyuşturucu maddelerinin kullanımı geliştiriliyor. Bunun yanı sıra toplumsal ahlakın yozlaştırılması ve fuhuş geliştiriliyor. Bir insan bu şekilde düşürüldüğünde ve kendi anlamından uzaklaştığında mücadele yürütemez

bir konuma gelir. Toplum, kimlik, onur ve toplumsal bilinç sahibi olmasın diye buna benzer yöntemler devreye konuluyor.

Egemen ve işgalci devletlerin psikolojik savaş yürüten özel harp daireleri vardır. Toplumu silahsız olarak etkisizleştirmenin çalışmasını yürütüyorlar. Toplumu düşürmek, kendi değer yargıları ve anlamlarından uzaklaştırmak için çalışıyorlar. Eskiden beri Osmanlı'nın, Türk devletinin ve İran'ın uyguladığı klasik bir tarz vardır: Kürt aşiretlerini ve mirlerini birbirlerine düşman etmek! Kürtlerin toplumsal psikolojisi de buna yatkındı. Örneğin Botan'da hareketimiz çalışmalara başlamadan önce aşiretleri birbiriyle çatıştırarak alan üzerinde denetim sağlıyorlardı. Öyle ki aşiretlerin sürekli çatıştıkları savaş mevzilerinin yerleri bile belliydi. Bir savaş olduğunda herkes önceden belirlenmiş sırtlarda yapılmış mevzilerine gidip yerleşmekteydi. Ardından günlerce birbirleriyle savaşırlardı. Buna karşı devlet ne yapıyordu? Örneğin en son 1970'li yıllarda Guyiler ve Jirkiler arasında kavga çıkmıştı. Şöyle diyorlardı; *"vallahi bizim kaymakamımız bize, onlarınki de onlara yardımcı oluyor"*. Yani Beytüşşebap kaymakamı ve askerleri Jirkilere, Uludere'ninki ise Guyilere yardım ediyor ve aşiret mantığı da bu politikayı iyi bir şey gibi görüyordu. *"Bizim kaymakamımız bizim tarafımızdadır, daha ne isteyebiliriz ki"* diyorlar. Böylece serbestçe birbirlerine saldırıyorlar. Acaba neden bu kaymakam bize, diğer kaymakam da onlara yardım ediyor, diye bir soru akıllarından geçmiyor. Bu kadar cahil ve saftırlar. Halbuki bu aşiretler asi olduklarından, askere gitmediklerinden ve kendilerini devletten uzak tuttuklarından, devlet sistemine tabi olmadıklarından devlet de bu aşiretleri birbirine düşürüp kendine bağlamaya, ulusal bilinçten uzaklaştırmaya çalışıyor. Bunların Türkiye kimliği yoktur, Türkçe de bilmiyorlar. Askere de gitmiyorlar. O dönem böyleydi. İşte devlet de onları bu şekilde kontrol altına alıyor. Bunlar asidir, dağlıdırlar, askere gitmiyorlar, devleti tanımıyorlar, bunları birbirine düşürelim, birbirleriyle uğraşsınlar, böylece gelip devlete şikayette bulunsunlar, kaymakama bağlansınlar, diyerek bu aşiretleri bu şekilde kontrol altında tutuyorlardı.

Aslında Sultan Abdülhamit'in Kürdistan'ı kontrol etme yöntemi de bu şekildedir. Birbirine düşürme temelindedir. Bu yaklaşım günümüzde hala devam etmektedir. Özellikle devlet silahını taşıyan korucular kullanılarak, katliamlar yapılmaktadır. Bu bir devlet işidir. Böylece toplumumuzu bozmak ve toplumsal ahlakı kırmak istiyorlar. Ahlaksızlaşan bir toplum ancak köleleşebilir. Ahlaksızlaşan bir toplumun hiçbir toplumsal özelliği kalmaz. Bu, toplum için bir bitiştir. Buna karşı bizim de savunma geliştirmemiz gerekiyor. Kapitalist modernite her yöntemi kullanıyor. Kendi yöntemlerinde kadını özellikle kullanıyor. Bu sistemde kadın köleleştirilmiştir. Bu köleleştirme gittikçe derinleştiriliyor. Feodal yargılardan da hareket eden bu sistem Kürt toplumunda körükleniyor, töre ve namus adı altında katliamlardan geçiriliyor. Sadece kadınlar katledilmiyor, bu konu yüzünden aileler birbirlerine kırdırılıyor. Aşiretler birbirlerini katlediyorlar. Peki, bu bir islamiyet kuralı mıdır? Hayır. Örneğin

Hz. Muhammed zamanında Hz. Ayşe için de dedikodular vardır. Hiç kimse o dönemde böyle infaz edilmemiştir. Böyle bir yaklaşım islamiyette de yoktur. Fakat bu durum Kürdistan'da daha fazla derinleştirilip teşvik ediliyor. Bunu devlet ve özel savaş daireleri yapıyor. Tüm bunlara karşı halk eğitimiyle, yaygın örgütlülükle ve özgür kimlik, özgür toplum, özgür kadın mücadelesi temelinde toplumu savunmak gerekiyor.

Kadın ve Gençlik örgütlenmeleri KCK sisteminin yeni bir toplum inşa etme iddiasının en temel dayanağı ve öncü güçleridir. Cinsler eşit olmalı, gençler demokrat ve özgür olmalıdır. Toplumda eşitlik ve özgürlük mücadelesi ne kadar geliştirilirse o kadar korunabilir. Erkek egemenliği gerici olduğu kadar yozlaşmanın da temelidir. Erkek kendine karşı bu mücadeleyi verebilmelidir. Kendisi aslında köledir ama kendisiyle beraber erkek egemenlikli zihniyetle kadını da ezmeye çalışıyor. Buna karşı ciddi bir mücadele yürütülmez, toplum demokratize edilip, özgürleştirilmezse saldırılar karşısında toplumun varlığını sürdürmesi mümkün olamaz. Bütün bunlara karşı demokratik komünalizmin yaratıcı güçleri olacak olan kadın ve gençlik Kürt toplumunun doğal, sade kültürünü, dilini en çok sahiplenen kesimler olmalıdır. Bu temelde özel savaş dairelerinin psikolojik savaş taktiklerini demokratik özgür yaşam kültürüyle boşa çıkarmayı kendine bir görev olarak bilmelidir.

Yine ülkemizde talana dayalı bir sömürü sistemi vardır. Egemen sömürgeci devletler Kürdistan'ın yeraltı ve yerüstü zenginliklerini talan edip tekellerin hizmetine koşmaktadır. Buna bağlı olarak işsizliği geliştiriyorlar. Kürdistan'ın dört parçasında açlık durumu vardır. Dünyanın bütün başlıca kentlerinde ne kadar ağır bir iş varsa orada Kürtler çalıştırılıyor. En ağır işleri Kürtler yapıyor. Kürtler adeta dünyanın hamalı olarak kullanılıyorlar. Bir parça özgürlük, bir parça ülke peşinde giden değil, bir parça ekmek peşinde giden insanlar yaratmak istiyorlar. Kürtleri aç bırakarak sonuca ulaşmak istiyorlar. Kürtlerin ekonomik alana girmemesi, ekonomi sahibi olmaması için özel engelleyici politikalar geliştiriyorlar. Kürdistan zengin bir ülkedir ama Kürdistan'da zengin yoktur. Bazılarının bir köyü ya da birkaç arabası olduğunda ona zengin denilmesi yanıltıcıdır. Bunların tüm maddi varlıkları bir holding sahibinin bir günlük masrafı bile olamaz. Toplumumuzun fakirlik düzeyine göre belki bunlar zengin sayılabilirler ama başkalarının yanında bunlar ne zengin ne de orta sınıf bile değillerdir. Son yıllarda zenginleşen bazı Kürt aileleri vardır, yine aristokratlar da vardır. Ama bunların da Kürtlükle alakaları kalmamış, gerçeğine ihanet etmiş işbirlikçi olarak kendilerini işgalci sistemle bütünleştirmişlerdir. Sömürgeciliğin birer sosyal maketi durumundadırlar. AKP bu tür zenginleştirdiği bazı aileleri ön ayak yaparak, topluma hakim olmak istemektedir. Bu yüzden onlara biraz imkan tanınmış ve palazlanmışlardır. Aynı zamanda bunlar sistemin elinde birer alettirler, bunlar aracılığıyla Kürdistan'ı her bakımdan talan ediyorlar.

Kürdistan'ı fakirleştiriyorlar, böylece insanları kendilerine muhtaç bırakıyorlar. Bu yolla insanlar bir ekmeğe muhtaç olsunlar, devlete ve sisteme bağlansınlar, bağımsız ve özgür olmasınlar diye halka yönelik bir ekonomik saldırı da vardır. Dolayısıyla bizim ekonomik alanda da savunma sistemini geliştirmemiz gerekiyor. Halk aç iken biz sadece savaşırsak veya sadece ideolojik mücadele yürütürsek bu yetmez. Bizim tüm cephelerden savunma geliştirmemiz gerekiyor. Örneğin toplumu ekonomik olarak güçlendiren kooperatif vb faaliyetlerle toplumumuzun kendi kendine yeterli olmasını hedeflemek gerekiyor. KCK sistemi, tüm bu saldırılara karşı bir savunma ve özgürlük sistemidir.

Meşru savunma stratejisini kapsam ve nitelik olarak bu temellerde ele alarak ideolojik, kültürel, siyasal, ekonomik ve askeri alanlarda tüm toplumsal kurumlaşmaları serhildan taktiğiyle yenilmez düzeye kavuşturabiliriz. Bu esaslar üzerinde serhildan ve gerillanın pratikleşmesi toplumsal iradeyi açığa çıkaracak ve bir halk devrimi gücü haline gelmeyi sağlayacaktır.

Savunmanın doğal ve meşru temellerinden 23 yıllık savaş deneyimimize kadar her şey, Önderliğimizin yeni paradigması temelinde geliştirilen meşru savunma stratejisinin bir başarı ve zafer stratejisi olduğunu göstermektedir.

Bu temelde meşru savunma stratejisiyle her alanda mücadeleyi yükselterek, serhildan hareketini geliştirmek uluslararası komplo güçlerine yanıt olmak, Önderliğimizin ve halkımızın özgürlüğünü sağlamak; yaşamda an be an demokratik konfederalizmi inşa ederek, demokratik uygarlık çizgisinin zaferine doğru yürümek insan olmanın, özgür yaşama yürümenin vazgeçilmez görevi durumundadır.

Meşru savunma gerillası zafer gerillasıdır

Demokratik ekolojik cinsiyet özgürlükçü paradigmamız temelinde bütün bu alanlarda savunma sisteminin geliştirilmesiyle birlikte kendi kendine yeterli, öz savunmasına sahip bir toplumsal sistemi inşa etmek önemlidir. Aynı zamanda özellikle de mücadelemizin içerisinde bulunduğu bu aşamada meşru savunma çizgisi çerçevesinde gerektiği yerde ve gerektiği zamanda savunma görevini tam olarak yerine getirebilecek örgütlenmiş profesyonel kuvvetlere kesin bir biçimde ihtiyaç vardır. Belki her dönemde çok profesyonel, örgütlü ve merkezi savunma kuvvetlerine ihtiyaç olmayabilir. Ama toplumun ve demokratik düzenin muhafazası için her dönemde öz savunma kuvvetlerine ihtiyacın olacağı açıktır. Fakat bugün kuruluş sürecinde olup, ciddi tehliklerle karşı karşıya olan konfederal sistemin özgürlük mücadelesini başarıya taşıması için gelişecek kapsamlı saldırılara cevap olabilecek yetkin savunma kuvvetlerine zorunlu bir ihtiyacın olduğu kesindir.

Bugün savunma kuvvetleri olmadan Kürdistan'da özgürlük mücadelesinin var olabilmesi ve demokratik toplum sürecinin gelişim göstermesi mümkün

değildir. Bırakalım demokratik düzenin inşası, toplumsal olarak Kürdistan halkı varlık yokluk sürecinde yaşıyorken, kesinlikle çok etkili savunma kuvvetlerine ihtiyaç vardır. Bugün Kürdistan'da bu görevi yerine getirmekle mükellef olan HPG (Hêzên Parastina Gel) vardır. Meşru savunma stratejisine girdiğimiz bu dönemde eskisi gibi klasik, belli bir düzeyi ve askeri performansı olan gerilla değil, tamamen profesyonel, önüne koyduğu işi çok planlı ve disiplinli bir biçimde zamanında bitiren, görevini tam olarak yerine getirmeye mükellef bir gerilla örgütlenmesine ihtiyaç vardır. Yeni dönem gerillası profesyonel, modern bir gerilla olmak zorundadır.

Meşru savunma stratejisi yeni bir stratejidir. Buna göre gerilla da yenilenmiş bir gerilla olmak zorundadır. Bugünkü stratejimiz uzun süreli halk savaşı stratejisinin devamı değildir. Yeni dönemde toplumla birlikte yeni bir savunma stratejisi vardır. Yani örgütlü savunma güçleriyle, örgütlü toplumsal eylem gücü olan serhildan hareketi ve öz savunması birlikte yürümektedir. Yeni savunma stratejisi temelinde Kürdistan gerillasının da yenilenmesi şarttır. Nasıl ki yeni meşru savunma stratejisi 21. yüzyılın mücadele stratejisi ise aynı şekilde bu mücadele stratejisini uygulayacak olan gerilla güçleri de 21. yüzyılın gerillası olmak durumundadır.

İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılda uluslararası sermaye güçleri ve onların kontrolündeki kapitalist devlet sistemleri toplumlar üzerinde hakimiyet sağlama imkanlarına çok daha fazla sahip olmuşlardır. Günümüzde devletler toplumlar üzerinde sadece şiddete dayalı kendilerini hakim kılmıyorlar. Kendi sistemleri temelinde oluşturdukları anayasa ve yasalarla birlikte toplumu sisteme tabi kılmanın çok çeşitli yöntemleri kullanılmaktadır. Gelişkin, çağdaşlaşmaya yakın bir takım ülkeler belli demokratik açılımlar temelinde sistemlerini etkili kılıp, polis ve baskı gücüne az yer verme, ondan daha çok topluma benimsettiği yasaları işletme yöntemiyle sistemini sürdürme esas alınmaktadır. Bu konuda yetersiz, toplumu doyuramayan dolayısıyla demokratik açılım yapmaktan ürken ülkeler ise daha fazla polis ve ordu baskısını uygulayarak, sistemlerini yaşatabilmektedirler. Ama tüm sistemlerde hakimiyetin en etkili aracı günümüzde çoğalan enformasyon, propaganda ve psikolojik savaş imkanları yaygın bir biçimde kullanılmaktadır.

Bugün Kürdistan üzerindeki hakim devletler bütün bu imkanlardan yararlandığı gibi Kürdistan'da her yerde var olan normal bir devlet düzeni değil, toplumu inkar eden, bastırma ve onu başkalaşıma uğratmakla mükellef baskıcı bir devlet düzeni ve kolluk kuvvetleri vardır. Bu ülkeler özgürlük mücadelelerini bastırmak ve gerilla savaşını etkisiz kılıp, tasfiye etmek için her türlü yol-yöntem geliştirmekte, yeni teknolojileri elde etmek için tüm varlıklarını ortaya koymakta ve gerillaya karşı yürüttüğü savaşta hiçbir savaş kuralını ve hukuk ilkesini esas almamaktadırlar. Özellikle birer özel savaş devleti gibi Kürdistan'da varlık gösteren egemenlikçi, şovenist, ırkçı ve Kürt halkını köleleştirmeyi önüne koyan bir uygulama durumu söz konusudur. Bunu yaparken devletin

bütün maddi olanaklarını kullanarak işbirlikçilerini yaratma, yoğun psikolojik savaş ile propagandayı etkili bir biçimde kullanma durumları vardır.

Buna karşı, ideolojik ve askeri alanda yetkinleşmeden başarılı olmak çok güçtür. Bu nedenle gerillanın askeri performansının yüksek olması kesin gerekmektedir. Savaş sanatında derinleşmiş, savaş biliminin teorisi üzerinde yoğunluğu bulunan taktik zenginliğe sahip bir askeri yetkinliğe sahip olmalıdır. Bununla birlikte savaş tekniği üzerinde hakimiyeti olan, tekniği taktiğin hizmetine sokabilen yetkin bir askeri disipline sahip bir gerillaya ihtiyaç vardır. Hareketlilik, gizlilik, inisiyatif, yaratıcılık gibi konularda oldukça incelikli yaklaşabilen bir gerilla ve ordu düzeni olmadan yeni dönemde başarılı sonuçlar ortaya çıkarmak güçtür. Bu nokta çok önemlidir. Eğer gerilla gerçekten bir meşru savunma gerillası ise öncelikle savunmayı iyi bilmelidir. Sadece kendini savunma değil, savunmakla mükellef olduğu güçleri ve değerleri gerçek anlamda savunabilmek için yetkin ve heybetli bir gerilla duruşuna sahip olması, gerilla savaş sanatında derinleşmiş, profesyonel bir düzeyde olması başarı için bir zorunluluktur.

Her gün grup grup kendisi kayıp veren bir gerilla gücü kendini bile savunamıyorsa, savunmakla mükellef olduğu değerleri ve toplumu nasıl savunacaktır? Büyük Yunan filozofunun "kendini savunmayı bil" emrini büyük bir başarıyla yerine getirebilen bir gerilla ancak kendi dışındaki güçleri, değerleri ve toplumu da savunma kudretine sahip olabilir. Kendini savunmakta bile zorlanan bir güce savunma gücü denilemez. Savunma gücü normal klasik gerilladan çok daha yüksek bir askeri performansa sahip olmalı ki, etkili ve gerçek bir savunma gücü olabilsin. Gittiği her yerde etkisini ve heybetini yansıtan, askeri hakimiyeti sağlayan, güvenlikli hareket edebilen bir kabiliyete sahip olması gerekmektedir.

Kısaca meşru savunma gerillası öncelikle kendini savunabilmeli, manevra kabiliyeti çok yüksek olmalı ve vuruş tarzı keskin olmalıdır. Eğer bu kuvvetler böyle olmazsa toplumsal değerleri, siyasi ve demokratik mevzileri nasıl savunacak? Önderlik ve değerleri nasıl savunacaktır? Bu nedenle çok yetenekli, askeri sanatta uzmanlaşmış olması gerekiyor. Yani eskiden olduğu gibi gerillaya katılıp, bir-iki ay eğitim gördükten sonra sadece kleşi, bomba vb silahları kullanabilen, askeri anlayış ve düzeni zayıf, derme çatma gerilla olmaz. Gerillayı yetkin bir biçimde eğitip donatma imkanlarımızın olduğu bilinmektedir. Bu imkanlar aslında çağın en gelişmiş gerillasını yetiştirmek için muazzam olanaklar sunmaktadır. Askeri açıdan her bakımdan yetiştirmek, eğitmek ve yetkinleştirmenin zeminini doğru değerlendirmek ve mutlaka geliştirmek gerekmektedir.

Fakat bir kişiyi bu düzeyde eğitmek, sivil bir insanı asker bir kişiliğe dönüştürmek için öncelikle inanç ve kararlılık gerekiyor. Bu da ideolojidir ve ideolojik eğitimle gelişebilecek bir husustur. Kürdistan'da ideolojik faaliyet ve eğitim olmadan insanları bir milim bile ilerletmek mümkün değildir. Bu

nedenle her şeyden önce tüm güçlere ideolojik eğitimin tam olarak verilmesi şarttır. Öncelikle ideolojik eğitimle Apoculaşması gerekiyor ki askerleşebilsin. Diğer bir deyişle ideolojik eğitimle partileşmenin geliştirilmesi temelinde ancak askerleşme gelişebilir. Partileşme olmadan sağlam bir askerleşmenin ve komutalaşmanın gelişmesi de mümkün olmayacaktır. Çünkü Kürdistan'da sömürgeciliğe karşı inançlı, kararlı, sabırlı, yüksek fedakarlıkla dolu bir mücadeleyi vermek için öncelikle partileşmek gerekmektedir. Bu temelde yaşam tarzıyla militanlaşan, yetkin bir iradeye sahip olan, fedai bir ruhla donatılan bir gerilla, her koşul altında görevini yapabilen ve yenilmezliği esas alan bir gerilla olabilir.

Bütün HPG güçlerimizin böyle olması gerekiyor. Eğer böyle olmazsa düşmanın psikolojik yönelimlerine, özel savaşına ve yüksek teknolojiye dayalı yürüttüğü saldırılara karşı ne ideolojik, ne siyasi, ne askeri, ne de taktik alanda ayakları üzerinde duramaz. Ayrıca yirmi üç yıllık tecrübe üzerinden yoğunlaştırmak, ideolojik yetkinlik ve askeri bilinçle donanmış, tecrübeyle yoğunlaşmış bir gerillanın yetişip, şekillenmesi için şimdiden tüm komuta kademesinin etkili bir biçimde eğitsel faaliyetlere ağırlık vermesi gerekmektedir. Kuşkusuz ki bu eğitimi öncelikle kendisinden başlatarak güçlü kılmanın temelini atabilir. Bilinçli, hakim ve çelikleşmiş bir gerilla gücünü ve ordusunu şekillendirmek için gerekli tecrübe, yoğunluk ve Önder Apo'nun ilham veren ideolojik derinliği vardır. Önemli olan bunu doğru bir biçimde tüm gerilla gücüne mal etmek, yedirmek ve içselleştirmektir.

Kürt gençleri, kızları erkekleri dağlara geliyor. Bu dağlar özgürlük dağlarıdır ve yirmi dört saat burada eğitim görme imkanları vardır. Biz niye bu dağları birer üniversiteye çevirmeyelim? Neden akademilere çevirmeyelim? Gelenlerin birçoğu üniversiteyi terk ederek gelmişlerdir. Bazıları liseyi terk ederek gelmişlerdir. Sıcakkanlıdırlar, devrimci olmak için geliyorlar. Tek-tük bazıları zayıf, dayanıksız ve kararsız düşebilir. Fakat düzenli ve periyodik eğitim olursa, ruh verilirse ne kadar zayıf olursa olsun yeniden yaratılıp canlandırılabilir ve güçlü bir kişilik haline dönüştürülebilir. Geçmiş deneyimlerimizde bunun örnekleri çoktur. Az sayıda böyle zayıf olanların dışındaki gençlerin hepsi sıcakkanlı, gelişmeye, militanlaşmaya ve askerleşmeye açık gençlerdir. Saflarımıza katılıyorlar ve bizim de yirmi üç yıllık gerilla tecrübemiz vardır. Biz neden bunların hepsini profesyonel gerilla yapmayalım ki? Bu süreç, kaçışların en az olduğu bir süreçtir. Ama sınırlı da olsa firarlar yaşandı. Çok azdır denilebilir ama bu kaçışlardan da komutan kendini sorumlu tutmalıdır. Bu tür durumlar komutanın rolünü tam olarak oynamadığını göstermektedir. Sıcakkanlı bir genç saflarımıza geliyor, üç-beş ay kalıyor ve ondan sonra bizden kopuyor, umutları kırılıyorsa burada komutanlık rolünün ciddi sorgulanması gerekir. Komutalaşma sorunları açısından bu bir örnektir.

Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi profesyonel bir gerilla gerçekliğine ulaşmak için parti çizgisinin özümsenmesi şarttır. Partileşme olmadan doğru bir ordu-

laşma, askerleşme ve komutanlaşma gelişemez. Tüm karargahlarda ve tüm savunma güçlerinin içinde PKK komiteleri bulunmaktadır. Bu komitelerin partileşmeyi geliştirmede üstüne düşen sorumluluklar vardır. İdeolojikleşme, iradeleşme, netleşme düzeyinin gelişmesinde rolleri ve görevleri vardır.

Komutanlaşmak aynı zamanda militanlaşmaktır. Çünkü her komutan bir militan olmak durumundadır. Bir militan ne kadar parti yaşamında gelişmişse fedakar, dervişane bir yaşamı esas alıyorsa o kadar komutalaşmada daha etkili bir kişi haline gelebilir. Komutanın militan yaşamı, askeri disiplini, titizliği, zekası ve dakikliği gelişmeden yetkin bir komutalaşmayı yakalamak söz konusu olamayacaktır. Yetkin bir komutalaşma olmadan başarılı profesyonel bir gerillayı geliştirmek de mümkün değildir. Çünkü komutan aynı zamanda öncü bir militandır. Öncü militanın yetkinleşmediği bir yerde ardından gelenlerin yetkinleşmesi mümkün olamaz. Askeri bilimde eski bir söz vardır, "ordular komutanın gölgesidir" denilmiştir. Bu söz aynı zamanda ideolojik bir ordu durumunda olan gerillamız için tümüyle geçerli olmamakla birlikte orduların şekillenmesinde komutanın belirleyici rolünü vurgulamak açısından önemlidir. Yani komutanın duruşu gerilla ordusunun duruşunu belirlemede önemli bir yere sahiptir. Bu nedenle meşru savuma gerillasını geliştirirken, en çok komutan halkası üzerinde durulması gerekmektedir. Çünkü mevcut komuta yapımız da genellikle eski ve tecrübelidir. Bu arkadaş yapısının klasik gerillayı ve klasik komuta tarzını aşarak, meşru savunma çizgisinin yeni gerilla anlayışına ulaşması halinde gerilla ordusunun yetkinleşmesi ve profesyonel bir gerilla ordusu haline gelmesi çok daha güçlü bir biçimde olanak dahiline girecektir.

Bizde gerilla savaşı çoğunlukla irade ile yürütülmekte olan bir savaştır. Eğer biri tereddütsüz bir biçimde kendini katmışsa iyi bir savaşçı olabilir. Tecrübede yetkinleşirse iyi bir komutan olabilir. Askerlik bir sanat olayıdır. Bu sanatın bilinç, kararlılık, cesaret ve zeka ile bağı kadar pratik içinde pişme ve tecrübeyle de çok güçlü bağı vardır. Pratik içinde pişme ise kesin bir dayanıklılık ve iradeyi gerektiriyor.

Başarılı bir askerleşme ve gerilla ordusu için heyecan ve moral de önemlidir. Heyecan, moral ve kararlılık amaca kilitlenmeyi, amaç için her türlü emek sarfetmeyi ve mutlaka sonuç almayı getirir. Ama sadece emek harcamak ve fedakarlık yapmak başarı için yetmez. Çünkü askerlik bir sanattır. Bu sanatın inceliklerinde derinleşmek, detaylarına hakim olmak gerekiyor. Böylece bu sanatın bir ustası haline gelmek, doğru strateji ve taktiklerin geliştirilmesi için şarttır. Bunun için askeri bilim, askeri teknik ve askeri taktikte derinleşmek gereklidir. Çünkü iyi bir gerilla olmak için inançlı olmak kesin gerekli ama sadece inançla olacak bir şey değildir. Bir asker için askeri ruh, cesaret gereklidir. Bunlar olmadan asker, asker olamaz. Ama tek başına bunların insanı başarıya götürmesi de mümkün değildir. Bunun yanında askeri sanatın derinliklerini bilecek, neyin ne zaman yapılması gerektiğini keskin bir bakış ve

kıvrak bir zeka ile tespit edecek ve etkili vuruş tarzına sahip olacaktır. Bunun için bilimde derinleşmeyi, yoğunlaşmayı yaşaması ve her şeyden önce askeri mantığı anlaması gerekiyor. Doğru ve yanlışları tespit etmede yetkin mukayese gücüne sahip olması, olayları birbirinden ayrıştırma, bağlantılandırma ve netleştirme düzeyinin olması şarttır.

Askeri taktiklerde hakim olmak öncelikle bir kurnazlık olayıdır. Taktik bir yerde hiledir. Karşı tarafı sürekli yanıltmayı esas alan, doğru bir yorumlama ve bakış açısıyla doğruya yakın tespitler yapabilmesi önemlidir. Eldeki bilgileri yorumlama gücü ve tespit etme yeteneği taktik zenginlik için önemlidir. Ama bir komutanın taktikte derin ve zengin olması için aynı zamanda askeri tekniğe de hakim olması gerekiyor. Eğer taktikte tecrübeli ve zenginse ancak tekniğe hakim değilse sağlam bir planlama geliştiremez. Tekniği doğru bir biçimde taktiğin hizmetine sokamaz.

Örneğin bir komutan doçkanın özelliklerini ve etkisini yeterli düzeyde bilmiyorsa, onun mevzilenmesini bir planlama içerisinde doğru yapamaz. Eğer bir komutan havan silahının tüm özelliklerini bilmiyorsa, havan silahını bir eylem planında doğru değerlendiremez. Aynı zamanda düşman havanlarına karşı etkili tedbir alamaz. Kısaca komutanın askerlikle ilgili her şeyi bilmesi gereklidir. Her gerilla kendini bir komutan olarak ele almalıdır. Yetkinleşmiş bir askerin bütün askeri teknikler üzerinde hakim olması başarısı için gereklidir.

Komutan her şeye hakim olmalıdır. Askerliğin bütün detaylarını teorik olarak bilmeli, hangi arazide neyin gerektiğini, hangi taktiğin nerede kullanılması gerektiğini bilmelidir. Bazı yerlerde sabotaj geliştirmesi, bazı yerlerde suikast taktiklerini uygulaması gerekiyorsa bunları bilmesi gerekiyor. Bazı araziler var ki çatışmaya müsaittir, çatışma yapılabilir. Bazı araziler var mahkum arazidir, o arazilerde çatışmak imha olmakla eş anlamlıdır. Burada zeki bir komutanın yapacağı tek şey var o da hızla güçlerine kaçma talimatını vermektir. Bazı yerlerde manevra başarıyı getirir. Ama bazı yerlerde getirmeyebilir. Her coğrafyanın kendine has koşulları vardır. Her arazinin kendine göre uygun taktikleri vardır. Bazı yerler vardır ki eğer orada beklersen, sonucu ölüm olur. Bazı yerler de var ki sen o mevziyi bırakırsan ölürsün. Bırakmayacaksan o halde düşmanı durdurman gerekir. Bu kanunların tümü komutanın kafasında yazılıdır. Komutanın kafası bunları nasıl okuyacak? Komutanın bunları bilerek, okuması gerekiyor. Aksi halde saf bir köylü gibi düz yaklaşacak ve bir yerlerde tıkanmayı yaşayacaktır. Kendisiyle beraber gücünü profesyonelleştirmesi akıllı bir komutanın öne alacağı en temel bir görevdir.

Gerçekten de düşmanın psikolojik saldırılarına karşı durabilecek bir gerillanın bütün özel savaş taktiklerini bilmesi, buna karşı kendini hazırlıklı duruma getirmesi ve profesyonelleşmesi gerekiyor. Hareket tarzı eskisi gibi olamaz. Üstlenme tarzı eskisi gibi olmaz. Gizlilik de eskisi gibi olmaz. Kamuflaj eskisi gibi olmaz. Kamuflaj öyle eski tarzdaki gibi kaba olamaz. Sen eskisi gibi kamuflaj yaparsan deşifre olursun. Senin gizliliğinin derin gizlilik olması,

kamuflajın çok ince olması gerekiyor. Hareket tarzının daha fazla disiplinli ve planlı olması gerekiyor. Bu olmazsa kayıplar gelişebilir. Oysa başarılı bir gerilla her şeyden önce savunmasını güçlendirmek zorundadır. Hele hele ucuz kayıpların olmaması gerekiyor.

Bunun için profesyonellik diyoruz. Profesyonel gerillanın planlaması güçlü olmalıdır. Bütün detayları göz önünde bulundurması ve ince hesaplar yapması gerekir. Mevzilenmesini çok sağlam yapmalıdır. Tam askeri bir disiplin uygulamalıdır. Askeri kültürünü oturtmalıdır. Askeri hiyerarşiyi diktatöryal bir şekilde ele almamalıdır. Bizim böyle bir yaklaşımımız olamaz. Çünkü bizim gerillamız gönüllü gerilladır. Gerillamız partilidir, gönüllü katılımı ve disiplini esas alır. Askerlikte emir, emirdir ama komutanın paylaşımcı olması gerekir. Yapıyla paylaşır, yapıyı da katar, öz disiplini geliştirir, özü ön planda tutar. Bu temelde yetkin talimat gücü haline gelir. Komutanın öncülük rolü de asıl olarak bu tarzda ortaya çıkar. Bu tarz ile yapının tüm hünerlerini ortaya çıkarır. Yani askeri disiplin, demokratik kültür ve özgür yaşamı bir bütün olarak ele almak gerekiyor. Bu tarz ordu yeni bir ordu tarzıdır. Yenilik sadece hareket tarzıyla değil ve sadece ideolojik bir ordu olma gerçeğiyle de değil, askeri tarzıyla ve komünal kültürüyle bir bütün olarak yeni bir ordulaşma gerçeğidir. Çünkü Apocu felsefe ve Apocu fedai ruhla örgütlenen ve buna göre şekillenen bir gerilla ordusu durumundadır.

Gerçekten de dünyanın hiçbir ordusu bizim ordumuza benzemez. Bizim ordumuz demokratik konfederalizm ekseninde yaşamını ve sistemini örgütlemektedir. Ekolojik demokratik ve cinsiyet özgürlükçü paradigma temelinde kültür ve yaşam biçimiyle şekillenmiş bir ordu gerçeği olmaktadır. Ordumuz kadın özgürlüğü ve eşitliği ekseninde örgütlenmiştir. En az üçte biri kadın arkadaşlardan oluşmaktadır. Kadının orduya katılımı sadece fiziki bir katılım değildir. İdeolojik, psikolojik ve toplumsal gerçeği tamamlama ekseninde bir katılımdır. Öncülük, sürükleme, geliştirme konusunda ve toplumsal dönüşümde rolü çok belirgindir. Kürdistan'da ordulaşma aynı zamanda toplumsal dönüşümün ve özgür toplumu yaratmanın bir dinamosudur. Kadın burada yeni özgür toplumu ve yeni yaşamı geliştirmede öncülük rolüne sahiptir.

Kadının ordulaşması geçmişte bizim içimizde epey tartışma konusu oldu. İdeolojik olarak özgürlük ve eşitlik ilkesi doğrudur, benimsiyoruz, ama kadın pratik anlamda güç getirebilir mi, getiremez mi, deniliyordu. Başta kadın militan yapısında da biraz tereddüt vardı. Hala egemenlikli sistemin etkisinden tümüyle kopmayan bir bakış açısı vardı. Erkek egemenlikli bakış açısı değişik biçimlerde de olsa belli bir etkiye sahipti. Ama Önderliğin öncülüğünde emekle, çabayla, destekle, mücadele ve direnişle içteki cins mücadelesi hem erkekte hem de kadında bir gelişme yarattı ve belli bir düzeye ulaşmıştır. Fakat hala mücadele edilmesi ve aşılması gereken yetersizlikler de vardır. Erkek egemenlikli sistemin beş bin yıllık zihniyetinin beş-on yılda tümüyle aşılması beklenilemez. Kısa sürede tüm etkilerinin aşılmasını istemek

iyi bir şeydir ama gerçekçi değildir. Bunun için sabırla ve ısrarla mücadele gereklidir. Fakat özgür kadının askerleşmesi, kadının bakış açısını ve rengini orduya vermesi kesinlikle ordunun ideolojik, psikolojik ve askeri düzeyinin gelişmesinde önemli bir role sahiptir. Erkeğin analitik düşünce yapısının yanında duygusal zekasının gelişmesi, yine kadının duygusal zekasının yanında analitik zekasının gelişmesi ve bunların bütünleşerek ordu yaşamına yansıması gerçekçi, daha güçlü bir bakış açısı, düşünce sistemi, yaşam ve örgütleme düzeyini yaratacaktır.

Ordumuz fedai bir ruh taşımaktadır. En zayıfımız bile yeri geldiğinde fedai olabilmektedir. PKK yapısında fedailik vardır. Fedailik bir değil, iki değil, yüzlerce kez pratikte açığa çıkmıştır. Eğer bütün bunları eğitimle ilerletirsek, sistemli, disiplinli, özgür, eşit bir ruhla, komünal yaşamla, askeri kültürle geliştirirsek bu güç yenilmez bir güç olacaktır. Zaten amacımız budur. Kürdistan gerillası yenilmez bir gerilla duruşuna sahip olmalıdır. Özellikle askeri, ideolojik eğitimleri klasik olmayacak bir tarzda geliştirmek durumundayız. Gerillanın nitel ve nicel olarak geliştirilmesi gerekmektedir.

Kürdistan gerillasının savunmayı sadece kırsal alanda değil, ovada, şehirde ve metropollerde yürütebilmesi için kendisine bağlı yarı sivil yarı askeri, ancak profesyonelce eğitilmiş yerel birlikleri örgütlemesi en önemli çalışmalarından birisidir. Özellikle askerlik sanatında ve tekniğinde oldukça derinleşmiş, her alanda mücadele yürütebilen özel kuvvetlerle beraber yerel birliklerin doğru bir temelde mevzilendirilmesi ve geliştirilmesi sonuç alıcı bir savunma savaşı için çok gerekli bir faaliyettir. Çünkü savunma savaşı sadece Kürdistan dağlarındaki zirvelerde yürütülecek bir savaş olmayıp, saldırgan güçlere karşı her alanda savunma savaşını geliştirebilen ve gerçek anlamda düşmanın saldırı gücünü kıran bir niteliğe sahip olması gerekmektedir. Bunun için HPG'nin temel ve önemli bir kolu olan YJA-STAR ile birlikte diğer önemli iki kolu ise özel kuvvetler örgütlenmesi ve HPG yerel birlikleri örgütlenmesidir. Savunma savaşını kapsam ve içerik olarak zenginleştiren, yaygınlaştıran ve başarıya taşımada en önemli role sahip olan bu kolların sağlam bir biçimde örgütlendirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Gerilla, Kürdistan devriminde stratejik bir güçtür. Gerilla, meşru savunma alanında kendini geliştirmez, darbe yer ve rolünü oynamazsa her şey tekrar geriye döner. Gerillanın var olması demokratik toplumsal sahanın da rolünü oynamasına zemin sunmaktadır. Gerillanın yarattığı mücadele dengesi olmazsa kimse demokratik siyasal serhildan zemininin rol oynamasına izin vermez. Gerillanın yarattığı denge üzerinde bugün Kürdistan'da demokratik siyasal ve serhildan mücadelesi yürütülmektedir. Bunun için bütün toplumsal alanın gerillanın bu rolünü iyi bilmesi ve gerilla konusunda üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri gerekiyor.

Gerillanın yarattığı denge ortamında bugün Kürdistan'da siyasal mücadele koşulları vardır. Eğer gerillanın yarattığı ortam, denge unsuru olmasaydı ne

Türk devleti, ne de başka devletler Kürt halkının siyasal demokratik mücadele yürütmesine bu denli göz yummazlardı. Daha etkili, uydulaştırıcı, bastırıcı, teslim alıcı bir yönelimle özellikle devletin ekonomik, siyasal baskı güçlerini kullanarak, toplumu iradesizleştirmeyi geliştirirlerdi. Ama gerillanın mücadele yürütüyor olması bu politikaları sonuçsuz bıraktığı gibi varlığıyla bir denge oluşturmuştur. Bu denge ortamında halkımız ve demokrasi güçleri de siyasal demokratik mücadele olanaklarını bulabilmektedir. Örneğin gerillanın varlığı olmasaydı alevi halkımıza ve tüm alevilere yaklaşım farklı olurdu. Yine diğer toplumsal kesimlere karşı tutum farklı olabilirdi. Bugün burjuva düzeninin toplumdaki çeşitli kesimlere yönelik hiçleştirici ve bastırıcı politikasını önleyen, Kürdistan'daki gerilla mücadelesi ve gerillanın varlığıdır. Bu anlamda gerilla aynı zamanda bir demokrasi gücüdür. Egemen burjuva anlayışı bunun tersini iddia ediyor olabilir ama işin gerçeği böyle değildir. Gerçek şu ki Kürdistan'da gerillanın mücadelesi ve varlığı Türk devletinin tek yönlü, baskıcı uygulamalarını önleyen temel bir aktördür. Bu bir özgürlük ve demokrasi mevzisidir. Ama mücadele ile yaratılmış bir mevzidir. Bu anlamda gerilla gerçek bir savunma gücüdür. Kürt halkının mücadele mevzisini, değer yargılarını savunan, Kürt sorununun demokratik çözümünü en çok dayatan bir güç durumundadır. Bunun için de Kürt halkının geleceğini teminat altına alan ve toplumsal değer yargılarını koruma ve temsil etmede en aktif bir güç olma pozisyonuyla gerilla gerçek bir savunma gücü durumundadır.

Gerillanın mevzilenmesi ve mücadelesi özgürlük mücadelesinin diğer tüm güçlerine ve toplumsal tabana cesaret, moral, güven ve inanç kaynağı olmaktadır. Gerillanın yarattığı denge her şeyden önce bir alternatif oluşturmaktadır. İnsanlar sistemin yaşamına mahkum olmak zorunda değiller. Gerekli olursa herkesin dayanacağı imkanı yaratmaktadır. Bu da insanlarda bir güven ve inanç yaratmakta ve her yerde daha cesaretli olmalarını sağlamaktadır. Ne zaman isterlerse gerilla zeminine dayanabilir, katılabilirler. Bu büyük bir imkandır. Gerilla olmazsa bu insanlar nereye gidecektir? Ancak hapishaneye gidebilirler. Çünkü seçenekleri olmayacaktır. Yani birisi bilinçli ve kararlı da olsa gerilla olmadan ben bu devletle savaşabilirim, diyebilir mi? Hayır, diyemez.

Açık ki gerillanın oluşturduğu şemsiye altında önemli gelişmeler yaşanmaktadır ve bu şekilde gerilla öncülük rolünü oynamaktadır. Sadece mevzisinde ve yerinde konumlanarak, kimseyle uğraşmadan, otomatikmen de bu rolü oynamaktadır. Zaten gerilla, sistemimizin diğer kurumlarına fiili olarak müdahale etmek durumunda değildir. Gerilla ile toplumsal kurumlar arasında belli bir mesafe var ve örgütsel bir ilişki yoktur. Ama sisteme esas ruhunu veren gerilladır. Gerilla olmazsa bu sistem yürümez. Ama gerilla fiili olarak, bizzat siyasal ve toplumsal alanın işleri içinde değildir. İşin uzağındadır. Dikkat edelim, düşman bizzat bu konu üzerinde yoğunlaşıyor. Siyasal alanı daraltarak, "sizin PKK ile ilişkiniz var" demeye getiriyor. Bunun için ispatlar yaratmaya çalışıyor. Herhangi bir ispat geliştiremez çünkü legal toplumsal alanla gerilla

çalışması arasına kalın bir hat çekilmiştir. Örneğin Şırnak'ta veya herhangi bir yerde siyasi çalışmalar yürütülmektedir. Gerilla ile arası çok kısa mesafede olabilir. Ama birbirleriyle alakaları yoktur. Bu duruma devlet de şaşırmıştır. Bunlar planlı ve gizli olarak böyle çalışıyorlarmış gibi şüphelere düşmektedir. Oysa herkes kendi işini yapmaktadır, birbirleriyle ilişkili değillerdir.

Savunma güçlerinin mevzilenmesi sadece Kuzey Kürdistan'da değil, tüm Kürdistan'a yayılmıştır. Doğu Kürdistan'da aynı paralelde gelişen HRK gerillaları vardır. Orada devletin oluşturduğu tüm baskı sistemine rağmen halkın yoğun ilgisi olduğunu biliyoruz. Bu, gerillanın toplumda oluşturduğu sinerjiden ve güvenden kaynaklıdır. Gerilla bu rolü Doğu Kürdistan'da da oynamaktadır. Halkın ilgisinin, özgürlük tutkularının, direnişin, umudun gelişmesi vardır ama toplumsal örgütlenme zemini henüz tam olarak oturtulmamıştır. Fakat giderek gelişmekte olduğunu görüyoruz. Bu, bir süreç işidir.

Güneybatı Kürdistan'da gerillanın bizzat üslenme durumu yoktur. Ama burada da halk, gerillanın diğer parçalardaki mevzilenmesinden ve mücadelesinden moral, güç almaktadır. Eğer gerillanın tüm sömürgeci güçleri ürküten bu mevzilenme düzeyi olmasaydı, bugün Güney Kürdistan federasyonlaşması bu biçimde oluşamazdı. Çünkü Türk devleti asla böyle bir oluşuma fırsat vermezdi. Ancak gerillanın yarattığı denge ve gerillayı etkisiz kılma politikaları çerçevesinde Güney Kürdistan federasyonlaşmasını engelleyememişlerdir. Kürdistan özgürlük gerillası Kürdistan üzerinde adeta bir tepeci konumundadır. Özellikle Güney Kürdistan için adeta bir savunma kalkanı durumundadır. Aslında gerillanın tüm Kürdistan için böyle bir rolü vardır. Gerilla mücadelesinin yarattığı denge ortamında hem Güney'deki halkımızın kazanımları pekişmiş hem de Kuzey'de kazanımlar ortaya çıkmış, Kürdistan genelinde milli duygular kabarmış, ulusal demokratik örgütlenme ve gelişmeler yaşanmıştır.

Görüldüğü gibi bugün Kürdistan'da var olan meşru savunma kuvvetleri, tüm Kürdistan halkı için gerçek anlamda bir savunma gücü konumundadır. Önderliğimizi, halkımızı, değer yargılarımızı ve kazanımlarımızı savunmada en esas güç meşru savunma kuvvetleri olan gerilladır. Kuşkusuz kazanılan mevzileri sadece gerilla korumamaktadır. Aynı zamanda halkımızın ulusal toplumsal örgütlenmesi, siyasal kültürel ve diplomatik mücadelesinde yaratılan kurumlaşma ve mevzilenme temelindeki öz savunma da önemli bir savunma aktörü durumundadır. Yine bugün Güney Kürdistan'da neredeyse düzenli bir ordu durumuna geçen peşmerge de Güney Kürdistan'ın bir savunma gücüdür. Ama HPG'nin dayandığı siyasal strateji, çizgisi ve mücadele pozisyonu itibariyle, tüm Kürdistan için bir savunma rolünü oynadığı ve esasen bunu pratik açıdan da geliştirmek durumunda olduğu yadsınamaz bir gerçekliktir.

Eğer Kürdistan özgürlük gerillası üzerinde sömürgeci düşman güçlerin tasfiye planları ilerlerse ikinci hedef mutlaka Güney Kürdistan federasyonu olacaktır. O zaman Güney Kürdistan'daki sistemi sürdürmek büyük bir tehlikeyle yüz yüze gelir. Bugün Türk devletinin öncülüğünde sömürgeci devletlerin

yürüttüğü strateji Kürdistan'ı ortadan kaldırma stratejisidir. Bunun için HPG'nin oynadığı rol ulusal, demokratik bir roldür. Demokratik ulusu inşa ve ulusal değerleri koruma rolüdür. Başta Güney Kürdistan olmak üzere bütün Kürdistan'da ulusal demokratik değerlerin bütününü savunmaktadır. HPG bunu mevzilenmesi ve hareket tarzıyla yapmaktadır. Gerillanın mevzilenmesi tasfiye edilirse bu açıdan Kürdistan savunmasız kalacaktır. Bunun anlamı, Kürt halkının savunmasız kalması ve teslim alınmasıdır. Gerillanın teslimiyeti Kürdistan'ın teslimiyetidir. Ne zaman ki Kürt halkının kimlik hakları anayasal çerçevede teminat altına girerse o zaman biz gerillanın konumunu tartışabiliriz. Gerilla o zaman farklı nitelikte ve biçimde bir öz savunma gücü olarak düzenlenebilir. Neden? Çünkü hiçbir toplum öz savunma gücünden yoksun olamaz. Öz savunmadan yoksun hiçbir halk varlığını devam ettiremez. Bir toplumun kendisini savunabilmesi için iç ve dış güvenliğini sağlam tutması gereklidir.

Meşru savunma stratejisi tüm toplumsal sistemimizi kapsamaktadır. HPG en ön safta öncülüğünü yapmaktadır. Meşru savunmayı ideolojik, siyasal, örgütsel ve askeri olarak profesyonel düzeyde yürütmek gerekmektedir. HPG sadece askeri anlamda mücadele yürütmüyor, siyasal olarak da bir denge yaratıyor. Dikkat edilirse gerilla stratejik bir rol oynadığı için hedef gerilladır, düşman gerillayı silahsızlandırmak ve tasfiye etmek istiyor. Düşmanın bütün yoğunlaşması bunun üzerinedir.

Devrimimizin içinde bulunduğu koşullar, Kürdistan halkının dört parçada mevzilenmesi göz önüne getirildiğinde HPG'nin mevzilenmesinin ve varlığının askeri savunmadan öte bir rol oynadığı açıktır. HPG sadece klasik bir savunma gücü değil, tüm ulusun demokratik güvencesidir. HPG bu sistemin temel gücüdür, onun koruyucu ve öncü gücüdür.

Meşru savunma stratejisinin uygulanma süreci

Kürdistan özgürlük gerillasının meşru savunma stratejisine göre konuşlanmasında HPG I. Konferansı'nın önemli bir rolü ve yeri vardır. Çünkü 2001 Haziran ayında gerçekleşen HPG I. Konferansı savunma güçleri için birçok önemli esasları belirleyip somutlaştırdığı gibi geçmişte yaşanan, savaşta ortaya çıkan yetersizlikleri de değerlendirmiş ve eleştiriye tabi tutan, doğru askerleşme açısından önemli bir dönemeç olmuştur.

Özellikle geçmiş pratik süreçte klasik gerillanın hem taktikte hem teknikte yaşamış olduğu kaba, dar, yüzeysel düzeyin yoğun eleştirisi temelinde gerillanın olmazsa olmaz bir biçimde bunu aşması yönünde kararların alınmış olması çok önemliydi. Askeri bilim ve askeri teknikte oldukça dar ve yüzeysel kalmış, daha çok pratikte yaşayarak gerillada tecrübe kazanmış olan gerillanın taktik zenginliğe ulaşamadığı tespit edilmiştir.

Aslında mücadele boyunca Kürdistan gerillası yüksek bir saldırı ruhunu temsil edebilmiştir. Fedai ruha sahip olan Apocu gerilla esas itibarıyla bu ruha dayanarak, savaşı geliştirmiştir. Savaş tekniğinin yetkin kullanılması temelinde hedefin uzaktan etkisizleştirilmesi ve fethedilmesinden ziyade, tekniği yeterince kullanamadığı için fiziğiyle hedefin üzerine yürüyerek, yakın mesafede daha çok el bombasını kullanma suretiyle ancak hedefleri düşürebilmiştir. Yani denilebilir ki geçmiş savaşta daha çok fedai ruhuyla savaşan bir gerilla gerçeği vardır. Yüksek bir savaşçı ve saldırı ruhuna sahip olmasına rağmen savaş tekniğine ve taktiğine o denli hakim olmayan bir gerilla durumu söz konusuydu. Özellikle bu durum en son konferans öncesi yaşanan Kandil savaşında da çarpıcı örnekleriyle bir kez daha açığa çıkmıştı.

Bu nedenle artık bundan sonra gerilla başarmak istiyorsa ve meşru savunma çizgisinin iyi bir uygulayıcısı olmak istiyorsa mutlaka bu dar, yüzeysel, klasik gerilla duruşundan kurtulması gerektiğini iyice anlamıştık. Bu çerçevede gerilla olarak Önderliğin esaretiyle yaşadığımız vahim yanılgıları daha doğru bilince çıkarma, mutlak surette çizgi gerillası olma iddiasına bağlı kalma kararlılığı derinleşti. Gerillanın en temel görevi olan Kürt sorununu çözme, Önder Apo'yu özgürleştirme hedefi doğrultusunda mutlaka profesyonel bir çizgi militanı ve gerillası olmayı önüne koymak zorunluluğu vardı. Nitekim 15 Şubat'tan itibaren yapılan her toplantıda bu çerçevede sözler ve vurgular gündem olmuştur. Tabii ki bu belirttiğimiz hususlar kırılmayı yaşayanlar değil, uluslararası komploya karşı fedai bir ruhla mücadele kararlılığında olan kişiler için böyleydi.

HPG I. Konferansı bu gerçeklerden hareketle HPG'nin pratikte başarılı bir güç olması için eski klasik durumunu aşmak üzere yeniden yapılandırılma kararını aldı. Bu yeniden yapılanma projesi çerçevesinde HPG, 2001-2002 ve 2003 süreçlerini çok ciddi bir ideolojik ve askeri yoğunlaşmayla yaşadı. 1999 Martı'nda ilk adımları atılan özel kuvvetler bu dönemde bir sisteme kavuşturuldu ve özel kuvvetlerdeki askeri teknik bilim eğitimleri oldukça geliştirildi. Aynı çerçevede Mahsum Korkmaz Akademisi 2001'de kurularak, bütün komuta kademesini eğitimden geçirmeyi önüne koydu. Bu akademi yeniden yapılanmanın komuta kademesiyle başlatılması açısından önemli bir rol oynadı. Daha sonra ülkeye aktarılan bütün komuta kademesinin bu okuldan yetişmiş olmaları ülke içerisindeki güçlerimizin belli bir niteliğe dayanmasını sağladı.

Bu süreçlerde HPG bir taraftan yeniden yapılanma projesi çerçevesinde ciddi bir eğitim faaliyetini yürütürken ve sistemini somutlaştırırken, diğer taraftan da sessiz bir biçimde Kuzey'de kalmış güçlerini çekti, yerini meşru savunma çizgisi temelinde askeri ve ideolojik eğitim görmüş olan daha profesyonel yeni güçlerle doldurdu. Ayrıca meşru savunma çizgisinde savunma savaşının gelişmesi için hazırlıkları başlatarak, özellikle de 2003 yılında Kuzey eyaletlerine bir savunma savaşı için gerekli olan güç sayısını aktardı.

Yolda Dersim gruplarından Ağustos 2003'te Şehit Mahir arkadaşın grubu ciddi bir darbe aldı. Kasım ayında ise Şehit Şevger arkadaşın grubu tümüyle kahramanca direnerek şehit düştü. Bunun dışında tüm gruplar yerlerine sağlam ulaştı. Bütün bunlar yapılırken aleniyet esas alınmadı. Sadece hareketin dar yönetimi bilgisi dahilinde yürütülen bir faaliyet oldu. Aynı zamanda basın gibi organlara hiç yansıtılmadı. Deyim yerindeyse kimseye fark ettirilmeden, içeriye güçler mevzilendirildi. Bu nedenle Türk devleti de durumun pek farkında olamadı. Fark ettikten sonra iş işten geçmişti ve güçler artık alanlarda mevzilenmişti. Eğer önceden fark etmiş olsaydı daha fazla engelleyici tedbirlerle bizi zorlayabilirdi. Ama dikkatli bir planlama ile fark ettirilmeden yeniden mevzilenme sürecinin geliştirilmesi ve tamamlanması sağlandı.

2003 yılında bunlarla beraber HPG artık karargahını da Kandil'den Behdinan alanına taşırma kararını aldı ve savunma savaşına hazırlık faaliyetlerini yoğunlaştırdı. Bu süreçte II. Konferans hazırlıkları yapılırken, 15 Ağustos ruhunu yeniden canlandırma amacımızı yansıtmak için son bir kez olarak kalabalık güçlerle 15 Ağustos etkinliklerinin kutlanması planlandı. Bizzat bu etkinlikleri kendi sorumluluğunda geliştiren HPG anakarargah komutan yardımcısı görevinde bulunan Erdal (Engin Sincer) arkadaş çok büyük bir talihsizlikle şehit düştü. Etkinlikte, folklor grubunun içinden birinin ateş ettiği eğitim mermileri içine konulan sağlam bir merminin isabeti sonucu şehadete ulaştı. Bu olay bizi çok zorladı. Hem şahsen beni hem de genel olarak arkadaşları ağır bir biçimde etkileyen bir olaydı. Günlerce çalışamaz duruma geldik. Olay bir kazaydı ama şüphe uyandıran yönleri de vardı. Uzun süre soruşturmaya tabi tutuldu fakat somut delillere ulaşılamadı. Ancak şüphelerimiz de giderilemedi. Ama bizim için beklenilmeyen ve ağır bir kayıp olmuştu.

Etkinliklerden hemen sonra yapılması planlanan fakat şehadetten dolayı ertelenen HPG II. Konferansı, Erdal arkadaşın anısına 2003 Eylülü'nün başında gerçekleştirildi. Konferans hem HPG'nin yönetmelik esaslarını karar altına alarak somutlaştırdı hem de tüm güçleri meşru savunma savaşına hazırlama kararı aldı. Şehit Erdal arkadaşı da meşru savunma sürecinin komutanı olarak belirledi. Bu konferans meşru savunma stratejisinin hayata geçmesi açısından çok önemli bir konferanstı. Çünkü aynı dönem uluslararası komplonun hareketimize karşı bir iç operasyon startını verdiği dönemdir. Bu açıdan bu konferansın kararları daha sonra sağlam bir duruşun sürdürülmesinin temeli olmuştur.

Kökeni eskiye dayanan ama Önderliğin esaretinden sonra kırılması derinleşen ve farklı arayışlara hız veren çeteci kişiliklerin Ferhat ve Botan unsurları öncülüğünde buluşması önceden de vardı. Yukarıdaki bölümlerde de isimleri geçen Ferhat, Botan, Ebubekir, Serhat ve Ekrem gibi kişiliklerin de yer aldıkları, partiden gizli bir grup olarak hareket eden bu kişiler içten içe yıkıcı faaliyetlerini sürdürmüş ve giderek kendilerini daha da örgütlü hale getirmişlerdir. Hareketin dayandığı militan özellikleri besleyen ne varsa hemen her şeyi tahrip etmeye

çalışan, alaya alan, değişik biçimlerde militan duruşu alttan dinamitleyen bir faaliyeti sürdürmüşlerdi. Bütün bu faaliyetlerini ikiyüzlüce ve gizlice sürdüren bu grup aynı zamanda dış bağlantılarına da dayanarak, ABD'nin bölgeye müdahalesiyle birlikte daha cesaretli davranmış ve 2003 Temmuz ayında yapılan bir toplantıda harekete karşı isyanlarını açıkça ilan etmişlerdi. Bu toplantının hemen sonrasında yapılan HPG konferansının aldığı karar ve tutumu önemliydi. Daha sonra gelişen I. Kongra Gel platformunu bir çıkış zemini yapmaya çalışan bu ihanetçi tasfiyeci grup, hareketi tümden Önderliğin çizgisinden çıkararak, uluslararası güçlerin yedeğine sokmaya çalışmışlardı. Bunun için her türlü yol yöntemi denemiş, YNK üzerinden dış bağlantılara dayanarak, sonuç almak istemişlerdir. Bu grup bizim askeri faaliyetlerimizle fazla ilgilenmeyen, daha çok alay konusu yapıp zamanı geçmiş bir çalışma olarak gören bir pozisyon içindeydi. Böylece hareketin meşru savunma çizgisine karşı inançsız ve tümden karşıt bir yaklaşım içerisinde bulunmaktaydılar. Bu ihanet grubunun çıkışı harekette büyük bir sarsılma ve dalgalanmayı yaşatmıştır. Ancak yaşanan bir takım krizli süreçlerden sonra Önder Apo'nun Mart 2004'te PKK'nin yeniden inşa sürecini başlatarak gerçekleştirdiği müdahaleyle bu tasfiyeci sürecin önüne geçilmiş ve Kongra Gel II. Genel Kurul zemininde bizzat Önderliğin "Bir Halkı Savunmak" adlı eseriyle ideolojik gerçeklikleri açığa çıkarılmıştır. İdeolojik ve siyasal olarak tümüyle deşifre edilen bu grup etkisiz kılınınca kaçıp, YNK'ye sığınmışlardı. Güney zeminine dayanan bu ihanet grubu dış güçlere dayanarak düşmanlık ve tasfiye faaliyetlerini sürdürmüş ancak kendileri tasfiye olmaktan kurtulamamışlardır.

Burada iki önemli hususu vurgulamak mümkün; HPG'nin 2001-2002 yılları boyunca adeta kendisini dışarıya kapatarak sürdürdüğü yeniden yapılanma projesi temelinde ideolojik ve askeri yoğunlaşması bugünkü performansının temeli olmuştur. Aynı zamanda ülke içerisinde meşru savunma savaşının yürütülmesinin hazırlıkları da bu dönemde geliştirilen yoğunlaşmaya dayanılarak gerçekleştirilmiştir. İkinci husus ise ihanetçi tasfiyeci grubun yıkıcı faaliyetlerine karşı HPG'nin yetersizlikleri olmuşsa da kendini ayakta tutabilmesi ve militan yaşama sahip çıkmasının temelinde de bu dönemde gerçekleşen yoğunlaşmanın rolü vardır.

Tasfiyeciliğe karşı Önderliğin geliştirdiği müdahalenin etkili olma koşulları ve 2004'te hamlenin başlatılma zemini tümüyle yürütülen bu çalışmalarla imkan dahiline girmiştir. Bu temelde hazırlıkları bulunan HPG Şubat 2004'te gerçekleştirdiği meclis toplantısıyla hamle kararını almış, bunu tasarı halinde Kongra Gel gündemine taşırmıştır. Böylece gecikmeli de olsa Önderliğin perspektiflerine cevap olma sürecini başlatmıştır. 2001'den itibaren yaptığı hazırlıklara dayanarak, 2004 Haziran hamlesi ile meşru savunma stratejisi temelinde pratik eylemsel süreci hayata geçirme olanaklarına sahip olmuştur.

Kürt halkı sömürgeci tahakküm altında olduğu için herkesin gözü gerillada olmuştur. Gerillanın bu açıdan stratejik bir kuvvet olarak değerlendirilmesi

doğrudur. Bu nedenle gerilla, duruşu ve mevzilenmesi ile devrimin odak noktasıdır. Hareketin odak noktası olan stratejik bir kuvvettir. Bu, doğrudur. Stratejik bir kuvvet olmasına rağmen, gerillanın stratejisi siyasal mücadelenin başarısıdır. Bu açıdan kuşkusuz ki gerilla öncü rolünü oynayacaktır. Propaganda işlevini görecektir. Kitlelere inanç ve güven verecek, cesaret verecek ve onları siyasal mücadeleye sevk edecektir. Zaten gerillanın meşru savunma kuvveti olması itibariyle görevi sadece şurada burada halka yönelik yapılan saldırılara müdahale etmekle sınırlı değildir. Gerilla halka moral ve güç veren, düşmana karşı misilleme yapıp, hesap soracak güçtür. Bu doğrudur ama esas olarak halka güç ve cesaret veren, halkın siyasal serhildanı sürdürmesi ve başarması için onun arkasında adeta doping kuvveti işlevini gören bir konumu vardır. Gerillanın esas rolü, görevi ve işlevi budur.

Siyasal mücadelenin başarıya ulaşması için gerilla, üstüne düşen bu görevi yapmakla mükelleftir. Gerilla bu davanın sahibi ve bu stratejinin geliştiricisi olarak savunma kuvveti olduğu kadar topluma cesaret, moral ve güç veren, halkın demokratik mevzileri ve değer yargılarını savunmada aktif bir pozisyonda olan bir kuvvettir. Siyasal mücadelenin başarısı için gerilla bu çerçevede temel aktördür. Bu açıdan meşru savunma stratejisi demek, aslında siyasal demokratik mücadele stratejisi demektir. Toplumun özgücüne dayanan, vicdanının konuşturulması olan bir mücadele çizgisidir. HPG savunma savaşını bu çerçevede geliştirmektedir. Bugün bu stratejik mücadele doğrultusu, Kürdistan'da Türk devletinin gelişen saldırıları karşısında uygulanmış ve önemli sonuçları beraberinde ortaya çıkarmıştır.

Bilindiği gibi Türk devleti başlangıçta ne savaş, ne barış çizgisini uygulamıştı. Fakat 11 Eylül olayları ile birlikte ABD'nin uluslararası terörizme karşı savaş ilan etmesi ardından Türk devleti bu politikasından çark ederek, uyguladığı baskı dozajını artırmıştır. ABD'nin PKK'yi de "terör örgütleri" listesine almasından medet ummuştur. Türk devleti buna dayanarak ABD'nin PKK'yi de hedefleyerek tasfiye edebileceğini düşünmüştür. Bu nedenle sınırlı bazı düzeltmelerle -dil vb- Kürt sorununu geçiştirme çizgisine yatmıştır. Fakat Afganistan ve ardından Irak'a yapılan müdahale ile durumun öyle gelişmediği görülmüştür. Özellikle ABD'nin Irak'a yaptığı müdahale ile birlikte, Kürdistan'da daha önceden defacto biçiminde bulunan Kürt bölgesi, federasyon yapılanmasıyla somutluk kazanınca, Türk devletinde zaten var olan ürküntü daha da büyümüştür. Artık Kürdistan üzerinde egemen olan İran ve Suriye gibi devletlerle anlaşarak, Kürdistan özgürlük kuvvetlerine karşı büyük yönelimler gerçekleştirmeye başlamıştır. 2003 yılı baharından itibaren Türk devleti operasyonlara ağırlık verirken, paralelinde anti Kürt ittifakında birleşmiş olan Suriye ve İran devletleri de Kürt özgürlük hareketine karşı tutumlarını sertleştirmeye başlamışlardır.

Türk devleti ilk başta ABD'nin Ortadoğu'ya girmesinden medet ummuş, daha sonra "Büyük Kürdistan kurulacak" korkusuna kapılarak, ABD'nin mü-

dahalesinin doğurabileceği sonuçlardan kaygı duymuş ve hareketimize karşı yeniden ABD'nin başını çektiği uluslararası komplonun devreye girmesi için çeşitli çabalar sergilemeye başlamıştır. Geliştirdiği konsept Kürt özgürlük hareketini tüm Kürdistan parçalarında etkisiz kılma eksenlidir.

Türk devleti başta olmak üzere diğer statükocu devletlerin gerilla üzerinde saldırılarını arttırmasına karşı, 2003 yılında savunma kuvvetleri olarak HPG'nin de devreye girmesi gerekiyordu. O zaman hareket içerisinde bilinen tasfiyeci anlayışın ortamı zorlaması ve bulandırmasıyla öyle bir karar alınamadı. Bu görev zamanında yerine getirilemedi. Bu dönemde Önderlik çizgisine sahip çıkılamamanın ayrı bir özeleştiri konusu olduğu bilinmektedir. Gecikmeli de olsa, 1 Haziran 2004 hamle kararlaşması temelinde gelişen operasyonal saldırılara karşı, Kürdistan özgürlük gerillası da meşru savunma stratejisiyle Türk devletinin geliştirdiği saldırılara karşı misilleme pozisyonuna geçerek, savunma savaşını geliştirme sürecine başlamıştır.

Kürdistan özgürlük mücadelesinde 1 Haziran 2004 hamlesi ile birlikte başlayan yeni mücadele dönemi, meşru savunma çizgisi çerçevesinde bir savunma savaşı sürecinin başlamasıdır. Bu yeni mücadele stratejisi ilk kez Kürdistan'da pratikleşen ve denenen bir mücadele stratejisidir. Bu uygulamanın sonuçlarına bakarak geliştirilen stratejinin ezilen toplumsal kesimlerin özgürlük ve demokrasi mücadelesini sürdürmede ne kadar doğru olup olmadığı, ezilen kesimlerin mücadelelerini başarıya taşıyıp taşımayacağı konusunda görüş belirlemek mümkün hale gelmiştir.

Belli düzeyde Kürdistan'da uygulanan bu strateji temelinde mücadelenin ortaya çıkardığı sonuçlar çok çarpıcıdır. Özellikle hareket olarak ortaya çıkan sonuçları çok iyi bir biçimde analiz etmek durumundayız. Birçok açıdan değerlendirmeye tabi tutarak, sonuçlarını bütün yönleriyle belirleme göreviyle karşı karşıyayız. Dışımızdaki güçlerin özellikle devrimci mücadele yürüten toplumsal kesimlerin de üzerinde oldukça yoğunlaşması gereken sonuçlar söz konusudur. Kürdistan'da uygulanan meşru savunma stratejisi temelindeki savunma savaşı, çağın en gelişkin tekniğine dayanan ve belli bir tecrübesi bulunan Türk ordusu karşısında başarılı olmuştur.

Kürdistan'da meşru savunma çizgisinde gelişen savunma savaşı ve gerilla hareketi bu sonuçları ortaya çıkararak, özellikle toplumsal kesimlerin mücadele stratejisi konusunda yaşadıkları bulanıklığı gideren, devrimci siyaseti ve devrimci mücadele stratejisini Kürdistan somutunda kanıtlayan bir pratik sergilemiştir. Bu sonuç hem bundan böyle Kürdistan'da uygulanması açısından, hem de benzer mücadele sorunlarıyla karşı karşıya olan diğer ezilen toplumsal kesimler için önemli stratejik ve taktik veriler ortaya çıkarmaktadır.

Gelişen saldırılar karşısında halkımızın savunma pozisyonuna geçmesi temel bir haktır. Evrensel ölçülere kavuşturulmuş bu hak, özünde tüm toplumsal kesimlerin hukuksal ve ahlaki bir hakkıdır. Bu açıdan Kürdistan'da uygulanan meşru savunma stratejisinin mücadelesi hem meşru bir hak hem de bugün

mücadelenin ortaya çıkardığı sonuçlar halkımız ve diğer ezilen toplumsal kesimler için çok önemli kazanımlar ve dersler ortaya çıkarmıştır.

Eğer ilk uygulamasında başarısız bir akibete uğramış olsaydı, bugün bu denli güçlü bir pozisyon yakalamış olamayacaktı. Ama bugün Kürdistan'da elde edilen sonuçlara dayanarak, meşru savunma stratejisinin tüm toplumsal kesimler için en doğru mücadele stratejisi, onları başarıya taşıyacak bir mücadele perspektifi olduğu daha ilk sürecinde net bir biçimde kanıtlanmıştır. Bu açıdan elde edilen sonuçlar sadece Kürtler için değil, diğer toplumsal kesimler için de küçümsenemeyecek sonuçlar durumundadır.

Meşru savunma stratejisinin Kürdistan'da yarattığı siyasal gelişmeler sonucunda bir ateşkes ilanına gidildiği bilinmektedir. Bu, aynı zamanda Kürdistan'da meşru savunma stratejisinin başarısı sonucunda gelişen süreçtir. Gerillanın göstermiş olduğu taktik performansın ve oynadığı aktif rolün bütün toplumsal dinamikleri harekete geçirmesi ve sömürgeci rejimi sıkıştırması ile beraber uluslararası düzeyde Kürt sorununu yeniden gündeme taşıması temelinde çeşitli çevrelerin ve güçlerin çağrısı gelişmiş, bu temelde ateşkes gündeme girmiştir. Sonuç alıp almamasından çok, önemli olan gerillanın yarattığı etkidir.

Bugün gelinen noktada 1 Haziran kararı temelinde Kürdistan'da gelişen meşru savunma savaşının ortaya çıkardığı sonuçlara dayanarak meşru savunma stratejisinin hem gerilla, hem serhildan boyutu itibariyle belli bir dengeyi yakaladığı ve bir başarı performansını ortaya çıkardığı açık bir gerçektir. 1 Haziran 2004 tarihinde başlayan, 1 Ekim 2006 tarihinde ilan edilen ateşkesle belli bir düzey sağlayan gerillanın iki buçuk yılda sergilediği performans ile serhildan hareketinin ortaya çıkardığı gücü göz önünde bulundurarak şunu söylemek mümkündür; Halk savaşı stratejisine dayalı olarak gelişen Kürdistan gerillası ve Kürdistan halk hareketi bugün meşru savunma stratejisine geçiş yapmayı önemli ölçüde başarmıştır. Zorlu da olsa yapması gereken değişim dönüşümü gerçekleştirmiş bir hareket olarak, yeni stratejik perspektif temelinde bir derinleşmeyi, gelişmeyi yakaladığı ve bu temelde Kürdistan özgürlük hareketini başarıya taşımada şimdi her zamankinden daha fazla iddia sahibi olduğunu kesin bir biçimde belirtmek mümkündür.

Yaşanan değişim dönüşüm temelinde gelişen yeni bakış açısı topluma dayanan, toplumu esas alan, hiyerarşik devlet sistemini aşan, onun yerine demokratik ekolojik anlayışa uygun, konfederal sistemi inşa eden, yeni toplumcu bir anlayışın mücadele stratejisi olarak somutlaşmıştır. Meşru savunma stratejisinin bu biçimde gelişme yaratan bir düzeyde olma gerçeği, kendisiyle birlikte birçok gelişmeyi de açığa çıkarmıştır.

Her şeyden önce Türk devletinin "gerillayı bitirdik, zafer kazandık, kalanlar kılıç artıklarıdır, artık savaşamazlar" savları yerle bir edilmiştir. O tür savların ne kadar gerçek dışı, kendini ve toplumu yanıltmaya dönük olduğu ortaya konulmuştur.

Yine uluslararası komplo güçlerine karşı yürütülen mücadelede içten ve dıştan gelişen saldırılara karşı meşru savunma çizgisi doğrultusunda verilen bir cevap olmuş, uluslararası komplocu güçlerin oyunlarını boşa çıkarmıştır. Uluslararası komplocu güçler dıştan geliştirdikleri saldırılarla yetinmeyip, içten ihanet etmiş bir grubu örgütleyerek tasfiyeci girişimlerini içyapı içerisinde de boyutlandırıp sonuç almak istemiş, ama hareket bu strateji ile oyunlarını etkisiz kılmıştır. Bu tasfiyecilik öncekilere göre daha donanımlı, sırtını uluslararası kompolcu güçlere dayandırarak, uluslararası komplonun iç operasyonu biçiminde sonuç almak istemiştir. Ancak Önder Apo'nun müdahalesi ve hareketin geliştirdiği hamlesel çıkışla uluslararası komplonun bu iç operasyonu tümüyle sonuçsuz bırakılmıştır.

Meşru savunma stratejisi doğrultusunda hareketimizin ve halkımızın geliştirdiği mücadele, bütün yönelimleri boşa çıkardığı gibi, yarattığı gelişmelerle uluslararası güçlerde farklı kanaatlerin ve düşüncelerin gelişmesine, geliştirdikleri inkar siyasetine ilişkin ciddi bir tereddütün oluşmasına yol açmıştır.

Özellikle hem uluslararası komplocu güçleri boşa çıkarma, hem de onları direkt karşıya almama gibi ince bir çizgi ekseninde yürütülen bu mücadele, Kürt sorununu tekrar uluslararası gündeme taşırmıştır. Bu açıdan bakıldığında PKK'nin daha baştan itibaren uluslararası komploya karşı geliştirdiği doğru mücadele anlayışını meşru savunma stratejisi ile bütünleştirerek sonuç alıcı bir düzeye ulaştırdığı görülmektedir. Belki bugün uluslararası komplonun bütün boyutları ile boşa çıkarıldığını belirtmek mümkün olmayacaktır ama kapsamı oldukça daraltılmıştır. Hatta komplocu güçlerin eski konsensüsü kalmadığından ötürü aynı düzeyde süreci geliştirme konumları çok zayıflamıştır.

Özcesi, Kürdistan gerillasının meşru savunma çizgisi temelinde ortaya koyduğu pratik performans, hem toplumsallığı öne çıkarmış, hem de yenilmezliğini, doğruluğunu ve haklılığını bütün dünyaya bir kez daha göstermiştir. Dolayısıyla elde ettiği sonuçlar Kürdistan halkı açısından çok önemli, ciddi ve stratejik sonuçlardır. Türk devletinin Kürdistan özgürlük mücadelesini tasfiye ve imha politikası başarısız kılınmıştır. Kürdistan halkı ve gerillası meşru savunma çizgisi doğrultusunda ortaya koyduğu pratik performansla, iradi bir güç olduğunu kanıtlamıştır.

Bu temelde Kürdistan özgürlük ve demokrasi hareketi yeni bir aşamaya girmiş bulunmaktadır. Bu aşama Kürt sorununun meşru savunma mücadelesi temelinde demokratik çözüm aşamasıdır. Artık Kürt sorunu demokratik çözüm sürecine girmiştir. Hiçbir güç ve kuvvet Kürtleri bu demokratik çözüm sürecinden alıkoyamayacaktır. Meşru savunma stratejisi doğrultusunda halkımız siyasal, demokratik, diplomatik ve kültürel düzeyde yürüteceği toplumsal mücadele ile olmazsa olmaz bir biçimde Kürt sorununda demokratik çözümü dayatacak, bu biçimde başarmayı ve kazanmayı kesinlikle bilecektir.

Sonuç

Tarih ve toplum incelemesinde pozitivist bilimcilik, gerçekleri ters yüz ederek egemenlik sistemlerine hizmet etme rolünü oynamıştır. Bu nedenle tarih, devletlerin siyasi tarihine indirgenmiş, toplumun tarihi yazılmamıştır. Yazılmayan bu tarih direnenlerin tarihidir. Toplum her yer ve zamanda uğradığı saldırılara karşı kendini savunmuştur. Demokratik, komünal değerlerin savunulması uğruna etnik, dinsel ve sınıfsal direnişlerde katledilmeleri, yakılmaları, çarmıha gerilmeleri göze alan nice destansı kahramanca direnişler yaşanmıştır. Eğer devletli uygarlığın tüm kıyım ve vahşetine rağmen toplum halen varlığını sürdürüyorsa bunu insanlığın tarih boyunca geliştirdiği direnişlere borçludur.

Yazılmayan tarihte, sadece direnişler değil üretim tekniklerinden düşünce ve anlam gücüne dek nice toplumsal değerin hangi emek ve bilinçle yaratıldığı da vardır. Devletlerin tarihi, toplumun yarattığı tüm değerlere el koyma ve kendine mal etme tarihidir. Bu nedenle toplumun yitik olan demokratik komünal değerlerini savunmak ve yeniden canlandırmak soygun, talan ve hırsızlık sistemine karşı en büyük intikamdır. İntikam ilkel bir öç meselesi değil, toplumun varlık gerekçesidir ve bunun da yolu direnişten geçmektedir.

Direniş ile savaş kavramları her koşulda aynı anlama gelen kavramlar değildir. Savaşlar devletlerin bir icadıdır. Toplumun direnişi savaş karşısında kendini savunmak anlamına gelmektedir. Keşke başka bir kavramla ifade edilebilseydi fakat devletlerin topluma dayattığı sürekli savaş hali karşısında savunma savaşı da insanca yaşayabilmek uğruna kaçınılmaz ve kutsallık derecesinde bir tavırdır. Aslında savaşı kutsamak devleti kutsamaktır. Ama savunma savaşında ise kutsal olan savunmadır ve toplumsal yaşamın kendisidir. Dolayısıyla savunma savaşı, direnmenin başka koşulları kalmadığında büyük bir onurla verilmesi gereken halkın öz direnişi olmaktadır.

Savunma ilkesi özgürlükçü, eşitlikçi, demokratik bir toplumsal yaşamın olmazsa olmazıdır. Kendini savunmayı bilmeyenlerin toplumsallığından

geriye hiçbir eser kalmaz. Egemenlerin bilinç ve duygularda yarattığı çarpıklık; iktidar ilişki ve zihniyetinin toplumun tüm hücrelerine sızmış olması toplumu savunmasız bırakan ve güdülebilir hale getiren en temel olgudur. Dolayısıyla bilinçte, duyguda, örgütsellikte ve hedeflerde iktidarın kendine bağımlı hale getiren virüslerine karşı etkin bir mücadele verilmedikçe ve tüm zihniyet ve kavramlarıyla aşılmadıkça toplumsal mücadelelerin başarıya ulaşmaları ve kalıcı sonuçlara yol açmaları olası değildir. Tarihten çıkarılan bu derslerle özgürlük mücadelemizde paradigmasal bir değişim yaşanmıştır. Önderliğimiz demokratik, ekolojik, cins özgürlüğüne dayalı toplum paradigmasıyla tarihteki, kendi adına sisteme kavuşmamış, mücadele ettikleri egemenlik sistemlerinin düşünce ve yaşam kalıplarını aşamamış tüm toplumsal direnişleri yeniden anlamlandırmış ve ezilenler adına bir mücadele sistemini oluşturmuştur. İşte PKK bu tarihsel düzeltme hareketinin öncüsü haline gelmiş; kendi kimliğiyle, onuruyla özgür yaşamanın, toplumsallığını savunmanın Kürdistan'daki modern direniş gücü olmuştur.

PKK öncülüklü savaşın tamamlanmış bir tarihi olmasa da halkın kendi tarihini yazmasının önünü açmıştır. Bir savaşın tarihi ancak bu savaşta başarılar elde edildikçe ya da tamamen sonuçlandığında tüm yönleriyle yazılabilir. Çünkü tarih senin olabildiği kadar tarihtir, yani, başarılı olabildiğin kadar tarihini yazabilirsin. Bu anlamda savaşımızın başarılarının olduğu inkar edilemez fakat tüm tarihini değil, bu tarihe damgasını vuran kesitlerden hareketle bir analizini yapmayı denedik. Başarıları olmasaydı bu tarihten söz etmemiz zor olurdu. Bu tarih, Önder Apo öncülüğünde yaşanmış bir tarihtir ve Kürt halkının özgürlük bilincini açığa çıkartmış, dirilişini sağlamıştır. Savaşın başarıları kadar tam zaferi sağlayamamanın nedenlerini de çözümlemeye çalıştık.

Önder Apo, özgürlük mücadelesinde askeri zaferleri sadece savunmaya hizmet ettiği ölçüde önemsemiş, asıl zaferi toplumun zihniyet ve vicdanında yarattığı değişimle sağlamıştır. Savunma savaşı toplumun özgürlük temelinde yeniden inşasına yönelen tüm saldırıları bertaraf edecek nitelikte bir zafer stratejisidir. Eksik de olsa kitabımız bunu çeşitli yönleriyle tanımlamıştır. Fakat Kürt klasik isyancılığıyla yansımasını bulduğu klasik gerillacılığı ve saflarımıza dayatılan çeteciliği çözümlemede önemli veriler sunduğu ve başarılı bir mücadele yürütmenin temel yöntem ve dayanaklarını ortaya koyduğu inancındayım.

Bilindiği gibi, Kürdistan önemli bir kavşakta yer alan bir ülkedir. Avrupa'yı Asya'ya bağlayan, oradan da Afrika'ya açılan jeostratejik konum bağlamında önemli bir coğrafya parçasında yer almaktadır. Bu nedenden dolayı tarihin çeşitli aşamalarında büyük orduların istilasına uğramış, işgalleri yaşamış, büyük orduların çarpışma sahası haline getirilmiştir. Dolayısıyla savaşı çok boyutlu yaşamış, acılarını, tahribatlarını görmüş bir ülkedir. Bu topraklarda yaşayan halkımız gelişen işgal, istila ve talan saldırılarına karşı kendi öz

imkanlarına dayanarak ve coğrafyasının muazzam koruyuculuğuna sığınarak yaşamını sürdürebilmiştir. Çoğu zaman yarı özgür bir biçimde işgalci güçlerle her karşılaştığında çarpışma ve savaş halinde varlığını koruyabilmiştir.

Ancak kitabın başından sonuna kadar işlenen konularda da görüldüğü gibi en çok savaşları yaşayan ve savaş karakteri de gelişkin olan bir topluluk olmasına rağmen savaş sanatı konusunda kendine özgü, dar, derinliği bulunmayan, daha çok feodal duygu boyutunun hükmettiği bir savaş tarzı şekillenmiştir. Bu gerçekliğe karşı Önder Apo'nun çıkışıyla birlikte bir müdahale süreci pratikleşmiştir.

Kürdistan'da Önder Apo'nun geliştirdiği yeni mücadele çizgisi, özgürlük hamlesi Kürt toplumundaki direniş gerçekliği, boyun eğmezliği, savaşçı özellikleri alarak onu bilimsel bir biçimde ulusal, toplumsal direnme yöntemlerine kanalize etmiş ve bu alanda yeni bir mücadele çizgisi ve yeni bir silahlı mücadele anlayışını geliştirmiştir. Önder Apo çok bilinçli bir biçimde başta ideolojik kadro şekillenmesini yaratmış, ardından belli bir örgütsel yapılanma ve hazırlık ile birlikte 12 Eylül faşist cuntasına karşı direnişi geliştirmiştir. O dönemde tek bir mücadele seçeneği olarak bırakılmış olan silahlı direniş mücadelesinin başlatılmış olması, beraberinde Kürdistan'da önemli gelişmeler yaratmıştır.

Her şeyden önce yok edilme sürecine tabi tutulan bir halk yeniden var olmuştur. Kürt toplumu ulusal ve toplumsal bir gerçeklik olmayı başarmış ve bir kimlik kazanmıştır. Ölüm döşeğinde olan bir toplum gerçekliğinden savaşan, onur ve özgürlüğü için her türlü fedekarlığı göze alan yiğit komutanları, fedaileri kendi içinde şekillendiren bir toplumsal gerçekliğe ulaşmıştır. Geçen 23 yıllık mücadele sürecinde sadece yeni bir tarih yazılmamıştır. Kökleri tarihin derinliklerine dayanan bir halkın ölmemek üzere sinesinden çıkardığı insanlık çığlığı biçiminde gelişen direniş, tamamen destansı bir biçimde pratikleşmiştir. Toplumsal değişim ve dönüşümde bu destansı kahramanlık direnişi önemli bir rol oynamıştır. Bu temelde bir kahramanlık tarihi yaratılmıştır. İnsan iradesinin bilinçle birleştiğinde nelere kadir olacağını sergileyerek Kürt halkının varlığını bir daha sökülmemecesine bu topraklara perçinlemiştir. Bu açıdan bir tarih yazılmamış, bir kahramanlık tarihi yaratılmıştır.

Kürdistan toplumu kendi öz gücüne dayanarak, dar olanaklara rağmen çağdaş bir varlık direnişini geliştirerek aynı zamanda tüm insanlığı büyük bir utançtan kurtarmıştır. Çünkü uygarlığın doğuşuna beşiklik etmiş bir toplumsal gerçeklik parçalanarak, dönüştürülerek yok edilmek isteniyorsa bu bütün insanlık açısından büyük bir utanç ve kara leke olacaktır. Ama Önder Apo'nun Kürdistan'da geliştirdiği mücadele çizgisi sömürgeciliğin yaşatmak istediği böyle bir vehametin önüne geçmeyi başarmıştır. Kürdistan zemininde gelişen mücadele Ortadoğu'da da büyük bir demokrasi devrimini gündemleştirmiştir.

Biliniyor ki bütün bu gelişmeler sıfırdan başlayarak, adeta yoktan var etme temelinde olmuştur. Bu pratik ve direniş kolay gelişmemiştir. İğneyle kuyu kazarcasına büyük emeklerle, yüksek bir fedakarlıkla değer yarata yarata gelişme zemini oluşturulmuş, büyük bedeller ödenmiş, yüksek fedekarlıklar sergilenmiş, kahramanlık destanları yaratılarak bugünkü noktaya gelinmiştir. Önder Apo'nun büyük emeği ve tutarlı çizgisi temelinde büyük bir kararlılıkla geliştirdiği direniş ve kahraman şehitlerimizin büyük fedakarlığı olmasaydı böyle bir gelişmeyi yaratmak mümkün olamazdı.

Daha önce gelişen isyanlar bir direniş tohumu ekmiş olsalar da yenilgiye uğradıkları gibi, sömürgeci güçlerin baskı, şiddet ve katliamları sonucu esasında toplumsal yapıda büyük bir kırılma ve on yıllarca etkisi sürecek şekilde gerilemeye yol açmıştır. Başarısız sonuçlanan her direniş sömürgeci güçlerde bir daha direnişin olmaması için köktenci politikaları öne çıkarmıştır. Direniş ardından toplum on yıllarca onun ağır etkisini, korkusunu yaşamış, hatırlamak bile istememiştir. Hatta en son Dersim direnişinin bastırılmasının ardından uygulanan soykırım biçimindeki katliam, "temizlik hareketi" yetmiş bine yakın insanı katlederken, geri kalanlar sürgüne tabi tutulmuştur. Üzerinden bu kadar zaman geçmesine rağmen bugün bile hatırlanması korkunç gelmektedir. Dersim isyanının bastırılmasındaki vahşet düzeyi katliam ve sürgünle sınırlı değildir. Dersim'deki Kürt toplumsal yapısı kökten değişim sürecine tabi tutulmuş, kışla kültürü temelinde asimilasyoncu politikalar uygulanmıştır. Esas katliamı bu temelde önüne koymuşlardır. Tarih boyunca direniş kültürüyle şekillenmiş Dersim toplumsal gerçekliğinde bugün Kamer Genç, Kemal Kılıçdaroğlu gibi "keklik soylu" tiplerin ortaya çıkmasının nedeni uygulanan bu kışla kültürünü hakim kılma politikalarıdır. Kendi katilini sevdirmeyi esas alan, kendine karşıt bir kişilik şekillendirilmesinin sonucudur. Burada belirtmek istediğimiz husus geçmişte yaşanan isyanlarda bir direniş tohumu atılmıştır. Ama ardından gelişen baskıların yarattığı korku Kürt toplum yapısında büyük gerilemeye neden olmuştur.

Tarihsel gerçeklere karşın Önder Apo'nun önderliğinde gelişen çağdaş Kürt isyanı yenilgiyi imkansız kılmıştır. Türk devletinin, arkasına uluslararası ve bölgesel güçleri alarak kapsamlı saldırılar yapmasına ve Önder Apo'yu esir alarak içten, dıştan kapsamlı operasyonlar geliştirmesine rağmen sonuçsuz kalması bu yenilmezliğin açık bir ispatıdır.

Bu çağdaş isyan süreci, Kürt toplumunu yeniden yaratmakla birlikte toplumda varolan yüzlerce yıllık çağdışı bırakılmışlığı aşarak çağla bütünleşmesini sağlayan bir ulusal, toplumsal gelişme sağlamıştır. Toplumsal, ulusal, siyasal, kültürel, ideolojik açılardan nitelik kazandırmış, kadın özgürlüğünde toplumsal gelişme boyutuyla ileri bir düzey ortaya çıkarmıştır.

Gerçekleşen bu kısa tarihi kesitteki çağdaş Kürt direnişini sadece bir silahlı mücadele olarak telaki etmek yanlış olacaktır. Silah onun sembolik yanıdır ve bu sürecin gelişmesinde çakılan bir kıvılcımdır. Esas olarak bu isyan,

Kürt toplumunda ulusal, toplumsal, devrimci gelişmeyi, ilerlemeyi sağlamıştır. Dolayısıyla bu isyanda sosyal, siyasal, kültürel, ideolojik boyut daha ön plandadır. Bu alanlarda Kürdistan silahlı mücadelesinin ya da gerillaların yarattığı zenginlik ulusal ve toplumsal açıdan çok boyutlu ve derinlikli olmuştur. Bu nedenle gerilla gerçeği ve kavramı Kürt toplumu açısından çok önemli bir olgu haline gelmiştir. Bu sadece bir kurtuluş ve özgürlük sembolü değil, aynı zamanda topluma bilinç taşıyan, toplumu örgütleyen, ruh, moral, güç, cesaret veren bir toplumsal gerçeklik olarak bilinçlerde yer edinmiştir. Genel hatlarıyla silahlı mücadele denilse de özünde bir toplumsal mücadeledir ve silahlı mücadele bunun içinde bir boyuttur. Toplumun kendini yeniden yaratması, varetmesi ve çağla bütünleştirmesi mücadelesidir. Bu mücadele toplumun sosyalitesini geliştirme, ulusal bilinç kazandırma, demokratik ve sosyal devrimi gerçekleştirme, toplumun bağrında gizlenmiş olan tüm hüner ve yetenekleri açığa çıkarma süreci olmuştur. En önemlisi de Kürt kadınının bu tarihte oynadığı rol olmuştur. Düşürülmüşlüğe ve erkek egemenliğine rağmen Kürt kadını her dönemde emeği, fedakarlığı, cesareti, metanetiyle yön verici bir özelliği hep sergilemiştir. Bu devrimsel süreçte de bu tarihsel geçmişe dayanan Kürt kadını sıçrama yaratıp, toplumun öncü gücü olmayı başarmıştır. Kürt kadının bu mücadelede gösterdiği başarı, cesaret ve irade Önder Apo'da köklü toplumsal analizlerin gelişmesine yol açmıştır. Demokratik, ekolojik, cinsiyet özgürlükçü toplum paradigmasının gelişmesinde Kürt halkının özgürlük mücadelesi kadar Kürt kadınının devrimsel çıkışta sergilediği karakteristik özelliği ve duruşu temel bir zemin olmuştur. Yani Kürt kadınının bu mücadelede iradi bir güç haline gelmesi yeni paradigmanın şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır.

Bu açılardan salt bir silahlı mücadele olmayıp bir savunma refleksi olarak gelişen direniş mücadelesinin askeri, siyasi, sosyal, kültürel, ideolojik açıdan çok ciddi bir savunma savaşı ve varolma mücadelesi biçiminde şekillendiğini görmek gerekiyor.

Mücadele, daha çok varolmak için çağla bütünleşme, hatta kendini çağın ötesine taşırma mücadelesi olmuştur. Önder Apo'nun paradigması, Kürt toplumsal mücadelesi "yeniçağı" zorlayan bir mücadeledir. Bu mücadele sürecinde kitapta çok boyutlu izah edildiği gibi, Kürt toplumunda şekillenen Kürt köylü isyancılığı çizgisi ile gerilla çizgisi diyebileceğimiz Önder Apo'nun geliştirdiği doğru askeri çizgi arasında sürekli bir çekişme yaşanmıştır. Kürt köylü isyancı çizgisi Önderlik çizgisinin zayıf temsil edildiği her yerde ve her fırsatta etkili olmuştur. Fakat giderek çizgi mücadelesinin de güç kazandığı ve toplumsal kültür haline geldiği de bir gerçekliktir. Yani bugün Kürdistan'da gerilla mücadele anlayışı ve çizgisi artık bir kültürel doku haline dönüşmüş bulunmaktadır. Gerillanın, 1 Haziran Hamlesi temelinde geliştirdiği yeni mücadele sürecinde sadece gerillanın Kürt köylü isyancılığına karşı kendini uygulaması değil, gerillanın kendisini de aşarak

yeni profesyonel gerillaya ulaşma çabasını buna örnek olarak gösterebiliriz. Yani toplumdaki köklü değişim elbette kendisini Kürt köylü savaş anlayışında da göstermiştir. Bugün için Kürt köylü savaş anlayışının dünkü kadar güçlü olduğunu söylemek mümkün değildir. Gerillanın toplumda yarattığı devrimsel süreç aynı zamanda savaş anlayışı üzerinde de ciddi etkide bulunmuştur. Bir de bugün her zamankinden daha fazla savunma savaşında meşru savunma stratejisi temelinde modern gerillanın kendini uygulama düzeyi güçlenmiştir. Bunun önünde eskisi gibi feodal, Kürt köylü savaş anlayışlarının dar, yüzeysel, kaba savaş tarzının kendini dayatabilmesi çok zordur. Çünkü gerilla, Kürdistan'da artık bir toplumsal bilinç haline dönüşmüş ve gerilla tarzı, yöntemi konusunda bir yoğunlaşma yaşanmıştır.

Özellikle HPG'nin 2001'den itibaren başlattığı yeniden yapılanma süreci klasik komuta gerçeğini ve klasik gerillayı aşma bakımından önemli bir rol oynamıştır. Kürt köylü savaş tarzının aşılıp yerine çağdaş meşru savunma çizgisi doğrultusunda savunma gücü olarak yeni gerillanın uygulanması konusunda ciddi düzey kazanmış ve önü açılmıştır.

Elbette ki bu düzeyin baştan itibaren yakalanmış olmasını isterdik. Toplumda köklü değişim, dönüşümle birlikte savaşı geriye çeken, kötürümleştiren, çeteleştiren, onu darlaştıran taktik ufkunu daraltan bakış ve tutumlardan sıyrılarak daha açılımcı, esnek bir bakış açısıyla savunma savaşının gelişmesinin önü de açılmış bulunmaktadır. Kuşkusuz bugün de yaşanan yetersizlikler vardır. Ama aşılması gereken farklı yetersizlikler durumundadır. Bu konuda şunu söyleyebiliriz: Gerilla savaşında ismi kitapta da geçen çok değerli komutanlar yaşamını bu uğurda feda etti. Ama onların taktik zenginliği ve başarılı bir gerilla performansını yaratma mücadeleleri, sonuçlarını bugün daha iyi ortaya çıkarmaktadır. Gerilla çizgisinin meşru savunma çizgisine göre etkli uygulanma koşullarını da yine o kahramanlar yaratmıştır. Onların emeğinin ve direnişinin bir sonucu olarak bu düzey gelişmiştir.

Bugün halk savunma kuvvetlerinin meşru savunma çizigisindeki varlığı ciddi bir kazanım ve etkili bir mevzidir. Esasen gerilla savaş tarzını Kürt toplumunun algılamış olması önemli bir silahtır. Hatta sadece Kürt toplumu değil, Ortadoğu toplumları için de önemli bir mücadele çizgisi olarak devredir. Ortadoğu'ya gerillanın taşırılması ve toplumca algılanması, kültürleşmesi çok önemli bir kazanımdır. Şimdi "Che Guevara dönemi aşıldı" diyenler var. Bir boyutuyla doğru olabilir. Elbette klasik gerilla dönemi aşılmıştır ama dev ordulara karşı, işgalci hegemonik güçlere karşı toplumların kendilerini savunmasına her zaman ihtiyaç vardır. İşte bugünkü Kürdistan gerillası da klasik bir mücadele değil, kendisini günün koşullarına uyarlayan bir mücadele tarzı ve yeni bir gerilla modeli olarak şekillenmektedir. Bu nedenle bu güç, kendisini yenileme temelinde toplumun her zaman ihtiyaç duyabileceği bir savunma tarzı durumundadır. Kendi nefsini, onurunu, haysiyetini, şerefini, değerlerini koruma direnişidir. Özellikle çağımızın gelişen teknolojik yeni-

liklerine karşı kendisini yenileyen, onun karşısında insan yeteneklerini, gücünü geliştiren, daha mobilize olmuş, insan aklına, niteliğine dayanarak kendi savunmasını geliştirmektedir. Günümüz teknolojik araç ve silahlarını boşa çıkarmayı başaran, bu temelde yeni savunma çizgisi çerçevesinde kendini yenileyen gerilla tarzı başarılı bir savunma tarzıdır. Kürt toplumunun gerilla tarzını algılamış olması büyük bir kazanımdır ve Kürt toplumunu her bakımdan güçlendiren bir faktördür. Kürt toplumu kendi direnişini ve savunmasını her zaman yapabilecek güç ve insiyatif sahibi olma olanaklarına böylece kavuşmuş olmaktadır. Bir de bununla birlikte Önder Apo'nun meşru savunma perspektifi sadece gerillaya değil, örgütlü halk kitlelerinin serhildan direnişlerinin geliştirilmesine dayanmaktadır. Yani mücadelenin bir yönü gerilla, bir yönü halk serhildanlarıdır. Bu da önemli bir kazanım ve mevzi olurken, esas olarak meşru savunma stratejisinin en önemli özelliğidir. Toplumu da ileri düzeyde örgütlenmiş bir güç kadar etkili hale getiren, devrimi toplumsal karaktere dönüştüren temel bir özelliği durumundadır.

Bugün Kürdistan'da silahlı mücadelenin de ötesinde, toplumun kendi değerlerini savunma mücadelesi vardır. Siyasi, sosyal, kültürel, ideolojik planda direnişi gelişmiştir. Toplum kendini saldırılar karşısında savunabilme gücünü göstermiştir. Böyle olmasaydı yok edilme aşamasında olan Kürt toplumunun kendini var edebilmesi imkansız olurdu. Hala varlık yokluk tehlikesini yaşayan Kürt toplumunun bu savunma tarzıyla çok önemli bir güvenceye kavuştuğu da açık bir gerçektir. Öz savunma yetisi güçlü olmayan bir toplumun varlığı tehlikeye düşer. Bu, Kürt toplumu için çok daha geçerli bir hakikattir. Öz savunma sadece silahlı değil, ideolojik, siyasal, sosyal, kültürel kapsamdadır. Toplumun kendini var etmesi öz savunma kapsamındadır.

Kürdistan'da gelişen varolma mücadelesi savunma savaşı biçiminde gelişerek toplumsal bir muhteva kazanmıştır. Bu da kendi öz gücüne dayanan, hiçbir devletten destek almayan, kendini üreten, yenileyebilen, yürütebilen bir ideolojik, felsefi gerçeklikten hareketle kendini güç ve irade haline getiren bir gerçekliği ifade etmektedir. Öteden beri başta Türk devleti olmak üzere çok çeşitli güçler mücadelemizin esasını kavrayamadılar ya da kavrar gibi görünmek işlerine gelmedi. Şu bu devlete dayandığımızı iddia ettiler, yıllarca dış mihrak propagandasını yaptılar. "Dayanakları Moskova'dır, sosyalist ülkelerdir, Suriye'dir" vs dediler. Bugün tüm bu ülkeler ya yıkılmış ya da tavırları değişmiştir. Böylece öyle bir iddianın hiçbir zemini de kalmamıştır. Ama hareketimiz ayakta ve kendini yürütüyor. Çünkü bu iddialar gerçek dışıydı ve hareketimiz daha ilk günden başlayarak kendine yeterli olmayı esas almıştır.

Daha ilk ideolojik grup döneminde maddi ihtiyaçlarını karşılamak için halk pazarında hamallık yapma, kabalayla iş alma ve işçilik yaparak kendine yeterli maddi değerleri elde etmeyi esas alan bir anlayıştan gelen bir hareketiz. Bugün çok büyümüş, değişik alanlarda örgütlenmiş, belki devlet değil ama bir devletten daha fazla kapsam ve sisteme kavuşmuş gerçekliğiyle birlikte

ilk ideolojik dönemin özelliği, mayası olan özgüce dayanma ilkesi esas alınmaktadır. Halkımız, özgürlüğü uğruna büyük bedeller öderken dış güç teorileri ya da diğer çarpıtma ve saldırı yöntemlerini de boşa çıkaracak kararlılığa sahiptir ve bunu her koşulda ispatlama gücünü göstermiş ve zafere kadar da göstermeye devam edecektir.

Tekrar vurgulamak gerekir ki Kürdistan özgürlük mücadelesi, katliamlardan geçirilmiş, sürekli imha tehdidi altındaki halkımızın adını, dilini, kültürünü, varlığını, onurunu koruma ve direniş mücadelesidir. Halk değerlerimize yöneltilen saldırıların büyüklüğü direnişin de büyüklüğünü beraberinde getirmiştir. Bu direnişin özü meşru savunmadır. Kutsallığı, haklılığı asla tartışılamaz. Fakat haklı olmak bir mücadeleyi kazanmaya yetmez. Haklılığımız kadar mücadele yöntemlerimizin de sonuç alıcı olması şarttır. Bu anlamda kitabımız hem bir özeleştiri hem de bir düzeltme çalışması olarak değerlendirilebilir.

Meşru savunma çizgisini geçmişte ihlal ederek halka ve mücadelemize telafisi zor zararlar veren tasfiyeci, çeteci pratikler düşmanın ilişki halinde olduğu, teşvik ettiği veya dolaylı dolaysız yönlendirdiği kişilikler eliyle geliştirilmiştir. Bunu önlemedeki yetersizliklerimizi de nedenleri ve sonuçlarıyla birlikte kitabımızda işledik. Doğrulardan taviz vermeden kendimizi değerlendirmeye çalıştık. Kaldı ki hakikatlerin araştırılmasına sonuna dek kendini açmış bir hareketiz. Aynı gücü ve anlayışı devlet cephesinde göremiyoruz. Çünkü altından kalkamayacakları çok büyük suçların sahibidirler ve sadece karaçalmaya devam etmektedirler. Fakat hiçbir karalama ve karşıt propaganda mücadelemizin ve dayandığı meşru savunma anlayışının onurunu, samimiyetini, kararlılığını ve haklılığını zedeleyemez, geriye çekemez. Kimse koyun gibi bıçak altına yatırılmak istenen Kürt halkını direndiği için suçlayamaz. Aksine, direnmemek suçtur. Tarih bizi yargılayacaksa direndiğimiz için değil belki yeterince güçlü bir direnişle zamanında zaferi yaratmadığımız için yargılayacaktır.

Bize, "neden direniyorsunuz, neden savaşıyorsunuz?" diyenler bilmelidirler ki, Kürdistan'da direnmemek egemenlerin dayattığı hayvanlaşmanın eşiğinde bir yaşama mahkum olmaktır. En sade haliyle, en açık şekliyle ifade edecek olursak, direnişten başka yol bırakılmadığı için direniyoruz! Bu gerçekliği basit bir propaganda ifadesi gibi soğuk algılayanlara, Kürdistan'da yaşamanın ne cehennemi bir zorluk taşıdığını yerinde görmelerini öneririz. Beyaz Kürtlerin ağzından dinlenen sahte yaşam ve başarı öyküleri, ruhunu celladına satmanın öyküleridir; özüne yabancılaşmanın, işbirliğin ve teslimiyetin öyküleridir. Gerçeklik farklıdır. Örümceğin ağlarına aldığı sinek üzerindeki uygulaması ve sonucu neyse devletin yarattığı kişilik de aynıdır. Örümcek sineğin içini emerek kabuğunu bırakır. Dıştan bakıldığında bu sinek canlı gibi görünür fakat aslında içi boşaltılmış sadece posası, kabuğu kalmıştır ki dokunulduğunda kül gibi dağılıp gider. Karşımızdaki düşmanın

buna benzer binlerce öldürme yöntemi vardır. Özcesi toplumumuzun insanca bir yaşam sürmesinin kapıları kapatılmıştı. Size ölüm ve ihanet dışında yol bırakılmamasının ne demek olduğunu bilmek zorundasınız.

Kürtler eski Kürtler değildir. 30 yılı aşan özgürlük mücadelesiyle bilinçlenmiş, örgütlenmiş, inanç ve iradeye kavuşmuş; küçüğüyle büyüğüyle, kadınıyla erkeğiyle, yurt içiyle yurt dışıyla, Kuzeyiyle Güneyiyle, Doğusuyla Batısıyla ayağa kalkmış, büyük bedeller ödemiş, büyük değerler yaratmış, devrim içinde devrimler yapmış, direniş içinde pişmiş, Önderliğine ve özgürlüğüne tutkuyla, aşkla bağlanmış bir halk gerçekliğine kavuşmuştur. Nice acıları büyük bir metanetle göğüslemiş olan Kürt halkı sınırları ve devlet varlıklarını sorun yapmadan diğer halklarla kardeşlik, eşitlik ve özgürlük temelinde barış içinde yaşamak iradesine ve kararlılığına sahiptir. Bu iradeyi demokratik zeminde tanımak istemeyen ve inkar imha siyasetinde ısrar eden egemen devletlere boyun eğmesi ve kendini çaresiz bırakması söz konusu olamaz.

Kürt halkı meşru savunma stratejisiyle özgürlüğü önündeki tüm engelleri aşma kararlılığı ve gücüne kavuşmuş ve bu temelde mücadelesini sürdürürken tüm ezilenlere de umut kaynağı olmaktadır. Kapitalist dünyanın saldırıları altında felce uğratılan Ortadoğu kültürünün direngen geleneği ve yitirdiği tüm toplumsal değerleri bugün PKK şahsında canlanmaktadır. Bu değerlerin yılmaz savunucusu olan PKK, kendisini devletçi paradigmadan arındırarak özgürlük mücadelesinin layık bir öncüsü konumuna gelmiştir. Yine, geçmiş savaş deneyiminden çıkarılan derslerle yenilenen Kürdistan gerillası ve tüm mücadele örgütleri meşru savunma çizgisinde başarıyı ve zaferi yaratarak insanlığın gururla, onurla anacağı ve sahipleneceği bir düzey kazanmıştır. Bütün bunlar Önder Apo'nun aydınlatıcılığında gelişmiştir.

İmralı işkencehanesinde, esaret koşullarında bile halkların kardeşliğinden taviz vermeyen Önderliğimiz, barışa uzanan bir köprüdür. Önder Apo, *"Tüm dünyayı yenecek gücümüz olsa da saldırmayacağız ama tüm dünya birleşip üstümüze de gelse direneceğiz!"* diyerek savunma anlayışımızı ortaya koymuştur. Halkların çıkarı çatışmakta, savaşmakta değil birlikteliktedir, barıştadır. Egemen devletler zorbalıkta, zulümde ısrar ettikçe barış için en büyük savunma savaşını göze almak da bir onurdur ve ustaların dediği gibi bu uğurda yenilmek bile kutsaldır. Kaldı ki Kürt halkı yenilgiyi kendi şahsında yenmiş ve gözünü özgürlüğe dikmiş bir halktır. 21. yüzyılda uyanan özgürlük bilincini yok edebilecek bir tahakküm aracı icat edilmemiştir ve köhnemiş zorba egemenlik zihniyeti bu bilinci, bu tutkuyu, bu direnişi yok etmeye muktedir değildir.

Bu savaşta insana bir taş kadar değer vermeyen Türk devletinin kirli politikaları nedeniyle, Kürt analarıyla beraber Türk anaları da acı çekti, en değerli varlıkları olan evlatlarını yitirdiler. Bütün annelerin acısını dindirebilecek onurlu bir barış ülkeyi halklar bahçesine çevirir ve daha fazla yıkımların yaşanmasının önüne geçer. Fakat halkımıza imha dayatıldıkça savunma direnişimiz de sonsuz kararlılıkla yükselir ve yeni aşamalara

taşırılması kaçınılmaz hale gelir. Onurlu tüm halk kesimleri devletin oyunlarına alet olmamalı ve kirli savaşının yanında yer almamalıdır. Geçmişin yetmezlikleri, yanlışları için özeleştiri yapmış ve meşru savunma çizgisinde kararlaşmış bir hareket olarak bunu beklemek hakkımızdır ve halklarla dostluk anlayışımızın bir gereğidir.

Kürdistan halk özgürlük eğilimini her alanda temsil eden güçlerimiz insanı en büyük değer sayarak hareket ederken, askeri çizgimizden çıkardığımız derslerle insanın kendini güçlü örgütlediğinde başaramayacağı, ulaşamayacağı hiçbir hedefin olmadığı bilinciyle davranacaklardır. Kürt klasik direnişçiliğinin kaba, göğüs göğüse, kahramanlık üreten ama sonuç getirmeyen mücadele tarzı kadar klasik gerillacılığın imhaya yatan tarzları aşılmak durumundadır. Modern gerillanın insan aklı ve yeteneğini öne çıkaran, yaratıcı taktik uygulaması, fetheden, zafer yaratan komutan ve militan ruhu her türlü saldırıyı püskürtecek niteliktedir. Bu niteliklerin temsil edilmesi ise partileşmeyle, PKK ideolojisi ve ölçülerini kazanmakla mümkündür. Önderliğin geliştirdiği demokratik, ekolojik, cins özgürlüğüne dayalı toplum paradigması temelinde kendi eğitimini sürekli kılan militan kişilik, zafer kişiliğine en yakın kişilik olacak ve meşru savunma stratejimizi her alanda başarıyla uygulayacaktır.

Mücadele tarihimizin her anında yiğitlikleriyle, anılarıyla özgürlük şehitlerimizin göstermiş olduğu direniş, savunma anlayışımızın ve gücümüzün büyük mirasını oluşturmuştur. 12 Eylül işkenceleri altında Kemal Pir yoldaş, *"Siyasi kimliğimizle yaşama imkanı verilsin başka bir şey istemiyoruz"* diyerek ölümün üstüne yürümüştür. Kendi kimliğiyle yaşamak dışında bir talebi olmamıştır. Bu bir toplumsal savunma biçimidir. Agit yoldaş gerillacılığın Kürdistan'da gelişmesinin büyük komutanı olmayı bu temelde başarmıştır. *"Militan olanlar militan olmanın gereklerini yerine getirmelidir"* diyerek, gerilla yaşamına büyük bir tutku ve ruhla bağlı olan meşru savunmanın yılmaz komutanı Erdal'ın (Engin Sincer) mücadeleci ruhunda yoldaşlığa güvenin ve yeni dönem zaferinin garantisi olmuştur. Meşru savunmanın yiğit, uygulayıcı komutanları Mahir, Hüseyin, Şevger, Serxwebun, Mahmut (Şırnak), Nucan ve Dijwar Erkendi gibi yiğit direnişçilerin kararlılığı ve fedakarlıkları birer sembol durumundadır. Bu yoldaşlar toplumsal savunmanın dağlarla buluşturulmasının sembolü olmuşlardır.

Beritan yoldaş ihanete teslim olmamanın, özgür yaşam dışında bir yaşamı kabul etmemenin ve özgür kadın bilincinin, ruhunun bir temsilcisidir. Semalar, Zilanlar ve binlerce kadın özgürlük şehidimiz toplumsal savunma çizgisinin PKK'de tek ölçü haline gelmesinde öncü olmuşlardır. Uluslararası komploya karşı Önderlik etrafında ateşten barikat olan şehitlerimiz toplumsal savunmanın en soylu örneklerini oluşturmuşlardır. Önder Apo'da tüm değerlerimizin birleşmesi, toplumsallığımızın da bugün esaret altında olması anlamına gelmektedir. Bu anlamda toplumsal savunma, Önderliğin özgürlüğünü en yakın zamanda yaratacak kadar güçlü olmak

zorundadır. Tüm mücadele alanlarımızda buna denk yüksek kararlılık ve bilinç düzeyinin geliştiğini belirtebiliriz.

Savunmanın toplumsal niteliği klasik Kürt direnişçiliğindeki bireysel yiğitlik ölçülerini aşmak zorunluluğunu getirmektedir. Dolayısıyla sadece kapitalist düzenin bireyciliğine karşı bir duruş yetmez aynı zamanda kendine görelikleri de aşarak PKK ölçülerinde bir yiğitçe duruşu her an için esas almak şarttır. Mücadele tarihimizin büyük derslerinden biri de Önderlik çizgisini esas almak yerine kendine göreliğe sapmak ve kendi tarzında ısrar etmenin tasfiyeciliğin ve çeteleşmenin zemini olduğudur. Sözkonusu savaş sahası olunca kendine görelikler çok daha fazla can yakıcı olmakta, hiç hak edilmedik kayıplara yol açmaktadır. Unutmamak gerekir ki Önderliğin esaretine giden süreçte yetersiz yoldaşlığın rolü de kendine görelikle ortaya çıkmıştır.

HPG'nin özerk yapılanması her biriminin daha büyük bir inisiyatif gücüyle hareket etmesi kolaylığını sağlarken bu alanda da kendine görelik değil, ortak anlayış olan meşru savunma çizgisinde toplumsal savunma esastır. Bu anlamda modern gerilla, savunmasını yaratıcı, hızlı, etkili bir performansla yapabilen güçtür. Geçmiş deneyimlerin birikimleriyle üstün vuruş ve manevra kabiliyetine ulaşmış ve her dönemin özelliklerine göre anında yenilenen taktiklerle yanıt olabilen güçtür. Yine, tarih ve toplum bilinci, öngörü ve sezgisi güçlüdür. Çünkü sadece askeri savunma gücü değil, sistemimizin idelojik, siyasal ve örgütsel plandaki öncülüğünü de yürüten bir güçtür. HPG'de komutan olmak ise tüm bu özellikleri kendi şahsında toplamış olan zafer komutanlığı olmak zorundadır. Bugün itibariyle böyle bir savunma gücünün oluşturulması yönünde önemli bir mesafe alınmış ve gerilla gücümüz nitel ve nicel olarak ciddi bir yenilenmeyi yaşamıştır. Fakat halen aşılması gereken ciddi yetersizlikler de vardır. Tüm komuta ve savaşçı yapımız şunu bilmeli, yeter ki kendi gelişmemizin önünde kendimiz engel olmayalım. Her türlü geri toplumsal özelliklere karşı mücadele yürütelim. Kendimizi kendi gelişmemiz önünde engel olmaktan çıkarırsak, dürüstçe katılırsak Apocu ruhla ulaşamayacağımız hedef, akılcı bir yürüyüşle başaramayacağımız hiçbir şey yoktur.

Meşru savunmanın askeri boyutuyla birlikte siyasi, diplomatik, sosyal, ekonomik ve hukuki boyutları da öz savunma kapsamında örgütlülükle geliştirilmektedir. Toplumda örgütsüz tek bir birey kalmadığında öz savunma anlayışı toplumsallığımızın her koşulda kendini var etmesinin ve özgürleştirmesinin temel güvencesi olacaktır. KCK sistemi her alanda toplumun öz örgütlülüğü, öz yönetimi ve öz savunması temelinde hayatiyet bulurken, devletleri de demokrasi sınırlarına çekilmeye zorlayan en büyük güç olmaktadır.

Mazlum halkımızın hak ettiği özgürlüğü kazanmak bugün her zamankinden daha yakın hale gelmiştir. Fakat Önderliğimiz başta olmak üzere tüm halkımız üzerindeki imha tehditleri ve saldırıları da yeni şekillerde boyutlanarak sürüyor. Gerilla ve halk mücadelesini tasfiye ve yok etme politikası sürekli

dayatılmaktadır ama sonuç almazlığını tarih göstermiş, önümüzdeki tarihsel süreç de bunu ispatlayacaktır. Çünkü Kürdistan'da gelişen toplumsal direniş mücadelesinde gerilla ve halk birbirini tamamlayan, destekleyen önemli mücadele ayakları haline gelmiştir. Kendi halkına dayanan, kendi halkından maddi, manevi desteği alan, meşru savunma çizgisi temelinde niteliksel büyümeyi sağlayan modern, profesyonel gerillanın herhangi bir düzenli ordu karşısında gerilemesi asla mümkün değildir. İstedikleri kadar çağdaş teknolojik araç ve silahları kullansınlar, Kürdistan'da halkına dayanan ve sırtını Kürdistan'ın muazzam coğrafyasına dayayan gerilla yenilmezdir. Gerillanın stratejik müttefiki Kürdistan coğrafyası ve dağlarıdır! Kürdistan coğrafyasıyla stratejik bağını iyi kuran, halkına dayanan, halkından maddi ve manevi destek alan Kürdistan gerillasını hiçbir güç yenemez.

Kürdistan'ın yüce dağları yanında cüce kalmayan, ruhta, düşüncede kararlı, net olan ve savaş tarzında cücelikten yüceliğe erişen Kürdistan özgürlük gerillası, yenilmez bir güç olduğunu önümüzdeki süreçte de herkese gösterecektir. Onun dayandığı ideoloji, fedai ruh, yakaladığı yüksek performans, muazzam coğrafya ve halkımızın yüksek fedakarlığı doğru temellerde birleştiğinde, işte o zaman yenilmezliği ve başarısı mutlak olacaktır.

Önder Apo'nun özgürlüğünü, Kürt sorununun çözümünü en yakın bir hedef olarak belirleyen Özgürlük hareketi, doğru mücadele çizgimizde gerillanın taktik aşama yapması, halkımızın örgütlü serhildan hareketi ile yüzyılların rüyasını gerçeğe dönüştürecek derinlik ve kudreti ile Özgür Kürdistan'ı inşa edecektir. Bu temelde 1806 yılında gerçekleşen Babanzade isyanından bu yana yaşanan tüm isyan şehitlerinin anısını yaşatacak, halkların kardeşliğine dayanan özgür demokratik yaşamı yaratacaktır.

Böylesi bir aşamada tarih bizimdir, özgürlük bizim olacaktır, diyerek yüksek kararlılığa ve duyarlılığa sahip, sonuç alıcı bir mücadele düzeyini geliştirme şansına her zamankinden daha fazla sahibiz. En zor anlarda en büyük çıkışları gerçekleştiren Önderlik gerçekliği karşısında umutla, inançla, inisiyatif gücüyle hareket ederken geriye düşmeyecek, zorlandığında kendine göreliklere sapmayacak, zafere gözünü dikmiş militanlık düzeyi, halkımızın özlemini duyduğu ve hak ettiği özgürlüğü yaratmanın en büyük güvencesidir ve bu temelde zafer mutlaka kazanılacaktır!

Ya özgürlük ya özgürlük!

Ocak 2007
Murat KARAYILAN